॥र्द०॥ ॐ नमः॥ जयश्रीप्राप्तितामाद्रिरिपोरमलकेवलः। योजगत्कृपया धर्मं व्यचेतं श्रीजिनं स्तुवे॥१॥ नाथः प्रजानां प्रथमः पार्थिवानां
दं तिष्टदर्शिष्टकरस्थ योऽस्तवत् तमादिमं त्वमिन्दतांत पार्थितां जगज्जनं श्रीऋषभप्रभुं स्तुमः॥२॥ अशेषतः शांतिमुपद्रवाणां जगत्सु
कुर्वन्कृतवक्करिपन्नम्यस्यांनिधानं दधत्तन्वपि चेत् स शांतिर्नेतांतिमतार्थसिद्धै॥३॥ यः श्यामवर्णोपि वशीकरोति ध्यातः सतामाशि
तशर्मलक्ष्मीः जयाय बाह्यांतरवैरिनेमिः प्रनमितत्रिलोकः स जिनेंद्र नेमिः॥४॥ पार्श्वः स वः पातु बिनत्रिमप्रद्वीपांगिनां समस्तया तित
त्तुं। यः समस्तलाभुधर्मं समगामि समस्फटांदीप्ततत्त्वलेन॥५॥ श्री वर्द्धमानप्रभुरस्य भूयान् स्तवर्द्धमाना शुभसंपदो वः जगत्सु य
स्मात् पित्तं तु विघ्नः स्वगात् दक्षत्यंकमिषान्मृगेंद्रः॥ नामादि नादिविंशादिश्चतुर्विधलोककालत्रितयेऽत्र नेताः नवोद्धिशां
मुक्तिपदं ददंतः सर्वेऽपि ते सर्वविदो जयंतु॥७॥ ध्यातापिय त्प्रवरकाव्यफलान्यमंदान्नंदोल्लसद्विबुधरस्य रमानिद
त्ते श्रीभारता जगति कल्पलतेव नव्या बोधिं धियं च विशदां दिशतामि... यं मे॥८॥ विश्वोत्तमैर्मदिमलब्धिगुणैरशेषै
र्नस्तुत्यभुक्तिरशौरिवलानवत्सुः स्म्रोभवंति निखिलास्त्र। पिस्वनयोन्ने श्रीदेवसुंदरगणप्रवरो मुदे ते॥९॥ यैर्मदिशोपि क
ठिनोपलसंनिभस्मिन् गोभिर्व्यधायि वरबोधरसोद्भवः स्वैः नव्यानिमान् स्वतदानपरान् सुधीशान् श्रीज्ञानसागरगुरून् प्रणतोस्मि
तत्या॥१०॥ मूर्तिं सुधारसमयीमिव वीक्षमाणा ययं सुधा स्रवभुवं ददतीह शोभाः अस्मामवाप्य मतिकुचुसुदासतात श्रीसोम
सुंदरगणप्रवरो जयंतु॥११॥ इति स्तुत्यगणं स्तुत्वा मुनिसुंदरसूरिणा जैनधर्मोपदेशेन क्रियते वाक्फलेग्रहिः॥१२॥ परोपकारः सततं विध १
यः स्वशक्तितो हृत्तमनीतिरषा नस्वोपकारात्त्वसतिधातत्त्वं कुर्वंति वक्षितयं कृतेऽस्मात्॥१३॥ स चाखिलानिष्टवियोजनेन सर्वेष्टसंया

×नवैरिकीट १

जनतस्य साध्यः इष्टेत्रिदाकिटैः मेकांतिकात्यंतिकमेव सौख्यं॥१४॥ तच्चास्ति मोक्षेन च वेयतोऽत्रः प्रतं युरं तुः स्वयं तं च शर्मदानेन मो
क्षस्य तदर्थिनां स सम्यग्धर्मसृतपरोपकारः॥१५॥ मोक्षस्तु दातुं न क्रमणशक्यः स्वदर्शनीयस्तदवाप्युपायः उपायतः सम्यगुपासिता
द्धिःनाव्यपेयस्य सुखेन सिद्धिः॥१६॥ तस्याप्युपायः खलु धर्म एव तं च प्रवादा बहुधा वदंति पृथक् स्वस्वमतीयशास्त्रैः स्वहृप्ति इ
तुफलादिवाग्भिः॥१७॥ नात्र च सर्वे शिवसिद्ध्युपायाः किं त्वेक एवाखिल विश्वणीतः सुदुर्लभायं मिलितः परेस्तु मुग्धैर्विना शुद्धसु
हृपदेशं॥१८॥ अयं पृथक्कृत्य ततः परेभ्यः प्रदर्शनीयः शि
वदेश्वरकः परप्पशुद्धाइतिदर्शनीयाः पृथक्का तिहर्यस्यतदिव साध्या॥१९॥ शिवार्थिनां मंदधियां तता रण
मेत्र यद्दार्थविविधैर्निदर्शनैः व्यक्त्याविशुद्धादितिदां जिस्ताहितं धर्मं कवेन्यानपितस्य संगतः॥२०॥ प्रारस्यात
स्वल्पधियापि तनोपदेशरत्नाकरनामशास्त्रं नानातरंगा दिमयोपदेशौ दधत्स्वरूपं स्वपरोपकृत्यै॥२१॥ विचार्यति सा
क्तिरथाप्यशक्तिर्विमर्ययाप्यनतयाविचारः परोपकारैका रासकलंकतत्र प्रवृत्तश्च तदेकहेतोः॥२२॥ व्याख्यातृणां बुद्धि
लदान् विलाव्य श्रोतृणामप्याशयानेकरूपात् नादृक्सामग्र्योपकार्येपिकारं जानन्निक्रिरव धर्मोपदेशे॥२३॥ लोकादिकागम
गभीरफलस्तदन्यं मिथ्याविलद्रकतुपितरयोगपताद्यैः संदिग्धतान च नवेश्रुतातापृद्वशान्त्वक्षेवहृनिद्यरप्रतिबोधसिद्ध्यै॥२४॥
एतद्वृत्तद्वयस्य व्याख्या व्याख्यातृणां बुद्धिभेदान्मंदमंदतरविशिष्टविशिष्टतराद्यवगमरूपान् प्रकरणसिद्धांतविचारकथादिव्या
क्येपरूविरूपान् वा श्रोतृणामप्याशयांश्च तदनुसारेण विविधरूपान् विभाव्य ताहक्सामग्र्येति ताहशाक्षेशाक्सरश्रोतुरूपादिवे

विश्वरूपयासामग्र्याउपकार्याणां। किंव्याख्यास्यत इति चिंतानिरासमेनोपदिष्टूणां नवरव्याख्यानश्रवणप्रमोदिश्रोतॄणां चोपकारस्तुपदे
शेरंनकेविविचित्रिरवजानेइतिसंटंकः॥२२॥ ऐकादिप ततः सर्वोक्तकारणादिदोषादाररत्नाकराकेयेवेनवनविर्नेदिर्वक्तत्वस्तुतापाद
गान्नवत्स्येइतियोगः। सेदानेवक्रियतानामथाहमाह। ऐकादिकेत्यादि। एकदिनव्याख्यानादपिकादिका। अतदंन्यशाष्टस्पष्टत्वेकंये
न नात् पातस्योः न्यद्यादिकादयः। आगमेतिसूत्रकवात् सत्रस्य आगममात्रमारिणं आगमालापकाद्यर्थरूपाः एतदन्येप्रकर
णविचाराद्यर्थरूपाः स्वमतियथितरत्नगाथादिरूपाश्चागमी रतिंगमीराथ। एतदान्यप्रकटाथ॥ फलेतिपुण्यपापफलप्र
काशनरूपाः। एतदन्येपुण्यपापस्वरूपकारणादिप्रकाशन रूपाः। अत्रिकादिकादीनांचतुर्णांपदानांद्वंद्वस्त्वांतएत
दन्यच्छेन बहुवचनांतेनद्वंद्व॥ तथामिथ्याविना। इतर शाष्टस्पष्टतिपदयोमिश्रसम्यग्दृग्गादीनांनद्रकाणांइत
रषांकविनादिप्रकृतीनांमतिगृहीतमिथ्यात्वत्वादिनातथा ह्यागतापदशादर्णांबुधानांस्वपरशास्त्रनानुगविज्ञानां
इतरषांमुग्धदीनांचप्राग्वद्वंद्वयोगणानपदशाइतिसर्वत्र। विशेष्यपदाध्याहारः। ततःप्राशयोजितपदिद्वंद्वांतषांनावस्त
नातदाद्यैर्नेदिंशादिशष्टाद्राजमेत्रिक्षत्रियब्राह्मणादियोग्यग्रदः॥२४॥ स्तुवतस्तुद्दुंविजदातिगोस्तनी। मंसत्यलाघैर्नतुसिंद्तीदयः स्व
कार्यतांस्तुपजीव्यत्वषयेः। दतिः कवेर्वाबमस्तुंतुधिक्ष्रवत्ने २५ कावनंदाषोयमस्तुष्यजिरं। वदत्यदोषामपिदोषिणीखलः रविन
डष्टींत्रयदस्तांहिकाहिषनस्तुदीपामपिवेत्तितामसी। शद्ध स्ववंसकस्मादतिनोगराः सतो। विश्वस्तस्ताश्चदगयस्वानयः। प्रस्तादा
धानुमहनोप्यवेक्षता नवक्तिवापोद्वदयस्थितानपि २७ सद्गुणान्मेनरवलोकपंस्तुा रजतितिपतानंतशाष्ट्रपुंफेशीत्यैवसंतःम २

गुणापुणान्नस्य समंततापादवातकवीनां। अप्यंतमेतुचिरंजयंतुसूतरामीरेखलानपामृत् आस्त्रेयत्पदंगणप्रकटनाद्दुप्र
तिष्ठं कवे। येत्वाउत्पदकामापत्यवविविधानदोषान्यदीवापवा। प्राह क्वनादगपीदमथिगुणरूग्न्यात्रू यस्त्रापदं २४ इतितपास्त्री
मुनिसुंदरसूरिविरचितजयश्रींकश्रीनृपदशरत्नाकरपीविकारूपोज्ज्गतीतीथविवारः। अथप्रथमतट। तत्रादौस्विष्टसिद्धयेसतु
चितेष्टदवतानमस्कारमंगलंविकीर्षुयुगादिसमयसमयधर्मकर्मव्यवच्छित्तिस्त्रणास्त्रधरश्रीऋषभदेवनमस्कारमाह। ग्रंथकारः
॥ जयश्रीसंगमेरात्रुश्रीमानादिविभुमभिस्तनवनिधयोपत्नम नांदत्तादितिपिणा। १। स्पष्टं धर्मज्ञवेश्तुकंप्राक् अथधर्मस्य
वादीयहणविधिमुपलक्षणात्प्रदानविधिंवातिधिस्तुःफला प्रथमनाःप्रास्त्राःप्रस्तावतांनवंतीतिफलाविक्षरणप्रर्वक्तंत
द्विषयस्तुयमोपादग्रमाह॥ जयसिरिवंभिअसुदपाअ णिडदरणेतिवयुमारंमि। इहपरलोअहिअवंसम्मंधम्म
मिंउक्तामहाणं व्याख्या जयसिरिति जयः सर्वोत्कर्षःसम यबाह्यांतरंगद्विषज्जयनश्रीलत्तवक्रवर्तिपित्तीनास्थिव
॥ देवाकर्षश्चक्रियद्विषज्जयेनः श्रीरुत्समहाराजादीनामिव श्रियामणिसुवर्णदिराज्यादिकास्था। नवनिधांवधयोत्रद्वंद्वा
दमिंद्रवांद्याःपरस्तीर्थकृत्पदसंबंधिन्योऽष्टमहाप्रातिहार्यादयस्थ। जयनंस्तुक्षायांश्रियः प्राग्वर्णितस्वरूपाः जयश्रियः वांछितानिसुखा
निवश्रीशा। लिनहादीनामिव। उपलक्षणाद्रंगतिगानिचातत। पदद्वयस्पपदत्रयस्पवाद्वंद्वेतानिददातीति। जयश्रीवांछितसुखदात
स्मिनयथा अनिष्टंद्वःखंदुःखनिमित्तंचआधिव्याधिव्यसनशोकेष्टवियोगानिष्टयोगदुष्टग्रहदेवताद्युपद्रवदारिद्र्यादितन्नदरतिस्वा
बाधकगतंपरगतंवास्त्रगातंत्वनिष्ट। तानिमिनुतत्रमाणकगतंपरगतंवात्मनेविप्रेलविधांतिवदनशीलादीनांशीलतपो

नविद्या

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

दाना दिधर्मः परगते यथा तीर्थकरलब्धिमेघरथमहर्ष्यादीनां तावद्गतप्रायं यथा च निजस्नानजलं निखिलनरतिर्यक्सर्वरोगापहमुपद्रवा
पहर्त्तृत्वं करस्पर्शश्री लक्ष्मणहृदयप्रविष्टशक्तिविशल्यासि विशल्यादीनां च प्रायमवीर्यतिपाः तत्रयगतं च यथा श्रीधर्मनृपस्य सचित्ता
दिविरतिप्रभावादिदानं चेति तन्नयगतानि हृद्दारणे धर्मरूपोदाहरणं यथा कमलश्रुतकमलसेनरूपस्य पुरोहितदानेनिमित्तिको हाद
शवार्षिकं दुर्भिक्षं सायं चीकथत् राजश्चिंतातरस्य मत्यास्पुप्तस्य व्याघटनवमासमक्षिकापक्षमात्रमपि जातं मत्स्येः प्रेक्षमाणं मनोरथैः सदा
वर्द्धते जलदवृष्ट्या जवाज्जलप्लवितक्षमं जायते गतेदुर्भिक्षं शितिः सदजनानां अदोषज्ञानीसुपनदमे नैमित्तिकाः अन्यदा
च तज्ज्ञानी युगंधरगुरुर्भीमतराजादयसमवेदिवाननिमित्तिको क्षुकं कथंविघटितमित्यप्राक्षुः गुरुराह यद्भवास्यो गतनहाद
शवार्षिकं दुर्भिक्षं तावपि कस्यचित्तु पुण्यवतां महता पुण्योदयेनाद्य मं तस्यरूपं च यथा पुरिमतालपुरेपूर्ववदे
वनाम्नां क्षितिकुलेः सदाप्यधि रतवेनमर्कस्त्री अजीर्णेनक्ष ध्यर्थं तु लोके धिक्कृतास्तु वानहर्षात् वक्तुं कर्षं प्रसक्तः षरोगः क
पंवीप्रधामत्ये घाने तस्य धुः सदन्नविरताद्यामासं तावता यत्र तत्र यन्न यदात दासवादनिशाता जीर्णप्रायत्वेन क्षुधार्दिरोगो हत
स्य स्थिवविरता स्वांचत विधिदारपरिमाणतांलोजनं कृपेनदारोगहृत्यः श्रेयस्मात्तत एक मन्नं एकाविकृतिरेकं चाक्रमेकंच
प्रासुकं नीरमिति परिमितत्त्वेऽजीर्णत्वं क्रमात्रीतागतं गतः सः तानीवगतस्थर्मस्य द्वार्भ्योनिष्पापर्द्धस्वादवदर्शनं क्रमतः प्रापकोटीसि
तंधनं स्वयं नीरोगोऽपरोगपराङ्मुखो नियमितादास्तजीर्णात्रदीनादिभ्यो न पराजनितं एकदा दुर्भिक्ष समये प्रत्यलानयस्प्रासुकघृतादि
मिश्रं कृमिता न्यस्य परीप्रवृत्तदानादिनोदृष्टचे वलस्ववृत्तः साधर्मिकाणामेवं यावज्जीवमसंक्लिष्टवृत्तौ सूत्रमोधर्मेणाक्रमासामातिकोर तु

साबयकुलं मित्रस्जज्ञेचे मन्नाणदंसणसमत्तं प्रमिद्ध तत्त्वमादिश्रमर्ई सारायाचकुवदीवि २ कृत्यादिविनावधंमतस्मुद्रवा त्रैव पुरेश्वरस्य
धस्वैभिताविमलाप्रत्यांसुता जातः तत्पुण्योदयेनदुर्भिक्षं प्रद्रवारादियोगे नोत्पन्नमं विप्रणष्ट मिति गुरुवचः श्रुत्वा विस्मितमना राजा राज
न्यादिपरिवृतः शुद्धबोधश्रेष्ठिगृहे गतः पुत्रं सर्वलक्षणं प्रेक्ष्योत्संगे कृत्वोवाच सोपुण्यशालिन् जगदाधारदुर्भिक्षसंकटनमो भवते धर्मं
तांत्रताविकोराजा अहं तत्ता रक्षास्त्वत्स्मात्तं तिष्ठयं धर्मरूपइति नामतस्य दत्तवान् यौवने वस्त्री राजकन्याः परिणिनीसः तत्पुण्यप्र
भावाञ्च प्रजानुअग्नि वृदुर्भिक्षादिनामाप्पने ज्ञात सदा प्रमोदाहे तत्र तत्र सम्यक्द्वादशव्रताराधकः संयुक्तो गङ्क्रमादीक्षा
मादाय तत्र च पयाम केवलः प्राप्तमुक्तिमिति एवं धर्मरूपस्य विरति पात्रादिदानरूपो धर्मः स्वपरयोरनिष्टरोगदारिद्र्या
दिदुर्भिक्षादि विदाघात् तथात्रिः वर्गे धर्मकामार्थाः तत्र सारः धर्ममूलत्वादितरयोः तदुक्तं धर्मस्सिद्धौ ध्रुवासिद्धि
र्धु मूर्धध्रुः अर्थो रपि इ गर्भेपलं लसलता संप्र वित्तिर्दधिसः त्रिंशिः १ तस्मिन् धर्मे इहपरलोकयोर्हिता र्थदेवत्याः सम्यं
ति सम्यग्विधिष्टु श्रद्धा तावद्भ्रद्धया तस्येवाराधनं सम्यग्फल ज्ञातुपद्धांसमप्यगितिधर्मविशेषणं असम्यग्धर्मस्यकूटकार्षा
पणस्येवाखिलविंतफलानर्थक्रियत्वात् तास्ये वं विशेषणे सम्यग्धर्मविद्याज्ञातिगाथार्थः इति प्रथमस्तरेणः ११ अथास्य परम
रहस्यकूतस्य धर्मस्य ग्रहणविधिमाह कुत्रापि कुग्रपासे रं सो पुणजु ग्याउगादिज्ञ पविदिण्णधंमं तन्न सुदफला जं एवं विअत्र
मदाहवरा २ द्वारगाथा व्याख्या कुत्राहिति सद्धर्मोपायोग्ये गृह्यते योग्यानामेवदीयतइत्यर्थः व्रहिर्मलप्रक्षालनं जलमपि
हितयोग्यएवपात्रे निधीयते नत्वयोग्यत्रे वानर्थफलत्वात् किं पुनर्जन्मसहस्रसंचितांतर्मलक्षालनामपवित्रविशेषज्ञदर्धर्मः न

श्रा.

धर्मर

विधि

३

उक्तं। श्रामघर्मे निदघे जडाजलं तं घर्मं विणासेइ इअ सिद्धंतरहस्सं अप्पाहारं विणासेइ १ तथाऽऽतुग्मपासेति योगानामेव
पार्श्वे गृह्यते। नन्वयोगानां जलवत् यदुक्तं चारित्रेण विहीनः श्रुतवानपि नोपजीव्यात सहेः शीतलोऽपि रिपुः कालेन श्रम
लक्षपदव १ सोऽपुणं तु प्याति संवनधर्मायोगेण गृह्यते नन्वयोग्या दिसादिकलुषिता पुरिषोदकवत् तथा गृहिणापि विहिता
ति गृह्यते विधिनैव नन्वविधिना नरस्तु जलमपि प्रतिकूलकलमेसंक्रमतीति विधिश्चात्र विनयबहुमानादिः उक्तं च माहा
मतोऽनिमतं सोवागं समणिं तं नरवरिंदा विज्जं मग्गाइ पयः तं इअ माकुजणस्स सुअ विणअं १ श्रीश्रेणिकसंबंधश्चायं रा
जगृहनगरे श्रीश्रेणिकः क्ष्मापतिः चिल्लणा राज्ञी अन्यदा मेदिनीशकं स्वेल्लणयापि एकस्तंभधवलगृहनिवासमनो
रथं मुज्जितपदं तय कुमारं तातः नयमंत्रीतां हक्कुमंतस्यार्थं मत्वा ... मंत्रोचितं ... कमं शाहीत् चा
यमंत्रधिष्ठायकस्थाया ... धिष्ठायकमाराहुस्तप्रवामतय्यमंतस्मात् उष्टः सुरः समाच
ष्टे। तिष्ठत्वं सोमना श्रमः सर्वर्तुकवनाकुलतामेकस्तंभतन्मयं सौधं विधास्ये एवमस्त्वित्युक्त्वा याव सविवरः ... कारीत्
तावदिक्षिष्ट नवनाम एकस्तंभं विमानश्री विरंबिनिष्पन्नं सर्वर्तुवनोपेतः तथाविधं सौधं निध्यायाधिकं धन्यमन्यः सद्दर्शितक्रियत्र...
ह्वं वप्रमेकास्यं कुकालस्यंत्र तथा यथा पक्षिणोऽपि तत्र प्रावेशं न लभंते इति अन्यदा तत्रैव पुरस्थपचप्रेयसी गुर्विणी सकलर्तुफ
लास्वादः दोहदः समवादीत् अकालत्र्याम्राणां मः सर्वर्तुकवने च तानि संति परं न केनापि प्राप्यते इति ध्यात्वा स्वपाकः अशीर्षग्राह
दिः स्थितः पर्वाचनामिन्याविद्य यांग्राखामांकृष्य तानुपाददे निशि उन्नामिनाविद्यया यथास्थानं तां नाम्ना ... पूरयामास चरोहदं ५

त्याः। अथ प्रातः आरवं फलरहितां प्रेक्ष्य आरामिकः ... कथयामास भूमिपतिः। देवगतागतानुसाराज्ञानेन ज्ञायते कस्यापि फ
लानि हता केनापि ताद्भानि शाखायाः एवं चेद्दृष्टीयां कषायं तस्माद्दूषणीयं नमितिः तच्छ्रुत्वा मंत्री अभयकुमारादिष्टः दिनीपतिः पंचपंदिना
त चौरं स्वशिरो वा अर्पयिष्यति इति तच्छ्रुत्वा मंत्री दीर्घकापर्वच्छकरागारः अन्यदा कुतश्चिद्द्वाय तेन सर्वरंगे गणमेगतान् जनान् मुख्यं न याम
प्रामायामेस्तयः प्रोचे वसंतपुरे जीर्णश्रेष्ठी निःस्वः तदंगजा विवाहसामग्र्याभावाद् ... कुमारीति नाम प्रसिद्धा
सा वरार्थं कामदेवमपूजयत् अन्यदा निशि पुष्पार्थं मलापप्रविष्टा दृष्टा मालिकेन उक्ता च चौरिकर्तृ सा वीचत् कुमार्यस्मि
मां कापि उद्दहतिनः ततः पुष्पाण्यादाय कामम ... मालि कोऽवदद्... मंमांतिकमष्यसि तदागतु के य
... पुष्पाणि गृहाणेति तदस्तु प्रगम्य गृहं गता परि णीता च ... वासगृहं च समरच
प्रतिज्ञातं प्रभुः प्रोचे ततः प्रहितावनिशि मलये यांती दृष्टा मालेकारा चौरैः ... स्वव्रतात मुञ्चाव...
नायां वांछितं कुर्यति त्यां रख्यत् ... राक्षसं यमने ... तं निवेद्य ... ततो
पि सुक्त्वा मलये प्राप्त कथमागतेत्यारामिकेण दृष्टा ... वादीत् यावत्यां चौरै राक्षसेन च मुक्ता प्रहिता ... नसामान्ये
त्यानस्यारामिकः ... तो ... मालिकादर्पिकधंदीनः ... मालिकाराक्षसा ...
चौरा अपि ... ति ... मालिकचौरर
राक्षसः ... इति ततः प्रशंसां ... चौरांश्च तस्मात् ... मालिकं चेति ततश्चौरप्रश्नमकरे

BHAU DAJI

×सेदर्शनसुन फलं:×४

नंश्च पाकं तस्करं विदन् मंत्री दुर्वादी तां कथमेतं गृहीतां प्राणीतिवदं विद्यां मे प्रयुक्तां तां राजपथ यच्छति जीविष्यंति चेत्ततः सिंहासने निविष्ट ×२×

यः राजेंद्रस्समंतां विद्यां पाठयति न तु मंक्षोर्ताः सोमना गपि ततः सविवेकचमात्रं तल निविष्टो नृपतिः सिंहासननिषण्णेन पाठयतिं विद्या

में गृहीतस्म सद्यः संक्रामति स्म चस्मेति ३ एवं गृहणेदत्र माह संपूर्णसुखफलो जं एवं विस्त्रति यदित्येषु यंदतो यस्माद्वेतारै वर्मं

पूर्वेति वृत्तः प्रकारस्तु द्वैवगृहीता धर्मः संपूर्णसुखफला वा सतवतीति अविनयातिरेक माह अगृहाइहरति अन्यप्याप्यागत्र

यो मिलनः विधिनावा गृहीतं इतरथेति अप्रसन्नफलो ऽफलो न रागराज्यादिमात्रफलो वा सतवतीति गाथार्थः ३ द्वितीयस्तरंगः

३ योग्याएव धर्माधिकारिणइत्युक्तं योग्य स्वरूपं चायो ग्यस्वरूप निरूपणेन ज्ञानमिति प्रथमतं रूपदर्शायो ग्याना

ह रत्नो ऽदुष्ठो रुद्रो तं प्रविस्तुयादितं अथवत्तारि ३ वएसमर्माणरिहा अदवाइसपदिं तु मिति:ध(?)रक्तो रागी

योदियत्रक्त विद्रक्तः स तदीयान् दोषान पिगुणतयैवपश्यं ति तत्र्यं नेजस्या पित्रे तं तस्य सुंदरं रूपं गुणाति प्रथमं पिसु

श्रू णा रथ्णा हारं दत्तणं सप्पो कतंकं ४ न तं गुणदोषं विवि कपुरस्माबंय धाष्टं व सुमुखरूपे तलवरवंत्र धादि मगधेष्ठ कचि

त्तविशेषं दत्तोनामतलवरः अस्य प्रथमश्री द्वितीयश्रीनाम्नी पत्न्यौ द्वितीयश्रियां रक्तः सततं तद्रूपं पश्यति अन्यदा गमन् प्र

थमश्रिया गृहं रचितश्च तयो चितामृतनायोपचारः प्रगुणितं चनानाव्यंजनंगुणोपेतं ला जनं परं सुंदरमेप्यं तं ब्रजमतं किम

पितत्रिर्त्रे तक्रतोय किंतु रुचात द्वितीयश्रियायंतरा इं तदानयंकिमपि तद्रसमतः शाकं ततः प्रथमश्रीः सपत्नी शाकमयाविष ५

तत्याकं नाय्यराद्वे कृतः शाकं आगत्योक्तं तलवराय पुनरुक्तं तेन किंचिद्वि चरिता यपि मार्गयामुनर्गाचा मार्गयस्तु प्रथमश्रीः कर्म

करात्पादत्रमिं सुंच वरितमपि नाम्नी तिप्रसुचा च सपत्नी तदपि व्यातित पयत्यत्यः किंचिकांजिक प्रायमण्णं नयत्र न्निलयादित्यलपद्ध सः

ततः कथयितासा गत्वा बदिः सद्यो मुख्यष्टं व मागामये तु वरी तनकमिश्रं गृहीत्वा किं चिसंस्कृत्यं तत्रुदादानीतमितिवदं संपश्यन्ने तल

वरस्तु षोसुजानोऽ भाणीत् आदासिष्टं अदोरमविशेषः अदोम सुश्री गुणइतिः ३ एवं श्रीरक्तोयथा गुणदोष पराङ्मुखः तथायांक ×विवेक×

विद्वर्मनिरक्तः सविशिष्य गुणदोषौ न विलक्षयति यडक्तं कामरागमेदराग। वीषकरनिवारणो दृष्टिराग स्तुपापीयान् दुरुच्छेदःस

तामपि ४ अपिच मिथ्याकलंकमलिनो जीवो विपरीतदर्शनो। नवति अहते नवधर्मं मधुरमपि रसं यथा ज्वरितः ५ दृष्टिद्विष्ट

क्रोधमानातिरेकवान् योयत्र द्विष्टः सतस्य गुणान्न पिदोषत। यैवपश्यतीति तद्विषयत्वे नापदिश्यमानं द्विष्टस्यां तमहितत

यां परिणामसुंदरमपि नं कस्मैचित्तुणायं प्रयुत्तापादष्टु रं नप्राय्यापिलवति दुर्योधनदूषणेव तथाहि वनवासांत्र

त्यादशावर्षामिति क्रांता योराज्यलुब्धैः कुरुनिः पांडुपुत्रिः महे विषद्वारं लंकुटंबकलहमायाति विरसंविलाव्यमध्ये श्रीक

ष्णः प्राप्य दुर्योधनोतिकं अत्रोक्तिप्रत्युक्तिविस्तरः यावत् ३६५ स्वयंव प्रस्थं माकंदी वारुणावतं दादिमचतुर्ग्रामात् पंचमं दस्ति

नापुरं ६ इत्थं पंचग्राममार्गणे संधिकरणेवं दुर्योधनो ऽस्य धत्त सूच्यग्रेणापि तीक्ष्णेन यामा तिद्योतमेदिनी तदर्द्धंनप्रदास्यामि विना

युद्धेनकेशव ७ ततः पुनर्नारायणः संदिग्धे विजयायुद्धे प्रधानपुरुषकृत्ये यपायत्रितया धृर्दं तस्मात्कृष्णे तपंडितः ८ असंदधनो

मानांधः सामना पिदतात्तद्यो आमकं तमिवाल्पिचा नावतिष्ठते शक्तिमान् ९ इत्यादिनीतियुक्तिसिस्त्रा वत्दित्वा तु शास्त्रिं गोवाक्य दु ×चरी×२

र्योधनं याव संकुचत्रं बंदुं मजोनवत् तथा वासुधा आकरायदृशां नित्र संकायद्विनिवर्तयित् कृष्णः सुयोधनं प्राद्यो ऽनन्तानेप्यैहि

×यावत्तं बकुंचुपत वः ३ इतितत पञ्चग्रामाः नपलाते काल....तस्य...
मौयकारणादिवं कुरु...नरपेदे ति। ततश्रीकृष्णवि ... भक्तौपदायिनिर।

केदितार्थे यथा पांडुपुत्रैर्दृष्टः सदुर्योधननृपतिना विभुध्यंतं दितं प्रसुतं श्रीकृष्णेनापि बंधनाय चिंतयत् एवं शासनद्वेषिणीति ॥ व्या
टो मोदोपदत विनष्टति । मदिना वध्यस्यति स्वयमेव प्रियया वंछितं वस्तु वस्तुं नो पिण्याकं अदत्तं गंगास्य पावकवत् तद्यथा अस्तिला
टदेशे वृत्तपुरे गंगाकः पावकः सबकुशिष्यपावनो पार्जितधनो वृद्धत्वपरिणितो तस्यार्यातरुणी सा न मर्हा पर तस्याः गासिनि कस्मिंश्चि ×२×
त्सुसिरता प्रत्यहं निशि शिष्टन नर्मदां संतीर्य याति तत्तु स्थितं रत्तरं तीर्मायाति नीदिवा काकेभ्यो बलिमीतिव क्लिता ताबलिं कुर्वत्या
स्तस्यारक्षा येत्पात्रानं रक्षपालानंदात्त पावककर्णे ध्रुकमोक्ष । येत्तुंकाव क्लिनादं मत्तुपेणमसमेवेच्चि ततः संध्याया समेवाग्रय ×वकुं×
ति तत्रैक नष्टात्रर्णा चिंतिति नरवल्वे तदाजवलक्षणं यतः । अत्याचारमनाचार मत्यार्जवमनार्जवं अतिशौचमशौचं च
षट्विधं कूटलक्षणं ॥१ तत ससंस्यास्वरा च रं विलोकयत । रात्रौ दृष्टा सा नर्मदां संतरंती कुतो वैनां त्र रतस्थीसि
मकरणां गृहीतान् किं कृतो वैनां रतः संप्रत्यपि मकरंस्याः । क्षिणीपिधत्तति रणं तीव चिंतितं च अहो स्त्रियाः साहसं अ
न्यदा बलिविधनाव सारकाक रक्षार्थमोगातन प्रत्यत्तिज्ञाता तां च । कं चास्त्रिया कागणबीदसि रक्षितरसिन मम अ कृतिद्याणित्र
जाणामि अनीण टंकणाणि अ १ तया शंकितयोचे ईदृशाएव लोकस्य त्ताव ओष्टिकृवि तिमुक्कमतः परं नर्मदातरणमिति ततश्च
चलितयां तनिदशात्रण समं जातासा मंबंधः अन्यदा निरर्गलितायेदेशांतर गमनाय तेनात्रं प्रतिपाद्य या मातसगात लत्रस्थित
मृतकलेवरमानीयाग्निना संस्कृत्य विनिशितन समं प्रस्थिता प्रातरां गतः पतिर्दृष्ट तस्यरूपं दाष्य ता प्रियतिनरं शरवेदं कृत्वा श्चिदि दिक्का ६
पालिचि विधयं तरस्था निश्चदीशां गंगां प्रति प्रस्थितः यत्तु नातटे शामः दृष्ट्वा तत्र तिष्ठेत्या षण्मास्यां तन बात्रे समं विरक्ती त तयां तपिवला

र्यांसः जाता तुता पया चितया प्रकाशितं तस्यात्मस्वरूपं या घातथ्येनं पावकः प्राह अत्र हृष्टमेतां किं द्वितानि तदृष्टीनि विविधर्मलिज्ञा
नकथानपि पतानि तदृष्टीनीत्येवं वदन् प्रतिपद्यात ताता दक्षित्रिया सत्यात्रां दृष्टेपि तस्मिन्नाद यषता दत्तः प्रतिलाति परमैतानि तदृष्टी
नीति ततः सास्विन्नात् मत्यजदिति एवं विधस्यमूढस्य गुडूपादशाअपि नं कस्मै विस्फलाय इतुक्तं उदितो वदादित्यो प्रज्ज्वलिता
दीपकोटिरमलापि नोपकरोति यथांधे तथौपदेशस्त्रमो धमनां १ इति ॥ ९ ॥ सर्वस्मृद्यादितस्वं वस्तु वस्तु परीक्षाकृमोपितात्स्वस्य छादे
णावश्यादि परीक्ष्यानि निविष्टबुद्धिः स्यात् गोपालकवत् तथाहि । राजपुरे गोवर्द्धिनी पार्जितधनको गोपालः तन्मित्रं स्वर्णकारः सर्व
ज्ञापितः स्वधनानोपार्जनं गोपालेन आनाचय स्वर्णकारं यति । गोपालः प्राह त्वमेव कुरु स्वर्णकारस्त्वाह नाहं करिष्ये आत्व
नकारयं त्वमेव कुरु किं बहुना तदा दिवा दिनं गोपालं पुन राह नासिं धमः वयस्य प्रतिवाधवद्या ध्विर्जितां प्रीति भिद
कारकत्स्य लोकः यतः परवस्मण हरिसि अमणा मुदम । कुरापि इत सस णमीला बदावतवदासपरा कलिकाल उत्त
णमदावा १ मदत्वालदस्य कारणमर्थः यदीत्वे हि पुलां प्रीति तत्रत्रीणि निवारयेत् विवादमर्थसंबंधं परोक्षे दारदर्शनं १ इति
वचनान्नात्मतत्त्विषयस्मावादीः पतार्मपिलाव प्रीतिर्भवि द्विअन्येन कारय नवरमहं परीक्षयिष्यामीति गोपालः निवर्त्तवेत् किमहं
वचितं न वेद्मि स्वर्णकारः वेत्सि त्वं किं तु विषमो लोक इति गोपः किमस्माकं लोकेन स्वर्णकारं तथापि लोकस्य त्तां वं दर्शयामिति ततः
स्वर्णकृता तुल्यामेवाकारिकं टंकयुग्मं सौवर्णमेकं रीरीमयं चान्यत् अर्पितं सौवर्णनिर्णीतस्य गोपः दर्शयेत् हट्टे कथायस्या सुक
स्य स्वर्णकारस्येदं कीदृशं किं चलनानेति तातान्नतथा कृतं कथितं च वणिग् सिरिंदे रीमंकयत्त लत्त इति ज्ञापितं च स्वर्णकृता द्वितीय

दिनं लब्ध्वा लक्ष्मणा रीरीमयं पश्यिथि वाल्पप्रभृति अद्यैव तस्मात्समुद्रात् उद्धृत्य ततः समुद्रमध्ये त्वरया वर्त्तमे विदर्भे दर्शयिष्यति वणिजः कृतश्चामीरी
रीमयमिदं न किंचित्कल्पते इति ज्ञापितः स्वर्णकृत् कचेवं स्पृष्ट्वा लोकस्वभावः गोपालः अथ सामेव सुवर्णं किंचिदिति ततस्तेन सर्वैरपीदीवा
रीरीकटकं कृत्वा तस्मादर्पितं तदुक्तं पापाः वसात्रामिजलं वगंवक्कुरसोनार पदसंतज्ज इअप्पणा मंकमं बकुत्रविलाम १ अन्यदापि
रिद्दितं तज्जोपनं दृष्टं केनापि तनिगनश्च रेमित्रेण तं रीरीमयं कटकं कृतं अहो सुषितोस्मि अनेनैरपि तयोक्तं प्रतिवक्ति देर्म्यं दयालो
तत्र किंवा परत प्रतिकरणेनेतिं कषायितः उक्तं रेनिरूपयमांसा। नेवं चयस्त्वं गोपाः निरूपितं मयांश्चयमात्मानं निरूपयतेत्यादि
गपप्रवृत्तिं च्युज्जादितायुक्तमंपुन्नं न विविद पतेयः कृष्णतिस्तु। ज्ञादिताः मापीति निदर्शितास्तु ज्ञादिताः ब · ४ पातवज्ञारवप
दद्यस्यांनर्दाद्विति अहदेवोस्मर्पदिति अथवा तिशायेमे वव्रासाविभुध्यात तत्रातिशयश्चाधिक्यं जातिस्मरणाराज्या
दिमद्यस्कंधर्मफलप्राप्तिदृष्टनिविद्यांचमकारादिस्वरादिति :संकटपातनादिव तत्ररक्तस्पार्श्वतिशायास्प्रतिबोधेनिदर्शन
मुंदायनरूपः तथाहि वीतनयपत्तनेत्वाद्वीपतिरुदायनस्तापम धर्मरक्षः तत्रान्यदागमत्यातवणिगेकः पञ्चतयत्वंदृष्टीपतये
गोशीर्षचंदनदारु अत्रापयत्वेदेवाधिदेवस्यप्रतिमाकर्तव्येति कथयित्वादावनंममेतन्मर्पणमिति राज्ञापितस्यात्तुविद्यानु
मेलयित्वाश्रावयित्वांच वणिगुक्तमादिष्टोयं वनकृष्टका इदं देवाधिदेवप्रतिमां कुरुतेति ज्ञातिधिवासनेनणितं ब्रह्मणेर्देवाधिदेवा बुद्धा
तस्य प्रतिमां कुरुत वादितांकुमारांत्रब्रवदति अन्येरंताणि विष्णुर्देवाधिदेवः तथापि नवदति एवं स्कंदरुद्रादिदेवतानादिं कृतश्चपि
दुकोततनपातकंप्र नावतीराज्या प्रदिताद्यासीन्नपस्यांकारणाय सातत्तुविताभि अस्मांकं पुनरीदृशः समयो वर्त्तते इत्यंताणी दृस्यास्तु ७

×सुल्कवन्नप
रिघ्नना×२

ना नु

सवनं राज्ञी प्रतिनिवदितं तयागस्यै ततः प्रभावत्येव अहो मिथ्यात्वमोहिता देवाधिदेवस्य पिनस्तरयति ततः सारपीउत्रयास्नाता कृतको
तुकमंगलाबलि धूपधूपकडु बकुवस्त्रासदत्वागत्याहः देवाधिदेवो वर्द्धमानस्वामी प्रतिमा क्रियतामित्युक्ते वादितः कुमारः एकघातएव
छिन्ने दारू दृष्टवं पूर्वनिर्मिता सर्वालंकारविभूषिता भगवतो वर्द्धमानजिनस्य प्रतिमा स्थापिता च राज्ञा गृहचैत्ये नित्यं कृता च चैत्ये अष्टमी
चतुर्दश्योः प्रभावती नृत्यं स्वयंकरोति राजापि तदनु मृदंगं वादयति अन्यदा नृपेण रत्ने त्या राज्याः शिरछाया न दृष्टा तत्यातद्
तिकुत्थायस्खलितान्नृपः स्खलित्स्व मृदंगध्वनिः रुष्टादेवी ताताः राज्ञोक्तं मारुषः उत्पातोदृष्टः ततः स्खलितोस्मि तदुक्तं प्रभावत्या
जिनमतप्रपन्नेनाल तव्यं मरणात् अन्यदा पुनः स्नाता प्रभावतीदेव पूजार्थं शुद्धवस्त्रं आनाययत् आनीयमानं चातं तराको
सुंतरागराक्ते इवसंदृष्टात् राज्ञा दर्पणेप्रजंत्यानुपनीतं दृष्टा वसा देवायतनप्रविष्टं त्वा किमहं मंगलं नकरोषि किं
वासघट्टदप्रवेशिन्यंदमितिनिरणित्वा च आनंदादर्पणेनाजघान प्राणैर्मुच्यतसा तताः चिंतयत्राज्ञी चिरानुपालितं ममाद्यप ×नवे×
धमंत्वं ते पापापि मरणोत्पाताः तातानुपंव्रजितपटं युष्मदनुज्ञात इदं प्रव्रजामीति नृपः स्माह यदि मां सद्धर्मे बोधयिष्यसीतिं नतत्तथा
प्रतिपन्नं नृपेणानुमतातास्माप्राव्राजीत् षण्मासी संयममाराध्य विमानिकदेवोगमत् ततो नानारूपैर्नृपं बोधयामास परं तापसभक्तो
राजा न प्रतिबुध्यति ततः चिंतयद्देवः तापसभक्तोयं तपो गुणान्वपर्यति यतः रत्नापि विषं विग्रुणा दोसपि विषं तिरुक्षिरत्नमणां
मस्तकविश्वपुरिमा गुणे अदोसत्रुपि ... १ ततः कस्यमपि तापसंतु विरक्तीकरोमि यथा तस्युविरक्तोजिनधर्मसम्यग् वबुध्यते।
ततस्तापसत्वयः पुष्पफलदस्त्रः प्राप्तो नृपसमीपं फलास्वकं राज्ञेर्पितमतीव मनोहरं राज्ञा प्रात स्युरसितरमिति आलोकितं सुरूपमिति ९

आस्वादितंअमृतरसोपममितिपृष्टस्तापसः क्वैतानिफलानिमेलवंतितापसः इतानीतिहर्षमेत्रैतापसाअमेनृपःदर्शयमितितापसा
अमेतांश्चलङ्कतंतापसः एकाकीका ततोराजाप्रकृतायूनलेरूतंअलितंस्तापसमनमद हष्टंतादृशवने तापसाश्रमंहृष्टोनितिवनत्रमिषो ॰श्र२
मंत्रयतंस्तापसमानयथैपरानिकाकीसर्वलिकारः तदेवदेवाशुल्लीमोम्पानेरणानीति गीताह्वयः पश्चाद्दलितःतावकोकृथितंतापस
नंश्रवतरपलायितंपश्चात् ध्वविताम्पापसाः ददत्तातितिलणंतःवश्यपश्चद्ःपोपश्यादेकंमदह्नं श्रृणोतिवंतत्रमातृपालापं आगा
मेत्रतिमर्श्वोयतः प्रेक्षावके वेदमिवसामं कंदर्पमिवरूपे नागकुमारमिववसुनपषं हदस्पतिमिवसर्वशास्त्रविशारदं व
कलांश्रमणादीनांमध्यगतंधर्ममारभमाणंतंगुरुंशरणंश्च इति सरणंश्चगतः तत्र गुरुणाभणितंवनलेत्यमिति त्रुटिता
सीतिभणितावाप्रत्यंगुरतापसाःराजापितंसविपरिणतई पुष्पाश्वस्त्रोःलवनः धर्मश्चकथितश्चगुरुणाप्रतिपन्नश्चात
×ततः× नेप्रस्तावतीत्दावनंवसर्वप्रतिमेहूतं राजात्मानंसिंहासनस्थ मेवपश्यति दवेनवंनरः स्वेनांनाणि सर्वसिद्धत्वप्रतिरवा
धर्थंकृतंमयाधर्मेतिवाविघ्नलवविति अन्यत्राणापदिमांस्मार स्त्रिगुरुकास्वपदंप्रापेति व इतिरक्षस्यतिशयातसुस्मरणसंक
टपातरूपाद्दमप्रतिबोधेश्रीवदायनरूपसंबंधः व एवंविहष्टस्यकमगाख्तरस्यश्रीपार्श्वजिनेकायोअर्शस्वेनिरर्थलनलाकृपसर्गका
×चं×३ रिणाधरणेन्द्रप्रणीतनाटगंधिकृपलापनादिनापापबुद्धिरुपस्यतुद्रवधादिरूपांत्याणंदेवराज्यादिसकलश्रेयः समीहितप्राप्तिरिति
वादिनोधर्मद्वविणाःसबुद्धिमंत्रिणाकामघटदिव्यलगुफसर्वापदवांपदारिवामरकन्यात्रयणाणिपरदणदिव्यपल्यंकश्चतररत्नकरण ८
वीरकंबाह्यराज्यादिसमग्रस्कधर्मफलप्राप्तिदर्शनेनप्रतिबोधः एवंतावत्किंचित्विराधितधर्मतयाधर्मेस्मृटस्यचमेतार्यादिरसरिःमंकटपा

॰बिदरउ॰३

सन्नाद्धिभिः कमलस्यचोपदामादिनाअलंकारटंहिदर्शनानिमित्तदेवतानिश्चलप्राप्त्या एवंसुज्ञादितस्यचंद्रगुप्तोदितंपुत्रदयस्यसाधुपात्रा
दानाचारदर्शनेनजातिस्मरणेनप्रतिबोधश्चनिदर्शनीयः व रक्तादीनांदुर्लभबोधिकतामितितिविनाम्यभव्यजनाः साधोश्चेधर्मयाता धर्मःसु
लभोजयश्रीदः १ इतिद्वितीयस्तरंगः एवंतरंगचतुष्टयपदशाम्यायोगणाः प्रतिपादितास्तत्रसदस्यनिदरूपानुपुनर्योग्यान्कतिचिदाह
अणवट्ठिअ इमनतोरवट्ठिर कुदुवोवमोअरक्कयदवेधणामसमपसुअमित्तग्गाहीदधम्मंनसाहतिधअनवस्थितादयोधर्मनसाधयंती
त्ययोगणाउपदर्शयतिमिटंकः तत्रानवस्थितोविविधध्यासंगवृह लितचित्तःस्थिरासनश्च श्रेष्ठिगृहिणीवत् तथाहि श्रीपुरनगरे
वसुःश्रेष्ठीपत्नीगोमतीपुत्रोधनपालः कमाउपरतपितरियाः नीतशोकःन्यादावध्वनिःसदकलदायतेगोमतीनक्तांगजेनकिं
तवदानीइदवित्याधर्मंकुरु अहंतवाज्ञाकरोस्मि नवीना कणितांवध्वयतिधर्मः तत्तुणुधर्मेहिहएवाकारितांशाख्र
वावकः प्रारब्धवाचनांतपाविशज्ञेमती सीपमनवावेतिया वदगणितं तावत्प्रातापाईप्रविष्टःशुनइदानदामिदृष्टित्रिलणं
सुतस्तेो रुष्टादौवारिकार्यं किंचित्कलित्यामलावल यांपुनरा गत्यापविष्टासीषमनवावेत्युक्तध्यक्तप्रकाः तावद्दृष्टसेमदात्रसा
मन्नामार्जारी हरातनिविरिशवदंसुदृष्टात् अरुणश्चपकारिकायिपुनरुणाविशत् सीषमनवाघेत्योवाचसुम्नकवाचकः अत्रांतरसुटि
तोवसः उत्थितालुरइतिजल्पंतीकुतावत्रपालायंन्यविरूनपुनः सीपमनवावेति यावद्देवेवाचकः तावकाकारइतिकोलादलपरापे
गश्चुरव्यांहत् अरुणककर्मकरीस्यः एवंयावकागमसमादिषपितुना एवं ध्यानादिपवर्मनिश्चांतःपदरोगतपुस्तकवाचकःप्रांतेपुनरंगात्रप
रंतदापिप्रकारःसर्वेतिमित्रोगतःमांतथावीकं अणवट्ठिअस्सधम्मं माकुकहिज्जाहिसुहुविपिअस्स विज्जायंदोइसुहं विसायगिं

धर्मं तस्य १ अत्राधिपत्यादिव अपूर्वं स्वमंत्रशक्तिनिधिः प्रबोधयेद्रूपाद्यैरपि कोऽनवस्थिते तेन्तेन हि हक्किर्मलेन प्रकरो वन्नेऽपि ध्मराशातलब्ध
कीर्तिभिः २ इति ३ १ प्रमत्तो विषयकषायविकथानिद्रादिप्रमादव्याकुलितचेतनः स च धर्मं न बुध्यते प्राग्भवभ्रातृचित्रमहर्षिप्रतिबोध्य
मानब्रह्मदत्तचक्र्यादिवत् तदुक्तं चित्तप्रमादनिहतो धर्मकथां श्रोतुमुपैति नेतरोऽपि नीलीरक्तो वा मनसि कुंकुमरागं गाढरागीव १ मत्तो मदिरा
पिपकत्वादिमधुरायोमत्तो मोगतं उन्मत्तमिव मुनिं प्राह धृतराष्ट्रनृपः सुतेम सुत्राणां दुर्योधनादीनां धर्मशिक्षादानस्य यथा पांडुपुत्रैः मद्दनकल
दायेति मुनिराह वेदागमपुराणोक्ति युक्तिवाक्यशतैरपि [illegible] धर्मं न बुध्यते धृतराष्ट्रनिशामृतो १ मत्तप्रमत्तवन्मत्तः श्रान्तः क्रोधी
बुभुक्षितः त्वरमाणश्चलीनस्य शून्यः कामी चातद्वा २ इति। ३ बधिरकुटुंबस्योपमायस्यस बधिरकुटुंबोपमः सोऽप्युपदेशा
नर्हः बधिरकुटुंबमेवं स्यैयथा इरकया मेरुस्थविरः स्थविरा सुतः स्नुषा चेति बधिरकुटुंबमेवासीत् स्थाता हलमेवाहयन्
पथि केरैरत्सापंथानं पृष्टः प्रोवाच ममेतौ गृहजातौ वृषभौ न वृषभौ बामः कथयपंथानमिति पुनस्तैरुक्ते वदत् सर्वोऽपि
ग्रामे सत्यप्ययस्मादग्रामे वशामः बधिरोऽयमिति विचिंत्य गतास्ते तावद्रूकमानैषीद्भार्या अप्राहीत्तदये सूंगितो वृषभौ वृद्धेति सौव
कुमलवणा मलवणा वा भुमत्स्यारार्द्वं किमेवं वदसि कुवेमः नियकार्यमिदं पथिकास्तात तायेस्तिमम को धिकारः गृहागतो गृहस्थपस्वरूपं
सूमात्रः सा कथनकर्मकस्स्त्रोवाच स्यक्तां वा सूलेवाम्बु स्थविरस्पंतमुखं लविष्यति स्नुषा लाथिष्य कोऽत्राधिकारो लवणस्य श्रंगतः स्थविरस्यस्यास्या
वधूसमयः स्नुषा सर्वचिंतापराम्भस्त्रा नोरोकवित्रियद्द्या पाम्भसूः परिहितानि रक्तकाले स्थविरणां ... इदानि तेरस्तांतस्थविरं प्रतिजगा
द स्थविरस्तिलरक्षाधिरीमोपाख्यान् नोऽहमकर्मपितिलमद्य स्थविरस्नुषामयेवमेवाभ्यत स्थविरः सिद्धौ वादायित्वयाममीले न रक्षिष्या

कथा ४
श्रीकाव २
कैवाव ३
कैवाव २
प्रारं १

मंतन्तिलानित्यादि पथेत्स्यानां स्मितु पदिशानर्दस्वाधसस्यातिप्रायाव मायैव सबधिरकुटुंबोपमः यदागमः अन्नं पुट्ठो अन्नं जोमाद
इमोग्रहणबधिरूव नयमीसोत्तो अन्नं सुणेइ अणुवासए अन्ने १ इति ३ ३ कुश्मिताग्रहः इहमित्रामावर्त्यान्वयपृक्ष्याभुक्तयादिवि
वा रागेनसरूपका तानिनि वशा सोस्यातीर्थ सोकुग्रहवानंत्वाद्याहकनरवत् तथाहि चव्वारानरोधनार्जनायोन्नरापवेप्राप्ता अपा
चितधनो लोहीः कुशीः कारयित्वा ताम्सीकृत्य स्वसदनं प्रति प्राप्तिपत्र अन्तर्गर्या निधनीकृतां स्नात्वा सयीः कुशीदृष्ट्वा रहीत वेतो
लोहीकुशिता उयदिननैवेति वक्तिय एको ग्रहः उकथास्मिनिति वेतोप्यसौवर्णकुशी प्राडत्वोविपरि प्राचीनपरिस्या गनोविशिष्ट
ग्रहणेन कुशीत एषमात्मापित्र्ये निश्चिन्तोऽकृतत्यागं नावेवा द्वितीयचतमीति एवंव ह्युपदिष्टोऽपि यः स्वकदाग्रहं न मुंचति सो
उपादेयं यदुक्तं कुग्गहगहगहिआणं महीनोदइधा मुमुत्तवएस सोवत्थासी कुक्कुर वयणं सिरवेइकप्पूर १
इति ३ पामरो लोकप्रसिद्धः तस्यामसः पामरसद्धरूपं त। कथानकात्तेयं तथाहि शालिग्रामे कश्चित्कौटुंबिक तस्य
शारदिकः शालिकर्मकरं गावपयतावातनहप्तोतिसोऽस्वमन् पामरपकः तोर्जिताहधिक्करेणंतणितश्च यदिमेकृपिलवनादि
करोपि त दानित्यमीदृग्लोऽजयामि तिनोक्तं करामि परमावद्धिकंप्रक्रियत इति कौटुंबिकेनोक्तं शिक्षयामि अन्येनोवे पवमस्तु कौटुं
बिकः प्राह यद्यदहं करामि तत्त्वयापि तथैव कार्यं तिनोक्तमेवं ततः पामरस्तेनीरघट मर्पयित्वा बगणिको गृहीत्वाप्रवत्तः द्रक
त्वं प्रतिगत्वा वंतत्रक्षिप्ता कौटुंबिकेन वगणिका अपरेण क्षिप्तो घटः न मारुष्टः कौटुंबिकः प्रतिरुष्टः पसापितामितः कौटुंबिकेन प्रतिता
डितः सोऽपनेनेत्य स्व इह कुहितः कौटुंबिकः कथमपि नष्टः नश्यतस्य इरस्या दोलग्नं परिधानवस्त्रं अनेनापि एष्टत आगव्रतास्य कीयं नोटयित्वा

[illegible library stamp]

मुक्तं प्रापीग्रामद्वारे कौटुंबिको नग्नत्वान्परिधानार्थं गृहीतं तेनोदकार्थं गच्छंत्याः पत्न्याः उत्तरीयांशुकं अपरेण परिधानांशुकमपि तयं विल
ज्ञः प्रविश्य गृहकोणं कौटुंबिकः अपरोपितदर्पस्मिन्नयावस्मिलितालोकः किमिनदिति कौटुंबिकोदर्शयतिपामरं सोपितमवेत्याः
दि ततः सकलमपिप्रज्ञापितालोकेनेति एवेकरवीकृत्व्याद्रूपादशोपितद्विपयायांनलिज्ञः पामरसमाः उपहतः तदुक्तं यस्यनास्ति
स्वयंप्रज्ञांशास्त्रंतस्यकरोतिकिं लोचनाभ्यांविहीनस्य प्रदीपः किंकरिष्यसि १ इति ७ ५ तथाश्रुतमवरहत्तातीतिश्रुतमात्रग्राहीनंत
त्रयुक्तितः तापसवत् तथाहि क्वचिद्ग्रामेकश्चिद्द्विजः पापभीरुः सापमत्रेषपोद श्रुतेवानेन वपया धर्मइतिस्नानोपर्कार्यन्यदाता
पसः उत्पन्नस्नस्पसंनिपातः वारितेशीतंवारि क्वापिगतधर्म तापसेषु रागिणा नत्वा तापसस्य पार्श्वेशीतं वारिप्रार्थितं अपथ्य
धर्मइतिश्रुत्वादत्तं तेन प्राप्तोतिक्लेशं रोगी आकृष्टश्च नव्य तापसोऽपरैः रम्भूत्वरदितासोवया किंवानसंतायमज्ञानिन
इतिचिंतितं वातनअज्ञात्वदं तज्ज्ञानमेधार्येश्रुतेव तपसाज्ञा नावाप्तिः यतः तपसैवप्रपद्यंति त्रिलोक्यंसचराचरं इतिश्रा
धीनंतपः करोमीत्यनासक्त्यायंकस्यापिगतोगिरियुग्मं प्रारब्धंतपः फलादि रपित्यागेन अतिगतषट्कियत्स्वपिदिनेषु पीडितः क्षु
धया कंठगतप्राणश्च प्रेक्षितं स्नजवेषेण परिस्नापसैः अक्षंचैनरवल्विहंतपःक्रियं तेममा अतंदिमेल धर्मयोति ततः ममाधनेयत्तंकारा
मीत्यगंग्रामं सः स्लेनेवशज्ञांनकजननस्य कियद्भिर्दिनैर्लब्धंरूढंः ज्ञातस्वरूपैश्च भवैः प्रारब्धः परिचयः गतस्तद्विश्रामं आश्चर्यातंश्च द्वा
मनितः ममाधनम्रलोधर्मस्तिन्सुरांलब्धोपायिश्चंगणिकाढोकनादिप्रयोगाणांपदंततद्दनं ज्ञातस्वलोकेनिंद्वाटितश्चेति एवंश्रुतमा १७
त्रग्राहीवचनस्यावार्थानालोचकः शास्त्रोपदिशनामनर्दः ॥यदुक्तं विचारसाराश्रपिशास्त्रवाची मूढैर्गृहीता विफलीभवंति सितंपचग्राम

ता

ते २   कृपया

दरिद्रदारा कुर्वस्तुदाराश्रपिकिंसुजाताः १ ७ ६ येवाविषयज्ञाविशेषजामतिगाचनादयोग्यंयोगणायेपंतास्तुप्रतिपादिता स्तेपीत
द्वंतान्सवतीति तदृष्टयुक्ताइति ७ नानाविधा नयोगणानितिमत्वाधर्मतत्वं मुं पदिशन योगगवेवयतःस्याश्रुलकात्तावारिविज्ञयश्री
ः ५ ववर्षस्तरंगः ४ ध्याम्नायागणानेवदृष्टांतलेशाद गिरिसिरस्पणानरम रूपलतकसिणावृणिधजलदिसूत्रिपमणिरवाणीद धम्मा
वपमवासे फलजणणेज़ीवदिढंता ६ धर्मोपदेशाइष्टौ फलजननवजीवदिष्टंतति जीवानांदृष्टांता गिरिशिरःप्रष्टतयः पदूलवंति
षष्ठीलोपः प्राकृतत्वात् यथाद्विजलधरवर्षणमपिस्थानविशेषे णफलजननांजननादितिषयेपदप्रकाता द्वश्यते। तथागुरु
पदेशोपियोग्यायोग्यजीवैरूपस्थानविशेषेणप्रतिबोधः। दिरूपफलतांदिषोचाविलायात पतदेवप्रत्येकंसाक्ष्य   ताजा
ति गिरिशिरः पर्वतशीर्षशिलादिरूपं तत्रयथाजलदज लंसूलंवुज्जुवज्जुतरंगापतितंसंमग्रोभुविज्ञायाति न।
उक्तणमपिमिलति इयंतर्विदः तथाकेषवित्तीवधर्मो पदेशोपिवामेवप्रमादादिनाः वक्तोपयोगांतरंगग्रंवित्वा
दिनावांम्नवधारणेनिंवनिष्फलएवस्यात् कुतःपुनःपरिणतिः। श्रवणेवबहिर्व्यापारंतत्रोऽस्मिनानादिवांस्यादकवत् तथा   × ना ×
हि क्वचिस्मिन्निवेशेद्विजन्माबटुंधर्मश्रावयति सउतकंवघंटिकांचलंतीविस्मितइवप्रवृत्ते कियडुपदिष्टोणवाखद्विजः ज्ञातंतवमिति व
टुरुंयाव मानं द्विजः कथंबटुः तावेपरूंवघंटिकाऽनवरतंचलतीतिद्विजः रम्भूरवकिंतवितयाकिंचिद्रुतुनिरुपणात् बटुः एवंकरिष्य
मीतिद्विजः पुनः कियडुपदिष्टाप्राक्षीत् निरुपितंकिंचिद्बटुः निरुपितंद्विजः कथंबटुः यावत्त्वयाकिंचिद्भणितं तावद्दिताद्राक्षीटिकाःस
प्रशांतानिसपीन्नराणिनिर्गतानीतिद्विजः रम्भूरवकिंतवितानिःयदहंशास्यामि तत्रैवकिंचिच्चिंतयंबटुः करिष्यामीवंद्विजः कियडुपदि

=× आगमेष्वर्थं त्रिवि
धः त्रिष्याअपरिण
मा अतिपरिणमा
परिणमाश्च तत्र उ
त्रमर्यादापरिणतजि
नवचनरहस्याश्र
परिणमा एकता
क्रियाप्रतिपादका
त्यंके नयमतवा
×ख× मितांतः
करली
उत्सर्गमात्रित्वत
सोऽतिपरिणमाः
मध्यस्थवृत्त्ययः प
रिणतजिनवचमा
यथावद्वस्तुअर्थाऽप
वादविधिकृशला
श्चपरिणमाइति
तत्रापरिणमाऽति
परिणमाचायोग्या
ग्यपाश्रुतदानस्य
परिणमस्तुयोग्य
इति ~ ७:६ ३·१४

अपि च नरो रत्नं रक्षति चिंतितं च दुःकदाचिन्मितं तस्य समीपे इति चिंतितं ततं मुक्त्वा संदिग्धे नानेति एवं कालसौकरिकादयो दृष्टांतोदाहरणानी
ति ॥ छ ॥ ७ ॥ पणालत्ति पर्वतस्येव पाषाणमयं नदीनिर्झरोत्तारणमार्गस्थिकं शिक्षिकादिरूपं प्रासादादीनां वा जलनिर्गमाध्वरूपं प्रणालं तत्र
हि जलं दलं खलं दलत्कारि दृश्यात जलादस्थितापि क्रियसमयं वदति पत्तनं कापि जलपरिणतिः जलव्यपगमे मार्दवं दृढं वज्रीकरोत्यज्ञाद्य
विनाशनात् ॥ एवं कश्चिज्जीवो गुरुकर्मकदाग्रहग्रस्तो कादिपरिणामदृढत्वादि धर्मस्वरूपं नित्यं व्याख्यायमानं धर्मवाच्यं सारयं त्वं प्रायपतेच नत्रतथा
तत्त्वात्मक ॥ दृढत्वगुणरूपं किंचिदपि परिणमति कषायमिथ्यात्वादिति तत्त्वात्मकम ... मार्दवगुणमनोरथा द्युत्नावान् वज्रविधकर्मेरूपतत्त्वक हेताकवादि × पक ×
व्यासांगारमर्दकाचार्यादिवत् इति ॥ छ ॥ ८ ॥ मरुधनत्ति मारवाड ... लसुमत्त्वाद्दृष्टिः सिकतास्वेव विलीयते न तु उपायं तत्फोणि वज्र वेक्त
सागरो ॥ तरादिवृष्टेः सामान्यतृणानां करीरशमीवनसंदादीनां तद्द ... णांचपलमुद्गादीनां धान्यानां तत्प्रायोनीरसानामंचोद्गम
: नवहुवादीनामाम्रराजादनकदलीनालिकेरीपूगनागवा ... वाडउक द्राक्षाद्यादितरुवीरुधां शालिगोधूमादीनां धान्यानां गुम
संभवं शार्करादिर्दत्तार्कंकुवाटकादीनां दाप्रायःसस्यानां संभव ... त्तिः एवं केचिज्जीवा स्वभावत्वेन गुरूपदेशेन काचित्परिणति
: वज्रूपदेशो तु किंचित्ज्ञावाप्तां त्यादाक्षिण्यादिनावा जिनयुक्तं मतानंतकायादिलक्षणस्थूलहिंसादिनियमं नमस्कारगुणनं सामा नस्थाः
यिकावश्यकादीनां स्वल्पनावविन्दे काग्राणां नावं सम्यग्विधाना दयादिनाऽल्पफलत्वेन नीरसानां क्रियतां प्रतिपत्तिरेवउष्टिं तस्य स्यात्
x निx२ नूनं तद्दृष्टत्वादिर्महाफलत्वेन सरसानां अहद्दर्शनादेशा विरतिसचित्त परिहारब्रह्मव्रतसर्वविरत्यादीनां तत्र क्रिया रूच्या उज्जल ११
परावर्त्तनेस्य ज्ञात्नर्मेभिसम्यक्परिणत्यः ई उजलपरावर्त्तनिक्रियास्त्वामादिनां त्वां तत्र कदाचिन्मयग्रता नक्रियादिनां घूले रपिवा
× लौनाx१

न विमुक्तिगामिनं एवं तत्कालमउजंब्ये तत्र तारादितवांश्च प्रान्तु वेति अपामलवणियुत् तथादि कम लावर्याकुलधरं अपामलवणिजो वज्र
धनो ॥ श्री यत्र दोषा नेत्री मिश्रं गाती तत्रांऽक्षं दक्षो त्रात्रा गतागतेतो धनेभ्यस्त्यक्तं मलयचंद्र षोमदत्तानायाति मदक्षी मंतं समपादिष्टदृक्षम
उः तावत्तत्र चारणश्रमणः प्राप्तविद्याधरश्चैव तत्र धनस्थ रेणपुत्रनिष्क्रो दीर्घं त्यापितिः कोपि विद्याधरः तेन तत्र मुनिपदरजसाज्ञी
विता मलयचंद्रः स एकस्मान्मेलापकोऽयमित्यादिप्रश्नयन् पित्रा निवेदितो ऽथ परत्र ज्ञातो मुनिनं नाम मुनिस्त्राणीत सोऽकुमारं यकादि
विषनाशे पि मोदोक्षिप्ति [illegible]
[illegible] विधुरोसि अष्टमदस्तानफणा ... रत्परति रौद्ररसनाहास्पनयनी मदंष्ट्रो मोदमहाविषधरा
रोदुः पातन दष्टं जगदप्यज्ञान गरलाद्रतं न किं विहिता ... ऋतिवेत यति स्यरुमांत्रिक एवापनयति तन्मोदविषंत
तस्त्वद्दिनाशोयतस्त्विति युष्मत्प्रसादात्तद्दपि नेस्तीति विधिमुं ... पदिशति तिं कुमारणोक्ते पुनर्मुनिरुवाच सम्यक्त्वमंगल
द्विविधं शिक्षादानपूर्वं यतिधर्ममित्यादयइति ततः संपोमदत्ता ... नायाति सदप्रवक्त्राव तस्माद समृद्धानैकप्रातुन् तं कुलधरा
पि ... श्राद्धधर्मप्रपन्नः अपामलस्तु न प्रावुध्यत कुलधरो मित्रीम फलतायैधर्मं प्रतिपिपादयिषुः अपामलं गुरूपार्श्वे उनरनय
ति धर्मश्रावयति क्रमात्क्रियात्रियम प्रतिपत्तिं चाक्रमः सामायिकमेकं यत्वाकरोति सामायिकावसरे चक्रमाहिक घादिप्रमाद
परः कुलधरेण शिक्षितो यं मध्विद्र प्रेक्षतेति इयात हृदि नं क्राचो तेनो पेक्षितः क्रमान्मृतो दिव्यान्यादिः सुगोऽजनि स वंत्रांत्राशिवगमी
कुलधरस्तु शुद्धधर्मपरः क्रमामासिकोन्नत्वा विदेहेषु मेत्स्यतीति ॥ छ ॥ ९ ॥ कुमिणौ वणित्ति कुम्मोवन्नातुंपलक्षणा डंदरा इह पायांजं कणा
× हे ×

सुराष्ट्रमालवकादिसंबंधिनं यथा स्वल्पायामपि वृष्टौ किं वितूरबकुरष्टौ तु बकुइवदिरणानां सदकारादितरुणो जाईकुवाटादी
नां शालिगोधूमादीनां धान्यानां वप्रायः सस्यानामेवोत्पत्तिः तथा केषुचित् क्षीवेषु स्वल्पेपि गुरुपादशेषु तत्त्वबोधपरिणतिः स्यात् ततश्च सु
दर्शनिंदशा विरतिसच्चित्तपरिहारब्रह्मव्रतादीन् तावदाद्याद्रिनिर्महाफलत्वेन सरसानेव प्रतिपद्यते उत्तिष्ठंति वा तत्वासन्नसिद्धिकास
म्यग्दृष्टादिनो विस्तृती यत्नावत्रागुक्तिगामिनः एवं श्रीऋषभशांतिनेमिपार्श्वश्रीमहावीरपंजिनांयत्न वर्धनसार्थवाद श्रीषेणटपर ×२५
धनधनवतीमरुद्रुतिधनयसमारापदिवत् आनंदकामदेवादि दश श्रावका ह्वां आनंदादीनां स्वरूपं चेदं वाणिअगामपुरंमि आ
णंदो नाम गिहवई आसि सिवनंदा भज्जा दससहस्सा गोउ लाचउरो १ निधिववहारधनकलंतरय गणे संकयकोडि बार ×दि×
सगं सीसिरिवीरजिणेसर पयमूले सावउ जाउ २ चंपा इकामदेवो सहासज्जो भद्दा वगोजाउ ३ वग्गाउलअट्ठा
रस कंचणकोडीणं तो सामी ३ कासीपंचुलिणिपिआ स समा सज्जाय गोउला अट्ठ चउवीसं कणयकोडी सहाणंसि
रामणी जाउ ४ कासी इसु रादेवो धन्ना सज्जायंगोउलाछव्व कणयट्ठारसकोडी गदिअं वउसा वउ जाउ ५ आलभिआनय
रीए नामेणं चुल्लसयगउ सद्दी बहुला नाम पणपिआ रिद्धी सेकामदेवसमा ६ कंपिल्लपट्टणंमी सद्दो नाम पणं कुंडकोलिअउ पुस्सा
पुणंतस्सपिआ रिद्धी सिरिकामदेवसमा ७ सद्दालपुत्तनामा पोलासंकुलालजाईउ सज्जाय अग्गिमित्ता कंचणकोडी अ से तिन्नि ८
चउवीसं कणयकोडी गोउलअट्ठेव रायगिहनयरे सयगा सज्जा तेरस रेवइ अ महासयकोडी उ ९ सावत्थीनयरीए नंदणीपिआ ना १२
मसद्दउ जाउ अस्सिणि नामेण सज्जा णंदसमो अरिद्धीए १० सावत्थीवत्थव्वो लंतगपिअ नाम सद्दउ पवरो फग्गुणिनामं कलत्तो आणंदसमा सा

अरिद्धीए ११ एतद्दशापि समवसरणे प्राप्ताः प्रथमं तएवं श्रीवर्द्धमानस्वामिदेशनोपश्रुता प्रतिबुद्धाः सम्यक्त्वमूलं द्वादशव्रतं प्रपेदिरे तत्र पंचम
व्रतं सर्वेषामपि प्राप्यमानाधिकपरिग्रहनियमः सम्यक्त्वं तत्रानेन दस्पांनं गेश्वतपाकसहस्रपाकतैलैः स्नानं जलकुंभाष्टकं देतशोधनेन्वे
ष्टमधु वस्त्रे क्षौमयुगं विलेपने घुसृणं श्रीखंडं आभरणे मुद्रिका कुसुमे पुंडरीकं मालतीदाम च धूपे अगुरु सूपे कलाय मुद्ग माषा नके ×दिदल
कलमशालिः घृतं गोघृतं स्वाद्ये घृतपूरखंडखाद्यादि शाकसौवस्तिकं धान्यशाके वटकादि तांबूले कर्पूरैलालवंगादि फलेक्षीरामल
कं नीराणगणांबादकमित्यादि एवमन्येषामपि नियमप्रतिपत्तिः द शानिरपि विंशतिवर्षाणि वेधर्ममाराधितः तत्र चतुर्दशवर्षानिंत
रं षट्वर्षाणि सर्वगृहचिंताव्यापारपरिहारं कृताः एकादशप्रति मोराधनादिबहुकष्टतपः क्रियानिर्मसिर मासिकसंलेखना
सर्वमनशनं प्रपेदाः प्रांते अवधिज्ञानमुदपादि आनंदवर्जमी नैषां देवपरीक्षाबलवद् एवं दृढतया धर्ममाराधसौधर्मेए
धकुशविमाने पल्योपमायुषो दशापि देवा अभवन् ततश्च वां महाविदेहे सुराज्ञानो भवा समरदीक्षा मोदायकवलमो
क्षं च प्राप्स्यंतीति ७ जलस्थिचलत्रित्रि जलधिशुक्तिकाः संसजीवाः सुजलादगर्जत्यिवर्षति स्वलावाई सुरवविकाशप्रस्थिताश्च स्वाति
नक्षत्रं यावत्तावद्दशाश्रयणः स्थूला वा जलदलबिंदवः पतंति तावंति ताद्दशानितदुदरे शुभमौक्तिकानि भवंति एवं लक्षुद्रिरुद्रत्न स्मपुंजी
त्वेषु चरत्वे याद्दशानि यानि वचनानि उपदिशंति तानि तथैव परिणमंति तदनुष्ठानफलानि च भवंति ३ वसमसिंविगसंवारतिपदत्रय श्रीत्र
श्ररविलातीपुत्रवत् सिंद्रवज्रअव २ सुदंसुपअवंर लोगपि अप्पाकायवोंडनिपदत्रयं पित्रोक्तं स्फ्रधात्रिलावनमंत्रिपार्श्वनिर्दशमंव
गमयत्तवैवांउश्रारंसोमवसुत्रब्राह्मणवद्वा एतवांसन्नसिद्धिकास्वतीयादिसमाप्तं तत्त्वविमुक्तिगामिनं तत्र सुभुक्तिगामिन एवं वा संभवं

ति ब मणिखाणित्ति मणिखानिषु यथा लघवोऽल्पा तेजसोऽपि जलदजलबिंदवः पतितात्दत्तरमदातजस्कविंतामणिप्रभृखरत्नोत्प
त्ति रुद्विदेतवोसवंति तथा कैश्चिज्जीवेषु बल्यानां पिपीमिति यो पादश्रावचनानिमद्याज्ञानदर्शनचारित्ररूपबोधःसमुत्पद्यते ह्येव महाश्रुता
उष्टानाय वसवंति यथा श्रीवर्द्धमानजिनतोवदार्थमात्रकथनेन श्रीगौतमादिषु यथावश्रीजिनेत्रिपदीमात्रार्पणं सर्वगणधरेषु यथावा
त्ताऽप्रेणगपिंडि आंपगपिंडितं देहुमिच्छइ इति वचनमिंदनामा तस्य रूपं यथा वसंतपुरे धनाश्रेष्ठिनोऽरदंमार्थिन्नमात्तपञ्चतं इद्दना
ग्गानामदारकाः समुदितः सचक्षुधितोऽज्ञानः पानीयादिमार्थयि ति यावत्स वर्षान्मृतान्यत्रपति द्वारमपि लोकेनकेटकेः पिहितं त
तः श्वनष्ठिदेणनिर्गत्य पुरमध्ये कर्परेण भिक्षां हिंडत लोकस्त स्पदत्ते एवं समं वर्द्धते इतश्चैकः मार्धवादो राजप्रदं गंतुकामा
घोषणां कारयति तोऽश्व बौमे मार्धवादेन तस्मा बहुमिष्ठा चदत्ते स तदजीर्णादुष्टोदिवसौस्थितः मार्धवाद्ये वेत्ति एष
घष्टस्त तत्ताऽस्य ब्रह्मजाता अपरदिवसे ब्रमन्न मार्धवादेन लापितः गतदिनयोः किंनामतः असील तस्मिन् ज्ञातं त्र न
मेघघष्टत्तोजीर्णि ततस्तस्य बहुदत्तं तेनपुनर्द्विदिवसावजीर्णे नस्थितः घष्टत्तोजीतिलोको प्यादरवान्नस्त् ततोनिमंत्र्यमाण
स्याप्यन्यस्यपिंदंन गृह्णाति लोकोनत्त्वेघपकपिंडिकइति मार्धवादनोमाणि अन्यस्यमा ग्रहीयविनगरंगमाते तावदहमवंदास्ये
प्राप्तो नगरं मार्धवादेन निजग्रहेतस्पसवः कारितः ततःमंत्रिरोगेमदयिश्चकाघायिकवस्त्राणिपरिधत्ते लोकेख्यातो जातः अनेश्मा
र्धवादस्यापि पिंडिन्नेद्धति अन्यस्य गृहे नैयोततः पारणदिनेतस्यलोकः स्वयंतत्क्रमोनयति एकस्य प्रतीछति ततोलोकोनंत्वेत्ति क
स्यप्रतीच्छमिति ततस्तज्ज्ञात्वा तेनेरीकृता यस्यानेनत्वाक्षि तायोनेयोजोषावले ते एवे याति कालेराजगृहे नगरे श्रीवर्द्धमानः समवसृतः सा

'मं मार्धवनमर्षि
स्वतः नत्रतेन
मार्धवकुरोलब्ध
ःमन्तुक्ताः तनीर्ष
ःद्वितीयदिनेऽजी
र्णेनोनतिरूर्मति
तःमार्धवादेना
चिंतितं सूत्रमुपाषि
तोयं तृतीयदिव
से × ३१ ~

× ति ×

१३

धावानिद्रार्थ सिंदघायं तालगवतालणितो यतोनेपणांधुना तस्मिन्नु क्केलणितागवतायोतमस्येक्कोममवचनेनलक्षणंलोअनेक
पिंडिकं स्थाडइहुमिच्छति ततोगौतमेनतत्थालणितारुष्टः यूयमनकानि पिंडशतानि आदारयत अहमेकं पिंडं भुंज ततोदमिवेक
पिंडिकः मुष्टु ततिराडपश्चात्तचिंतयति नैत मृषाभाषिणः कथं तत्ववादवं अज्ञातार्थः त्वयामानकपिंडिकः यतोयद्दिनमम पारण
कं तद्दिने मने कानि पिंडशतानि क्रियंते एतद्वः कृतमकारितं भुंजातः तस्य सम्यक्क्रममितिचिंतयतः जातिस्मृत्वा प्रत्येकबुद्धो जातः अध्य
यनेनाषिवासिहइति एतवतज्ञवसिद्धिकापवति ब इ एतश्च घटादपुंतंतुथुप्रथमे इयेत्याज्ञाः मरुस्थलादि सदशोषुथुंघ
पादष्टव्यमिति पोहेतिविदिशांतरतिदोः त्रिमायिमममिकेबुधे नवं नवरिपुजयश्रियोस्यादोसतासनमंप्रयसुखंवयतु १ इति
घष्टस्तरंगः ब पुनर्घटदृष्टांतंत योग्यानेवाह सुद्दञ्जसु ददवंवासिअ वम्मोअवासिअायघमा सुद्दअसुद्दधम्मवा
संपङ्कथुजीवाणदिष्टतो १ इहघटाद्विधं वासिता वासिता अपिद्विधाः प्रशस्तद्रव्यवासिता अप्रशस्तद्रव्यवासिताश्च तत्राद्य
कर्पूरागुरुचंदनादिभिर्द्रव्यैर्वासितास्ते प्रशस्तद्रव्यवासिता द्य पुनः पलांडुलसुनसुरातैलादिभिर्वासितास्ते अप्रशस्तद्रव्यवासिता उ
त्तायपि पुनर्द्विविधा वाम्या अवाम्याश्च तत्रायद्यांतरसंबंधेपूर्ववासं त्यजेति ते वाम्या इतरअवाम्या अवासितानामयेकेनापिद्रव्य
णनवासिता एवमेवघटाः सुद्दअसुद्दधम्मेति शुतासम्यग्जीवदयादिमूलत्वेनोलयलोकहितोजिनोधर्मः तद्विपरीतः पुनरशुद्धः तयो
र्वासवासनां प्रतीत्यजीवानां दृष्टांतालवंति तथाहि जीवा अपिद्विधा वासिता अवासिताश्च तत्रोसिताद्येकेनापिदर्शनेननवासितास्तदा
कालएव ते बाधयितुमारब्धाः श्रीवर्द्धमानादर्शनात्प्रतिबुद्धातिमुक्तकमेघकुमारादिवत् वासिता अपिद्विधा सम्यग्धर्मेण मिथ्या चादि

× मुहूर्ते तिष्ठ
तो ×१
× एकपिंडिक ×२

योग्यो ×१
× अवासिता
श्च ×८

× वस्मा ×

× वा ×

×चंद्रिधर्मवास्या ×

नाचंत्तत्यपिवासास्व तत्रायंसुगुवादिसामग्यांमिथ्यात्वादिवासनांवमंति तःशुलकर्मवासनोप्रतीत्यवासा।श्रीइंद्रभूत्याद्यैकाद
शगणधरश्रीप्रसवशाय्यंसवंसिद्धसेनागाविंदवाचकश्रीहरिभद्रसूरिधनपालपंडितादिवत् येचसुगुवादिसामग्यांमपिमिथ्यात्वाद्यैश्व
लधर्मवासंनवमंति तेपुनरवास्यांश्रीकालकसूरिवचनोप्रतिबुद्धतशागिनेयदत्तमिथ्यानगरीशादत्तनृपादिवत् येपुनः कुगुवादिसंगत्या
सम्यग्दर्शनचारित्रादिवमंति तेशुलधर्मवासंप्रतीत्यवास्या। बोद्धसंगत्यैकविंशतिकृत्वोर्द्धधर्मत्यागिश्रीहरिभद्रसूरिशिष्यतदुपलक्षि ×पश्चात ×
लितविमलराप्रतिबुद्धश्रीसिद्धवत् येतु कुगुवादिकुसंगता वंपिसम्यग्दर्शनचारि त्रादिनवमंति।तेशुलधर्मवासंप्रतीत्यांवा
स्या।श्रीथावच्चापुत्रगुरुप्रतिबोधितशुकपरिव्राजकवत्। यसुदर्शनश्रेष्ठिवत्।तत्रयेशुलधर्मवासंप्रतीत्यावास्या।अशु
लधर्मवासंप्रतीत्यांवास्याश्चातत्रायश्चयोगणाः शेषास्तु योयोगपाइति ः॥ इतिनिबुध्यघाटाणमयास्फुटं ततत्रात
×वासम × चतुर्विधनत्तबुध्याःसुकृतंवाम्पतयात्रमे श्रयतदुर्थ। यकर्मजयश्रिये। ७ इतिसमसप्तरंगः।७। पुनरपिसंगतारणा
योग्यायोग्यविचारमाह अहवंरजलत्तविश्रमासंवायम समाणे गलवदंसधम्माईणं वायश्लिहणा।रश्रसियतरइधम्मुगुरूवएस
तहभिश्राणं ७ व्याख्या यथावरंनिर्मलंजलंतिनस्नातमरसिवायसम्भनगद्धलसुंसारीनामंकारः।प्राकृतत्वादं।लाक्षणिकः।प्राधाना
मितिगम्यंत्याग्गोलद्दनस्मात्रितनाश्रतिधम्मकूमाहवेति विलकिलोपःप्राकृतत्वात् तथाजुगुरूपदेशोधम्मादिजीवानांत्यागादयो
×नो× नवंतिपिंनार्थः तपिंतच्छायात यथानिर्मलजलालापूर्णमहासरसिवायसमूषानरोपिप्राप्तोनतुलंपिबति नचवयलत्यमलताणादिपण १४
सार्धमाप्ति किंतुतत्यक्तांजनस्नानादिमविनंकियजलघटतवगाष्पदेशकुहविलादिश्राविलंजलंबलपिबति।नारीराः।च्छविम

लजलघटतघटादिपुवांशुविवेबुकूपेणजलंविनाशयति।नतुभ्यंहणति।यथाकेचिदंधमाजीवाश्रसिगृहीततीव्रमिथ्यात्ववासनावगाढ
डुलकर्मतादिदत्तप्रमादादिवशाद्यश्रीजिनधर्मद्विषंतोदुस्यादियुगविशुद्धश्रीसर्वज्ञागमजलनितांतसहासरसबुलोसद्गुरूपदेशोअपि
दसिवासारायवत्तजिनभवनेप्रविशोदित्यादिकुशास्त्राणुवारयंतोविलायमंकुर्वाणोमंत्यजंति कदाचित्रपरस्य:श्रीयुरूतंकपाश्यो ×लोहखुरो हिलयपर्वव स्यादिवत×३
कवचनादिमारस्यप्रवादेश्रवागोष्पदादितुल्योसंमस्कृतइविंशश्रणुंतिकाकाइवजलघटश्रोतहृदयबोधमपिमिथ्यात्वकुतर्कादिलिविं
तर्कयंतिविनाशयंत्यपि अथवागोष्पदानपार्श्वस्थादिषुरतिकुर्वंते गत्वनिर्गतिपुनारीशिराःसुघटजलसामघमरीच्यादिपुकपिलादिव
दुष्टिदधतस्तद्धर्मविविनाशयंति तत्रकपिलोदाहरणं यथा इदेव नरादंस्मीस्तनमपिणीपलरदवकवर्तिसुतोमरीइनामंरंगावं
तेत्रसवसामिस्मादमणंसुवापडिबुद्धोपव्वइओ गणिआणि पगारसंगाणि कियंतमपिसमयेपालिश्रसामन्नं।किलइक
म्मादएणंजात्तेससअहाणपरीसादा।नक्का।लाविश्रसुद्दलावणी यांपय्यवत्ति अंपरिव्रायलिंगं।तथाश्रीश्रावश्यकनिर्युक्तो सम
णातिदंडविरयाइत्यादिगाथाद्वतस्वरूपोपदर्शकविहरइसमंर गवयांदसइसाजधम्मं।पुच्छिअंकिंतुमामरिसोत्तिसिदइश्रणणं
×इसा× वमंतत्तवणेज्ञाणं अन्नयाधम्मकहापश्रकिंज्ञाकविलोउवणीतेमाज्झणं नमव्वइसत्तेजंपिश्रमणेणा।श्रलमेइ सिणा किंमज्झसवं
धाम्मानेपुणतहसासणे श्रणरिदोपमोत्ति चावंताकणंममाविकञंपडिवारगणोत्तिसमालाविकृणंजंपिश्रमोणंकविलाइद्धपिइह
यंपि उप्पाम्मिणणंतु हिअंसंसारा।पुव्वाविअंकविलो साहितकिरिश्राकलावाशिपरमाइगंधंतरानेनश्रमिति।। ।।तत्रवायसमहेश
शःकपिलः महासरसमुल्यंसगुरूपादशंपरित्यज्यघटजलसमंमरीचिवचनंरतिकारित्वात् तथासघटजलमिवनिर्मलंसत्यमस्म

DR BHAU DAJI

कूपरूपणादिकं मरीचमर्धमकविलाहृदेपि हृदयंगीत्यादि दुरंतसंसारकारणं वितथप्ररूपणादि दुःखंतवनादिना विनाशितवांश्चेति ते
र्षोन्यायाइत्यादिराधितधर्मत्वं दुर्लभबोधिकां पुर्यति बहुशयुक्तावालवति ॥ ७ ॥ २१ ॥ माणस्त्रिय घास्यानस्वापाउरोपिताहृशोसर सिप्रासो
यदि प्राप्नोतिं तदा गोष्पदादिषु नोत्सरसिपुस्त्वामेवायतः कृत्वालेहनं करोति नंउयघेष्टुंघुटेघुटैःपिबति नवस्नानादिकुरुते तथा कवित्ता
वाञ्जनस्तिरूदीतमिथ्यात्वाजिनधर्मेमाध्यस्थ्यादिनाऊ स्वाद्दशिग्युरूपादशोसारस्यादिना किंचिद्दत्तिवापंकुर्वाणा अपिच्छिपिकविरतिदानमि
ध्यात्विसुजनालाकापवादादिनियाःक्षिकंमहत्सुपदेशंनस्पृशंति किंतुतरांतरासरसकथाश्लोकादिकियन्मात्रंपृण्वंति अवधारयंति च
क्रियंतीबोधिरूपिमांद्युवंत्युउत्तिष्ठंतिचातिबंधमल्पापासवशा द्विशिष्टुदुर्गतिनां घुवंति तां पाशा अपिथ्नबोधिलतात गो
त्रतिवस्तुवृत्तिविपट्ठयवत् ॥ २ ॥ इत्तिनि यथागजस्तृषातोपा थ्यांकांतं महद्दशोसरसिप्रासो यथेष्टं जलपानं नाशितता
तृप्तिंकरोति स्वस्नानजलक्रीडादिना मलतापाप्रहारं च परं स्नात्वा निर्गतां धूल्यात्मानं खरंटयति पुनः स्नानं खरंटनादि
कुरुते तथा कवित्ती वा मध्यमत्वा वा गुरूपदेशं समुपागश्रृणवंत्यथ धारयंत्यनुतिष्ठंति मात्मादं रूण्वंति १ मिथ्यात्वविषयत्वलाकथा
यादिंतापमलापहारमनुभवंति च परमेदृढविरतयापुनस्तादृशमामग्रीं कृतीर्थिकवचनश्रवणादिना तु दुष्टानां संगादिना त
त्पोविद्यां च मकारादीनां विषयत्वलांबकारेनादिनां चात्मानं धूल्यामलिनयंति पुनर्गुरूपादशास्नानं कुरु परं खरंटनादि च कुर्वाणा
मनुष्यगतिहीनसुरगत्यादिप्रायाग्य पुण्यकर्मोपार्जयंति शर्वगाथाप्रथितसंबंधश्यामलवणिग्वत् केचित्तु बहुकालमात्यस्वरंटनादि
कुर्वाणा अनंतमसुरान्परिभ्रमंति आमनसिद्धिकाश्चनवति ॥ ३ ॥ हंसत्ति हंसो यथा तादृशं सरःसंप्राप्यतत्रैव वसन् रतिं कुरुते निर्मलजल १५

पानस्नानमृणालभक्षणादिनां समस्यैव तत्परिमारवांतिष्ठन्नेशोत्पाद्यविघ्नं सुखान्यनुभवन् न रजोमलादिप्राविशानामपाप्त्रविंद्रतिं तथा केचित्तीवा सुगु
× तदनुगत ×२ रूपादेशं शृत्वा तत्रैव रतिं कुर्वाणा मनोवाक्कायैस्तदनुष्ठाने सम्यग्बद्धि रक्षण नंतदनुष्ठित्यादि निःसादेवपरिशीलयंतो मिथ्यात्विवचनश्रवणा
द्यवधर्मास्थियादिमालिन्यं बकारैर्नादिपापलवकं ज्ञादितापांत्रां तु लभंते उत्तरोत्तरज्ञानदर्शनादिशाविरतिं सर्वविरत्याद्युत्थानादिति वांसनसि
द्धिकापववस्त वंति तस्मिन्नेव भवे द्वितीयवारातावसिध्यंति आनंदादिश्रीवीरश्रावकदशवत् श्रीमदुदायनंदशार्णभद्रशुकपरिव्राजका × क ×
दोनितसुदर्शनश्रेष्टिकुमारपालतृपालादिवद्वा आदिशब्दाद्दृद ष्टांतवत्तुश्यपिंप्रत्येकं योजितादेश्चविंतमपंकेकरुक्ष्यामश्चक
र्शस्वानाद्यशुविबोकटशुनिर्मलपंकितजलोन्नयसमानरुचिम द्विपद्दसरानघोकपरिशीलन रूलिवकल्वाकादिधर्दृष्टांता अपिज्ञे
याः ॥ एवं दृष्टांतोपदेशमधिगत्य शिवार्थिभिरुत्तरोत्तरः ष्टांतसदृशैः सर्वथा त्यपरताव्य स्वयाजीवियेन शावकसुरवसंपद ॰ कपा ॰
करतलगुर्विताइवंसु प्राप्या भवंतीति इत्यनुत्तरोत्तरनिदर्शन मनिलोलनबोनमात्तवतसद्गुरुवाकुतटाक येनाप्यसंष्टु
तिमरवाप्तिं जयश्रियाः ॥ इहकर्मद्विषो विलसद्यांकुयस्मात्युलक्षा ॥ २ ॥ १ ॥ इति तपाश्रीपञ्चम सूरंगः ॥ ७ ॥ पुनर्लग्नयंतरणयोग्यापायोत्पा
... नैवाह सप्तउजल्लागारवंकार्डवंकगवीधसंनिदाचउद्दजीवा परिणमइ जेणुसव्वं विसंताविसंसनासत्रंपयधरुवं १ सर्पा जलौका
वंध्यागौश्चवंध्यावप्रत्संनिताश्चउद्दाशिष्णाः जीवावांलवंति सारूप्यं निरूपणार्थमुत्तरार्द्धमाह परिणमइत्यादि पैषु प्रदत्तं सर्वं क्रमा
द्विषंताहशां नाशंपयोरूपं परिणमत्तीत्यपिं कार्यः तत्रयथा विषयतां सशार्करदुग्धादिरपि पानं विषायैवकल्पात । एवमेकेषां जीवानां शि
क्षाप्रणवास्तुगुरोर्दिनाः सारा विविधा अपि सुपदेशाः सर्वे पि इहस्युगुणः प्रत्युततानर्थपरंपरायैव भवंति यथा श्रीपार्श्वजिनसाद्दित वचनानि पं

चाग्निसाधनपरस्परकर्षैः आदर्शवरवैरपक्वबोधिस्य स्त्रीलापस्य तुष्फलः वाचां वयो मनसापश्यादनं दुष्प्रवादनं १ अन्यत्रापष्फलं नाम्ना
मं नामयतेदास नशास्त्रं कमातेऽसमनि सचीसुरव्याऽवाशिष्येवोपदेशांस्तुरवावदा २ तथाहि कश्चिद्वानवानरयस्य शीतार्दितेरवर्धोतंगुजा
वाऽस्थिधियांस्तुष्क रणपर्येरांश्चायप्रसार्यद्वेजाद्यंगानितापमनोरथस्तुरवमंत्रस्त्वति तत्रैकः शारवामृगोदयां शीतार्तस्तुजश्वधमति
सूचीसुरवीपक्षिणीतत्रासन्नास्था नइमाक्ति शप नायेवक्तिःगुंजाद्येतनु पुनः२ कथानंतनवानरणस्पापशिलायांमा स्फालयंसारतति प
वंविधस्त्रिपा जीवांवांसमर्पसि दृष्याइत्ति तथा यइक्रालोकस्सायाह शंरक्तादिकंपिवेति तादृशामेवोदरगतेधारयंति नंदुनां परिणा
मांतरंकिमपिप्रापयेति एवमेकजीवांश्रीगुरुरुपदेशादिय थाकृतंधारयंति नंदुनर्विशापबोधजनकचोपादनेनपरिणा
मांतरंप्रापयंति साधुस्तिर्यग्नंविलोक्यतइत्युक्तेनटीविलो किसुन्यादिवत् कुक्कुटकस्व तथाहि एकस्मिन्पुरेएक
श्रीनववरिसूरातंलघुपुत्रंपरस्टदकर्मादिस्तिरंजीवयत् ससुताव ईमानोमातरंएवतिकथंमम पिता आजीविकां कृतवान् माता
हं अवलगनसंगाद अदमप्यवलगामि सो हं नजानासि अवल गिउं सआह कथमवलगत साह विनयं कुर्वा कीदृशो विन
यइत्युक्तेपुनः सोहं योकार कर्तव्यानीचंवक्रमितयेंव दत्तवर्त्तिनाला ध्यमिति ततः संरूपकंविटं वलगितुंप्रत्तिनेसरं प्रतस्थे अंतराले अ
तनवाधां स्मगयदणायंरदृष्टादृशां गाढस्वरेणयोकारोतणितः तं श्रुत्वा मृगा त्रस्ताः तेः क्रुद्धैः सप्तास्क्रैकथितं मुक्तः तणितं वयं देहरं
पिहरूधा तदारहोनीविगंतव्यं तेत्रैन रजकोदृष्टः तातांरदंशानेः र यति रजकाणांवपाग वस्त्राणि क्षियंत तेसुदिवसपात्रिर्युक्ताः स्त्री
रपवारविलोकनायतेश्रोरइतिकृत्वा बद्धः सप्तास्वकथितंमुक्तः तेतणितं च एवं विधेस्तुइंसनविंतिवाच्यं तातास्यबीजानकप्यंत त १६

नतत्रतणितं शुद्धं सवत्वु तेरपिहतः सप्तावकथितंसुक्तः उक्तंच ईदृशोबज्जलवर्विरुच्यात स्रवरवहतकंनीयमानंदृष्ट्वावदति ईदृशंबहुसव
तु तत्रापिहतासुक्तस्थ तथैवउक्तंच ईदृशोउच्यते एवंविधस्यात्यंतवियोगो सवतु अन्यत्रविवाहेतणंति असंतेवियोगो सवतु तत्रापिकुट्टितो
मुक्तस्य तथैव उक्तंच ईदृशोसलणणतंनित्यमेवंविधानिप्रेक्षइ शाश्वतं वत्तवैतत् अन्यत्र निगडबद्धं दंडिकं दृष्ट्वा तणति नित्यमेवंविधानिप्र
क्षस्व शाश्वतं वस्तवैतत् तत्रापिहतामुक्तस्य तथैव तणितं च एवं विधेलघुमोक्षोसवत्विर्त्युच्यात अन्ये मित्रसंघाटकं कुर्वंति तत्र तणति लघुमो
क्षोसवतु तत्रापिहतासुक्तस्य तथैवं क्रमादेकं ग्रामाधिपति पुत्रमा श्रितस्स सवतं अन्यदा दुर्भिक्षत्समृद्धेरक्षा सिद्धा ग्रामाधिपत्यार्यपत्र
णितः सः यादृशजनमध्यात्तत्रा छायस्वस्वामिनं यतां रक्षा शीत लाश्रयो ग्पालसवितनंगत्वा तथैवगास्वस्तणितं सतलज्जितः गृ
हागतस्तन तेनताडितास्तणितस्य ईदृशोकार्यशानेः कस्मिंकि घ्य प अन्यदा गृहदंपदीप्तं तास गत्वा कस्मि शानेः कथयति या
वतंतावत गृहं सर्वं प्रज्वलितं ताडितास्तणितस्य एवंवि धे आत्मविवेनी स्म्र्तो कृत्वा गोतसा द्य पिक्षिप्यात् यथाऽग्निर्वि
ध्यायति अन्यदा वेणि धूपयतं स्वप्रश्चिरस्मि गोसक्किद्विमित्यादि ।७। यथैवक्कुलपुत्रोयथाकृतमेवाऽधारयत्तुं वचनंतंतदरिशय
विषयविशेषाद्यवस्तु इवान् एवं श्रुतमात्रग्राहिणो वचनविषयं तात्पर्यं न जानंति जीवा जगलोकः सदृशाइति यथा वसाजलोकाः स्तनाप
त्यागादिनापीतंरुधिरं निःश्रेयमाना परिणामड: खिनी सवति तथातपिंड्याऽपि द्वाः खिनः स्फाः पादरस्टपोतीकृतं कुलपुत्रकव दैवपस्यापि
विति ७ वंध्येति यथा वंध्यायागोऽकुम्भसर्व विनावत्त विधमरसंघतादि करवाणि धन्यकार्पासिकादि वकपिदीयमानं निष्फलं दुग्धस्य
कारित्वात् तथा केचिद्विज्ञीवानां बहुविधं अपिस्तुयुक्तं पदशानिष्पलीतंति बुद्धदत्तवक्तादीनामिवातदुक्तं उवएसमहस्सेदि विबोहिज्जंतो

न ब्रुअई ब्काइ उर्वरं वंनदन्नराया: उदाऽनिवमारंतेवेव १ इति ७ २ ८ ॥७॥ अवंधायंधेतां पुनर्यथायकिंचित्‌शणा यूपिदत्तं उग्धादितयाप रिणमतिः एवंकथांचिन्न्नल्पम पि गुरूपदिष्टं महाफलायकल्पातः उपशामविवेकमंवरेतित्रिपदीपिविलातीपुत्रस्येव वक्रुपिं डिश्रं प्रागपिंडितं दत्तुमिन्न इ इतिवचनमिंद्र नागसेव त्यावश्लीवमऽनाकुहिंस्माकमितिवचनं धर्मरुचेरिवचेति ७ विष्णुदादिनिदर्शनांगुणागुणाऊ मंतर मित्फपादउपगंत्रलिनिगुधायतनं बुधीर्यणांयुतिममीज्ञविमाद्दजयश्रियः १२ ७ इतितपाणनवमस्तरंगः ७ ए जलयलोकस्तु रत्नाद्दस्य मन्न गुधर्मस्याँपादत्राः सर्वत्रगुणावदपवेतिं नदोरंतत्यागंयोगप स्वरूपंनिरूपयंव्यवर्मित्यादेकानि रामायआर्द्दजिन्नांजिन्नजराऽस्तुदो ऽनदाऽक्कमेव गोस्वीरंगुणदोषुपत्तिकरं मुद्गुरु वयणंतदा। जिणस्तु १७ अंगीर्णाजीर्णद्विरयोः आदिशब्दात्‌पित्तस्लेष्मादिश्लिनंय थांएकमेव गोक्षीरंक्रमात्‌गुणदोषोत्पत्तिकरंत्तवतिःजीर्ण ज्वारपित्ताद्दोवगुणकरं अस्लिनवज्वरेस्लेष्मादौचदोषकरंत थांगाङ्गुधवत्‌माधुर्यादिगुणंगुनयलोकहिताद्दसम्यग्‌ धर्मतिविंकप्ररूपकं सुगुरुवचनं जीवेस्तुयोगयोयोग्यं स्तुक्रमात्‌गु णदोषोत्पत्तिकरंस्यात्‌ जीर्णमिथ्यात्वमोहनीयादिकर्मतयायोग्ये। सुगुणकरं श्रीवर्द्धमानजिनवचनंश्रीइंद्रभूत्यादिष्विवश्रीयावच्चा पुत्रसूरिवचनं स्तु दर्शनिश्रेष्ठिशुकपरिव्राजकादिष्विव वक्रुलतंकर्मतयायोग्यतामनासेतु चंदोषोत्पत्तिकरंयथाश्रीपार्श्वजिनस्योद्दिता पादत्राः पंचाग्निसाधनादिकष्टौवधानपास्कमतापसेतातायोग्याया गपरीक्षाफलवनीति। ७ ऽइतितपाणदशमस्तरंगः १२ पुनरंस्यैवार्थ स्यद्दढीकरणायाह। इक्षातिमद्द बुद्धी मणिस्तन्नाविविद्धस्व फलद्देकरयणागराङ्स्तुजहा मुद्‌गुरुवयणंतदजिणस्तु १४ यथा एकाप्येर्म घवृष्टिः रत्नाकारे रोहणाचलादौ आदिशब्दात्‌ मुक्ताफलाकरंतामुपर्णादोविंधम्नन्य फलाकरादिषुचंद्रेत्रविशेषेणविविधनानामनम

×श्री×

आमाऽधमादीनांमणीनांमुक्ताफलानांधन्यानांफलानांमुपलक्षणादन्येषामपिविविधप्रभपयादीनांचनिष्पत्तिहेतुः तथामद्‌गुरुवचनं जीव ष्वंतनस्थानमादिपुष्पस्थयायतार्द्धतः मारणं मणिमुक्ताफलादिसमंधमादिफलसिद्धिहेतुर्भवति तथाचोक्तं आमेनिंबमुताविंकच वरनिवायंशुक्तिमध्येदिव्रवे उपधादौविषोदुग्ध मरमिगिरोपांडुनूक्ष्मश्मयोः इक्षुक्षेत्रेकपायद्गुमवनगहनेमेघमुक्तंयथांत्सहद्यात्रे शुदत्तं गुरुवदननवंवाक्यमायातिपाकं १ तातायाग्यस्वरूपंसम्यगवधार्ययोग्यायचोपदेष्टव्यमिति ७ ऽइतितपाश्रीएकादशस्तरंग १ इदानींप्रकारांतरेणायोग्यायोगस्वरूपप्रकटनायआगमग थामेवाह सेलघणकुडगचालणिपरिपूणगहंसमहिसमेस अ मसगजलूगबिरालीजाहगगोभेरिआभीरी २ एतानिशि ष्यायोग्यायोग्यत्वप्रतिपादकानिउदाहरणानीति सेलत्ति मुद्गशै लः मुद्गप्रमाणः पाषाणविशेषः एतासमघः तैलस्थधनस्यशै लधनः तदुदाहरणंप्रथमं कुटोघटः चालणीप्रतीतापरिपू णकः सुघरीस्थिटिकागृहं हंसमहिषोमेषश्चाकजलौकाबि डाल्यः प्रतीताः जाहकः मकुलकः गौः सरी आभीरीचप्रतीताः उदाहरणं वक्षिप्यनवतिचरितंकलितंच उक्तंच चरियं चकप्पियं वा आहरणं दुविहमेवपन्नत्तं अत्थस्सायहणङ्इंधणमिवंउयाण डाय तत्थइमंकप्पियं तंजहा मुद्गसेलापुष्कलमेवहातात्रसंवासमहोजंबुद्दीवपमाणोतहयनारयलाणीनोकलंसंआतापदमुद्गमेलंतण ति उम्बवामम्माहणोकपपुष्कलमेवहातातस्णइजहाणंपगायस्थरापविरापमिस्तिन इतितिनावार्धः सेलोतप्पासितातस्णइअइरामतिलउमति नागपिंगल्लइतानामपिनवदामिः एष्वामेहस्मस्सालतणइमुद्गमेलवयणाइं प्रतासोकुवितासवायरणंजुगपमाणाहिंधाराहिंवरपि उमारद्दोसत्तरात्तवुट्ठेवितइङ्याणिंगातोमोवरागीनिंविते इयरोमिसमिसंताउमुत्तसेञातांदिप्पिउमारहोनपाइंजीहाराति मेदो

लद्धिताग ता एवं तेरकाश्मीरो मुग्गसेलमप्राणो पुंगपिपयंनांवगाहेइ ततोअन्नोआयरिउगच्छातोआगतोअह्मं गादेमि एव निव
गर्वध्मातमानसः आचार्यस्यैवं तत्त्वाज्ञेयद्विष्योनावबुध्यते गावो गोपालकेनेव कुतीर्थेनावतारिताः ततो पठावतमारद्दो नसक्किते व
ष्ठिता परिसम्मनंदायवं कस्मादितिवेत्तूच्यते इदं यस्माद्वंध्यागोः शिरः स्वनंजघनं पृष्ठं उत्तरौ दशतौ संसदं स्पष्टमतीउग्धपदायिनीव
वति तथाप्याप्ताव्यादेवं मेषो पि सम्यक्काय्यमानोपि पदमप्यकंनावगाहते ततोनंतरमुक्तावंडपकारः आपांतस्यैपकाराणां वः प्रत्य
तांचार्यस्यैतस्यांपकीर्तिरूपजायते यथांनममयक्तौशाल्मेमौचार्या॥ स्वव्याख्यायामिदंवाध्ययनेनसमीचीनं कपर्मयर्मन्यथानावबुध्य
ते इतिअपिच तथाविधक्रशिष्यपारनेतस्यांवधनानावातु॥ ततसाररह्मापनिवगादनेमसः सकलावपिआम्रातरगतिर्म्य
त्रार्थेविंयामोविशाताः तेषामपिविंपदुश्वाहणांसूत्रसोत्ररस त्रार्थविंगाहनस्याप्रिप्रसंगः उक्तंच आयरिए सुत्ते मियपरि
वाए सुत्तअत्थपलिमंथा अन्नेसिंपियहाणी पुट्ठावि न उदइया वंजा मुग्गसेलपडिपक्खभूतायो गंथिरिख विषयो दृष्टांतः कृष्ण
भूमिप्रदेशाः तत्रहिप्रभूतमपिनिपतितंतत्रैवांतःपरिणमतिनं उ नः किंचिदपितालोबहिरपगच्छति एवं योविनेयः सकलसूत्रार्थग्र
हणधारणे समर्थः सकृत्सूत्रमिप्रादशाउत्तां सचायोग्यः ततस्तस्मैदातव्यमिदमध्ययनमिति उक्तंच उद्धवि दोणमेदं नकणीमाहलो
दूपवुदयं गहणधारणसमर्थ इत्यादयमिह तिकारिंम्हिं संप्रतिकूटदृष्टांतभावना कूटाघटास्तेद्विविधाः स्वर्वद्यथा नदीनांजीर्णास्थिनवी
नायं संप्रत्येवपाकतः समानीतानीजीर्णाद्विविधानाविताअनाविताश्च नाविताद्विविधाः प्रशस्तद्रव्यनाविताअप्रशस्तद्रव्यनाविताश्च त १८
त्रप्रशस्तदर्शागुरुचंदनादिभिः प्रशस्तद्रव्यैर्भाविताः अप्रशस्तद्रव्यभाविताः ये पुनः पलांडुलशुनसुरातैलादिभिर्भाविताःअप्रशस्तद्रव्यभावि

॥श्री॥ ॥कुंमली॥

ताः प्रशस्तद्रव्यभाविताः अपिद्विधावम्याअवम्याश्च अभाविताना मंयाकेनापि द्रव्येणनवासिताः एवंशिष्याअपिप्रथमतोद्विधानवीनाजी
र्णाश्चतत्रायबालत्वंवत्नमानेअज्ञानिनः संप्रत्येवावबोधयितुमारब्धास्तेनवीनाः जीर्णाद्विविधाः भाविता अभाविताश्च तत्रभाविता
यःकेनापिदर्शनिनेनवासिताः भाविताद्विविधाः कुप्रावचनिकपार्श्वस्थादिभिः संविग्नैश्च कुप्रावचनिकपार्श्वस्थादिभिर्भाविताद्विधावम्या
अवम्याश्च संविग्नैरपि भाविताद्विधावम्याअवम्याश्च तत्रायेनवीनाजीर्णाश्चभाविताः येचकुप्रावचनिकादिभाविताअपिवम्याः येचसं
विग्नभाविताअवम्यास्तेसर्वेपियोग्याः शेषाअयोग्याः अपरेवान्या धाकूटदृष्टांतभावना इदंचत्वारः कूटास्तद्यथा छिद्रकूटः कंठही
नकूटः खंडकूटः संपूर्णकूटश्च तत्रयस्याधो बुध्नेछिद्रं सछिद्रः । कूटः यस्य पुनरौष्ठपरिमंडलाभावः सकंठहीनकूटः यस्य पु
नरेकपार्श्वखंडेन हीनतासखंडकूटः यस्य पुनरेकतमः संपूर्णकूटः एवंशिष्याअपिचत्वारोवदितव्याः तत्रयोव्या
ख्यानमंडल्यामुपविष्टः सर्वमर्थमवबुध्यते व्याख्यानादुत्थित श्चकिमपिनस्मरति सछिद्रकूटसमानः ससांयमादिछिद्रकूटोया
वत्तदवष्टंभपवगाढमेवनितलमेतस्याः उत्तिष्ठतस्तावन्नकिमपिज लंततः अवति सोपिकंवाकिंचिदिति एवमेषोपियावदाचार्यः सू
त्रपिरामुसंधानेनसूत्रार्थमुपदिशतितावदवबुध्यते उत्थितस्यव्याख्यानमंडल्याः तदहिस्थं पूर्वापरानुसंधानविकलत्वान्नकिमपिअ
स्मरति यस्तुव्याख्यामंडल्यामुपविष्टः ईमात्रमेवागच्छति तदीनंवासूत्रार्थमवधारयति यथावधारितं स्मरति सखंडकूटसमः य
स्तुकिंचिद्धिनं सूत्रार्थमवधारयतिपश्चादपिवतथैवस्मरति सकंठहीनकूटसमानः यस्तु सकलमपिसूत्रार्थमाचार्योक्तं यथावदवधारय
तिपश्चादपितथैवस्मरतिप्रथमंवताऽध्यतिससंपूर्णकूटसमानः अत्र छिद्रकूटसमानप्रकांतेनायोग्यः शेषास्त्रयो यथोत्तरं प्रधानाः प्रधानतराः स

प्रतिचालनीदृष्टांतभावना॥ चालनी लोकप्रसिद्धा यया कणिक्कादि चाल्यते तत्र यथा चालन्यामुदकं प्रक्षिप्यमाणं तत्क्षणादेव गच्छति नंतु
नः कियंतमपि कालमवतिष्ठते तथा यस्य सूत्रार्थः प्रदीयमानो यदैव कर्णे प्रविशति तदैव विस्मृतिपथमुपैति स चालनीसमानः तथा च
मुद्गशैलघटकूटं चालनीसमानशिष्यालटं प्रदर्शनार्थमुक्तं साधुस्तुतं मेलयंति दुवालसामि टीकदासोतंत छियाणं बिद्दादतत्थवि
ड्डो मुमरिसु संरामिनयाणिं "तागणविसइ बीपणनीइकमेण चालणी आह, धन्नो ब आदस लाजं पविसइनीइ वाउसं ततपघोपि चाल
नीसमानो न योग्यः चालनीप्रतिपक्षभूतं च वंशादलनिर्मापितं तापसभाजनं तस्मादि बिंदुमात्रमपि जलं न स्रवति उक्तं च तावस
खउरकढिणयं चालणिपडिवक्खु न सवइ दवंति ततस्समा तो योग्यः संप्रति परिपूणकदृष्टांतभावना परिपूणकाना
मघृतक्षीरगालनं सुगृहालिधवस्कां कुलायो वा तेन ह्या नीये घृतं गालयंति तत्र यथा परिपूणकः कचवरं धार
यति घृतं मुञ्चति तथा शिष्योपि यो व्याख्यावाचनादौ दोषान् गृह्णाति गुणां मुंचति स परिपूणकसमानः स चायोग्यः आ
ह च सूत्रेप्युक्तं वरकाणाइ मुद्दोसे हियये मिरवेइ मुयइ गुणजा लं सो सीसो उ अजोग्गो भणितो परिपूणगसमाणो आह सर्वज्ञ
मतमपि दोषाः संत्येवं तीर्थ्यचेरयमतत्र स तदुक्तं तत्राप्युक्तं सव्वनुणामन्त्रा दोसा जं न संति जिणमए कवि जं अणुवउत्तकहणं अ
×हंसः×३ पत्तमासज्ज व दवंति संप्रति हंसदृष्टांतभावना यथा क्षीरमुदकमिश्रितमपि उदकमपहाय क्षीरमापिबति तथा शिष्योपि यो गुरोरनुपयो
गमंभवान् दोषान् अवधूय गुणानेव केवलानादत्ते स हंससमानः स विनीततया योग्यः नतु हंसः क्षीरमुदकमिश्रितमपि कथं विविनक्ति १८
लातियत्र क्षीरमेव केवलमापिबति न तूदकमिति उच्यते जिह्वाया अम्लत्वेन कूर्चिकीभवनप्रवर्तनात् उक्तं च अंबत्तणेण जीहा एकू

चिया होइ खीरमुदगंमि हंसो मुत्तूण जलं आवियइ पयं तह सुसीसो मोत्तूण दहदोसे गुरुणो एवं तत्त नामियाइणि गेण्हइ गुणे तं जोसो जो
ग्गो समयन्नसारस्स इदानीं महिषदृष्टांतभावना यथा महिषो निपानस्थानमवाप्य सन् उदकमध्ये तदुदकं मुहुर्मुहुः शृंगाभ्यां ताडयन्नेव
गाहमानश्च सकलमपि कलुषीकरोति ततो न स्वयं पातुं शक्नोति नापि यूथं तद्वच्छिष्योपि यो व्याख्यानप्रबंधे वसरेऽकांड एव कुपृष्टवालि
कलहविकथादिभिरात्मनः परेषां चानुयोगश्रवणविघातमाधत्ते स महिषसमानः स च कालतो योग्यः उक्तं च सयमवि न पियइ महि
सो न य जूहं पिबइ लोलियं उदयं विग्गहविकहाहिं तहा अथक्कपु च्छाहिं य कुसीसो मेषोदाहरणभावना यथा मेषो वदनस्य तनुत्वात् स्व
यं च निभृतात्मा गोष्पदमात्रस्थितमपि जलमकलुषीकुर्वन् पिब ति तथा यः शिष्योपि पदमात्रमपि विनयपुरःसरमाचार्यचित्तं
प्रसादयन् पृच्छति स मेषसमानः स चैकांतेन योग्यः मशक दृष्टांतभावना यः शिष्यो मशक इव जात्यादिकमुद्घट्टयन् गु
रोर्मनसि व्यथामुत्पादयति स मशकसमानः स चायोग्यः ज लौकादृष्टांतभावना यथा जलौका शरीरमदुःखयंती रुधिरमाकर्ष
यति तथा शिष्योपि गुरुमदुःखयन् श्रुतज्ञानमापिबति स जलूकासम नः उक्तं च जलूगा व अदूमिंतो पियइ सुसीसो वि सुयनाणं बि
डालीदृष्टांतभावना यथा बिडाली भाजनमध्यात्क्षीरं भूमौ विनिपात्य पिबति तथा यः शिष्यो विनयकरणादिभीततया न
साक्षाद्गुरुसमीपे गत्वा शृणोति किंतु व्याख्यानादुत्थितेभ्यः केभ्यश्चित् स बिडालीसमानः स चायोग्यः तथा जाहकस्यापि शेषसमुदाहरण
भावना यथा जाहकः स्तोकं स्तोकं क्षीरं पीत्वा पार्श्वाणि लेढि तथा शिष्योपि यः पूर्वगृहीतं सूत्रमर्थं वा अतिपरिचितं कृत्वा अन्यत् पृच्छति स जाहक
समानः स च योग्यः संप्रति गोदृष्टांतभावना यथा केनापि कौटुंबिकेन कस्मिंश्चित्पर्वणि चतुर्भ्यश्चतुर्वेदपारगामिभ्यो विप्रेभ्यो गौर्दत्ता न तेषां प

BHAU DAJI

रस्यां चिंतयामासुर्यद्ययमे कालो श्रुत्वत्यस्माकं ततः कथं कर्तव्यं तत्रैकेनोक्तं परिणाद्याऽद्यातामिति तत्वसमीचीनं प्रतिज्ञातमिति सर्वैः
प्रतिपन्ने ततायस्य प्रथमदिवसे गोचरागतां तनविति तत्पथ्यादमंथीव धरिष्यामि कल्ये पुनरन्या धरिष्यतीति ततः किंनिरधिका मंस्यते आरिवदा
मिततांनकिंचिदपि तस्यै तनंतरं एवं शेषैरपि ततः संघरणाकञ्चलनिपतितं वंदणसलिलादि विरहितां गतांश्चरत्रत्र ततः संघचिंतास्त्
घाधिसातीयानामनुर्मवादो लोके त्राघंगादानादिलालसं नव श्रद्धस्थ एवं शिष्या अपि चिंतयंति निरवशुकेवलानामस्माकमाचार्याणां
नयति किंतु प्रतीक्षका नाम पितत एव विनयादिकं करिष्यंति। किमस्माकमिति प्रातीक्षिका अप्येवं चिंतयंति निजशिष्याः सर्वं
करिष्यंति किमस्माकं कियत्कालावस्थायिनामिति ततस्तेषामे वं चिंतयतामपांतरालएवाचार्यो विसीदति लोकवातपामेव
सविवादो जायते ऽन्यत्रापि च गच्छति तत्र दुर्लीलतां तेषां तत्र आर्या नतस्से गोप्रतिपादकक्वचदिजातयश्चैयो गोपाः स्थाः उक्तं
च अत्रोडुपहक्कलं निरंतयं से वदामि किंचारि वचनवरणगव तमयां अचारणीयं बहुयाणं सीसांपडिच्छगाणं सत्तान्निते
वियङ्कसीसगतत्वात्रि न करंति अत्र दाणी अन्नं विहुलंदेति सि ॥११॥ एवमनंतरगाथायां प्रतिपक्षेपियोजनीयः यथा कश्चित्कौटुंबिको
धर्मश्रद्धयाचत्वारश्चतुर्वेदपारगामिनोयोगादन्नावाऽन्ततपिवश्यववित्य परिणाद्या दोसुमारचाट्रयस्यप्रथमदिवसे सांगोरागतांसंचिंतितवा
नृ यद्यहंमस्याश्चारिनदास्यामि ततः कुथं धनुहययांनाणांनपदास्यतितातांमे लोके श्रुणात गोदत्वा कारकाऽस्य अवर्णवादान विष्यति
पुनरपि वास्मवानेको पि गवादिकं दास्यतीति अपि च यदि मदीयवारिकरणे न पुष्टा सतीति रपिब्राह्मणे धेरस्यति तातामम द्वारेण तु अवर्णवादाल्ति
प्यति अदमपि च परिणाद्या पुनरपेनां धरिष्यामि ततः ऽवशपममस्ये दातव्याचारिरिति दो वारिं एवं शेषा अपि दत्ताः ततः सापि चिरकालं ॥२०॥

ऽगच्छं सम्यवहारनाजिना जाता लोके च समस्तुवलिये साधुवादः स्वलं तव प्रवृत्तमेतदपि गवादिकमेवं यत्किवि विनयादिचिंतयंति यदि अयमा
चार्यस्य न किमपि विनयादिकं विधास्यति अस्य तपणोऽवसीदतं वरणमंपगतां सुत्तविप्यति लोकमध्यं शिष्याणांमेतस्याऽवर्णवादः ततो यदा
तत्राणिं न वयमेव कालं लप्स्यामहे अपि चास्माकं मे एव शिष्या शिक्षाब्रतां सारणादिकरणातमहोपकारीमंप्रतिवजगतिदुर्लभः कृतं रचतु
पयच्छन्नवर्तितत्तोऽवश्यमेतस्य विनयादिकं स्माभिः कर्तव्यं अन्यच्चायद्यस्मदीय विनयादिमादाय करवलं प्रातीक्षिकानामप्याचा
र्यतस्तपकारः किमस्मानिर्निलेवं द्विगुणतरगुणलाभस्याऽस्मा केना न प्रातीक्षिका अपि प्रचिंतयंति अत्र प्रकाराशेग
वानाचार्योऽस्माकं ज्ञानामाऽन्याम दांत मैवं व्यास्यापयासमः स्मात्रिभिन्नंविद धातिततः किमातेषां वयं प्रत्यपकर्तुं शक्ताः त
थापि यच्छ्रमांसोऽस्माकं मदान् लाभ इति परमनिरपेक्षं विन यादिकमादधाति तेषां ना वसीदत्याचार्यो व्यवच्छिन्नावस्त्र
त्रार्थप्रवृत्तिः स्वच्छंबलति सर्वत्र साधुवादः गच्छांतर चात्र तेषां सुलभं श्रुतज्ञानं परलोके च सुगत्यादिलाभः सेयं दायदरणाय
घांत्वारवईएवासादवस्मातित्तिलरीउ तेजदा संगामियायमुष्ट या कोमइयातत्रप्रथमासंग्रामकालस्मुपस्थितसामंतादीनांज्ञा
पनार्थवाद्यातं द्वितीयापुनरागंतुकं कस्मिंश्चित्प्रयोजनेसमद्भूते लोकानां सामंतादीनां परिज्ञापनाय तृतीया कौमुदी महोत्सवादुत्सव
ज्ञापनार्थं ताश्चातिस्त्रिविगोसी सदंरणमईतां देवता परिगृहिता तां तस्स चउत्थी सिरी असिवप्पसमणी सेजप्पत्तीक हिज्जइ तेणं का
लेणं तेणं समएणं सक्को देविंदा सोतस्त देवलोगे पुरमधेवाश्च देवस्स गुणकित्तणं करेइ अहो उत्तमपुरिसा एए अवगुणे न गिण्ह
ति नीचएण य जुद्वेणं जुज्झंति तत्थ एगो देवो असद्दहंतो आगतो वासुदेवो विजिणस गामे संवं दगोयं हिंतो सोऽन्तराका तं सुणरूवं

मयं वि॥ खइं उप्पियगंधे तस्स गंधेणं सव्वो लोगो परायण्णो वासुदेवेण दिट्ठो तेण णियं वेसेण अहो इमस्स कालस्स गुणो उस्सं पंडुरादेंतो म
मरगयलायण निद्दिट्ठं जावलिं वदरदं तिं देवा चिंतेइ सव्वं गुण याई ताता वासुदेवस्स आसंरयणं गंदाय पदाविंता यं वंदुरा पो
लग्गा पणनातों तेण रूवियं जहा आसो दारइं तता कुमारा रायाणो य निग्गया तं देवेण दयनिदया का कण्णधाडियाऽ वासुदेव
× सि ८ × णिग्गतो तो लणइं की सममं आसरयणं हरं सो मममं आसो वद्धं नंदो इ दवावलणा तिइ मं जुसे पराजि कणगिण्हि वासुदेवेण णियं
बाटं किं इत्तु पा मा उ मं नमी पं अहं च रदेणं तारदं गणं देवे रलणइं अलं मरदेणपवं आसो दद्धो पडिसिद्धो वा याउ हाइ
याइं सव्वा इं पडिसेदेइं तारवायं कणउ पेगाउ पियइं। दवावलणइं अदिगणउ देण वासुदेवेण णियं पराजि
ताइं ने दिं आसरयणं न इंनी अत्थ तुब्भेण उपासिं ताद वो उद्धो समाणो नणाति वर हिव रं किं तादमिं वासुदेव
णलणि अं असिलावं समणिं लरिंदहिंतणदिन्नं पसाती। सेने री पउपा त्री तादसा बहु बहुं मासाणं तं वाइ इहं तब्
त्रो सहं उणाइ तस्स उवुप्पन्ना रोगा उ वसमं तिं न वगाविहम्मा। सें नं उप्प सं ति तब्भ तया कयाइ आगं उ कावाणियगा आयो
× तो ×
सा यं अतीव दाहज्जरेण तिर ता तं लरी पालगं लणइं गणुं अं सयसहस्सं ममं पत्तापल मित्रं दिद्दिं तणा लोलण दिन्ना तब्भ न्नावेद
णपिय लिया दिन्ना एव मंनेण विअत्रे णवि मग्गि ता दिन्नं चं मामसवा वंदणकं घाजा तां सा अन्नया कयाइं असिं वासुदेवेणं ताडावि
या जावतं चवस. नं घुरइ तेण लणियं जाणइं मालरी विणासिया दो ह्या ता दजो इयादिट्ठा कंथीकयां हालेरी सव्वा विणासियं ततो २१
सोलरी पालावं वरा वि तां अन्नालरी अहमन्नलणआराइ इत्ता लद्धा अन्ना लेरी पालाकता सो आयरण सक इ सो वइं तां पवंयः

शिष्यः सूत्रमर्थं वा परमातनं स्वकीयं प्रांतरेणं वा मिश्रयित्वा कंथां करोति अथवा विस्मृतं सूत्रमर्थं वा सु शिक्षितः स्वयमेवादं नान्यं कं वि
क दाचित् किमपि स्वामी नदं कारणं परमतादिति रयिं मिश्रयित्वा संपूर्णं विदधाति सो नुयोग श्रवणस्यानं योग्यः यदुक्तं शीकृत सूत्रार्थो
गुरुरं पिनूनं उपयोग नाश्रणस्य योग्यः उक्तं च जो मीसो सुत्तत्थं वंदणकं पूव्वं परसमयाई हिं मीसेइ गलियमंदवा सिक्कियमाणेण मंन जो जो
कंथी कय सुत्तत्थो गुरुविं नो सो न तासिय उस्सा अविणासिय सुत्तत्था सीसा यरिया दिणि हिट्ठा अत्र सिक्कियमाणेणा इति सुशिक्षिता
रदं स्वयमेवनानं इस्वामी ति मान नगलितं विस्मृतं संपूर्णं करोती। त्यर्थः शेषं सुगमं संप्रत्या लीरी दृष्टांतस्ता व ना कश्चि दाभीरो निज
: वर्ति ५ भार्यया सह विक्रयाय घृतं गंत्र्या गृहीत्वा पत्तनमंवती मस्थितः प घेवसमागत्य वणिगापणे श्वपणस्थितं प्रदत्ताघटितस्थापणा
गंधे १ यासस्कंधतः समारब्धे घृतमांप्यं गत्वा अधस्थादवस्थितां आ नीरी घृतं तत्रावारकेण समर्प्यमाणं प्रतीछति ततः कथम
प्यर्पणि यद्दणे वा उपयोगत्ताऽपांतराले वारकोल्लघुघट रु पोत्रा सो निपत्य खंड सो नम्मः ततो घृतदानि द्धनमनाः पति
रूत्वा पिउं खरपरुषवाक्यानि प्रावर्त्तितयथा हा पापी ये मि उः औ। नेकाग्र विडंबितमानसो तरुणी मालिरमणीयं मुखं पंत स्मरव
घटः मुखुः ४ लोकस्मेनं ममं पारे कर्म न निशतो मितततः सा खर परुष वाक्य श्रवणतः समुद्भूत कोपा वेशा वशो ज्वलितं कंपितपीनप याधरा स्फुरद ध
र बिंबोष्टी हस्तात्पाटितं नूपर खा धतुरं वहंन्ता ना राव ष्टेणिमि वंड सकटाक्ष मंत तिं मचिरं प्रतिक्षिपंतीं प्रत्युत्फवात् दाग्रामेयकाधम यू × तं × ३
तघट मंष्पं व गण्यं विदग्ध मत्त कामिनीनां मुख रवारविंदार्थं वलोक से नवि ता अवतिष्ठास्से खर परुषवाक्यैर्मामिध्धिक्षिपसि तत्र मं पव × व ता × २
प्रत्युत्फ को ऽ नीव ज्वलितकोपानलो यं किंभः प्रसवहंना पिउं लम सापि वंततः समसत्तयोः केशाकेशि तो विसंस्तु लपादादिन्यास

तां स्कन्ध मधिरोप्यागंत्री घृतं स्वमौ निपतितं तच्च किंचित्तूशेषमुपगतं अवशेषं वा वलीकृत्य स्तंगंत्री घृतमपि शेषीकृत मप किं तं प्रवपतो
दरे साधर्मिका अपि स्वं स्वं घृतं विक्रीय स्वग्राम गमनं प्रपन्ना ततः प्रवृत्त दिवस तार्गातिक्रमणं पश्चात्तु दृष्ट्वा स्वं वलं स्वयं किं विस्मय म
तो विक्रीतं घृतं तद्द्रव्यमादाय तयोः स्वग्रामं गच्छतोः अर्णतरालेऽस्तं गतः सहस्ररश्मिर्निशा प्रवर्तिता प्रसरमंतिर्यक् ततितां भाविता नेपरा
हिता समागत्यं वा सा स्मिंद्रव्यं बलीवर्दौ चापहृतवंतः ततएवं तौ महता दुःखप्रसरेण जनमंजानायतां यदृष्टौ तौ यम धौपि नयः यो विनै
यो ऽन्यथा प्ररूपयन्नधीयानो वा स्वरपरूषत्वा क्रियेण चार्येण शि॥ क्षितो ऽधिक्षेप पुरःसरं प्रति वदति यथा त्वयैव मं देशोक्तिः
कि मिदानीं निक्षुप्तस्त्यादिसन्न केवलमात्मानं संसारपातय ति किंवाचार्यमपि स्वरपरूषप्रत्यक्षारणा दिनातीव्र तीव्रत
रं कोपानलज्वालनात् नवं तिक्तविनयानृपादरपि युरा स्वरपरूषप्रत्यक्षारणा दिना क्रोधप्रकोपकाः उक्तं चोत्र
राध्ययन षु अणासवा थूलवया कुसीला मिदंपि चंडं पकरंति सीसा इति अपि वं गुणगुरवो गुरवस्तस्येय दिक धर्मपि दु
ष्टवो कृशि क्षाणा ननं का पश्चुपागमं स्वघापि तथा न गवुदां ज्ञाव् निर्ना दल्पपापना शंसिष्या ड्डःकृतादिमात्र णापिं विशुद्धि रूपन्न
यां तंशिष्यस्तु न गवदा सा विलाप तां युर्वा शातनायास्यापवितास्तु न स्युरुकर्मा दीर्घ तु रन्नाजी किं त्वेवं सर्वेषमात्मनां मति मान पि कृतर
नाढ्यहिर्नवति अन्यत्रापि तस्मादुर्लक्ष्यत्वात् कादिना मं सवेतना दीर्घतर जीवितालिना पि मण्डुखेषु दसेनं पाप्यात्विं हनप क्षिपती प्रव २२
तिमण्डकांतनायोगः प्रतिपक्षना वनायामपी दमं वक्ष्यान कं परिस्नावनीयं केवलमिद घृतघाटन ग्रेस तिहा वपितो दंपती चरितं वरि
तं कं प्यतिर्य घाना किंपृ तं गृहीत वंतो सा कमेवं त्विनं नाशांविदति वां त्मानमां तीरोय माहानं मया घृतघटं स्नेमम् प्रसमपिति आत्मीय पिव

र्गाप्रि:
इति समर्पितस्य या समयक्कं न मया सम्यग्गृहतस्वत एवं तयोर्नन्दिका पापवर्धाडः खं नापि घृत दास्ति स कालं पवान्य सार्थिकि मदं स्वया ममर्मि
समर्पितार्पां तरालेन तक्करा वस्कंदः ततो स्वासु खलाजनं ज्ञात्तो पवमिदापिं कथं चिदुपाध्यायादिनां नाम्य रूपे व्याख्याने कृतसति पश्चाद
त्तस्मृतं यथावस्थित व्याख्यानेन तेषिणां शिष्यं सर्वमुक्तं व्याख्यानं चिंतयंतं प्रतिपवं वक्तव्यं वसामे व्याख्या मयातदानीमेव प्रयुक्तेन व्या ×वं> ३
ख्यातं तत एवं व्याख्यादितं तं एवमुक्ते मतियो विनेयः कुलीनो विनीतात्मा स एवं प्रति वदति यथा भगवंतः किमन्यथा प्ररूपयंति केवल
मदं मति दौर्बल्यादन्यथावगतवानिति समत्कांतनयोगः॥ ८॥ एवं बज्जुधमश्रो तृविषयं प्यागण्योगस्वरूपं निरूप्येदानीं यो ग्यानेव
कतिचिदादि अडी समच्छरंमञ्च वरण स्तिक गधयंधारगाए विसेमच्छद्ध अपमत्तं परिणंजि इं दिअत्यं धम्मस्स पमादगाए
यं उपदघट्ना स्यपष्ट तत्रापि स्वरूपमादि अडी पुणजो धर्मं निदिमिवं नइंगाव समंसमं तज्जाणागअ पुत्त इत्थ
विआरीनंसप लद्धितं अन्यत्रापि अडी एकां सा पुण्णाना सं सारिअ सयं परिवहंता पमो ब्लि अपरमत्ता सेसोण स्वाति
मत्ताता १ पुव्वइयुरुणो तथेय विसयं व वदारं सिंब याइगायं तस्सरूवं अणुदिणं पवदिअं कयं सम्पुद्धाणो २ धम्मि अजणो
गुरुजइ सजइ असमन्नितं अणुद्धाणे वन्नइ अतविद्दइ णवित्तिपवण्णं तणं इरए ३ तक्कुदं विसामणो णावि दरिसिज्जइ स्विज्जइ
अमुदकिंचे धम्माणञाणा मिमे छूरविसुद्धा मम्मा याराय ४ इद लक्खणो अने अडी जो जो विसेस धम्मस्स पअविलक्खणरूवो अ
जाणि अवोअणुपीति ५ अपिव उदन्तो अणं मिइक्षा रज्जावइ आणे जदव अणुरागो तदअ त्तिन्नं मारं परत्ता अपद्धाणविडा
मु २ नयविज्जो विज्जविजं तं युरुअराणं पिरागिणं दट्टुं अणालिमयति गिडं विअ तिगिच्छितं वं ६ ईकदवि किंच संधुद्धपमाणं

तं सम्यग्निरुक्ति श्रुत्वा संताप्यमानोऽन्यदा व्याधिना मत्र्येषु अधिकं वर्जितः तद्विधीयमानः संपद्यते हि विफलः सकलः प्रयासः । उक्तं तातेऽ
पि धर्मस्यायं गमः सो मम वक्तुं विप्र वद् कोऽसौ यां सौ मम वक्तु विप्रोऽन्यदा कपकपार्श्वे धर्मं श्रवणायाऽऽगात् तो: कस्य पार्श्वे मया शुद्धधर्मो निष्क
लुप्तो वे सिद्धे ते जे अज्ञे सुद्धे स्वप्नजं बं लोगम्मि तं अप्पा कायव्वो पतत्पदत्रयस्यार्थं यः सम्यग्ज्ञापयति पालयति चं तत्पार्श्वे मया शुद्ध
र्मः ततः स विप्रः स्त्रीनिर्देशसुद्धं त्र्यं वर्तं कविज्ञाम तं ताप समागतः प्राप तात्पार्श्वे धर्मं श्रवणतिसोऽपदत् पदार्थ सम्यक् सुरत्नाणपि बंध में बोधिष्ठं
परमेष्ठिनो व्याधितः तातामयात् व्याधिग्रस्तो क्रियात मेत्रीपक्षादित्रि धितिलोकप्रिय श्राव्यास्तां तन्नाद्व मिष्टं लाज नं लाल द्वमारं
निश्चितः सुखेन स्वपिमीति तच्छ्रुत्वा तद्धीः द्विजः नायं मर्षि संग व्रत मतास्य दिपस्सादत्ति जायइ जीवाण घायणं तुणं ताला ×यतः×
गपितं अप्पा कदपरमाहवणइ अरोह रणएणं सिद्धत्तं जणेइ जीवाण गाढ स मगिद्धि तान्नान व परिवुद्धीतापरम
स्वाणकडुअसिणं अस्सुखवज्ञाय्या पिधम्मार्थिना निषिद्धा यदु कं सुखवञाया सनं स्नानं तांबूलं वस्त्रमंडनं दंतकाष्ठं सुगंधं
च ब्रह्मचर्यस्य दूषणं ३ ततः संपृष्टात्स तीर्थपार्श्वे गताः व्रति सुप्राह पकांत राप्वा सकरणेन मिष्टं भोज अधायतथा
न परं सुखं स्वपिमि निरीहत्वेन लोकप्रियोऽस्मीति यतदाकर्ण्य जिनवर्चित यत्किंचिदग्ने पदरीयान् परमं पोपियत्र नप्रीं तद्देव लाजनेनि ×व॥
पाद्यमानेन महती जीव विराधना तनि कथं लोकप्रियत्वं ततः पाटलिस्ववप्राप्तः सुलावनमंत्रिपुत्रीनरवाहनार्हदोंमादि गतं तीः
दृष्ट्वा कं विदर्प्राक्षीत् कथं यमित्यादिसो इयं मंत्रिपुत्री अर्हत्प्रसादाल्लति संस्थावियं तन श्रुत्वा २३
सुखा त्ति सर्वव्यापकं वितं मति निर्दोषं गुणानि सद्धित्वका तु संपर्कातिनश्चहिन्नश्यति ९ तहवन कौशलं अर्वांश मेतं

सज्जन कर्मनि विणाः पार्श्वे पदत्रयार्थं एच्छति मैत्र्यादि अरहतमं कारितः ग्रहं मधुकरं ज्ञालखं रागद्वेषविमुक्तं मैत्रादिप्रयोगं वर्जितिमा दास्यो
क्तो समपिष्टलाजी अशुद्धमा दकार्यपि कटुकं सव यदुक्तं अजयं चरमाणो अ २ यश्च सर्व जीवहितः सुवर्णादि यतिः सच्चश्रमलोकप्रि
यः यः पुनः स्वाध्यायध्यानपरोऽवस्यरोत स सुखशायीति तन्निशम्य विप्रः स्माह कोऽपि किमीदृशोऽप्यस्ति मंत्र्याह ओंनमुनयः संत्येवं
ततः सं तत्र गतो विहरणादौ मिष्टभोजनं प्रतिलेखनादौ रात्रौ चं वर्ती यया सं विश्रवणोपाती ध्ययन गुणनादं धनादनवरतानेपिनि
रीदृशं लोकप्रियत्वं ध्यानपरत्वेन सुखवाय्यां व परीक्ष्य तद्वेमप्रप संवेग साम्यो दंव प्राप्त वानिति ७ तथा समर्थो धर्मस्य योग्यः
समर्थलक्षणं च दोइसमत्थोधम्मं कुणमाणो जो न बीहइपरा सिं माइपिइसामिगुरुन्नाइ आणं धम्माउतिन्नाण १ तदाजा यु
वं विश्रांतवयाइ तक्काल इ अणां विराद बीहइ न वत्त यः स्थितुं समग्गाइ पदिषि २ कृतीर्कर्केद्भुरिमा सरलसमु
रिकावे अगरु अधमलरं पक्षा विस्मोवरयां दयवरवंसेति दृद्धे ता ३ अपि च । सोधम्मे पडिवुद्धो विसेसे वद्धविज्जो समुन्नमइ
तय ना व मन्नो विक्जु धम्मदिगारी सेवइ दरा ४ मो पद्वीहृत विविधोपसर्गं ऽन्याजितं सुधर्मे द्रढिमं श्री कुमारपालनृपोऽसमं
दनं सुकपरिव्राजकोवा याऽस्त्यर्थोलितसुदर्शनश्रेष्ठिमातापित्रादिष्वजनार्यत्याजितधर्मोऽमरदत्तादयश्चात्र दृष्टांता लवंतीति ७ श तथा
मध्यस्थो धर्मग्रहणेऽधिकारी तल्लक्षणं च न कुक्कुग्गहदं गाहि अमई सु विज्जा रीजो सदस्स यानुमाणो. न कई विरत्तदुट्ठो मज्झत्थो सो सुपलणि
ने १ सपवदियं ग्यापि तं धर्मोऽधर्मादि व स्तुतत्वं परिच्छिनत्ति यदुक्तं विमलं सिद्धाणो जह पडिबिंब इ णा स वत्ति व कुमणो मज्झत्थसिद्धात
गुणं सं कम इ समग्गं धम्मगुणो १ अपि च अग्गासुजे से क्करणं दिवुंदे रंलो वनं वस्तु विलोकनं च आचार्य सिरिकीर्ति मैवं माध्यस्थ्य पर

मंपहुवं २ इष्टां ताश्चात्र प्रयुक्तं सोमवस्तुविषादयत्र ३ तथा परीक्षको योग्यः सारेतरवस्तुपरीक्षैकपरत्वात् ऊकचंद्रपादिवत् अपरी
क्षकः पुनर्मेदिकादिरक्षणात् रत्नादित्यागि छिश्वादिवं आस्त्या मानां सारयादी स्यात् तदुक्तं परीक्षकायत्र न संतिदेशो नार्घति रत्नानि समुद्र
जानि आभीरदेशे किल चंद्रकांतं त्रिभिर्वराटैः प्रवदंति गोपाः १ ततः सम्यग्धर्मविशेषज्ञाणां परिच्छेदकत्वाद्योग्यः सः कूकचंद्रपकप्राति
ये कांचनपुरे कूकचंद्रनृपतिः कूंतराज्यं मंत्री रादकः सजिनो राज्ञो ऽग्रजितधर्मश्लाघात राजादि कथं ज्ञायते सम्यगेषधर्म इति मंत्रे
परीक्षया सारेतरवस्तुनिर्द्धारः यदुक्तं मणिर्लुठतु पादाग्र का   चः शिरसि धार्यतां परीक्षकं करप्राप्तः काचः काचो मणिर्मणिः १
अपि च आगमेन च युक्त्या च योऽर्थः समभिगम्यते परीक्ष्य   हेमवद्ग्राह्यः पक्षपाताग्रहेण किं २ न च पुराणमानवो धर्मः सां
गो वेदश्चिकित्सितं आज्ञासिद्धानि चत्वारि न हंतव्यानि हे   तुभिः ३ इत्यादि ऊकचंद्रविलसितं मनस्यवधार्य यदुक्तं चेत्तद्वं
न द्विलेवे क्रियाते ऽन्यथा यत् कश्चादयं दिनमणिकरसंपुटेन।   सारेतरांतरविचारवतः प्रतीक्षेत्विनाद्य मेवं वंतं ऽर्जनवक्रव
ती इत्यादि तातात्प सर्वदर्शनिनां तत्त्वविरागपरीक्षार्थं स   कुंडलं वा वयणं न वत्ति इति समस्यापदमर्पितं ततः प्रथमं बौ
द्ध प्राह मालाविहारंमिगपण दिट्ठा उवासिआ कंचणभूसिअंगी वक्खित्तचित्तेण मए न नायं सकुंडलं वा वयणं न वत्ति इत्यादि प्रका
रैः सर्वैर्निजदर्शनितैः श्रृंगाररसेनैव पूरिता सा समस्याविसंवदति धर्म्मं मंत्री कारितां जैनमुनिभ्यः खंतस्स दंतस्स जिइंदिअस्स अ
ज्झप्पजोगं गयमाणसस्स किं मज्झ एएण विचिंतिएण सकुंडलं वा वयणं न वत्ति ४ इति तामपूरयत् तच्छ्रुत्वा च मंत्रिकैः सम्यगीरकाः यतः
क्षणादर्सारं सारं वा वस्तु सद्भिः परीक्ष्यते निश्चिनोति मर्कटश्लोक्य ऐं त्रलोक्यत्रिलोचयो १ ततः प्रतिबुद्धः प्रपन्नवान् जिनधर्मं क्रमाच्छिवपदमा   २५

प्रति। ७ अथ तथा धारयति पयोक्तधर्म्मादिधर्म्मादि विस्तुतत्वमितिधारकः सधर्मस्य योग्यः अणमिसनयणामणकज्जसाहणं उदद
रम अमिलाणा ववरंगुलतणरमि नच्छिवंति सुरजिणा बिंति इति गाथा धारकरोहिणेयवत् उपशमविवेकसंवरतिपदी धारक
चिलातीपुत्रवत् सर्वत्र ध्यातसमताकृतविमुष्टित्वं पातकात् कूरकर्म्मापि तिमिरे क्रतदीपइवालयः इति श्लोकधारककेसरिचौरवत्
श्रीवर्द्धमानसमवसरणागतं तद्देशनाधारको धारके कविनितिप्रसिद्धो लिधनकुमारद्वयवत् तत्संबंधश्च बोदीपालणनापणेति
दिनकृत्यगाथार्ध त्रेज्ञेयः न तस्त्वा ऽधारको ऽयोग्य इत्यपि निर्दिष्टं   तं ७ अथवा वस्त्वं वस्तुनोः कृत्याकृत्ययोः स्वपरयोर्वा विशेषं
जानाति विशेषज्ञः सद्धर्मस्यार्हः तदुक्तं वत्थणं गुणदोसे ल।   रक्किइ अप्परकवाइ ला वणं पाएणं विसेसनु उत्तमधम्मारिहो
तेण २ अथवा विशेषमात्मनो गुणदोषाधिरादलक्षणं   जानातीति विशेषज्ञः यदुक्तं प्रत्यहं प्रत्यवेक्षेत नरश्च
रितमात्मनः किंत्विमं पशुभिस्तुल्यं किंत्वसत्पुरुषैरिति १॥   श्रीधर्मदासगणिभिरपि जो न विदिणे रसंकलेइ क्कअज
अज्जि आमिंगुणा अगुणेसु अ नेव खलिउ कहसो उ करिज्जा।   अणदिअं स्थहो विशेषमात्मनागमादिलक्षणं जानातीति विशे
षज्ञः तथा चाह इदोपपत्तिर्मम केन कर्म्मणा कुतः प्रयातव्यमितो भवादिति विचारणा यस्य न जायते हृदि कथं स धर्मप्रवणो भविष्यति
१ अथवा विशेषं कालाक्षचितांगीकारादिलक्षणं यद्यत्र कालादिः दाउ मुपादाउं वा युक्तं तदाद्विरूपमित्यर्थः तं वत्ति तथा प्रवर्त्तते
वयं स विशेषज्ञः प्रदीपपात्रं स्नेहतः कृपाणगतनाति लानां पानदुग्धं जकस्यश्रुतं स्यौदार्यादिपरीक्षायांतीव्रोदरव्यथावादिवर्जि
तरणीसौ पञ्चम निमित्तमोलक प्रमाणमौक्तिकं च वालादिचूर्णसाद्दक कारकश्रेष्ठिवत् तथा च वर्द्धप्रतितब्धेष्टिवचः यः काकिणीमर्प्यप

BHAU DAJI

×ति×

यथा धन्यां सर्वे पतितिथिषु समस्तलयां कालनाकाटिर्ष पि धर्मकस्य सम्यात्मवंधनं जहातिलक्ष्मीः ॥ एवं धर्मधिकारपि विशेषज्ञो योग्य
यदागमः सर्वज्ञसंजमंसंजमात् अप्पाणमेवरक्खिज्जा सुत्तसृअइवायाउ मुणोविसोहीतयाविरई इत्यादि विशेषज्ञविषयाद
ष्टांताश्च श्रीअलयकुमारमंत्रि श्रीवज्रस्वामि श्रीमदार्यरक्षितसूर्यादयो ऽवगंतव्याः ॥ तथा अप्रमात्तो निद्राविषयविकथामद्यादि
प्रमादरहितः स धर्मस्य योग्यः स्वरपालनृपादिवत् प्रमादिनो धर्मश्रद्धानादरणत्वात् शशिनृपादरिव तदुक्तं पापसंक्लेचेतसि धर्म
कथाख्यानमेव न लतातनीलीरक्तवाससि कुंकुमरागाद्युराधिः ॥ यः इति ॥ ७ ॥ स्थिरो नामिकाग्रचित्तः स धर्मस्य योग्यः अस्थिर
चित्तानां स्त्रीराज्यवादिलक्षिरेपि बोधयितुमशक्यत्वात् एक चित्तो सिधकुमारद्वयमध्यात् श्रीवीरवचनाः प्रतिबद्धकुमा
रवत् ॥ ८ ॥ जितारयां त्यासक्तिपरिहारणं वशीकृतानी ड्रियाणि सर्वननिदीनिनान सजितेंद्रियाः धर्मस्योपदेशा
नां योग्याः ॥ अजितेंद्रियो हि विषयरक्तयां नाध्यात तद्वाधि नश्चं नश्चद्धत्तिदिता पादशाद्यैदिकमपि ह्वरधर्मस्य कथा
पि सीतारूपाक्षिप्तरावणनृपवत् सरस्वतीमाध्वीरूपव्याक्षिप्तं गर्दभिल्लनृपादिवत् च सुकुमालिकाराज्ञीस्पर्शासक्तजितशत्रु
नृपवच्च तस्यैवं धर्मसंग्राहकाः श्लोकश्च यथा बाजुरक्तं शोणितं पीतं मन्दमांसं वलक्षितं नत्तचिनिहिताःक्रपे साधुरपतितं जात इति तेन
तो जितेंद्रिय एव धर्मस्य योग्यः ॥ एषां तः प्रियव्रतयो धर्मस्य साधकालववेति प्रायः इति संकेतः ॥ प्रायोग्रहणात् अंतरं कुहेतुवादिमा
मदीवमात्रं क्वचित् प्राप्तधर्मेणांकेन विद्यत्तिचारतां नांशंकनीयः ॥ धर्मस्य साधकत्वे व्यावर्धमेपिदेशानां योग्य एव मोक्षिप्रमादव
तियोग्यान त्वरूपादेवगामस्यमागितफलं सर्वज्ञानयाबुधस्तान् मदाः व्यग्रज्ञीह्रुमिंदोतये पांस्फुरंतिनावा विजयश्रियो यत् ॥ इति श्रीत २५

पागच्छे श्रीदेवसुंदरसूरिशिष्य श्रीज्ञानसागरसूरिशिष्य श्रीसोमसुंदरसूरिपट्टालंकार श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचित श्रीउपदेशरत्नाकरे श्रोतृवि
षयायोग्यायोग्यत्वस्वरूपनिरूपणः प्रथमांशः १ तरंगाः १२ ग्रंथाग्रं श्लोक ४०० अक्षर २२ ॥ श्रीसर्वज्ञाय नमः ॥ अयेदिंकप्पेम
रसो मुणिसुहो ओसगद्धिक्कापत्तविहिणा पंसं सुसुद्दफलोजं एवं विअस्स त्वहाद्दरा इति द्वारगाथा यां तु जेहिंति गतं अयुक्तो समितिहिती
यं द्वारं विवरीतुं श्रीगुरुमतं योग्यायोग्यस्वरूपं निरूपयति प्रस्तावागतं श्राद्धादिगतमपि जहा चामरंकं च शमज्ज अरवंसमास पिण्डं मह
कीरंडकरडक्कसुदा अहरवगातहगुरुणो रूवुरवपमाइ शक्तिस्त्रि २ह्निव्याख्या चाषंको वमधुकर मम्रपिकदंसकी राः प्रसिद्धाः क
रटाध्वंदः सुखशष्टः प्रसुरवार्थः सवप्रत्यकं व्याज्यः ततश्चयथ २चाष प्रमुरवाः सप्तप्रकाराः प क्षिणस्त्वर्थः एवं कीव प्रमुरवा
मधुकर प्रमुरवाइत्यादि क्रियं रूवुवपमा इत्यादि रूपोपदेशा क्रियाविशेषैः प्रकाराः खगाः पक्षिणः सफाः एवं गुरवाणि
प्रकारा नवंनीति पिंडार्थः तत्र रूपोपदेशाक्रियाविशिष्टमामान्योक्त २वपिवचनस्याविशेषादिपयवात्तद्विशेषागाह्याः तथाहि खग
पक्षे रूपंविशिष्टवर्णाकारादिस्वरूपं उपदेशाः श्रोत्रजनाज्ञादिवा चनं क्रियाः पुनः स्वयोहारादिरूपाः गुरुपक्षे तु रूपं जिनप्रणीतमा द
कप्रमाणादिनाता वेषः उपदेशाः शुद्धमार्गप्ररूपणा क्रियाश्च समाचारादनुसारार्थत्वहनरूपतित्र अपिवरूपोपदेशाक्रियारूपे त्रिभिः प
दैः शिष्टोतंगाः तथाहि पक्ककरेगाश्चयः रूपं उपदेशाः २क्रियावच्छिन्नस्यागाः श्रयः रूपोपादेशो उपदेशाक्रिये रूपक्रियेव त्रिकयोग
एकः अर्थान्तावपक्वचैकहति पतिश्चाष्टिति निर्गिर्यधाः प्रधस्वापादयः पक्षिणः तथा ऽष्टप्रमगुरवोपिपतदेवचनायात यथा वा पपक्षिणि
रूपमेस्ति एवं वर्णसुंदरत्वात् शाकुनतयादरणीयः वाद्यो न च उपदेशः वाकुंसौदंयलीवात् नापिक्रिया कीटाद्यादारित्वात् तथाके मुवि

द्रव्यरूपसम्यक्त्वसद्भावेऽपि हितव्रतशून्यत्वात् नचतुर्थः रूपदर्शः शुद्धमार्गप्ररूपकत्वात् नापिक्रियानिरवद्याहाराशादिस्वरूपाप्रमादादिसद्भावः समाच
रणात् तदुक्तं दशपाणां पुष्फफले अणोमणि ज्जो गिरद्व किंचाइ अज्जयाए हिसे वंती जइ वयमविंड गाणवरं इत्यादि तत्र वि भाष्यं भद्दः
वोऽपि मेघतिंडुः स्वमौंडत्वात् ताविशिष्टेति निदर्शनमपेक्षांतमागधिकागणिकावत् कृतत्वात् स्वाध्यायतिवृषभे किंल वालकक्रष्णाद
योवायथासंलवेदृष्टाता अर्थग्रनिवृत्तपाः कूलवालकदियतिवृषोऽस्ति नतु क्रियामागधिकागणिकाप्रसंगे विशालानगरादि मद्दारंवादि
प्रवर्त्तकत्वाच्च नाप्युपदेशः मामानामा धुवेन तद्दनधिकारित्वात् ता द्दयुच्यागाभिमिक्षुद्धायुरूकूलवासत्यागिनंस्यस्य शुद्धमार्गप्ररूप
कत्वासंलवाद्वेति प्रथमो भंगः १ ७ क्रौंचपक्षिणि चतुर्थरूपं ना स्ति दर्शनीयवर्णाकाराद्यसत्वात् क्रियापिनकीटाद्याहारित्वा
त् केवलमुपदेशोऽस्ति मधुरगंभीरस्वालापित्वात् तथा च श्रीमा सवार्यागंवाशुदववर्णाक सारयनवपणिअम्मजरगंत्ती
रूक्तं च निम्घासकंडुद्दिमराइति एतस्मिलज्ञाः ज्ञारदिनवाः अ्या रदः मवासोनवंघनितमस्मित्रिर्घोषि सचेतिसमासः सचामोम
धुरगंभीरस्वरयः क्रौंचनिर्घोषः पक्षिविशेषनिनादः नद्रकुंडु ति। इरववद्युसायपांतवासुदेवाइत्यादि एवं कश्चिद्गुरुरूपं न रूपं
चारित्रवर्णाभावात् नापिक्रियाप्रमादपतितत्वात् उपदेशः पुनरस्ति शुद्धमार्गप्ररूपणात्मकः प्रमादपतितं विप्राजकवेषच्छन्नं शुद्धमा
र्गप्ररूपणाव श्रीप्रथमतीर्थपतिपौत्रमरीच्यादिवत् पार्श्वस्थादिवद्वा पार्श्वस्थोक्तक्रियाश्रित्वात् द्वेवप्रसुतनामप्रवचनः स्वपक्षस्यापि प्रायश्णा
सावाच्चः यदुक्तं वदेउ पाइलेहिं अमंपमाणसकनिअंउ कूलाई इत्यादि शुद्धप्ररूपकत्वं लवति यथा च दवक्खितानां तदुक्तं इडयंपास
गाइहिं संगयं चरणनासयंपायं समतदरं अदहवेद पदिंत लरक्खणं चयं १ तस्सुत्तमायरंता अप्पानेचवपत्रावमाणे पमोतअदावंदा

२६

इहावंदु विपगडा इसकंदमइ विगप्पिअ किंवा सुदसाय विगइपडिवद्धो तिद्दिगारवेहिं मत्तइ तेजाणादी अदावंदं इयपमाइ वज्जवि
गप्पं तस्सुत्तं आयरंति सयामव अत्तेसिपन्नवितिय सिन्नापंजे अदावंदा इत्यादि: प्रतिदिनं देशाप्रतिबोधिनं दिषेणसहशाश्च आहलि
गत्वान्नरूपं किमर्हतीति द्वितीयो भंगः ७ २ मधुकरो भ्रमरस्तस्यापि स्वगमनशीलत्वात् स्वगवेन विरूद्धं यथाचभ्रमरस्वरोनरूपं क
ष्णवर्णत्वात् नाप्युपदेशः तस्य स्वतः दयुदात्तवमाधुर्यध्वन्ययोगात् केवलं क्रियास्ति उत्तमकुसुमेषु यथा तद्दशानिपरिमलिकपायि
त्वात् तथा कश्चिद्गुरुर्न रूपं यतिवर्णाधारित्वात् नाप्युपदे शः कुतश्चिद्धेतोसदभ्यासवकत्वात् क्रियापुनरस्ति यथाविहि
ता यथा प्रत्येकबुद्धादि प्रत्येकबुद्धस्वयंबुद्धतीर्थकरादयो मा धुत्वेपि तीर्थगतमाधूनां प्रवचनलिंगास्त्यानसाधर्मिकाइत्यतस्य
पुनं यतिवर्णधारित्वं नाप्युपदेशः देशनाऽनासेवकः प्रत्ये कबुद्धादिस्त्यागमात् क्रियाच्चास्ति तत्र पवस्मुक्तिफलेति इती
यो भंगः ७ ३ यथा च मयूरस्तु रूपं समस्ति पंचवर्णमनोहरं उप देशश्च मधुरकेकारूपः परं क्रियानास्ति सर्पादिरूपाहारकत्वे
न निस्त्रुंशत्वात् तथा गुरुरपि केषुचित् द्रव्यमस्ति न तत्क्रियामधुरा संघाचार्यादिवद् इति चतुर्थो भंगः तत्र संघाचार्यसंबंधो यथा संघन
मा वार्योऽन्यदा मधुपंचावया मासांत्कतस्मा गांत सपमांतिष्ठन्नं युगप्रधानं तत्तदातमाकूः रविहायकार्यंतिस्मंत गायसंन्यानं वादत्यपु
नीनशेषान् लक्ष्यांवशीकृतरवांतिस्त्ररिः सरिसिपेत व्रजनं स्मरं शनवेदकप्रछकंपा गकेस्याः प्रपारयामोऽक्षणिकांसदैवइत्यार्यसंगा
वदतिप्रदर्पजितयाहिशेषि वजनानाजयसेः रनिष्टागारिष्टश्च्यंतपोनिधिश्चचारित्रवांश्चेति जनैः स्तुवानैः मुनिः समानस्वयंमदाक्रितिधंप्रोक्तं
गच्छं गं परितापयेत्स्मा स्ववर्द्धिसुकक्कूतरगौरवमयंश्च गात रं तत्रचरन्नवाप। अहो अदं श्रजित श्रजितांक्षिरित्येषमेनेत्रिजगत्त्राणाय धपकं

मगौरवं मातगौरवं रूपश्रपि श्रंगप्राप. ततं उद्यतविदारं त्यक्तानित्यवासं प्रपन्नः क्षेत्रकुलादिषु ममत्वमंगी चकार ततः आत्मस्तुतिं आह
कृता मैथानं निंदां विमिश्रां मत्तमोदमानः मिथ्याभिमानालिनि विष्वग्बुद्धिर्मिथ्यात्वस्वीकृतवान् दंडः पंचविधानिव विपरीतनीतिः काम
परश्चाधि ववहरागः धर्मध्विपंगुर्यरुरौर्यमंगुरलक्षितिं प्रापविशेषलिप्तः इमदैर्वनिशाल्लाकलमद्विशेषं कृतंतपः संयमहत्यशेषं स
र्वंस्पृष्टपमंदोचकारं इदामदामादमयांधकारः ७ ततास्वांतविवपंप्रणालायतनवामीयाद्वोऽस्त सवितंगारूप्रास्वप्रमा
देवशं सुशीव तथाचाह पुरनिष्कमणाजस्कोथं इतिमहारामं गुरुकथा ४ ८ पिकः कोकिलः तस्मिन्यथोपदेशानिःपंचमगा
यित्वातं क्रियावमत्कारमंजयादिषु मादारथात् तथावाक्त : श्रोस्तुविनाश्चरमधुरस्तानीडेनिरारंनतावंश्चैनिर्ममता
वानरमिक्तनावाचालतामाधत्वात्यक्तात द्विजाकोकिलस्तुति वरंहरात्मुनर्दातिकं वंदांतबतस्वजनंकमितुजंविशग
तिःकर्मणां १ इति नंतुरूपंकाकादितापि निकृष्टरूपत्वात् तथाकश्चिद्गुरुवुसम्यक्क्रियोपदेशेषां नंतरूपं कृतश्चि
द्वातायतिलिंगाधरित्वात् मरघतीवालनद्वेतुकयतिवषत्या गिश्रीकालकसूरिवत् इतिपंचमोलंगः ५ ८ हंसःप्रसिद्धः यथातस्मि
न्रूपंप्रसिद्धं क्रियाचकमलनालाद्याहारादिरूपानन्तुपदेशः पिकशुकादिवत् हंसपक्षिणितदप्रसिद्धेः तथाकेचिद्गुरवसाधुमात्र
रूपत्वद्वयमस्ति नपुनरुपदेशः गुर्वनंतज्ञातवाद्दिनातदनधिकारित्वात् धन्यशालिरत्नादिमहर्षिवत् इतिषष्ठोलंगः ६ ८ कीरःशु
कःसवबक्तविधशास्त्रसूक्तकथादिपरिज्ञानप्रागल्भ्यवानिदयद्यात सवरूपेणरमणीयःक्रियया स ... द कारकदलीदाडिमीफला
दिषुवाहारादिमात् उपदेशापदुश्चेतादरवचनत्वात् कम्पविनधाविध्वंवमरोविवदितापदेशकत्वादपि श्रूयतेवशुकसमत्या

दोषुकेनद्वामस्त्वाकथानकेः प्रोषितपतिकायाःश्रेष्ठिपत्न्याः परसंगनिवारणेनशीलरक्षाकरणादि रत्नसारश्रेष्ठिकथाविषुस्थान
रदिलरहितापादशादिवःतथाकेचित् श्रीगुरवस्त्रयमपिवित्रति श्राजंत्रश्रीवज्रस्वाम्यादिवत् इतिसप्तमोलंगः ७ ८. यथावकरटः
काकस्तस्मिन्नरूपं लोचनाः प्रियदर्शनत्वात् नोपदेशः कटुरटनशीलत्वात् नापिक्रियांशगिजरजवादिप्रश्वादिजीवलोचनोत्पाटनकृतवं
लुपटनादिकारित्वात् । तदप्रमांसमलाद्यशुद्धाहारित्वात् एवं केचिद्गुरुषुरूपंउपदेशःक्रियावत्रितयमपिन. नावनाप्रायवत्रुतिद
र्शनंव श्रुश्रुइप्ररूपकाः पार्श्वस्थादयएवंपरतीर्थिकालिंगिनोवेय ष्टमोलंगः ८ ८. प्रसुरववचनाबतज्ञातीयाश्रपरपिपक्षिणोऽ
ष्टांतीकार्यायिथासंतवमिति एवंचाष्टसुलंगेषुक्रियाविकल प क्षाःसार्दथ्यं योग्यापव क्रियासदितपक्षास्तुयोग्याःपरंतत्रा
प्युपादशाविकलाःस्वतारकत्वेपिनपरांस्तारयितुंसमर्थाःत्र शुद्धोपादेशकास्तुस्वंपरांश्चनगज्ञोनिमज्जयंतीतिंशुद्धोपदेश
क्रियस्युक्तपक्षःपिकदृष्टांतसूचितः स्त्रीकारार्दःत्रिकयोगापक्षा श्वंकीरदृष्टांतेनप्रकटितः मर्वोत्तमप्रायतिति ८ रत्नगाह कस्पति
स्वामिनिरितिः श्रीमद्गुरुर्नदृषिप्रनदिनावयत् सम्यक्क्रियासारयु णान्परीक्ष्यतान् वजेनतावाविजयश्रियं बुधः इतितपाश्रीसु
निसुंदरसूरिविरचितपंचमंरंगः ५ ८ पुनर्निदर्शनांतरेणुरुस्वरूपंप्रस्तावागतंश्राद्धादिस्वरूपंवादांसीवागरवसदृशिदवइंरा
यादरणंवधमग्नवदिमारा वनगुरुगिदिधम्मतिश्रा सुश्रुकिरियासुद्धिधम्मेदिं १ व्याख्या श्वपाकव्रशापादपतिरात्रामानूरणानी
वमध्येवदिस्त्रमाराश्रसाराश्चवचारइतिवनःप्रकाराःश्राप्तनाक्रियस्याशुद्धधर्मेणवक्रमाद्गुरवांप्रदीतिसामान्येनकावपिंश्रावकरु
पायदिणोधर्मजीवाश्चवंतीतिपिंडार्थः अथविस्तरार्थः नत्रमग्नवदिमाराइत्यस्याश्राभरणानांवउत्तंगीसूचिताः तथादिक्वानिविदा

नरणानिमध्येऽंतस्साराणिबहिरप्यसाराणि १ अंतरसाराणिबहिश्चसाराणि २ अंतःसाराणि ३ बहिरसाराणि ३ मध्येबहिश्चसाराणी
प्रति तत्र श्वपाकानामुपलक्षणादन्येषामप्यासीरादीनांनीचजातीनांआस्तरणानिकंबीरादिमयत्वेनांतःशुषिरत्वात्कर्कशादित्वा
दिनावाऽंतरसाराणितादृक्त्ततः आनाद्यलाबांह्यदिस्थांसाराणिकेवलंरप्तस्कंडलाद्याकारमात्रधारित्वादास्तरणानीत्यर्थात तेष्वप
हि दितिर्मयानुभवादीनिरिदितानीत्यभिमानमात्रस्वरूपपरिभ्रमत्वः तथापि तेरसंखंडिर्यहणकादीमुक्तिरपिनकिमपिविशिष्यड्यादिल
त्यात सम्ग्रेरपिनकोपिद्रव्यात्त्रिरितिप्रथमआस्तरणानिदः॥ ब तथावरपानांआस्तरणानांतःशुषिरत्वात् लाढादित्वा
भ्रामाराणिबहिश्चतामादिमयत्वपिच्छनिरसितत्वानमुग्ध नांयूर्णमयत्वबुद्धिदत्वात्वनसाराणीवप्रतिभासंतइतिसारा
णि यस्त्वबहिःसारत्वेप्रकारांतरणसाम्यात तथाहि यथा न रणानिकुलस्त्रियोवस्त्राद्याआदानयुष्मानिपरिदध
ति नतथागणिकाः तालिरमाद्याद्याः नस्फुटरश्चैवांगदकं डलादीनांपरिध्मनात्तेनबहिर्द्योतिमानतापूर्तिसामान्नानि
बहिःसाराणीतितिश्चारवंडिःस्वद्यालरणवतृशोभादिस्यात् यद णकादौमुक्तिश्चतत्स्वरूपानतिज्ञासुग्धप्रद्याद्यप्यिंति तमित्र
नकोप्यर्थःसिध्यतीतिद्वितीयः २ तथागृहिणांव्यवहारिणामास्तरणानिमर्वद्मसमयत्वादंतःनिघस्वात्साराणि बहिश्चतादृक्प्रोदर
त्वादिजटितत्वाभावात्वर्धामोपिःदादिनिर्वस्त्राद्यादनादिनाशुभ्रत्वापरिधानेनवांराजान्तरणापेक्षयाऽभृदराकत्येत्यादिवदल्पसार
त्वादसाराणितानिवांखंडानिरत्नानिवाऽर्थलाभादिकार्यकारीणिवतितृतीयः ३ तथाराज्ञामास्तरणानिप्राग्वदंतःसाराणि बहिरपि
रत्नकंकोद्यादिसल्परत्नादिजटितत्वात्वितर्भयत्वेनरक्तिस्तिर्यप्योपिहिश्चस्फुटरश्चैवपरिधानादिनावारत्विकिरणादिवद्योतमानत्वेनसा २५

*ाकबोधाद त्यादिवमादा नांस्फुटहश्चै वाभवनोप त्नसानाप र्थस्मादिषु ह्यितेऽनावा गाःस्फुटमवा पलभ्यंतोत थापिासंनिहि माहाकर्म। अन्कलक मु×५

राणिवतिश्चारवंडिः सुखमातिरकोत्यानर्नर्मिरपिवधर्मसाणिक्यादिरत्नोत्पन्नस्थाली ह्यार्थमिहि एवतिचतुर्थः ४ एवं उपरवोऽतरबहि
तबाहितश्चभ्रतानमतासमता चतुष्प्रकारातेयाः अंतर्बहिश्चामाराः १ अंतरसारा बहिःसाराः २ अंतःसारा बहिरसाराः ३ अंतर्बहिश्चसाराः ४
तत्राकर्षांबित्यार्थम्नादीनामंतईदायनश्रुतंममराश्राविनागमरूपं तदश्रद्धानात्मलज्ञातापितज्ञावनाद्यलावाद्दाः अश्रद्धानादिव
तल्लिंगस्यामवाश्रुताराधनाद्ररूपकादिसम्यक्क्रियाषट्जीवरक्षापरिणाममपालनप्रयत्नादिसंवेगकषायोपशमतवसात्वनादरदर्श
नात् प्रत्यक्तंदगणाणं पुप्फफलं अणेसणिज्जंगिहत्थमाइमव सचित्तं निव्वडतिवारलाऊण विगइं सुल वेगाइ तंबोलं रव
अंडपाडिसलहिस्सं मयमाणसकन्निस्सं डक्कलाइमिसजीवाण ह्वादण आअद्दतंबाइपत्ताइं शसिरखंडखुरमुंडं स्यदस्व
दपल्लिकरणंकज्जे पगागित्तस्समणं मवंदंति हिस्सं गीस्सं उ वेइअमटाइ वासं पस्सारंताइनिच्चवासित्तं दवाइद
व्वरोगजिणहरसालाइकारवणं धइाणुवट्टणासं ववरा रंगांघसंगहंकीलं गामकुलाइममत्तं पीनद्दंपीयसंगव पी
परिग्गहोवाति इत्तिवाणगः पनिरयगइहे तत्तोऽसंनिमित्ता तेसिंबमंतजोगाई मिच्छाइराय सेवं नीयाणविपासमाहिज्जो ह
मुविहिअसाकृपर्तसंतपासेधम्मकम्म पडिसेहं सासणपलावणाय मञ्जस्लंउडाइकलिकरणं उ सीसाहराइफोडणं
हिंसलाहहेतगिहिवुणाणं जिणपडिमाकयविक्कयउच्चाडणखुद्दकरणाइं ८ धीकरफासंवंले संहहकलंतरणधणदाणं
वद्दडयसीसगहणं नीयकुलस्साविहवेणं ९ सव्वावज्जपवत्तणं उक्कत्तदाणाइसव्वलोयाण सालाइगिहिघरवा स्कन्नगपागा
इकरणाइ १० नस्काइसुत्ताहव्वंइयाइयावणाइमित्तं सम्मत्ताइनिमेहं तसिंमुह्लोआवाहाणं ११ इयवक्कसावत्तं जिणपा

×२×२

डिक्कुडं च गरहियं लोए जे अ सवेति कुकम्मं करिंति कारिंति निहम्मा ३ इत्यपराला अहियाणं सासणजसघायणं कुदिट्ठीणं कह
उणादंसिणाम अपि कोविमोकिंचनमणाइ ३ इत्यादि आतानेषामंतःश्रुतं नापि बहिः पाठव्याख्यादौ च श्रुतमप्यश्रवणात् प्रा
यः षट्पुत्रकादीनां वाणाक्यं चाख्यानकसिंहासनद्वात्रिंशतिकाविनोदकथा प्रायाणामन्यषामपि लौकिकैक्यकाणांतन्नदाधु
निकादिरूपमंत्रिकविप्रवृत्तिप्रबंधकल्पितमंत्रविशेषापदेशानां च पठनाद्व्याख्यादौ प्रयोजनाद्वा तानेतद्वद्धिःश्रुता नाव
नहि धर्मप्ररूपणाः पार्श्वस्थादयो लोकोत्तराः कुगुरवः प्रथमतः गणातिनोन्तया १ एवं लौकिका अपि विप्रादयो बोद्धव्या गीता
प्रसादयश्चांतर्बहिरंतःश्रुता नावनप्रथमतं गाताउपातिनए वंश्रुता नावस्थातपांहि धर्मपि जिनवचनबाह्यत्वात् जिनवच
नव्यतिरिक्तत्वाच्छ्राणां च श्रुताः शास्त्रान् तेषांश्रुतत्वात् १ वस्थगर्दलिंगवतकोटाः कुमवात् जीववधसत्यास्ति
व्याद्युत्यादीनामपि धर्मत्वेन प्ररूपकत्वाच्च तदुक्तं धनपालपंडितेनं स्पर्शोऽमिध्या नुज्ञां गवामघहरो वंद्या विमंजाज्ञमाः स्व
र्गस्थागवधा द्विनातिवपितृनविप्रोपभुक्ताशनं आप्ताः छद्मपराः शिखित्कृतं प्रीणाति दत्वान्दविः स्फीतं फल्गुव वल्गुच
श्रुतिगिरां को वेत्तिलीलायितं १ याग ऋत्राद्यांतःस्मोकेऽपि अयं दत्रादि धर्मोऽमिथ्यादृष्टिभिर्वीक्षितः यो यिकाश्चित्प्राप्तं मोपि वा ×कवि२×४
प्रावर्तते १ नच्चार्यो वा विमर्षेषां केषांचन मनस्यपि क्रियया पि नरीनर्ति नित्यं जिनमतस्पृशां २ खद्गाग्रपरापीतं बुद्धयः सतर्कंट
काः नालजामपि जानंति धर्मरत्नमतश्च्युतः ३ एणामधनरामधर्मस्य मेधवद्यधरकारिणां याज्ञिकानां कुत्ताधर्मप्राणिघातविधायिनां ४ २१
अथवे यममकृते परस्य रविरोधिव वस्तुप्रलपतां धर्मः कः पुराणविधायिनां ५ असकृतमव स्नानेः परानूष्यं जिघृक्षतां मृत्यानीयादि

लि: शौचस्मार्तादीनां कुतानव ६ ऋतुकालेऽव्यतिक्रांते भ्रूणहत्यांतिविधायिनां ब्राह्मणानां कुतो ब्रह्मं ब्रह्मचर्य प्रलापिनां ७ अदिनतोपि
सर्वस्वं जयमाना जिघृक्षतोऽपर्षिस्त्यजतां प्राणान् काकिंचनो द्विजन्मनां ८ दिवसे वर जन्यांच सुरक्षमापेब्य खादतो नक्तांरुक्यावि
विकानो सौगतानां कुतस्तपः ९ मृद्वी शय्या प्रातः पेया मध्ये लक्कं सायंपानं द्राक्षाखंडं रात्रमध्ये शाक्योपज्ञः साधुधर्मः १० स्वल्पेऽप्य
पराधे तु दूणा शापं प्रयच्छतो लोकिकानामृषीणां न क्षमालेशोपि दृश्यते ११ जात्यादिमदद्वर्त्तं परिनिर्तितविवतमा कुमार्दवं द्विजा
तीनां वृत्तरा श्रमवर्तिनां १२ दंभसंरंभगर्भाणां वकवृत्तिजुषां वहिः तावदार्जव लेशोपि पाषंडव्रतिनां कथं १३ गृहिणी गृह
पुत्रादिपरिग्रहवतां सदा द्विजन्मनां कथं मुक्तिर्लोलिककुल विश्मनो १४ अरक्तद्विष्टचेतस्कानां केवलज्ञानशालिनां नाता
नगवतामेषां धर्मव्याख्याततार्दतां १५ रागाद्द्वेषान्मृषाप्राप्ता न्यावद्वितथवादिता तद्भावकथं नामार्हतां वितथ
वादिता १६ यत्तु रागादिनिर्दोषैः कलुषीकृतचेतसां तेषां प्रवृत्तावाचां प्रसरंति कुदर्शन १७ तथाहि यागहोमादिः कर्माणी
ष्टानि कुर्वतां वापीकूपतडागानीन्यपि खनयन्त्यनकशः १८ पशुघाततः स्वर्गलोकसौख्यं च मार्गतां द्विजन्मेभ्योऽश्राजनेर्दत्तै पि
तृतृप्तिं चिकीर्षतां १९ घृतयोन्यादिकरणैः प्रायश्चित्तविधायिनां पंचस्वापत्सु नारीणां पुनरुद्वाहकारिणां २० अपत्या संतवे क्षेत्र
जांपत्यवादिनां सदोषाणामपि स्त्रीणां रजसा शुद्धिवादिनां २१ श्रेयार्थं कुर्वाध्वरहतं छागनिश्रोपजीविनां सौत्रामण्यां समस्तं ताश्री
धुपानविधायिनां २२ स्वधाशिनीनां वगवां स्पर्शनात् स्मृतमानिनां जलादिस्नानमात्रेण पापशुद्धिविधायिनां २३ वटाश्वत्थामलक्यादि
द्रुमपूजा विधायिनो वह्नौ हुतेन देवानां देवप्रीणनमानिनां २४ गुविग्यादोहकरणाद्विघ्नशांतिकमानिनां योषिद्विडंबना प्राय व्रत

×४×

[library stamp, illegible]

धर्मोपदेशिनां २५ तथा जटापटलभस्मांगरागकौपीनधारिणां अर्कधत्तूरमालूरैर्देवपूजाविधायिनां २६ कुर्वतां गीतनृत्यादि पु
तोवाद्यं ततो मुखात् मुखवादित्रनादेन नादेनातो यनादविधायिनां २७ असत्यभाषणैर्वंच मुनीन् दवाघ्रजनानपि वृत्तां विषयव्रततं गंवंदा
सीदासमत्रमिव्रतां २८ गृहस्थतांश्च चतां न्यायो न्यायः पाशुपतंव्रतं लघजादिप्रयोगेण गृहकालकं प्रणिघ्रतां २९ नरास्थिमूषणा
तांशूलषट्वांगवादिनां कपालसाजनभुजां घंटानूपुरधारिणां ३० मद्यमांसांगनालोग प्रसक्तानां निरंतरं पुत्रात्तु बह्वघंटानांगा
यतां नृत्यतां मुखं ३१ तथा अनंतकायकंदादि फलमूलदा   लाशिनां कलत्रपुत्रयुक्तानां वनवासजुषामपि ३२ तथादि न
ध्यानरूपेण याप्यगम्यागम्ये समात्मनां योगिनामपि   ख्यातां कोलाचार्यतिवासिनां ३३ अन्येषामपि जैनेंद्रशास
नास्पृष्टचेतसां कुधर्माः कुफलं तस्य तस्य ख्यातततास्का   ये ३४ इति इत्यक्ताबहिरंतरसाराः प्रथमतं गाउमा
रिणः कुगुरवः एतच्च प्रथमलंगालरणं कुर्वकारधारिणो   पिवादीकमुग्धमिथ्यादृग्मोहादज्ञानांधितचेतःजनमा
नानपि च स्फुटारंभाः धर्मप्रवृत्त्वादवदृव्यपरिलोगंतापतापि   वाक्कमांदिति विज्ञिजनावज्ञामादेनेहलोकेपिन धापज्ञा
मुखादिनाजः नित्याजीविकाः पल्याहादनादिचिंताकृषिराजसेवादितिः प्रायोंऽशः स्वितापवप्रेत्यचबहुपाधिकारनिमित्तज्योतिष
कपनादिमहारंभप्रवर्तनादिपापैः प्रायोनिरयादिदुर्गतिगामिनएव ति तदुक्तं नरिंदेनेमिति आयजोइसिआइतिपइबरित्रेनर
कगामि जीवाधिकारे लौकिके रप्फुक्तं अधिकारात्रिलिमासि मर्गिप्याल्लिदिनिःशोधनरकदांगवेहिन समकं द्वरोहिताः २ लो
कोत्तरगुरुननपाश्रितागमपि पुल्लेवमुदीजहसेत्र सार अर्यंतिपक्कनकदावणेवा रादामणीवरुलिअप्पगासे अमदग्गणदोइत्तजा

एएसु १ तमंतमणेवजम्म असीले मयाइ दीविप्परियासुवेइ संधावइ नरगतिरिक्खजोणिं मोणंविराहितु असाहरुवे १ इत्यादि वि
रोश्री उत्तराध्ययने २ ॥ १ तथागणिकालरणवंके विदं तरसाराः प्रायुक्तयुक्त्या बहिस्सुसाराः एवमतानवपूर्वविधिः श्रीजिनवचनाध्ययन
ध्यापनोपदेशाद्यामंबरत्तत्यास्फुः अंगारमर्दकाचार्यादिवत् पतथादि श्रीविजयसेनसूरि शिष्यैः छत्रे सकरोगजकलसुत्रतपं
चकेन परिवृता दृष्टो कथितं गुरो मोवोवदलत्या कश्चित्सपरिकरः समायास्यति तद्दिनएवागतो रुद्रदेवनामाचार्यः आतपंचकेन
साधूनां रूतावितापतिपत्तिः निशिपरीक्षार्थं गुरुभिः कृतं स्थंडिले   मार्गे विकीर्णा साधुभिरंगारा सतत्त्रे आगंतुकाः साधवः ते पुण
दपातात् किशिकिशिकाशब्दमाकर्ण्य मा उज्जीवा मिथ्यादुष्कृतमि   ति वदंतो निवर्तंते स्मरुद्रदेवसूरि श्रीविजयसेनगुरुकृतसं
केतवशादागंतुकसाधुपुनिद्राणेषु स्वयं प्रश्रावकमजनो   गतं सखिवोगारपुकिशिकिशिकाशब्दं कृत्वा इष्यत्रगा
ढतरंनानुमंमर्दप्रावावत अहो अर्हद्भिरतापिनीवाइत्यक्ता   दृष्टं तत्प्रतिजागरिभिर्मुनिभिः प्रभाते गुरुभिः शिष्या उपपत्ति
भिः प्रत्यायया नयोयमितितं बहिष्कार तच्छिष्याः पुनः सर्वेऽकु   त्वातपोगतादिवे ततश्च मृत्वातसर्वेराजकुलेशत्यन्नाराजानोऽभूव
न् अन्यदाते सर्वेपिवमेतपुरके   नकधुजनपतिकन्यास्वयंवरमंडपेजग्मुः सवरुद्रदेवसूरि दानमनाविधसूरयानिशूप्रसूनकरलो
बस्ववांतेषा रोपितप्रपदचारंजानीर्णशरीरं महाकायं कृतार्तनादं तत्रातदृष्ट्वा तंपचपतो वाविरत्वात्मणंतस्योपरिकरूणासंजातं जा
तिस्मरणं तद्बुसारेण विज्ञातं तैरयसोस्मद्गुरुः अहोविचित्रः संसारायज्ञादृग्भीज्ञानलक्ष्मीभुवापिइदृश्यवस्था ततः श्रद्धया नाकर
कोयमिमामस्यवस्थांलनि अनंतेवस्त्रंवलक्ष्यातइतिऽपयाविमोच्यतं सर्वेपिनिष्क्रांताइति ॥ ३ एतत्वाश्चवत्याद्यस्ववाँबहिर्गुर्विकारधारि

णाण्यंतःश्रीअर्हद्वचनश्रद्धानादिरहितत्वेनाऽनंतसंसारजलधिपातित्वेनांत्यंतरंसारांवहिस्थसारा इत्यर्थः द्वितीयसंगणातिनऋयुग्म वाः २ ।त
× क्त्रा ×१
थास्कविश्यक्तायांनिरणवदंतः सारांवहिर्थसाराः। तथाहि। कषांविदेतईदायश्रुतमपिश्रीजिनवचनसम्यक्श्रद्धानादिरूपं। तस्मिं
गस्यष्टजीवरक्षापरिणामनिष्ठ इत्यतितत्पालनप्रयत्नादर्शनात्। सत्वनर्वहिः। तोऽज्ञानावरणकर्मोदयादिनापागदोष्कृतस्याउ
× दे ×
ल्लासात् साघउघसाध्वादीनामिव। प्रमादातावांतदऽपागात्। यवराजघ्षादीनामिव। तथाहि विशालायांयवोनामराजा। तस्यांगजो
गर्द्दभिल्लः सुता ऽणुल्लिका अमात्यादीर्घपृष्ठ। रूपेणाऽन्यदानित्रां   रत्ययामपश्चुड्डोऽचिंतयत् हनं श्वायस्व किमप्यद्भुतंसुकृतं कृ
तं मया। तस्यप्रवावादिर्ष्विमरवलोत्तुवमऽखंडितान्ज्ञाःशास्मि   राष्ट्रागजादिसंपन्नो महैश्वोनद्भुर्दिक्षाद्यपितस्तु न सुकृतं कृतं
यतः आगामीतावापिसुंदरः स्यादित्यादि। ततः प्रातः सुतं   राज्येनास्थाप्यमतउधिमंवनप्राप्तानगुरुमवांतऽप्येत
ऽयदीक्षते तीव्रंतपस्तप्यंतवियाहरन्रतः सद्गुरुभिर्विदिशति   परंगुरुभिर्बहुकेपिकृतंनपठति। रहोऽदंममनाग्यातिपा
ठयत्यादिस्तुतं। अन्यदालानंदृष्ट्वाश्रीगुरुभिः सुतंप्रतिबोधयितुं   विशालायांप्रहितः। गुरुवचः शिरसाप्रणम्यचलितः। पथ्याऽचिंत
यत्। ममपाठः स्वल्पोपिनायातिकिंकुर्वन्ऽन्ययोपायोपदिशतेति। अत्रांतरेकचित्क्षेत्रेयवधान्यंरक्षयितुंकामंतियावण्लदस्ख
रंप्रतिक्षेत्रपालनगाथिकाप्रोचे। उद्दावसीपदावसी। ममंचेवनिरिक्वसी। लक्खिक्तातअसिणाउ। अवंपाठसिगदहाः १। ताऋवाऽमोघा
तुषंपाठमिवांमन्यतराजर्षिः विद्यावंनाग्गरन्नायमगयायांमश्रमाणेप्रतिश्रुत्पाकनकाष्टखंडरूपाऽणुल्लिहामात्रोः शिशुभिर्गर्त्तविष 31
× काद्धि ×२
यक्षिर्नदृष्टा। तावदेकेनशिशुनागाथोक्ता। अठेगयातठेगया। जोदृत्तंतीनदीसई। अम्हिनदिहाउम्हिनविहाअगडेहवइअणुल्लिआ। २। तम

पिहर्षितः पठन्कियद्भिर्दिनैर्विशालायांप्राप्तः। कुंभकारगृहेनिश्रांस्थात्। तत्रेतस्थातावमंतसुंदरंप्रस्थ्रुवेकुंभकारस्तुभक्तमालयकोमव
रहलयांरतिं। हिंडणसीलणया। अहरूणसानात्तनयं। दारपिठातत्तनयं। श्यतांगाथात्रयीकल्पद्रुमचिंतामणिकामधेनुत्रयीमिवध्या
यंमनेसमुनिः। पुनःश्पराववर्तयत्। अत्रांतरे तत्रपुरदीर्घपृष्ठामात्येनराज्ञः स्वसाऽणुल्लिकागृहेतत्स्थिरगोपितास्ति। रूपंकेनाप्य
पायेननिरवाद्यसुतंराज्येनिवेश्यनंपाणौकारयिष्यामीति। राज्ञासरिः स्वसानलब्धा। तावन्मंत्रीयवराजर्षिमागतंश्रुत्वातंपमाप्राप्त
× शोधितापि ×
ज्ञानोयंतावीज्ञानेनवज्ञाजामसूरूपंराज्ञेनिवेदयिष्यतीतिचेत्।   दानृपः सकुलंमांनिग्रहीष्यतीतिकिमप्यनागतमुपायंकरोमी
तिध्यात्वानिशायांरूपप्राप्तः इष्टोऽनवमरामदेवुअवलंम   रगविः वधंदापतासम्स्तेपिताऽगत्यकुंभकारगृहेस्थितः। प्रा
× स्मा ×
तस्वः प्राज्यंगृहीताति। तदाकस्यहिपः प्रोचपितावेप्राज्यंत   रतितद्दिनागंपमंतत्यादीमेविष्णे मंत्रीप्रोचेनै। वंयुक्तं। ख
राज्यंनार्प्पतः वृधाः पितापिविविधयुक्तिभिस्सेनकेतवस्ता   नदपिप्रतिपादितानृपः पितुर्वधायनिशाविष्वजगृहस्तः कुंभकार
गृहंगतः छिद्रेणपितरंवीक्षता। तावंद्ययवर्षिणाऽद्यागाथापठिता   ता। तांश्रुत्वाचिंतितंमयिज्ञाताऽरनन्ज्ञाताद्भिततस्ततःपन्नश्चपप्पन्नच्छ
पिवयद्ययंज्ञानी तमेष्वस्तुः प्रधिवङ्कु। तावद्वितीयागाथापठिता तेनतांश्रुत्वाज्ञातः। प्रत्ययः शणप्रभस्यादिचक्रे। पुनरचिंतिमस्व
सायेनगोपितातन्नामप्रकाशयतुपिता। तावतृतीयागाथापरावर्त्तिता। ततानृपः संदेदोहपोद्दारमुद्धाद्यानगतः। पितरंज्ञानिनंजिया
सुखंनिंदेतुदक्षंमुनिंनत्वास्वापराधप्रकटनपरः क्षमितवान्। मुनिर्मौनिमवांकरोत्। तदवदिसवर्षिसाधनमिति। ततानृपः स्वगृहगतः। ता
। वाविशेषमतिवाह्यप्रातर्मंत्रिगृहंतटेः शोधयित्वास्वमिगृहेस्वगिनीलब्धामंत्रिणांदेशान्निरकाशयत्। ततोज्ञानिनंमुनिंप्रशंसमस्तंवंन

त्यांतदुक्तं धर्मं प्रत्यनीकं तं मंत्र्यादिभिः परिश्रमद तनः सचिवराजर्षिर्विंदुवर्यं प्रतिबोध्य गुरुपार्श्वे गतः प्रमादं त्यक्त्वा कृतं पापं तपसा शु
द्धिं चकार ॥ ६ इति यवराजर्षिकथा ॥ ६ ॥ एवमल्पश्रुतस्यापि उदाहरणान्यत्यादिवद्विवक्षया तदध्येतारो नोपि सम्यक्क्रियापरा गुरुव
शंवदाः श्रुतसारत्वात् सारत्वेनाश्रितवंतः शिवसौख्यफलदायिनो भवंतीति आह परः ननु अल्पश्रुतस्य कथं श्रुतपरता
रकत्वं यदागमः अबहुस्सुओ तवस्सी विहरिउकामो अजाणिऊण पहं अवराहपयसयाइं काऊण वि जो न याणेइ ॥ १ ॥ इत्यादि उच्य
ते बहुश्रुतगुरुपारतंत्र्येण तस्य सम्यग्धर्मानुष्ठाने स्वयं प्रवर्तमा   नानां परांश्च प्रवर्तयतामल्पश्रुतानामपि श्रुतपरतारकत्वमवि
रुद्धं तदुक्तं गुरुपारतंतनाणं सद्दहणं एअसंगयं चेव इत्तो   उ चरित्तीणं मासतुसाईण निद्दिट्ठं ॥ १ ॥ किंच अगीओ अस्स इमं कह
गुरुकुलवासायकह तउगीअं गीआणा करणाउ कहमे   अं नाणाउ चेव ॥ २ ॥ अंधेणं अंधेव समया तस्माणाणएज देवलं
घेइ सीमंपि उक्कंतारं नव कंतारं च इअ अगीअं उ यह्यमहे   स्यानामासरणानि ज्ञात्वा सर्वमयत्वेनांत बहिश्च सारत्वेपि
बहिष्प्रायक्रुप्रोहरत्नादिजटितत्वात् तावत् पापसरणाद्युपेक्ष्याउ   दराकान्यत्यादिवदल्पसारत्वाद् असाराणि विवक्षितान्यत्र तथै
तदंगगाधुरावापि सकलश्रुतसमयपरमसमयावगाहादिनां तर्बहिश्च सारत्वेपि ताहक्कुकविवशाक्तिवादलब्धुपदेशप्रागल्भ्याद्यः यो
गात् बाह्यजनेषु तथा महिमप्रसिद्धेरभावाच्च बहिरसारा ज्ञेया इत्यादि ॥ ७ ॥ केचित्पुनः श्रीपालरणवदंतर्बहिश्च सारा हृदये बहिश्च सम्य
क्कृत श्रुतरिवात् रत्नाणमनिरुपमातिशायविविधलब्धिसमृद्धिभिः समधिकतरं दीप्तिरत्वाच्च तत्र श्रीवज्रस्वाम्यादयो दृष्टांताः स्पष्ट र
एवेति एतावतुर्भंगसंगताः श्रीगुरवः श्रीजिनशासनप्रभावनैकपराः परयोस्तारणसमर्थाः प्रवहणवदाश्रयणीया भवान्तरे तु ३२

कामिः एतदंशातत्त्वतायनंगसंगिनोपि श्राद्धलंगद्वयगुरवस्तु त्याज्या एवेति इत्युक्ता श्रीगुरुगताः श्रुतमाश्रित्य चतुर्भंगी ॥ ७ ॥ अथ क्रियामा
श्रित्य श्राद्धानां चतुर्भंगी दर्श्यते श्रुतमाश्रित्य तत्पापचतुर्भंगी न दर्श्यते तेषां विशेषश्रुतानधिकारित्वात् तदुक्तं अइ प्पवयणमायाण
गतं सुत्तं जहन्नउ पढइ उक्कोसेणं वज्जीवणिज्जइ य व कजोणा ॥ १ ॥ इति तत्र केचिच्छ्राद्धाः क्रियामाश्रित्य श्वपाकालरणवदंतर्बहिश्च
साराः तथाहि क्रियाखल्वत्र श्राद्धानां भावदारस्तु हि जिनपूजा गुरुप्रतिपत्तिसुपात्रदानहिंसादिविरतिसामायिकावश्यकादिरूप
सा क्रिया केषांचिदंतर्द्दः दयस्तविरुपपापनास्ति बहिश्च करणरु   पपापि नास्ति केवलं श्राद्धकुलोत्पन्नत्वादिना श्राद्धनाममात्रधा
रित्वमस्ति तु प्रथमसंगपातिनः श्राद्धास्तेया एतत धर्मगोचराय   रुचेरप्यभावेन सम्यक्त्वादिविकलाः प्रथमगुणस्थानवर्तिनो
दृढस्त्रीधनापत्यादिप्रतिबद्धाः कुटुंबाद्यर्थं विविधारंभपरा   इहटुः स्वितः स्कुरंपयशोरामवंच प्रेत्य वेलं कंडियादिषु
गताः सुचिरं भवंभ्रमंति धनप्रियश्रेष्ठ्यादिवत् उक्तं च पुनः   इह पडिबद्धा अन्नाणपमायसंगया जीवा उपज्जंति धणप्पि
अंवणिउव्व गिंदिपसुवहु ॥ १ ॥ इति श्राद्धस्तावनायां केचित्पुनर्द्दि   साऽसत्यस्तैन्याब्रह्माद्यविर   तास्तथोयापेयादिविवेकविक
ला इहापि ज्ञातिपंक्तिबहिः करणधनराज्यादिदंडोडियाद्यंगच्छेदकुमरणादि प्राप्नुवंति प्रेत्य नरकादिवासमादिवत् तथा वस्त्रव्व
वनायामेव पाणिवहे पसासमाकुणिमो रणकुंजरनरिंदो आरंभहियअयलो नरयगई एउदाहरणा ॥ १ ॥ नच श्राद्धनाममात्रं तेषां सा
धारस्ताकापि नाममात्रस्यापि अर्थसाधकत्वात् तत्रैवं गौमादीनां मंगलादिनाम्नाप्रसिद्धानां मंगलाद्यर्थसाधकत्वापत्तेः नचैतत्स्यात् उक्तं च सो
मे मंगलनामविद्धिविपत्यलशाकानां नाम्नस्य वृद्धिः शीतलिकतिवत्रपिटकराजारक्तः पर्वणि सिद्धं लवणेविषेव मधुरं नामभिः सम्पन्ना

×ह्रा× ×नस्था×५

पुनः पात्रं चैव पणो गृह्णाति रूविरं नाम्ना परं नार्थितः २ इत्युक्ताः स्वपाककालरणात्तु मा रिणं आह्वा २ कश्चित्पुनर्गणिकालरणवत्क्रिया
श्रितां तद्भूदयस्मारांक्रियापारिणामाद्यं तावत् बहिस्तुसाराः पैदिकलालसज्जाद्यर्थं किंचिद्वर्मार्थिनं स्वपरकार्यसिसाधयिषयाकश्चि
ब्दलयित्वं वा समयाग्रआहारोत्थाननिमित्तनिपुणत्वात् दृष्टांतास्य संप्रतिपद्यमानत्वात् ततोऽपदंसुलसाधर्मकाद्याद्दशावदवेपीति।
जिनदासश्रेष्ठिवरगोपहारकबलवाष्पिंडप्रद्योतरुप्रदितालयक्षमारमंत्रिबंधनार्थं कूपटश्राविकीस्तगणिकाश्राद्धसुतापाणिग्र
हार्थं कपटश्राद्धीस्तत्तुद्दासदत्तरक्तलक्षणविक्रायकश्राद्ध।   दायावाद्दष्टांतांयथादर्मत्रवाच्याः एतपिगालव्याद्रुस्सवाश्रपि
वस्तुः गतिरप्येतेषां प्रथममनुत्पन्नानि नामिव्ययथार्दवाच्या ५   मतिज्ञानविषयश्च ज्ञानाद्यत्वाद्विनसमयंकूरहितत्वात् आह
च्छंञ्जनप्रख्याप्यक्तव्यवहारपरद्रोहविश्वासघातादिपरत्व   नश्रीजिनधर्मगोचरामपश्राजनांक्त वर्णानां चातथांकेषां
चित्तद्वंरतत्त्वसमणायापि यदुक्तं अन्नस्वलणाईसुंअबो   हिबीयं हविज्ज नियमेण. तत्त्वान्नवपरिशुद्धी. ताज्झाअनु
ववहारी. कश्चित्पुनरंतःश्रद्धानाद्यत्वादपि बहिःक्रियास्वामा   दिनाप्रत्याख्याधिमपिलत्वात् समाष्टादिनतेः सिद्धिंच. वरदत्त
श्रेष्ठिना दासीपुत्रवत्. तथाहि; अत्रैव नरतलकौशांब्यां नरसिंहो राजा कनकवती राज्ञी. तत्रान्यदा अवधिज्ञानी वरदत्तसाधुरुद्या
ने प्राप्त. तं वंदितुं नगरलोकगत मुनिना धर्मदेशना प्रारब्धा धर्मकथामध्ये मुनिनाऽकस्मात् हसितं. ततः हृष्टा जाता श्चर्यास्तत्यानु
निंवाज्ञप्य नं नगवन् अल्पापि सत्पुरुषाः कारणं विना न हसंति. रागादिरहितानां भवादृशां तु कथं तद्धिना हसंतीति हास्यहेतुमादिशत
साधुरुवाच नश्राः शृणुत पतौ निंवस्यशिरवरस्समलिकांपश्यत एषा कापूतमेणादास्यां घट्टयितुमिच्छति. प्राग्भववैरात्. तत्रशुत्वां सकौ

×स्प×

३३

तुकाः सत्याहु तपायावंदंति. साधुः समलिकायाः प्रतिबोधर्मवृत्तमाख्याति समलिकापि हृदयगतार्थकथनात् विस्मिता शृणोति. तथाहि।
अत्रैव नरातकउकपुरं धनो नाम्ना श्राद्धः। तस्य भार्या सुंदरी साऽशीलांअन्यासक्तावर्तते। अन्योपपतिनावे. सुंदरिं अद्य पश्य रतिबत्या
स्वनायास्यामि यतः वृद्धवीर्वलमितत् श्रुत्वा हृष्टजातः तु रवात्समवादीत्. प्रियतम मेवं ब्रूयाः सो कहिन मध्ये तव नि यथास्वं करिष्ये अ
न्यदाऽग्यमध्ये विषं क्षिप्तं. भर्तुः परिवेषणार्थं तदानयं यावद्भूमाग्यमध्यायाति तावद्भुजगेन दष्टा. पतितस्सद्यः प्राणैर्मुक्ता च. धन्यः
श्राद्धो लोकनाद् ज्ञितः दाकिमतदितिलणत्वां गतप्राणां वाच्या   ऽज्ञाततत्त्वरित्रः स्नेहात् घलपत्. सामृत्वा शाईला ऽभूत्. तद्दिनागम
रद्धनश्राद्धेन दीक्षागृहीता. अन्यदावनिकायां कायोत्सर्गस्थितःवि   धिवशात्. तद्भार्याजीवो व्याघ्रस्तत्रागतसंकुपिंहस्वाप्राग्भव
विरादव्यापादयामास सधनऋषिर्मृत्वा स्तुतकल्पे प्राप्त. सि   हस्तु वत्पुर्ण नरके। अस्मुतकल्पानुत्वाऽपुनं संवेपायांदत्ता श्रे
हस्य जिनमतीभार्याजातः पुत्रोऽभूत् वरदत्तनामा मंत्रावल्या।   तासं विस्मापयो वानविशिघासमयं क्रूमूलधर्माध्यस्तादानी विवे
की मधुरवाणी शांता विनीतश्चाभूत्. प्राग्भवतायाजीव सुनस्का   स्तु वालवंत्रां व्रातस्यैव श्रेष्ठिनो गृहे दासीपुत्रोऽभूत् सदुष्टो वंचना
शीलो दासीपुत्रेति नाम्ना ख्यातोऽभूत्. क्रमतः पितरि स्वर्गते वरदत्तो गृहस्वामी बभूव. स प्राग्भववैरात् दासीपुत्रं सदोदर वत्सल पत्तिवञ्चा
हिहत्र। दासीपुत्रस्तु वरदत्तं शत्रुवत्पश्यति। तथापि तदंजनार्थं किंचित्स्वधर्मं कुरुते नावंचित्व। तस्य धर्मगुणं दृष्ट्वा तुष्टः श्रेष्ठीति चिंतय
तिस्म मध्यास्ता जिनधर्मानुरागी परं कर्मवशात् नीचकुले अत्यन्तः श्रीजिनधर्मवत् कुलं प्रधानं। यतः नकुलं इत्थ पहाणं २ ता तामसमानोभ्राता
नाभूत्. एषव धर्मतात्राना तस्मानृपतिमसद्भूमेनं भ्रातरं स्थापयामीति। तथा तेन कृतं दासीपुत्र बालाके श्रेष्ठि भ्राता इति बहुमानितः श्रेष्ठिवि

×नाय×

श्वासमासर्वं तस्यार्पयति। तथापि प्रागलब्धक्लिशान् श्रेष्ठिना विश्वासार्थं गाढ्य धर्मपराऽपि श्रेष्ठिनं दत्तं विविधोपायैर्वञ्चितयति अन्यदा तालपु
टविषं पत्रमध्ये क्षिप्त्वा तद्वीटकं तेन राज्ञ्यन्समये श्रेष्ठिनोऽर्पितं श्रेष्ठी तु तदर्पणात्प्राक् चतुर्विधाहारं प्रत्याख्यातवान् तथापि तदुपरो
धात्तत्कुटीकोपधनस्याश्रुचतुः अथ विधिवशात्तानि पत्राणि भूमौ पतितानि प्रातर्दृष्ट्वा वरदत्तश्रेष्ठिनो तायगृहीत्वा गृहस्योग
णे यावदागात् तावद्दासीपुत्रं दृष्ट्वोक्तं वरदत्तोऽपि भक्षयेदा स्त्रिणोति सोऽपि गृहीत्वा तद्भक्षयन् सहसा भुवि पतितः स्वामिद्रोहीतीव प्राणैर्मु
क्तः आर्तध्यानान्मृत्वा ममलिक्रिमाजज्ञे। तत्स्वरूपं दृष्ट्वा जातसंवेगो राजगेहं वरदत्तश्रेष्ठी निजवित्तं मुक्त्वा त्यक्त्वा प्रव्रज्यामगृहीत् सोऽहं ए
तस्य चरित्रं युष्माकं मयाख्यातं एवं तावद्रागद्वेषविलसितं ज्ञात्वा यद्युक्तं तदादियध्वं इति श्रुत्वा कपिः सर्वविरतिं दर्शविरत्य
रादिव परयथाशक्ति प्रत्यपद्यंत साशाकुनप्यपि जातजातिस्म रणा सर्वं तस्याकाहं दृष्ट्वा प्रतिबुद्धा तत्कुशिखरान्मुनेरग्रतः स
द्रमापतित्वा लिजं स्वरितेक्रमयामास तावास्तु निवचनाट ऽनशनं प्रपद्य नमस्कारस्मृतिपरा देवेष्वपन्नेति एवं ना वरदि
त्तापिकषायकलुषिता पिशीलाद्यपिता पिय दि धर्मं करोति न तथाविराद्धो भिलपति कश्चिदिति तावद्रहितधर्मकरणोदासी
पुत्र स्य संबंधः ॥ ४ अतएव चत्वर्वस्मान्नंगादस्य किंचिद्धिशुद्धत्वं एवमग्रेऽपि ज्ञेयं इत्युक्ता द्वितीयसंगगामिनः श्राद्धाः २ तथा कश्चिच्छ्राद्ध
महत्स्यात्तरणावदं तः साराद्रूपायसम्यग्धर्मानुष्ठानविषयायाश्रद्धेः सद्भावात् बहिः पुनरस्माराद्धर्मवीर्यांतरायोदयादिनानरकादावद्धा
युष्कत्वादिना वा स्थूलहिंसाविरत्यादिधर्मानुष्ठानेषु हृदयस्य तु ल्लासात् क्रियाविषयतीव्ररुचिविशेषात्स्वापत्यानां प्रविव्रजिषूणां निषेधं न क
रोमि अन्योऽपि यः कश्चित्प्रव्रजति तस्य प्रव्रज्योत्सवं स्वयं कारयामि तत्स्वजनानामाजन्मावधि निर्वाहादिचिंतां च करोमीत्यादि प्रतिपत्ति

मान् सर्वाः सुवृत्ताः श्रीनेमिपार्श्वे प्रव्राजितपद्मावतीस्वयमग्रदशमदशसाधुप्रकृतिकर्मकृतं श्रीकृष्णनरेंद्र श्रीश्रेणिकनृपादयस्त्वं निदर्शनमि
त्रेति॥ तत् तृतीयसंगश्राद्धाः क्रियाविरहितत्वेन बहिर्लौकिकशुक्रियापरश्राद्धवन्महिमानं दधतीति बहिरसाराः अंतःसारतया तु स्वस्मि
न्बद्धायुषोऽवान्तसम्यक्त्वा वा विमानिकवर्जमायुर्न बध्नंत्येवं यदागमः सम्यग्दृष्टिर्जीवो गच्छति अमाविमाणवासीसु। जइ विनगयस
म्मत्तो॥ अहब्वन बद्धाउअनेरए॥ बद्धायुष्काश्च बद्धायुष्काश्च तुल्यपि वितताप्रायः संख्याततवभवमध्ये सिद्धिगामिनः स्फुः केचित्तु तृ
तीयतावपीति ॥ ५ ॥ अथ पाकविज्ञाणातरणवदंतर्बहिश्चसाराः दृढ्यरुचिरूपेण बहिः रत्नोपमसातिशयसम्यक्त्वमूलद्वादशव्र
तप्रतिमादिसदनुष्ठानविशेषैरधिकतरं दीप्तिमत्त्वेन वं आनं दकामदेवादिश्राद्धवत्। यतः वेदापि रूपावधिजनमध्ये सद्व
शं सा द्यस्वाणं प्रेत्य द्वादशकल्पावधिसुरवसंपदमवाप्नुयुः जघन्यात्तृतीयतवे सप्ताष्टतवैर्वोत्कर्षतः सिद्धिसुख
नाजश्चतत्वयुरित्युक्ताश्चतुर्थसंगश्राद्धाः इति धपर्षा चतुर्भाःं मपिसंगानां मिथो विशेषः प्रतिसंगं भावितपवेति ॥ ५ ॥ एवं क्रि
यामाश्रित्य भावितां श्राद्धानां चतुर्भंगी ॥ ५ ॥ अथ धर्मविषयास्व शुद्धिमधिकृत्य व्याख्यातं तथाहि अंतः शुद्धिर्बहिः शुद्धिश्चेति द्विधा
धर्मविषयाशुद्धिः धर्मश्च न धर्मकृतः पृथक् ततो धर्मकृतामेव मनः परिणामतश्चाद्धेर्वबोधश्चोच्यते बहिः क्रियाद्यपेक्षधर्मस्य शु
द्धिर्ज्ञातव्ये तथैव चतावात तथाहि धर्मस्यांतःशुद्धिः किल सर्वज्ञप्रणीतत्वादि धर्मप्रवर्तकानां सम्यग्जीवाजीवादितत्त्वावधार
णातुरस्सरस्थूलेतरसकलजीवरक्षापरिणामसर्वशक्तित द्विषयप्रयत्नशांति मार्दवार्जवसत्यशौचब्रह्मचर्याकिंचन्यादिगुणमयत्वं च बहि
शुद्धिः पुनर्बहिर्मुखजनरंजनशीलातपवर्षादिक्लेशसहनानावनवासादिकष्टपक्षाश्रमादितपःक्रियादिः ततश्च स्वपाकावरणवत्

×विरति×

×न×

×१४×

DR. BHAU DAJI

×३× कश्चन धर्मः । इति । अत्र दृष्टांतः स्थानाद् वंदितस्मात् ज्ञातव्यः ॥ दृष्टांतः स्थानादू वदि रथं सारस्थं यथा स्वदादि विदितायज्ञस्नानधेनुकन्यादानादिर्धर्मः सरव
त्व सर्वज्ञ प्रणीतमार्गस्थलेन हिंसादिमयत्वेन महारंभादत्वेन वा तः दृष्टांतः स्थानाद् वंदितस्मात् ॥ एतत्रायास्यामेव गाथायां प्राकृ श्रीगुरुदत्त
संगणात् ज्ञातो नावितः ॥ तद् धर्मप्रणीतृणां ब्रह्ममहेश्वरादिदेवानां विश्वामित्रादिमहर्षीणां वा असर्वज्ञत्वेन तथाविधकांताद्यासक्ता व
ज्ञापादिप्रवृत्तीदर्शनाद्यथा ज्ञानापराधता हेतुः कांतार्थ प्रासादिना मुख्यक्रामव ॥ तदुक्तं ब्रह्मा लनशिरा दरिद्री शिमरुशवालप्रशिष्यो
हरः सूर्योप्यल्लिखितो नालाप्यखिल तु कुसोमं कलंकाकि तां स्वर्नाथापि विसंस्थुलः खलुवपुः संस्थैरुपस्थैःकृतः सन्मार्गस्ख
लनाद्भवंति विपदः प्रायः प्रभूणामपि ॥ १ ॥ अतस्तदुक्तस्य धर्म स्यकर्षत्वं नास्ति ॥ दृष्टांतः ॥ नापि वदिः दृष्टांतः ॥ बाह्यस्यापि विशेष
तपः कष्टानुष्ठानादेस्तत्रादर्शनात् ॥ अपि वसंत संवत्सरेण । यत्यापं कि वर्त्तस्यैद जायते । एकाहेन तदाप्नोति अरुत्तज
लसंग्रही ॥ १ ॥ अस्पंगात दिवानाथं आपो रुधिरमुच्यते मक्षेत्र वसंस्पृष्टं आपो यानि प्रवित्रता ॥ २ ॥ इत्याद्युक्त्या पुनरगलि
तजलस्नानेरात्रिभोजनादिव धर्मत्वेन समाचरतां यज्ञादिषु नि ष्करुणतया प्रकटमागादि वधं च कुर्वतां गुरुपदेशेन पंचाग्नितपः
जन्मरिकापापघटादिदानानि प्रतीक्षतां शूद्रश्चेत्यादिति श्रवकतयाधिकारं न वतां वहिजन्मनां सधर्मः ॥ प्रत्यक्षत एव हिंसानिरत जनैर्विनिंदा
स्पदमित्यतोपि वदि रसार एव इति ॥ एवं नास्तिकादिधर्मोपि ॥ तस्य हि स्वरूपमसारतासुव्यक्तैव बौद्धानां धर्मेप्यविरतत्वं लेगे । वतरति ॥ तत्र पात्र पति
तस्य मांसादेरपि कल्प्यत्वात् ॥ तपःकष्टादेनिषेधत्वं तथा च तन्मतं ॥ मृद्वी शय्या प्रातरुत्थाय पेया भक्तं मध्ये पानकं चापराह्णे द्राक्षाखंडं शर्क
रावार्द्धरात्रे मोक्षश्चांते शाक्यपुत्रेण दृष्टः ॥ १ ॥ तत्तस्यापि वहिरंतरसारताप्रबोधैव एवमन्येपि स्ववदानाद्यपवंजातीयाः सर्वे धर्मास्त्रिविधं ३५

तत्सर्वं तीर्थकृतः पवमात्संगाः गतिष्वेतद्धर्मरागानां प्रायान्नरकादि ॥ तथा चोक्तं तत्र प्रथमेरपि वृद्धो स्थितापश्यन्नदत्वाऽकृत्यारुधिरकर्दमं प्रोद्धेयंग
मास्त्वंगां नरके केन गम्यते ॥ १ ॥ इत्यादिकथं विनुत्वा हिंसितरादिकतिः ॥ ब ॥ २ ॥ कुच्छिद्धर्मः पुनर्गणिकालरणवदंतस्सारो वहिस्सारः ॥ य
थावाणसाक्षीनां धर्मः ॥ यतः सम्यग्जीवादिस्वरूपानभिज्ञत्वेन जीवरक्षाप्रकारमजानतां विशिष्टतत्परिणामाद्यस्संज्ञातां तत्प्रापरोपि
ज्ञाणादिप्रयत्नतां मनंतकायकंदमूलशैवालफलाद्याहारिणां षट्जीवनिकायोपमर्दप्रवृत्तानां तापसादीनां धर्मस्यांतः ॥ दृष्टांतः ॥ कोपि
वदिः ॥ दृष्टांतः ॥ किं छिंदंति सुण्हजनरेजकसंववासरद्द्रव्यकूप । रिध्दनं किं विचप ॥ कष्टानुष्ठानादेः सद्भावात् ॥ एतस्माद्धर्मात् ताग
तिरुत्कर्षतोऽद्यतिष्कदेवादिस्तु यदागमः ॥ तावसञ्जो इसिया । वरगपरिव्वाय बंभलोगो जा ॥ एवं जातीयोन्यापि धर्मः तृतीयेंग
तयः ॥ इति द्वितीयो भंगः ॥ ब ॥ २ ॥ अपरो धर्मस्वर्णमहस्वाल्परा । एवदंतः सारो वहिश्चा सारः यथा अविरतसम्यग्दृष्टि धर्म
॥ तस्य सम्यग्देवगुरुधर्मश्रद्धानतदाराधनपरिणाम एव लीरुत्वादिलक्षणायांतः ॥ दृष्टांतः ॥ संविग्नांतः सारत्वात् स्थूलव
धाद्यविरतितपःकष्टानुष्ठानादिरहितत्वात् वदि रसारत्वा ॥ च ॥ सत्यकि विद्याधरादेरिव ॥ एतद्धर्माधिकारस्य नियमाद्वैमानिक
देवगतिवर्जमायुर्न बध्नंति ॥ यदागमः ॥ सम्मदिट्ठी जीवो विमाणवज्जं न बंधए आउं ॥ इत्यकं स्मृतीयो धर्मः ॥ ब ॥ ३ ॥ अपरः कश्चिद्धर्मोंत र्ब
हिश्चासारः ॥ स्वर्णस्यालरणवत् ॥ यथा जिनः सर्वविरतिधर्मः ॥ सदियथोक्तांतः ॥ दृष्टांतः वदिः ॥ दृष्टांत एव न हि प्रमाणसारः एवं एतज्ञावनामृद्बोधे
तवतिनप्रतन्यात ॥ अस्माद्धर्मात् ज्ञायतः ॥ सो धर्मे ॥ उत्कर्षतः सर्वार्थसिद्धे सिद्धौ वा गतिर्जीवानामिति ॥ देशविरतिधर्मोप्यविरतवारंग
यः ॥ अंतः ॥ दृष्टांत ॥ दि ॥ दृष्टांत एव नादेः ज्ञातः ॥ ज्ञापि वाच्या ॥ अस्माद्धर्मादुत्कर्षतोद्वादशकल्पं जघन्यतः सौधर्मं वा गतिः ॥ दृष्टांतायथार्थस्वयं

वाच्याः ४ इतिधर्मविषयाशुद्धिमधिकृत्यकाचतुर्भंगी ६ अथसामान्यतोजीवानांधर्मगुणमधिकृत्यचतुर्भंगीतथाहिकेचिज्जीवाः
श्वपाकान्तरणवद्धर्मतोऽन्तर्बहिश्चासाराहृदयपरिणामतोबहिश्चक्रियातोधर्माभावात्कालसौकरिकादिवत् नरकादिगामि
नश्चैतत्प्रथमः १ अन्येपुनर्गणिकान्तरणवदंतरसारांबहिश्चसाराःहृदयधर्मपरिणामस्याभावाद्बहिःक्रियासद्भावाच्च उदा
शावर्षीयतिविषादायिनृपवधकसाधुवत् विनयामध्यवासिकूटकपकच्चपतवाकेचिदिदाप्यनर्थं राजनंदस्यडरयद्देवपे
त्यवनरकादिगामिनस्तृतीयाःकेचित्पुनरतिक्रुद्धमनसःक्रिया न्यासादिनाप्रेत्यबोधिमपिलभंते ततश्चासन्नसिद्धिकाअपिन
वंतिनिदर्शनप्रायश्च वरदत्तात्स्थितदासीपुत्रादयःकेचित्तु तद्भवेपिसम्यग्धर्ममपिलभंते क्षुल्लककुमारवत् नवपरि
णीतनागिलाध्यानपरभ्रातृभवदेवापराधवञ्चावकुव ष्टिव्रतिलिंगधारकभवदत्तवच्चेतिद्वितीयाभंगः ७.२ अ
परेपुनर्महत्यालरणवदंतःसारांहृदयधर्मपरिणामवत्वा त् बलभद्रमहर्षिसेवकमृगवत् बहिस्त्वसाराधर्मक्रियारहि
तत्वात् तथाचागमः सुइंचलद्धुंसद्धंवीरियंपुणदुल्लहंबहवे रोअमाणाविनोअणंपडिवज्जए १ तत्वानासन्नसिद्धिकाःस्फु
:प्रायःक्रियानुष्ठानेविनानचरणसिद्धिः यदुक्तं जाणंतोविहुतरिउं काइयजोगंनजुंजईजोउ सोवुज्झइसोएणं एवंनाणी
चरणहीणो १ केचित्तुअंतरसम्यक्क्रियानुष्ठानवीर्यविशालत्ववतबहिश्चसारतोप्राप्यासन्नसिद्धिकाअपिनवंतीतितृतीयाभंगः
३ अन्येपुनर्दीपान्तरणवद्बहिरंतश्चसाराःयथादेशविरताःश्रीकुमारपालादयःसर्वविरताःश्रीवीरपार्श्वनवनंदनर्षादयश्च एतेच ३६
तन्निवृत्तवत्तृतीयादिभवेवासिद्धिगामिनइतिचतुर्थोभंगः ४ एवंगुरुश्रावकधर्मजीवंगतएवषड्भंगचतुर्भंग्योऽस्मिन्यत्नधर्मेत्या

द्वितीयस्तवतांनिवेशयंतावारिजयश्रियञ्जाः २ इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरेश्रीगुरुपरीक्षाधिकारेद्वि
तीयस्तरंगः। ७। अथकरंडोपमयाश्रीगुरुचतुर्भंगीमाह। सोवागरवमरगिहवइरायवकरंडाऽसमावउहगुरुणो। सुअचरणाइहि
अअंतरंअ सारायसाराय। १। व्याख्या। श्वपाकादीनांकरंडकैरुपमायेषांतेचतुर्विधागुरवोभवंतिश्रुतचरणादिभिरसद्भिःसातिशयैश्च
द्विर्भूतैर्यथांतरंअसाराःसाराश्चेतिभंगद्वयेनचतुर्भंगीसूचनांदऽसारतमाःअसाराःसाराःसारतमाश्चभवंतीत्यर्थःसंटंकः तत्र
श्रुतमर्हत्प्रणीतागमः चरणंपंचमहाव्रतादि तथाचागमः वय पसमणधम्मरसंजमरवेयावच्चंचबंभगुत्तीओनाणाइति
गंरतव१२कोहनिग्गहाईचरणमेअं।२ आदिशब्दात्करण रदियदः श्रीसूरिविशेषगुणातिशयलब्धिप्रभृतयश्च तत्रच
रणंपिंडविसुद्धादियदागमः पिंडविसोहीसमिईभा वणा१२पडिमा१२इंदिअनिरोहोपडिलेहण२५गुत्तीउ
३अभिग्गहाचेवकरणंतु ४ श्रीसूरिविशेषगुणाःप्रतिरूपा वादयः तदुक्तं पडिरूवोतेअस्सी १ अपरिस्सावी अति
शयाःपुनःसाईयाजनइयादोदुर्भिक्षमरहरत्वादयः विद्यामं त्रचूर्णादिप्रयोगजन्मानोवा वचोऽमृतत्वनादिजनितावाचमत्कार
विशेषाः लब्धयस्तुक्षीराश्रवादयःकफविप्रुण्मलामर्शौषध्यादयोऽवधिज्ञानादयश्चेति अथैतद्भावार्थोयथाश्वपाककरंडश्चर्मपरिकर्मि
पकरंडश्चर्मादिवर्मांशस्थानत्वात्तोऽन्तमसारः तथापार्श्वस्थादयःषट्प्रज्ञकगाथाज्योतिषादिरूपसूत्रार्थधारिणस्तथाविधयतिक्रियावि
कलाश्चत्यंतमसाराः तेषांतथाविधश्रुतस्यचक्रियाणांचसावद्यत्वेनैषांधर्मोऽनाशामिथ्यात्वादिपोषकत्वेनचचर्मांशादिसम ह्या ४५४२
त् एतद्भावनात्रवर्गगाथायांश्वपाकान्तरणदृष्टांतभावनायांकृतास्तीति। तत्ताविशेषोविज्ञेया १ यथाचावशपाककरंडकांतजुगुप्सत

सूर्यास्तिरणादिस्थानत्वात् स्वपाकारणतःसारापि वक्ष्यमाणकरंडापेक्षयाऽसारः तथा केचिद्गुरवो धीत्सृतलवाः किंचित्क्रियाप्रवर्त्तन
नवागामित्वरणवस्तुगंधजनमावर्जयंतापिपरीक्षायाअक्रमवादऽसाराः पार्श्वस्थादिस्य: किंचिस्सारत्वेपि तथाविशिष्टचारित्र्यपेक्षयाऽस
रत्वमिति ३ तथा एवपतिश्रीमान्कोटुंबिककरंडकः यथाविशिष्टमणिस्वर्णान्तरणादिस्थानत्वात्सारः। एवं केचिद्गुरवः स्वसम
यपरसमयज्ञाः सम्यक्क्रियादिगुणयुक्ताश्चेतिसाराः ३ यथा च राज्ञः करंडको महामूल्यरत्नजटिताभरणाद्यमूल्यरत्नादिस्थानत्वात्सारतमः त
था केचिद्गुरवः समस्ताचार्यगुणरत्नालंविशिष्टातिशयविविधा लब्धिसमृद्धिपादं चेति सारतमाः श्रीगौतमश्रीसुधर्मस्वामिश्रीज
म्बूप्रभुश्रीस्थूलभद्रादिवत् अत्रार्थादेवं युक्तमेव रंगवतुर्भंगी करंडोपमया स्फुटीकृता सदाहियुक्तसुगुरुर्न तुल्ययदि स्व
ह्यानवाद्यपिजयश्रियाश्रितः १ इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरि रचितपट्टतीयस्तरंगः ३ अथ रत्नदृष्टांतेन गुरुर्च
तुर्भंगी प्रस्तावयतः सामान्यजीवादिवत्तुर्भंगी श्वाद। मज्झबहिस ऽसारा रयणावायरिअ समणामहाजिआ सपक्खयाणुलया
णो वयारदंक्तिवउतालया ४ व्याख्या आचार्याः श्रमणाः श्राद्ध ः सामान्यतो जीवाश्च रत्नानीव मध्ये बहिः साराऽसाराश्चेत्येवं ता
×अ× तिं वतुर्भंगी तत्र रत्नानामंतःसारत्वं रागत्विचरत्नाद्यादिनिर्बहिः सारत्वं पुनस्तादृग् तेजोविशेषादिना आचार्यादीनां बहिरंतःसारत्व
×षव× सूत्रकारं ददस्तुमाह स पक्खतयाणु लयाणो वयारदंता स्वस्य स्वजीवस्य परस्य चान्यस्य सत्वानां तदुत्तरस्यं अनुत्तरस्य चोपकारत्वो हेता
स्त्वत्रैहानवंतीतिगाथार्थः एतदृष्टांतयथा कानिचिद्रत्नानि मध्ये बहिश्चासाराणि यथा काचमणिः २ कानिचिद्वांतरसाराणि बहिश्च
साराणि मंडक्यादिगलितरत्नवत् कानिचित्पुनरंतःसाराणि बहिश्चासाराणि स्वन्यादिमृन्मलिनजातरत्नवत् कानिचिन्मध्ये बहिश्चसा ३७

राण्येवं यथाविधिसंस्कृतकोटिमूल्यादिप्रसिद्धजात्यरत्नवत् इति तथा केचिदाचार्याः स्फुटप्रमादत्वेनोत्सन्ना केकांतिकं हितं चारित्रधर्मं
शिथिलयंतः स्वात्मनोऽप्यनुपकारिण इत्यंतरसाराः अन्यसत्वेभ्योपि सम्यग्देशनादिना तं धर्मं न ददती त्यन्येषामपि नोपकारिण इति बहिरसा
राश्चोतत्वपार्श्वस्थादयो ज्ञेयाः तत्स्वरूपं च प्राग्गाथया उक्तमितिप्रथमो भंगः १ केचित्पुनर्द्वितीयरत्नवदंतरसाराः स्वस्यानुपकारित्वात्
भावनाप्ययन बहिस्तु साराः सत्रार्थप्रदानादिभिः शिष्यवर्गस्य विहारदेशनादिभिरन्येषां च सत्वानां चेदपरत्र वदव्याता भावतश्चोपकारित्वा
त् एतत् संविग्नपाक्षिका ज्ञेयाः तथा च तल्लक्षणं सुद्धं सुसाहुधम्मं कहेइ निंदेइ य निअयमायारं सुतवस्सिआणपुरओ होइ अ सव्वो
मरायणिओ १ वंदइ न य वंदावइ किइकम्मं कुणइ कारवेनेअ अ त्तट्ठा न वि दिक्खइ देइ सुसाहूण बोहेउं २ इति द्वितीयो भंगः ३
केचित्तृतीयरत्नवदंतःसाराः स्वात्मोपकारैकपरत्वात् बहि स्त्वसाराः आत्मार्थिकनिष्ठत्वेन परेषां शिष्यगच्छश्राद्धादीनां वसि
परिहारादिनाऽनुपकारित्वात् यथा श्रीआर्यमहागिरिसूरयः ते हि श्रीआर्यसुहस्तिने गच्छं दत्वा तदा जिनकल्पस्य व्यवच्छिन्न
कल्पार्दव्यागच्छति श्रास्थायास्र्णु: अन्यदा श्रीसुहस्तिसूरयो विह रंतः पाटलिपुत्रपत्तनमाजग्मुः तत्र सुभूतिः श्रेष्ठी श्रीगुरुवचनात्
प्रतिबुद्धः श्राद्धः सन् श्रीगुरुन् धर्मविचारदनेष्ठजनान् बोधयति परं ते नाबुध्यंत तो सामधमः ततस्तत्बोधयाशुता श्रीसुहस्तिगुरवंश ×श्रति×
इदं मा उ देशनां प्रारब्धिरे तावन्नत्र तिक्षार्थं प्रविशान् आर्यश्रीमहागिरिः श्रीसुहस्तीतमभ्युत्थाय वंदत ततः सदस्सानि क्षामऽहा वि
वं प्रवर्तत श्रीमहागिरिगुरुः तथा हृष्ट्वा श्रीसुहस्तिगुरुंसे श्रेष्ठ्वाव युष्माकमपि कोऽप्यस्ति किं गुरुः सूरिः श्रेष्ठिन्नस्माकमेते गुरवः त्यागा
दतिक्षादिभिक्षामादद ते सदाऽत्र तत्गुणवर्णनं तक्रुद्वाजातश्रद्धः सश्राद्धः स्वजनान् इत्यव ईदृशां मुनिर्यदायत्पत तदा भक्तादिकं त्यक्त्वा मार्ग

।दर्शयित्वा। तस्मादयं यथाभद्रफलं स्यात्. ततो द्वितीयः क्षितिसंपादीयमानं रूपं यासे तैर्माद्वारं भद्रं विज्ञाया ग्नादान्नवसतो ग
त्वा श्रीसुदर्शनसंपन्नत्वात् यतस्त्वया श्रावितयं अस्माकं मनः पुण्यं आत्तं ततोऽनिवं सुयः करिष्ये इत्युक्त्वा श्रीसुदर्शनं तैरेमुयामासे
ति. एवंयगणादितपिंडिमुच्यत्वार्थैकपरोऽन्यत्र रंगतोयाजिनकल्पिकाचार्यदियवत्रनिदर्शनमिति तृतीयोरंगः ३. तथा तुर्यस्तवके
त्विदाचार्यत्रितयथापि साराः स्वात्मोपकारपरत्वेन परपामशीदप्रेत्य च द्रव्यतो नावतस्तोपकारित्वेन चत्वर्थिकं पंचदशशत तापसेभ्यो
परमान्नदानात् केवलज्ञानप्रदायिश्री गौतमगणधरादिवत्. तदुक्तं नत्वा गुरुः सुरतरुर्विहिता मितद्वर्ययक्षे वलायक वलाधिंच गो
नमोऽस्तु। तापनवोऽस्तु तरसः किंतु तोयामेव नाप्रार्थितापि वितरत्यजरामरत्वं १ श्रीकुमारपालनरेंद्रस्य वन्ध्य वसार
सुप्रहि कोपकारकत्वाराविकोपकारकस्त्व श्रीदमसूरिवत्, १आमरुपादहिप्रपकारिणः श्रीवप्पभट्टिसूरिवद्दायं श्रा
त्वनिदर्शयितव्यो इतिचतुर्थो रंगः ४ पंचमप्रथमरंगयुरवंयात्न्या घ, द्वितीयरंगयुरतो पिसुयरूपयागमेलत्वान्यायाएव. यतोऽमुर्य
प्रमादाचरणं परं तोऽस्य दूर्णां तदुक्तं धर्मिणां नाशोल्लासादिनां प्राप्यानतदुपकारसिद्धिरितियत्तोऽत्र रसत्रं रंगयुगरूपद्वयं त्यागमि
त्याराध्यं श्रयः अर्थिभिरिति. ४ इत्युक्ताश्रीआचार्यनिषिद्धत्य च तुर्भंगी। ७ ।अथश्रमणगोचरासानाव्यात. तथाहि श्रमणानां स्वोपकार
×२६×२ ।सम्यक् चरणकरणसमाचरणादिः परोपकारस्तु प्रकृत पथि बालग्लानवैयावृत्त्यादिः सम्यक्सामाचारीप्रवर्त्तनस्थिरीकरणादिकश्च तत्र
काचादिमणिवत्केपिश्रमणाः स्वोपकारपरोपकारास्यां रहितत्वात् द्विधर्म्याः माराः स्त्वणा श्रीचत्वादयएव १. केचित्तु द्वितीयरत्नवद्दतरसा
राः स्वोपकारहेतुसंयमगुणविकलत्वात्. नदिषुमाराः ज्ञानवार्यवत्त्वात्. सुसाधूनां वैयावृत्त्यादुपकारपरत्वात्. तवसंविग्नपाक्षिकादय ३७

एव। यदुक्तं। कंता राया दम इह एणव मंगल नमो इक्क जीसु। सव्वायरणजयणा इक्काणइ जे माझ करणिज्जं १. एतत् मनागप्यागमः संविग्नपाक्षि
कत्वस्य तृतीयमार्गत्वात् यदुक्तं। सावज्ज जोगपरिवज्जणाइ सव्वुत्तमो जईधम्मो बीओ सावयधम्मो तईओ संविग्गपक्खपहो १. इति द्विती
योरंगः २ केचित्तु तृतीयरत्नवद्दंतः साराः बहिः पुनरसाराः स्वार्थैकनिष्ठत्वात् प्रतिमाप्रतिपन्नजिनकल्पिकादिसाधुवदिति. तृतीयः ३. के
चित्तु तुर्यरत्नवदंतर्बहिश्चापि साराः स्वपरस्योपकारित्वात्. श्रीभरतचक्रिबाहुबलिप्राग्भवबाहुसुबाहुश्रीवज्रादवजीवश्रीनंदिषेणा
दिमहर्षिवदिति चतुर्थः। एतद्द्यापि गणमूलवद्दत्त्वात् तदिनवैयावृत्त्यामिद्धिगामिनइतितत्रैरैश्रावैवंभावनाऽत्युक्ता श्रमणानां
चतुर्भंगी। ७ अथश्राद्धानां सासानाव्यात. तत्र श्राद्धाः केचिद्धर्मं क्रियासुप्रमादित्वेन स्वं नवाऽत्रोभद्रयंति. धर्मकारणात् दुपद
शतस्यादाय्य दानादिविकलत्वेन परं च जनपरिजनादिकमपि द्रव्यभावापद्भ्यो न तारयंतीत्यूलयोपकाररहिताइतिकाचमणि
वत्तत्त्वथाप्यसाराः मदादववत्. नज्ञातं यथा. कुशस्थलपुरे विमलसदादविज्ञातसोमाधो पार्श्वप्रतिपन्नधर्मो अन्यदातो
प्रोत्रोद्यापयालव्रत अर्ह पायिविमलयापिक नपाजलनीरा दियुतपथे पद्धीन जानामीत्याद। एपत्तीरुतयाक्षयास्पमीतिपृष्ट्यो
यत्रपणपार्थः निजपुरं वदति राजधर्मो त्वमासिन मे किंचित् वयामदगबामीतिपृष्टः से ह्याग वतोवा कवयमितिवा वादीत् अथषा
कस्थाने मदागतप्रथिकनाम्नियाव ने मत्ताश्चैत्तं इत्नाग्निमर्पाय इत्युक्तोपथिकनाक्तो शानवपुर्धादिनां स्वापने प्राणान् स्तपस्त्ते ते नदिव्य
रूपप्राङ्भूतो इंद्रप्रशंसा श्रुत्वां ततक्तो बलाद्धत्र रीत्य विषापहारमणिं निबध्यादवगमेन स्पमदादवादीनां तेऽद्भुतां तात्तौन गरकोऽरंदृष्ट्वा
प्रश्नप्रकृघो त्रमोरास्या चादिद्धिपुत्र जीवयितुः राजाईदानपटटं वादयती सुक्तो मददेवं न बला त्वेलां चला न्मणिं ला श्वापदस्यशेनिजी

वानमहादेवं च सा राज्ञा विमलपार्श्वमागत्य राज्यांत्यर्धनीतनारंगनियाय द्रणे गजारूढस्य गृहे नयानमहादेवाय राज्याई दाने विमु
लस्या निवृत्ता। पित्रे श्रेष्ठिपदं स्थापयितुं महादेवस्तु राज्यविषयेषु व्यग्रत्वात् आमदारं नरताधर्मं तिष्ठाज। साधर्मिकाणामपीडयद
न्यायकरादिभिः दूरात् तेषां धर्मसाहाय्यादि विमलेन वारिता पितुश्चाद्यकरात्। तु वाच्य राजकार्याणि कृतानि विलोक्य तत् धर्मोप्य
वसरे करिष्यत इत्यादि तत्संगत्यात् तत्परिवारोपि तथैव धर्मपराङ्मुखः। तत्र सोन्यदा वैरिप्रहितघातकेन हतः प्रथमनरके प्रा
प्तः। विमलस्तु द्विरागणात् गाढतरं धर्ममाराध्य स्वर्गं गतो महावि देहे सेत्स्यतीति प्रथमोलंगः॥ ब। शक्तेषु न्यायास्त्रमोदनीयप्राब
ल्यादिना स्वयं धर्मक्रियासु प्रमादिनोपि परेभ्यः कारयंति। त दुपदेशसाहाय्यकरणतश्च विघ्नवारणादिभिः दीनानाथादीन पि
धनादिबलेनापकुर्वंतीति बद्धिः सारत्नतुल्याः प्रतिपत्तिशु स्वापत्यानिषिधि सुतापत्राजित पूर्वभावा शेषतपस्याधि
तपस्योत्सवकारणत कुटुंबनिर्वाहादिसाहाय्यकरणहेतुक तीर्थकरनामकर्मार्जकश्रीकृष्णनृपादिवत् श्रीकृष्णादीनां
कृषां विदंतः सम्यक्त्वादिना विपिविरत्यादि विशेषगुणाचारेणा द्रा कांत्यत्यादिवदंतरं सारत्वं ज्ञेयमिति द्वितीयालंगः॥ २॥ ब।
आत्मतुल्याश्च कलत्रपुत्रादिस्वजनपरिजनप्रतिबोधनशक्ताः परेषां धर्मसाहाय्याद्यकुर्माणाः समाराधर्मविघ्नानिःप्सनवारणेनो
पकुर्वंतीत्येते सारत्नतुल्याः पूर्वतंत्रा कमहादेवाग्रजविमलवदिति तृतीयालंगः॥ ३॥ केचित्तु नृपपरोपकारसमर्थाइत्यत
एव सारत्नोपमाः श्रीकुमारपालनृपादिवत्। तथाहि श्रीकुमारपालस्य श्रीसम्यक्त्वमूलद्वादशव्रतपालने त्रिकालं जिनपूजा अष्टमीच
तुर्दश्याः पौषधोपवासः पारणाके दृष्टिपथगतानां परः शतानामपि यथार्हवृत्तिदानेन संतोषकरणं साईद्वादीतपौषधानां धावास्यपार

२५

×वर्षछु×१

णककारणं। सप्तमसाधर्मिकोद्धरणे सहस्रदीनारार्पणं। एकस्मिन् वर्षे साधर्मिकस्य कोटिदीनारदानं। एवं चतुर्दशसु वर्षेषु चतुर्दशकोटिदीनार
दानं साधर्मिकस्य। अष्टनवतिलक्षद्रव्यस्योचित्यप्रदानं द्वासप्ततिलक्षरुदतीद्रव्यपत्रपाटनं। एकविंशतिश्रीज्ञानकोशलेखनं प्रत्यह
श्रीत्रिभुवनपालविहारस्नात्रोत्सवः। श्रीहेमचंद्रसूरिगुरुपादपद्मेषु द्वादशावर्तवंदनकदानं। ततोनुक्रमेण सर्वसाधुवंदनं। पूर्वप्र
तिपन्नपौषधादिव्रतार्हश्रावकवंदनमाननदानादि अष्टादशदेशेषु मारिपटहदापनं न्यायघंटावादनं। चतुर्दशदेशेषु धनबलेन मै
त्रीबलेन च जीवरक्षाकारणं चतुश्चत्वारिंशा १४४४ दधिकचतुर्दश शतनव्यप्रासादकारणं षोडशजीर्णोद्धाराः। सप्तश्रीतीर्थयात्राः। प्र
थमव्रते मारिरित्यक्षरकथनेपवासकरणं द्वितीयव्रते वि स्मृत्याद्यसत्यभाषणे आचाम्लादितपःकरणं तृतीयव्रते मृत
धनमोचनं चतुर्थव्रते धर्मप्राप्त्यनंतरं पाणिग्रहणाकरणं च तुर्मास्यां त्रिक्षमस्नावनकाये शीलपालनं। मनसा भंगे क्र
पणं। वाचा भंगे आचाम्लं। कायभंगे उपवासं। एकाशनं परस्त्रीसं गोदर बिरुदधरणं च राज्ञी लोपलदेव्याद्यमृतायाम् रणेपि प्र
धानादिभिर्बहुधोच्यमानेपि पाणिग्रहणनियमस्यास्तंगः आरात्रि कार्यस्तु च स्वर्णमयलोपलदेवीमूर्तिकारणं। श्रीगुरुणा निर्वासनेप सर्व
राजर्षिबिरुदस्थानं पंचमव्रते विभ्रस्य षण्णवति कोटयः कनकस्य अष्टौ कोटयस्तारस्य दशतुलाशतानि महार्घमणिरत्नादीनां ३२ सह
स्रमणघृते ३२ सहस्रमणतैलं त्रिलक्षाः शालिचनकतुगंधरीमुद्गप्रभृतिधान्यमूटकानां प्रत्येकं पंचलक्षाः अश्वानां सहस्राणि गवां ह्यष्टप
त्येकं पंचशतानि गृहहट्टसभायानपात्रशकटवाहिनीनामित्यादि। एकादशशतीगजानां ५० सहस्ररथानां ११ लक्षादयानां १८ लक्षा
सुभटवराणामित्येवं सर्वसैन्यमेलापकइत्यादिषष्ठेव्रते वर्षाकाले श्रीपत्तनपरिसरादधिकगतिनिषेधः सप्तमे व्रते भोगोपभोगव्रते मद्यमां

समधुमद्यम्रक्षणवल्लबीजपंचोदुंबरफलानंतकायघृतपूरादिनियमः । देवादेयवस्त्रफलाहारादिवर्ज्जनं । सचित्तमेकं पत्ररूपं दिने
तद्दीपकाष्टकं रात्रौ चतुर्विधाहारनिषेधः वर्षासु द्विकाघृतविकृतिः आर्द्रशाकनिषेधः एकाशनं सदा पर्वसु ब्रह्मविकृतिसचित्तवर्ज्जनं अ
ष्टमव्रते सप्तव्यसनादेशाकर्षणं समुद्रतटक्षेपणं नवमव्रते त्रिकालसामायिककरणं । तस्मिन्व्रते श्रीहेमसूरीन्विनान्येन ज
ल्पननिषेधः प्रत्यहं २ प्रकाश ३२ वीतरागस्तवगुणनं । दशमव्रते चतुर्मासीकटकाकरणं । गजनीसुरत्राणगमे पि नियमादेकोनादिवा
चं । एकादशे व्रते पौषधोपवासे रात्रौ कायोत्सर्गकारणं मकोटकः पादलग्नो नैव सार्यमाणो पिकापात्रसुं चति । तत्स्मृतिशोकयां सु
पादद्वयवासदतस्य द्वीकरणं पारणके सर्वपौषध्याहितोजनं अतिथिसंविभागव्रते ऽरिव्साधर्मिकश्रावकालाकानां ७२ल
क्षद्रव्यकरमोचनं श्रीहेमसूरिधर्म्मशालसुखवस्त्रिकाप्रति । लेखकधार्मिकस्य पंचशतचतुरंगमद्वादशग्रामाधिपतिप्र
दानं । सर्वसुखवस्त्रिकाप्रतिलेखकानां प्रणपत्राम दानानि वप वमानकविश्वस्थापितविवेकशिरोमणेरन्यापि सुएण्णमार्याः कियं
[illegible] इत्येवं तस्य श्रुयं समग्रधर्मसत्तिगानन्तप्र १ऽनन्तउपकारोन वहुयावा वाच्यः संस्मारणाऽदिरूपः साधर्मिकादीर
ये दिरूपः संसार्गादिकं ताऽत्रालखितं शक्यं त इत्येवं तस्य श्रुयं समग्रधर्मसत्तिगानेन स्वात्मन उपकारो न वहुयावशेषसंसारकरणाऽ
दिरूपः साधर्मिकादीनां यथार्हदानसावधर्मसांनिध्यकरणकरामारनसीदत्समुद्धरणादिभिरेष्टादशदेशोद्घोषमारिप्रवर्त्तनादिभिश्च प
रोपकारो पि स्फुट एवेत्यं तर्हि द्विश्च सारवमिति । साधुश्री एष्वीधरसाण जगसिंहसाण सुदणसिंहादयो पि दृष्टांतयोजनीया यथार्हमत्र इत्यु ५०
क्ता श्राद्धा नाश्रित्य चतुर्भंगी सामान्यात जीवानाश्रित्याप्येवमेव चतुर्भंगी वाच्या । नवरं श्राद्धा इति स्थाने कवि जीवा इति वाच्यं दृष्टांताश्च

यथार्हं साधुश्राद्धादयः सर्वेपि तत्रावतारणीया इति मंत्रेति गुर्वादिगताश्माश्चतुर्भंगी स दांगी कृतः शुद्धदर्शनाः तथा यतध्वं नव विरिणो
जयश्रियं हणीध्वं तविनो विराद्युधा ३ इति तपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्री उपदेशरत्नाकरे रत्न द्वष्टांतन गुर्वादिस्वरूपव्यावर्णनरूप
स्तरंगस्तुर्यः ॥ ७ ॥ पुनः प्रकारांतरेण श्रीगुर्वादिस्वरूपं निरूपयति । वयण १ किरि आ २ द्विंसारा सारा जहकुंतिचउविद्कुवाला । तह
गुरू १ मीसा २ सावय ३ वायाधविणया ४ इकामाहिं । १ यथा वचनक्रियास्यां सारा एणं सारा णि चेति चतुर्विधानि कपालानि तथा श्रावका
गुरवः शिष्याश्च वाचा विनयादिक्रियाभिश्च सारा असाराश्चेति चतुर्विधाः स्फुरिति संटंकः । तत्र कपालानीति करोटिका उच्यंते । ता
श्च काश्चन साधिष्टायकाः सुर्मटाग्रकपसंबंधिन्यः मासुवका स्वनकेन विद्विधिवस्त्रजितावदंति पंच गतीरत्रानिपुदाणेति । स
घ्नात्पूर्ण्यंति । चेति वाचा क्रियया च द्विधा पि साराइति प्रथमः ॥ ७ ॥ १ काश्च चतस्त्रिवृ वदंति न तु पूर्यंति किंचिदपीति वाचा
साराः क्रियया त्वसारा इति द्वितीयः । अपराः पुनर्न ब्रुवं किमपि परंपानसूत्रिनाः पूरयंत्यर्थितानीति वागसाराः क्रियासाराश्च
ति तृतीयः ३ याः पुनः सामान्य तुरुपसंबंधिन्यो निरतिशया मातेव दंति न च वितरंति किंचिदपीति द्विधाप्यसारा इति चतुर्थश्च विकल्पः
४ तथा गुर्वादीनप्याश्रित्य चतुर्भंगी तत्र गुरूणां वाक्सारत्वं सदुपदेशकौशलवत्तया विनयः पंचमहाव्रतादि सम्यगनुष्ठानरूपः तदा
दिमत्तया क्रियासारत्वं च ताव्यं । तत्र श्चाक्वचित्सुरवोद्धिधापि साराः । श्रीवज्रस्वामिप्रभृतिवत् २ अपरे तु वाचासाराः क्रियया त्वसारा स्तादृ
गुपदेशकौशलवत्त्या शुद्धाद्याचार्यवत् । अन्ये वाचा असाराः क्रियया पुनः साराः एककेवल्यादिवत्प्रत्येकबुद्धादिवच्च । देशनानासेवकाः प्रत्य
कबुद्धादिरित्यागमवचनात् ३ अन्ये यथाप्यसाराश्च केचित् उपदेशाकुशलपार्श्वस्थाद्याचार्यवदिति ४ अथ शिष्यानधिकृत्य साप्यतं

तत्र विनयाद् गुरुणा गौरवबहुमानयथार्हप्रतिपत्त्यादिर्विनयो ध्ययमाहकृत्य तथाहि पडिणीअं अबुद्धाणं वा याद्रुवकम्मुणा आवी
वा जइवा रहस्से नेव कुज्जा कयाइवि १ न पक्खओ न पुरओ नेव किच्चाण पिट्ठओ न जुंजे ऊरुणा ऊरुं सयणे नो पडिस्सुणे २ नेव पल्ह
×म× त्थिअं कुज्जा पक्खपिंडं व संजए पाए पसारिए वावि न चिट्ठे गुरुणंतिए ३ इत्यादि अपिच अट्ठहिं ठाणेहिं सिक्खासीलत्ति वुच्च
ई अहस्सिरे सया दंते न य मम्ममुदाहरे २ नासीले न विसीले न सिआ अइलोलुए अकोहणे सच्चरए सिक्खासीलत्ति वुच्चई २ त
हा अह पनरसहिं ठाणेहिं सुविणीइत्ति वुच्चई नीआवत्ती अ || चवले अमाई अकुऊहले ३ अप्पं चाहिक्खिवई पबंधं च न कु
व्वई मित्तिज्जमाणो भयई सुअं लद्धुं न मज्जई ४ न य पावपरि || क्खेवी न य मित्तेसु कुप्पई अप्पिअस्सावि मित्तस्स रहे कल्ला
णं भासई ५ कलहडमरवज्जए बुद्धे अभिजाइए हिरि || मं पडिसंलीणो सुविणीअत्ति वुच्चई ६ इत्यादि एवंविधं वि
नयं ये वा प्रतिपद्यंते पालयंति च ते द्विधापि मायाः केचि || त्तु शिष्याः श्रीचंडरुद्राचार्यशिष्यवत् श्रीसिंहगिरिसूरिशिष्य
वत् । तदुक्तं सीहगिरिसुसीसाणं भद्दं १ अपरे विनयं वा || चाप्रतिपद्यंते न च समाचरंति ते तावा वा माराः क्रियया च माराः
×रि× इंद्रे युगप्रधानश्रीकालकसूरिशिष्यवत् युगप्रधानोपघातिकशिष्यवत् तथाहि कश्चित् युगप्रधानोऽद्यतविहार्यपि क्षीणजंघा
बलत्वेनैकत्र स्थितस्तौ तत्र आहिंडीघ्रा धारायमित्यर्थं प्रियं मधुराहारादि तस्मै ददाति तच्छिष्या गुरुकर्मत्वात् कदापि धर्मे कियद्विर
मयमंजे गमः पाल्य इति ततस्तेन ताननत्थानं नियत विषयवाक्त्वात् श्राद्धदत्तादाहारं तस्मै न ददुः अंतप्रांताद्यानीय विषम्याः इव तं गुरुमभ्यु
किं कुर्मो यदीह श्राद्धानामपिवादं दत्तार्थं विवेका श्राद्धा सदपि दातुमशक्ताः आहारं श्रोत्रेंद्रियगुरुक वः प्रियादरमार्यालिंगंति संल ४१

स्वनामव विक्रीर्षवः ततः क्व चास्य कोपः आहारातुरमेत्य सगुरुं जगुः भगवन् श्वापि श्राद्धेषु चिरातीतं शपिंप्रतः पश्चुं तव श्रुं शासनं तादि
तत्किम कालसंलग्वनार ब्धा नव यामषां निर्विदाय तिष्ठितं यतः शिरः स्वा अपि श्ययंनता रायनः शिष्याणां वर्के पितवस्त्रे रगितमैत्रतिं च ×दा×
घा स्मनु शिष्यकृतमतत् तत्किम सदा प्रीतिदाष्ठ्यां न धर्मिणा कस्याप्यप्रीतिकृत्याद्येति धर्मत्वात्मुक्तलितमतस्तुरभ्युः कियद्विरमजे मम्मे र
स्मानिर्वियाहृत्यं कार्याः साधवा यं एव तदुत्त मार्गमिव ह्यो कुर्म इति तान् सोमे स्थाप्य एकं प्रत्याख्यादिति २ ब केचिच्च वा वा विनयं न प्रतिपद्यं
त परं यथार्ह समाचरंति ते तान वा वा माराः क्रियया तु न माराः ह || घांता श्वयमसू ह्या ३ अन्ये तु न रत यथाप्य माराः कूलवालुका
दिश्रमणवत् श्री उत्तराध्ययनप्रसिद्ध श्री गर्गाचार्य कुशिष्यवत् || ४ यद्वा विनयं वाचा परस्य उपदिशंतीति वा वा माराः स्वमपि म
मावरंतीति क्रियामाराश्चेति १ एवं शेषं तेगत्र यपि वाच्यं || इति । ब । अथ श्राद्धानाश्रित्य व्याख्यात तत्र श्राद्धानां विनयः
सम्यक्त्वस्थूलं पंचाणुव्रत त्रिगुणव्रत चतुः शिक्षाव्रतादि रूपः । || श्री देवगुरुसाधर्मिकादिषु यथोचितप्रतिपत्तिरूपश्च तेषु १ के ×त×
चित् श्राद्धा यथोक्तं विनयं परस्य उपदिशंति आदिशाश्च यथार्ह || यथावत् सरंत द्विषय स्मारणादिच परस्याः कुर्वंति श्री गुरुस्तवरक्त
तानुसारेणेति वा वा माराः स्वयं च सम्यक् समाचरंतीति क्रियामाराश्च श्री वीरजिनस्तवक पुष्कली श्राद्धादिवत् आधुनिक पत्तनीय संप
दमादिवत् १ वा नोपदिशंति १ नं स्वयं समाचरंति केचित् गणिकारद स्थानं दिषेणवत् २ नोपदिशंति तथा वि क्षेपदशाश्चैव ना
वात् स्वयं तु समाचरंत्य पारद घांता कुलताः ३ तलयथाप्य माराश्चान्ये श्रावक नाम धारिणो विषयादि व्यासंगव्याप्र्यमहय प्रतिपत्त याल
त्वाद् दत्त वक्रितापस्त्रैश्चादि वदितिता वितास्त्रिश्रोपिवत्तुर्भंगः तात्वात यथा माराः केवलं क्रियामाराश्चेति द्वयपि यागपाः त्राषा

× योग्या ×

स्वायाग्णाइति योगणविरागविराम्रविरत्नुर्ध्या:कारा दिदृष्टांतान् यत्रंयाग्रयुग्णाप्तौ विमादविजयश्रियविधत १ इतितपाश्रीमुनि
सुंदरसूरिविरचितउकपालदृष्टांतनयुवादिस्वरूनिरूपीपंवमस्तरंगः ७ धनदृष्टांतांतरेयुवादिगतेत्याग्याप्याग्यस्वरूपमाद
सणा १ मासग २ व गत्र व णिधं वंकग वीपनडयदृष्ठेग्गु ३ सदिग्वंधूल्पियि ४ पमाय ११ कपत्तरूणो १ ३ गुरूसावयविमयदिट्ठंता
१ एदघटनामुगमिवंलावनाच्चयं तथादिसप्पत्ति यथासर्पा:खलावादपिक्रूरकर्मणि:क्रोधनेकप्रकृतयोनीषणाकृतयश्च स्फू:
स्फारि:फूत्कारैःतापियंति व बालादीन् स्वल्पापराधेलश्रावक रजाखजीवितान्यपपदरंतिव तदुक्तं सर्पाणांचखलानांचवीरा
णांचविशेषत:अभिप्रायानसिध्यंति तेनेदंवर्तितेजगत् इति नर्पाश्चनलौकिकालाकात्रराश्चक्रुयुरवारागादषादिविषवि
षमा:केचन्नमेदिकार्थासमर्थनिपरा:सर्वथापिजीवदया दिमलधर्ममर्मपराङ्मुखावंजविधमंत्रतंत्रायागप्रयोग
मादनोच्चाटनवशीकरणद्रामञातनपातनादिकर्मनिर्माण श्री:लतयाक्रूरकर्माण:सुविदितयुवदिगावराजूबमस्र
प्रसरवशप्रोन्मिषप्राप्तरत्नीपणा:शुद्धधर्ममार्गप्रवर्तन् श्रावजन नप्रमत्तांश्चालापयंति बालिराजनेगाशादृक्कुप्रसवनयोद्रेकवि
धायिवाकूडिंडिमाडंबरैः स्वल्पापराधपदचप्रमत्तो:ऽनन्तकलाचरणादिरूपेशापादिति:कार्मणादिलिवासिद्योपपदरंति:तज्जी
वितादपिनिस्त्रंशहृदया: एवंविधलौकिकाबदावापिमदर्पयः प्रसिद्धाःपरिव्राजकश्चात्रनिदर्शयति तथाहि क्वचित्सन्निवेशेरोद्वीत
कनामापरिव्राजकस्तपस्तेपेतपःसोऽन्यदाक्वचित्पुलब्धतेजोलेश्यालब्धपाय: समागत्यच्छितताद्धिर्लेश्वांसितजाल ईर्या अ
न्यदांतलघस्यातस्याशिरसितरुशिरःस्थ बलाकयापुरीषवक्रअर्जनंकृतं तातारुष्टेनतेनतेजोलेश्यायासातस्मसाद्व्यक्ताअन्यदात ४२

× तरु ×

× ज्ञाव ×

सतिक्वापिपुरमविशत्प्राप्तोजिनदासश्रेष्ठिगृहं तत्रचश्रामदाईतधर्मभावितहृदयानाम्नार्थतापिवशीलवतीगृहस्वामिनीपतिसु
श्रूषाव्यग्रांकियद्विलंबनतिक्षांदात्तसुद्यतांयावंस्मदाक्रोधनप्रकृतिर्विलंबदानरुष्ट:सपरिव्राट्तांबलाकागतिगोवरीकर्तुंतिजोल
श्यासमुक्तुधर्ममुत्जंगारसुखात्तस्करूपंवहृष्टासम्यगश्रीजिनधर्मनिर्मलशीलगुणावाप्तावधिज्ञातबलाकादव्यतिकरासर्वा
गद्दग्धलक्षवास्मादमातंपति तद्दर्नादंसांबलाकाभ्यामिति तच्छ्रुत्वनचकितश्चसमनागुपशांतदर्पाप्राह्वीत्ता कथंत्वंशिवलाकाव्य
तिकरंसाऽऽनाणीत् एतत्तवाणारसीकुलाल:कथयिष्यति ततो विस्मित:सवाणारस्यागत:मिलितमात्रस्तेनकुलालेनप्रथममे
वनाषितश्च तद्द्शीलवत्याप्रेषितोसि संज्ञाय प्रश्नार्थतन्निश्चत्वा दृशांचमकृत:स:तत:पुनरुक्तंकुलालेनशीलगुणेनशीलवत्या
ऽवधिज्ञानमुत्पन्नंममापिच तेनयथास्थितंबलाकादिस्वरू पंजानीव: तत:प्रतिबुद्ध:संसम्यक्त्वशीलसुसंगंधर्मंप्रत्यप
द्यतेति ७ एवंलोकात्तरानगुरून्नाश्रित्यापिनिदर्शनानिद्या यंत्रेयानियद्यप्यदरंति शुद्धधर्मंजीवितान्निकृन्तानांप्रायेण
गतुमाग्थिवापरूपितधर्मास्तोसोपदेशादज्ञानक्रियादितिः ७ तिसप्पसिद्दआ:केवनकुगुरवःउक्तंच सप्पोइक्कंमरणंकुगुरु
अणंताणिऊणइ मरणाइं तावरिसप्पंगहितं माकुगुरुसेवणंतहं १ इत्यक्तासर्पदृष्टांतनावना ७ ११ अथश्रामोसगत्ति श्रा
मापकांश्चौरविशेषांस्तेदिशाम्राहितिनापियित्वालोकानांधनानिमुष्णंति एवंकेचित्कुलगुरुवाद्यतिमानस्ता:केवलिद्दिकार्थप्रति
बद्धा:शापकार्मणपंक्तिवदि:करणशिरोजवरस्फोटादिलियोविविधा:प्रदर्श्यशुद्धधर्मधनानाम्मुष्णंतिमुग्धजनानांवमुराजस्पवंपर्वत
क: तथाहि शुक्तिमतीपुर्यांक्षीरकदंबोपाध्यायपुत्र:पर्वतकां पितर्युपरतेतत्पदवीमारुढश्छात्रान्नुपाणयति तस्यसदा श्रायि

× ज्ञान × ३

तो वसुनामा राजा नास्ति स्थ। तत्र वसुनृपः सत्यवादी गगनतलावलंबि स्फाटिकपीठस्थं सिंहासनं मध्यासीनः सत्यवादमहिम्नाऽयमस्य सिंहास
नं गगनस्थायीति जनप्रसिद्धिः। अन्यदा उपाध्यायपुत्रः शास्त्रान्ध्यापयन् अजैर्यष्टव्यमित्यत्र अजैश्छागैरिति व्याख्यानयन् सदा तत्रागत नारद
देन मैवं वादीरुपाध्यायेन अजास्त्रिवार्षिका व्रीहयः प्रोक्ता इति प्रतिनिषिद्धः मिथो विवदमानौ च तौ शिरःपणं वसुं च स्वरूपं च सा
क्षिणं ततः पर्वतो वसुरूपं स्वपक्षं प्रतिपादयितुं शर्वं गत्वाति विक्षेपरो धनीतिर शनिादिसंगतिः पर्यावामायपत् तानिरप्प प्रतिपद्यमा
नं तं मत्वा स्वमातुरग्रे तत्स्वरूपं न्यरूपयत्। तदनु सा तज्जननी वसु नृपं स्माह ददिमयुरूपन्याः भनूजीवितं यदा प्रतीबांधुते वेमां
गुरुपत्नी दत्वा मिक्षा यावज्जीवमरणाय ततः वनं नावनीत मद्वचः प्रत्यपद्यत नृपः। ततो विवदमानौ तौ प्राप्तौ तत्र नारदप
र्वतौ। तत्र पर्वतकपक्षं अजैश्छागैः स्वयोदवत यावदप्यादतो रमौ च नरकं पणातति। ३। एवमपरेपि दृष्टांता ज्ञेयाः। इत्या
मोपकरावना २ रंगति वकानाम धूर्ताः मिथुपिधान विपक्षं ल समानाः केदारमाजारिरिमदृशाः। यथा तकपटकोटिपटुत
या मुग्धजनानां धनं धनान्यपहरंति जीवितान्यपि च तथा केवि तू गुरुवलितासां हदिनाग्निकां वदिः क्रियादंत मधुरवचनादिलिं
नान् विपुल संचित शम्भु घट्टसा धारणधर्मलासमाद द्यनादि लिः सुविहित साधु संगनिवारणादिना लिप्तवतीर्घा च स्वधर्मधनानि स्व धर्म
जीवितानि वा पहरंति। तदुक्तं॥ पीयूषधारामिव दोलिकाः प्राक् पूर्वे ननीयां गिरमुज्झिरंति। पुनर्विपाको खिलदोषधात्रीसेवा तितरा
तव तकालकूटं १ अपि च। जटा मौञ्ज्यः शिखा भस्म वल्कलाग्न्यादि धारिणः। मुग्धं जनं गर्दयंते मासपाशदिनाग्निकाः २ केदारमा
जरि संबंधः पुनरयं तद्यथा क्वचिद् द्राधवित्तिरिर्वसति अन्यदा तस्मिन् प्राणयात्रायै क्वचिच्छालिक्षेत्रेषु प्रासंगशाकं स्व दावास गरु ध ४४

तं कियद्भिर्दिनैः स्वाश्रयं प्राप्तः शशाकं स्म्यादः। शीघ्रं निर्गच्छ मम अयं मा आश्रयः। शशोऽवक् मनेवायमिति तित्तिरिः श्वमेतो प्रातिवम्सिका
तं कंच वापी कूपतडागानां शृद्दस्यो पवनस्य वः मामंत प्रत्यया सिद्धि रित्येवं मतुरक्तवीत्। १। आः मूर्ख किं न श्रुता स्मृतिर्वचः प्रत्यक्षं यस्य
यद्भुक्तं दशवार्षिकं द्वादशवत्सरात् प्रमाणेनाऽन्यराण्यत्र साक्षी वावस्पतद्भवेत् १ वधाच नारदमतं मानुषाणां प्रमाणं स्यात् भुक्ति विंशवार्षिकी
विहगानां तिरश्चां यावद्दवसमाश्रयः। २ ततोऽयं यस्य वा श्रयं स्ववापि शशोऽयमयाश्रित इति मिथो वार्यते तित्तिरिः स्मृतिवत् प्रमाणयसि त
स्मात् निर्णयाम नैयस्मैदददातितस्यायमिति। ततो गंगापुलिनांके दारके कणान्तरणं स्वपो नियमवृत्त शोद्दष्टोंद धिकर्णनाम मार्जारि
धर्मात्मायंविवादं विनिश्चित्य जक्ष्ये ततः अलमर्मतं तं तु ण म। द्विविश्वसनीयः तुपञ्चन्नः स्थितः धाम दृष्टं तत् चिवती पृष्ठ
गलवत्तस्वि पृष्ठिनः। १ ततश्च तौ तं निधिस्ति हि श्राम्नाय १इत्याति ज्वरदोद्धि पादावस्थितं ऊर्ध्वबाहुर्निमीलितनय
नो धर्मदिशनामं करास्मा: आदा श्रसासराय संसारः सव्रम दृशाः प्रियसंगमाः तद्दर्मा दन्या गतिर्नास्ति उक्तं च यस्यधर्मवि
हीनस्य दिनान्यायांति यांति च। सलोहकारभस्त्रेव श्वसन्नपि न। जीवति इत्यादि देशनां श्रुत्वा विश्वसितौ तौ वादतः तपस्वि न् धर्म
देशकश्चाव्यार्विवादं धर्मशास्त्रेण निर्णयं ददि। ध्यां मिथ्यावादी सांतं रक्ष्यं इति मार्जारिः आः शांतं पापं शनि निष्कादं नरका
कारणात् हिंसायाः अहिंसा एव कोधर्मः यस्मात् अवहितरतः यूकामत्कुणदंशादीं स्तस्मात्तानपि रक्षयेत्। १ हिंसकान्यपि
तानि यो हिनस्ति निर्घृणः स याति नरकं घोरं किं पुनर्यः शुभानिवः २ तत्नदं वा चयं परं त्व श्रेदं इरांत ज्ञवत्योर्वा पित्रं रंस
न्यग श्रृणामि तत्कथं न्यायं ऊर्ध्व तत्समीपस्थ ज्ञानि त्वदयतां यथाविज्ञातपरमार्थं वदतामपरलोकबाधनस्यात् उक्तं च माना

ह्यायदिवाकराध्वज्ञोत्साह्यायदिवासयात् प्रयोजनायमन्यमानाभ्रात मया तिनरकं नरा: इत्याद्युक्तं चांतर्भाविश्वासितो यथा तिक्रमाग
तो. तावदेकः पादेन द्वितीयादेकश्चयाक्रम्य तावितिः इति वकदृष्टांतभावना. ७ २ वणिग्ति वणिजो हि मूल्यनिः वजनानां क्रया
णकाद्युपयंति नान्यथा आवर्जयंति वणादकान्मायामधुरवचनादिभिर्यथा तैर्नान्यत्रापणं व्रजंति श्रुतरत्नवत्वं वणिजो शाक्याः
स्फः तदुक्तं नृपेः कूटप्रयोगगणवणिजः कूटावेष्टितेः विप्रैः कूटक्रियाकांडैर्मुग्धं यथा ज्यते जनः १ एवं कुलिंगगुरवो
मूल्यानिव सम्यक्त्वलाभात्‌नादिदत्वा प्रतिष्ठादिवाकुर्वति वि। क्रिमादिकत्वा विद्याप्रागल्भ्यात् तत्त्वमन्त्रकारादिविधमंत्रयंत्राद्यर्ण
णकार्मणवशीकरणात्रिलासालास्यादिनिमित्तशाकुनमुक्ता गादिवप्रकाशप्रदानादियुक्तेति विविधवर्ज्ञनातिर्वशीकु
र्वतिवंधमर्थिनोपिजनांस्तथा: यथानांन्यात्रु विदितगुरू नपाश्रयंति एतत्तंदसंतितांस्तदेवमारिणाश्च तथावाद
कष्टेन दृष्टिशां तृणाय दृष्टांजातांध विदिक्षिकाः कांतारेषु दिशात्यत्तीक्षितपुराध्वनेकिलाकंधराः एतत्कष्टतरं तत्सो
पि महत्वाः सन्मार्गगां स्वहृदिस्वहाक्यानंतवर्तिनो दस्सतियस्माव त्तमत्सानिव १ दुष्पमायामेवं विधवदन्त्यापीति नदृष्टांतोपन्या
सः एतच निजाजीविकामात्राद्यर्थं धर्मस्पृक्षतस्य च विक्रयकारिणः परलोकपराङ्मुखाः स्वयं संसारे मज्जंति ता आश्रितान् सन्मार्ग
च्युताकुमार्गप्रवर्तनादिभिर्मज्जयंतीत्येवं तिवणिग्दृष्टांतभावना ५ वेजगवीति यथा वंध्या गो भ्रांरमार्गयति निरंतरं नं तु प्रसूतेन्दु
ह्यात वा एवं केचन कुलगुरवश्चिरमानमात्रप्रतिवह्यांति तां विशिष्टादारवस्त्रवृजादिकंमर्थयंत तदकरणे रुष्यंति. बलादपिगृ
ह्णंतिव नतु न विशिष्टागममात्रमारिणवृत्तक्रियाद्या वार सदृहता ततरं देपोमं प्रश्नवात नोपितथा विधवृण्णो पदसात्रादिना दुग्धमाहु

४४

एषमनस्त्राद्वजनातु एककुर्वंतपि. तथावोक्ते ये जातानववर्द्धितानस्वनवस्त्रीताः धर्मसोनिवंप्राग्दृष्टोनवत्वां धवेनवनवप्रेयानन्वयी
स्थितः तिरंवात्सधर्माधर्मोरुत्स्वस्वसिध्याजिर्वलाद्वाय्यात नस्पोतः पश्वेवज्ञानोयमं निजां नीराजकंदात नगत् १ नौतिक शिष्याश्च होदादरणे
गोदयामेसरको नामलीति कावार्थः अस्यत्रयामः शिष्याः परं नांतं किमपि पर्वति गुणयंति क्रियां वा कुर्वति किंतु निद्रावार्ता विकथादि
रामितिष्ठंति तथापि तत्र त्वोपरं श्रां सर्वे लोकाः सद्गुणरंजिताः मदमिकाः पूर्वतिषां लाजनवस्त्रादिबह्वादरेणोदयाति तेन नित्यं यथेच्छाः दृष्टि
द्वारवि द्वारादिना पुष्टवपुषो मदिपप्रायाः सेऽव्रवन् नत्वान्यदा तज्ञामवासिना ग्राम्यक विनाद्विजेन यामम ध्ये रक्षयाचने पिकिंम
फलनमानेन तान् दृष्ट्वा विस्मयापन्नेन साश्चर्यमुपभो कितास्त नरटकतवव द्वालेव पुष्टामपुष्टा नपतंति नगुणां तत्र वकवं
णंत वयमपि वृषगामो किंपि कर्वकुणामो तदपितु पम रामो कर्मणांकांत्र दोषः १ इति लोकानांपुरः कथयति ए
लोकधाश्चर्यमिति । एवं लोकोत्तरगुरूविषयाघ्यपि दृष्टांतः स्व यमस्त्रद्धाः एतद्वस्त्रादारादि दानमपि सर्व तस्मान्निकृतायांत
वं धर्मयांगतिमरसवाचादिदानवत् । एत व कुगुरवः स्वयं मदा प्रमादपंकनिमग्नाः कथं स्वाश्रितान् नवाविस्तारयंतु किं तु ते सं
सितान् अधिकतरं स्वपरां श्च तत्रैव निमज्जयंतीति ७ इति वंध्यागवी दृष्टांत भावना ८ नमत्रिापयादिनटो वाचिकांगिक सात्विकादिना
नाविधानिनयविधिक्वालां सिसिवितानावादिनिः यस्मिन्नं तमपि हृदि साक्षात् स्फुरंतमिव सर्वांगमालिंगंतमि वं वर्णगोचरमिव
वस्तु गारादिरसं संसद्यं वतारयंति रंजयंति वर्पज्ञानान् हृद्यंहृदया श्वातं नर्गलर्पदानादिभिः प्रीणयंति तानिति एवं गुरवोपि केचि
द पाद्वादि क्लवमानमनसोपि मागारिकादिसमक्षं तत्त्वाट्कूक्रिया कलापादि प्रकटनपरां विविधच्छेदपिण्यादिप्रकारधर्मकथा दिभिः स्व

Dr. BHAU DAJI

स्मिन्नमंतमपि दर्शयंति पुरः स्फुरंतमिव संवेगवैराग्यादिधर्मरसं रंजयंति वसत्यनेनात्तरंजिताश्चातनानाविधदारवस्त्रपुस्तका
दीति रूपचरंति तानीति तदुक्तं पढइ नडो वेरग्गं निव्विज्जा बहुजणो जेण पडिक्कमणं तं तह सढो जाले ण जलं मम्मो अरइअं ×तदुक्तं×
गारमर्दकाचार्यश्चात्र निदर्शनं तथा यवनदेवनिजाजीविकायै श्राद्धादीन् देवद्रव्यादिदानानियुक्तं ति गुरूणां नटा जाया म
द्दपुणि कणलितिदाणाइं कुणंति अप्पणो अत्तनाइ समसममयं मिथुंति १ तेऽपि तथैवात्र वर्तंतीति एवमेते पट्टेऽगीभंगिना
पिंगवर्त्ता साधुरणकरणगुणनाद्याः केवलं च वात्तिनेदितय १ प्रमादोऽस्त्र प्ररूपक वा दीतिः स्वयं नष्टाः पुष्टधर्मपिद्दारणापि
रानपि नाशयंतीति सर्वथा दूरतरं परिहरणीयाः तदुक्तं किमि तापि मद्यापापमजानात्पातुकः स्वयं पातयत्यधकूपे यन्मू
ढः सदवरानपि १ ७ इति नटदृष्टांतभावना ६ अथ पाथो गुत्ति थेतुर्न वस्तिकायोः सादियत्नतृणादि उपजीवति।
दुग्धं घृतं वक्रा रातिं परोपकारार्थमेव प्रतिवर्षं प्रसूते च एवं केवलं प्रासुकनीरसनक्तपानादिमात्रोपजीविनः सुविशुद्ध
प्रकृतयः शुद्धधर्ममार्गोपदेशेऽदुग्धघृतादिरूपमिः सततमुपकुर् वतिं परानं सम्यक्तुवरणकरणानुष्ठानादिरसकाद्युपमं प्रसुव
ति च श्रीप्रदेशी नृपप्रतिबोधक श्रीकेशिगणधरवत् योग्याश्चैते यदुक्तं मदाव्रतधरा धीरा भैक्ष्यमात्रोपजीविनः सामायिकस्था
धर्मोपदेशका गुरवो मताः १ यथा च धेनोर्दत्तं तृणाद्यपि दुग्धादितया परिणमति एवमेतेभ्यो दत्तं स्वल्पमप्यनंतफलाय च कल्पते श्री
रूपप्रहादवत् पुण्यधनधनसार्थवाहवत् अविदंर्श्री धर्मघोषसूरिवत् ७ इति धेनुदृष्टांतभावना ७ ७ अथ सुहृत्तिं सखा मित्रं सच 45
यथा स्वोदर्वीथी वदतावेवं न पुनर्धनादिलिप्सया जीविकादिदातारं प्रति वर्त्तयितिं सामान्यमित्रं दिति निवर्त्तयति कुरंगवाः निस्तारयत्याप
×१×
×श्राद्धमो×

त्सं अवसरदत्तितदपवादात् प्रकटयति तत्गुणादिव तदुक्तं पापान्निवारयति योजयते हिताय गुह्यं निगूहति गुणान् प्रकटीकरोति अ
पजतं च न जहाति ददाति काले सन्मित्रलक्षणमिदं प्रवदंति संतः १ एवं यथावसरं बहुमानदानाद्युपचारमपेक्षते प्रायः अबहुमानित
सुस्वल्पस्नेहीनि: स्नेहोऽपि वा स्नावह तथा चाहुः अइंमणेण अइदंसणेण दिट्ठे अणालवंतेण माणेण पवासेण य पंच विहं झिज्जए पि
म्मं १ ततश्च ता दृक्कार्यविसरा दावुदासे पीति एवं के चित्तुरवः सर्वमैत्रीपुरमपरममैत्रीपवित्रचित्तत्वयेवं नं तं धनादिलिप्सया जीविका
दिदेतावज्जिलधरइव साधारणोपकारपूर्वकं यस्त्वादृग्दावमरा कवितमत्नोक्तिरूचितमधुरदेशनालिरत्नश्रामेति दितं प्रका
×ग्रदलो× शयंति विवेकं निनाशयंति मोहतिमिरं प्रबोधयंति प्रमाद निद्रासुप्तं विवेकलोचनं च त्यजनं प्रकटयंति सम्यक्त्वादि
गुणान् रुंधंति दुर्गतिमार्गान् निस्तारयंति वाऽपारसंसार पारावारप्रस्फुरद्विविधपत्यरंपरास्यः परंतपि यथावि
नबहुमानादिय थावसरमपेक्षंत अबहुमानिताः पुनरु॥ दासतेपीति यथा श्री बप्पभट्टसूरयः तथाहि गूर्जरदेशोपा
दवास्व्येनगरे श्रीसिद्धसेनसूरिः सोऽन्यदा श्रीवीरं नंतुं मोढेरपु रमोनिशि स्वप्ने ददर्श यथा तत्काल केसरिकिशोरश्चैत्यशृंग
मारूढ इति प्रातः स्वप्नं शिष्यान् श्रावयामास तेऽविनयपूर्वकं तत्फलं पृष्टः स्माह को ऽप्यनावादि दंतिमदद्वानो मदामतिः शिष्यो
द्य समेष्यतीति ततश्चैत्याद्देवान् वंदमानानां तेषां पुरः षड्वार्षिको बालकः प्राप्तः पृष्टः सूरिभिः स्वरूपमुवाच अहं पंचालदेशात् डुंबाउधी
ग्रामवासी बप्पाख्यस्य जनकस्य भट्टिनाम्नी जननी सुतः सूरपालाख्यः शत्रून् हंतुमना ऽद्य नृविक्रमस्तत्र दूरपानातिपित्राः स्वयं निवारितः पि
तास्वयं शत्रून् हंति मामपि च तान् घ्नंत निवारयतीत्यस्तु रुयायदंबा मध्य नाप्टयात्रागमं अस्या मातृ प्यकांतन इति ध्यात्वा गुरुणो

त्व अस्मत्पार्श्वे तिष्ठ। मन्त्रागोः फलितमित्युक्त्वा मतत्र स्थितः एकशः श्रुतमात्रं श्लोकसहस्रं धारयतीति प्रज्ञां विलोक्य तुष्टो गुरुः पितरौ प्र
प्रतिमंदीक्षयत्। पित्रोराग्रहेण बप्पभट्टीति नाम प्राकाशात् श्रीविक्रमात् वर्षाणां शताष्टके सप्ताधिके वैशाख शुक्ल तृतीयायां गुरौ तस्य तप
स्यावस्थव अन्यदा श्रीगुरुः तस्य सारस्वतमन्त्रमदात् तस्य मन्त्रस्य स्मरणं गंगायाः स्रोतसि अर्धनावरणे निशीथे ध्यातीम रस्वती नग्नं जापमादात्यांत ×त्रय४
क्षुभिता एतदमायस्यो ईषद् दृष्ट्वा च तां वक्त्रं परावर्तयति स्म सः सुरूपं विस्मरंतीं प्राह वत्स कथं मुखं १ व्यवर्त्तयानवत्सं जापात् तुष्टा हमा
गतां वरं वृ। स्थितिं तस्रोक्तं बप्पभट्टिर्वाचत्र २ मातर्विसदृशं रूपं। कथं वीक्ष्यत त्वदृशं स्वतंत्रं पश्यन् निर्वस्त्रमित्युक्ते स्वे ददर्श सा ३ अहो
निविडमत स्पष्टं लक्षतमिति विचिंत्य मंत्रमाहात्म्याद्विगलितवे। द्यातरागस्त्वागतास्मीत्याह वरदानेपि निःस्पृहत्वात्तुष्टेऽस्य त ×त्र×
त्वद्वयागमिष्यामीति वरं ददाति स्म तत् अन्यदा वर्षति मेघे देवकुलस्थस्य बप्पभट्टेः कोपि दिव्याकारः पुमानुपसमगमत्
प्रशस्तिपट्टिकायां च काव्यान्यवाचयत् बप्पभट्टिनामारव्या पयस्नातां तत्र एवं बप्पभट्टिना सहोष्य प्राप्तः सूरिः कस्त्वं
त्वासीति पृष्टः प्राचे यशोवर्मनृपस्य श्रीवर्द्धमानपदे आर्यकाकास्मो कः। कान्यकुब्जदेशाधिपयशोवर्मनृपते सुतोहं शिक्षया वशात् किंचिद्रुष्ट ×च्छ× ×पित्रा×
स्कापादिदागमे अलवर्ज्जुरवटिकया मया नामास्मीति तातागुरुणोक्तं वप्पनिश्चितो बप्पभट्टिसुहृदासमं शास्त्राणि गुरुणा ततोस्य ×सूत्रति६ त×४
बप्पभट्टिनासमं हृदामित्र्यभवत् अन्यदा बप्पभट्टिं प्रोचेमः राज्ये त्वदुपस्वादाय संदास्ये कियताकालेनवंतज्ञनके न पट्टो विपिक्तते
प्रधानाः प्रहिताः बप्पभट्टिमाहूय तेः मदत्तकान्यकुब्जे प्राप्तः पित्रा राज्ये स्थापितः तत् तद्धितयमस्थाने चतुर्दशशतानि वरवाजिनां दन्तिनां ४६
पत्तिकोटी राज्योऽस्य जज्ञिर १ अन्यदा आमराजः सुहृत् बप्पभट्टिमाकारयितुं प्रधानान् प्रैषीत् तेषामन्यादराद्गुरुसं प्रेषितवान् स

वधर्मेत्तिस्थित आमपुरंगतः तदागमनहृष्टः संमर्दिवारणसंमुखमागत्य प्रावेशोगजारोहण प्रार्थितो वाक्यं बप्पभट्टिः प्राह ज्ञानिनां गजारो
हणं विरुध्यते राजाह पूर्वं मया वो राज्यप्रदानं प्रतिपन्नं राज्यस्यांगं विक्रगजः बप्पभट्टिराह सत्यमेवं तव प्रतिज्ञापूर्यते परं सर्वसंगत्यागे
नः प्रतिज्ञाहीयत वमज्ञातो राजा प्रवेशानंतरं सोधतः कमादुत्तम सिंहासने मंडिते तदवसरे बप्पभट्टिराह अस्माकं सूरिपदे जाते सिं
हासनं कल्पते तो राजा खिन्न आमनंतरं मंत्रं मंत्रयत् दिनानि कियंति तत्र तमव स्थाप्याचार्यपदार्थी राजा प्रधानैः स्वगुरुपार्श्वे प्रैषीत् प्रधाना ×भाग न
गुरुं विज्ञपयंति वर्द्ध विना वको रुद्रवप्पभट्टिं विना स्म स्वामीरतिं न लमते आतोस्याचार्यपदं दत्वा पश्चादिमं प्रेषयंतु यथास्योपदेश
दाज्ञाधर्मे निरतिं कुरुत गुरुः प्राह नो लाप तस्य शिष्यस्यास्मतिं विनास्माकमपि न रतिः ततः प्राज्ञः तर एव सूरिरागोत्सायं स वाग्गा
श्चयतकर्मं पाथोधि निर्श्रमं स्यात् वीटाकर्माः क्रितर्त्ता। रं १ वारिदो वर्षणक्षेत्रं क्षितिर्विश्वांसु मतुल्कं तं नपकारा
हातः मीषां न फलं किं विदीक्ष्यत २ इति तदिराश्रीसंघ कृता अस्त्वेवं गुरवाचार्यपदे स्थापयत् एकादशाधिके
तत्र ज्ञात वर्षशताष्टके विक्रमात्सोतवत् सूरिः कृष्णविरा मीदिन १ अथोत्तशिष्टो गुरुणा विधिवत् ब्रह्मरक्षणो तारुण्ये
राजपूजा च वर्जनीयं हृदयं श्रुत्वा ३ तदूद्वा श्रीबप्पभट्टिसूरिर्यदकारात् तत् श्लोकेनाह सकलं तक्रस्यालाकस्य विकृतीस्त्याखिलाऽपि
आजन्मनैवलोहृदं मम नियममग्रहीत् ४ तत्ता त्रपाय दाजा पंगिरौ प्रासादं मदुपदेशात् हस्तपकशतदसोत्र तत्प्रासादः कारितः तत्र
जातमसुवर्णाष्टादशभार मिता श्रीवीरप्रतिमा स्थापिता अन्यदा राजा पूज्यच्छिनात वर्तनयोः नादासने श्रीगुरुणामंडयत् प्राक्
सिंहासने ततः प्रतिबोधयन् सूरिर्जगौ मर्दयमानमतंगजदर्पवितयशरीरविनाशनमर्थ्यहीणो दर्पाद्दिशावस्तोपि यस्य नतुल्यो

ब्रुवाणः कोपि ॥१॥ इति श्रुत्वा राज्ञा बालस्य परिहृत्य पुनः सिंहासनमध्यासितं सदापि। अन्यदा तेन पुरस्थान सर्वावल्लभां दृष्ट्वा राज्ञा
समस्यां स्वराय अज्ज वि सा परितप्पइ कमलमुही अत्तणो पमाएण सिद्धसारस्वतः सूरिः सुत्तविबुद्धेण तए जीसे पच्छाइअं अंगं ॥२॥
नरनाह पट्टराज्ञीसेवारतीय पदशब्दयमाना सिवदृष्टपूर्वी स्मादनृपः बालाव कम्मंतीपयपकीसकूणाइ मुदसंगं सूरिः छण्णरमण
पएसं मद्दलिअं बिवइ नहपंति ॥१॥ तच्छ्रुत्वा नृपतिर्विस्मितमुखवान्निरादरश्च तेन तादृशं दृष्ट्वा श्रीगुरुरूपाश्रयगत्वा किंचिन्निमिषं कृत्वा
द्वारकपाटयोः काव्यं लिखित्वा व्यदासीत् तद्यथा यामः स्थित वांछितोदरणगिरमत्राः स्थितिप्रच्छन्ना वत्रिंप्यंतत्समकक्षकमु
म पियप्रेमिवं कृपाः श्रीमंसेमणयावयंपदिनवल्लवप तिष्ठास्त्वया कैः शृंगारपरायणाः क्षितितिजमौलौ करिष्यंति नौ
श्रीगुरुर्गौडदेशे प्राप तत्र धर्मनृपः तदाग्रहांद्यावत्। श्रीआमनृपः स्वयमाकारणाय नायाति तावन्न विहार्य
मिति प्रतिज्ञाय स्थिताः अन्यदा श्रीआमनृपो ।राजपाटिकायै गतः कचित्कुलसर्पं दृष्ट्वा सुखे सदृष्ट्वा तं गृहीत्वा सुष्टि
मध्ये कृत्वा वाकुवग्रेणाबाह्य वंशाग्रशाग्रं कृषि विद्याअन्यो यास्य न जीवती निसमस्यां प्राप्तीं त्वकोपि इच्छा प्राप्यते
पूरयति तदा श्रीगुरुं स्वरामस्मार्षीत् ततः पटहोयं पतो समस्यां प्राप्य गौडस्यतत्समस्थ घटिंकल कर्मं पयपिरस्थं वाद्यत चूतका
रण गौडदेशे गत्वा श्रीगुरुं नृपदृष्ट्वा हरि सुगृहीतं च कर्तव्यं कृत्स्नमपणनिस्वयया ॥१॥ केनापि रीतिनिर्बंधपूर्वं राज्ञा प्रश्रीगुरुं स्मृरुपं
वा रत्नायीत्वा दिवक्कविप्ररार्थिना पतत्प्रबंधादि विलिकौ तताउ तायपरां पिपीस्त्रप्रभनात् काव्यानि च श्रीबप्पभट्टिगुरु तत्प्रति त
थाहि ब गयाकारणि सिरि धरिअं पत्रविवरमि पडंति पत्रदपकूपतत्रणो। वरतरुकाइं करंति रंगोगोगोगायं सुवत्तिकयो ४७

लम्बलग्गं। न वा अकिंसुक्रामणि रुस्सि जाम्घादरसिकः नाकोटीशारूढः स्मरति वसदि चित्रीमणिवयं सतामन्यलोकं स्वसुखवनिरतं स्म
दक्षिरतां ॥२॥ इत्यादीनि प्रधानस्तोयरुराकर्णयदि श्रामनृपस्येमा गाथा आख्याः तथाहि। विंझणविणा वि गया नरिंद नवणे सुकं
तिगा रविञ्जा। विंझानहो अ गते। गयदंबर्जपट्टि विगयद्दि ॥१॥ माणसविणा सुहाइं। जइ य नलहंति रायहंसाहिं तइ तस्स वितेहिं
विणा तीरुच्छंगा न सोहंति ॥२॥ परिहससि अहंसउलं पि। माणसे माणसं नसेहिदो अन्नथविज्ज भगया। हंसा वि वयानलहंति ज्ञमल
तसवं दणो विअ। नइस्सुदहीरं तवं दणे गमाहो। परिहट्टिपिक्क मलयानंवंदणं जाय इमदग्धं ॥४॥ इक्केण कोट्टु देणं विणा विर
यणायरस्स विअ समुद्दो। को कुद्द रयणं पिताए जस्स वि अ सादिक्कमदायो ॥५॥ पइसुक्का दवि वरतरु पिंहइ प नतणेन
पत्तादं सुदसुणगयाजइछोड। तारि मीति हिंपत्त दि। ॥६॥ जे के वि पहु महिमंडलंमि सतबुद्धमसीखिया सरसा
जडाणमत्रेविरसापत्तसुदीसंति ॥७॥ ततः अस्मालिर्यदि कार्यं विसृदा धर्मस्य नृपतेः समायां तत्रसागत्य स्वयमाष्टथ्यं
ताकृतं ॥१॥ ज्ञातप्रतिज्ञानि वदिद्यं यथा यामस्य वोतिकं प्रधानाः पृहिताः इत्येवेति तिशिष्या पुरस्सरं ॥२॥ तत कन्यकुब्जनृपं प्राप्तासु
रुसंदेशादि प्राकृतः राजा तत्कृत्वा रक्षणं करति निश्चितां कोराजन् गोदावरीतीरग्राममेकमाप तत्परिसरखंडादवकूलरात्रि
मुवास तत्रपसदात दृवीतंर्मर्थना पूर्वं बुध्वाज प्रातस्सामनाएक्षेव करनारूढः श्रीगुरुपादांतिकं प्राप विरहव्यंजकः काव्यैः स्तो
तिस्म चं तता गाथा इंप्राह अज्ज वि माखुमरिज्जइ कोणदोपगराई प गुरुराहणालानइन्द्रनीर सुत्त उलेऊं सिवीसमिञ्ज ॥१॥ इह सोराजा
शास्त्र गाथादिति दिन ओषाद्य तिवक्राम प्रातः स्वगीधरात् पलाय श्रामनृपस्य सविस्थधर्मनृपा स्थाने प्रासौ श्रामविस्तसिंधर्मराजस्य

गुरुरद्य चिन्तयति स्म तावाचयिता दूतः पृष्टः तद्रूपः कीदृशः स प्राह अस्य स्वर्गीलक्ष्मुल्लोऽसाविवत्तुध्यतो मातुलिंगकर
विंबक्षिपपदृश्यसूरिणा कारात किं स वावादी तं बीजपूरा इति स्फुटं २ इतनचाटकीपत्र दर्शितिगुरुणाहीं स्वर्गीधरे पुरस्कृत्य तंत्र
विपुलमित्ययं ३ इत्येवं श्लिष्टे ऽपि तेनापि कुणापधर्मक्षिपणन ज्ञातं ततस्तत्र श्री आमो वारवत्पाणिवेऽवसत् अमूल्यं कं
कणं दत्वा [illegible] स्याः प्रातर्निर्गाच्छता १ द्वितीयं राजसौधद्वारे दृकीलाक सुच्चात ता
निर्गतांबहीरं हीनं स्यात् ततः प्रातः पुरुषैरपि मतोगवाक्षः । नाजनपृच्छा नायटपमापपाखांतनोक्षं पँजाराकिं विस्मृता गु ति
रुणोक्तं सापृच्छत् कथमिति राज्ञोक्ते श्रामागमादिस्वरूपंय छाक्षेज्ञातमवदत् तावद्वारवक्ष आमनामांकितं कंकणं रा
ज्ञो प्रेषुक्षं द्वितीयं च द्वारपालनं ततस्तान्तत्प्रत्ययं राजानम एष्य कन्यकुब्जं प्रतिगुरुः प्रतष्ठे श्रीआमरूपेण सदागा
पालगिरिमापत् तत्र कदाचिद्विद्वापूर्ण गाछा कदाचिद्धर्मगोष्ठ्यां समयायाति श्रीबप्पभट्टिः मार्गे श्रीआमरूपप्रतिबो
धाय बद्धानुपायानकरोत् परं मनागन्न अधर्मेश्च अन्यदा तत्र गायनवृंदं सुस्वरमायायौ तत्रैकमातंगी राज्ञानंदरूपेण स्वरेण
रंजयामास राजा तद्रूपमोहितो बद्धिरा वाममधीकरत् तदा तच्च वक्त्रं पूर्णशशी सुधाऽधरलता दंता मणिश्रेणयः कांतिः श्री
र्गमनं गजः परिमलास्ते पारिजातद्रुमाः वाणी कामदुधा कटाक्षलहरी सा कालकूटच्छटा तत्किं चंद्रमुखि त्वदर्थममरैरामंथितो क्ष
दधिः १ जन्मस्थानं न खलु विमलं वर्णनीयो न वर्णो दूरे शोभा वपुषि निहिता पंकशंकां तनोति विश्वप्रार्थ्यः सकलसुरभिद्रव्यदर्प ४८
प्रणोदी नो जानीमः परिमलगुणः कस्तु कस्तूरिकायाः २ सूरिणा चिंतितं अहो मद्भक्ता मयि कीदृग्मतिविपर्ययः सम्राकाचनम

रिरंधविगलन्नलकेरिनी सा संस्कारयाति कृणाई मधुरो बाल्याशुद्धयितिच्छति श्रंतस्तत्र स्मोर्मिधौतमतयाप्येतां तकांताधिया श्लिष्यं
ति स्तुवातनमंतिच प्रुष्करस्यात्र चक्र्मदे १ अज्ञितामस्त्रां त्रिरिंद्रिनिर्वपिनचर्वदिः सौधं कारिते मातंगीमहिताऽत्र च स्वामी तिया तदव +धिर
गतं बप्पभट्टिगुरुणा । तातामासीकुकर्मणा नरकं यास्यतीति कृपया गुरुणा निषिध्यमान सौधद्वारपट्टे निशि खटिकया प्रतिबोधका
व्यानि लिखितानि यथा । शैत्यं नाम गुणस्तवैव तदनु स्वाभाविकी स्वच्छता किं ब्रूमः शुचितां लवंति शुचयस्त्वत्संगतोऽन्ये यतः । किं चातः परम
स्ति स्तुतिपदं त्वं जीवितं देहिनां त्वं चेन्नीचपथेन गच्छसि पयः कस्त्वां निरोद्धुं क्षमः १ सद्वृत्तसद्गुण महार्घ महार्घकांत कांताघनस्तनत
टोचितचारुमूर्त्ते आः पामरीकठिनकंठविलग्नतुच्छ हा हार हारितमहो भवता गुणित्वं २ जीअत्रु लविंडसमं संपत्तीउत्तरं
गलीलाचं कुवियाउसमं चपिम्मं । अंगजाणसितंकरिज्जासु ३ लविज्जइजेणजणे मइलिज्जइनिअकुलक्कमोजेण कंठ
द्विपविजीए तं न कुलीणोहिं कायव्वं ४ इति प्रातः श्रीआमो । पितस्तदर्शनं दृष्ट्वा तैः ययोऽप्य पूर्वं तानि काव्यानि यथा इतया
२ बस्मान दृष्टो ऽस्मिन् इव रमोदवत् ततः आमः उणामास्योच्चरामा चरणतं आमरामम सितं चिनाको ऽन्यपदं बोधयत् इदानीं
धेघ मास्यं दर्शय मम वक्षिरवचू हिविमस्यति पिप्राम जन्मम कलंकं इति ध्यात्वा नाम तत्रिवादिश्राचिताचिपार्श्वस्था तस्मिन्नं तापितं ह
पादं योऽवधुं इदं राजलोकाज्ञात्वा गुरोर्दृष्टस्वकृतं ततो गुरुस्तत्र गत्वाह राजन् किमिदं त्यापिर्दर्शारच्छं राजाह ममांस्य दुःकृतस्यां दह
स्यागप्रायश्चित्तं यथा दर्नयालोकस्यांत यदं मंमरुभृदि तथाप स्यापि किं निव ऊर्मः कर्मच्छिदः स्यात १ गुरुराद निवदं कर्मवित्नें वि
त्रिनिवविस्तुयात स्मार्तादीन् पृष्टवंयतः स्मृत्यादिष्ठमर्त्य पापानां मोक्षोपायजाय राजातेऽप्रज्ञताः पृष्टमनः पापधुक्तं स्मार्तत्राज्ञः स्मा

यमीश्वरिकां वर्जितं ध्यातां तदुभयरूपिणीं आश्लिष्यन्नस्तु वातपापां वैमात्री संगमे स वः १ इति श्लोकार्थं प्रसंगो कारयामास तदालिंगना
यमङ्गोऽस्तु तदा गुरोश्चेतः बप्पभट्टिस्तत्प्रणामोद्भूतजयाधृतिः तत्क्षणं तस्यां राजन्कोटिं स्मरमात्मानं मा स्म धन्यता याय दुष्करकरणानि श्राय
देवतत्याप्तिनष्ट ततः श्रीगुरुवाक्यैः प्रबुद्धः सः अमात्याद्यैः कृतः प्रोत्साहितः प्रोटो नगरश्रवश्रामदः अन्यदा धर्मव्याख्यावसरे श्रीबप्पभट्टिर्जैना
दिधर्मतत्त्वानि प्राह ततो जिनं ... धर्मपरीक्षापूर्वं राजन् श्रायस्याद्य व राजा प्राह अर्दितो धर्मो निर्वहत्येव मा दृशां
परीक्षायां परं देवो व धर्मविता लगदृष्टे तेन तं धर्मं निश्चितवहन्त्य रहि अन्यच्च भगवन् किंचिदिच्छामि नवेतापि बालगणादिकं प्रबो
धयंति नत्र कोविदं राक्षिप्स इदं मदा मथुरायामागतं हृदि वि धुंधायं तं यज्ञोपवीतालंकृतं नामायन्नस्ट शंकुलसीमा
लयापत्रजीवमालया वञ्चि प्रवक्षः स्थलं कृष्णगुणगायक विलसत्ट्ट्दृष्टं वराहस्वामिदेवस्य प्रासादांतः स्थविरगण्याद्
गृहीतानशनं पर्यंकासनस्थं प्रबोध्य जैनमतस्थापयत वाक्प तिराजसामंतं श्रीगुरवस्तस्यप्रतिबोधं प्रतिज्ञाय वसुरशीतिसा
मंतविडस्मदस्त्रपरिवृता मथुरायां वराहस्वामिमंदिरं प्राप्तः तेय थासं दृष्ट्वा तन्मृत्स्ना सूरयः प्रभुः संध्याय प्रणिपत्य लोकत्तरतो
वहां अलियचिका धसेयत्वं परां विलक्षिरस्मातथापि सोटमया श्रीजातिामृत्तसंधर्वनेपदिदरः कस्माद्विपं लक्षितं माश्चीलपूटमांसस्प्रो
त्पतितिदितो गौयहिरः पातु वः १ एकं ध्याननिमीलनान्मुकुलितं वत्कुद्वितीयं पुनः पार्वत्या विपुले नितंबफलके शृंगारभारालसे अन्यद्
रविकृष्टचापमदनक्रोधानलोद्दीपितं शंभोर्भिन्नरसं समाधिसमये नेत्रत्रयं पातु वः २ रामो नाम बभूव हुं तदबला सीतेति हुं तां पि
तुर्वाचा पंचवटीवनविचरतस्तस्याऽहरद्रावणः निद्रार्थं जननीकथामिति हरेर्हुंकारिणः शृण्वतः पूर्वस्मर्तुरवेक्षकोपकुटिलभ्रूभंगुरा ४८

दृष्टयः ३ दर्पणार्पितमालोक्य मायास्त्रीरूपमात्मनः आत्मन्येवानुरक्तो वः श्रियं दिशतु केशवः ४ इत्यादि तच्छ्रुत्वा वाक्पतिः संमुखं
तु याचे सूरिमिश्राः किमस्मत्पुरतः शृंगाररसोद्भोगं पद्यपाठं कुरुध्वं सूरयः युष्माद्देवा शिवः पर्वतस्मय थारुचिदिश्रोऽतुः पुरः पठनीयं वाक्
तियद्यप्येवं तथापि सुकृतवो वयमास्मन्निधनं ज्ञात्वा नः स्वपरमबुद्धध्यातमायाताः स्म सूरयः किं तर्हि रूपदायासुक्तिदातारो नत्रवेतीति
मतुश्च वाक्पतिः एवं संज्ञानं तत्सूरयो बलाषिरे तर्हि योसुक्तिदानरूमंसंश्रृणु पगमः जो दिट्ठी करुणा तरंगिय पुडा एयस्स सोमं मुहं
आयासाय समायरो परियरो संतापसन्नातणू तं मन्ने जर जम्ममा भुदरणो दवाहिदवो निणोदवाणं अवराण दीसइ जं तेनेयं सरू
वं जप १ वाक्पतिः सजिनं क्वापि सूरयः स्वरूपतामुक्तो मूर्ति तसु जिनायतानं ततः श्रीआमनृपकारितप्रासादश्रीजिनसू
र्तिं दर्शयित्वा तं प्रतिबोध्य जैनधर्मं प्रतिपाद्य क्रियद्दिनैः कृतानशनः पाप्माः चरैः प्रागपिज्ञातवृत्तांता राजा तत्संमुखं
गत्वा समहं तान् प्रावेशयत् राजाह भगवन् दृष्टं किमपि पूर्व णां वः सामर्थ्यं सोपि यत्सूरिबोधितः प्रभुः प्राहाथ का शक्ति
र्मम यच्चं न तुच्छम १ राजाह समयग्भुद्दोस्मिन् वद मोक्षमिति निश्चि तं मा देशं सरं पुनर्धर्मं विवक्षितमहाव्यथा २ तेन देलगवन् इच्छामि
कामि दर्शनं वः प्रश्नना अपितदा प्रोक्तः भगवन् प्रसद्य रूपपूर्वं नवः कथ्यतां ततः प्रभुः प्रश्नचूडामणिशास्त्रबलेन तं प्राह शृणु नृपते
कालिंजराख्यस्य गिरेः आलक्ष्मा इह शाखा बहिकुजहद्यांऽश्रेमु स्वोजया कोटिमिस्प्रप्रष्टता ना छ्यक्तेश्मिता दारी रागादि रहितः सांप्रत
पेशातं घोरं तपस्तप्यते प्रातं वं राजाऽन्तः यदि न प्रत्ययः तदा सुभटान् प्रेष्य अद्यापितरारधः खाजटा आनायय इति श्रुत्वा नृपो जटा आना
ययत् तुनी दीयमादाज्ञानी को मुक्तः तदति प्रशंसां वाक्वं अन्यदा प्रपंचलक्षिरपि दुर्थां लंबान गिरिनगरं राजा संरोधनं तमसुदृसेरना

DR. BHAU DAJI

दी राजा सभाकारः कथमपि ग्रहीतुं न शक्यते ततो राजा सूरिं पप्रच्छ भगवन् कथं ग्राह्योऽयं प्राकारः सूरिः प्रश्नचूडामणिशास्त्राद्विचार्याब्रवीत्
पौत्रस्ते लोकः संग्रहीष्यति. ततोऽत्र राज्ञा ज्ञातं वृद्धा द्वादशवर्षाणि स्थात् ततो दुंदुकनाम्नः सुतस्य सुतोऽजनि सपादवर्षकः स प्रधानैर्ज
न्ममात्र एव दुर्गमध्ये आनीतः तन्मुखं संमुखं कृत्वा सद्दुर्गं गृहीतः परं दुर्गाधिष्ठात्रा यक्षेण प्रातालीस्थो जनान् ददाति ततस्तत्र गत्वा राज्ञोक्तं य
क्ष राजलोकं मुंच मामेव घातय ततो नृपस्य सत्त्वेन संतुष्टो जनोपद्रवान्निवृत्तो मित्रोऽभूदेव श्रीआमाभिधनृपः पार्श्वे सुधर्मान् प्रपच्छ प्रणा
माभिवंदेषायां कथयिष्यामीत्यक्षांयरूहिरोः स्वत् श्रीवप्पभट्टि सतदब्रवीत् गंगायां तीर्थे त्वं मार्गं धेतो धेनावः तत्र तत्रैव मृत्यु ह्यस्मि जलाद्
मनिर्यंतं दृष्ट्वा तदस्ति ज्ञानं ज्ञेयं गजेन्द्राय धर्मावरतिच. ततो राजा श्रीगुरुपादप्रणम्य ततो विस्मरणाशातुं अयया त्रांकत्वादि
गंबरगृहीतं श्री गिरिनारतीर्थमवालय तु. ततः स्वपुरं प्राप्य डंडकं राज्ये निवेश्य प्रजाः क्षमयित्वा गंगातीरस्थमागधतीर्थप्र
तिचलन्नावमारूरोह सूरिणामद. तन्मध्ये धूमनिर्गमं दृष्ट्वा व्रत राख्यात स्मृतस्सूरिराम वृपमाद. प्रांत पि जैनं धर्मं प्रपद्य स्व त
तो राजा जिनधर्मं प्रपद्योत्तमार्थं समाधयन् मस्कारारा धनपरः ततः श्रीवप्पभट्टिगुरूणां कल्लकं प्राप्तः स्वर्गस्थमपालयदिति व. पात
श्रीवप्पभट्टिगुरवः श्रीआमनृपं प्रतिबोधमपि मनोऽनुगत समस्याक विद्यादि गणाध्यायपातस्य नाशवर्ति तस्यैदि कापनिस्तारणात्
× त्म × डुणायप्रकटनादिसमाचरणेनवर्तीणंयं तो मित्री दृष्ट्यापि बोधयन् धर्मं मनाशत्रुपस्यास्ताऽक्रू लंज्ञाचावहनादशांत रपियु द्वार्थसि
नपिन्नवल्याणं वमन्ये पीतिकृतामित्रदृष्टांतलावना। व. बंधुत्ति यथा बंधुः सदापि समस्येदहृदयस्य वनिजं बंधुस्तिरूयतिहितादिषु प्रावसरं
× दरः।ना × प्रेतप्राविनयापवादादि कर्मसु संनोपितदपेक्षीपरस्मादपि विशिष्यपरानवेसंकटादौ जनवल्लव तस्य सदायः तथा कविद्गुरवः श्रद्धालु ५०

पुजलेषु रूप्रिमाः शुभ्रवासल्यवत् सदाप्रत्यपदिशांतिपरस्माद्धितं धर्मं नपुनस्तद्विषयगुणसंपन्नावर्जनादिविशेषोपकारक्रियासु तथाद
रनाज। नापित स्पस्ताहराबादीकोपवारायाकांक्षिणो विशिष्यपरं परानावस्तापातंकादौ संकटविदिकेपिधर्मस्थि रीकरणाद्यर्थपारत्रिके
पिवधर्मादिणावरनवत्येव तेषां सादाप्यकृतः सर्वज्ञत्यापि यथा श्रीहेमचंद्रगुरवः श्रीकुमारपालनृपं प्रति तथाहि अन्यदा श्रीजयसिंहदेवे
गूर्जरक्ष्मां राज्यं शासति तद्भयान्नष्टस्त्याज्यमानः श्रीकुमारपालः स्तंभतीर्थं प्राप्तस्तत्र जिघांसुतया प्राप्तराजनरस्यापरिज्ञातः श्रीहेमसूरिभि
स्त्यालास्थ गृहदनिक्षिपादिनोंकमपि. ततः क्रमाद्राज्यप्राप्तोऽपत्तनश्री हेमचंद्रगुरवो विस्मृतिमानिस्तारयांवभूवस्तं तथा धान्यदा श्रीगुर
वोऽप्रच्छनुदयनमंत्रिणं राजास्माकं स्मरति न वेति मंत्रिणोक्तं न तिततोऽन्यदा च श्रीगुरवः सिंमंत्रिनद्य नृपं राद्राक्ष्या अद्य
त्वया नव्यराज्ञीगृहे न सुप्तव्यं रात्रौ सापसर्गत्वात् केनोक्तमि ति पृष्टे स्वत्तदा सायं हेमनामवाच्यमिति ततो मंत्रिणा
तथोक्ते राज्ञा तथाकृते निशि विद्युत्पाता तस्मिन्नगृहे दग्धा राज्ञी रचसूतायां च मृत्कुला राज्ञा जगादशादरं मंत्रिन् कस्येदमनाग
तं ज्ञानं मदत्यायापकारि चेतयतीति निर्बंधे मंत्रिणावे श्रीगुरुस्वरूपं प्रा सुदितो नृपः ताना कारयामास मदसि श्रीगुरूनदृष्ट्वा सनाऽभ्याय
वंदित्वा प्रांजलिरुवाच. भगवन्तत्तदामंतदृतीर्थे रक्षितोऽहं श्रीपूज्यैः संप्रति वांच्छा शुपमर्थनिर्तोनिष्कारणप्रथमोपकारिणां पूज्यानां कथं
गोऽह. चनाप्यहं नाऽनृणो भवामि तत्स्वराज्यमिदं गृहीत्वा मामनुगृहाणेति ततः सूरिरुवाच राजन्निर्संगानामस्माकं किं राज्येन. कृतज्ञत्वेन
राजेन्द्र चेत्प्रत्युपचिकीर्षसि आत्मनीनं तदा जैनधर्मे धेहि निजं मनः १ ततो राजाह नवकं करिष्येहं सर्वमेव ज्ञानैः कामयेदं परं संग
निधिं विलव प्रभो. २ इत्यादि ततः श्रीगुरून् प्रतिसमयावसरं धर्मं दिशाति नृपस्थ कदाचिद्गुरुपाश्रय आयाति कदाचिद्राजाकार्यत्याक्षान

श्रीगुरुः। अन्यदा श्रीकुमारनृपः सोमेश्वरयात्रायै चलन् श्रीगुरून् समाकारयामास। कुमातृतीर्थं प्राप्तः कृतसकलकृत्यश्च रात्रौ सोमे
श्वरप्रासादे गर्भगृहे श्रीसूरीनाकार्य स्माह देव जगवद्देवः सोमेश्वरः महर्षिर्विवान् तवाग्रे च माहशा इत्यस्मिन् श्रीवेत्रिकयोगश्रित्वणीमे
गम। इत्याद्युक्ते। मिथो विरुद्धसिद्धांतवादिदर्शनैर्देवगुरुतत्त्वानि लिम्नश्रतयापावितस्मात् तदद्य रागद्वेषौ विमुच्य प्रसद्य सम्यग्देवा
दितत्त्वं प्रसादय। ततः किंचिद्विचार्य श्रीगुरवः राजन् शास्त्रसंवादेनालं शिवं प्रत्यक्षयामि त्वं पुरः धर्मवाद्वे तत्त्वा पियदयंव किं शंक
रः तदुपास्तिः स्थापथेयाः। यथानखलु दवगीः १ ततः स्मरन्मंत्रं श्री सूरयः अर्द्धरात्रे लिंगमध्यात् ज्योतिः सन्मध्ये महदेकोंगंगाजटा
शिकलाहेक्षुयाक्षपलक्षितः प्रत्यक्षीभवन् तत्र श्रीगुरवो ध्यानेन क्षराजानं स्माहुः। उपप्रश्नस्वैरं शिवं पनेश्च साश्चर्य इस
स्य कृतं भ्रिपिदं कुरु राजापि इष्टः प्रणम्य तं पृच्छ। ईशवा च देव कुमार चेत्त्वं भुक्तिमुक्तिप्रदं धर्ममिच्छसि तदा सर्वदे
वतारोः तिज्ञभूतस्मादंप्रगुरुबुद्धिर्विद्याभवत्ती लेऽधुना जयतीत्युक्त्वा तदादिष्टं तत्त्वतनुमुत्सृष्टं भवा श्यामीत्युक्त्वा तिरोधात् ततो वि
स्मेरो नृपः सूरिसूर्ये ब्रह्म वा सेसी श्रुतोयसेश्वरोऽपि वशः अतः इति मादवो गुरुश्चात्मास वित्रपि। सहोदरो वयस्यश्च श्रमैवैको
सिनापरः १ इहलोकसुराद्यापि सद्वंजीवितदानतः शुद्धधर्मोपदेशेन धर्मोपदेशेन परलोकोऽपि दीयते। ततः कुमारपालरिवसाम
स्वकुलजिनस्तोत्रसूत्र श्रीशांतिप्रतिमां देवतावसरे प्रतिष्ठिपत् अथ नृपं श्रीजिनधर्मविरक्तो ज्ञात्वा विप्रैराकारितः प्रत्यक्षसरस्वती
कोमदेंद्रजालादिविद्यावृंडामणादिशास्त्रैरतीतानागतादिवत्तः सुरकरवक्तकुंलकपवनसाधनापटुः देवबोधिः सन्नकर ५१
णप्रवणः सप्तमंतं बद्धकमलनालकदलीपत्रासनाद्युधिरादीयपार्श्वरूपक्रियापटुर्देवबोधिः सज्ञानप्राप्त राज्ञा सभायां प्रव

शितः कमलनालदंडमासनं तं बद्धं कदलीपत्रमयासनं अष्टवार्षिकशिशुस्कंधन्यस्तमारुह्य रूपसदस्यागात्। सर्वेषां विस्मयः। आसनत्नि
वेशितं आशीः प्रतंतं दक्षुतकलाविज्ञानां पूर्वप्रबंधादितिहार्द्ये पंररिकरं वारंजयत्। ततो विसृष्टसभः शापोदेवतावसरकरणाय प्रा
प्तो देवबोधिरपि वयमपि स्थ राज्ञो देवपूजाविधिं विलोकयिष्याम इत्यादिवादी राज्ञा कारितसमागमात्। राजापि कोवनपाहशंकरादिदे
वान् श्रीशांतिप्रतिमां च निवेशपूजयामास। तदा जिनप्रतिमां दृष्ट्वा वादीद्देवबोधिः राजन् युक्तं तवैतत्पूजनादि। यतः अवेदस्मृतिमूल
त्वाज्जिनधर्मे निसत्तमः। अपि च। नोल्लंघनीयाः कुलदेवधर्माः किं व निंदं तु नीतिनिपुणाय दिवाभुवं त्विन्यादि। ततो नृपोऽवोचत्
हे देवबोधे स्त्रीताधर्मादि सा कलुषत्वनाः सर्वज्ञप्रणीतत्वे न चममन मिनपुत्रिनाति। जिनस्तु सर्वजीवदयामं वादस्तं द
स्येन नद्यंश्रद्दधत पुनर्देवबोधिः प्रोचे। राजन् यदि न प्रत्ये पि तदा महेश्वरादिदेवान् पूर्वजान्स्पूर्श्वतिमितात्रागता
नु वसुभ्रेनपृच्छेति निगद्य विद्याशक्त्या तानदीदृशत्। अत्रम हेश्वरादिदेवत्रयपूर्वसंवादादेव बोधिर्वनाऽनुसारेण त्व
यः यावदस्मत्प्रतिरूपदेव बोधिर्मन्यायतो गुरुतयाऽस्त्री कार्य इत्युक्त्वा तेषु सर्वत्तिरोधुः। ततो नृपो विस्मितः सोमस्योक्तं तदुक्त
वं स्मरन्न जडइवाऽजनि अथ मंत्रिवचसा ज्ञाततत्स्वरूपा श्रीहेमसूरयः कुमापतिं सांशयिकमिथ्यात्वप्रदानिस्मारयितुं प्रातर्निर्जितोङ्
रसमगहिकमासनमध्यास्यस्थिताः ततो देवबोधेस्समकलावान् गुरुर्नहि ज्ञातकोऽपि परं निजगुरौ श्रीहेमाचार्यैः किंचित्कलाकोशले
संनाद्यात गवत्सादि वदं नृपः स्वामिन् प्रात देवबोधादिसमक्षं पृष्टोऽतगुरवः इत्यादिमंत्रिवचसा देवबोधादिपरिवृतः प्रातर्गृहे नाम
ततोऽध्यात्मशाला नृपाय च पिमास्मतान्निजध्यामन्नाकिं विठठु स्वकारव्यानुसारतः लिदं गुरवः तावता पूर्वसंक्रतितः शिष्यो धरास्मनमा

हूपह । ततो निराधारगगने स्वलितवचनैः सार्द्धप्रहरं व्याख्यातिस्म । अथ देवबोधेरपि रोलासनमासीत् । मौनेन च कायवायवःस्तुत
याः स्तुः परं व्याख्यानयतः स्वस्थितिरिति कौतुककरी तिष्ठति नृपः श्रीगुरुनामानं निवेदयावाच । तेरा हिता सर्वकलाः कलाव
ती । कलाविलासैः सर्वसूरिशेखर त्वं [illegible] तो किं प्रसरंति दीप्यः समंततो लाघवतिरस्कृतं २ सूरयापि ममादवतावसरं पश्येपत्र दीर्घ
श्रीचौलुक्यमपवरकः तिष्ठः तत्र चतुरापि दिमामानपूर्तिविष्ठांस्तु चतुर्मुखानष्टमहाप्रातिहार्यादि विराजितान् ६४ [illegible]
दासव्यानसाक्षात् चतुर्विंशति २४ जिनेंद्रान् श्रीचौलुक्यादीनेक विंशतिं च २१ पूर्वजांश्च रत्नाभरणादि विभूतिशालि संपद्दृश्या
न् श्रीजिनाग्रेऽयाजितपाणीन् दृष्ट्वा नमत् तत्पूर्वदत् राजान् कस्त्वमेवं विवेकी जगति । यो हिंसाद्दष्टश्रोतं धर्मं त्यक्त्वा दया
धर्मं प्रपन्नः अयं गुरुः सर्वदेवतावतारपंतउक्तं तत्वमाराध यति पूर्वजा अपि त्वमत्रयाजिनधर्मादरणाद्दृश्यं सुगतिः सा
ज्ञास्म ईदृशीं व सदर्द्धिं भुंक्षहे इत्याद्युक्त्वा तिरोऽभुः । ततो दोलायितमना नृपः सम्य [illegible] इति [illegible]
[illegible] ततः श्रीगुरून्तप्राक्षीत् श्री
सूरयः प्राहुः राजन्निंद्रजालकलावलितामिवेत्वकश्चित्परमार्थः देवबोधारकैर्विषां मनुमन्ममेति नवक्या दर्शितमिदं यदिन प्रत्य
यि तदा वत्स विश्वमपि समग्रं दर्शयामि परं न किंचिद्वदतव तत्त्वं तच्चैतत्सामिशा देवोवदेदित्यादि । ततः श्रीगुरुसमाराध्यां त्रिसीमां [illegible]
मिथ्यात्वापदं द्रष्टसम्यक्त्वोव्रतत्व क्रमादिति । ब । अथान्यदा नवरात्रेषु देवतार्चकाद्रूपं व्यजिज्ञपत् देव कंटेश्वर्यादिकुलदेवीनां बलि
देनाः ७ ८ ९ दिनेषु क्रमात् ७ ८ ९ शतान्यजमहिषादीयंते बोधदे वताविप्रकारिण्योनवेतीत्यादि । ततो राजा श्रीगुरुवचसा दिनत्रयं

लोगादि कुर्वन्निजित्वस्य रथ्याति कृता स्नानवमीरात्रौ यावदास्ते तावत् कंटेश्वरी त्रिशूलहस्ता साक्षाद्भूयोवक्त राजन् पितामहो ऽस्मदेयं कस्माच्च
यानादायि । वत्सर्वजिः प्राग्दत्तमित्यादि । राजाऽऽह । देवि कुलदेवतात्वं विश्व वत्सलं संप्रतिजीवदया धर्ममर्मज्ञोनाहं जीवान्हन्मीत्यायं वकी
वदया स्थापनादेवी प्रतिरुष्टा पदं शास्य ततो ऽष्टादेवी त्रिशूलेन नृपं सर्वेष्टिदत्त्वा तिरोऽभूत् । तेनदिव्यघातेन साद्या नृपः सर्वंगीणकुष्ठकृष्टादि
रोगः प्रस्तोऽजनि । ततो मंत्रिणामाकार्य देवीव्यतिकरमाख्यायो दरस्वरूपं चादर्शयत् ततो वज्राहत इव क्षोभे मंत्री राज्ञा वक्तं मंत्रिन्नास्मकुष्ठा
दिबाधाभिः किंतु महत्तुकं जिनधर्मलांछनं लादीति यावत्कोपि नाव ति तावत्प्रातरेव वह्नौ प्रवेक्ष्यामीत्यादि वदंतं नृपं निषेध्य श्रीगुरूणां
तत्स्वरूपं ज्ञापितवान् । ततो गुरुदत्ताभिमंत्रितवारिणाभिषिक्तं से । नवजात्याद्भुतद्युतिर्नृपदेहो ऽभून्महानन्दो ऽभूज्जिनधर्मप्रभाव
ना प्रातर्गुरुवंदनाय गच्छन् शालाप्रवेशे स्त्रीकरुणास्वरं श्रु श्रावनृपः ततसांकंटेश्वरीनिशि दृष्टा प्रत्यभिज्ञासीत् । श्रीगु
रुदत्तप्रसाद्य मंत्रबंधसमावयता तद्वंशादशाष्फदशोषुंजावर क्षातलारक्षतांकुर्वतीमा राज्ञलक्ष्मद्वार स्थात् । ८ । अथ श्रीकुमा
रनृपो ऽन्यदा वर्षासु पत्तनं प्रातालीस्थौव हिर्निर्गमननियमं जग्राह तं नियमं चरस्योज्ञात्वा गूर्जरदेशं जनाय गर्जनोऽश्व मन्दानीकः श्र
याणमकरोत् तत्स्वरूपं चरस्योज्ञात्वा पकतादशारं गेलोक पीडां न्यातातत्तं गच्छतो व्याघ्र दुस्तटीसंकटे पतितः सा ऽमात्यः श्रीकुमारप
नृपः श्रीगुरूणां ज्ञापितवांस्तत्स्वरूपं ततः श्रीगुरवो राजन्त्वदाराधितधर्मप्रवसहायं सर्वं चिंतां मा कृथाः सर्वं पत्याश्वास्य ध्यानमारू
ढाः गते मुहूर्ते गगनाध्वनायांतं पल्यंकं मद्राक्षीन्नृपः सचमत्कृतमनाः क्षणादागत्य गुरोः पुरः स्थितौ पल्यंकः कोयमित्यादि प्रश्नपरं नृपे सग
र्जनाधीशोऽयं पल्यंके सुप्तोऽयं स्त्रावा पर्यंगिच्छन्नद्गिर्त्स्वेवावन् सूरयः ततो [illegible] सांत्वाद्दमानेनादेश्वर्यं देवतासाहाय्यं श्री

गुरुबलंच विमृश्य श्रीकुमारपालेन महत्यकृविरां सूदशोप्रतिपन्ना षाण्मासिकसर्वजीवाऽमारिः सकृत्य राज्ञाभिसृष्टः ७ अथान्यदानि
×वमदी× शि सुखसुप्तस्य नृपस्य संस्थामांगां कुरुरूपा काचिद्देवी बभूव। नृपपृष्टावदन्नृताधिष्ठायिकाऽहं पूर्वं शापान्तृदंगप्रावेक्ष्यामी त्वच्छागता.
यातस्तस्वरूपं नृपः श्रीसूरिभ्यो ज्ञापयामास। ते धर्मोपदेशः एतन्यत्तस्मं राजन्धर्मकुर्वित्यादि. रात्रौ नृपस्य महाव्यथाऽकुलि राजिकाक
गामानः पृष्ठे पिटकोऽभूत् प्रतीकारैरनुपशामं श्रीगुरवः प्रासा राजानं दुःखार्तं दृष्ट्वा वसतौ वितस्तुपदिश्य मंत्रिणं स्माकृः मंत्रित
पायानासुपायास्फुः बजरन्नावस्थं धरां सद्यः प्रादिशत श्रीगु रः स्वधस्तु नाऽत्र मेत्र्यादीनां प्रस्तावे प्रसरः परं यद्यन्यस्मै राज्यं दीय
ते तदा राज्ञः कुशलं परं नायं धर्म्मः श्रीआर्हतानां तातोऽस्मा कामेव राज्यमस्तु। राजोचे भगवन् का नाम कीलिका दीयताम् अ
सादोऽस्त्व दमि इतीत्यादि। गुरवोऽप्यधुः राजन्नुक्तमुक्तं॥ यदि मशक्तिर्न स्यात्तु परं शाक्तोऽदत्तमात्रय दंबं धयत्त्वं ति
ष्ठदाक्षेय च शिवा स्वरूपं सैरं धिकाकारधरस्तु तीस्म स्वयं दम ण्डं कतो सम्मर्दः २ ततः कमाद्धन्यचिन्ता नृपसर्वसामत्यन्त्री
सूरी राज्ये उपविष्टः तत्क्षणमेव राज्ञो व्यथा सूरिकपिलं कांता। गुरुव्यथां ज्ञात्वा राजा वज्राहत इव गतसर्वस्व इव खेदमदुरोबह
×कू× च ततः पक्ष्मं मानायपविश्रयांतः स्वयंगुरुः तवन्मवीति शास्त्रतां तदवाप्तन्नदन्याथा २ उत्पाद्यो धर्मधौ किंसं कस्त्रिणोऽप्लंघते य
था एवं स्वस्वमतस्त्वं राज्ञोजन्मोत्सवः पुनः इति ७ इत्युत्पत्तिकसंकार गुधर्मगौरवादवबोध्यादिकृतमं कालषु वसात्स्यकारि
त्वात्परमार्धहितोपादेशकत्वात्कृत्रिमस्नेहादि मत्वा च ऋते समग्राः श्रीहेमसूरयोः वदन् श्रीकुमारपालनृपालं प्रति तथाऽन्येपीति शाह
ष्टान्तः लावना ७ पितृन्निपितायथा प्रकांत वत्सलहृदया उत्रे सा म्रानाडनादिनापि न शिक्षयति परां प्रतिष्ठां चारोपयति एवं केवन गु ५३

रवोऽपि श्राद्धजनं, इति पितृसमाः युवराजर्षिवत् तथाहि अचलपुरजितशत्रुर्नृपपुत्रो युवराजः श्रीराधाचार्यपार्श्वे प्रव्रजितः क्रमास्सकली
गमपारदृश्वा विविधलब्धिमांश्चाभूत्। विहरन्नेकदाऽचलपुरमागतः पृच्छति अत्र केपि साधवः मा गास्किमलणंति न शक्नुवंति स्थातुं साधु
पद्वकातराजपुराधःपुत्रायाराप ततस्तत्प्रतिबोधं मनसि कृत्य तयोर्द्वितीयोकि र्दिमाउपेस्त्रशंवारितापि लिखार्पुष्प ततोमास्म
दृष्टो महर्षिर्वशास्त्रदित्याहतौ ततौ तालिरंतः पुरीलिर्महर्षिमिदं ग्रवदन् परिहस्तौ कुमारौ आगत इत्यादि निवार्यमाणो पिगाढशब्दं धः
मशिघंटश्च कृत्वा कुमारौ कतुश्च कृषेन क्षितिं वस्मि ऋषिरता प्रतवार्टपरंस्तु वां सम्यग्वादयंत ताताम् सुनिर्हत्य तौ वादयत
परं न सम्यग्जानीतः ताताऽवकाशं लब्धा विसृज्य दन्ते शिक्षितौ महर्षिणा गानकवार्य विकेदंतोमुक्ताः स्वपदं प्राप महर्षिः ज्ञातं राज्ञा
प्राप्तं गुरुपार्श्वे उपलक्षिता मुनिः क्षमितश्च ताता रूपत्याग द्यावीक्षांप्रतिपाद्य शिरसिलावं प्रयम्य कृत्वा प्रगुणीकृतौ प्रव्रा
जितौ च यतः बलात्कृत्वा निगालानां विद्यालोऽजन्मौषधं गवो नलिकया चाज्यं तथा धर्मोऽपि प्रयुज्यते १ इतियथाऽसौ युवराजर्षिर्हि
ऊवत्सादितपुत्रे च ताडयित्वापि धर्मे प्रवर्तयत् एवं कश्चिद्गुरु रवापीति पितृसमाः इति पितृदृष्टांत लावना ७ मायस्ति मातास्पि
तुरप्यधिकतरिकोतिकान्तिक वात्सल्य कृत्वति तदुक्तं सुधर्म म्लुविधुज्योत्स्ना सुष्टीकाशर्करादिलिः विधमासारमादायं क्वनितं जनी
मनः १ शिक्षयति च पुत्रं विविधलाभप्रदर्शनाद्युत्कलावरणाद्यपायस्मृतिर् अपि मातृवति तमात्कश्चिद्गुरवोऽपि स्यानितिमातृसमाः क
मलश्रेष्ठिसुतप्रतिबोधकृतीयाचार्यवत् तद्यथा श्रीपुरनगर श्रीपतिः श्रेष्ठी परमसम्यग्दृष्टिः तस्य कमलः सुतः परं धर्मपराङ्मुखो
निर्लज्जां व्यसनी गुरुदर्शनं दुरितमिति मन्यते साधर्मिकान् समप्पति वाहहि त्वाक्षिदवस्तु तेषां शोकाकृन्दमिवगणयति धर्म्मविषये

वक्तुमपि पितुः शिक्षा तस्मिन्निष्फला यातस्मा नास्तिकः सर्वथाप्यंहि वचसां विरक्तस्तं गर्जन्नगरांतस्थ वारं अन्यदा श्रीशंकरसूरीणामागमः
श्रेष्ठिना पुत्रस्वरूपं विज्ञप्तं। कमलस्य गुरुपार्श्वे प्रेषणं गुरुस्तिरूपदेशः पृष्ठा वत्स किं विज्ञातं कमलः न किंचित् किं कारणं मया तु भग
वतां कथादिकं कथयतो चलंतीं घंटिकां ष्टोत्तरशतवारं गुणिता ततस्थस्य जो श्रमरमे सूतामगादिशिष्याः केपि गलबलाय मध्याः श्रीघ्रेर प
ठिताः तत्रांतरा घंटिकाचलन संख्यानां ज्ञायी त्यादितेता स्या प्यायमित्यक्ष पटि तस्मैः कमल इत्युहसितावर जवइति लोके जगर्जति
का ज्ञाततत्त्वांतः श्रेष्ठीलज्जितः। पुनरन्यदा शील सागरसूरी — गमः प्राग्वत्सर्वं निवेदितः प्रज्ञप्ता स्मद्व्याख्यानं सम्यग्शृणितनीयमि ×२×
ति गुरुशिक्षा वचः। कमलेन कोटिकादरप्रावग्रासंख्याकरणं — दि ततः ज्ञापकितः सर्वैरपि सा: अथान्यदा कण्पाचार्या विपश्चिन्न
नमत्वा वसंतास्तत्रेयरुः तैरपि श्रुतं कमलस्वरूपं दितापि — तयामन सिप्रतिज्ञा तस्यतस्प्रतिबोधं श्रेष्ठिनो ज्ञापनं गुरुणाम
दरंदृष्ट्वा श्रेष्ठिना पुत्रस्य पार्श्वे प्रेषितः कमलः प्रायुक्तनाथिया — तत्रप्राप्तस्थमः उष्टीमृटस्थाय मित्वं उक्तलावैरंजाते दिकफलापद ×२०×
ज्ञानादिनामा स्त्रावीथ्यइति विश्वरूपा प्रवाद्युर्गुरवः। तद्‌कमलावसि॥ — किमपि शास्त्रायनशाभ्रुरहस्यं कमलः प्रोचे। नगवन् किमदं दंबेन्मिग्र
सद्यादिशंतु सारं किंचिन्गुरवः इर्वं ब्रिस्सा शिनाश्री णां गुणात्र्यवगंतव्या गुणेष्वपिसावाभविद्दताप्रश्नने यदाद अाकारैः कतिविजिरा
कुटिलया काष्ठिक्रियेत्याः सिताः स्वैरिणः प्रथयंति मन्मथशरव्यापारवर्जंपमनः कांसा विभुत रंगके भमस्तणवा यः पुमर्गस्थितो सा व
ः काचपटेषु पुष्करमिव प्रव्यक्तमुत्पेत्सात। २ इत्यादि कामकथालिराक्षिप्तहृदयः प्रादकमलः नगवन्नकथवमन्योपरि नीरसत्वंश्रुरि
वाश्रिपदस्थः पुनरूसल्लासममनस्सुरुर्नवइवनाष्टतस्मारणा नियवंदकथयाभीति प्रतिस्मृतात ततः प्रत्यदमायाति कदाचित्कथाकृ ५४

×१×२ चितश्री कथाकदा चिद्दिद्र जालविद्याविनोदः कदाचित्प्रश्नोत्तरलिकादयः एवंमासोऽत्यगात् अासन्ने विहारावसरे श्रावायथार्थं नियमान्प्रप
द्यंत। कमला पियुक्तस्तवमतिनयमा पप्रच्छगुरवः स्माज्ञः सद्वचिरदीर्घवाचयं कमपिनियमं गृहाण धर्माद्विमारः पुरुषार्थेषु। सत्वसंयमसाध्य
इत्यादिः कमलापि विटताण्डुरवकुं नयांमो पिनियमाः प्राकुमतिमंतथ्यथा। नृपतिर्गेषवज्ञायनी यं च वांब्यानमर्म्यं पक्वान्नेषु कावल्लाक ष्ट
कादिनस्यं। क्षीर पुष्कु व्यादिद्धीरासिनियाति अकृतंनालिकेरं सुखेन निक्रेपंपरधनंग्टदीवानार्प्पणीयंप्रत्यर्पणीयंवत्. मदाविलेव
नत्यादि गुरवोवदन् सद्वनायंदास्यावसरः। किमपिनियमनंगृहा — ण एकलीकिलः सोवकु प्रातिवज्ञिकस्यजरतः कुलालस्यटद्दिं दृष्ट्वा
मयाशेक्तव्यं नान्यथेति समनियमो अस्पयस्तिस्ताति पितस्यधर्मा। — वाप्तिं विज्ञाय सर्वसमक्षं स एवनियमोऽटटीचक्रे। पालयति च स लो
कलज्जा विना किंचिदाचार्यसंपर्क्कजधर्मश्रद्धया पिंवअन्यदा — राजकुलस्य होग्रदस्मु रुस्यागात् लोकं यावदुपविशतिनाव
न्नियमं स्मारकुलालस्यगृहं प्राप्तः परं स नगृहाद ततः खनिं प्रा — प्तः नीविः खननतः प्राप्तनिधेः कुलालस्य टद्दिं दृष्ट्वा दृष्टा दृष्टेति जल्प
न्युष्टिं बध्वा पश्चाद्वावितः। शंकितेन कुलालेन उर्द्धं सर्वं वाताव परं — मागाद्वद तुच्छापश्चाद्वालिता निधिं प्राप कुलालायपुनर्दयया कि
चिद्ददौ ततश्चापि दृष्टधर्मफलं स्थाने वगुरूनुच्चारणी चक्रे। तदुक्तं धर्मस्सम्यगाराधयेत्सर्वं मिवापक्रमाच्छिवं गमीति यथादिपात गुरवः कमलं
मासिवशिक्रयं स्तन्मनोरंजनप्रकारैरवां य गुरवो सव्यांस मनोरंजनादिलिः मासिवधर्मप्रवर्त्तयंति तिमाद्यसमाइति. मात्रदृष्टांत सावना व
कल्पतरुणोत्ति कल्पतरुवच्चेतनगुरवः सर्वोत्तमज्ञानलब्धिमृद्धिरतः सुराणामप्याराध्याः त्रिजगतापिस्पृहणीयगुणा दुर्लभदर्शनाः सक
लमनोवांछितफलार्पणशक्तिप्रयुतास्तत्क्रिरुलमेकमात्राराधिनांनिजाश्रितानां मनोलिमतं गोष्ठसुरवसंपादकास्वति। ४५०३ त्यन्तरपंवदत्र

[illegible library stamp]

शाश्वततापमादिप्रतिबोधतत्परमात्मलाजनादिकवलज्ञानावधिमनोवांछितफलदायिश्रीगौतमगणधरादिवत् इत्युक्ताः सम्यग्दृष्टि
ष्टांति इति आधर्मगुरवः। तेषामाद्याः षट् सर्वथाप्याद्या याः कथञ्च यथावत्त्यागमं इति। अपरे च षट्त्रवजलधितरणतारणप्रत्र विज्ञेया यथा
त्रयमधिकाधिकश्रुतफलप्रदाश्च गुरवः इत्यादरणीयत्वाद् इति तच्चं अधेयामवद्वादशांगीश्रीहनप्पाश्रितायाः तिरश्चीनदर्शति तत्र के
चित् श्रीनारः सर्पपोपमाः सुमेरुप्रमाणस्तारणमा अपि सुगुरुपाद आपेक्षांतिकहितामृतमयाः अपि विषतयैव परिणमंति यदाह सामाइति
पिजलं पत्तविसम्मेण अतरंगुरुअ। अहिसुदपडिअंगरलंपि णतडेम्मुनिअंदोह १ इयंता कालकस्मरिकामिनेयतुरमिणिन
गरीआदत्तरपादयः सम्यक्कचित् आमोघतल्पाः श्यगुरुणोहि दाचेपिणः पदरसदसत्समादस्खलिता इच्छावारयंत साइपति
दापरानवादिदेवउर्व्वनायुविस्तजयिंताधर्मोपिदनात्। इणादद्ततगुरुस्योधनमिवाभोघकाधर्तिः स्या श्रीगुरवाणिते
प्रातत्र्प्रमिनाअपिमारवजन्मीधर्मविशिणः इत्यादि विकल्पादि नयाग्नेत्यस्यघाविधेस्योपिश्राद्धेस्योयथार्हधर्मोपादत्ताददिद्दते
तत्स्त्रे आमोघकतल्पाः सणिताष्टैतरखरेटादितुल्पत्वयागामपिय था जदसिदिलमसुइदेवं तुप्पंतेपिज्जनरंखरेटइ एवमणुसासणं
पिज्ज दूसेतालत्तइखरंटा १ यद्वोभिदंपोदी पमायखलिआणि निन्नुसुन्व रइ सहोसवक्खि कण्णा साकुजणंतणा समंगणइ २ निन्नइ
मिवतो रवरंटउन्नोसवक्खि उन्नोऊ ववहारनवक्तसंजिणगदाई सुगत्वंति ३।७ इति २ यथावत्काभायया परेषां धर्मायप्रदरंति त
था केचिद्बाह्मनावृगुविनयसंवेगविरागतासमदर्शनसम्यग्ग्राहक्रियादिवगुरुसाधर्मिकितक्षिप्रस्तृतिनिर्विशाम्पराषांधर्मायप्रदरं
ति सूर्यांतव अमंतिदो मिकाः केचिद्वदिवगुरुधार्मिकाः पर हीपाडुपोतनविक्रीतोवणिजायतो १ तत्संबंधश्च गुरुक्ते अके चिदाचार्याः त ५५

णंगमामदालवालडो स्याद्याकुल। तत्रान्यदादीपांतगत्प्रबहणमागते तस्मधाद कौव गिम्मायावी कश्चिद्याधीत आवक्कवासोप्रमतं वसति
प्राणव वैदेगत्वा प्रावासपरिचयं अते वालिमतद्धगच्छम आवर्जितो कुलोको प्रस्ताविताय राजप्रबहणस्पर्शा जाता त्याप्रवहिद्रत्नाय
रूनादृष्ट्यंत खलंपुरस्कृत्य गतावुपमा गतंदावदानतद्वारणिकावसर पोनेलितः मित्र पटइत्यादि आस्मदववतदातोदिदद्वयि यामिपाव्वयः
मा तावत्प्रदिरंतेयानं प्रामंवर्द्धरकूले विक्रीतातरतोपरीतं वज्जत्वधनं रजंपातनत्र कुलानिरुद्धो पितिः तद्योतत्वमितो नीतकुरोः आ
रूपातरक्तं। एवं कष्टं मदमानयोर्गतावजुः समयः अन्यदा वसुपुस गतपरिचितञ्जहिनोपलक्ष्मोविनो पश्चास्त्रामावालोचितपतिक्रांतो
क्रियापरौ सखवंतस्म गत्वोतस्व वजत्व वपेक्षसपत्रदीदीवणिगाग रत. निमीढी इत्यादि प्रक्रिया पूर्व्वं प्रइतो वंदितुयावदुपलक्षितश्च
न वर्कुला संतेतेनातो। आगतमात्रेण निमंत्रितो कुलोयानदर्श नाय भूतः स्मयतो दिष्टवपुरंकूलंदिद्धाणि अस्मद्वयमप्यवस्था
इं आत्मवंदसुमावयानउम्मद्गुणेनयाणंति १ तक्कवानअ४सा३ मतवोगवस्थिरेनंदतिमिति एवं विधाअन्योपिबदवः प्रसिद्धाः इति
।७।३ अथ वणिग्युतं कश्चनश्रावकोपदिक्कमंत्रतत्र निमित्रचिकि आदि नोपकाते ता मवगुरुमितिरत्नवासजेत वस्त्रासनादिनोपचरंति
वनापरंतु धर्मदायितयतिवणिजुसमाः इष्टांता प्रसिद्धा ७।४ अन्येत्वं धगवीसदत्ताः यत्सुवहूपिसुगुरुणपदिष्टं तस्मिन्कुतायत
~१३~ नाकस्मैचिकुणाय अन्नदत्तवत्रादिषिवति ७।५ अपरेसुनर्द्वायपसाः येसुगुरुक्तं धर्मापिदत्वा समरसकत्रासंक्रादिरूपं धर्मस्यैतिम
र्वमपि लोकरंजनार्थं कैवस्थतायैवन प्रवर्मनाग ण्यंतर्तिद्वियंति ६ ।७ पातत्वममणसगो चूरमव्यावा गुरुतस्कमर्गणोवां सर्वप्राणिनावा द
क्षपादवांमोगपाइति ७ ६ तथाकेचन यत्तु मदत्ताः येभ्यदत्तं स्वल्पमपिधर्मपदं महाफलाय कल्पातं धनपतिमदेखबत् तथादि नंदह

पेराज्यमनुज्ञामतिधनपतिःश्रेष्ठीश्राद्धेन्द्रलक्षारव्यःस्वक्रियानिष्ठोयथा यथवाश्रद्धिव्यवदरति. अन्यदाऽपूर्वचूर्णप्रायःतीकरणात्तुष्टेन
राज्ञामुख्यामंत्रीकृतः ततःप्रमादपंकनिमग्नामग्नस्सन् सर्वधर्मकर्मपरीक्षामाप्य श्रद्धारुद्धिः नजानातिसाधर्मिकान्तेनापिगुरूंदेवानपि
मदिरामत्तइवगतविवेकाचेतन्योऽभूत् ततोगुरुभिस्तत्प्रतिबोधायगाथाप्रेषि तद्भिन्नाकिंतुअगतडायागायकिंगयंमरणं. पिहिअंवेन
रयदारंजेणाजेणानकुणाइधम्मं १ तांवाचयित्वासद्यःप्राप्तबोधतंसमग्रधर्ममाराधयामासेति ७. अन्येतुमित्रप्रतिमाः येगुरुभ्यःप्रीतिपरावं
दमानास्तउक्तं. धर्मोपिदेशापदंपरमार्थदितत्वप्रतिपद्यंते आ … त्मानंचगुरूणांप्रजनादप्यधिकंमन्यंतेपरेयथाव्समरेविशेषका
र्यादिप्रश्नादिवुद्धमानमप्रदर्शनात. अनादरात्मनाकुर्वंति … नीति. तथाचागमःमित्रसमाणेमाणा ईसिंरूसइअपुच्छिव
कज्ञे मन्नंतोअप्पाणं मुणीणसयणाउअप्रहिअं ब य … क्वचनवंधुवत्श्रीगुरुवचनंपरमार्थहितधियांगीकुर्वंति
मुनिषुकोपितनवार्दशूदयतःपरासवादीनवंत्यंवचमदाय … यः एवंविनयकर्मसुतथानादरवंतइतिवंधुसमाःयदाह. हि
यएमसिणेहोविज्ञअ मुणीणमंदायरोविणयकज्जे वंधुसमोसा … रूणं परासवेहोइसुसमदाअे ८ क्वचनपुनःपित्तसमांश्च
ततोप्यधिकवात्सल्यवतः अत एवपिविकांतवअतः प्रमादस्खलितादौशिक्षयंति तथाविधसाधूनपि नवदृष्टवतस्खलिताअपिमना
गपिमनसिनिःस्नेहालवंति युगप्रधानश्रीकालकसूरिशिष्यशिक्षकप्रातरश्रावकवत् श्रीश्रेणिकादिवच्च. तदुक्तं. चिंतइजइकज्जा
इं नदिठ्ठखलिओविहोइनिन्नेहो एगंतवच्छलोजइ जणस्सजणणीसमोसड्ढो १ तत्रपितृसमानायय यावर्मेरसाधुस्त्रीहस्तमपिशिक्षयंति
वलसद्गुरुपवत् तथाहि श्वेतविकायांश्रीआषाढाचार्याः स्वशिष्यानोगाढयोगान्वाहयतोनिशिहृद्शूलेनमृतांदेवीभूताःस्नेहाच्चदे ५६

हमधिष्ठायपेयोगान्सम्पूर्णीकृतवंतः ततोनभ्यमाचार्यैश्चापयित्वाघदत्तंनिवेद्यनमस्याप्तिथाः ततस्तच्छिष्याःस्वरूपंदृष्टानशायंतेको
पिकोदृश्याऽऽस्त्यव्यक्तमतवादिनाभिधावंदनमकुर्वाणाराजगृहेमौर्यवंशोत्पन्नवलभद्रनृपेणसुश्रावकेणसामान्यप्रतिबोधनानेतेषांप्रतिबो
धनोपायमपश्यविनावयंतावोरइतिकृत्वाधृताः कुट्टयितुमारब्धाः ततोवोचन् नवयंचोरायः तयोवयंवंश्राद्धः किमस्मानकुट्टयसि राजाह
कोवेदकः कीदृशाइत्याद्युक्तिभिः प्रतिबोधिताइति ९. मातृसमसाश्चयमा प्रिवपाश्वःशिक्षयंतिश्रीश्रेणिकवत्. अन्यदासौधर्मेंद्रेणश्रीस
म्यक्त्वशार्द्धविषयेश्रीश्रेणिकनृपप्रशंसा. अश्रद्दधानःसुरःपरी … क्षितुमनाः साधुवेषेणयांमत्स्यान्गृह्णीतंजालक्षेपादिकिकर्मकुर्वन्
श्रीश्रेणिकेनतदाश्रीवीरजिनेंद्रेशाप्रवंप्रत्यागच्छतादृष्टश्चिंति … तंच दाधिगाधनिष्कलंकहितीयेऽयं निर्मलिंलगवश्यासनंकलं
कयति ततोयर्थान्येनपव्यंतितत्प्रिनंनिवर्त्यास्मास्मादुष्कर्म … णः ततोनिर्वजिनेसामान्तश्चिरः व्रतःपुनरग्रेसाध्वीपीतरग
र्भिणीसाक्षीनृपः मार्हवासनोम्पादइतिकृत्वासिःघृहेआना … य्यसामान्तशिक्षयित्वाऽप्रवरकेआहदासीकृतरक्षांताप्यासाम
प्रसवावधीत्यादि. १. कल्पतरुसदृशाश्चकेचनश्राद्धाः यथाहि … कल्पतरवःसुजातीयरूपायांपरमावधित्राःसुमनःसेविताःसक
लवांछितदायिनश्चश्राश्रितस्याभवंतीति तथाकेचित्श्राद्धाःश्राद्धेगुपरमास्वामात्मस्त्रात्रराजटदशीलसम्यक्त्वादिगुणैःसुरगणामपिसेव्या
श्चाश्रितस्योयथार्थधनार्प्पणप्रतिष्ठापापणादिभेदधर्मोपायणनस्साहाय्यकरणादिनापरलोकपिवांछितदायिनश्चभवंतिश्रीसंप्रति
नृपादिवत् पट्खधिकशतत्रयउद्यपवणिकुटुत्रसाधर्मिकसमीकारककसापउगमिंदवत्. श्रीकुमारपालदेवान्वयालंकारसाधर्मिकिचक्रिशि
यक्षीनरतनचक्रिश्रीदेवनवीर्यनृपादिवत् श्रीअभयकुमारश्रीवस्तुपालादिमंत्रिवच्च. तेषांसंगतिरपिमर्दोन्मदयत्नेनअश्रायेवकल्पतरूणांयथा

श्री अभयकुमारमंत्रिणः संगतिः श्री आर्द्रकुमारस्य कालसौकरिकात्मजसुलसादीनां च वृत्तिः ७ निदर्शनानि स्युर्वर्गत्रयेऽपि योग्यायोग्यानुगु
रूपमस्मादेतदर्शनां स्वसम्यक् योग्यादर्शनाः कुरुत दृढधर्मसिद्धाय न शिवं लभध्वं ८ इति तपागच्छेशश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्री उप
देशरत्नाकरे द्वितीयेंऽशे षष्ठस्तरंगः ६ पुनर्योग्यायोग्यस्वरूपं निदर्शनांतरेणाह अयतरिशमिआलसमकुंडकरि
घट्टरिघलारंडपजघवोअ नित्ता मपरलववारितारणअ समत्तसत्तावरुयुरुणो १ व्याख्या अयस्कयादिनिवाबद्धावा युरवः स्वपरयोर्भव
जलतारणात्र शाकाः शाकास्थलवंतीति पिंडार्थः अथसावयवार्थः अयसो लोहस्य तरीनौः अयस्तरी माध्वितरी बुद्ध्या सुगमजनैराश्रिता
मतीयथाऽस्मृतया निमज्जात्यवश्यं जले निमज्जयत्येवं परी नपि स्वाश्रितान् तथा कश्चिद्गुरवो महारंभपरिग्रहादिमूर्च्छासिरः
लिरता विशेषाता विषयव्यामूढहृदस्वयं निमज्जान्भवजले मज्ज यंत्येव स्वाश्रितानपि तदुक्तं परिग्रहारंभमग्नास्तारयेयुः कृ
थं परान् स्वयं दरिद्रोन परमीश्वरीकर्तुमीश्वरः १ अपि च उक्तं घरिसज्जा कम्मणकिज्जइ कवणपीस्सयुरुकव थालमिज्जइ
मूढस्वलोकअयाणनवुञ्चइ कह मकह मणकिम बुज्जइ १ हंता स्पष्टापवेति २ सिआलत्ति यथा दिशृगालानि शतसो विशं
त्वमाख्याद्या दारिणः कुडा सिः सद्भावधिरनामायावञ्चलाः परविप्रतारणपराः शावप्रकृतयस्य स्पः स्वराद्यन्तवृत्तागस्नद्यादिजलं
नवतस्तस्मात्तुंम्ब यंतारयितुं च परानिति तथा कश्चित् शृगालवद् विविध्वारिणः सदाध्यकर्मादिदोषदुष्टत्वादिनानिंद्यमाहारमुपजी
वाना क्रियाविषुवमादिनोनिः सद्भावा मणयः कुंडाः पार्श्वस्थादयः स्वयमुज्ञाद्यंर्थवालिशजनानां विविधवञ्चनपरास्तेस्याः सुखासेव्यं
किंचिद्वस्वादवगुरुणावत्स्त्रीरजादिकं धर्ममुपदिशंतः किंचिदज्ञानमंत्रतंत्राद्यैहिकोपक्रियापरावकरास्योंमीदशा राधस्थानादिवासि

सुविहितस्योविरज्यंतानात्मवशीकुर्वंतस्तेरपिकिंचिदैहिकार्थलुब्धैः प्रमादिकवशांवर्चित्त्रस्तिसिंमहामोहांधतमसंवस्तुतत्वविवेकलोच
नेनिर्विद्यमाणधर्मेपिस्वशाकतया सुखासेव्यासमग्राजलहरनयस्थावकरसाग्रदुराराध्यस्य सुविहितवेषधारिणइत्यादिधियाश्रीयमाणा
स्वजनवजलनिमज्जंतिस्वयं मज्जयंतिवतानपीति एतज्ञावनाचविशेषागमात्वदयं घप्रसिद्धकथानकतो बसेया तच्चेदं वनेकुचिदेकः सिंहो
निवसति सकस्यविर्विनश्वापदैर्वनांतरादेकिकस्वापदार्पणेनसेवा दितिश्च प्रसादितं सेनहन्नासोयिः सर्वेपिदृत्वत्स्यत्रायमाणैः सेव्यमा
नात्ति राजते तस्मिंश्च वनेमहानद्येकावहति अन्यदा तत्रवने नद्य रस्य वक्तिहमदादवाग्निर्ज्वलन् तदा वसार्वस्वापदाः संत्वयव
योतरसिंहस्योविख्यातावनांतरंगंतु मशक्तास्वस्वामिनेसिंहस्य पाश्विषत स्वामिन्नस्मानिस्त्राणां त्रायस्वेरत्यऽवदंश्च सिंहोपिपत्र
तास्मीतितानाश्वास्याकार्यवनद्यातपकंरंजगामतांश्च कांश्चि दारूढदतुपृष्ठेकांश्चित्स्कंधकेसरापुच्छादौवव्यलीलगह
ठं फालंवदश्चानद्याः परतीप्रापत् तांश्चतत्रात्रायसुनः फालं दत्वाऽवशिष्टप्रापयत् तन्मत्रविशेषश्वापदान्सर्वानपिविह्नाद्वि
फालिदुदतारयन् उपशांतदवाग्नौ सुनस्तथैवसर्वश्वापदान् वैकूटप्रापयत् तस्वापदास्तदादिसिंहसंजाताधिकस्नेहयंसंसे
वमानाः सुखेनविलसंति तत्रकश्चिच्छृगालोलब्धो मयास्वापदैश्चारणोपायः अहमप्येतानवसुतारयन्निः सेव्यमानो विलसिष्यामीति गर्वि
तोऽन्यदातघिवलत्वदवाग्नौसिंहस्रुपतिष्ठमानान्त्रावस्वापदान् तोः किमर्थं क्रिरतरस्यासिंहस्यपार्श्वेगम्यते अहमेवतत्त्वतारयिष्यामि
नदीमिति आकार्यपितद्वनंकचिद्विज्ञाः कथमस्मद्धीनबलोपित्वमस्मात्तरस्यसीत्यपदांमसहर्वकेतमवगणय्यपूर्ववत्सिंहसुपत्थि
तास्तेनरक्षितास्य सुखिनोबभूवुः कविच्च जडधियः सुखासेव्यतयाशृगालमुपाश्रितष्त सिंहवत्तेनारोहिताः स्वपृष्ठपुच्छलग्नातांश्च सुवा

×पुउ×

दौ ततश्च सम्यग्गालः कथमप्युत्तत्परतीरगमनार्दफालबलविकलयानदीमध्यपवापसत् आत्मानं तां च निमज्जयामासेति ७ एवंस्मिन्म
दृष्टान्ते रथः स्वं स्वाश्रितांश्च जन्मजरामरणादिदुःखदवाग्नेः प्रज्वलति भवविषयरूपानदीं तरीतुं तारयितुं च क्षमा इति. सेत्यादिनाधिनो स्मृगा
लमद्दृष्ट्याश्रुत्कुगुरवः श्रुताधादिज्ञानक्रियानुष्ठानादिबलविकलाः स्वं स्वाश्रितांश्च मज्जयंति तत्र जालं तथा चागमः कुसीलसिंगं इह धरइत्ता
इ मिच्छयंजी विअद्भवइत्ता असंजए संजयलप्पमाणे विणिघायमागच्छइ सेचिरंपि १ उद्देसिअं कीअगडं निआगं न मुत्तइ किंचि अणेसणिज्जं
अग्गीविवा सव्वभक्खी भवित्ता. तत्तो गच्छइ कट्टुपावं २ इति परिहर णीया इरत इ द्वितीयो दृष्टांतः ७.२ अथ मर्कटद्वि. मर्कटा वानर ×ति×
श्चैत्येकापैमिहिता द्रुफलाद्यनिंद्याहाराः प्रकृत्या चापलवृक्ष डः स्वल्पमवश्वस्मात् प्राग्वस्य प्राग्व्यावस्थितस्वरूपां सिंहोल्लंघनी
यं कांचिन्नदीं येषां संतवं वजलजलावगाहि ज्ञास्वास्तरतटत्त। रुज्यारवाद्यवलंबबालनफालपूर्वं किं कथमप्युल्लंघनकश्चि
त्रां स्वेनन पुनः परं प्रत्युल्लंघयितुं प्रभुः तथाक्वचित्कुवादिपरतंत्र तयानिर्दोषाहारकल्पितदृत्रायाण्यल्पसत्वास्त्रवकृत्यकृतादिपय
कषायादिप्रमादिस्वं चलीकृतव्रतसोऽतएवसम्यक्संयमक्रियाभूत पाविधेनादधातपूर्णिधानं तथा वाच्छुतिकारः स्वगणं सकः स्वगणं स्व
कः स्वगण कृद्दः स्वगणं क्रमी. मोदाद्येः क्रीडयत्वादं कारितः कपिचापलं. १ सपितादृक्कर्मारणवारणादिसावद्यनमादाशा सौहिदिविसारतटत
स्मममानस्तुवदिसादाय्य बलनंकथमप्युत्तरंतिसवसागरजलं न पुनः परानुत्तारयितुं प्रभवः श्रुगवधनश्रीकालकसूरिशिष्यादयश्चा
न्नादादरणीकार्याः। ७ यद्वा यथा मर्कटाः प्रकृत्या चपलाः प्रमादिनस्थलीकप्रसिद्धोपारव्यानन सुरह्यादिपरगृहे संगपवर्तमाना नृतक
रणादौ तथा क्वचिड्मादकलदमक्सरादिसिजिनज्ञानमहिम्नोलंगमवकुर्वत न इहैं. ततश्च परघांबोधि नाशादे स्वनवेनम च स्यापि ५८

बोधिं तन्नाशयंतीति। तदुक्तं। वेअब्भवविणासे। इमिघापपवयणस्स अब्भाद. संजइवउत्थभंग मूलग्गी बोहिलाभस्स. ततो द्वैतपां वरणता
रणाशक्तिवात्त्वापीति मर्कटदृष्टांतता वना ३ करिण्वि। यथा करिणो गजवराः पराक्रमनिधयः प्रसर्पद्दृप्यनिरवयाप्रोल्लसत्प्रचंडशौंडीर्यतः प्रा
विस्व रतरुषंडमूलानसूतसनिकक्रीडिताः सजलजलधरगलीरगर्जितत्रासमानासुदक्कुसं गम्हतां विधाटव्यारोक्कविरुल्लकादिमनोलिरा
मतरुवरारामपश्चत्रयासमंदस्त्रिनालिः सा दलांखलंति। ततः समीकृत्य स्वदवानलं क्वचित्प्रज्वलंतं व सांतः क्वचित्प्रागवस्थितगुणागाधतरं
गिणीप्राप्तांजलकलिलेपटतया प्रपनयंतः सकलबाह्यांतरापत्राप व्यापदं तद्दूरिस्थितिः प्रापयत्स्वपरम शैत्यसुखमात्मानसुत्तरंति देला
मात्रेणतां। प्राप्नुवंति वनिरपायं पदं। परं न तेषां मृगादिस्वापदादि पत्यादिव्यवहारः कश्चित्। नापिपरं स्कंधदावासांतारयंति प
वंक्वचन मदप्रयिस्नपोनिधयः पंचविधस्वाध्यायध्वनिगंभीरा। गर्जितत्रास्यमानाः सुदकुडविकल्पचक्रवालाः। समुल्लसत्स्वव
लधर्म्मशुक्लध्यानमहावीर्यप्रौंढीर्योज्जिकृततनरांसुदकमत्तु। मसमूलान्मूलनिकाविश्रांतक्रीडितानवृष्टवंस्मनोः तिरामेश्री
मत्प्रात्माराम संस देलं रखलंति संगताः सर्वविरतिश्चालिः निरीक्ष्य वप्रलतृक्कुड सब्बस दस्संकुलं रोद्रकषायदावानलं अस्पृतस्वशामदानदी
मस्तु ल्लसमाम्पा ऽ प्रस्ताशितिः सर्वांगीणो ह्याप्याणोपशात्पापस्य शैत्यसुखमात्मानं प्रापयंतां लीलामात्रेणो त्रीर्यप्राप्नुवं स्वोकातंतिकनि रा ×कोति×
तं कसुखं परमपदं। परं स्वात्मतारणोकपरतयान प्रवर्तंति परां स्तारयितुं तादृशधर्म्मदेशनाद्युप्रयोगान्न दुबलविकलतादि हेतोर्यथाशालिन
इध न्यादिम हर्षिवत्। ७। ४ हरित्ति हरयः सिंहाः यथा तमः शाबलः शालिनोऽधर्ष्यप्रकृतयो जीर्णतृणादिपरिहारणा स्वविषबलमुक्तम
हामांसान्येवाहरंतः केरपिपानोपाप्ता न यिनुमं ता क्यामस्पृतटादीनामपिवशतामसायांतः स्वगंधस्तैमाक्रीडितमात्रेणमाद्यन्मदागजघटांश्च

पिं विघटयंतः संग्रामादौ उद्भटाटोपविकटाः कूजंतः करिगणा घोरनिर्घोषैः करालदंष्ट्राः क्रमेण सीदंतः नखरास्थिपिंजरा अपि सिंहाः समु
द्धिता एव त्रासयंति। तांस्त्वं अस्मादृशां विदारयंति। निजवासभूमिपतिं गिरिवनगुहादिं क्रमगजसूकरादिः तद्रूपादि प्लोष्टं ताव नांतरानीते किं कादिप
शुद्धध्यानमेवाशरणमार्यणादिभिः प्रमादिताः भवनवासिनः श्रीपदान्सर्वेपि द्रवन्ति त्रायमाणा म्लेच्छाधिपत्यमतुलं तत्तैः परिहतांश्चाध्यमा
नाश्च त्रातांतः समयवत्तत्त्ववान प्रज्वलितदावानलत्रस्तान् वनांतरं प्रतिनश्यतां पत्राणां महानदीसलिलं प्रापितं संज्ञाकृतयाशरणमागतांश्च
रयंति चापरुजाद्वन्ना प्रायुक्तश्रृगालदुष्टांतांश्छेदयं प्रगतकथानक प्ररूपणयाकृतेति। तथा कश्चिन्महामुनयस्तपस्वीजीनिधयः सुपर
मतागमतर्कप्रौढाखिलशास्त्रतत्त्वावबोधबंधुविधलब्धिमहिमका। लादिस्फुरन्महाबलशालिनः सर्वांगीणोग्रहारादिमहाशक्तिभि
र्मिथ्यादृशोपरानवक्रमतयाउर्धप्रकृतयंत्रेणममाः उद्धार रादिपरिहारेण धर्मविद्भिः पुष्टिकृतद्दुष्टपिंडशय्यावस्त्रपात्रादि
परिलोगिणो रूपादिपात्रनरांगगनाधनादिभिरपि मोहपाशेषु पातयितुमशक्याः स्वजनस्वकश्रावकश्राविकादीनामपि महाल
क्षिदानवंदनपूजास्तवादिभिरपि पिलिंपप्रमदं विश्राणिश्राज्ञावि। अर्वदणस्त्रणाद्दं। सुकुमेसछेदुमहार। वित्तमंतापरिदिक्षसंप
दो। १। इत्यादिनामभासमारणां तदिदि कत्यपकाराः करणादिना अंकारादिसन्ध्यनात्यादयुतत्पद्यावावशाताम्। यातः मादृन्महत्कलघ
टाडवद्भंभो मिथ्यात्वकषायविषयानिलाघादीनांतव्यसनेभ्यो वनेभ्यः श्रीपदंशभावणत्रासयंतः परप्रवादांश्च नानाप्रमाणाद्युक्तिक
लापदुर्द्धरापन्यासादिभिः पराजयवत्सवदुर्गलाक्रासयंतांस्त्वं श्रिता निर्जयंतां त्रिजगद्वंशीजिनशासनेंव प्रमादादिस्पाक्वादिस्यंत्राय
माणां बलनव्यजनप्रतिबोधप्रपलाताउरूपं नानाविधविदुरं तं श्लोवितवत्स्वाराद्दिदानपरिवर्जविधिरावामात्मदेसादिलवानिव ५९

दिः शुद्धोपदेशस्मारणां द्वयांघ्रिवारणोचितप्ररणादिभिर्मिथ्यात्वकषायप्रमादादिरिपुत्यत्रायमाणैरविश्रमं वंदनस्तुतिपूजादिपरैः परिह
तांश्च शीलं तं जन्मजरामरणादिदुःखदवाग्निमालिवीढ्यं त्वत्सांश्रुतानंतवविषयतृष्णातरंगिणी तारयंति प्रापयंति शिवपदं भयं तरंति श्रीवज्र
स्वाम्यादिवदिति। ७। ५। नारंकवि। नारंका दिजीवादिभिसुख्य पाकादरास्थेत्यादिलक्षणाः पक्षिविशेषाः तेव महाप्य प्रमत्ता यत्किंचित्याशादिन
य छ्वांनवाकमानाः सर्वायापत्रकारमंत्फलिष्टरंनः। किरपिकघवनापिपाशादिषु पातयितुमशक्याः स्वपक्षपावशादिनाघमाश्रितांश्च कां
क्षिक्रियन्नदीससद्यदिजलं तारयंति। तथा जिनकल्पिकप्रतिमा। प्रतिपन्नकाद्याः कश्चिन्मुनयायुर्वत्तज्ञाततयांपकका प्रतिबद्ध
विहारिणः सर्वघातिः संसारनिष्प्रमादा जिनकल्पाद्यावारमाचरं तः स्वविशेषोपदेशादानादिरहिततयां क्रियतपवस्थाश्रितानवह
दुःखाजलतुत्रारयंतीति। ७। ६। जवपोअत्ति। जात्पउत्तमोय ; पीतंसुम्यसमाः कश्चित्प्रयदिमहापोताडवदृढतमसम्यक्कप
लकबंधलष्ठामलालाः सर्वतापंतिष्ठदनिरूद्वांसुलसवंश्रिव द्वाराः पवित्रसार्वत्रिकमैत्र्यामेडरप्रमोदउएपकारूण्यादिमहो
नतपुणस्वरूपक्रूपसंवालंबितविमलधर्मशुक्लध्यानप्रधानसि। नपटश्रिमः सततनवारिव्यापारयोवरप्रमादपरिहारादस्खलितप्रह
लयः सम्यक्क्रियाउक्तलप्रबलपवनोल्लासनिश्रीयमानासन्नवोदधिपारप्रापयः सम्यक्त्वपरसर्वागिमतत्त्वातत्त्वाद्यवगमयुक्तस्नगर
नराः द्वार्यमादाय्यतयाप्रतिकूलप्रवादिप्रबलमहाउलिरंदोस्याः षट्त्रिंशद्गिति श्रीमद्गुरुगणप्रवृत्तिप्रगुणश्रीसारकृयाणकदंभपरिपू
रितिरा। लक्ष्मीकृत्य ध्रुवस्थितिं विशुद्धमार्गान्गमारिणः समयक्तुमात्राधिकशास्त्र. श्रमप्रमेदुरंगसंवेगसंगविरागपविप्रकाष्ठकताद्यकल्पवि
कटसुनटसंदप्रसंकुलनयां प्रेरवदिषयकषायादिपरिमोषिणांमःविषयाः। अत्यपजायन्मोहमिथ्यात्वादिकुग्रहग्राहमहत्तांभ्रा मयंतः सुद्द

रंसद्वेशनामासौगरविणीनप्रोद्युद्दुक्तविघ्नच्छिलविमर्द्दिमसमृद्ध्यादिविविधशांतिकविधियथावसरप्रयुज्यमानममयुद्दिव्याद्युपमर्द्यवीर्या
स्तत्राद्दगुरुणाःपरसुनिवरलघुप्रवृद्द्धणमद्दंप्रपरिकरितात्सुगुरवंसारयंतिदिलासात्रणोद्धारमपिलवजलधिजलंघंसाश्रितौश्चंशात्म
दृष्टमितानंपि। श्रीगौतमगणधरतृश्रीजंबूस्वाम्यादिवत्तन्निदर्शनैरित्यंवगम्यमतनिर्युक्तस्वरूपंविविधंलावस्तुधमः स्वयंतरंगारयितुंदिय
प्रवत्तमाश्रयधं सुगुरुं जयश्रिये. २ इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्रीउपदेशरत्नाकरस्य सप्तमस्तरंगः ७। पुनःप्रकारांतरेणगु
रुगतेयायप्पोथायमप्पस्वरूपमाद। रोगिणिश्तालश्कयलितरुकंगि विसिविवरतरुधनिसावनरुगुरुणो। असुदसुदगिण्याऽसुदसुदधम्म
फलाकविश्रावकमी. ५ व्याख्या। रोगिणीतालकदलीतरवः प्रसिद्धाःगिरःशिरसिविषमोन्नतप्रदेशे वरःप्रशस्योयस्तरुरा
म्रादिः तेस्वरुणिःसदृशाश्चत्वारोगुरवोभवंतीति। साद्दश्य मेवविशेषणद्वारेणाद। असुदसुदगिण्याऽसुदसुदधम्मफला
इति। यथातच्चत्वारोपितरवोयथाक्रमंसुखडःखस्याद्याश्च। नसुखनफलाश्चभवंति तथागुरवोपिक्रमतःसुखडःखग्राह्याश्च
नसुखनधर्मफलाश्चत्वारोभवंति। तथाहि सुखग्राह्याऽसुखधर्मफ ला। २ डःखग्राह्याऽसुखनधर्मफला। सुखग्राह्यासुखनधर्मफला। ३
डःखग्राह्याऽसुखनधर्मफलाश्चधतत्रअसुखलोधमोदिंमारात्रिलोकुनादिरूपोडुर्गतिदत्वाद्वनेसुखरधर्मसुजीवदयासत्यशीलसंतोषादिरूप
:परमपदावधिसकृतिसुखदत्वेनेति। कश्चित्तुएवः पुनरेवाकेचितरुवंति:फलापवस्तु; सुखधर्मरूपमसुखधर्मरूपंवाफलंनददतो
तेऽर्थः। तत्ररोगिणीतरोःफलानिअसुखकदुरसत्वादस्वाद्यानि. बालानामपिसुखग्राह्याणिचयथास्युः। तथाकश्चित्कुगुरुरोगिणीतरुवत्
गुरुगणरहितत्वेननीचवमाःअसुखनधर्मरूपफलंधाश्रितेभ्यःप्रायाविधकुयोपशमनवागुत्थस्थिकज्ञविघुद्दशांतादिप्रयोगताद्दशमकार ६०

शक्तिदर्शनादिरंजनकलाकौशलादिनिःस्पृहादृशतियथाबालबुद्धीनामपिसुखग्राह्यःस्यात्. पिप्पलादवत् वंपायंश्रेष्ठीनामसंज्ञयिस्मिलशांतये
:पुत्रश्चारुदत्तोऽन्यदावनप्राप्तोवितान्यवारुमितगतिविद्याधरंविविरिणाकीलितमपश्यत्. संजातरुपस्तस्मिन्नीवनोपायं गावपर्यंस्तदीयपद्मको
शांतः स्थितांविद्यांलौषधीमद्राक्षीत्। तत्प्रयोगेणतंममोचयत्. सविद्याधरस्तमुपकारंस्मरन्स्वंस्थानमवाप। ततःक्रमाच्चारुदत्तःकन्याःप
रिणिन्ये। तद्विलासपराश्चस्त्रीमात्राकथमपिगणिकागृहेक्षिप्तस्तत्रद्वादशवर्षेःषोडशकोटीमितंद्रव्यंबुभुजे। क्रमान्निर्द्धनोऽक्कयपरास्त
:स्मृहात्रिगतोमातापित्रोःस्वर्गमनंधनक्षयंपत्न्याःपितृगृहगमनादि। ज्ञात्वाविषण्णःसुखरहंप्राप्तःततश्चमुख्यधनंगृहीत्वाधनार्जनार्थंसिंहलप
थे। ततःपितृमित्रधननजलपथ तत्रमातुलादिधनैरन्यत्रव गतः। परमंतरायादयाःसर्वत्रचौरधाटीवनदवप्रवहणभंगादि
तिर्विफलितमनोरथोयोगिनोऽमिलत्। तेनरसार्थंसकूपि कायांक्षिप्तः। तत्तागोधाव्यतिकरेणकथमपिबहिर्निर्गतोव
नगजादितोनश्यन्स्वर्णभूमिकांप्रतिगच्छंतमातुलसुतरुद् दत्तंदृष्टातस्मिंमिलत्। ततनस्मषड्वयंक्रीतं तदारुढौसमुद्रतट
प्राप्तौ. रुद्रःप्राहा मेपिणापाद्यकृत्त्विकांगृहीत्वाभस्त्रिकामध्येप्र विष्टवा। ताताला रंकामांसधियाभ्वर्णद्वीपेनेष्यति. चारुदत्तोवक्ति
ववधःकथंक्रियते रुद्रेणस्वप्रसभेणोदृतः। यावदसहितीयंहंति तावच्चारुदत्तेनतस्मैदत्तमनशनं। श्रावितश्चपंचपरमेष्ठिमंत्रंतातास्ता
वपिप्रदवक्तूरसत्रिकांप्रविष्टो सारंडरुनाटितो। चारुदत्तास्त्रिकापक्षिमुखोत्ससरस्यंपतत्. निर्गतश्चारुदत्तःशैलोपरिसाधुंनत्वान् सा
धुराह। तद्भो देममितगतिविद्याधरःयस्मत्वयाकीलितस्योपकारःकृतःअत्रांतरविमानारूढौसाधुसुतौविद्याधरौपितरंनत्त्वामागतौ तात
वतात्स्वःकश्चिदागत्यचारुदत्तंवंदित्वासाधुंननवान्विद्याधरास्याःसुक्तं। देवकोऽयंतविधिः। ततःसश्राद श्रृणुतंवाणारस्यांसुल

मासुलसपरिव्राजिकविद्याबलगर्वितवमतः॥ अथतत्रयाज्ञवल्क्यःपरिव्राट् समागमत् तेनसुलसावादेजितातदा सीकृतांकर्मवि ध्या
ततयोःस्नेहसंबंधेजातेजातः॥ लोकापवादभियापिप्पलवृक्षाधेजातमात्रंसुतंत्यक्त्वादेशांतरंगतौ सुलसदयाधात्रसुबुद्धिगतपर्णांकुर्व
त्यातत्रस्थानेस्वयंपतितपिप्पलफलंसमुतास्थौः यदीत्रावद्धितः पिप्पलादइतिनामकृतं सर्वविद्याप्रादितः अन्यदाविद्यामदात् सपत्नी
त्रलनंचकार बहूनवादिनोऽजैषीत् बहुसमयातिक्रमेतंपिप्पलादंमदावादिनेश्रुत्वासुसुतमजानन् तेनसद्वादायसुलसायुतौयाज्ञ
वल्क्यः पुनर्नाणारसंप्रापत् पिप्पलादनवादजितः तस्मिन्नवसर रक्रियमाणेसुलसाप्यपित्रोरवज्ञामाकाषीरितिवदंतीतिपिप्पला
दस्यजमनत्रास्यपहत्रां तमावचौ तेश्रुत्वापितरोप्रतिक्रु धः समधत्तुत्थामाहरमधपितृमेधमश्वमेधगोमेधप्रमुखवानय
ज्ञान् कल्पयित्वापितरौहंतिस्म. तंतथाविधंहिंसादिमयंधर्मं तथाज्ञात्र्याप्राणिविध्वंसयंतमेवादर्शनिनकथंचिदाराद्धदेव
तादर्शितचमत्कारादिलिंगश्चंतथाग्निशिष्यादीनांपुरःप्ररूपितव न् यथातेषांहृदिसुस्थनियसम्यग्गतयाप्रतिभातस्तथाविधो
पिसधर्मः प्रतिपन्नस्थितःसुस्वेनतन्निर्णोदेतथाविधनयज्ञानरू पापंचमनरकंगतः ततःपिंचसुलसायबापसुजातायत्तेप्रदत्तस्वय
म्पत्तेपुनरपननामायत्रानंदयन्नमस्कारः आदितस्तमदिव्रादेसुराजातः अतस्मारुद्रदानाधर्म्मयुक्तेनमयाप्रर्वनतइतितत्कृत्या
मर्दषांजिनधर्मेविशेषास्थादितला दावनवारुदत्तस्थपायोप्यहस्मुक्ता ततःसुवर्णरत्नादिवृष्टिश्चक्रेइति । ७ यथैवपिप्पलादःसुलस
या ह्यात्सुलसधर्मफलः तथाकेचिदिंतेपीतिप्रथमासंगः॥ यथावत्तालवृक्षमस्यफलानिमाधुलाकांतस्यत्वेननिर्ग्याणितालसंनिःसारत्वा ति
स्त्रेनदुर्यंताणिच। तथाकेचिद्गुरवःप्रवेक्तिताभमारणाःसुलसधर्मरूपंफलंददतिपरंतदपितेषांविद्याहंतिमानोन्नतनयातापणादिकृतित ६१

याअतिलीनतयाप्रमादांतारणवांबुद्धिमांद्यावार्गपाटवादिहेतुविवर्तिन्योयदीतंदुःशाकं एकवलंकमपिविनहमर्विषयतीवाध्यवसा
यवतात्हृदयोदार्यादिगुणवत्तीबहुधनादिभिःप्रजापरस्यात्। प्रमादादित्यकातापापदिशंति। यथावत्ततमनमिनिवत्तयंतीतिदुःस्वशाल्या
ऽसुलसधर्मफलाः॥ हृष्टांतद्वयंप्रतिकयोजनासुगमा। नवरंतालीमत्स्यनापमितेतदीयानिमानोन्नतयागोपणप्रकृतितादिः इतिद्वितीयोभंगः २
यथावत्कदलीतरुस्तंभः। तस्यफलानिवसुलानिसुस्वाद्याणिव। तथाकेचनगुरवःसकलमधुरगुणालंकृततयोत्तमाःक्षीराश्रवम
ध्वाश्रवाविलब्धिसंपन्नाः पारापकारिकप्रवृत्तमोनिःस्पृहत्वेनवा सयलोकहितमहिंसामूलंधर्मंतिशेषपदिशंति यथाबालादयोपितं
सुखेनप्रतिपद्यंते तांपश्चात्योपिच। किंपुनःसुलमसधमइतिसुरवश रस्मसुलसधर्मफलाः; यथाश्रीकेशिगणस्वतःश्रीप्रदेशिनृपस्यतं
थाः श्वेतविकानगर्यानास्तिकधर्मसाधितः प्रदेशीराजात स्यचित्रनाममंत्रीसोऽन्यदाराजकार्येश्रावस्त्यागतः तत्रैक
ज्ञानिधरश्रीकेशिगणधरस्ततमागतंजनसमुदायंदृष्ट्वासा। पिकौतुकात्तत्रगतः॥ श्रीगुरूणाप्रतिबोधंतिलाभालापितः त
स्यहृदयगतारधः कथितस्ततश्चमतः सश्रीसम्यक्त्वमूलंधर्मंप्र तिपेदे। नामंत्रयतचश्रीगुरून् अस्मदीयापुरीपावनीयातत्रत्वया
नुस्वालालालावी नास्तिकोऽप्यंस्मृत्नृपोयुष्मत्पार्श्वेधर्मंस्तोस्यात। युष्मदागमेतत्रधर्मस्यसाम्राज्यंनाविगुप्माकमीदृशीलब्धिर्दृश्यत
इति। गुरुभिर्वर्तमानयोगेनेतिप्रतिपन्नं क्रमाद्धिदस्त्तश्रीकेशिगणधरःश्वेतविकायाउद्यानेसमवासरत्। मंत्रिणंप्राक्संकेतितात्र
द्यानपालाःश्रीयुगमर्ज्ञापयन्। हृष्टोमंत्रीस्थानस्थितएवरूपाद्धिस्त्रत्तवान् अवितयदृश्यदिनृपोगुरुमायातंज्ञास्यति। तदायवज्ञां
करिष्यति। ततप्रथममेवगुरुपार्श्वेकेनाप्युपायेनतृपंनयामिः ततोऽश्ववाहनिकांगुरुद्यानासन्नंनीतः। तत्रश्रान्तोराजाबायतारार

×६×

ध्येविश्रांतः। क्षणात्स श्रीनाताम धुरध्वनिमाकर्ण्य द मंत्रिन्कस्यायं ध्वनिः मंश्राव नावल्कि परंपरादाऽवधार्यतां वनरामणीयकमीक्ष्य
तः ततोऽग्रे वकुजनमध्ये मुनिगणपरिवृतं धर्मम् आख्यांतं गुरुं दृष्ट्वा मंत्रिणम प्राक्षीत् किमसौ मुंडो रारटीति कदाचाऽगातोऽयं पश्य ता
द्वाःपाखंडी संप्रत्येव निःसार्यतां। अन्यदा ग्रामग्रामो पीठम्मद्ग्रामपि यदसौ अग्रुल्यामर्पितायां वा कुंभिलेति ततो मंत्री नृपाज्ञयाकति
चित्यदानि गताग्रामं ह्यद्यकापमादः। देवपर्वं निष्काऽऽप मानानासादशांत स्गातालोकानां पुरावक्षतिप्राद शिष्टेणेऽस्वर्त्तरि स्वता
नकिं चिह्न त्रिप्रत्फ तगुणि नाम वज्रांकणातितदयं वादनजिव नि:सार्यत यथान मदर्प: पलायितो याति वसुरो वाक्य तिरसि
वक्तुं नक्षम: किमयं वराक इत्फ आहितो राजा तत्र गवाक्षे वि वान् आचार्य कदागतोसि अधुनैवेति सोऽवदत् ततश्राम
नमासितावुत्तावपि राजो चा आचार्यको काध्वर्त्विद्याऽस्य स्वाध्यया मोदितोयं जनः किं च अनया मृत्याविंराजपुत्र व
ज्ञासि। नक्षिसिदंपाखंडमार्त्वं। त्रीवालिकामाद्रियंत तन्मु वितूत ममभांडलिकात्तवजात्य मस्य मारोद मद्दत्तं देवोत्तुंगं
जन्मनः फलमादत्स्व। तपांसि याति ना सह ममाली गवं वनं क्रिया बालक्रीडा तक्किं कष्टं करोषि नाषा मायस्नुषः फलंलोक्यांतं कि
वमामंत्वामार्मविचारकं यम्मामाता तवश्राविकाभवत पिता तु नास्तिक: माता कृपाधर्मं मामशिषत् पिताऽपि स्वधर्मं तयोरपि वल्लाला
ऽस्वं। अन्यम मत्यजननी मत्ताणिषंः श्वयाकृयामूला धर्मो विहितं मेन सर्वेया स्यमितं मां बोधय यथाहं कृपा मूलं धर्मं करोमि प्रांत
कालेजनकमप्यवादिषं त्वं यदिर्द दद्द नास्तिकधर्मं कृत्वा नरकयायां स्तदा मम कथयेर्यथातं त्याजामि अथान्तं तव खल स्यापि मेन किं
चिन्तास्या मत्ताणितं न म यातिश्चितं। धर्मात न्यः स्वर्ग: पापजन्माना नरकस्थ न स्त्यति ततआत्मनो पि सत्वायां मयापरीक्षा कृता तथाहि ६२

एकश्चौरः सकलापि ग्राकलत्राः कारितः परमात्मा क्वापि दृष्टः एकः पुनश्चौरवरदत्तस्ताडितः परं मानं तदवजातं नं त्वालयेनापि स्थूनमधिकं वा
पुनरेकश्चौरो राजी वन्नेवलाद मंजूषायां क्षिप्तः तद्द्वारे पिधाय मुद्रितं नीरंध्रितं च कतिचिद्दिनांतरे गावपिते द्वारे मुद्रामुद्धृत्य तावत्तत्र मृतस्थौ रः त
कालेवरस्कृमय स्थात्पन्नाः जीवप्रादुर्गतिनिर्गमद्वार न ज्ञानावृत तत निश्चितं नास्ति जीवोपि। तन्नात्रिवारितका यस्मि अथ श्रीगुरुरिखवाच अद
मप्यवितारितकारीनास्मि। नाजीविकार्थं व्रतं स्वीकृतं। किं तु तत्वार्थं मावधानः शृणु। श्रुत्वाग्निमरणेःकाष्ठे। तः न्मयाखंड शः कृते नव दृष्टो महा
राज। तन्मध्ये क्वापि पावकः ॥१ मूर्तिमिंता पिसंतापिंदग्धं पातयनिय कूप। तदस्प्रत्रम्यजीवस्यादर्शनिं किंविस्तृ घातः ॥२ विशिष्टज्ञानयोगेन
प्रदृष्टव्येपतसोपिदि। मथनाद्रणेः काष्ठे। पवनलोहपात यथा ३ इ तिवदतिः शता राज। न्नोताल्यतमयि कदारिक्रीकृत्य पुनःसिंवतोल्प
तस्मात विवदि ४ एकामवालवन्मानं तस्यादेह्यापि तालन न हीनाधिकता कापि जाता वाततक्त्ता पुनः ५ कुंलिकांतःपुराः
क्षिप्तं पुरुषं रांस्व वादकं बध्व द्वारं लात्तस्थितं तन श्रोत्र मवी। वदे ६ वदिस्तत्र दृष्टमस्थोपं सोप्यच्छिद्रापि निर्ययो इतोपि श्राद्धा
जीववस्तु किंनकुर्यात्मिनागमो। ७ तस्माद्देहातिरिक्तोयं सर्वेषाम। पिदर्शितां जीवास्तीति श्रुयं चित्तातु नवाध्यक्षगोचरः ८ चैतन्यश्च
वगत्यादि विशिष्टलिंगावगम्यतां। राजन् पताकाचलनं लिंगया ह्यसमीरवत् ९ जीवववमति राजंतः परलोकानुगामिनिः धर्माधर्मो श्रितो
ज्ञेयो स्वर्गश्च किंनरकाद्यपि १० स्वर्गात्मातावयत्नाद्या नवदेवप्रकारणं निसर्गसुंदरं स्वर्ग विलसंतः सुरं सुराः ११ नरानधीनकर्तव्या प्र
मपाद्या वशंवदाः प्रेक्षणादीमसाद्दिमा अमृमासप्रयोजनाः १२ अर्हत्कल्याणकादीनि विमुच्य नकदाचन तिर्यग्लोकस्यदो गंधाद्दा ग
द्वंत्यत्र जातु चित् १३ यथांतः शुतशृंगारः कृतद्व्यविलेपनं प्रयातस्तु विष्टातदुर्गंधि नरकादपि १४ पितातु तव नायासी इद्वयत्र रक्षय

यां आगंतुं लत्तनात्र। परमाधर्मिकैर्हतः॥ ४५ अपराधी यथा कश्चिन्निरुद्धो दृढं त्वया धृतः। नारकास्तत्र तातथा तं घ्नन्ति नरकाग्निषु ॥ ४६ ॥ एवं च
गनिरकयोः स्थितिं ज्ञात्वा मा स्तुदः। ततः स कृत्वा राजा मस्तुल्लसद्रोमांचः करौ मौलीकृत्य गुरुं व्यज्ञपयत्। स्वामिन्मोहपिशाचोयं नष्टोद्य प्रबलोपि
नः मांत्रिकस्येव मंत्रणताद्यमानो गुरुवचिरात् १ अज्ञानतिमिराक्रांतः ममाद्यांतर लोचनं उद्घाटितप्रभुव्याख्या सुधांजनशलाकया २ ज्ञा
तं च्चामिन्मयाधर्मोजिनधर्मात्पराननिद्रियथादित्यात्पराना पुण्यकर्मो नमोनिधिः ३ ततः प्रतिबुद्धः श्री सम्यक्त्वमूलं धर्म प्रतिपद्यतेति। १२
तिश्रीप्रदेशिनृपकथा। ७। यथा श्री केशिगणधरः शाद शिष्यः। प्रतिश्रुत्य यथाद्यश्रुतधर्मफलं सर्वान्पिपुरवशतिदत्तीयोलगः॥ ७
। गिरिशिरसरुतरम्याश्रादर्येथाफलानि श्रुतानि परंगिरिशि॥ रः स्वर्गेनदुष्प्रापाणि ताह्ययुपक्रमवनिश्च किश्चिकथं विस्त्राणं
तवं तथा केविद्वेगुमगणालं कृतद्वेनोत्रमांइत्याथादिवरंत कमदृशाः परंताहग्रोषणादिप्रकृतिभिर्वनुङः स्वास्येवनीया
इति तस्याः श्रुतधर्मरूपं फलं प्रदीयते। शाकं कवलं केश्चिदे वताहशैन यादृग्गुणोपपन्नैः कथं विज्ञदीयते शाकं स्यादितिङः
स्वयाद्यश्रुतधर्मफलाः श्रीचंदनरुद्राचार्यवदिति। वच्चतृतीयोलगः॥ ७। यथा वा वाकश्चीतदर्दकस्यसेविता पिसिक्तोपिरक्षितापिवर्द्धिता
पिवांनकदापि फलं स्यात। यथा कवलं भयंकारांति। तथा कश्चिद्गुरुर्बहुकृत्यः पर्युपासितोपि ज्ञानादिभिर्बहुप्रवरितोपि वस्त्रादिभिः सत्कृतो
पि च न किंचित्श्रुतधर्मरूपं अश्रुतधर्मफलरूपं वा फलं ददातीत्याश्रितस्य॥ कवलं तथा मावर्ज्जनाद्यर्थं तद्गुणप्रशंसा तन्मनोऽनुकूलम
स्मगाथाक विवादपदिशति तदश्रवणाद्यावर्जिताश्रिततं पर्युपासते। यदि किंचिद्धर्ममुपदिशति तदापि दवपूजादानादिरूपमेव
नंतु विशेष विधं तु ज्ञानादिरूपं। गात्रदेश्यादिपूजनपिदूदिनादिकरणाय प्रपदिशतीति तदुपदिष्टस्य किंचिन्मिथ्यात्वमिश्रितस्यादे ६३

×गुरवो×

× स यो वनिक्षां अपिच तथा धर्म रसं न श्रुणोति। यथा तज्ञाविताः श्रोतारो धर्मं प्रतिपद्यंते। ६ त्यवके शिसमाः इति॥ ७॥ इति निद्रुष्पबुधरूनि देशी× १

बपूजादि धर्मस्यापि त्वात्र विवक्षेति। पार्श्वस्थाचार्यादियो ज्ञात्वा दृष्टांताः यद्वा कविरुत्तु विदितावार्यत्रिपिंवकृत्रताङ्पिंध्या स्वाद्दौवी नादिरा
नां गुरुगताडदंपंव विकल्पनाः लजहतीयवतुर्थ गुरुद्वयंयजपराथ्र लवारिङय श्राय। २ इति तपा श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितउपदेशरत्नाकरे
या॥ ७। अथ गुरुदशान् गतीयामथ माह। स्वामिन्माइअनुरकल संवृतं ताजदा वक्ष्यते। इअधर्मबीजस्य रणाकरणाय गुरुणामुपदेश
। १। व्याख्या॥ यथा हाराम्रादयः वृक्षस्य संवत्रादियश्रामस्या बीजदरणा बीजकरणाश्च सुंध्र त्रहारामघाम्रामघा ग्निम घविषमघांशा तिस्
घातुगांतमसय प्रवर्षिणोय योत्र स्कल बीजाङ्गापायप्रवर्त्ते। वृक्षरावत्रस घक्षीरामघट्टतामघांसृतमेघस्मसघाः उनक
ल्पम्पादो मकल बीजात्तु मायथ योत्र स्वलवंति तदुक्तं तदाव विस्मामघाः क्षीरमघाम्रामघकाः विषाग्य्यंत्रानिमेघाश्च वर्षि
षंत्याम् संनिरं॥ यतनावीका मा स्थामः॥ श्लेक्कृष्णलाद २ द्वराः शिलात्रिरन्यापिमेतुथ्याणां महामयाः॥ २ ॥ ङः स्वंच्छा स्य
तितिर्येवाजलेस्ववाविणः॥ सावीकेत्रवनारामः नतानरूरण कयः ३ अपिच तत्राद्यः पुष्करमेघो मंदीनिवापयिष्यति। द्वि
तीयः क्षीरमेघः स्वधान्यान्युत्पादयिष्यति। ३ तृतीयो घृतमेघः स्व स्नेहं संजनयिष्यति ४ चतुर्थो मृतमेघः सर्वौषधीर्विकरिष्यति। ४
पृथ्व्यादीनां रसकृत्पंचमो रसमेघश्च पंचमः॥ ५ एवं त्रिशद्दिनान्वष्टिं निविनीसौम्यदुर्दिना। ६ ५ अस्ति इति प्रकारेण पंच प्रकारेण गुरुणामुपदेशा
अपि केषाविदवस्मि विद्याद्यनेतशानां पात्रापात्राद्युपरीक्षारागद्वेषादिना वा प्रयुक्तो धर्मबीजस्य दरणाः श्री महानिशीथप्रसिद्ध श्रीध
र्मघोषसूरिशिष्येण यमुनिवदस्ये वं यथाबुद्धादीनामपिव तदुक्तं मिथ्यादृक्कुविश्यं तं तमुत्तं आयरंतिमयेमव। अन्नेसि पन्नवंतिऽ। जिजा
णए ते अदाव ८ इत्यादि अत्तसिद्धुवक्त्वयंसि उजिवमसमागतमोह नेमिधर्मकदाप। कुणाइविघायमइबलेसि। २ इह रावव इक्कं

×स्वतश

× जी वा ×१ तस्सव णामिचमसइमाक्तवि। अबलाकिसुजोमहेजीवॉऽअणत्तिओ ३. अवस्सरोचित्यादिक्तुराणांकषांचिनुस्नुनरूपदशाःपात्रादिवि
ओघेणायघोत्तरंधम्मबीजस्यकरणात्सवंति कुर्वंतीत्यनादिकरणात्संदरणाइत्यउपिधर्मबीजस्येत्यत्रषष्ठीलोपः प्राकृतत्वात् श्रीधर्मघो
षसूरयोऽत्रदृष्टांतः तथाहि साकेतपुरेसमरक्तउदपभुरसुंदरीपुत्रःसागरचंद्रोद्वात्रिंशत् ३२ कन्यापतिःश्रीधर्मघोषसूरिसमीपेप्रव्र
जितः जातायुगप्रधानागमः सूरिलाभितयोमुनिवंदःश्रुतमात्रपाठी गतितः अतावितार्थः सूरयःसागरचंद्रसूपादसंस्थापनीनश
प्रनष्टगताः मुनिवंदः प्रदिष्टः स्वयंविहरति समायातःसाके त. तव्वयणुद्धिं धम्मघोससूरीहिं जेकेइसामणाणिणी अत्तावंत
वगयांतवितत्थाविदिदसणाणंमणयं नवसामिआं आसिंज दा. पिवद्दजइत्तरवक्कुराविउलगिज्जाइफलडीदिं. तादेताइ
दपरलोगत्थीहिं किंनसविज्जइ नयादवयुणापरालकद विविआणिउंतारति. अडिवणपरलोगपुन्नपावाइ अत्थि
तप्पस्वणाकोविदवोविसीवि अआरादंसीदिंनजाइ तहू १ अवसेसेणादवंदहूणपणामोकायव्वो. तदायणस्सपडिअ
रणइआइऊ पयहिअवांजावंतआणमत्रेदवाहिदावांतवि। सइ. तओववनिव्वाराविनविस्सइ जाउणपरापरकत्तिसेवणां
साणअवन्नाव। सातन्नदंसणारउनजुत्तइ अउसवठमपदिठीदिंताअवंति तसिंवदिअपविस्संते. मस्सववयणापएमवंलणंति. त
उतपव्वणीअत्तावमवदायसहयाजाया। तहाजलइ मिहविवरा जायजिणवयणपव्वयातसुइसंमत्तारावणेणदंसणसावया क
या. तदाउेदसविरइजुयातपगविहाइपुणविरइं गाहिआ. तसवेविसुणिवंदागमणंसोऊणगुरूत्ता इणिजायापमत्तिवंदगाआग
ठेति. तउउेअदासइयाआगयातणंपुणोलणिउमाढत्ता. किंउद्धमाणुहाणंनिव्वहइ. तदिविसिद्धंसेवादवपणामाइ उमइयुरु ६४

णाउवइहंतंनिव्वहइ। ततलणि असुसिवंदणंउम्हेमसयुरूणाविप्पलद्धा. अप्पांउम्हगादसणापसंसारपाडिउ. उम्हेविमिच्छात्तधिरी
काऊणसंसारेणडिआ। तानकिंविपरिसणं धम्माणुट्ठाणेणसिज्झइ. तउत्तअदासइयासुहुअरंपडिनिविट्ठांजाया. वेअइसाहूणेवाद
गाजाया। सुहुअरंपडिनिविसाउसंसारत्ताणंवणवंसोसुणिवंदा. वज्जणंअसग्गहावुन्नावणाहिंउम्मगोपयट्टाविकणंमत उवन्नोपसमा
दम्मिअघोरेसु। ततंजलमाणुसत्तंपत्तातउयअंतरसणालिआकज्जा. मारिज्जिहिं. संवहारंजावपरमघोरदारुणंदुक्कविसद्माणाउम्मम.
दसणायुरूअदिक्कवपरमाहम्मिअकयदारुणकम्मपत्तावउ पुणो२जावसत्तवाराउतंउ उववज्जिही. अंतरांतरगेगछिदिंइ
णोराण्णविहिणारयणदीवमणुपहिं। संववहारणंतणीमणा विदाणेणवविराविज्जिहिति. पवंमहाडरकमणुसविताणेतर
तिरिअक्कादवगइसंकुलमणंतंसंसारंसमिहित्ति। अतस्था अविदिदसणाए. नअतिसुदउणाविपरिणामेअवो. पवं
विदवियागंनाऊणंतिइतिविधौविधिधर्मादेशनया। श्रीधर्म घोषसूरिमुनिवंदयोर्दृष्टांतःश्रीमत्तानिशाघोक्तः सदंसदेशांत
स्यारितिविपाकमाकर्ण्यसुविधिदेशनया सूपरापकृतायत्नेन। वरिसुविनयश्रियविधत्तः रेतितणाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते
श्री उपदेशरत्नाकरेनवमस्तरंगः ७ भुवनविदिशनीतरि श्रीगुरूणांतदह्वानायाःप्रस्तावात्सामान्यातजीवानांव्याख्यायोगपत्रमाह
पुरनिद्दमण२ववसुअंतरिअलज्जउपोढप्रमाणमसरावत्ताद्दासगुणेहिंवउद्धांयुरूणोतहेसणायज्ञिआ १० व्याख्या. पुरस्यनगरस्य
निर्द्दमनंजलनिर्गमनमार्गः। जनेरवालइतिप्रसिद्धः नवांबुनायानितवद्घिजलननृतंलघुसरः. लघुत्वंवांस्पसल्पदिनस्थायिजलत्वेनागंगी
रथादिनाव ए यतनिवस्तंवाप्रौढसरः प्रौढत्वंवास्यमहत्पंकृयिजलत्वात् ३ मानसमसरस्थप्रसिद्धंद्वैतद्दतानायपांतदोषयुणात्संपदउसां

×चतुर्भंगी× वैतद्द्वयविवर्दियानवेतीति समासार्थः॥ दोषगुणेति पदद्वयाक्षावयिं केवलदोषं १ बहुदोषमल्पगुणं २ अल्पदोषं बहुगुणं ३ केवलगुणं
४ वाश्रित्येयं चतुर्भंगी। तत्र दृष्टांते दोषाधूल्यादिकलुषितत्वनिम्नत्वाद्यशुचित्वादयः गुणाश्च निर्मलजलत्वपवित्रत्वाद
यः अथैषा चतुर्भंगी प्रथमं गुरूनाश्रित्य व्याख्यात। तत्र गुरुषु दोषा अष्टविधप्रमादादयस्तत्रप्ररूपकत्वादयश्च गुणाः पुनः पंचविधाचारस
×नतश्च× माचरणनिपुणत्वादयः शुद्धधर्मप्ररूपकत्वादयश्च। यथा पुरनिर्द्दमनं नगरखालः कलुषतामनसकलनगरलोकविमादिमलस्त्राव
दूषितामनवजलनवद्दमनिनपवितोनवतिवर्षादौ। ततः केवल दोषमयइतितथा कश्चन गुरवो मलापमबहुजलतमश्चताति
चारप्रमादप्रवृत्तिलिंगशुद्धिसमोऽस्तत्रप्ररूपणादिलिप्तकलुषित तमधर्मजलवाहिनइतिपुरनिर्द्दमनालाः यथा वर्षादिवर्तृ अ
त्याग्याश्रितसर्वथापि। १। यथा वनवांबुदवृष्टिजलपूर्णल घुसरा बहुजलधूलिपटलकश्मलितरूलत्वेनस्वल्पदूषितथावि
धूसरा गपुरवानिलाषिणां स्नानादौ तथाविधपुष्पपिनां रविव किनां नाश्रयणीयं नवति। इराता पितथाविधनिर्मलजलाश्रयं
तत्स्यलालपुनस्तथाविधेऽवसरे शुचिरदिनमित्यादिप्रयनापिजल पानाद्यर्थं निर्मुक्तं वंरतिः क्रियत। तथा केचित गुरवः प्रवृत्ततमप्रमाद
शबलीकृतचारित्रजलतया बहुदोषा इति कृत्वा नवं निश्रितीर्थणां विवेकिनां नात्याज्या एव नवंति यदागमः॥ पासत्थोसन्नकुसीलनीअसंसत्त
जणमहाछंदे। नाऊणतं सुविहिआ सव्वपयत्तेण वज्जेंति। २ उअक्रत्वाद्यनोचपरिहार गाथाद्द धर्ममार्गोपदेशित्वादिना किंचिद्गुणान्वितास्त
तिह्वा पुरुयोगा सा वतथाविधेऽवसरेऽपवादतो धर्मश्रवणाद्यर्थमाश्रयणीया अपि नवंति यथाविधि। तथागमः आयरियआला
अणं पंचणं असमङ्गकवहि आतं। उवज्झाय वेर गणि। अगीअ ऊक्कं नेति उगुरुगा। व्याख्या। आचार्ये आचार्यसमीपे आलोचनादातव्या। गत्ते ६५

५०

पंचानामाचार्यादीनामसति गवाच्छ दिग्गंतव्यं। इयं तावन्नाप्रायश्चित्तस्थानमापन्नेन साधुना नियमतः स्वकीयानामाचार्याणां समीपे आलोचयि
तव्यं। तेषामसत्त्वेऽन्यथा अस्य। तस्याप्यसत्त्वे प्रवर्त्तिन स्थविरस्य तस्याप्यसत्त्वे गणावच्छेदिनः अथ स्वगच्छे पंचानामप्यसत्त्व
तो वहिरन्यस्मिन् सांभोगिके गंतव्यं तत्राप्याचार्यादिक्रमेणालोचयितव्यं सांभोगिकानामाचार्यादीनामसत्त्वे संविग्नानामसांभोगिकानां
समीपे गत्वा आचार्यादिक्रमेणालोचयितव्यं यदा पुनरकृत्कक्रमोल्लंघनेनालोचयति। तदा प्रायश्चित्तं चत्वारो लघुमासाः यद्विपुनरकृत्क्रमतु
ल्लंघयत्संगीतार्थसमीपे आलोचयति। तदा प्रायश्चित्तं चतुर्गुरु। सं विग्गणसमन्न सरूविपच्छाकडे अगीअत्थ। पडिकंत अब्भुट्ठि असइ
असई अन्नत्थ तत्थ व। १ संविग्नेन्यसांभोगिकः सतिपार्श्वस्थस्य ग गीतार्थस्य समीपे आलोचयितव्यं तस्मिन्नसति सारूपिकस्य वक्ष्यमा
णस्वरूपस्य गीतार्थस्य समीपे तस्मिन्नसति पश्चात्कृतस्य पश्चात्कृ तस्य गीतार्थस्य समीपे आलोच्यं। एतेषां च मध्ये यस्य पुरत आ
लोचना दातुमिच्छति तमस्य स्फन्नाम्पेतदनंतरं तस्य पुर आलोचयंत्र स्फन्नानेनामवंदनक प्रतीच्छनादिकं प्रत्यस्त्रुपगमकारापणात
थाचाह। पडिकंत अब्भुट्ठिपत्ति अस्फन्नितवंदना प्रतीच्छनादिकं प्रति कृता अपगमप्रतिक्रांतास्यात्मानाथा अथ तपार्श्वस्थादयआत्मानं
×असति× दीनगुणं पश्यंतो नां स्फन्निश्चति। ततआह असइति अस्फन्नानेपार्श्वस्थादीनां निषद्यामारचय्य प्रणामसात्रं कृत्वा आलोच्यं इतरस्य तु पश्चात्कृ
तस्येत्वरसामायिकारोपणं लिंगप्रदानं च कृत्वा यथाविधितदंतिके आलोच्यं अन्नत्थतत्थवत्ति। यदि पार्श्वस्थादिकोऽस्फन्निश्चति तदा तेनान्यत्र
गंतव्यं। येन प्रवचनलाघवं नस्यात्। तत्र च गत्वा तमापन्नप्रायश्चित्तं शुद्धं तपो वादयति मासादिं कर्षतः षण्मासपर्यवसानं यदि वा प्रायः कृ
च्छ्ररूपं परिहारतपः अथ सन्नोऽस्फन्निश्चति शुद्धं चतपस्तेन प्रायश्चित्तं दत्तं। ततस्तन्निवतपो वहति। एतदेव असतिइत्यादिकं व्याख्याति। असईइ

लिंगकरणं सामाइअ इत्तरं व किइकम्मं । तत्तो य सुद्धतवो गाहवसणाजाव सुद्धउरके ॥३॥ असति अविद्यमाने पश्चात्कृतस्यान्यस्मिन्नित्वर
लिंगकरणं इत्वरकालं लिंगार्पणं तथा इत्वरकालं सामायिकमारोप्यं ततस्तस्यापि निषद्यामारचय्य कृतिकर्म वन्दनं आलोचनं तादवमस्तीतिव्या
ख्यातं मध्येनात तत्र च निर्व्याख्या यदि पार्श्वस्थादिकानामन्यत्र स्थितिशुद्धं च तपस्तेन प्रायश्चित्ततया दत्तं ततस्त्रिविधशुद्धं तपो वहति यावत्तपो वहति
तावत्तस्यालोचनाप्रदायिनः शुश्रूषुः स्वयं गवेषयति सर्वं शुद्धं तं वहतीत्यर्थः पश्चात्कृतविषयमेव विधिमाह लिंगकरणं निसिज्जा किइक
म्ममणिच्छंतपणामो अ । एममेव य आणवरं सामाइअ सुत्तं ॥४॥ पश्चात्कृतस्येत्वरकालं सामायिकमारोप्य लिंगं रजोहरणं च सम
र्प्य कृतिकर्म दातव्यं कृतिकर्मानिच्छतः प्रणामो वा वाचाकायेन च ॥ णाममात्रं कर्तव्यं पार्श्वस्थादेरपि कृतिकर्मानिच्छायां प्रणामः
कार्यः आत्मनैव प्रकारेण देवताया अपि सम्यक्त्वभावितायाः ॥ उर आलोचयति नवरं सामायिकारोपणं लिंगार्पणं च
न कर्तव्यं अविरतत्वेन तस्यास्तद्योग्यतायाश्चाभावात् गवेस णाजावसुद्धउरके इति व्याख्याति आहारउवहिसिज्जा एसणा
माईसु होइ जइअव्वं अणुमोअणकारावणसिक्खत्तियुरुपयमि ॥ तासुद्धी ॥५॥ आहारैषणायामुपध्येषणायां शय्यैषणायां च आदि
शब्दाद्विनयवैयावृत्त्यादिषु च भवति तेन यतितव्यं कथमित्याह अनुमोदनकारापणाभ्यां किमुक्तं भवति यदि तस्यालोचनार्हस्य क
श्चिदाहारादीनुत्पादयति अशुद्धं शुद्धं नात्मानः तन्नात्मानं नाम आहारादिकल्पिकान्याहारादीन् यतनया उत्पादयति अथाकल्पिकानाह
रादीनुत्पादयतं तत्समये सती मलिनता उपजायते अथ शुद्धिकरणार्थं तदन्तिके मा गतस्मात् परस्परविरोधः अत्राह सिक्खत्ति ॥ पर्यन्मि
तामहो । यद्यपि तस्यालोचनार्हस्य प्रायाकल्पिकानपि आहारादीनुत्पादयति नवधाभ्यासेन वा शिक्षानस्य तिक्तक्रिया तोश नियादेपवा ६६

दपदं मत्यावर्तमानः शुद्ध एव तदेव भावयति । सो अ इमे परिवारं अकारमाणेलणाइवामह ॥ अव्वुच्छित्तिकरस्स उ सुअभत्तीए कुणा एअं
॥६॥ प्रथमतः सतस्यालोचनार्हस्य परिवारं वैयावृत्त्यादिकं कुर्वन्तं वादयति शिक्षयति तथा ग्रहणामेवनाशिक्षानिज्ञाते एषततपतस्य वैया
वृत्त्यादिकं क्रियमाणं महानिर्जरा हेतुरिति । एवमपि शिक्ष्यमाणो यदि न करोति तत्तस्मिन्नर्थे कुर्वाणो स्वयमाहारादीनुत्पादयति अथ स्वयं शुद्धं य
×न×व× योग्यमाहारादिकं लभते । तत्र आह अन्नलणति प्रज्ञापयति प्रज्ञाप्यते स्थ्यो कल्पिकमपि यतनया संपादयति नवबाध्यं तस्यैवं कुर्वतः कथं न दो
षो यत आह अवुच्छित्तीत्यादि । अव्यवच्छित्तिकरस्य पार्श्वस्थादेः श्रु तत्कृत्यादव्युच्छित्तया कल्पिकस्याहारादेः इज्जा कुणतय्यं नव तत्र दो
ष एवमत्रापि इयमत्र भावना । यथाकारणे पार्श्वस्थादीनां समीपे सूत्रमर्थं वा गृह्णानो कल्पिकमप्याहारादिकं यतनया तदर्थं प्रतिसे
वमानः शुद्धो ग्रहणशिक्षायाः क्रियमाणत्वादेवमालोचना ॥ दर्स्यापि निमित्तं प्रतिसेवमानः शुद्ध एव आसेवनाशिक्षायाश्च
समीपे क्रियमाणत्वादिति । एतदेव स्पष्टतरं भावयति दुविहा ॥ सती एतस्मिं आहारादीकरइमव्वंस । एण्हाणी एजयं तो अन्न
हा एविएमव ॥७॥ इह परिवारभावस्तस्यालोचनार्हस्य कर्तव्यमिति । सामाचारी । तेषां च पार्श्वस्थादीनां द्विविधा सती ति परिवारभावो
द्विविधः । विद्यमानभावो विद्यमानाभावश्च विद्यमानः सन्भावो यस्य वैयावृत्त्यकरणाद्विद्यमानाभावः । अविद्यमानः सद्भावो अवि
द्यमानाभावः तत्र द्विविधेप्यभावे मेतस्यालोचनार्हस्याहारादिकं सर्वं कल्प्यमकल्पिकं वा यतनया करोति । उत्पादयति । यतनया कथम
कल्पिकमुत्पादयति इति वेदत आह । एवं पंचकहान्या यतमानः । किमुक्तं भवति । अपरिपूर्णमासिकप्रायश्चित्तस्थानप्रतिसेवनापत्तौ युक्तल
घवपर्यालोचनया पंचकहीनमासिकप्रायश्चित्तस्थानप्रतिसेवनां करोति । तामपि यतनया पंचकयदणसुपलक्षणं तेनदशादिहान्यापि यत

×नाऽतिनवतां ष्टजलागमेपि स्वल्पमेव कलुषतां धत्ते। कमलादि आनंदयत्याता। अथो नवसंगः जनस्तं लागमसार्गादावपि दूरतरसाजा
ते इति। वक्रगु × ४

तमान इति दृष्टव्यं। एवं सर्वत्रैनाक्कवलमालाचनादर्शिमिवं यतानं किंतु कारणे आत्मा धर्ममणेव समेवयतात. इति श्रीमद्व्यवहारनाप्रथमोद्देशा
केआलाचनाधिकारं नचातस्ववरतिः कार्या। किंतु सद्गुरुपार्श्वगवेषणीय। तस्मात् सौवपार्श्वस्थादिस्थानगतस्तु गुरवे समे व्याख्यं उक्तं शीतपि ×४४×
यत्नलल्यानं सव्यात: स्मिर्यथा इमआनस्थं शीलविपन्नमपवच: प्रथममपि नगृह्यातत इत्यू १ इति द्वितीयो लद: ३ यथा वर्षे प्रौढे सर: प्राग्यपि निर्म
लजलपूरितं ग्रंमूल्यदोषं च: ततपवमर्द्धेनिला द्यर्थिलिरविगालना श्रीयतवं। एवं केचनगुरवापि जलवन्निर्मलज्ञानाद्यावारसमाचरणप्रवी
णा: कमलापम मातिशयप्रथमादिगुणसंपन्ना बोधिकरा लास्तु। इधर्ममार्गप्ररूपकां इरा उज्झितास्तु इमार्गरूणा। शौवप्रशंगाश्च
स्मा: परमंतरारं किं विकलुषयंत्यनिवारि: स्वधर्मजलमिति व। उगुणा अल्पदोषास्तु ति. धर्मार्थिलिरविगालनलजनीयं
यउक्तं पंचाशाकसु गुरुगुणदित्रं अगुरुंदहावा स्वलगुणवि उत्राजो. नतगुणमित्रविदीणत्रि वंडमद्द्वोन दाहरणं २ इति
२ मानसमर: पुनर्यथा सदा निर्मलजलसमर: वर्षापिन कलुषं तांधत्ते। कमलादिशोलितं राजहंसै: सदा सेव्यं च तिकेवलगु
णाद्यं। तथा केचिद्गुरव: सदा निरतिचारचारित्रा निःसमप्रशमादि गुणान्वषितास्तु: अतएव गुणार्थिल: सूरिरपि सदासेव्या इति. के
वलगुणा: श्रीवज्रस्वाम्यादिवत्: एवंविधसद्गुरुसंयोग: पुन: सातिशयलाभफलस्य इति ३ । अथ षट्स्थानमाश्रित्य सावगुर्वर्नगी नाथ्यात. देश
नायादोषा: उनेरुप्तस्त्र व मताद्यं उचितलाषण धर्मरक्तित्वधर्मापि षकतादृश्यौ तकतचनस्ते गारादिक धर्मप्रश्नप्रहेलिकादय: वक्र रज्ञा
द्यादयश्च: गुणास्तु ष्टइ प्ररूपणप्रमाला विशिष्टोदात्तवविशिष्टत्वतत्र निश्चय: मर्मविधिवहृदयंगमत्व नि: संशयत्वादय: तानुद्यातव्यपदेशा इति ६७
न्यायात्वं पुरनिर्द्दमनादीनां जलमं ५ दृष्टांतीकार्ये। ततश्च केषांचिद्गीतार्थानां रागद्वेषादि विवशामनसां ग्रंथस्थानां तथाविधप्र: सेधोपमोर्द्ध

त्रप्ररूपणेना: परता द्दृग मलोपमसत्याद्यं उचितलाषणादि दोषगुणेन वृ केवलन दूषितात्ति: केषांचिद्देशना पुन: प्रस्ता वौचित्यादि सर्वगुण
मुलगा: परं केवलतोऽस्त्र प्ररूपण दूषणेन कलिता सापि पुरनिर्द्दमनजलतुल्येव, अमध्याल शेन निर्मलजलमि वोस्त्र लेशाप्ररूप
णेनापि सर्वपि गुणाय तादूषणतामव सज्जेति तस्याविषमविणकवात् यदागम: उज्जासिएण इक्केण मिरीई उक्कसागरं पत्ता. नमित
स्का डाकोडिंसागरसरिनामधिज्जाणं: १ अथ केषांचिद्देशनात्सूत्रव्यतिरिक्तप्राय कसत्याद्यं उचितलाषणादि दोषवज्ञा स्वल्पगुणा
वेति। नववृष्टिजल इत्तलिपुसराजलतुल्या सा श्रोतॄणां बोधिना। शादिवज्ञा दोषो इत्युत्त मूल्यपुण्यपलान्देतुश्च, साकेतपुराग
तश्रीधर्मघोषसूरिलगिनयमुनिचंद्रदेशनावत् तत्संबंध। श्वशास्त्रगाथायामव प्रथितइति. अत्र गुणदोषयोर्गुरुलघुत्वं य
थार्द्धं स्वयमेव चिंत्यं विशेषज्ञै: यत: कश्चिद्दोष: सतवति यणकोपि सर्वानपि गुणान्लुंपति, एवं गुणोपीति. ततश्चादृशे
नेकेनापि दोषेण गुणेन वा बहु दोषता बहु गुणता वाभ्य व सेया. इति द्वितीयोऽसंग: २ केषांचिद्देशना पुन: प्रायकागु
त्यानकस्तु गुणाधल्यदोषावेति। प्रागुक्त प्रौढसरोजलतुल्याम वेषा मात्मन: शुद्धिं ता वतृष्णाता पाद्यपनोदं स्वच्छतां सविगाने न
निषिद्ध्या लवति। ४ मानससरोजलवन्निर्दोषा सर्वगुणसंपन्ना पुनर्देशना श्रीती र्थकरगणधरादीनां धतस्तेवा प्रयोग: पुनलगिष्वि विशे
षलल्या इति। ४ अथ प्रेवचतुर्भंगी सामान्यतो जीवानाश्रित्यलाव्यते. तत्र जीवानां दोषावृत्तमश्रीन्त्वणादिदव्याकविष्ठहतप्रयविश्या
सघातिवासत्यनाषित्वस्तेनत्वकुशीलत्वपरद्रोहित्वा लत्वा: पेयागम्यादि प्रसंगित्व सक्तुलविरुद्धराजविरुद्धादिकारित्व दवयरु दव्याद्य
पहारित्वादय: स्थूला: यत एतेषामन्यतरणकोपि दोष: सर्वानपि गुणान्विफलीकरोति। अमेध्याल शाइव निर्मलजाह्नवीजलपूर्णक

लज्ञं। तथाहि दोषकृतां सत्वज्ञानिनामपि ज्ञातिपंक्तिबहिःकरणनृपनिग्रहदंडियबद्धदार्थदानिदेशत्याजनक्षुधादिरोगादिदुःखानि प्रापयंति
प्रत्ये पुनर्घोरनरकदुःखानीति। किंविशिष्टं निर्दयत्व क्रोधमानमायालोभमदमत्सरकार्पण्यकृतघ्नत्वावदाराद्यश्चप्राग्ये सोऽलघवः गुणा
श्च मृदयत्व सत्य निर्लोभित्व क्षमार्जवमार्दविदवलक्षितसत्लक्षि शीलसंतोषविवेकविनयविशेषज्ञत्वगांभीर्यधैर्यौदार्यादयः एतच्च वा
शीलमात्येच्छित्वदानादयः स्थूलाः एतस्मादन्यतरएकोपि दोषशतान्यपि पनयति यदुक्तं अस्तित्वमेकमेकत्र गुणानां कोटिरेकतः वि
षायतद्गुणग्राममभवित्वपरिवर्जितः १ किंच १ एकस्यैव विवे कस्यातजसानाज्ञामंजसा ग्रांतिदोषामदांस्तापि सिंहस्यैव मतंगजा
:१ अपि च पाषाणोपि विवेकवर्जितवपुश्चिंतामणिर्गीयते शंखोप्यस्ति विचेतनं जडतनुः कल्पद्रुमः कथ्यते अज्ञानोर
पि गोरपगुरुणा श्रीकामधेनुर्जनैः दातुर्दोषशतान्य पास्य कृतमतमखोपि सर्वादरं २ इत्यादि ततस्त्वाकविन्नरा
आमधीपमजुसनत्यादिस्थूलदोषैरितरजलोपमतरदोषै श्चकलुषितजलापममनोवाक्कायव्यापारधारिणः सततमिति
पुरनिर्हमनोपमाः गोदत्यादिकज्ञातिबहिःप्रकृतविप्रादिवत् १ अत्यपुनर्नराकृतदोषाल्पगुणाइत्यतिनवहधिजलस्थूलिपु
सरस्थूलाः एतद्गणातिनएव प्रायःसर्वजनाश्चरतमलाश्च न. तथैवांशुतुल्यं तेन निदर्शनमर्हतीति प्रायुक्तवृद्धहत्यादिस्थूलदोषाणांम
ध्यात्पुनरेकस्यापि दोषस्य समग्रगुणादोषीकरणसमर्थत्वात् निष्कलापि दूषितात्मीवाः प्रथमं तं गणातिन प्रावृत्तिः २ केचित्स्वाल्पदोषा
बहुगुणाश्चेति प्रौढसरःसदृशाः यथा श्रीकुमारपालनृपादयः कश्चित्तु नराः कोपि गुणः सुबहूनपि दोषानुत्थापतीति प्राहश्रीतिकेचा
पिगुणानलंकृताः सुबहुदोषाअपि बहुगुणाअल्पदोषाश्च ज्ञेयाः श्रीकुमारपालनृपवदवंगमतिक्रम्य तथाहि अन्यदा सर्वविप ६७

रस्थितेन राज्ञा श्रीकुमारपालं आलिंगनामाह हं प्रश्नः पुरुषकृत्यं दृश्यत. यदहं श्रीसिद्धनृपात् हीनः समधिको वा तेन अह्वल
पाऊनाऽपूर्वेणोक्तं सिद्धनृपात् रष्टनवतिर्गुणा द्वौ दोषौ चामित ममद्वौ गुणौ अष्टनवतिश्च दोषाः इति तद्वाक्यादं तु दोषमयः आत्मनि
विरागमेयं दक्षिनोयावत्क्षुरिकापायं वक्षः क्षिपति तावत् हृदाशायविद्यातेनतिद्धवजपि. श्रीसिद्धनृपात् रष्टनवतिर्गुणाः संग्रामाक्षुल
टतां स्त्रीलंपटे दोषाल्पातिराद्धिताः कार्पण्यादयो नवद्दोषाः सुमरसुलटतापरनारीसहोदरतायुणाः स्वामिपक्कृता इति तद्वचसा
स्त्रीहृद्वीनाथः प्रभावनः हर्षितो इति अथ कुमतिकथाप्रस्तावं तथाहि श्रीपुर श्रीषेणनृपः तस्य पुरोधाः सोमः सच आसीत्
दृढःखितः अन्यदा राज्ञा ताणि नवपुत्रोऽत्रा वायधर्मोबा धते नंतवांचे यतः निरपेक्षीय भिय कालमा वयोर्ययक्रम
।। अतःपरं मस्तुतमयक्रः पुरा धर्मविध्यति २ पुरोधाः प्राह। किं परायत्तवस्तु निश्चिंतया जीवितं संततिरेवंविद
वायश्चमितित्रयं नृपेणेलस्टुपायोत्रित्रि। दिवसापायेंकुल नेरतनःचांकुलदेवीमाराधयति। त तपुरोधः पुत्रदान
प्रसादं यदा कदापिसित दातास्ये इति कृतातिग्रहः कुलादेवी मारराध। ततस्तुतीयेकिं साकुलिता समनांतस्यमंतनिर्भयप्रयंती सिद्ध
यदस्मातिकगोत्रवीत् किं कुर्वन्न ह कष्टममवर्ततिः हृयनाद्दित्वं पुत्रं मायात्वात नास्ति मनुस्यनहुताहशः १ तस्तां सोमरणं कन्नासादश्च
जाजानमम। इति कुत्राजाणीयकोऽपमध्यसुकरसुतरं २ तेनूद्दियदहाविप्रतवपुत्रास्मि किंतु सो परदाररतस्त्रोणाहूतकस्वनिश्चितं
२ तत्र न किंकरिष्यसि। दोपकुलमवलेनेन तदाक र्षद्धसांयद्धोक मारवत् पुरोधसः स्थापितघातिधं दव्यादसंराज्ञा ग्राजिज्ञपत् तहि
हुस्मपमदादकोराजोरेसोमयाच्यता देवीयदाहृदाणीस्सु पुत्रःकिंतुविवेकवान् १ यतः एकस्यैव विवेकस्यातजसानाज्ञामंजसा यांति

×५३×
×श्रुन:×

वोषा मदोन्नादिभिंदमेवमतंगजाः १ ततस्तां शिक्षामादाय स विप्रस्तथाविधं पुत्रं दवीयान्विनवान् क्रमात्तत्तनायः क्रोडे पुत्रो जातः ततस्तस्य
क्रोडे त्रजत्याह्निषमः सराज्ञा जल्पितः सोमस्किं विषमज्वरवहस्य मे ततः क्रोडे त्रेपुत्रो त्पत्तिश्चरूपं प्रोक्तवत् राजो रे कुरु मये दमीहरो पक्रम
लयतः तादृशादेवतादिष्टो त्वं तितव कोङ्कतिः १ परं जन्मादितः कत्वाप्रकाशप्रमादादयं नदोषध्वांतदरायांत अविवेकरविः स्फुटः २ ता
श्रिाङ्कोरपात् प्रतिपद्यतां श्रियं पुत्रं प्राप्त तवान् क्रमाज्जातः पुत्रावरूपधृतदयद् तातः ध्ययनयोग्यं ततस्तदा सवत्कुपनिस्तष्ठः प स्त्रा
त्राध्यापनद्वालनफलकासनासीनाः ध्यापयन्निमं निजोपदेवरः । कंठधर्मसंदादचाल्योयमितिसंकतप्रवर्कसनतार्पयन्तु मदापत्ते
पुत्रो लिनतिस्नोकातावज्ञा अन्यदानीतिशास्त्रसंस्त्वाकामाका। यमागमत् १ दानं लोभानाशंसिस्त्रगतायास्वतिवित्तस्य या
नददातिनत्नुंक्ते तस्य तृतीयागतिर्भवति २ तद्व्याख्यानेक्रते स्तुतस्तत्र संचालयत् ततः सप्तरं व्याख्यानयद्विप्रः पुनस्तद्वा
लितस्तत्र पुस्तकं घाताः श्रिलाश्रंगावान्विम्बजपुत्रंस्तमा कृष्णवद्दिरुक्तवान् १ त्वसमुद्रसमं शास्त्रं तद्विज्ञाय प्रदीपमेश्च
कंतिस्तु यमांधिस्मिन्निभृतः कथं तवान् २ ज्ञाता प्राचतस्मात्तत्र। तदगतित्रयं वित्तस्यवर्णितं तत्तुविवारिमेनपश्यति यतः आयास
शातलक्षस्य प्राणेभ्यापि गरीयसः गतिरेकैव वित्तस्य दानमन्या विपत्तयः ४ तत्त्वमवैत्तिसंपात्रे दयाधर्माय दुःखित याचके कीर्त्यि पा
पायेस्नेहपोषायवंधुषु ५ हृतादौ विग्घनाशायविरधातायवि रिपु अविनेयेन तुं गोदत्तं दानं नक्वापि निष्फलं ६ भोगनाकवलं मेर व्यं
मे दिकं कृणिकं तावत् लोकद्वयविनाशाय तस्यनाशस्तु निश्चितं ७ पुरोधस्त्रनिशम्यास्य विचारचतुरं वचः प्रदाहृदिनमास्मि गवाक्षा
रव्यनदीतरे। ८ रूपोष्णादसुदानद्भविवेकः सोयसुज्ञतः प्रयियिपातितनो मे समातवमनोरथे ९ अहो विचारगोतीर्यमदोश्रस्मांडुताम ६७

ति तपाध्यायेवशास्त्रं वायाति क्रमप्रवर्तति १० तत्किंचिन्न खन्यमानस्य यथाकूपस्य कमवित् जानं सुहृत्तायन खनकः प्राप्यातज्ञलि
११ तथा गात्रस्यकस्यापि शिष्यमाणस्य किंचन उन्मीलति तथा ज्ञानं यन विस्मापयतगुरुः १२ तत्रेगजेंद्र मारोप्यानयन्तु मतीतिनामवृत्त स्य
स्तु तातारूपश्च हितगजेद्वारुढं तं मदव्यविप्रोरूप सो धर्मनिषीतुः राजावसंस्तुरवागमनादिसत्कारपूर्वं पोरोहित्यं तं नियाजय प्राज्ञीत् ततः
सराज्ञा पूजितइति लोकेर्ण्णपूज्यत अन्यदा राजा विवेकं परीक्षितुं तं नीवादिवि वारात् प्रतिज्ञयप्राप्तं तदुक्तं तेविचारं श्रुत्वा मुदितं तं सर्व त्रोसर
लितप्रचारं कृत वान् अन्यदा देवतादिष्टदोषोदयवशादसौ दृष्टिः कांतलपदा रचलवित्तस्मसंग्रहीतः १ मागाप्यतं ज्ञातयावनृपश्रोकस
रलक्षणः प्रयातस्तुयतस्माव द्विविकेनाश्रितः कणात् २ अचिंत। पश्चाधिगते त्यन्मया कर वर्त्रिनि राज्ञेसराजाकविस्मृतिदितंक
र्मनिर्मास ३ शादा चिर्यसमंनानतृष्टविद्यासत्तिनीषणं ये नादेराजपन्नपापि रंकादपिसती: ऋतः ४ ततस्तत्तारंयथास्त्र
नं सुमोव अर्थात्दा राजपत्न्याधितस्त्रत्रगं तु प्रवहात तावद्विविके नवेभ्वनवनाधितांचिंतयत् अदहामेमहामोदोनागमेग्रहापि
यद्विवो: प्रेयस्यामारुकल्पायां सविकारमनाऽजनि १ परस्त्रीसंपि नासुत्रं नरकोत्रशिरश्छिदा अयशश्चेयशदिल्यं संगिनः पुप
तेरपि २ दाक्षिण्यमपिनिलातु श्रेयस्तदतःपरं परनारीसदोषं पालनीयं मयाव्रतं ३ कदापितु न घृतिकोतु काताहत स्मानैगोद्व ता
वद्विवेकागमात् धूतस्मादोषान्विपाकं न लंपणादिदृष्टंतो स्वविनाशस्य नावर्तत ततो विवेकान्स दृष्टिः सर्वगुणाश्रितः सोऽन्यदा नृपमंत्री
विस्वासोदवानाव्यात नृपधर्मकथं तत्रविश्वासोयंमयीहशः १ राजोचे सदोषा अपि निर्दोषा कुलीनाः दुष्कुला अपि विवेकिनेदशायांत दृश्य
तमवयिस्फुटं वक्रं वकुलादपिवरं शीलं वस्दारियाभयात् राज्यादपि वरं विद्यां तपसोपि वरं क्षमा ३ यस्याल्पप्रसूतोपि गुणवान्द

जातनरः सुवंशोपि धर्त्तुर्दंडानिर्गुणाः किंकरिष्यति ४ नतस्त्वयि विश्वासः इत्येवं सद्विवेकनं धुसदोषः सतां मतां क्षमासहूर्म्मिमासाद्य
सुमतिः सुगतिं यायौ १ इति विवेके सुमतिकथा ७ ये वक्तादृक्षं दोषं प्राकृनिषव्यापि पश्चात्तानिहत्वां सेपि निवृत्त्यं वक्षायां कश्चिद्व
कुगुणाः कश्चित्सर्वगुणाश्च भवंति, चिलातीपुत्रादिवत् केवलीन्नतक्समरिचोरादिवाद्वृतिरतीयो भंगः ३ ३ अन्ये पुनर्मानिससमता,
वं सर्वनिर्मलगुणा एव यथा तीर्थंकरगणधरादय इति तुरीयो भंगः ४ एतेषु च चतुर्षु गुणाः सर्वगुणाश्च पूर्वदियः सेव्याः परे तु त्याज्या इति
पुरुषनिर्द्धमनादिकिरुदाहरणे जगुरुर दशानां शगिनः इति वेद विद्वान्निबुध्यतात् श्रयतां नल्पगुणानुरुजयश्रिये १ इति तपागच्छे ×न×
शश्री मुनिसुंदरसूरिविरचित श्री उपदेशरत्नाकर प्राच्यतटे द्वि तीयेऽशे दशमस्तरंगः १० ॐ नंगं पतारगागुरुगतयोगायोगय
वमावहे, जदमश्रपिनाणोसुंपयमक्कोदिंद्वंति वत्रकलसांन रणाइझगुणादसणं साम्माछद्विंनदायुरुणो १ एयोडुमं
प्रस्तावाक्कामाधवादिसंबंधि मद्यमदिराः तासां मध्येपि स्मनेव वत्रिंशुस्पांयथाचत्वारः कलशा भवंति एवं ज्ञानादिगुणादशा
नासोसागणस्यां गुरवोपि तद्वित्तिमा चत्वारो भवंतीत्यर्थः अत्र ज्ञान रदयोगुणां दशानामोसागणं च पयसोपमितं ज्ञानादिगुणप्रतिप
क्षरूतं कुज्ञानकुचारित्रादि चारित्रादिविनाशाद्दतवः प्रमादाश्च मद्येनोपमितानि विवकवैतन्यविलो पहेतुत्वात् दशानाविषयं म
वाञ्च्यमपि मद्येनोपमितं स्त्राद्दणां मिथ्यात्वादिव्यामोदप्रवईकत्वादिति ततश्च केचित्कलशामध्येपि धनेवमः ध्यन्तः तथा के
चित्तु रवश्रालजनं विनिवंमततं बहुतरप्रमादसवितयांकुचारित्रिणोदशानायमर्ण्यावाञ्च्यं हतश्च यथातथा विध्नः पार्श्वस्थादयः
×थ× थावांमरीचिः कपिलप्रति कविलाइञ्झपि इहयंपीत्यादिदेशनाकृत् १ यथा चकश्चित्कलशामाध्यमद्यं हतः पिधनेव पयोधृतः तथाउ ७७

नः कश्चिद्गुरवः प्रायुक्तवत् प्रमादपरा एवं परं दशानामोसागणस्तुतः यथातादृशाः कश्चित् विधपाक्षिकादयः दशानायाः सोसागणेवासवव
र्त्तिनसम्यकुसताप्रस्तावोचित्यादिगुणवाद्भनवज्ञेयं २ यथा च एकपिकलशामध्ये पयोन्हतः परं पिधने मद्यधरिणः तथा कश्चिज्ज्ञानादिगुण
हतः परं प्रायुक्तवद्देशना सोसागणं न विभ्रति प्रमादादिना रागद्वेषादिकारणैर्वा तिन्नु रागाद्दषाद्याश्रित्यात्रसंगसावद्याचार्य दृष्टांतः तथाहि अस्या
श्चतुर्विंशतिकाया अतीतायामनंततमचतुर्विंशतिकायां सप्तदशतम धर्मनामावरमतीर्थंकरावहवं तत्राधिमसौश्चयीएर्य हवन्, तत्रासंय
तपूजायामनेके श्राद्धैस्यो गृहीतद्रव्येण बहु बहुकारितचित्यनिवासि नोऽभवन् तत्रिकोमरकतच्छविः कुवलयप्रभनामाऽनगारउग्रवि
×चर्चरीति कं× दारीमहातपस्वी शिष्यगणवृतः समागात् ते वंदित्वोक्तं अत्रैकं वर्षमस्मिकं तिष्ठ यथा त्वदाज्ञया अनेकचित्यालयानवंति कुर्वस्मा
कंसंतुष्टं हृतस्माकं सावद्यमिदं नाहं वाग्मात्रेणापि कुर्वे तद्वंतन नलणातातीर्थंकरनामकर्मार्जितं एकभववाविशेषीकृ
तश्च नवादधिः ततस्तैः सर्वैरेकमतं कृत्वा तस्य सावद्याचार्यइ तिनामदत्तं तथापि तस्यैप्रदपि उभनाकोपोऽभूत् अन्यदानेषां
लिंगमात्रप्रव्रजितानां मिथ आगमविचारो बभूव यथा श्राद्धानां मसावसंयताप्रभवदवकुलानिरक्षति, पतितानि च समारचयंति
अन्यदपि यत्नत्रकरणीयं तस्यापि करणे न दोषः केप्याहुः संयमामोक्तनेतानावत् कश्चिद्वहुः प्रासादावतंसाकपूजामस्कारबलिविध
नादिना तीर्थस्यर्षणाप्येवमोक्षगमनं एवं तेषां यथेष्टं प्रलपतां विवादे अन्ये आगमकुशलः कोपितास्मियाविवादं सनक्षि सर्वैः सावद्याचा
र्यएव प्रमाणीकृतः आकारिताइरादशात्समसप्तमासैर्विदिरसमागात् एकयार्यया श्रद्धावशात्प्रदक्षिणीकृत्य झटिति पादयोर्मस्तकेन
संघट्टयं तावद्वंदे दृष्टस्तैर्वंद्यमानः अन्यदा तेन तेषामग्रे श्रीतीर्थकृतो सैवमहानिशीथ पंचमाध्ययनस्य व्याख्याने आगतेयं गाथा ज

४च४

क्षिप्तीकरफरिसंश्रुतसिद्धंकारणो विनष्टे· अस्ती विकरिज्जमयं, तेगवं मलयुणसुक्कं २ ततआत्मशंकितेन चिंतितं, साध्वीवंदनामतिष्ट
स्म स्त्रिमावश्यावार्यइतिनामवतुराकृतं सांप्रतंतुयथार्थकथनेऽन्यदपिकिमपिकरिष्यंति अन्यथातुप्ररूपणेमदत्याज्ञातनाअनंतसंसा
रीस्यां तत्किं कार्यं अथवायद्भवतितद्भवतु यथार्थमेवव्याकरोमीतिध्यात्वा व्याख्यातायथार्थगाथा ।तैःपापिष्ठैरुक्तं यद्येवं तन्नुमपिस्खलयुगादी।
नोयताऽनयासाध्वावंद्यमानाद्दृष्टः तातोऽयशोनीचः सदर्थो किंतु तस्यैव आचार्यादिनाकिमपिपापस्थानेना सेवनीयं त्रिविधत्रिविध
नयः सेवतेसोऽनंतसंसारंभ्रमितु; तैर्विलक्षैर्दृष्टावेकिंनवक्ष्यसि सदर्थो किंवदामि ततस्तेनसुचिरंपरितप्योक्तं अयोग्यस्यश्रुतार्थो
नदातव्यः आमघडेनिसित्तं जहाजलं तंघडं विणासेइ इअसि द्धंतरहस्सं अप्पाहारं विणासेइ २ इतिवचनात् तेरूपत्वं किम
संबद्धेनापासे अप्पसरद्दृष्टिपथात् ।आदावमपिमेघनप्रम णीकृतासि ततस्तेनदीर्घसंसारित्वं संगीकृत्योक्तं उत्सर्गापवा
दिरागमः स्थितास्वयंनजानीत। यतः तंमिथ्यात्वं जिणाणमाणाअ णोगंतं ।तैर्दृष्टेमानितं तद्वचः सम्यगमं सपकवचनदोषेणानं
तसंसारित्वमुपार्ज्यनंतवांतः इतिश्रीमदानिशीथे अपिपूर्वावान उत्सर्गापवादावनेकांतश्चप्रज्ञाप्यंते तथापि न सर्वत्र यदुक्तं नवि
किंचि अणुन्नायं नविपडिसिद्धं च जिणवरिंदेहिं तुमेक्कणसाचं नतं विणारागादोसेहिं । ततस्थंतं सूत्रातिक्रमादनार्यप्रकटनं तत
तआज्ञाश्रमः तस्माद्वानंतसंसारीसोऽभवत् अपिच तेनाचार्येणैवं सर्वत्रानेकांतं वदता स्वात्मनां तथा वित्यवासिनां तत्र संनिहिता
नामपरेषां च तथाविधप्रमादप्रसंगवृद्धिः कृतेवेति तस्मादीयेषादशानां मध्ये नापरिततिचरतीयालंगः ३ एकविंशकलशायथामं
धोविध्वते पिवपयोऽत्र तः तथाकेचित्तुरवः सम्यग्ज्ञानचारित्रादिगुणच्युताः प्रवर्तते दशानां मौलाग्यमाजोयथाश्रीवज्रस्वामि ११

प्रवर्तयश्रीमदाचार्यसुदर्शनसूरिश्रीवण्णलद्दिसूरिश्रीदेवचंद्रसूरिप्रभृत्यस्थ ।यतथाद्याअप्पयोग्याः अरीयतेगगतापवचपरवं
सव्याः सद्यमयोगाऽलावादिरूपेकारणोचापवादपादनद्वितीयलेगस्थाअपिप्रामाण्येकृयुक्त्यासेव्याइतितत्वं ।इतितत्वविधिकंतनिद
र्शनांशुरुवचविधितासवगम्यतो ।नजतस्तुहगिरं सुगुरुं समदायदिवुत्पर्षतिमोदजयश्रियं १ इतितपागच्छगणश्रीमुनिसुंदरसूरिविर
चितश्रीगुणदर्शनरत्नाकरप्राप्ततटद्वितीयांशेएकादशस्तरंगः २ ११ पुनरपिनिदर्शनीतरैः श्रीयुरुयोगणायागत्वमवाचष्टे स
सुकेलीसरश द्वाशंबीअअणढमधन्न वाबदिश्रोता ।बवदाअस रस्साग ।तदपुण इवायाइदिं सुमणोउ सीमासहज्ञीवाइति
वापाव ।व्याख्या ।थिसुक्कलिसलावपसुनिसुतिः क्षीणये यदार्द्धलिरिः पाल्यादिबोधनबधात् स्वाप्रसिद्धामावेदय
घमानायाख्याद्वितीयोऽप्यविः कालोदसमुद्रः प्रथमास्सवि अतंबूद्वीपपरिक्षेपीलवणसमुद्रः ग्रुणवायाइद्विति ग्रुणा
:सम्यग्ज्ञानादयोगांतीयदियस्त्रवाक्श्रुतद्दर्शनादिरूपा। आदिग्रहणात् क्षीरसमुद्रस्य क्षीणमदानसिकोदिलब्धीनां विरा
धातिज्ञायानांचयदः दृष्टांतदार्ष्टांतिकोत्क्रियाजनात्मगमात्वाव नाविर्यं यथाशिष्ठाकलिमसांतरसारंवितप्यादिप्राणतलत्वात् ब
दिरप्पसारंकल्लोलाद्यत्वात् तथाकेचित्तुरवोऽतरसारा सम्यग्ज्ञानादिगुणरहितत्वात् बदिरप्पसारा तथाविधदेशनाशक्यात्तआदि
लिस्थविकलत्वात् दृष्टांताः प्रतीताः इतिप्रथमो भंगः १ यथावरत्वापव्यमानाबन्धिर्तपिंड बलत्वयावदिकल्लोलवतीवप्रतिभाति बुडबुडा।
: एमानवेणीवाप्ततीवचंडः सुश्रावितपावदिः सारादाकृदसप्राप्यतलवेतरसाराव तथाकेचित्तुरवस्त्रादृग्लोकरंजकवाग्विलव
त्वितनमात्पदृगंवमराविनकविवगाथाप्रबंधादिप्रपनपटुत यांकिंचित्मंत्रतत्रज्योतिषादिगतचमत्कारवत्वेन बाबदिः साराः तादृग्ज्ञाना

द्विगुणरहितत्वेन पुनरंतरसाराः ता दृग्गुणाश्च स्वाद्याचार्य विदितिर्द्वितीयो भंगः यातलनाय ध्येयोगणावस्तुद्वश्वरूपकत्वेद्वितीयभंगमाता
गुरत्वाप्रवादात्ताहक्सुयुक्तयोगाद्यं सावप्राप्तक्रमदाताः अपणीयात्रपीति २ यथा तृद्वितीयोऽपि सर्वत्र समावगादत्वेन सदस्रयोजन
गां तीर्थः प्रवररत्नप्रसूतिलक्षत्वंतः सारः कल्लोलादिवर्जितत्वाद्बहिरसारश्च लवणोदवर्जंत्वात्समुद्रे प्रतिपातालकलशाद्यं नावेन कल्लोल
वेलागतिप्रवृत्तायानसंवर्तीति तथा केचित्पुरुष समम्यग्ज्ञानादिगुणत्वेनांतः आत्मिकतारणपरत्वेन देशनादिर्श्नादरांइति बहिरसा
रश्च बहिर्लोकानां प्रतिबोधद्वंकरणांद्बहिर्जिनिष्णुमदिमर्मसिद्धाद्यः नवा तेत्रथ यथा श्रीमदाचार्यमदागिरिस्वरयः प्रात्यकबुद्धादयश्चेति
तृतीयो भंगः योगप्रशस्त्रा लपरस्वात्मिकतारकाइति ३ यथा च प्रथमाः सर्वि स्वथा विधगांभीर्यरत्नप्रसवत्वास्यामंतसारः कल्लो
लवेलागतिप्रवृत्याडंबरत्वत्व यां बहिरपिसारश्च तथा केचित्पु रुषाः समम्यग्ज्ञानादिगुणवत्वयांतःसाराः देशनाभ्यावाचतुर्य
जल्पप्रागल्भ्यक्षीरास्रवादिलब्धिविद्यामंत्रतंत्रयोगादिशक्तिम त्वयां बहिरपि सारास्थ श्रीवज्रस्वामिश्रीसिद्धसेनदिवाकरश्री
पादलिप्तगुरुप्रभृतिवत् स्वपरयोस्तरणतारणसमर्थत्वादकं तलितयोगद्यांइति चतुर्थो भंगः ४ इति तथा श्रीगुरून्निश्रित्य चतुर्भंगी
नाविता ४ अथैपि चतुर्भंगी शिष्यानप्याश्रित्य भाव्या प्राग्युक्त नवरंदार्ष्टांतिको कौयुणवागादिभिरिव्येत । द्विधं व्याख्येयं तथाहि गु
णाद्वाद्वीनक्तिविनयवाचायादियः वागादयो वाप्रनः काया अप चारिकविनयानुसारिणः तिर्यथाक्रमंमंतःसारता बहिःसारता व्या
ख्येयः तत्रौपचारिकविनयो यथा अउवयारिउ पुण दुविहो विणउ समासउ होइ पडिरूवजोगजुंजणं तह अणासायणाविणउ
णउ १ पडिरूवोखलुविणउ काइअजोगअवायमाणसिउ अठचउविहदुविहो परूवणातस्सिमाहोइ २ अब्भुट्ठाणं अंजलि आस ३२

णदाणं अभिग्गहकिई अ सुस्सूसणा अणुगच्छणा संसाहणं काउ अट्ठविहो ३ हिअमिअअफरुसवाई अणुवीईभासिवाइउविणउ अ
कुसलमणोनिरोहो अकुसलाणउदीरणं चेव ४ पडिरूवोखलुविणउ परानुवित्तीमउमुणेअव्वो अपडिरूवोविणउ नायव्वोकेव
लीणंतु ५ एसो उ पडिरूवविणउ विणउ पडिरूवलक्खणोतिविहो बावन्नविहिविहाणं बिंति अणासायणाविणयं ६ तित्थयरसिद्धकुलगण संघ
किरिअधम्मनाणनाणीणं आयरियथेरुवज्झायगणीणं तेरसपयाइं ७ अणासायणायभत्ती बहुमाणो तह य वन्नसंजलणा तित्थ
यराईतेरसचउगुणाउंति बावन्ना ८ स्पर्शार्थः नवरमत्र कुला नमागच्छतिगच्छति वाहउत्थेयरासनमोचनं अलियदोत्युक्तिश्रा
मणादिनियमः कृतिर्द्वादशावर्तवंदनं शुश्रूषणं नपरकतेन पुरतो नेवक्तिव्वाणपिढत इत्यादिविधिनां गुरुवचनश्रवणेबाप
र्युपासनमितिअर्थः अनुगमनमागच्छतः प्रत्युद्गमनं संसा धनंगच्छतःसमनुगमनं कुलेनागेन्द्रादिगणः कोटिकादि
क्रियास्तिपरलोकोऽस्त्यात्मास्तिसकलक्लेशालङ्कालेक्षिते मुक्तिपदमित्यादिप्ररूपणात्मिका गृह्यते धर्मः श्रुतचारित्रात्म
कः ज्ञानंमत्यादि आचार्यस्त्रियोपाचार्यः गणीगणाचार्य ; आशातनामनोवाक्कायैरप्रतीपवर्तनं तक्तिस्फटानादिरूपा ब
हुमानसोत्यांतप्रतिबंधः वर्णनिवर्णः श्लाघनंतसंज्वलनाज्ञानादिगुणोद्दीपनावर्णसंज्वलना ८ इतिश्रीमदुत्तराध्ययनवृत्तौ ४ एवम
वसाहानप्याश्रित्येयंचतुर्भंगीवाच्या विशेषस्त्वेषः आहानंनिस्वद्म श्रीदेवगुरुतक्तिश्रीसम्यक्त्वविशेषविरत्यादयोगुणाश्वेरंतःसारता
वागादयः पुनः पाष्टत्वं तत्रादिशाहानीर्थयात्राप्रासादसाधर्मिकोद्धारादिपुण्यकृत्यप्रतुप्रमादपात्रत्वगिरिलोकप्रमाणत्वत्वादयश्च
तेपुनर्बहिःसारताजया यद्वावाकूपरान्प्रत्युपदेशरूपा आदिशाश्वकायक्रियाश्च काश्चनतासिर्बहिःसारत्वमिति सामान्यताजीवान

ण्या श्रित्य प्राग्वदवसेयौ वक्तुरंगी। वाच्याः नवरं तत्र गुणा देवगुरुभक्तिदयादाक्षिण्य गांभीर्य धैर्यौदार्य विवेक ज्ञान दानादयः वागादयः पुनः
प्राग्वदौपचारिकविनयादिपरा लोकोपचारविनयादि विज्ञपिताश्च यथार्हं. तैर्यथाक्रममेते बहिःसारासारत्वेनाद्ये तत्र लोकोपचारविनयो
यथाः अब्भुट्ठाणं अंजलि आसणदाणं च अतिहिपूआय लोगोवयारविणओ देवयपूआय विहवेण १ श्रीउत्तराध्ययनवृत्तौ लौकिकी शफ
क्तो पद्यागच्छ ममा विशासनमिदं प्रीतास्मि त दर्शनात्कावार्त्ता त्वरितो दुर्बलासि च कथं कस्माच्चिरं दृश्यसे इत्येवं गृहमागतं प्रणयिनं यस्ताप
यंत्यादरात्तेषां युक्तमशंकितमनसा गंतुं गृहं सर्वदा. १. द्याम। वचक्तुरंगी जलदृष्टांतेन श्रीस्थानांगप्रत्यपादि यथा चत्तारि मेहा
पन्नत्ता तं जहा गज्जित्तानामभेगे नो वासित्ता. वासित्तानामेगे नो गज्जित्ता एगे गज्जित्तावि वासित्तावि. एगे नो गज्जित्तावि नो वासि
×व× त्तावि। एमेव चत्तारि पुरिसजाया वि. दृष्टांतास्य सर्वत्र यथार्हा। नं यथार्हं स्वयं योजनीया; इति गुरुप्रवृत्तिगोचरां स्थितिमि
तिस्फुटं विशो। विदर्शनिनिरूपितामिदनिबद्धनानाविधे र वाचि विजयश्रीयुग्गुरुयोगरंगकुणीरश्रीकृतिविकम्बुरंकुरु
×स्तृरि× तयत्नसद्वेर्बुधाः १ इति तपागच्छेश श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचित श्रीउ पदेशरत्नाकरप्राम्यतटे द्वितीयेंऽशे द्वादशस्तरंगः ब १२ पुनः
श्रीगुरुयोग्यायोग्यत्वं दृष्टांतमाम्यास्तु निश्रावकसामान्यजीवानां चातुर्विध्यं वाह निंबरुच्छियालुरनालियरुक्रयलिध फल सन्निहाव
हिं अंतो चउहा असारसारा गुरु श्रुणिस्सावयरहियज्जिआ हुंति १ यदघटनास्तुगमा [illegible] वर्णात्वेवं यथा निंबफलानि बहिरंतश्चासारा
णि। बहिस्त्वचांऽतः कुलिकस्य चता दृग्रसुररसादिरहितत्वेनासारत्वात् [illegible] देवमेव कार्यं तथा केचिद्गुरवो बहिरप्यसाराः
अंतर्ज्ञानादिगुणरहितत्वेन बहिस्तु तादृग्देशनासौभाग्यवादादिलब्धिविविधसिद्धिप्रसिद्धिमत्त्वाविकलत्वेनेति। यथा च प्रियालो राजा ७३

दनस्य फलानि बहिःसाराणि त्वक्स्वादृग्रसुररसत्वात् अंतस्त्वसाराणि कुलिकत्वात् तथा केचिद्गुरवोऽपि बहिःसारा स्वादृग्देशनासौभाग्यादि
रत्वेनांऽतः पुनरसारा ज्ञानादिगुणविकलत्वेनेति। एवं यथास्थानमग्रेऽपि हेतुयोजना कार्या. यथा च नालिकेरफलानि बहिरसाराणि त्वपः
विनीरसजटाकरंटकादिमत्त्वात्। मध्ये तु तादृग्गालवन्नात्साराणि. तथा केचन गुरवोऽपि किंच. यथा कदलीफलानि द्विधापि साराणि. त्वप
विघल्यत्वगं तच्चितश्चुतरसवत् दलत्वेनांऽतः कुलिकादिरहितत्वेन च; तथा केचिद्गुरवोऽपि दृष्टांताः स्वयं योज्याः। एवं गाथायां केचिदतिदेश
तः प्रतिपादिता। इहापि ज्ञेयास्य। योग्यायोग्यत्वं तावनापि प्राग्वदि ह्याण्यवसेयमिति. ब. अथेयमवक्तुरंगी मुनीनाश्रित्य वाच्याः प्राग्वद्
वनवरं तेषां ज्ञानादिगुणैः श्रीयुवज्ञापरायणत्वांतर्विनयचाउ र्यादिभिश्चांतःसारता, तत्र तपःक्रियानुष्ठानादिभिर्बहिर्विनयादि
भिर्बहिर्विनयादिभिश्च बहिःसारता प्ररूपणीया ज्ञानादिगु णेष्वंतर्भावेऽपि विनयस्य पृथक्प्रतिपादनं तस्यैव सर्वगुणमूल
त्वप्रतिपादनार्थं। स च विनयः एवं गाथायां प्रथितोऽत्रापि ज्ञेयः॥ यद्वा ज्ञानदर्शनचारित्रमनोवचनकायलोकोपचारविनयस्मू
लादास्तवधा। तत्र ज्ञानमतिनिबोधिकादितद्वविनयो ज्ञान। स्यवाविनायानत्यादिकरणं ज्ञानविनयः उक्तंच. तत्रीतद्वबहुम
णो। तद्दिट्ठाणसम्मं भावणयाविहिगहणमासो विय एसो विणउ जिणेहि ३.१ पंचदर्शनिविनयोऽपि दर्शनगुणाधिकानां शुश्रूषण
नाशातनारूपो द्विधा सक्कारब्भुट्ठाणे। सम्माणासणअभिग्गहो तह य आसणमणुप्पयाणं। किइकम्मं अंजलिगहो अ।१ इंतस्सणुगच्छण
या। विअस्स तह पज्जुवासणा णिया गच्छंताणुव्वयणं। सो सुस्सूसणाविणउ। २ इह सत्कारः स्तवनवंदनादिरभ्युत्थानं वंदनार्हस्य द
र्शनादेवासनत्यजनं सम्मानो वस्त्रपात्रादिपूजनं। आसनाभिग्रहः पुनस्तिष्ठत आदरेणासनानयनपूर्वकमुपविश त्वत्रेति भणनं अ

मता सुप्रदानं त्रासनस्पष्ठानात् स्थानां तर. संचारणं कृतिकर्मद्वार गावर्त्तविदवकं शीर्षस्पर्श. ३ उपचितक्रियाकरणरूपायं दर्शनिश्रुश्रूषणा
विनयः. अनाशातनाविनयस्तु अत्र उचितक्रियाविनि वृत्तिरूपः पंचदशधा. आहच. तित्थयर १ धम्म २ आयरिय ३ वायगे ४ थेर ५ कुल ६ गणे
७ संघे ८ संभोगिअ ९ किरिआए १० मइनाणाईण य ११ ताहेव १४ सोलोगिकापक सामाचारी का क्रियास्ति परलोको स्त्यात्मास्ति सकल
लक्लेशालयं कलंकितं मुक्तिपदमित्यादि प्ररूपणात्मिका अत्रत्रा वर्वाऽनीर्थकराणामनाशातनायां वर्त्तितव्यं. इत्यनं सर्वत्रत्राव्यं. चारित्रवि
नयस्तु. सामाइयाइ चरणस्स सद्दहणं १ तह य काएणं. संफासणं २ परूवणं ३ मह पुरं तं सव्व सत्ताणं. ५. मनोवचनकायविनयास्तु मन
: प्रवृत्तीनां विनयार्हेषु कुशलप्रवृत्त्यादिरूपाः. लोकानामुपचा रोऽपि वह्वा स्मैन सप्तधा विनयः. सप्तधा. अन्यासवत्तित्वं आता
द्युपिता चार्यादिः समीप आसितव्यं १. परछंदानुवर्त्तितं परा तिप्रायाऽनुवर्त्तितं कार्यहेतोः श्रुतप्रापणादिकार्यहेतुं कृत्वा
अन्नं प्रापितादमनेनेति दातारित्यर्थः. विशेषणत स्यविनये वर्त्तितव्यं ३. कृतप्रतिकृतिता. कातनकादिनोपचारप्रसन्नाऽश्री
गुरवः प्रतिकृतिं प्रत्युपकारं श्रीसूत्रादिदानतः करिष्यंति. नंतामा निर्जरिवेति लक्षादिदानयतितव्यं ४ आर्त्तगवेषणता आर्त्तस्य दु
:खार्त्तस्य गवेषणं सौषधादिना दवार्त्तगवेषणतां प्रीहितं स्योपकारकरणमित्यर्थः. ५ देशकालज्ञता ६ सर्वार्थेषु प्रति
लोमता तु कलं ७ इति पाक्षिकसूत्रवृत्तौ. ७. अत्र च लक्षि च कु मानादिं नविनयः सकारसन्मान वादि. पुनर्वहिर्विनयः पालिज्ञाना
द्यं विनयाद्यो दीक्षांतर्गणो. मद्विरमद्विर्षा. तामारासास्वे. तप्रक्रियाऽनेवहि विनयाद्यो अवदिर्गणो. मद्विरसंद्वित्थ. वहिः सामा
न्येमुनीनाश्रितमप्येयं भावनीयः इति. ७. आहानं पाश्रितस्सेयं च तुर्भंगी कर्तव्योऽप्रायस्तु. नवरं आद्य भंग सम्पकादिगुणैरतः सारंतं ध्ययं पु

× गुरु.४ मानस्सुणत्रादिदानशासनप्रभावनादिगुणपकर्म्मनिर्द्दिर्विनयादि लिंगवहिः सारवंवासं. ७. सामान्यतोजीवानपाश्रित्यप्रायादव
यं चतुर्भंगी योजनीया. नवरं तत्र देवगुरुलक्षित्यसामस्मविवेकविद्याविज्ञानशीलमधु ठिगं तीयादितिरंतः सारवं. सम्यक्त्वजनप्रमिदि
पत्रादिदान प्रभुमानादिविधिः सारवं त्वति. सर्वत्र दृष्टांताय थार्हं सवतारणीया इति. इत्यवगत्य बहुविधान् लंगान्य वादिगो वरांश्चत्ररा
: प्रयतध्वमयोगपरीक्षारणजयश्रियैविमोहस्य २ इतिश्री मुनिसुंदरसूरि विरचितश्री उपदेशरत्नाकरप्राच्यतटे द्वितीये ऽशेत्र ये दशमा
शंगः ॥ १३ ॥ निदर्शनं तपण्डितयोगयोगपत्रमाह. फल १ जल २ रया ३ दिं ४ सुआ ५ धं ६ गड ७ ति जोगा हिं ८ नदवणाऽहं ९ अत्र हि पदानां
णा चत्तिन्नाणोवप मेहिं. १ व्याख्या. फलजलगाया निर्यथावन ७ निपक कद्विकत्रिकयोगैस्त्रयाणामावनगाष्टधासंवेति. यतस्त्रया
णां पदानामेककयोगास्त्रयः. द्विकयोगास्त्रयः. त्रिकयोगा श्चैकं त्रयाणां संसास्त्वाष्ट महति तं प्रावारिक्तत्वात्तोपदर्शनः
इति ककद्विकत्रिकयोगैस्त्रयाणां भवन्त्वाष्ट धान्युरात्मानं वंतीति पिंडार्थः. स्वावनारेवं यथाकानिचिद्वनानि केवलं फलयुतानि ग
यामलिलाद्यं वरदिनानि. यथाफलितं क्षेत्रपडी चमुग्याद्विवल्ली वनं जलाश्रयरहितं. तथा केचित् केवलं वाहि. त्वरतानजलानोपदेशान्सां
कलिता मापत्रुपर्षिय वराजगर्यादिवत्. तवप्रायः सुतारकाएवेति. १ यथा च कान्यपि वनानि केवलं कलितानि फलछायासांयुक्तर्विकता नि
सरावर्वादि जलाश्रयान्वितशालमल्यादि वनवत्. जलाश्रितविनीतकादि वनवच्च. विनीतकछाया यःकलदो स्यादकत्वेनास्ततत्वद्वासयया
व मिति. तथा केचित् केवलं सम्यग्गामप विज्ञानस्ततः प्रमादप्रमत्वादिनात्यक्तक्रियोपदेशास्त्र मधुरामेसाचार्यवत्. रसादिगौरव निद्र
दिप्रमादप्रसितात्मस्वश्रीशीलकाचार्यवत्तत्वस्वप्रेरचतारयितुं नपुत्तवः. तदुक्तं. अत्र स्वरावंदणनारवादी. नारस्सता गीनकुवं दणस्स.

एवं खुनाणी चरणेण हीणो नाणस्स भागी न हु सुग्गईए ॥१ इति ॥३॥ कान्यपि वनानि पुनर्यथा केवलं छायोपेतानि फलजलाभ्यां पुनस्त्यक्ता
निश्शोकञ्जवनादिवत् तथा कपि केवलेनापदेशान्तरं चारित्रेण ज्ञानेन च रहितत्वात् सर्वथा ज्ञानरहितस्योपदेशकर्त्तायो गौतमेषां किं
४२४ चित्तानवस्थेपि स्वल्पज्ञानदविवेकेति दृष्टांतश्चात्र श्रीसंप्रतिरूपेणाऽनार्यदेशप्रति बोधार्थं प्रथमप्रहितयतिवेषवंगाद्यः तदयनमत्रि
नियमिकवेषत्वथाविध पार्श्वस्थादयश्च पातव शुद्धप्ररूपेण परतारकात्वं त्यपीति तथाहि धर्मयुक्तयोगातावाद्यव मरनिजधर्मरि
हणाद्युर्वश्रयणीया अपीति परंमः गीतार्थस्य शुद्धप्ररूपकत्वं तु संभवं युक्तपरतंत्रस्य तु न त्वत्यपीति ॥३॥ कानिविहानि वय
थाफलजलाभ्यां विरहितानि न तु छायया यथा जलाशयाश्रि तं तच्छ्यादिवल्लीवनं बिलीतकहक्कादिवने वंतथा कपियस्व
श्चारित्रेण ज्ञानेन च विरहिता परं तापद्देशाताजः प्रत्येक बुद्धादिवत् जिनकल्पातवनापरश्री आर्यमहागिरिसूरिवच्च
यथानसुद्धोपदेशदायिनः सावद्याचार्यवत् तातबिलीतकद्र वनतुल्याः ॥४॥ अन्यानि पुनर्वनानि यथाजलच्छायोपेतानि न तु
फलकलितानि जलाशयापेतशोकद्रुमादिवत् तथा कश्चिन्म गागमावगाहेनज्ञानोपदेशास्पांसमचितानं तु चारित्रेण यथा विज
श्राद्धप्रश्रितदोमसमयमूलजालं यथा रिसि विवज्जिअं जइवि तं अत्थं वदसि अणत्थं कीसअणत्थं तवं चरसि ॥१॥ इति गाथाज्ञाततमार्थं व्याख्या
घमरप्रतिरूद्धकरमुद्रिकादित्यागिज्ञाताधीति ख्याति रतन्श्रीसोमप्रभसूरस्य प्रमादावस्थायां पातव शुद्धप्ररूपकत्वे प्रागुक्तयुक्त्याश्रय
णीया अप्यपवादपदे इति ॥५॥ अपराणि पुनर्वनानि यथा फलच्छायाभ्यां पेतानि न तु जलकलितानि जलाशयरहितसदाफलादिसहकारवन
वत् तथा कश्चिद्वाचित्रापदेशाभ्यां कलितायु रवोन तु ज्ञानेन ज्ञमारकलिकाचार्यवत् तथाहि कस्मिंश्चिन्नगरे गुरवः सायुः पर्यंतमंत्र्या ७५

४२५

मा कस्मिंश्चिच्छिष्यो ऽनधीतागमत्वात्सारकल्पं कृत्वा ऽनूचानपदे स्थापितः । ततः प्राप्तप्रतिष्ठः स आगमादिशास्त्राध्ययने प्रमादी भूत् तातोऽन
धिगतश्रुतार्थोपि गुरुमहिम्नां सर्वत्र ख्यातिं प्राप्तवान् अन्यदा विदग्धपृष्ठीतिकं पुरं प्राप्तश्चोद्दिष्टोपदेशमेवोऽध्यायत तथाय पातष
न्यश्चामहिमप्रसिद्धिरभूत् आसनोन्नतिश्च । तत्र पुरप्रागुजिनाचार्यैः परवादिनो रूपसेऽनेकशः पराहताः तेषु तदानीं पुनस्तस्याचार्यस्पत
था विधमुन्नतिं वीक्ष्य लिवः प्राशजितत्वेन पुनः स्वमदच्युतितीरवस्त्रस्य शास्त्रपरिज्ञानपरीक्षा विकीर्षवः स्ववर्गीयमेकं श्रावं विधिल
व प्रवर्णितस्य पार्श्वे प्रेषुः स च विधिवत् कुरुंस्तेवमानो ऽन्यदा प्राह्ली त्। भगवन् पुज्जस्य कतीन्द्रियाणीति ततः सूरिरलब्धश्रुतार्थत्वे
रे विमृश्य पाकुर्वन्कविक्तं पुजल समयेन लाको लेया वद्यातीत्य स्माषीत् ततश्च पंचेन्द्रियं विनां कथमेतावती शक्तिरिति प्रहृष्टैदि
ध्रुयतं प्रत्यक्षरीर्णवातुलद्रुपुजलः पंचेन्द्रिय इति । ततः स्वस मयेप्येतस्य परिज्ञानं नास्ति परसमयादिपरिज्ञानं पुनः केवलं
विचार्यलब्धतज्ज्ञानपातेष्वैवादिभिर्लघुपसालसंपराबभूत् विज्ञेता वमहतीश्री जिनमतस्यापभ्राजना मिथ्यात्वस्य चोत्सर्पिणा वंश
धर्मदाभिश्च ततः संघेन सद्भूतरं विहारितं इतिश्री कल्यरहितो ॥६॥ य वंविधस्य गुरवश्चास्त्रिता ताभ्यु पदेशपराश्रपि वता हकज्ञानविकः
त्वा उत्सूत्रमपि प्ररूपयंतीति सूत्राश्रितानुतवाक्षोप्रत्यतमज्ञयंतितत्सूत्रेना षणात्सेव तदुक्तं जं जयइ अगीयत्थो जं च अगीयत्थ निस्सिओ
इ वट्टावइ अगच्छं अणंतसंसारिओ होइ किंच नाणाहि तवरतरं हीणो वि हु पवयणं पभाविंतो नयदुक्करं करिंतो सुट्ठु वि अप्पागमो
मो पुरिसो ॥१॥ अपिव अबहुश्रुतस्य बहुश्रुतगुरुनिरपेक्षस्य धर्मादिज्ञानोपि कर्तुं न कल्पते तायदुक्तं किं इत्तो कट्ठयरं सम्मं अणहिग
यसमयसप्भावो अन्नं कुदेसणाए कट्टयरागंमि पाडेइ ॥१॥ बहुश्रुतगुरु समीपे निश्चितधर्मविचारादि पुनरुपदिशतामबहुश्रु

DR. BHAU DAJI

तानामपि बजुक्तृतपर्युपासिनां दशनाधिकारोपि संजायते इति षष्ठप्रकारः ६ कान्यपि वनानि पुनर्यथा फलजलछायाभिरामाणि
तादृग्जलाश्रयोपेतसदाफलसद्कारवनवत् तथा कश्चित् स्वस्थचारित्रज्ञानोपदेशोसि तिरपि निर्विसंसारोपलज्जेति श्रीवज्रस्वाम
दिवत् ७ अत्र वयस्थातरुणां मारता फलेन तथा तरुणां मारता चारित्रेणाति फलेनोपमितं चारित्रं यथा च फलस्यापि जमोक्षमेव तु
तत्वः तथा जीवस्य चारित्रलाभोपि ज्ञानपूर्वक एव तथागमः पढमं नाणं तउ दया इत्यादि यथा फललाभप्रियया जनाजले वि
नासीदंत्येव तथा चारित्रलाभपि जीवाः सम्यग्ज्ञानं विनापि चारि त्रस्य पदे शक्कुषीकरणा क्षीदंतीति जलेनोपमितं सम्यग्ज्ञानं
तद्वदप्यावाहक्कुक्षतायागादरूपत्वात् अवज्जक्खतमो संसर्गापवादाद्युत्सर्गेन पादेश्खलनसंभवात् तदुक्तं अप्पा
×३२× गमो किलिस्सइ विकरइ अइदुक्करं तु तवं सुंदरबुद्धीइकयं बज्जयं पिन सुंदरं होइ १ किंच अबज्जसुत्ते न वस्सी विइ
रिनकामो अजाणिऊण पदं अवराहपय सयाई काऊणवि जो न याणेइ २ इति यथा च तरूणां छाया बहुपथश्रमश्रांता
नां विश्रामार्थमागतानां पथिकानां तापादिशांतिशैत्यसुखानंद दा तथा अटवीभ्रमणखिन्नानां कषायदवानलदव
थुव्यथितानां सत्वानां मनो विश्रामार्थमागतानां सद्गुरुप्रणीतानाम सम्यग्धर्मदेशना नवभ्रमणजश्रमतापाद्युपशांतिसम्यक्त्वादिप्रापिणा
मरूपपरंशीतत्वं विषयादितृष्णाद्युपशमं परानंदसुखं च पुष्यतीति छाययोपमितति ८ केचिद्वनानि पुनर्यथा फलजलछायाभि
र्विरहितानि स्फ कलाश्रयरहितकरीरादिवनवत् तथाविधधत्तूरकार्कादिवनवद्वा करीरादिषु कानिचित्फलानि स्युः परं तत्प्रांदणी
तितदविवक्षेति तथा कश्चित् स्वस्थचारित्रज्ञानोपदेशोऽस्ति तिरपि विकलाः परतीर्थिकर्षिवत् तेषां मिथ्यात्वव्यामूढत्वेन तत्त्वपरान्तदी ७६

यावदाविशानाणां तद्धर्मेपि दशनानां च चारित्रज्ञानोपदेशाद्यवाद्योगादिति ९ पातपुत्राष्टपुलादपुस्सममोलंगः शुद्धः पात्रशुद्धः
तिष्ठ पि सम्यग्ज्ञानशुद्धोपदेशक वास्यां कलितानेदाः कारणविशेषेणाऽपवादत आचरणीया अपि नं तु सु खपेक्षया यदुक्तं चारित्रे ×च×
ण विहीनः श्रद्धावानपि तापजीव्यतेसद्भिः निर्मलजलपरिपूर्णः कुलजैश्च्चंडालकूपइव ३ इति तत्त्वं ३ इति विविधनिदर्शनैर्निबि
ध्यप्रकटतरं गुरुणा चरं विचारं सवरिपुविजयश्रियमयतध्वं गुरुवरयोगमवाप्य सद्विवेकाः ४ इति तपागच्छनाश्रीमुनिसुंदरसूरि
विरचितश्रीउपदेशरत्नाकरप्राच्यतटे द्वितीयेंशे चतुर्दश स्तं । रंगः १४ अथ नग निदर्शनेन युरूपरूपनिरूपयति जलश्फ
लच्छायायुतिबंध निश्रानगासोलजदतदा गुरूणो जगड़ति चउजोगादि सुअ १ वरगुणत्वपसदसपद्दि २ पद घटनाप्र
भूत ।नववर्तीपुसम हिमश्री जिनशासनादिरूपं श्रुतादी न्यायपदानि चत्वारि चतुर्भंगिप्रस्तार षोडशरूपाणि स्युः
तत्र चतुष्कायागपकः त्रिकयोगाश्चत्वारः द्विकयोगाः षट् ।४ ककायागाश्चत्वारः चतुष्पयास्तावत्षोडशाइति अथि तज्ज
यातपच्छायायुतव्यापिप्रायः केचिन्नगा जलेन फलेन छायया तीर्थे श्ववि रहिताइत्य ताभिजाश्रितानां केवलक्लेशफलप्रदाः स्फ
ः तथा केचिद्गुरवः श्रुतेन चारित्रेणोपदेशेनातिशयैश्च विरहिताः स्वाश्रितानां तारणासमर्थत्वेन क्लेशमात्रोपि दशनात् प्रत्यक्ष
त्वाच्चैतिमक्तव्यत्वनक्लेशैकफलदायिनो बौद्धयोवादिदर्शनिवत् यत एषामागमात श्रुतमसर्वज्ञप्रणीतत्वाद्युक्त्यदक्षमत्वा
च्च तत्प्रणीतषणामसर्वज्ञत्वं च रागद्वेषादिमत्वात् सिद्धमेवं तत्प्रणीता गमेष्वपि चयत्किंचिद्युक्तियुक्तं दृश्यते तत्सर्वं जिनागमस
मुद्रस्यैव पृषताः । तदुक्तं श्री जिनधर्मविद्यानंदनंरलवजिनयोवादि सकलदर्शनसमयसूत्र रूपेण धनपालपंडितेन श्री ऋषभ

देवस्तुतौ । पार्श्वजिनमेऽसमंजसानि वयणि दिंतं जदि परसमया । तुह समय महोअहिणो त्तमेदा बिंदु निस्संदा ॥ १ ॥ न चातःपर्यं चारित्रोपाद
ने । सम्यक् कृतानस्खलत्वान्तयोः नाप्यतिशयास्तेषां तदीयातिशयानां मिथ्यात्वे समर्पणेन कपटत्वेन सम्यग् धर्मस्य विघ्नत्वेनातिशयत्वाभ्या
गात् ततस्तेषां श्रुतादिविकलतेति यत्स्मात् प्रियधर्मा दर्शनान्नाकार्या ॥ २ ॥ केचिदिति ॥ केचित् तुनर्यघाजलस्तंभघाविधमारावरादिमृत्यात् न
तु फलादित्रयधारिणः तथा केचित् गुरवं सम्यक्कृता कृततां केवलं न तु चारित्रादित्रयस्तद्वतः प्रमादवस्तु श्रीशैलकार्यवत् । ये ह्योपद
शातावास्तु द्वयरूपकत्वेनापि ता तात्पर्यं वृक्षकृता अगुरुस्तत्र पा रूपकास्तु चारित्राश्रात्ततत्तरतमज्ञेयाः ॥ ३ ॥ केचिद्वयधापल
धृतः रूपांशादिवर्जीवनमंडितत्वात् न तु जलादित्रयस्तद्वतः त थाकचिद्यारित्रिणः परं श्रुतज्ञानादित्रयस्तद्वतः माषतुषप्र्या
दिवत् ॥ ४ ॥ अन्ये भयधान्या योपताश्चायात कलितरशोका द्योरलंकृतत्वात् न तु जलादित्रयधारिणः तथा केचित्पद
शांधितां न तु श्रुतज्ञानादित्रयास्पदं अंगारमर्दकाचार्यवत् त स्य मिथ्यादृक्त्वेन तदधीतस्य श्रुतस्य योगान्तक्रियायाश्चारित्रा
योगाद्वेति । अन्ये तु नः शिखरिणां श्रीपर्वत विभूषिताः परं न जलादि त्रयधारिणः तथा केचित्पिप्रावास्तिशायी । केचित् श्रीदलंकृतास्तु श्रुता
दित्रयस्तद्वतः श्रीयशोभद्रसूरिशिष्यबलभद्रादिवत् तत्कथा यथा । पल्लीतुर्यश्रीयशोभद्रसूराचार्यपदावसारे यावज्जीवं षष्ठातिः क
वलिराचाम्लं विधेयमित्युलिरवंद्विस्तीकृतवर्णिणोः वादावस्थितायै ब्रजाता वर्षा गामम्बर्यलवनां तः प्राप्तसंतपः प्रभावात् सूर्यः प्रत्यक्षी
भूयस्वरं त्पृष्ठेत्फलावनिश्चितः स्तोपाश्रयं प्राप्तस्वपि प्ररूपेण बलात्सर्वजीवावलोकनां जनजं यकांदिवांद्युक्तिकं वर्णयित् स्वतः प्रतिकावार
नादवाम्नाया पवितमिवाजाताः ततः पातविद्याः पाश्चात्यानामयोग्या इति विमृश्य बलभद्रमुनिमाकार्य तु स्विकर्यन्तयोर्तिदत्त स्वका ७७

तद्भूत्वेनतां सूर्यालिप्य सूर्यदत्तेः मोचयत् । बलभद्रमुनुरुर निषिद्धता पितृस्विकाद्वोटिता आम्नाय पत्रत्रयं कथिति । अन्यदा बदिरिर्मागतस्तुत
रु भूपरीक्षायै बगीपुरीपरिमिकामलयिवाबगीविद्यां मस्तवीन् । सद्यः सर्वा ग्राह्यग्णजाताः नावत्तत्र प्राप्ताग्र वंस्तघावीक्षोपालं नयेत्तं ततो
जीवरक्षानिमित्तं बगीदंदधुरतं तं मुक्ता तडक्षायेत्पदिरण्यवस्थानांतरं वासार्धुः । ततो बलभद्रोगिरिपुरात्ता व्यकावध भारीबगीदं दमोषधीस्वार यंम
तु रीपिणदोमं करोति । क्रमाद्भ्रूत्योविद्याः सिद्धाः अन्यदा श्रीरैवतगिरितीर्थं बौद्धैरध्यासीत् तत्र रूपोराजीवाबाद्धिः स्वोपासकीकृत । श्वेतांबराणां त
तीर्थप्रवेशं न लभते । एकदा स्वतो वरसंघाश्चतुरशीतिर्मिलिताः परं ॥ बौद्धीस्यादेवावेद्या इति राजाज्ञया रिक्ताः पात्रबामवताय प्रोक्ताः
स्माच्च तीर्थबौद्धवत् तरेरुद्ध । ततः साहाय्यकरं विनामयाकिमपि । नवलत्तिय दिबलभद्रमुनिमानयतं तदा तीर्थं वलात् । ततः संघपति
लिरौछ्रिकिराह्नतः मस्तुनिर्गिनां धूनात्त्रागात् विद्याबलतसं घं परितोऽग्निप्राकारं । तत्य रिक्ताड लटतु स्वातिकां च विध्वय
राजसतां गत्वा राज्ञः पार्श्वे तीर्थनत्युमतिययाचे बौद्धीरयिवतीर्थ वंदधं । नान्यथेति रूपेणोक्तं तस्य तुर्यकृता बोटनादिनां वदनाम्
त्यादागतः संघमध्ये ततो रुष्टेन राज्ञा सेनानीस्त्रमसंघं दंतुं प्रहितः । स वतमग्निप्राकारं प्रेक्ष्य नी तामुनिं प्रसादयामासा आदव स्तुरेराज्ञा
नं मा तात्र घयत्वादि । ततो मुनिः स्वमतिशायं दर्शयितुं मंत्रिणां प्राह । मद्दलं पश्य । तत्रास्कोवीरकं बीसंदारणत्रमयित्वा सर्वाणि तरुस्त्रीरांस्यप ×कणा×
तयत्तुवि । मंत्रिणा स्वस्यकोपितंकनिका पातात्तराजाः तन्नहरणे ततः श्वेत कणवीरकं वयास्पृष्ट्वा भ्रमितयातानि सूच्चानियोजितवान् तद्दी
क्ष्य वमस्कृतस्तमंत्रिणा विज्ञप्तो राजा तः आमर्षित तः सती तामुनिवव वसा जिनधर्मप्रपन्नः एवं तीर्थवालितं शासनस्य प्रभावनाचक्रे । प्रत्यनीक
निरामस्थातानतिंबलभद्रमुनिकथा ॥ ५ ॥ यदि ष बलभद्रमुनिरवृक्षश्रुतापि चारित्रोपादशास्पो विरहिताः पिवाऽतिशयवानवत्तथाऽ

नापि केचिदिति ॥ अतिशयवंतो हि शासनस्य प्रभावकत्वेन चारित्रादिरहिता अपि स्वपरस्यापि उपकारका भवंती । ते अतिशयाः श्रीजिनोपमिता
श्रुतादीनां जलाद्युपमितिर्दत्तसूपात्रगाथाव्याख्यायां भावित इति । ७ । ५ जलफलयुक्तो द्विवत् पुनः केऽपि गुरवः सम्यक्श्रुतचारित्राभ्या
मंचिताः नोपदेशेनातिशयैश्च अस्तुर्द्धस्वरूपकथावस्थमावह्याचार्यवत् । ७ । ६ जलछायाकलितशैलवत्केऽपि श्रुतोपदेशाद्युपधारिण
: शातादिश्रीसोमप्रभाचार्यवत् ७ अन्ये पुनर्जलतीर्थालंकृता इव वत् श्रुतनातिशयैश्चालंकृताः नेतराभ्यां विदर्शनियथार्दृष्टयस्तेयं ७ ८
यथा च केऽपि गिरयः फलछायाभ्यां शोभितानचि तराभ्यां तथा केऽपि गुरवश्चारित्रोपदेशाभ्यामेव विभूषिताः न ज्ञानातिशयाभ्यां प्राय
क्रोशारकल्पिकाचार्यवत् । ९ । यथा पुनः केऽपि गिरयः फलतीर्थ रूपोभुलगाः नापराभ्यां तथा केऽपि गुरवश्चारित्रेणातिशयैश्चालंकृ
ताः न श्रुतोपदेशाभ्यां वार्द्धिकप्रव्रजितायविविधर्षलियवा दितपल्लपनचमत्कृतगुणाज्ञ षष्ठ्यष्टमसमानश्रीयशोभद्रसूरि
शिष्यमदिवत् श्रीहेमसूरिशिष्ययशश्चंद्रगणिवच्च । तत्संबंधो यथा श्रीआम्रभटमंत्रिणा श्रीभृगुकच्छे उदयनमंत्रिणः श्रेयसे भृगु
कच्छे श्रीशकुनिकाविहारो द्वारोद्धारनिर्मापितः श्रीहेमसूरिपार्श्वात् प्रतिमा प्रतिष्ठोत्सवे च ... कारितः श्रीकुमारपालनृपश्रीहेमचंद्रगुरो
पत्तनादिसंघप्रवरप्रधानं प्राप्तेषु गुरुषु स्वगृहे आम्रभटमंत्रिणः कश्चिद्विषमोदेवीदोषो भूत् । तत्परिवारकरुदितैः मध्यः श्रीहेमचंद्रगुरूणां त
त्स्वरूपं विज्ञपितं रुरुदितैः । तस्मात् तत्स्वरूपं ज्ञात्वा श्रीगुरवः सायं यशश्चंद्रगणिना सह प्रदोषसमये गगन ... गत्या भृगुपुरं प्राप्ताः प्रतिष्ठास
मये लागवलात् ... दानदृष्टाः सैंधवादिदेवी ... कायोत्सर्गमकार्षुः । तानिर्देवी निरवगणाना स्पंदनीयमाना गुरुस्तनद्वाय यशश्चंद्रगणि
कृतस्वे लितं दलात् प्रक्षिप्य मलप्रहारान्ददे । प्रथमप्रहारादेवी नांप्रासादप्रकंपः द्वितीयप्रहारादेवीमूर्त्तेश्च पदात्पत्य वज्रपा ७८

णिवत्प्रहारयोरकरत्तेः स्फच्च रत्नयोगुरुरामरणाद्युपनिर्णिपितः । इत्थं यशश्चंद्रगणिना मिथ्यादृग्व्यंतरीणां दोषनिरस्तेः श्रीआम्रभटमंत्री निरामयो
जातः श्रिचिविविधैर्धर्मकर्मभिर्जिनमतं सूद्योतयामासेति । सएष यशश्चंद्रस्तपोधनो बहुश्रुतश्रीपादश्चाभ्यां रहितश्चारित्रातिशयाभ्यां सहितश्चेति ७
अन्ये च गिरयो यथा गयाः प्रोड्डसीर्षिर्गा विना नेतराभ्यां । तथा केऽपि गुरवः सदुपदेशेनातिशयैश्च शोभिता नेतराभ्यां ११ । इति द्विकयोगाः षट्
अथ त्रिकयोगाश्चत्वारः सत्राकेचन नगा जलनफलिच्छायाभिः शोभिताः । तथा केऽपि गुरवः श्रुतेन चारित्रेणोपदेशेन च सुनगेरविज्ञवः ७ । १२
यथा च गिरयो जलेन फलिस्तीर्थैश्चालंकृताः न गयणा । तथा केचिद्गुरवः श्रुतेन चारित्रमतिशयाश्च धारयंति नोपदेशमिति । ७ । १३ । केऽपि च नगा
यथा जलछायातीर्थैरलंकृता न तु फलैस्तथा केचिन्मुनयः श्रुतेनोपदेशेनातिशयैश्चान्विताः स्फ न तु चारित्रेणेति । ७ । १४ । परे च गिरयो
यथा फलछायातीर्थैर्विराजमानं तु जलेन । तथा मुनयोऽपि केचिच्चारित्रोपदेशातिशयैर्विभूषिता न पुनः श्रुतेन । ७ । १५ दृष्टांत
२ यथा प्राप्ताः सद्यः प्रत्यक्षाः । केचित्तु नगाः पुनर्यथा जले न छाया हक्कि न फलवशेक्कि समहिमतीर्थैश्च प्रथितकीर्त्तयः यथा श्रीरैवतार्बुदा
चलादयः तथा केऽपि गुरवः श्रुतचारित्रोपदेशातिशयैश्चतुर्भिरपि जिनप्रवचनस्य प्रभावका भवंति । श्रीपादलिप्तसूरिप्रियज्ञानदसूरिवदि
तिवत् । ७ । १६ एवं च षोडशभंगाः गंगाधाराद्वादशषोडशौ भंगौ शुद्धौ अपरे पि वाक्कचित्प्रवादपादेश्रयणीया अपि परमबहुश्रुतोश्रुद्धस्वरूपका
वितभंगाभ्यात्ता पावतितव्यं ७ लक्ष्मानितिश्रीगुरुगौवराजत्वे ... विबुधपंक्तौ ला... दिनिदर्शनिर्बुधाः सदादि यद्धंसुगुरुत्रयमेष्वार
गुणस्य शोभोद्धरिणो जयश्रिये । १ इतिश्रीतपागच्छाधिपश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्रीउपदेशरत्नाकरप्राच्य तटे द्वितीयांशे पंचदशस्तरंगः
१५ पुनर्भंग्यंतरेण श्रीगुरुस्याग्यत्वादि प्ररूपयति । कोऽप्यरवजिज्ञाशपडरंगिद्धगिरिपदीवयगर्द्धि... सम्परस्यबज्रपयाम

नाणाइदिंअ्रहहायुरूणो ।१६। व्याख्या ज्ञानादिनिर्मलमहिमक्रियादिगुणप्रतानैः स्वपरयोर्बोधो बहुश्च प्रकाशो यस्य ते स्वपरालय
बहुप्रकाशाः केलीकीटादिसदृशां अष्टप्रभृत नावाल वंती तिसंटकः तत्र कीटकः मामात्या कावपिदंगारिकेति प्रसिद्ध स्याकविक्यवद्द
दावयवायुद्यातंमयथा कीटवाविशेषपिकी टकांतस्य स्याकविक्यत्त्रयैर्वाधिकः नंउतमसिद्धादस्यापि प्रकाशकः तथा केचित्ज्ञा
नादिविशेषप्रनोष्ठिता अपि स्वपरिवार आसनाद्याडंबरमात्रालिज्ञानानां नं स्वस्यापितथा बोधप्रकाशं कुर्वंति १ यथा खद्योताः स्वदेहमात्र
प्रकाशकमत्वोऽल्पगगनगमनक्रियां समाः स्वे वाद्योतं तं तथा केचि दल्पज्ञानादिरत्नयां च क्रियत्य स्विारमात्रलघुप्रसिद्धयोऽल्पसंयमा
×ति×षे× क्रियांश्चस्तानंसिराप्तुतहृष्टिप्रशायैवदीप्यंत स्वस्यापितथावावा धप्रकाशमल्पमेव कुर्वंत पारघोंउत वाववोधप्रकाशं कर्त्तुन
प्रत्नविज्ञावइति २ यथा घटप्रदीपो बहुनिर्मलप्रकाशः परं घटांतरेव प्रकाशयति तथा केचिन्निर्मलज्ञानादिगुणप्रतानं
तापि स्वहृदयामवाद्योतयंति न तु परेषामर्थप्रकाशकां व्याख्या दिल ब्धि विकल्पेनेति ३ यथा गृहप्रदीपः स्फुटतरप्रभः स्वं गृहमध्ये
स्थितं पदार्थराशिं च प्रकाशयति तत्र स्थं जनं क्रियाकांडे प्रवर्त्तयति वं नंउ बहिः स्थितं तथा केचिन्मुनयः स्फुटतरज्ञानादिगुणप्रकाशा
ः स्ववर्गमध्य एवं संस्थितवो वा बोधप्रकाशला ब्धुरं प्रकटयंति परस्योधर्माधर्मार्थप्रकाशं च कुर्वंति धर्मकर्मसु प्रवर्त्तिवनं उपरवर्गादीन् तथा वि
धप्रहत्तित्वादिसमज्ञानावरणादिहृउक्त प्रागल्भाद्यभोगादिति च परयोरल्पप्रकाशाः ४ गिरिप्रदीपो गिरेः शिखरस्ताद् क्षिप्तो दीपव त्रिश्र
त्वति योगाननिर्मितादीपः पुनर्यथा पूर्वस्मादधिकतरप्रभो बहु योजनान्यपि याव तुच्छं काशयति परस्यो बहूर्थप्रकाशं च करोति तथा के ×७×
पि गुरवा विशिष्टज्ञानक्रियादिगुणप्रतानैः स्वगणेपरगणादिषु च प्रसिद्धिं विभ्रति ते शिष्येभ्यः प्रतीच्छकेभ्यश्चागमार्थप्रकाशकाः बहूनां ७८

आनां धर्ममार्गप्रकाशनेन धर्म्मक्रियाप्रवर्त्तिद्त्तवस्थेति स्वपरबहुप्रकाशा इति ५ ५ यद्वाः सुकादयं सेयथा विशिष्टप्रकाशात्मतया स
चराचरजगति ज्ञायंते परमर्थमशेषं ध्यामलं प्रकाशयंति ततश्च तत्र क्रियाप्रवर्त्तका अपि तथा नस्फः तथा केपि गुरवो निर्मलक्रियादिगु
णप्रतानैः सचराचरजगति ख्यातिहृतः परं बह्वागमसंदेहध्वांता अस्पष्टागमार्थपरिज्ञानप्रकाशाश्च ततएव परेषां न तथा धर्मकर्म प्रव
र्त्तकाः पूर्वस्यः पुनरधिकगुणप्रकाशाः ५ ६ केचित्तु रवः पुनश्चंद्रवत् स्वपरप्रकृष्टशीतलाप्यायकप्रकृतयोगणाविलासे जगतापि
मिथ्यात्वकषायादितापापहारिणो दिग्मंडलप्रसृत्वरनिर्मलकीर्त्ति कौमुदीनरांश्विबुधेभ्योधिक मेष्टतदानवर्णाः स्वल्पसंशयतमसः
स्फुटतरागमार्थप्रदर्शिनिश्चंद्रणमानिशायां धर्मोद्योतकारिणे ऽयंदसमापरस्य रिधिकतरं दीप्यंते ततएव बहुजनव्यक्तंय
थावितधर्मक्रियासु प्रवर्त्तयंति इति बहुतरप्रकाशाः ५ ७ सहस्रकरवत्तथा केपि गुरवो निर्मलतमसकलागमा
र्थपरिज्ञानप्रकाशांहृरनिरस्ताशेषसंशयध्वांता मिथ्यादृष्टि मदोलूकदर्शनानि प्रमीलयंतः प्रबलप्रवादियद्वकाद्युत्त
जः सर्वं स्वापहारिणो जिनशासनगगन द्योतयंति सम्यक्क्रियाप्र वर्त्तिद्त्तवइति स्वपरबहुतमप्रकाशाः ८ यथा स्वानं यथार्हं निद
र्शनानि वाच्यान्यानीति तत्र शास्त्र रयुरुगणमेवाश्रित्य तनीयं वंद्रसूर्यसमायुरवः पुनरेकांतनयो ग्या इत्यत्र शास्त्र रयुणानूसु
गुरुत्रिशम्यं विश्व्य खिलान्नमयुणानूर जनतानुशिवछो येनां विराहृरयातऽनवमानवंतं वाह्यांतरारिनिकरस्य रमाज्जयश्रीः ×६×
१ ५ इति तपागच्छाधिपश्रीदेवसुंदरसूरिश्रीज्ञानसागरसूरिशिष्यश्रीसोमसुंदरसूरिपट्टालंकारश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्री
उपदेशरत्नाकरे प्राच्यतटे द्वितीयेंऽशे गुरुयोग्यायोग्यत्वविचारषोडशतरंगः ५ १६ संपूर्णोऽयं द्वितीयोऽंशः ५ ॥

ॐ ग्रंथाग्रं २२२१ ॥ ७ ॥ जगप्पासेत्तिगतंसोउणाज्झाम्माइतिइतीयं द्वारंविउत्थरउराह जयसिरि वंछिअसुहएअणिहदरणेतिवग्गा
मारंभि इहपरलोगहिअत्ते मम्मंधम्मंमित्रज्ममह १ सोपुणाजणोइत्यावाणुसारतत्तेनि भिन्नेफलेहइ पावंचाणिहफलेवग्वाबालाइ
दिहंता १ तद्यथा बालेधयरजरिउवंत्रकियपरंडइक्खुदंडरसा सुद्दसुद्दअणुवज्ज तरतमफलयाइअमिवजिणधम्मा ३ इयपाव
विरइगुणाइति गाथार्थ: व्याख्या बाल:शिशु: तथाअधवितरोमजुट्ठौवंत्रीयुवानोजरत्तरुणो तैर्लक्षितादंडशहस्परमशा
क्षमाद्यएरंडइक्षुपदयाप्रत्येकंयोजनात् एरंडदंडइक्षुदंडरम इक्षुरसश्च यथाशद्दस्यगम्यमानत्वाद्यथाक्रमादव्रुरवज्जुरवज्ज
तरतवज्जतमश्चफलदा:पित्तातिरेकपित्तापशमफलकारिण रेवंवंत्यवंमिथ्यात्वजिनधर्म्मश्चसम्यक्त्वादिरूप: पापंतरयहण
त्यापमारंनादि विरतिगुणाश्च प्रत्येकंनावादिविशेषव। मान्नुउहसिनास्तुमफलदालवंति इत्यक्षरार्थ: नावनावेवं
यथाकश्चिद्बालोबालकांतरा णिइक्षुदंडानृत्तन्द यतिदष्टाह इश्रद्धालुबलिकोजनइतिन्यायाज्ञातक्षुत्तक्षणेश्चद्वास्निग्ध
मातृधियाविमातरमिक्षुदंडयया वातयानिषिद्धोपिनविरमति न तत्पयातक्कदाग्रदादवर्जितयाइक्षुदंडम्यामतन्त्यानावात्स्मिन्वि
शिष्टस्तेहोनावनविरोध्योपक्रमाकरणाश्चतहि पूतारणार्थपिम्रादोकम्पटस्मि रेडत्यएरंडखंडामकमादायतस्यार्पितिं सचततूर्ककिं
चुबंथित्वाचापलाइक्ष्यांतरनालत्पोशतू तच्चर्णोनवस्यतस्यतापोपिच्छलपवत्तवति सवच्छयं च्छतशीतापवस्राहोषशामताति
एवंकोपिलघुकप्रकृतिजीव:कुलक्रमागतानलिगृहीतमिथ्यात्व:सम्यग्जिनावदिनादिपानश्राद्धादीन्दृष्ट्वाजातधर्म श्रद्धःसगुरु
धियाकुलक्रमागतंयदंधर्मंपृच्छति सोपिलोभमोहादिनाशिवाग्रंवागादानस्नानादिकंतमुपदिशति सचानतिगृहीतमिथ्यात्वतया ८०

वालवदवाहत्याकदाचित्तंकुरुत कदाचित्तकदाचित्तस्याग्रधर्मांतरायण्ण्याह्निषन्सामग्रीयोगात्कुरुतेपि तथाकश्चिल्लघुकप्रकृति:स
म्यग्दृष्टिर्विविमातृसमानकुटुंबेनापदिष्टंएरंडसममार:स्नादिपापमनाद्दत्याकुरुतेनतिलोत्तत्राादिनां तराशधर्मकृतांयथाशत्तुप
काशादिवहत्यवंपापांतरालक्करा रंस्नादिपापलावनाविरतिगुणलावनापिवसर्वदृष्टांतभत्रेया एवंतस्यमिथ्यात्वादिनितोस्त्य:सुप्र
पनेयस्य कर्मबंधोनवतितेनचहीनमनुष्यात्पोत्रमप्रायतिर्यगादिगति: प्राय:सुलनाबाधिकस्वतव तीति प्रथमोमिथ्यात्वपापलेद:
१ अत्रवमिथ्यात्वमाश्रित्यगंफकम्पापदीनतविष्णुदत्तस्यष्टाद योदृष्टांता: आरंनादिपापमाश्रित्यपुनर्वैतरणीदृष्टांतोयंथा
बारवतीपकसुम्मवासुदेवस्यदोविज्जा धन्नंतरीवयूरणी। धनंतरीयनवितावतरणीनविताअसीसाधूणंगिलाणाणंपि
एणसादति जंतस्सकायव्वं पासुएणपडोयारेणसाहति ।उदिसेअप्पणोअछिन्नेसहाणिहदतिधन्नंतरीउणज्ञाणि
सावज्जाणिताणिसाहति असाधुपाउग्गाणि ताताभाधुणे रणोति अम्हंकलोएयाणिमोतणति एयमपसस्मणाणंअहा
पअहाईअंवज्जसझतदाविसरंतामहापरिमाहायसवाए बारवतीपतिगिहंकरंति अपणदाकण्होवासुदेवातित्थगरंपु
च्छति एतवज्जणहंकादीणंवहकरणंकारणंकाजणंकहिंगमिस्संति तादमामीसाहति एसधन्नंतरीअप्पहट्ठाणेणरगेगमिस्स
त्तिहिति एसपुणावेतरणीकालिंजरवत्तिणीएगंगापमहानईएविंझस्सअंतरावाणरत्तापच्चायाहिति ताहस्सावयप्पत्तासथ
मेवहूहपत्तिवणंकाहिति तत्थन्नदासाधुणोसत्थणसमंवीइवतिस्संति एगस्सयमाक्कणोपाहसल्लोलग्गिहिति ताहातत्तण
ति अहेपडिच्छामोसोनणति सद्दोमरामोवच्चहतुमेअहंनत्तपव्वक्खामि ताहनिच्छंधंकांतेछिउंसोविजतीरतिमहीणोणोतं पच्चाहि

DR. BHAU DAJI

त्रंपवित्ताबायंवंतविगताताद्दमोवाणरक्षद्वतीतंपद्दसंणति. ऊत्रासासाधुऊावत्तुरिल्लदितंदहणकिलकिलाइतं तोतणंत्रक्ष
द्दिवणातस्मिं किलकिलाइयसद्दं सोऊणंरुसितेणआगंतूणदिट्ठोसो साहूतस्सतंदहूणंईदापिदोकदिंमणपरिसोसाहूदिट्ठोत्ति
जातिसंभरित्नाबारवतिंसंभरति ताहेतंसाधुंवंदति तंचसमल्लेपासति ताहेसेतिगिच्छसत्थंसंभरति ततोसोगिरिंविलग्गिऊ
णसल्लुद्धरणिसल्लताहिणीउसधीउगहायआगतो ताहेसल्लुद्धरणीएपादोआलित्तो ततोपगतोपडितोसल्लोपाउणावि
तोसंरोहणीएताहेतस्सउरातोअक्खराणिलिहति जहाहंवे   रणीनामवेज्जोउव्वलवंबारवतीएआसि तद्दिवसोसुतउ
व्विं ताहेसेसाहूधम्मंकाहेइ ताहेसोभत्तंपच्चक्खाति तिन्नि   राइंदियाणिजीवित्ता सहस्सारंगतो ओहिंपउंजतिजावपेच्छति
तंसरीरगंतंचसाधुंताहेआगंतूणदेविड्ढिंदाएइ भणति   पउत्तुम्हपसादेणमएदेविड्ढीलद्धत्ति ततोअणेणसमाधु
साहरितोतंसिंसाहूणसगासंति एवंतस्सवानरस्ससम्मत्त   सामाईअसुतसामाइअचरित्ताचरित्तसामाईआणसाहूणा
अणुकंपएणलाभोजातो इतरथतिरियपाउग्गाणिकम्माणिक   रित्ताणरयंगतातेदोवि तत्थउतस्सचरित्तसामाईअंण्वि स्सति
सिद्धीअत्थितितरणीविद्यकथा ७ तथाएवमन्वकश्चिद्बालोमात्तुरिक्तुदंडंययाचे सापिभेदवगामं नात्रितपित्रोपशमायोपक्र
म्यतमानीयांदात् सोपिप्रायत्रेंकिंचिदंवर्वयन् मातृवैयग्र्यादिनापि ज्ञ व मूल्यश्चपित्रोपशमेनशीतीनावक्ष्मसार्द्रत् एवंकश्चि
द्दक्रप्रकृतिमिथ्यादृक्कूश्राद्धकुलाद्गत्वावादेवात्संगतेऊलक्रमागतंवातिनंगुरुंपप्रच्छ सोपिसम्यक्कादशाविरत्यादिरूपंदक्ति प्र
तिपद्यतवसःपरमनादृत्यासम्यग्ज्ञानादिनाऽनतिप्रदीततयापालयतिकदाक्त्विचेत्यपि एवंसबालवद्गाढगूधर्माराधनादल्पसे   ८१

वंक्रकर्मपित्रायशमंतनशीतिमवत्सुरवंवलनतंमहाघाल्पद्दिदिवादिगतिंचश्रीगोतमप्रज्ञाजितहालिकवसिद्धणामलवणिगादिदृष्टांता
श्चात्रज्ञेयाः कश्चिद्धर्मविराधनयातिर्यक्त्वप्रत्ययात परंधूलनबोधिःस्यात् श्रीमुनिसुव्रतस्वामिबोधितअश्वगथाश्चवाश्रेष्ठिवत् इतिधर्म
स्यप्रथमोभेदः इतिलावितोबालदृष्टांतः अथकश्चिद्भावीजरादिवशादंधीत्वतः कथंचित्संजातपित्रोद्वेषोविद्यादिवस्मात्तदुपशमायसं
मा... ...जः तत्कुलकृणाश्चद्दहकुदंडंचद्धणस्थयियाच मातपरगृहागतत्वाजरतितत्कार्यसाधनाक्रमेतक्रिडीनत्वात्प्रस्तुतदेष्टिकर
णोद्धिप्रावज्ञादिनावांपश्चादाकस्याद्देस्मसंभमानीयार्पयत्   सोपिचर्वयन्शकदुरसंविलाभनायमिक्रुदंडइत्यादिवदंस्तयोचोत्र
त्याज्जत्वर्ईदृशापवनवंति पित्रोदेकादिनावतंताघ्राडुविपर्य   चर्वणेपित्रापशमोत्तारोऽयथाश्रुतं सोप्यपरपन्नयाधिकवि
मशापिरामयोवधूक्वः श्रद्धानःसर्वशात्त्यातंवर्वयति प   रंदशनादिविकलत्वादशक्याच्चल्पमेवाचर्वयन् ततस्सद्धु
ष्यल्पास्येवरसस्यपरिणतत्वादल्पएवबालाद्धधिकमेकमनुच्छ   नयाचर्वणाद्बालपित्रादधिकतरःपितृद्विकोऽवहिह एवंकश्चिज्जी
वोमिथ्यात्वमोहनीयक्षुपतत्वदृष्टिधर्मार्थीकुगुरुंधर्मंयाचते सोपिरा   गद्वेषलोभादिभिःस्वाभिमतंमानयामकुगुरुकल्पवादिमिथ्याधर्मं अ
व लघुकलाग्निनोकषाज्जिजनीडकुमपीतिनःखगान् अनवद्यहरणादिनोमृगान्ःपृगया छायतस्स्वंतांघ्रतोः इत्यकैः शांतउदशरथा
दिवत्पाणामास्वेटकोपिननिषिध्यातेराज्यार्थंपांडववत् गोत्रवधेपिनपापंपापघ्नादिदानैः सर्वपापानांनाशइत्यादिदिंसामहारंनादिं
शति सोपिजीवस्तंयथात्कर्त्तुमुपक्रमतेः कुत्सिकश्चपरसारस्याघ्राधविंवादनीवघातोयःनीदकर्मविघ्नसंत्तवादिपवयन्किंविद्धिम
:मत्तलोतिकक्रियमाणप्रतमध्यादिदर्शिप्रश्रिष्टिचत् कश्चिन्नकुगुरुंतत्कारणादिपृच्छतिसोपिपुराणंमानत्वाधर्मः सोगाादेदश्चिकिंसितं

×पातलोक स्तंभाण×   ×तिन×   ×णपंजो पन×

आज्ञासिद्धानिव चारित्रदंतव्यानि देवतिः २ इत्यादि जिनवचनेद्धानीलापादि तिर्महापापं अपि इत्थं नामायेऽरुजिनवचनं प्रविशोदित्य
दिव्योपदिशति सोपिजीवो मोहांधतया धिकपरीक्षायक्रमः कालयुरुवतावज्ञलवादिधियानादकलकस्पहद्वःअदक्षनः सर्वज्ञाक्यादु
धर्मक्रियातः परंतादृक्कवणधनिमदवप्रभृत्यादिबलानावाहिशिष्यपद्माम धन्यदियागाकादिहोमादिकर्मविदयरुसंघबाधादिक्रूरकर्कम
क्रमतयाक्रियादेवतिर्यग्नरकादिलोगंकमर्जियति। तादृग्जीवदृष्टांताश्चात्र रवमरवणाविप्रपइंबगालत्यादिस्तुनिवचनप्रभृतइव्राह्मण
गगरवाकृदत्तालितनन्दिव्रदत्तमागदेवरधर्मरुचिप्रमुनिदत्तगंग ग नंदनाविकरमुनिधर्मगाशालकनाविलवकत्वादयोज्ञेयाः इतिप्र
प्रस्यहितीयालदः॥ ३॥ एवमेवकश्चिन्नरदृककुजरीवतंकला श्रंवाइरुदंडमयावत सत्यातदपितिवतंवर्जयन्‌ चरूत्संपि
उपन्नरमनयातदाश्चादेवोदयनपर्षिपरपस्याव्रमर्वशा व्यावर्जयन्नपिरदनबलालावाक्रियंतमवरसंबधयिपर्युगी
नमत्रःपिलापत्रामंगीतीलावमपिवक्रियंतमवाकार्षीत्यरंबा लक्ष्युचवर्णादधिकतरामेव एवंकश्चित्‌ श्राद्धादिर्लगजीवःउ
गुरुपदेशप्ररूपांतरधर्मक्रियादर्शनादिनाज्ञातधर्मविमर्मश्रद्धो नवामयविद्यप्रगुरुक्रधर्मकर्वस्विवधनप्रभृतादिसामध्यालिवादा
जीक्षिकादिवियग्यादिनाकिंचिदल्पमेवकुर्वन्मधर्मेहदिवादिगतिंलनात अत्रसिंडवारउष्णजिनावर्णावकाश्चिविरानवप्रष्णोजि
नावकिरकाशोकारामिकसामायिककारंजरत्पादयोदृष्टांताः अवभागाउमारणोव्ययस्य ध्यानशक्तिरपितमाश्रित्यव्यवहारतपवायंदृ
ष्टांतः अन्यथातुध्यानिमध्यनेवाश्रित्यक्षपाचितुमप्रमनरमकष्टस्यामोक्षस्यावाजनिमपिलवतीतितत्वदश्रुरस्मादृष्यते। इतिज्ञर
दृष्टांतनावनाद्वितीयः ७ एएलेदा॥ व अथ कश्चिद्धुवाकर्मवशादेधान्नतः प्रायदेवविमात्राप्यितिमेरंमरवंडमिच्छुखंडधियासर्वज्ञाक्या। ८२

वर्जयन्नदंतादिवलवत्वात्‌ कूर्वकीरुत्यत्यजनंतदमातिरक्तपरिणत्यांप्राकृनपित्रादिकांतिदुश्चाग्निपात कूपादिडुखव्याधिंवाप्नोति डु
रवीवस्यात्‌ एवंकश्चिद्धृपुईयप्रवृत्त्यादिवलोपपन्नोऽतिग्रहीतमिथ्यात्वानुकुगुरूपदिष्टंश्रीदवगुरुसंघवित्यवाधश्चमेधादियागमहापा
नदोममिथ्यादानादिमिथ्यात्वकुकर्माणिकश्चित्तुसम्यग्दृष्टगपिपंचेद्रियवधमिषलक्षणमहारंभपमहापरिग्रहामहासंग्रामादिमहापापक
कर्माणिकुर्वाणःसप्तमीनरकावनीयावदुपार्जितवज्रयुरुकर्माणिनानाविधमदुर्गतीर्यातिदृष्टांताश्चदत्तपर्वतकागोशालककल्कीवकल्किन्नव
वालककाःलसौकरिकादयोमिथ्यादृशःकौणिकब्रह्मदत्तप्रमुखा। महरिप्रतिदर्यादियश्चसम्यग्दृशोज्ञेयाः इत्यंधपुष्पवन्नावनयापापत्ते
दस्तृतीयः ३ एवमेवकश्चिद्धुवासन्नदृष्टिर्मात्रा पितिमिकुरंव डंप्रायद्वर्जयित्वाकूर्वकीकृत्यंतयाचंपरिणततद्दमातिरकात्‌
संजातसर्वपितापपामःप्राप्तोउपमज्ञातिमोल्लासःपरंसुरव मंश्रुत तद्वेवंकश्चित्‌ सम्यग्दृष्टिर्द्धिर्धनमहवप्रतिष्ठाप्र
ठवादिबलोपेतःसुगुरूपदिष्टानिमहातीर्थयात्रामप्रक्षेत्रीध नवापत्तिनप्रासाददेवगुरुसंघसमुद्धरणादिद्रव्यस्तवरूपाणि
महातपोउष्टानामादिप्रवर्तनसामायिकपौषधावश्यकादिश्राद्ध कर्माणियतिधर्मकर्माणिवाकुर्वोपार्जितवज्रश्रुतकर्मोद्वादश
कल्पमंउत्तरविमानानिवायावत्क्षीणकर्माविमुक्तिंवाप्राप्नोति अनंतसुखादिलाग्भवति. अतएवपापिनांबलित्वंगर्हितं पुण्यवतां
वमाघं तडुक्तं डुबलिअत्तंलतसाहू बलिअत्तंनंतसाहूजयंती अलग्गहयाणंजीवाणंडुबलिअत्तंसाहू अलग्गपबलिअत्तंसाहू
सिकेणहणांतलवव नयंतीजहमजीवाअहम्मियाअहम्माणुगाअहम्मिडाअहम्मरकाईअहम्मोपजीवीअहम्मपलज्जणाअहम्म
सीलसमुदायाराअहम्मेणंचेववित्तिकप्पेमाणाविहरंति एएसिणंजीवाणंडुब्बलिअत्तंसाहूएएणंजीवाडुब्बलिअसमाणानोबहूणं

पाणाणंजीवाणं सत्ताणं दुक्खणयाए जाव परियावणयाए वट्टंति एएणंजीवा दुब्बलिआ समाणा अप्पाणं वा परं वा तदुभ
यं वा नो बहूहिं अहम्मियाहिं संजोयणाहिं संजोएत्तारो भवंति एएसिणंजीवाणं दुब्बलिअत्तं साहू जे इमे जीवा धम्मिआ जाव धम्मे
णंचेव वित्तिं कप्पेमाणा विहरंति एएसिणंजीवाणं बलिअत्तं साहू एएणंजीवा बलिया समाणा बहूणं पाणाणं अदुक्खणयाए वट्टं
ति जाव अपरिआवणयाए एएणंजीवा बलिआ समाणा अप्पाणं परं वा तदुभयं वा बहूहिं धम्मियाहिं संजोयणाहिं संजोएत्तारो भ
वंति एएणंजीवा बलिआ समाणा बहूहिं व व ब ड ड मदस माइं पदिं विचित्तता वा कम्मेहिं अप्पाणं लावमाणा विहरंति ए
एसिणंजीवाणं बलिअत्तं साहू से एएणट्ठेणं जयंती एवं वु बइ अत्थेगईयाणं बलिअत्तं साहू अत्थेगईयाणं दुब्बलि
अत्तं साहू इति भगवत्यां जयंती प्रश्ने दृष्टांतः श्री महावी रजीवनंदन नृपकुमारपाल संप्रति प्रभृति विविध धर्मार्थं नयच
मारदृढप्रहारि द्रोण गांगेय पांडव गजसुकुमार ढंढणकुमार दयाचार्याणां दृष्टांता भावनीयाः इति पुत्र दृष्टांत भावना याः तृतीयः प्रणष्ट लदाः ब
लपाः कश्चिद्बालादिमृगदंधीवा प्राप्नुत इक्षुयष्टि वर्णाद्या। क्यादिना इक्षुरसया व्रतं हि मात्रा पिंतपरंडादिरसं प्राप्तो सर्वर्वे
णादिक्रियाप्रया संविना पिसद्यएवं जात पित्रो देको म्रियते क्रुष्टादिमहाव्याधिं वा प्राप्नोति एवं कश्चिन्मिथ्यादृष्टिर्वितरागो वाः न्यक
षायविषयादिवशीतः क्ष्यामसमयसामग्री प्राप्तावादिग्णामिथ्यात्वादिरेनादि दृष्टक्रियाविनापि अत्यंतरोद्रध्यानादिपरिणतः प्राजित
गुरुकर्मा सप्तमीमप्यवनीं याति तंदुलमत्स्यादियात्र दृष्टांता ज्ञेया इति बालादिनावनया चतुर्थः पापलदः ब एवमव कश्चिद्बाला
दिः सम्यग्दृष्टिर्विकुर्वणाद्यन्यायरक्षयावायावितमिक्षुरसं दंभयावनेवावांम्र्यातिरेकाक्षीत्रोप्तिंमनोद्दत्तंपप्पो सर्ववर्णादिक्रि ८३

या प्रया मात्रा तपि सद्य एवं सर्वपित्रा एव मान्निरूप मन्नीतिम सुखवान् भवति एवमेव कश्चिन्न यातन्याः प्राग्भवतपोनुष्ठानादिनास्तत्तकर्म
निर्जराः अल्पतम स्थितिक सुगुरूपदिष्टतावनायामाच्छा समागतः शुक्लध्यानमिक्षु रससमिरे पिबतितन् वृततपो नुष्ठानादिप्रयासं विनापि
संजातघातिकर्मपरिक्षयः केवलज्ञानं प्राप्नोति पूर्वकर्मक्षयात्सिद्धत्वपि दृष्टांताश्च मरुदेवा वसुदेवनायकिनक रतीत्तरतचक्रिकूर्मा
पुत्रलापुत्र नागपकेतुपृथ्वीचंद्र श्री आदित्य यशाः प्रमुखमरतं चाष्टक गुणसागरतत्पत्नी प्रत्येतयो ज्ञेयाः इति बालादिनावनया चतुर्थः पुण्यं ×सप्र×
पलदः ब एवं मिथ्यात्वमारंभादिणापं वा जिनधर्मश्च सम्यक्त्वरूपो विरतिरूपो वा दुर्धर्म करणाद्विलयमेलते चाष्ट धांचतुर्विधं च बहुवि
धंचफलं जनयति एवं चतुर्भंगपरिज्ञानात् पुण्यं पापेत्वज्याय सि। दो प्रयत्नात्तुग्रहीतिरानष्ट भवक्षयतं धं लतत्व मज्ञानज यच्छ्रेयं
ता १ इति महामुनि मुंदरवाक्सुधं मडपदिग्रामयीति। पिबंति ये तत्पगंड रववृतापमंपाश्यतंदधति मनेत सुखवाद ×नेत्य×
यं २ इति तपागच्छाधिप श्री मुनिसुंदरसूरि विरचितः श्री उप देशरत्नाकर प्रात्यतटे। तृतीयं श्रेषु गपद्गुणपापस्वरूपव
र्णनं नाम प्रथमस्तरंगः॥ ब॥ १ जयसिरिविं बिअट्टहणं अणिदद रणेति व ग्गामारंमि इहपरलोगहिअच्चेवर धम्मतन्नामहस्सविया
१ सो उणव ज्ज्ञात्तु न्नोलाइ अलोजन्नराइ नेपहिं सव्वुत्तमफलदाणा जिणधम्मोतिमुउणमाला २ यतः कंथेरिशमीबाउलइंगिरि
निवधमुरवण ५ समापेणधम्मानादियश्लिरकाश्तावसव्व सावयधजइधम्मालपहिं १ व्याख्या कंथेरिवन १ शमीवृक्षवन २ गिरिवण ३
इपवनधमुरवन ५ समाः नास्तिकानां १ तिरूण सो गतानां २ तापसानां ३ श्रावकाणां ४ यतीनां ५ धर्माः पंचप्रकारास्तेषां तीर्थंकरार्थः स
त्वार्थस्त्वयं कंथेरिवनं यथा निष्फलेन वर्तिसर्वतः कंटक कटका कीर्णतयांजनानां विदारणार्थं नर्थजनकं स्यात् तु उष्मातज्ञा निर्गमं च प

त् नास्तिकधर्मः सर्वथाप्यल्पमपि शुभफलं न ददाति इदं अनधिकारादिः परत्र नरकागत्यादिदुःखानर्थं च ददाति ऊनतां निग्रहतां धिकारक
पदंडादिनियाडःप्राप्नुयाः प्रविष्टानां चाचैरं मध्यमां साधिक्षणमपरीक्षितेषप्रीतांगादिविषयसुखास्वादलोपद्यादिनाडनिर्गमश्चततः
:सर्वथात्याज्यएवतुप्रतिपतत्प्राणिधारणाद्धर्मउच्यते इत्यादि निरुक्तार्थासाधितदाश्रितजनधर्मातिमानधारणात्सधर्मव्य
पदेशः एवमन्यत्रापिज्ञेयं इतिप्रथमालदः १ शमीबब्बूलवनं उपलक्षणात्खदिरबदरीकरीरकीशरादिवनं कवलं मिश्रं वाल्य
ध्यं न तदिविधिशुभफलानि न ददाति किंतु किंकादसंगरकेरी २ बब्बूलफलानि सामान्यानि नीरसानि वंददाति संगरतिवप्रमि
इत्यापातकिंचिन्मिष्टान्यपिददाति कंटकाकीर्णतयाविदारा णाद्यनर्थहेतुश्चस्यात् एवं भिक्षूणां धर्मे ब्रह्मचर्यादिक्रिय
क्रियाध्यानादिमयवातत्वंतरामरवादिकिंचिच्छुभफलं। इत्त मृष्टीयाप्यात्रातरुवाय्यणया सकंमध्येपानकंतणरा
न्नाद्याभ्रामाणं शर्कराबाईरात् मोरुश्चांतेत्याकपुत्रणादः ३:२ मणुन्नंलाश्रंणश्चामणुन्नसयणासणं मणुन्नंसिअ्मा
रंसिमणुन्नंकायमणुणी २ इत्यादिवचनात्द्ददःपरिपोषकत्वमनोः उक्तलादारत्वाद्यादिपरलोगांतात्रपतितामिषादस्यपरित्यागा
त्सुखमिछापिलवांतरुदर्भाद्यनर्थफलमपिजनयतीतिमोपिताज्यएव इतिद्वितीयोधर्मलदः ३ मिश्रितवणानिवविचित्राणि
स्फुरुपलक्षणादरण्यानीवनानापिपाद्यशानितप्रद्रिकवित्तरवल्सुद्रीकंधेरिक्षुमारीप्रमुखाःफलाप्रदायिनःकंटकादिभिर्विदारणाद्य
नर्थजनकाश्च १ केचिद्दवसहकीपलाशप्रभृतिभिर्निपादयोनिःसारानिःफलाविद्धि [illegible] रीप्रमुखाःफलाप्रदायिनःकंटकादिभिर्वि
दारणाद्यनर्थजनकाश्च १ [illegible] प्रभृतयोनर्थजनकाश्चभवंति २ केचिद्बदरीशमीखदिरादयोनिःसाराशुभफलाःकंटकैर्विदार ८४

णाद्यनर्थजनकाः स्फुः शाकचित्तु किंपाकादितरावास्वमिष्टपरिणामविरसफलाः ४ केचित्तु उंबरबिल्वादयो निःसारशुभफलाः कं
टकाद्यभावादनर्थाजनकाश्च विद्यते ५ केचित्तु नालिकेरजंबीरकरुणादयो मध्यमविकर्ष्यमफलाः इत्थावानर्थजनकाश्च ६ केचित्तु राजादन
सहकारप्रियंगुप्रभृतयः परमशुभसुखफलाः अपरिगृहीताश्चामी अत्रग्रह्यंते परिग्रहस्योगणत्त्वरूपवनमध्येगणयिष्यते ७ एवंचतार
तम्येनाधममध्यमोत्तमतत्वविचित्राजिविवणानामपिविचित्रं तथाताव्रसंति श्रीऋषभसमयेत्यन्तवेनाद्यत्रातापसग्रहणंतस्योपलक्षण
त्वालियायिकविशेषिकजैमिनीयसांख्यविसावाद्याश्रिताः सर्वेपि लौकिकधर्मागृह्यंते वरकपरिव्राजकादिधर्माश्चतेनविचित्राद्वि
चित्रफलाः तथाहि केचित्तिसमदायज्ञस्नानहोमादयः कंघेर्याः दिवत् परत्रचनारकाद्यनर्थफलाप्रदायाः केचित्तुविदापितु रु
मिणीशरबवरुपादविवा नंतुकिंचित्तुभफलाः तथाचोक्तम् २ रण्याकः येविइस्यधारयनेशुपभूविषसंतितेनधाशुकर्मवा
दंयूपंछित्वापशूनहत्वाकृत्वारुधिरकर्दमं यद्येवंगम्यते स्व र्गं नरकेकेनगम्यतेः १ स्कंदपुराणेपि वृक्षाश्छित्वापशून्हत्वा
कृत्वारुधिरकर्दमं दग्धावह्नौतिलाज्यादिचित्रंस्वर्गाभिलष्य। ते २ इत्यादि ३ केचित्पात्रास्थदानगायत्र्यादिजापादयोधवप
लाशाश्वित्थप्रायोफलाएवंसामग्रीविशेषादितिकिंचित्फलजनकत्वमनर्थजनकत्वंचवानशुधर्मेशुनतिवक्ति ते अत्रप्रतिदिनलक्षदानदा
तृगजीरतामिष्टिदानशासनादिकारणमहादानादिप्रवर्तकनंदमणिकारसेचनकगजीवतलक्ष्यरोज्यकारिब्राह्मणप्रभृतयोदृष्टांताज्ञेया
: १ केचित्तुसमावद्याउष्णानतपोनियमदानादयस्सतरापणवापीकूपतडागादिनिर्मापणनाथैश्ववयकुपात्रदानादयश्चबदरीशमीदि ध॰र्जत४
वत् किंचिद्राज्याद्यसारशुभफलंदुर्लभबोधितादीनजातिचपरिणामविरसत्वाद्यनर्थंचददाते कोणिकराज्ञइवतपस्विवत् येचलोकोत्तर

मिथ्यादृशां सुसमटादायादेवा दृष्टिनोत्पन्नाः बहुसंसारगामिनः तपोपि मिथ्यातपः परत्रादस्मिन्नेव लाभमेयाः ३ कश्चित्सुकृतिं पालकादिवत् नरक
दायकदानवत्सुपात्रदिप्सत्पत्नीकालनादिलाव विशेषितां यादृशं तपो ऽनुष्ठानादयः सकृत्स्वर्गादिफलं दत्त्वा बहुसंसारतिर्यग्नारकादिदुःख
दायिनां गोशालकवत् कादेवलोकाधस्त्र्योदशसागरायुः किल्बिषेवोत्पन्न जमाल्यादीनामिव ४ कश्चिद्धुतदुःकलाभविशेषणात्रयुणा
दौ पत्रिज्ञानात् कृतदानावद्यस्य मिथ्यात्वात्वरागितिः कृतान्तकेवरादिवत् किंचित्कालात्त्वतोगसामान्यात्सासंख्यनफलामवदर्दात परोध
×व× दानदानं सुंदरेणिगादिवत् सुंदरवणिकसंबंधोयथा नमू यनीवर्यां श्री विक्रमोराजा तत्र धनवान् मिथ्यादृष्टिः सुंदरश्रेष्ठी त ×पारा×
स्य भार्या यशोमती पुत्राः प्रियवर्द्धनिः अन्यदा दैवात् दारिद्र्यम रगते ततः खिन्नः स्वजनमध्ये परलवेष्ण्यन् सकुटुंबो देशांत
×च× रंचाल तस्याधुनि अल्पजनः सार्थोमिलत् अन्यदा बहवित्ता मरस्थाने स्थितेन सार्थेनापत्काले तल्लजने कोप्यब्रवीत् नो
लाः कश्चिदात्मनां शालादायाद्दृश्यते यत्साधुरति अथायाते मुनिः धर्मंमन्यास्वसार्थिनां जनाः अत्रायो त्रायनश्रीं सो विदं
×स्था× ग्रहयात्वज्ञः १ सुंदरोसापि मिथ्यादृशां पापरोधतः विनापिता वर्नाकिंचित् ददौ सिद्धान्तपरिचितेन २ सार्थे गतस्थान सर्वे कृष्ण
स्थानमस्पृशः सकुटुंबे सुंदरस्तु नगरांतरमागमत् ३ अथ तत्र गतस्य परिचिताप्यजनः सोदर्यवत् किंवा नीतो विद्यानप्रतावतः ४ तना
ष मंडितस्स्टेवप्तिजामा पाणाःपरे यवस्त्रादिः संतुकृतुः पश्यानीव विश्वदश्य ५ अन्येद्युरापणात् सुंदरस्यागतस्य तु द्विमिर्दशीव विल
या यशोमतीत्यचीकथत् ६ स्वामिन् यान्यनक्रमायातं त्वमेनेवपदातिना नाथ मोयितत्पार्श्वस्थ प्राणसमोमम ७ इतिः शोभोक्तिको
ना मा भ्यानां पंचपमाप्तसा तदर्घं सुज्यतनांते पुत्ररत्नेन मातृपदिसा ८ मनु त्वां सुंदरोवादीदित्यधनेनोपरोधतः यतः श्रन्ततरवोदानेतद्दिना ८५

सु त्मसात् दर्वेन। ९ यत् श्रीं कोडमृतस्मादवित दपि दृश्यातस्तु रं इत्युक्त्वा प्रबलाकारा यशोमती मलाजयत् १० अथ नत्वं सुपालिभ मंकस्मादपि
फलतः अलाभमिवताह्नमा ग्रहारंपंडगोऽपतत् ११ गत्वा दैवेश्रेष्ठिनस्यसंहरिणीत् अवेदयत् सोप्यत्र स्वमंदादतं दादापि दृश्यत स्वरं
१२ सुवर्णकवलिः पोष्यमाणा प्रतापितापिव पितृस्थामप्यनाज्ञातां वधूपिरूरदंययो १३ यत्सामात्यतिकथितं पुरं सुंदरस्यपुत्रविमृश्य
तस्माद्विषातस्मै प्रत्यन्तरं ददौ १४ अथ सेकी सरिस्थायां दृष्टप्रेरणकर्मणा पिंडीनातत्त्वाप्यमानोथ वालस्यः दृष्ठगृनवत् १५ जात्यर्क
राशिणीकांदशत्र्वणिज्यकारिणां उद्भिकः प्रदीपस्तुण्यमिव तज दुमाविशत् १६ सुग्रं प्रवृष्ट रथस्तंवी [illegible] सुंदरस्वतः दि
शानिरूप्यगोर्णी चांदायतं निरवासयत् १७ माणीमानाम धोगत्रे त्रिविनिवात्र निवेश्यतो लिङ्घ्योपरिततः सुखिंदान् सुत्रिका
नंदापयत् १८ वयिष्टेपुव्ययास्तव दिनशरत्यतीततः विना वजात् रत्नानि दृष्ट्वावादीद्यशोमती १९ स्वामिन्प्रियतमार्द्ध ×
ताताधावत्स्वरं रटन् बलीवर्द्दस्तत्र सांस्वविशाल कुर्वन्ततः ॥ २० मृतपस्मिन्यदि हारं वृद्धकृदस्थापत अहि। अमात्ययसानरो
णि स्वनिवत्स्वरमसमाविशोत् अथ प्रविष्टो स्योता त्वांजा वनपि। नृत्यदेवर्षः ततः कुत्रापि माद्भुयान्तेप्याविर्नवविदं २२ आश्चर्य
वलालत्वं ताता दघडकोणीवरववयत् ततिश्रितस्यपरार्धं दानस्पेत द्विरंमितं। २३ इति प्रत्ययिता दानप्रभावमतपश्चिनां सुंदरसमिथ्या
त्वतांवनसदादान परायणवत् २४ अथान्यक्रमतन्नगरस्य प्रवत्सराजो प्रश्वमवत् विविधैरप्यपायैरउपशांततस्मिन् मंत्री पदहमवादय
त् सुंदरः श्रेष्ठीत स्पृष्ट्वा भलभद्रि रत्नाक मुद्रिका लाडित पयः पायपित्त्वा राजानं पटूचकार ततस्तुष्टेन राज्ञा नगरश्रेष्ठी वक्रोततो व
हूत्तवस्मरान् श्रेष्ठित्वं प्रतिपाल्य समयेवा चित्रं श्रीकृत्यदिवं ययौ इत्यपरोधदाने सुंदरकथा ८ जिनधर्माश्रिता अपि सन्निदानां विधि

DR BHAU DAJI

तपोदानादयाप्यत्रलंगज्ञेयाः नक्कारिणश्चंद्रसूर्यवृक्षजुष्टिकादयोदृष्टांताश्च ५ केचित्तुतापसादिधर्माअनतिभावद्यतपोऽनुष्ठानादि
मयाःकंदमूलफलादिसचित्तभोजनादिनाऽल्पफलतपसानारंगजंबीरकरणादितरुवत् ज्योतिष्कवनपत्यादिविमध्यमादेवर्द्धिफलदा
यिनःश्रीवीरप्रास्नवपरिव्राजकपूरणश्रेष्ठिप्रत्तितिवत् मरुयापसांगोरवादिसप्रमादसंयमादयाप्येवमेवमंडूकीवधकक्षपकसुनिमंद्या
चार्यादिवत् ७ ६ कश्चित्तुतामलिकृष्णादिवद्दुग्रतपोमयास्तुरक्तपरिव्राजकादिधर्मास्तामादिवत् ब्रह्मदेवलोकावधिसुखफलानिददात ×तरु×
पातवसर्वप्रकारागिरिवनोक्तास्तचित्ताः एवंविधअपिधर्म्माजि नमतविशारदैस्त्याज्याएव इतिनावितस्तृतीयःपुष्पलेदः ७
निववणित्रि रूपवनासमानाःश्राद्धधर्माजपलक्षणस्तोरन मयवदार्याद्विनानामपिग्रहणं रूपवनपुष्टिमदकारजंद्ध
राजादनादयोजघन्यास्तरवःकदलीनालिकेरपूगादयो मध्यमाः माधवीलतातमालिलालवंगवंदनाः गस्तगा
रादयश्चोत्तमाः चंपकराजचंपकजातिपाटलादयः पुष्पतरु स्ताविचित्राः तवसर्वपिगिरिवणतरुल्याऽपालिताऽसिक्कस्य
:प्रायाधिकफलपत्रपुष्पशोभागणाःपरिगृहीतास्तुरक्षिताःसदा सिच्यमानाश्चसर्वापिविचित्राणिसरसमदाद्याणिफलानिददत
एवंश्राद्धधर्माअपिसम्यक्कसनाघावृतान्याश्रित्यसाधिकंत्रयोदशाकोटिशतमितानदवश्राद्धविचित्राअपिसम्यग्सुरसमीपप्रतिपन्नावा
परिगृहीताज्ञानमयत्वादज्ञानमयालौकिकधर्मेऽल्पाधिकमतिचारविषयकषायादिवास्त्रापदादिस्युरक्षितायुरूपदेशागमावा
सामादिभिःसदासुसिच्यमानासौधर्मकल्पसुखानिजघन्यफलानिसबलसबाधितयाल्पिष्ठितसमासत्रसिद्धिसुखकारित्वेनमिथ्याद्वि
मुखत्वःसुलसानंदादीनामिवददति उत्कर्षतस्तुजीर्णश्रेष्ठ्यादीनामिवाच्युतकल्पसुखान्यपीतिसर्वप्रयत्नेनप्रतिपन्नव्याश्रारा ८६

द्धव्यास्तातोऽधिकाधिकाः इतिधर्मस्यनावितश्चतुर्थोलिदः ७ अथसुरवनसमायतिधर्माःसुरवनेषुदिसुराणांनारतमोनक्कद्धिमंतांक्री
डावनेषुनंदनवनादिषुपिचषुपवनवक्षघन्यमध्यमोत्तमावृक्षाःस्युःसर्वदुपिलवत्वादिनादिव्यप्रनावास्सर्वरागविषाद्युपद्रवाश्चिमनश्चिं
तितरूपकरणाजरावलिपलितनाशवकुरादिदानादिवजुशक्तिप्रनावमयौषधीपत्रफलपुष्पवत्वादिनासर्वप्रायुक्तवनेन्योऽधिकमहिम
सौनाग्यालतातवदिय्नपुस्युः यद्यपिकुविजिरिवनादिष्वपिसमहिमतरुलताद्यःस्फस्वथापिप्रायस्तेषांदेवताधिष्टितत्वात्सुरवनम
ध्यएवगणना नंदनवनादिषुतुसुरक्तमावरुवाबहुविधसर्वांगीण सर्वफलास्तत्वंति एवंवास्त्रिधर्माअपिपुलाशवकुशकुशीलनिर्यं
थस्नातकादिविचित्रालदमयाविराधितानांश्राद्धयतिधर्माणां। मिथ्यादृग्धर्मेष्ववमंगृहीतत्वादविराधिताजघन्यतोपिसौधर्म
कल्पर्द्धिसुखफलानिददत. प्रायःश्राद्धधर्मजघन्यसुखफ लस्याऽधिकानिप्रायात्श्रावामास्तवर्द्धमानतपःकारिनिजते
जोऽलिप्तसर्वसौधर्मेंद्रसत्तासमृद्धातजक्तद्वितीयकल्पागत। सुरादिवत् द्वादशाकलपवित्रयकादिसुखानिमध्यमानिउत्कर्ष
~त्रु~ स्तूत्तरविमानसुखानिसांसारिकाणिसंसारातीतंचमोक्षफलंदद त तस्मात्सर्वशक्त्यात्रराध्याराधनीया अत्रवगतिसंग्रहगाथासु ×त्रोग×
द्विमतिरित्नवणवणे एणिंदिसदसारिमिहनरवेस अच्चुअसहस्सवाणाविजेसुणिसिवधम्मा २ अस्याःसूक्तायाःकिंचिद्व्याख्या सं
मूर्च्छिमास्तिर्यंचस्तषामाद्यगुणस्थानस्येवसंनवात् मिथ्यात्वेऽप्यनुष्ठानादिनाकामनिर्जरादिनावाउत्कर्षतोनवनपतिष्वंतरेषुत्पद्यंते प
ल्याप मासंख्येयत्नागायुष्केष्वेव नतुज्योतिष्कादिषु तेषांजघन्यतोपिपल्योपमाष्टमनागायुष्कत्वात् पंचेंद्रियतिर्यंचःसंमूर्च्छिमा गर्भ
जागच्छपादानाजन्नंजामिथ्यादृष्टिनांवाज्ञानोकादधिकगतेरनावात् जातिस्मृत्यादिनातिशायज्ञानपदेशादिनावाबोधिप्राप्तोजैनतपोऽनुष्ट

नादिनोत्कर्षतः प्रथमसप्तम्यास्वकल्पे गच्छंति। अरविंदर्षिप्रबोधितश्रीपार्श्वजीववज्रादिवत् मिथ्यादृग्नरास्तामलिप्तस्तादिवत् बहुतपः
कष्टानुष्ठानादिनापि उत्कर्षतः पंचमब्रह्मदेवलोकं यांति श्राद्धा उत्कर्षतोऽच्युतं द्वादशकल्पे अन्यमिथ्यात्विनोऽपि दृष्टांसमासिकमु
खातिलाषुतयस्समाकृवाखिदुष्करतपोनुष्ठानादिना ग्रैवेयकं उत्कर्षतोऽत्यग्रात सुनयोऽप्यनावचारित्रिनो जो गृहि वेषादिसाजो
वा वल्कलचीरिरतादिवद्भवंत्याकल्पज्ञानां आश्चर्यंतमरुदेव्यादयश्चांतकृत्केवलिनः शिवमोक्षं गच्छंतीति॥ १ इति सामान्यतो गतिः
स्वरूपं विलागतस्य। तावसजा जाइमिआ अवरगपरिवायबंभला। जा जासवदस्सा रायं विदितिविस्रजाअचुत्तमसहा १ लंतमिवुत्र
दप्तविस्मनावमाईणावंतरस्सुइत्यागमाज्ञेयं इतिलावितः स वोतिमः पंचमाधर्म्मलिदः ३ विलावालदानितिपंचधर्मेतिउ
न्नमले दयुगायतधः नव्यायता मोहजयश्रियाह्राकिवल्य लक्ष्मीसुललातवृहः इतिपागबाधिपश्रीमुनिसुंदरसूरिविर त
चितउपदेशरत्नाकरप्राच्यतटेधर्म्मयोग्यायोगपत्रविचारे तृतीयांशेऽपंचविधं नदृष्टांतगर्भस्तु एप्रकारदशर्निनामाहित
यस्तरंगः ३ जयमिरिवंविञसुदए अणिइदरणेतिवमासारं। मि इहपरलोगदिअं वरधर्म्मेजमदलविआ १ सोउबला
जंवदावकम्माणिसुदस्ति णोविमोहवसा नरञकणंतिजीवा जहराणवंतिउरपंति २ वोवाउणाकइविआ सुदस्तिणोसुयस्सलह
तदुवायांतस्स अतरतमजोगा पविचित्तउंतिसुदिणोवि ३ यतः सलदाश्मसयश्ज्मोश्रगधंमिगपम्मामाहसदति गलङसुगुरुक
तिणोएदहि १ पलारंडाय १ शजला तदा दुदंसुहिणोसुदत्तिनरा ३ नादिअरबलपिंडोलगरनितगिश्नि वृधमिच्छदिहिपणसञ्चाहति
दृगिदि ७ ८ ८ कुविदसुणिणो १० ११ इक्कारसक्कगइगया ५ अनस्यावास्थिता इहप्रथमगाथायां दृष्टांताः एकादशाः द्वितीयगाथा ७७

× सुगइ×१

यां विकादशा दार्ष्टांतिकाः तत्रश्च यथा शालनादयोऽपि विविक्तश्च प्राकृतत्वाल्लोपे सुखार्थिनोऽपि अज्ञानमोहपारतंत्र्येतरक्रियमाणकर्तव्य
वशात् कुगतिं च गताः सं तां उः खिनस्सुखिनश्च भवंतीति तथा नराणामेव विशेषतो धर्म्मसाधनादित्वाद्वियोगान्तसुखत्वयावोपदेशान्नरा अपि
कुबलं सुखार्थिनोऽपि ज्ञानप्रमादादिवशान्नृशत यान्तिः सुकर्म्मलिडुःखिनः सुखिनाश्च भवंतीति तच्च द्वितीयगाथाक्तानास्तिकादयएकादश
एकादशप्रकारा इति समुदायार्थः अथ प्रत्येकं दृष्टांतदार्ष्टांतिकयोजनया गाथयोर्द्वयोर्विवृत्तेति तत्रादि शालनाः पतंगा वायुत्वात्शिरिद्रियवशा
स्त्रेऽज्ञोमात्रविमोहिताः परिणामहितादिनविवारश्च नूतया सुख र्थिनोऽपि स्फटित्वदीपाग्रेपतंतो दाहदुःखमेवलभंते नास्ता
स्तिकाः पंचप्रकारविषयसुखलोलुपा दृष्टादिहिकसुखमात्रार्थिनः पा रत्रिकसुखसंभारप्राप्त्युपायविमर्शविमुखा नरकदुःखाद्यवग
णयस्सुखार्थिनोऽपि नास्तिकवादाग्नौ पतितास्तदनंतदुःखदाह साउनपवलवंतीति प्रथमा दृष्टांतदार्ष्टांतिकयोयोजना ३ २
यथा च मशकाद्युपलक्षणाद्देशादयश्च मत्कुणसिंहगजनरपल्लादीन् नांदं शोकधिरपायितया परेणापि निर्वाडीविकयाजीवंतः कश
तादिनामरणाद्यायतिदुःखमेवमिस्रवादंशंतस्तानिवश्रियंतेद इदप रत्नचदुःखिनश्च भवंतीति। एवं बलपिंडोलगत्रिवलाकारविहाओविन × घा×
स्त्रादिकं गकहतीयप्रकृति कुष्टाधिकतोऽस्मिकमन्मनेसुंडकसर्पधरादयः पालकृणाग्नौ रंपवितोटकपिसुनवंदिआनकमार्गपरिवे
पिडांतिकप्रष्टतयश्च नित्यं परच्छिद्रान्वेषिणः सततं परद्रव्याभिलाषिणो विवाहधर्म्माधर्म्मिकवाणिज्यादिदर्पकार्यबंधपापिष्ठाः शीरकुदस्फो
टादिक्रूरकर्मिणः सततं परधनापहरणाद्युपायैकचिंतारौद्रध्यानाप्राप्तिमानन्नरकार्हदर्पणपबंधविविधपेशुन्यादिक्रूरकर्मलिप्तश्च परोद्वे
जकप्रवृत्तिजीविनः घोरश्च त्रिमात्रसुखार्थिनोऽपि परस्ंतापनजपारत्रिकदुःखिनरयदुःखसंघातसुखार्थितयापि क्रूरकर्म्मसु प्रवर्त्तमानोऽड

दपि सर्वजनगर्हणीयाः परत्र दु र्गतिदुःखान्यनुभवंतीति द्वितीयदृष्टांतदार्ष्टांतिकयोजनार्थं तथा । यथा जगणा मत्स्या रसनेंद्रियसुखलोप
द्यातुच्छोदरपूरणमात्रार्थं प्रवृत्तया बडिशमृदुत्वबलग्नविता अल्पबलस्य कुलस्यापि लक्षणपापेन सप्तमनरकावधिदुःखं लभंते इत्याण्ण
दाय द्यर्थप्रमत्ता भ्रमंतो धीवरजालपतिताः कदर्थ्यंते प्रोठमत्स्यांतरैरपि भक्ष्यंते च तथा नियोगिनोऽपि पापाशिनः स्वामिवल्लभा विताः।
शिष्टधनिलोकवल्लभान्यत्वेऽपि यं तं च विषयसुखमूर्च्छादिसाधनार्थं च स्वकीयविषयसुखसाधनाद्यर्थं स्वामिरंजनाद्यर्थं विध्वंसनोत्पन्नायं लेख
ग्रहणादिशिष्टलोकदंडनसंतापनादिविविदधति चौरमस्तद्ग्राम घातनाद्यपि कुर्वंति रूपानक्षपापैर्घातयंति वाणाकवत् विषादी
नीनूपादीनामपि रुद्र त सुद्रादीनपि सर्वान्मिहारं लातं कुर्वंति कारयंति च एवंपापैः कालस्तहाऽपि दंडचारकक्षेपनिगमादिः ×नू.प×
×ना× बंधताडनकुनृपबाधमरणाक्रुडंबधरणप्रभृतिनाऽपरान्व ः दिकदर्थना सहंते श्रानिनवराजमान्यनृतेर्द्यान्निलाचिः
नियोगांतरैः पिशुनैरपि बंधरान्निरयंते प्रतिपक्षसचिवनक ल्पकमंत्रिवत् सुबंधुसचिवादिलिस्थाणाक्यादिवत् वरवरु
×नू× चिद्विजादिभिः शकटालादिवत् संप्रत्यपश्यमानरूजपिसुन मंत्र्यादिवच प्रेत्य च विविधदुर्गतिपातानंतभवभ्रमणादिदुःखानि
प्राप्नुवंतीति दृष्टांतदार्ष्टांतिकयोजनया तृतीयः प्रकारः ३ अथ चतुर्थ घोरगाः स्वलावादपि क्रूरकाण्नातिमानप्रकृतयः पदस्पर्शादिना
स्वल्पकारणेनाप्यतिमानवत्तया संजातकोपात् स्वेच्छयावापरान्वन्मनरान्दशं रक्तदर्शयंति मारयंत्यपि च आहाराद्यर्थमपि ते
कोंदरादिलघुपक्षिनकुलादीनलघुसमर्पविनपि गिलंति घापस्यान्यपि लक्षयंति स्फुटाटोपादिना जगत्पिलापयंति च क्वचिन्मोदादिना ८८
निधीश्वाधिष्ठाय तिष्ठंति तदर्थं च परान्दशंति मादिना घ्नंति इत्यादिपापैः पच्यमाना इहापि जनैः सर्पा इति पापतया निया वा व्यापाद्यं ८९

× घातादीन्यपि कुर्वंति । चौटाश्च लघुन्नृपान् द्वेजयंति । विरं बधंति घात्यपि । एवं च सुखार्थिनोऽपि महापापबद्धत्वात् परिपाकेन राज्यभ्रंशाचारकक्षेप × ५

ते मंत्रिकैश्च धृत्वा रक्षितरवे ग्राम्यमाणा विविधं कदर्थ्यंते करंड कारूपकुट्टपादिकस्थाने रुत्तार्यते मद्विंसार्थ्य स्वनिगिलंते मृताश्च पंच
मीनरकपृथ्वीयावदुर्गतिदुःखान्यनुभवंति एवं नृपाः क्रूरप्रकृतयो मिथ्यादृष्टयो रलिमानो दुरामदा पापभीरुपि श्लोकलयविवर्जिताः स्वल्पेना
पराधेन कुद्धा नगरमहत्यघाता दीनि महापापानि कुर्वंति श्री वीरजीवविपृष्ट हरिणा गायना अविसृष्टपुराधन्कर्षतमंत्रपुक्षेपघातवत् देश
ग्रामघातस्फालनाद्यपि कुर्वंति म्लेच्छादयश्च क्षित्यादिध्वंसादीन्यपि घोररणारंभैः कौणिकादिवन्नरकदुःखान्यनुभवंति पांडवादिवज्ज्ञातृवक्षादि
पापिश्वंकनककेतुपरसुरामादिवं सुतपिरमारणा राज्यापत्यादिप्रति गृहस्थित्काभ्रमताडननिगडनांतकथाविडंबनवधबंधादिदुःखा
निभुंजमदभ्रांतनवकुपद्यो रिंजरत्वा विद्याधराश्चित् प्रीतरूपति लस्यंभोतिङ्करणासादयंति परत्र सप्तमनरकावधिघोरानियो
रतमद्गतिदुःखान्यनुभवंतीति दृष्टांतदार्ष्टांतिकभावनया च नयाचतुर्थः प्रकारः समर्थनार्थं एतच्चतुः प्रकारा अपि केवल
कामार्थमात्राभिलाषितया प्रायः सर्वथा धर्मविमुखाः एवं भवंति । ब अथ पंचमान् मृगादिदृष्टांतेन धर्मार्थिनो मिथ्यात्वादिना वितेयांसुखा ×न×
र्थिनापि सम्यग्सुखोपायस्याऽपरिज्ञानात् दनंतकालं प्रवर्तमानां दुःखमनुभवंत्यल्पं वा सुखमिति प्रदर्शयति तत्र च यथा मृगा मृगतृष्णि
×त्रायां× रकस्यादिशिपा शांबहृष्टामरणाद्धिस्यतः शरणं चैवं तापितं उपायं नाशादिशादेशं मर्दिसंविदानात् प्रधानवरपंति यथा पाशपतृपतंति सु
खार्थिनोऽपि बंधमरणादिकदर्शनादुःखान्यनुभवंति एवं लौकिकमिथ्यादृष्टयः सौगतशैवसांख्यजैमनीयवैशेषिकादिमतानुगता व्रति
नो द्विजादयश्चरकपरिव्राजकत्रिदंडिकयाज्ञिकादयस्तदनुगता नृपामात्यवणिगादयो वा किंचित् क्लिष्टिहिरागपापद्वेषाभ्रेज्ञातिजः
रामरणादिसर्वदुःखोत्पात्विस्यात् तापितस्य शरणत्राणदिशमजानानाः कुगुरुक्रशाख्योक्तिभिर्मोहिता स्वहृदिता निधर्मबुद्ध्यायाग

ग्लिष्टो मकारादेवावचपिष्टो दोमंवधमाघादिस्नानकरानरहस्तापणकन्याविवाहादिमदारंनमयंतदृष्टानानिधर्मसाधनांहितवानिकुर्वा
णाः कर्मविपाकमृग सुपस्थापितपापबंधपाशेष्वपतिताहेर्दापिपरत्रवंध्यपिवर्गादिसुखाधिनोपिजिनसमयश्रसिद्धलडकमहिषपा
शुकचारुदत्तसंबंधिबागादिबकुटदृष्टांतैरनंतंतनवडःख तन्निमित्तापमवलंबंत केचित्वात्मग्रतणोःतुष्टानेर्योगास्यामादिनिःकानिवि
नुष्ठग्रराजादिसुखानिप्राप्यापिनितविडःरवात्यानंभवंति एवतडक्तं श्रीसूत्रकृदंगे ऊइविश्रनिगिणेकिसेचरजइविअंतजिअमासमं
तसोजेइदमायाइमिजुई आगंतागन्नायणंतसो १ इतिपंचमोद्दृष्टांत स्त्रार्थंतिकयोजनयानरप्रकारः ७ अथ यथामासाद
मपक्षिणोरसनेंद्रियवशाःपरिणामविरसांतथाक्रियांविदंता पिं आमिषग्रहव्याप्रसत्वमृगारविकसितमुखस्पंदंगतरामिष
लवान्नतीषंचेदाकृष्यंतवदिनिविष्टामांसादसशमितिका व १ णान्नक्षितमांसाःपुनःशस्त्रघाकरणादविरमंतःएकदापग
रिसुखयंत्रनिपीडिताःसुखार्थिनोपिमरणादिडःखंलनंता त घाःपार्श्वस्तानपलक्षणानकुशीलादयोलोकोत्तरमिथ्यादृशो
धीतश्रुतजिनागमनांदिनिःप्रमादान्ननवडःखजालनिपातात तं विदंतोपीडियादिसुखलंपटत्वात्पुरस्ताःशिथिलमार्गाश्रिकलाऽ
धानाकृपदिशंतापिधयमकुर्वाणाअसंयमपादस्वप्रवर्तमानाःसुखार्थिनोप्यनंतेलवधमणडःखलाजनेलवंति केचित्तु वृत्तवर्यादि
किंचित्क्रियादिनाकिल्बिषिकामरादिषुत्पन्नाअपितत्फलतानवगामिनएवप्रायालवंतीति मांसादसपक्षिदृष्टांतेन षष्टोनरप्रका
रःपार्श्वस्थादिरूपः ६ अथ यथा बिडालारसनेंद्रियवशलंपटाःदुग्धंपिबंत सन्निकटस्थोऽनर्थंविदंतोपितं त्यानादविरमंतोल
गुडं दृष्ट्वाकेचित्कदाचिन्नंष्टुंशक्नुवंतिकेचित्तु मदसाक्रामताःसुखार्थिनोपिडःखिनोम्रियंते एवंकेचिद्याद्दिणःसामान्यानियो *नx १७०

ग्यादयोराजानश्चश्राद्धधर्मज्ञायोगारंलसमर्थाश्रवप्रवृत्त्यादिपापेलविनिषिद्धोरकगतिदुःखानिविदंतापितांतिपापद्रव्यंचप्रकारविष
यादिसुखलालाद्गृधनराजमानराजादिसुखलंलिमानसाजीवकारंलराजव्यापारसुद्दद्यामनगरघातादीनिकुर्वाणाःकिंबहुनाकेचिज्ञवंप्र
कारणपिपापानिप्रवर्त्तयंतःसर्वथाप्यास्रवविरतिप्रतिपन्निपालनादिरहिताश्चप्रांतकेचित्किंचिदाराधुंशक्ता नवंति तच्चकांचित्सुगतिंल
लंत चेटककौणिकसंग्राममृतवरुणादिवत् मधुरपादिवच्च केचित्तुनःप्रांतपिप्रागत्यासादात्मानंपापेभ्योनिवर्त्तयितुमशक्तामरणल
गुप्तादतामार्जारवद्धिविधडःखान्यनुलवंति डर्यतिगताः श्रेणि कनृपसत्यकिर्वैब्रह्मदत्तादिवत् आनंदादिनियोगितापसांश्चश्रा
दिवच्च इति सुखार्थिनापिडःखिनएवालसुखाबालावयुरिति ममसप्तमोनरप्रकारः अथ मसृद्धजिनधर्मविदृष्टदृष्टप्रकारः ७ १
अथ यथास्तु कादबद्धाअपिनलकदलविलोलकीरवद्ध श्रिताःस्माः इति वचनात्स्वंबद्धंमन्यमानाअलोरपिवा बंध
निबद्धाःपंजरवासनियंत्रणांमदोत पंजरास्तुक्ताअपिवामनुष्य करादिविष्ठिताःसततमिष्टफलाहारादिनिःपोष्यमाणतयांतःसुखा
स्था दरसिकानाई पदंरयांति मार्जारादिलीत्याथंजरएवप्रविशंति तिष्ठंति च ःपरस्कीटमांसादनादिपापंनकुर्वंतश्चाहारसूषणलालन
क्रीडनादिसंःखस्वदांतुलवंति केचित्तुश्राद्धसंसर्गादिनाविदिताहतकियत्श्राद्धधर्मेणांशत्रुंजयमृतस्तुकजिनांकृतफलशजाकास्त्रिक
युगलादिवंकांचित्सुगतिमपिप्राप्यसुखार्थिनःसुखमनुलवंति अपरंचविदितश्राद्धधर्माअपिविशेषपणापाकरणाद्दिशेषडःखंनानुलवंति
तथाकेचिद्दृष्टिणोविज्ञातप्रतिपन्नकियत्श्राद्धधर्माअपिविषयगृद्धिंमकुमशक्नुवंतःकलत्रपुत्रादिमोदबंधनैःसर्वमसद्धिरपिआगामा
त्वणबद्धंमन्यमानाःपश्चात्वसद्भिरपिबंधुंशक्तैरण्यसात्विकप्रकृतितयाविषयगृध्नयाबद्धागार्हस्थ्यपंजरवासनियंत्रणमनुलवंति नाता

निर्गतं शक्रुवं तापिंपरी घ्राद्दित्यादि स्यतं ग्रामवा धामातं नं तं यति धर्मं प्रतिपद्यते उरवा षितयां कियतु प्रतिपालितमप्यकस्नूलप्राण
तिपाताद्विविरतिसामायिकाद्यनुष्टानरूपमध्यमश्राद्धधर्माद्विशेषमहारंभाद्यकरणाद्वंधेत्य सोधर्मादिकल्पादिसुखमनुभवति श्रीवी
रजीवनयसारादिवत् क्वचित्तु विशेषश्राद्धधर्मानुष्टानादिरहिता अपि विशेषारंभादिपापान्यकुर्वाणा कियद्दानादिनिर्धनसार्थवाहादिवन्
तुष्यादिलोगसुखान्यप्नुवंति इति द्वितीयो धर्मविद्रुमद्रुमप्रकारो नरप्रकारस्याष्टमश्चेति ७ ८ २ अथ यथाकरिणत्तमप्रकृतयोश्रा
ग्राश्रियं सम्मलंकुर्वंति ३ सुलभाणाश्चतां वर्द्धयंतं सांबुवमहिमप्रे रहिमारोपयंतरं उत्क्रमानवचादारानादरंति ४ राजतल्लोकेश्चप्र
ज्यंत रत्यं तिवद्दमदलेकारादि सुलगाश्चप्राप्यांत सर्वं ।७। प्रायोनियंत्रिताश्चभवंति ८ रणादिषु शौंडीर्यशालिनो न पश्चा
टंपक्रामंति ९ जयंच प्राप्नुवंति १० सारानद्यादिषु सम्यग्गम ज्ञेता यथेष्टं विमलं जलं पिबंतश्चतापतृष्णादिरहिताः शीति
मसंपदं लजंते ११ घनावादृथ लितिरंतरांतरा संस्वरंटयंति १२ पुनः स्नानादिना शुद्धंतिव १३ मंदाश्च सम्यग्पाल्यंते १४ एता
अपि वसमुहाः क्रियंते १ एवं कवितश्राद्धाज्ञातपरिणताष्टतत्रुद्द श्राद्धधर्माणो धर्मोत्तमप्रकृतयः १ श्रीमज्जिनपतिवपश्यासन श्रिय
मलंकुर्वंते धम्मरयणस्स जुग्गा अक्खुद्दो रूववं पगइसोमो इत्यादिगुणराजश्चतांवृद्ध्यमहिमप्रथिमानमानयंति उत्क्रमानवचपापली
रूतयामह्विनादिपरिहारिणः प्राप्तकिषणीयादिगुणानंदारानादरंति धनत्त्वपुण्यप्रीतिश्च राजामात्यादिशिष्टप्रोक्तो केः प्रतिष्ठातीर्थयात्रासा
धर्मिकवात्सल्यादिमहेषु श्लाघ्यंते फलपुष्पवस्त्रालंकारादिभिः श्रीकुमारपालेनवामहाश्राद्धवत् परस्परं ते व्यारवतत्त्वादौरगात्युपद्रवेलया
नृपादिभिः धर्मदानेनप्राग्भवस्वमादिल्यारक्षित श्राद्धवतृ द्धर्मेपि दयोचित्यमग्रक्के आद्युत्तरगत विविधदानशीलाद्यलंकार सुलगाश्चश्रा ९१

प्यंते सर्वजनैः प्रायः सम्यक्त्वाणुव्रतगुणव्रतशिक्षाव्रततपोयोगनियमादिभिश्च नियंत्रिता भवंति ९ समयग्रसमयपरसमयादितत्त्वा
र्थविदितया मिथ्यावादिवादरणादिषु श्रुकलहारकनोदितसुदर्शन श्रेष्ठिवत् बोद्धिकोतित श्रीमतीवुद्दमंघवत् सुज्येष्टादिवत् स्वयं बुद्ध
आदिवच्चनंतनजयंते अथवा परीषहदेवताकृतर्ध्रव्यादिचतुर्विधविपत्तिगमकटादिषु रणेषिवन धर्मकर्मात्मामनसा प्यपसरंति एवं कर्म
रिपुजयंच प्राप्नुवंति १० आवश्यकपौषधादिषु सम्यग्संवेगश्रद्धानजलं पिबंतो जिनागमार्थरसरसिकास्तु वयं तश्च कषाय नव दृष्टा
दिरहितानिःसीमसंतापधर्म्मसमाधानशैत्यसंपदं लजंते ११ न्याय्यसमयप्रगमसुचितविषयोपभोगम्बकुटुंबनिर्वाहार्थद्रव्योपार्ज
नादत्तुकमेघवुकल कुमागतांनिद्याचितधर्मग्रवहारादिभिः यदारंभादिजनितकर्मरजोभिः संरवरंटयंतापि १२ सम्यग्प्रति
क्रमणालोचनाप्रायश्चित्तानुष्टानादिभिर्यथावद्बोधयंति १३ वकदाचित्कर्मवशाद्दनालोगादिनासंजातप्रमादस्खलितसो
द्यागीनार्थगुर्वादिभिर्विधिवत्स्मारणादिभिः श्रीगौतमेनमहा शतकश्राद्धवत्पाल्यंते शुद्धधर्मेस्म ज्ञीक्रियंतस्तथा १४ सम्यग्
विधिनात्यक्तदेहाश्च द्वादशकल्पानुयावश्रुसुरस्वर्गसंपत्पदवीं प्राप्नुवंति क्रमाद्दल्पैर्विमहोदयपदसुखानिच १५ एवं सुरवादिभिः स
मग्रतद्दुपायप्रज्ञाश्च भविन एवसवंती तिर्तीयो द्विलेदो नवमश्च नरप्रकारः ९ इति विडालसुककविदृष्टांतत्रायणांत्रिविधम्य पदिभ्यो
व्याख्याताः ७ अथ द्विविधास्तु नयः स्थविरकल्पिका जिनकल्पिकाश्च तत्र यथा दरयः सिंहादुर्धर्षमहाबलशालिप्रकृतयस्याश्रहीर्षिराणादि
परिहारेणबलपुष्टिकृन्मस्त्वमांसान्यैवादरंतः २ स्वगंधलेष्टा मात्रेण मृगादीतकुंजरंत्रासयंतोमदागजादीनपिलक्षयंतः ३ क्रेरपिय
घातघापाशोपपातयितुमशक्याधमहासत्वादीनामपिवशतामयांतः ५ खरतरणार्हर्षमाहृताश्च घोरारुं डानिघोषैः पुन्नाराद्दाटविकटदंष्ट्रा

कश्चित्सीहननखरायुधैः परान् श्वापदान् पीडयमानांस्तद्भयः समुत्थितापद् त्रासयंतो त्रस्तांश्च विदारयंतो दनिजवासस्थानं गिरिवनयु
दादिकं संक्रामज्जकराभग्नपुरुषादिभ्यो रक्षंति ॥ ७ ॥ तद्वल्लेन वा स्मानं स्तुवयंतावनीत रानीति केकादिपशुप्रदानमेवाशरणमार्येण
इति ॥ प्रसादिताः सुवनवासिनः पश्यन् सर्वोपद्रवेभ्यो यथा ईरक्षंतं तैः परिहृताश्च सर्वस्वापादप्राधिपत्यमेतत्त्वं तैः श्लाघ्यमानाश्चरं
जंति ॥ तथा स्थविरकल्पिका विशुद्धाचारा महासत्वयः तपस्तेजोविराजितां गुर्वादिपदप्रतिष्ठिताश्च परमतागमतर्कादिनवादिनया सर्व
मिथ्यादृशां परास्तवक्तृमनयां दुर्धर्षवादादिबलशालिप्रवृद्धप्रतापाः दृणवत्स्तुद्धाहारादिपरिहारेणांधर्मवस्तुः पुष्टिकृतशुद्धपिंडश
य्यावस्त्रपात्रादिपरिभोगिणो मृगादीनिव मिथ्यात्वविषयकष ायातिलोभादीन् नव्यमृतानवनेभ्यः सोपद्रवमात्रेण त्रासयंति
महामदिमोद्धुरतया सर्वेतिष्ठत्सिंहमरकाद्युपद्रवान्महागज ानिव साईयोजनद्वयादिमितप्रमाणो निग्रंथश्चत्वाकेरपि मिथ्या
धर्मोपिदेशाकिंप्रतावप्रोढरपिक्रमाच्चोपद्रवादिति शकाको क्षाद्यतिचारपापैस्तु संभवादिति स्थावरादि वस्त्रादिवत् न्पादिपात्रेद
तांगनानरललनादितिरश्चयां वंतरीकोलितां कुष्ठदरनिक्षिपत् कुसुमपुरश्रेष्ठिधनश्रुताधनलानाद्यंकुबुश्रीविनुसामिवच्च मोरपा
लोपवापातयित्वमेशाक्या ॥ ४ ॥ मुजनत्रक्षश्रावकश्राविकादीनामपि महासत्किदानेऽपूजाप्रभावादिभिः एलिमंघसदंविशाणिश्रा उविषयवंणद ×वंदन×
स्थयणाइंदे सुदुद्धमसल्लेउफहदस ॥ वितमंतापरिरिक्तिमंघवे ॥ २ ॥ इत्यादि ॥ आगमानुसारेण तदिदिकप्रस्फपकाराकरापणादिनाऽहंकारादिस्व
स्वशल्याद्यं तत्स्वाशावांवशातानयंतो तास्तदापरवादिनिवर्दिधर्मानत्वाश्च सद्यः समुत्थितापद्वानाप्रमाणाद्वयुक्तिकलापतद्वरोपस्यासादि
नि मत्वा परास्तवनयविकलांस्त्रासयंतो त्रस्तांश्च निर्जयंतो दनिजवासस्थानं श्रीजिनशासनं सुगवद्वाक्यवादिभ्यः प्रमादादिभ्यश्च रक्षंति ॥ तथा ए।२

×वि×

स्मिन् जिनशासनवने भगवद्गुदास्थानत्वं बहुविधभव्यजनप्रतिबोधपुण्यफलासौ तु रूपं नानाक्षेत्रेषु विहरंतं सिंहंतास्यावितविशुद्धाहारवस्त्रश
य्यापात्रादिदानैः श्रीगुरुनवंयद्धि सुखतार्थयक्षिश्च बहुविधिराजामात्यमदेस्यादिनिर्व्वानिवाहैः सूक्ष्मदोषादनुसारणाद्यार्थवारणो वित
प्रेरणादिभिर्मिथ्यात्वकषायविषयादिभ्यस्त्रायमाणोरसग्रमे वंदनस्तुतिपूजासेवादिपदैः परिहृता व्राजंति ॥ अत्र च विशेषागमस्त्वेदं यथा
प्रसिद्धं कथानकं द्वादशाहस्तात् श्वापदनस्तुत्वारणादि संबद्धं प्रागलिखितमत्रज्ञेयं किंच कस्मिंश्चिद्वनेप्येकः सिंहो निवसति स च सर्वसत्व
नश्वापदैर्वनांतरादाकृष्टश्वापदीभ्यो ज्ञानमेवादिभिश्च प्रसादितस्त नदक्षोनाथैः सर्वोपद्रवस्थस्त्रायमाणैः सम्यक् स्ताविराजात अथ
च गतशुक्तियक्रुदिन सोमः श्वापदः क्वचित्कथंचित् कूपमध्ये पप ात तं दृष्ट्वान्ये श्वापदाः सिंहमुपसृत्याऽवोचन् स्वामी वनः ततः कथ
मपि कूपात्तं समुद्धरति सोपि मंजातरूपं स्नेहं दद्कूपस्योपकं ठमागत्य ताउ वाक्तैनवस्तु समर्थतमः कश्चिन्मनुष्ठं दृढमव
लंबतां तस्यैवापरः एवं तावत्तावत् कूपतलं कश्चित्प्रयाप्नोति तत्स्तु बविलंबश्च प्राकूपति तं तु स्वनकूपान्तिः सरिरमतीति तैश्च
तथा कृतं तत्यैकैं कूपमध्येकिंचित्सिंहोऽपि महाबलतांत स्त्रुपल म प्राकूपतित श्वापदं वा कृष्यं कूपाद्बहिर्निःस्सार्यं विसंजाताधिकल्लकि
लिले सेव्यमानः सुखं विललास तथादृष्टाच कश्चिन्नश्शृगालः शशूद्वस्त्रोपायोगविर्तिस्ताचैव कृत्यातस्यैक्कितारा क्रांतः स्वं धन्नुमं अकः कूपं प
पात तानपि वा पीपतत् इति सिंहसदृशाचार्य वसंस्थाश्रितांश्च जन्मजरामरणादिकूपदवाग्नौ लग्नेन वविषयतृज्ञानदी समुत्तार्य तस्माद् ×द्वि×
द्धरंतं तद्गतिकूपे च निपतितांश्च स्माऽद्धरेउपगच्छत श्रृगालसदृशाश्च कुगुरवः श्रृतार्थाः क्लिन क्रियाउक्तानादिबलविकलाः स्वयं चाश्रि
तांश्च मज्जयंति निपातयंति चेति सिंहसदृशाः सुगुरवः समाश्रयणीया सुखार्थिभिः ॥ अनया दिशा च तीर्थकरगणधरादयोपि सविशेष

तमसहिमादिसत्वकविशेषणैर्व्याख्याया॥ एवं च तस्तुनयइदश्रीसंघलोकेष्वाधिपत्यमेतत्तस्तवंतामिर्वदननमस्करणपूजनस्तवनादिनिर्मि
हिमप्रकर्षमारोप्यमाणा॥ तद्भवपद्येकादिद्वल्पतरैर्विरा: शिवगामिन इति। सुखार्थिनः समस्तकुपायप्रहस्त्योतरोत्रैरभ्रस्वमस्तुस्तवं
ति इति प्रथमास्तुतिप्रकारः मूलातादशमस्तवनरप्रकारः ७ अथ यथा सारंभद्विजीवादिसुखापकोदराश्चेत्यादिलक्षणामस्तावनुपः प
क्षिविशेषाः सदाप्यप्रमत्ताः स्व स्वाश्रितांस्तु क्रियाता गिरिनदीमस्तु जादीन्दुरुहलंघ्यतत्रार पेतायक्षिचित्याशादिनयस्थानुशंकमानाः स
र्वः याहृप्रकारमतस्तविश्वरेतः किरपिकथंचनापिपाशादिषुप तपितुमशक्याः सुखार्थिनः स्वैरविहारादिसुखं समेतु स्तवंति एवं
जिनकल्पिकप्रतिमाप्रतिपन्नकाद्यास्तु नयः स्ववपागादिनायो गतयागुर्वस्तु ज्ञानतयापकक्काः प्रतिबद्धविहारिणः सर्वघाति
:संगातिप्रमादाः स्वविशेषोपदेशादानादिरहिततयाक्रिय तावद्वाश्रितांश्च प्रमादहस्तास्तवडः स्वल्पस्तारयातायत्राम्न
मितस्वायिनः आगमोक्तजिनकल्याद्याचारमाचरंतइहापि जग सूज्यापकादिनवेः शिवगामिनश्च सुखार्थिनाहादशामासपर्या
याः इहापर्यन्तत्ररसुखेनवांतरत्नसिद्धिसुखंनिरुपाध्यमिश्रमव्ययम नंतमस्तुस्तवं तीति द्वितीयोस्तुतिप्रकारः एकादशास्तवनरप्रकारः ११ ए
तस्तवनरप्रकारस्थाद्याश्चत्वारःप्रकाराः प्रायःसर्वथानिरपेक्षाणवंसंस्तवंति शेषाः स्तुपायाधर्मसापेक्षाः क्रमाउत्तरोत्तरसुतमास्तुसर्वेपीति ब
एकादशैवं हस्तिादाव गत्यंतथायतध्वंकृतिनः सुस्वार्था क्रमाद्यथाशास्तुतसुक्तिसीमशर्मैवकर्मारिजयश्रियेहाः १ इतितणश्रीमुनिसुं
दरसूरिविरचितउपदेशरत्नाकरजयश्रीकप्रथमतटद्वितीयेंशे एकादशसुखार्थिनरप्रकारव्याख्यानामा तृतीयस्तरंगः ३ कम्मरि
नजयसिरीए सवाडविलंघिउंसिवपुरंमि जइस्सुदमणंतमिव्व: दजिणधम्मंनाकुणहपययाा १जीवासुदत्तिणोजंसुदंपुणोवेसिवपुरंमि ९३

×धर्म×

संपुन्नं तंसुहनाणकिरिआं ज्ञाडु अंजंति नयइयार ७ यतः सवला रवलपयरपेरअंते तइयरहजंति जस्सुरंवनरा। तदमिव्वरसंमदिहि
अर्थसवालयररकिरियवकिरिअरमितं।। इत्यस्या व्याख्या यथेति दृष्टांतार्थे आद्यापकारार्थे व्याख्यायाता। यथाषट्नराः सुरंसोपस्कार
वांम्नाभुमिएं यस्तुतिः त्यनप्रकारेण घीघशीघतरशीघ्रतमाः शाघ्रांशीघ्रतरांशीघ्रतमरूपेणयांति उपलक्षणत्वान्नयांत्यपि तथा षड्नरा
ज्ञात्वाश्रयणाद् षड्जातीयानराः शिवं नपवत्यपापाहत्याहिक्षत्वास्थानां प्राप्तनि वशीघ्रादिप्रकारेणयातीति। वाक्यद्वयः समुदाया
र्थयाजनांत्र घाकातपुरंगंतपः षट्नराइत्यादा सवलाबालति। सबलोवरितगतिक्रमो इतरोवावलोपादो।यायांसोवपंगुस्थिति
त्रयः॥ पातत्रयोपित्रांतादिरथ्यामो दादिनाश्वादिहानेपश्चि मादिमानिनः। इतरेवाबांतायथास्थितदिग्वृत्तिनः इतिषट् अ
थाकात शिवं गंतारः। पडित्यादि तदमिवत्यादि मिथ्यादृष्टि : सम्यग्दृष्टिश्चेति द्वौ द्वावपिवसबलक्रियावत्तलक्रियावक्रि
यावतिषट्क्रियतिमा मात्यात्कावपिमिथ्यादृशोमिथ्याक्रि याजेयाः सम्यग्दृशश्च सम्यक्क्रियासवैत्रविवक्षितालापः प्राक्
तनात दृष्टांतोदार्ष्टांतिकयषट्नराइत्यक्तपिंडार्थप्रथ नात्यानिर्देशास्यषट्नरजातयोग्राह्याः। इतिगाथापदार्थः अथवाव
नायथाक्षितिप्रतिष्ठितंनामनगरे तत्रषट्नराव्यवसायकृतः व्यवहृतिक्रियाउत्सुकदापरिवमंति निरंतराश्रुतं इतोविंशतियोजन
पुरस्तुरंनगरं स्वर्वस्यादि शिनवदशांतराद्दुकूलांक्रयाणकानि बहूनियदीभ्यांबव हारिणो विक्रयार्थं प्राप्ताः संति प्रागपिसंहरति
यानकृत्णार्थं उरथतरात्याप्यिवणिजस्तत्रागिगमिषवः संतीत्यादि तत्रैस्थितितां यद्वयंशीघ्रंयामः वदाकुकूलान्यस्माकंसुखेनवटंति
समर्थानिच। मस्थाद्वक्तगं गाद्दकापामागमस्तन्नवटिष्यंति मदाध्यापिवांवटिष्यति यतस्तुरप्रातान्यस्तोक्तरैतदृष्टांत तनयदिसुराहृदि

×७२×

×८६×३

र्वनिस्तुयक्षायातानवासकंकर्म्मः। नदानव्यांतिशितथायां तत्र पुरश्रीपुंगगाम इति विचिंत्यातसंध्यायां तत्र यक्षायतने नीवीधनानिसंग्र
ह्यगत्वासुप्तः। अदेशविकियावक्षनिशायासुप्ताय श्रीपुंतत्र जिगमिषवः। तपुत्रिकः सबलपादोपादबलीछ्यत्रतत्रश्रीपुगमनादिना ध
नार्जनलोकप्रशंसादिनामानिमानः स्वनावाज्जवहिम्मदः १ द्वितीयस्त्वबलपादोनवहिम्मादोऽल्पाभिमानः २ तृतीयस्त्वसबलपादोऽसं
नवहिम्मादः ३ चतुर्थस्त्वबलपादोऽसंनवहिम्मादः ४ पंचमस्तुपंगुर्नवहिम्मादः ५ षष्ठः पंगुरसंनवहिम्मादः ६ पातो चपंगू तत्र यक्षायतने गत्र
दागवक्षजस्पावाहिमिलनसंकेतस्थानत्वात् शकटादिनाटकेन ... कवामतीचितपुरयास्मावइति धियाशकटादिना तत्प्राप्ताविति
तत्र चसमयज्ञः पूजाप्रणामादिमात्रादपिपुष्पाति। पुष्पस्त्वनक्षा ... नृदिम्मादाघ्यपदारणविघ्नांपदारापादश्यादिनावेष्टपुरंप्रा
पयति। ततः सार्धपिपासिकायास्वरूपंविदितं। प्रायस्तप्रणामा ... दितिः संतोष्यंयथातुपादशांपविगेत्प्रवर्त्तते। इष्टंपुराद्वि
चप्राप्नुवंति। यचगर्वाज्ज्ञानादिनांतमवगणय्यंप्रवर्त्तते तेच ... बदवोपिदिग्मोदादिनांसंनवहिम्मतयांऽत्र ज्ञानादिनावानेष्टुं
प्राप्नुवंतीतिस्थितिः। अथप्रथमः कल्याणकपुत्रश्चिलोलसमन्वितः। ... वादेदेशविकलतयांतपुरगमनेकचिंतावशादनागबहुदनिशाति
शायः प्रथमप्रहरास्येवांतसमुत्थितः। शेषाणां जागर्यानियादकृतसंवालोतिद्रव्यार्जनरसिकतयां गलस्मादविलोकितमार्गादिविज्ञोऽप
रीक्षितनक्षत्रादिस्थितिर्निवृत्त इत्येवंगर्वाज्ज्ञानरासस्पादिनायक्षप्रणामाद्यकरणेनाऽवगणय्यसंजातदिग्मोदस्त्यश्चिमायां गलस्मादप
श्चिमायां मार्गस्यापरीक्षणादेनाऽस्वास्थ्यानांदिश्यामाहात्कस्मिंश्चिन्मार्गसामंदधावनित्रासाक्षल्पादरण्यगमनादिनोववि शेषपक्षि
दीनांसंमिलनंमिलनेप्याभिमानयुद्दिलवनांप्रवनादितिप्रवलोत्थितयाऽनेशाक्षरितगमनाद्व्यामत्रायणादशायोजनान्यगमत् ततस्त्वदृष्ट

ऽरुणोदयं दृष्ट्वाज्ञातदिग्मोदारकः सूर्योदयाद्विश्चितदिग्विपरीत्यागमनंस्वंपादबलरासस्याभिमानादिशोचंत्रिष्टपुरप्राप्तौनिराशाऽवस्तव
त् सद्यः पश्चादागवालपरंमहत्यरण्येनिपतितत्वात्तंमार्गापरिज्ञानगाढकुत्पिपासाश्रमसंजातापादास्फोटस्नानादितिर्वासकस्थानकयक्षत्वं
यावदपागंतुंनशक्तः कथंचनर्द्धिगुणहरीनतमार्गेऽष्टपुरगंतुं अथस्त्वकदाचिदरण्येयतस्नातात्रमणादिनायघाप्रहतेवंकर्मवशात्तादृ
ग्मिलितपुरुषविशेषोपदेशेनवामार्गंलब्ध्वावक्षनाकालेनयक्षायतनंसमागतः। ततस्त्वदृष्टवंयुगर्वप्रमादादिशोचनप्रणामादितिर्यक्तांतावि
यित्वातत्पादयमदिमादिनाज्ञातप्रपुरमार्गः संवाद ... प्रकांत्रसा ... विंकांश्चलितांनिष्टपुरप्राप्तांश्चज्ञात्वांगलितानिमानंश्चल्लनकियता
ताकालनसर्वस्य पश्चादिष्टपुरंप्राप। ७ १ अथद्वितीयस्तु ह ... ग्गादोद्यमविकलत्वांन्निशायाद्वितीययामंसमुत्थायप्रथमंसाधि
कंतत्राऽऽनचालाक्यांतनष्टंवंदितंमन्यमानः कल्याणकार्येत्वरमा ... णोगर्वाज्ज्ञानादितांयक्षमेवगणय्यपूर्ववत् संजातदिग्मोहश्च
तूपश्चिमायामेवचलितः। सत्वरंचलन्नपि पश्चादुत्थितत्वादबल। ... पादत्वाच्चारुणोदयसमायांत्रिचतुराणि योजनान्यगात् ततस्त्वदृष्ट
उदयंतंतावत्तंविन्तावानिश्चितदिग्मोहादिप्रायः स्तोकवनोदिः परंपश्च ... ाहलितः स्वल्पमार्गगमनाल्पश्रमादिनाऽश्वोत्थितात्सागत्यक्षाय
तनंप्राप्यप्रणम्यतच्छिक्षितत्पादशादिना सम्यग्मार्गेचलितः पूर्वोत्थितात्पूर्वमिष्टपुरंप्रापवक्षनाकालेन। ७ २ अथकियन्निशासमयातिक्र
मे तृतीयः समुत्थितो द्वौ चलितौ ज्ञात्वा विशिष्टत्वरमाणः स्वतावादप्यसंलवहिम्मादः अन्यदक्षस्तुतिपूजोपदेशोवक्षनक्षत्रमार्गविज्ञादिवि
लोकनेश्चनिष्यीतष्टपुरमार्गेचलितवान् सबलपादत्वाच्च सर्वेभ्यः प्रागेवतत्र प्रापमनोवांछितानिक्रयाणकानिसुखेनाप्यलभत। ७ ३
अथचतुर्थोपितथैवसमुत्थितः पंगुवर्जानिमवांश्चलितान्ज्ञात्वा विशिष्टत्वरमाणोऽपितथैवतृतीयमिवयक्षमभ्यर्च्य तन्मार्गमवोपादशादिनिर्णीतमार्ग

किंचिद्बलपदत्वात् तृतीयमित्यादेस्तु प्रथमद्वितीयाभ्यां प्राक्त्विष्टपुरं प्राप्य प्राप्तितिक्रयाणकानि चलितैः ॥ ३ ॥ एतत्त्वं चत्वारोपि गतिक्रिया
वत्तां तत्र हालेनेष्टपुरं प्राप्तुं प्रवृत्ते वामवस्थितो अथ च कियता समयेन प्रथमः पंगुरुत्थितः स्वच्छन्दस्थूलिमार्गज्ञाचाज्ञैमि ष्टपुरगमनाय प्राप्त
पिंगति क्रियाविकलत्वात्तं तथैवाचलन्नेव स्थितः कियता कालेन पश्चिमायामपि चरितं तं यान्नि किंचित्कटस्थादिवाहनेदृष्ट्वा च तत्रावाप्य क्राव
गणनयोत्संजाततीव्रतमहिम्ना हृतया सूर्योदयादिनाप्य परीक्षितदिग्गति परीत्याद्व्यादिनातमारुह्यत प्राक् पंचविंशं ग्रामयघातघपुरस्य
कदापि वात्रम्मिपि न लाल कृतः प्राप्तिः सवाहनो नाप्यटव्यादौ पतितस्ता ऽमेरुवर्षाण्यप्यसंख्येः सरागस्तु कश्चित्तु नैरसंख्यवर्षैः कथंचि
तृप्राक्कनयरुच्चनं प्राप्य यस्य स्याराधनया तद्धत्तफलिरौषध्यादि विशेषैर्वासिजातपदपाटवो मिलितवाहनो वाऽनेकैर्वर्षैः स्व
ष्टपुरस्य निरन्तरदिम्माहृतया सम्यग्मार्गे विलितालोके वत्तत् रं तत्र क्रयाणकानि वेति ॥ ४ ॥ अथ पष्टः स्वच्छन्देनैव सर्वेषाव
लनादिनां संशोचव्रयस्य महिम्नाचलावावदूरनष्टदिम्मादः ॥ कमत्तितावाद्भूतनाचत्वेनवाकालेन मिलितवाहनेन सम्यग्मा
ऽध्वगत्वदृष्टयरुदन्तिः फलिरौषधीविशेषैर्वासिंजातपदपाटवो वा त विवर्षादिमध्ये तत्पुरं प्राप्य क्रयाणकानि वेति ॥ ५ ॥ एवं त्वावितादृ
ष्टांतरूपाः षट्नराः । अथ दार्ष्टान्तिकषट्नरभावना । क्षितिप्रतिष्ठितपुरसमः संसारः यः कश्चनसमग्रामव्युत्पगतिः यत्कायतनुः समस्तविदित
गत्वा यः कस्मिन्श्रीसद्गुरवः यत्कास्त्र समोत्तुरूपदेशो जिनागमो वा इष्टपुरसमो मोक्षः स्वयंपि वा क्रयाणकसमान्यनंतानि शिवसु
खानि । स्वःसुखानापि । षट्नरसमाः षट् शिवार्थिनः पुरुषाः । दिग्मोहसमं मिथ्यात्वं अदिग्मोहसमं सम्यक्त्वं पादबलसमं तपोनियमादि
क्रियां दिक्क्रिया साच्चत्वां तस्य मिथ्याक्रिया तपः पारणकं कंदमूलफलाशनस्नानाग्निहोत्रयागमिथ्यादानकुगुरुकुतीर्थकादावाप्तिम ॥ ९५

ध्या वंदनादिकं । अत्रांतस्य च सम्यक्क्रियां सम्यक्तपो यमानियमाव्रतपकसद्ध्यानद्धव्रततीर्थसेवादिकां अथ च यथा क्षितिप्रतिष्ठितपुरवा
सिनः षट्पुरुषाः क्रयाणकजिघृक्षया इष्टपुरं प्रति जिगमिषया यत्कवनः वाञ्छं तथा कश्चित्संसार वासिनो जीवा दिग्वादिगतौ व्यवनादिज
ः स्वसद्ग्रामोक्तामोक्षमुत्तमसंज्ञाता तद्धेज्ञा तस्माद्धा कर्मपरिणतिवशाद्वशा मृत्यु व्यगतिं प्राप्तु तत्रैकः प्रथमः कुगुरूपदिष्टशास्त्रार्थला
वितता स्मितृहीतमिथ्यात्वादिम्मादः समत्तत्र्या मोहवान्पूर्वोक्तमिथ्याक्रियासु मनोवाक्कायधनादिबलवत्तया च शास्तु छुक्तो विष्णुपुराणा
द्युक्तशातधत्तूर्पादिदृष्टांतैस्तो वदत्तु रागाद्युक्तिलिप्तं मंजातजिनध र्म्महिषात्स्वज्ञानक्रियागवविपक्षत्वेन तस्मन्युक्तं तदुपदेशांश्च दूरतः
परिहरादिनाऽवगणय्य सर्वदिव्यः शागावदृष्टपुरसमं संसारं गंतुं समुच्छि तानित्रज्ञानक्रियादिगवादिना नादत्तनि संसर्गलापजप्राय श्चि
वलियावामार्गमिलितः सम्यक् पथिकत्वात्जैनसुनिश्रीद्धा दीनस्तुमार्गमिष्टपुरं यथा ॥ १ ॥ प्रबलपादचरितगतिसमा अनं
जीवपिंडात्मकस्थलकसवालादितजनाग्निहोत्रयज्ञादिकामिथ्या अक्रियाः प्रबलांकुरातततघारतज्जनितमहारंभजीवघातादिपा
पकर्मवशाद्दस्थुवीक्ष्यपतिपुरादिहितादिवत् गाढगाढगाढतरगाढत मत्तः स्वंसमयक्रमत्यगतिर्यग्नरकादिकुगतिपतितो दुर्लभबोधित
याऽनंतसंसारंपरिवर्तमानतत्चतुरशीतिलक्षजीवयोनिषु चाम्यन् शिवपुरादूरदूरं स्वेव विजायते पुनरनंतेन कालेन तत्र गामुकत्वात् कियिया वाइ
नि अमा न विवेननियमासुरूपरिकतं अपतां पुरुत्पलपरिग्रहस्यानिश्रमासिविदिक्ससम्यग्दृष्टीमिश्रादिद्यौवा कुक्षा इति दशाक्षतपकं धवूर्णं
पासकप्रतिमाधिकारादिवचनाक्रियामुविरेत्तविपरिगवासितयाचच्छादकरणतोऽनीत्यां इर्वकरणस्यादियं च सत्तमनयमानोऽकामति
र्जरास्यागादिनाकथंचित्मतोजनवं प्राप्य कर्मक्षयोपशमवशाज्जाततत्त्वावेषणश्रद्धो मिथ्यादिगुणस्थानकयोगात्यपगतदिग्मोहसमसमिथ्यात्वहेतु

कतत्वव्यामोहः कथमपियत्कसमंमत्पुरुषप्राप्यंतदुपदेशावज्ञमानादवगतेज्ञानादिमार्गेतत्त्वगतसम्यग्दर्शनादिनांतजमानतक
र्षितःपुजलपरावर्त्तमध्येपरत्यपुत्रालामित्रत्यःपश्चादनंतेनकालेनचैषपुरसमंमत्कर्मनवाप्नोतीतिप्रथमपुरुषभावना ज्ञातधर्मपिसंवेधः
पुनरयं ॥ वः क्वापिपुरराजाज्ञातधर्मःशिष्यापत्नीपतिव्रतांदंपतीपरमविश्वासेनिकांतिकियाःसुपोषिति ॥ गेयायेनातोसंभवरत्वमायांतेपाषंडिनेह
ष्टवंतोराजातंपृच्छापाचार्यमित्रत्वात्पुणोरवादालापयत् पत्नीतुतेदृष्ट्वारविंदवर्शितेतः कालेनराजामृत्वाविदिशापुरस्थाजुने पत्नीतुश्रुत्
ताकाशिराजसुताजातिस्मराजनि मायौवनेपितरेववरंविलोकयंतं निषेधयज्ञानेनज्ञात्वातत्रगत्वातंपुनेवराहादिरूपेणपयत् तेचाह्व
कुर्वतेमाप्राहस्मरसितीर्थस्नानादंतपाषंडालापेनममचाद्वका रंश्वाजातेवंततसानिर्विनेप्सकाढारंश्वगालोऽभवत् तत्रापितया
तथैवजातिंस्मारितश्चाहारंत्यक्ताहाकाजज्ञे पवंरध्रकाकाक मयूरस्य तत्रमयूरस्नानवंतयाजनकनामश्रावणक्रियमाणा
ऽश्वमेधकातोरवश्यकारितस्नानेमृत्वाजनकस्यपुत्ररूपः त ततस्तांपिदृशदप्राप्तांतदाढशाल्पिरूपारवव्यंवारपरिणी
यतेगात्रजश्चासुयति मापिमहादेव तस्मात्पाषंडिलिःपापिगलाप स्पर्शनंत्यजेतु विशेषतःक्रियाकालेयज्ञादौचापिदीक्षितः ॥ २ ॥ पाष
षंडिसंलापात्तोषःप्राक्तोमयाद्विज तथाश्वमेधस्यावभृथस्नानमाहात्म्यमेवच अक्रियावानिर्वह्यस्यमासमेकंप्रजायात तस्यावलोकनाश्व
र्यपश्यन्तमतिमान्नरः १२ किंतुनपिस्पृष्टंत्यक्तात्रयीसर्वात्मनाद्विजापाषंडलाजिलिःपापेविदिवाक्यविरोधिनिः ॥ ध यातपाषंडिनंपापान
ह्यतानालपेद्बुधः पुण्यंनश्यतिसंभाषादितरेषांतद्दिनाद्दवं ५ विष्णुपुराणेतृतीयांशेऽष्टादशोऽध्याये ॥ व अथद्वितीयोवलपादस्तवद्दिमो
हपुरुषसमःकश्चिद्भव्योऽनतिगृहीतमिथ्यादृष्टिःकिंचिन्मार्गाभियायिमिथ्यादर्शनानुगतव्रतदानतपःकंदमूलफलाशनस्नानादिक्रियांकुर्वी ९८

णांजिनवचनमुनिश्राद्धादिषुप्रद्वेषोनावांत्रषामपिसंसर्गश्रवणाकर्णनादिनारागादवतापश्रुतबलिमहाकोटिहोमादिकासुमहारंभसु
क्तरक्रियास्वरजपनंचांडालीसूतविप्रादिवन्मत्पप्रकृगतीस्तिर्यग्योनीर्वर्द्धात्प्राकपुरुषवन्मोक्षादनतिह्वरत्वात्सर्वविदर्शवकरणसु
र्यादिविनिःसृतःदिम्मादृसमिथ्यात्वतत्वव्यामोहोव्याहतमनाःकथमपियत्कवनममामत्पगतिप्राप्यत्कसमंगुरुवांधिगत्यतदुपदेशा
त्सम्यग्मार्गप्रहृतोऽल्पत्रमणेनसर्वपुरुषाः स्पर्शमुक्तपरितःनेतेर्वितनिपुजलपरावर्त्तमध्येमुक्तिमधिगच्छतीतिद्वितीयपुरुषभावना
चांडालीसूतविप्रकथाचेयं ॥ व ॥ वाणा रसपुरिइंद्रशर्माविप्रो वेदाद्यशेषविद्यास्थानपारीणःकुलमदमत्तश्चांडाता यात्रावीवाहादी
कायहृदवक लतटाकवाप्यादिस्थापनादिषुजन्ममरणादिषु वसपर्वाण्यमरःक्रियातेजनैःस्वज्ञातव ःजैनमुनिश्राद्धादिसंम
प्रादिनापश्चवधादिमययागादिक्रियास्वरजपनच्छकुलोवि ता ःस्नानादिकामिथ्याक्रियाःकृ ताः अन्यदायात्रावसरे सुभ्रि
यमाणोजनैः रतिमानंगतानीयपात्रकर्मनिबध्यंतत्रैवचांडा लस्यसुतोऽभूत्नाम्नापुष्पदंतःकुरूपःकृष्णवर्णोगीतरसविश्रुता
तः लोकेः दीव्यात तास्मेकन्यांकोपिनदत्ते तात्तात्दुर्गमादरिद्रः स्वकर्मनिंदापरःप्रत्यहमिंद्रशर्मगृहेगायनंतिक्षांयाचतेःअन्य
दांकत्रपुरपतिश्रायज्ञानीचंडोनामगणवृत्तमवस्तःस्वकुलमदपरराजसुतादिस्वशिष्याणांप्रतिबोधयतेःस्वहितइंद्रशर्मगृहंप्रा
प्तोभिक्षार्थंदणमिषेणपुष्पदंतादीनांप्रतिबोधयवंतावत्पुष्पदंतंगृहेंनिर्दीत्यमानंददर्श ततइंद्रशर्मणोक्तंपुत्रंमधुशर्माविप्रंप्र
त्याहगुरुः मधुशर्माहिमत्जनकंमावदीलय तातविस्मयापन्नःसंप्रोवे ममपितास्नानादिक्रियापरःकथंचांडालत्वंयात् गुरुरूचे सद्गुः
वाहृशोविनात्मनःशुद्धिं आत्राक्रिप्रस्तुतीनहृतः पुष्पदंतस्यजातिस्मरणं तातांऽतिस्नानस्मरणादिनासुतादिकुटुंबपत्यायनं ताता

...BHAU DAJI

तेस्तो गुरुकः धर्म्मप्रतिपन्नः कांतीनगर्यां विज्ञुरूपस्यनंदनामा सुतोऽस्त सर्वगुणकलासंपूर्णः क्रमाद्वात्रिंशत्कन्यांतु गपत्परिणायितोऽ
ऽसौ निवेशितश्च विषयसुखस्य हेतुदिर्ता समिताद्यपि न विवेद स धर्म्मं अन्यदा च प्राग्जन्मपुत्रेण श्राद्धधर्मगिनात् समाधारकल्पं प्राप्त ×ध×
नागत्य निशि बहूपायैः प्रतिबोधितो गुरुपार्श्वे दीक्षां गृहीत्वा अक्षतं प्राप्य तां क्रमामोक्षं प्राप्स्यति अन्येर्न विशिति ॥ अथ तृतीयां संलव
द्भिर्गाथापादत्रयसमन्वितपुरुषः सम्यक् कश्चिद्भव्यो यदा सम्यक् सद्गुरुसमधिगम्य तदुपदेशान्मोहनीयादिकर्म्मक्षयोपशमवशेन संजातवरणप
×गकर× रिणामः सम्यक्त्वचारित्रे प्रतिपद्य चरणानुगताद्वादशविधतपो   ध्यानादिक्रियाः कुर्वाणः परीषहोपसर्गान् सम्यग् सहमानः सर्वदाप्य
प्रमत्ततया ज्ञानादिगुणानाराधयंस्तस्मिन्नेव भवे   द्विवसिद्धिसुखान्यासादयतीति तृतीयनरभाव
ना ॥ ३ अथ चतुर्थं संलवद्भिर्गाथापादत्रयसमः कश्चिद्भ   व्यः प्रथमं गुरूपदेशाच्चारित्रधर्मग्रीनोः शक्रतया द्वादशविधं
श्राद्धधर्मं प्रतिपद्य सम्यग्ज्ञानदानक्रियतपः षड्विधावश्यक   पौषधादिक्रियां कुर्वाणः सम्यक् तानाराधनतत्परस्तृतीयभवे उत्क
र्षतः प्रतिपतितसम्यक्त्वपरिणामो द्वादशवारविजयादिस्वर्गगमनानि   तिनिगुप्तश्च देवताई इति वचनात् । पंचमे सप्तमे वा भवे प्रतिपतितसम्य ×पति×
क्त्वपरिणामस्तु संख्यातादिकैर्भवैस्तृतीयनवपुरुषात् पश्चात् प्रथमद्वितीयादिषु च षट्स्वपि सिद्धिसुखानि च समधिगच्छतीति ॥ भावितश्चतुर्थ
:पुरुषः ॥ ४ अथ पंचमनरस्य भावना । यथा पंचमो नरः पंगुरिव गाथायाः पादत्रयेनोक्तस्तथा पपात नवा कश्चिन्मिथ्यादृष्टिरक्रियावादी अज्ञा
नवादी नियत्यादिवादी वा नास्तिकादिर्वा सर्वथा मिथ्यात्वानुगतः संप्रति मायादर्शनानुगतास्तु वा क्रियाद्वेषरुचिः क्रियद्भिर्नयद्विविदितं कपिल
मतं तत्प्रकाशसिद्धान्तमविरागत्यादिशास्त्रानुसारेण ज्ञानमात्रेण नियत्यादिविषये वा मोक्षं वदन् सर्वथापि क्रियावादमनेन मोक्षस्याप्यलाव ८७

मेव वा वदन् हिंसाद्यास्रवप्रवृत्तः स्वैरमिंद्रियार्थेषु रममाणो बहुप्रकारकर्म्माण्युपचित्य नरकादिबहुविधकुयोनिषु जन्ममरणादिक्लेशैरतानपि ×नं×
पुद्गलपरावर्त्तान् परिभ्रमन्नरलब्धः कदापि मोक्षमधिगच्छतीति यदि वा भव्यः स्यात् तदाऽनेतिः पुद्गलपरावर्त्ते प्रथमसव्यवत्तकदाचित्कथंचित्साम्य
वाप्यासिद्ध्यत्यपीति पंचमनरस्य भावना ॥ ५ अथ पंचमवद्भिर्गाथाद्वितीयपदगुरूपषष्ठनरवत् कश्चिद्भव्यः सम्यग्दृष्टिश्चारित्रावरणादिकर्म
गुरुत्वान्न पौषधावश्यकादिक्रियासु सर्वथा शक्तिमान् यद्वा प्रद्वेषमप्रगुरूपदेशात् यथावत्सम्यक्त्वं तत्र श्रद्धानपरः क्रियानुमोदनादिना विमाति
×धू× केषु तत्पक्षबद्धानुरक्ततया राजादिवत्कारंकरस्यादिना वा श्रेणिकवत्कृष्ण   सत्यकिविद्याधरादिवत्तरां वोत्पद्य पुनः सम्यक्त्वानुवादे यदुक्तं
न सम्मं मत्तु प्पगतिप्राप्य यद्वा सम्यक् सद्गुरूपदेशात् अक्षवरणक्रियाप   रत्वात् प्रतिपतितसम्यक्त्वः षट्पष्टि सागरोपममध्ये तत्कर्षतोऽर्द्ध
पुद्गलपरावर्त्तमध्ये सिद्धिं तत्सुखानि च लभते । कश्चित्तु सिति   न वादनवत् सद्गुरूपदेशात् कर्मक्षयोपशमाद्वा प्राग्भवारा
धितसंयमात् नावतः संजाताल्पभवस्थितिकश्चादिना वा मरुदे   वा भरतपृथ्वीचंद्रप्रगुणसागरकुमारकूर्मापुत्रदृष्टांतेः संजा
तचरणपरिणाममात्रेण प्रतिपन्नभावसंयमो भावनाप्रकर्षवशाग   तः शुक्लध्यानानुभावात् क्षपितकर्मा समुत्पन्नकेवलज्ञानस्तस्मिन् भव
एव बद्धायुर्वैकल्ये प्रतिपन्नद्रव्यभावचारित्रे समयांतरे वा शिवसंपदमुपैतीति भावितः षष्ठः ॥ ६ ॥ एवं च सम्यग्दृष्टिः प्रबलसंयमक्रियः सर्वे
भ्योऽपि प्राक् मुक्तिमधिगच्छति तत्र द्वयेऽपि तन्मुक्तिगमनात् १ ततस्तु सम्यग्दृष्टिर्यतिधर्मा पिरूपाम्वल्पबलक्रियश्चाद्धः ततस्तु वाभिगृहीत
मिथ्यादृष्टिस्ता मिथ्याक्रियः ततस्तु वाभिगृहीतमिथ्यादृग्गाढमिथ्याक्रियः एतदसुवमिथ्यादृग्क्रियो यदि भव्यः स्यात् तदानंतपुनयातैव प
सम्यग्दृष्टिरक्रियसामग्री विशेषात् शीघ्रं शीघ्रतरं पुद्गलपरावर्त्तमध्ये वा शिवसुखानि लभत इति शिवगमनक्रमतत्त्वमधिगत्य स

मागज्ञानदर्शनयुतायामेवक्रियायांबुध्येयंतदित्यपादद्वारदृश्यं॥ ७ अथद्वष्टुकृपीदृष्टांतावगातःसज्ञानदर्शनयुतास्तुःविज्ञाःक्रियास्तुनि
रताःकर्मारिजयश्रिया शिवंलभंते॥ १ इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरप्राच्यतटेतृतीयेंऽशेषट्पुरुषीदृष्टां
तस्तावनयाशिवसुखप्रापितृत्वोपदेशनामाचतुर्थस्तरंगः॥ ४॥ ॥जयसिरिवंछिअसुहए अणिट्ठहरणे तिवसमारंभि इहपरलोग
हिअट्ठं सम्मंधम्मंमि उज्जमह १ सोपुणबहुहाबुत्तो लोइअलोउत्तराइ लपदि॥ सव्वुत्तमफलदाणं जिणधम्मो तेसुपुणसारो २ व्य
ता॥ लघुश्चल्प२सार३साराधर्महरुक्का अर्क२दरक२वमहत्र … २धंतदमिच्छ१सम्म२किरियाइ३दाणत्तुलाइ४आधम्मा२लघुवृहत्
दास्यांअसारसारपदास्यांवछलंगी१ त्वाकरसूविता। ततश्चल … घुसाराः १ लघुसारश्च वृद्धासारश्च सारासारश्चतुर्थश्च याहदाता
तिवहृष्टांतापदर्शनामयनामतआह। अर्क१द्राक्षा२वट … ३त्ताव तथाधर्मा अपिचतुर्धास्फु॥ तानेवविशेषयतिमि
थ्यादि। आदिशब्दस्यप्रत्येकंयोगात् मिथ्याक्रियादि१समय … क्रियादि२मिथ्यादानयात्रादि३सम्यग्दानयात्रादयः॥ तत्रप्र
था अर्कद्रुमो लघुःशिशुभिरपिआक्रमणीयत्वात् असारश्चतुच्छत … रत्वात्तदीयनरवच्छेद्यत्वास्वाद्यफलत्वादिभिः तथाद्योन्योक्तिवादी अ
र्कः किंफलैर्वायनरवतां किंवः प्रसूनैर्नवैः किंवास्वस्थलताचायेन महता गात्रेण किंत्वय्यसावेषामर्कतमो वनेवसभूनर्निवासिक
ल्पिद्रुफलगयायस्तुपविश्यच्यस्यपछिकास्तृप्तिंफलैःकुर्वते॥ १ तथा मिथ्याक्रियासंध्यावंदनस्नानस्मानयज्ञहलकारोपगोवंदेव्यादिदव
भृजाजीवादिबलिमसशतीपाठमहाभारतरामायणश्रवणादिकांतदादिरूपोधर्मःसर्वेषांसुखासेव्यत्वाल्लघुः असारश्चकोदारुमत्वात्
तथावतदहमल्पिसारिणांव वःप्रराणश्मानवोधर्मः सांगोवेदश्चिकित्सितं आज्ञासिद्धानिचत्वारिनहंतव्यानिहेतुभिः १ हिंसादिकलुषत्वेन ९८

श्वाराधकानांप्रत्यक्षतदुर्गतिपातहेतुत्वाच्च रत्तंसवणाविअपइंवगलंपइंआरोविअरुस्कंपइंजिपवत्तिअजन्नबज्जकाउंबुयहुंउरुखुःसइति
गाथाश्रवणात् बुहभगलीहृतद्विजादीनांप्रायवधर्मइरवेति २ यथावद्राक्षातरुर्लघुर्मंडपाद्यारूढत्वेपिशिशूनामपिसुखग्राह्यत्वात् सारश्च ल
त्फलानांमधुरत्वपित्तादिविकारापहारित्वादिहेतुभिः तथा सम्यक्रियांषडावश्यकविधिप्रतिलेखनाप्रमार्जनाजिनमुनिनमनजिनवच
नश्रवणतद्गुणानुमोदनादिरूपा तद्रूपोधर्मःशरीरधनादिसामर्थ्यरहितानामपिसुखग्राह्यत्वात् बहिर्मुखजनेषु तथा महिमाद्यहेतुत्वाच्च
लघुः तत्रिकन्नवेलवांतसत्वाविस्मयावहलक्ष्मसाप्रायादिसाध्या। वधिमहाफलप्रदायित्वात् तथाचागमः जोगेहजिणसामणंमि उरम ×सारश्च×
ध्वंपतंजंता इक्किंकंमिअणंता वट्टंताकेवलीजाया १ दृष्टांत … श्वानांतिमुक्तकर्षकर्दकमृत्तिकाविराधनांकृतवतईर्यापथिकी
प्रतिक्रमणं केसरिचौरस्य सामायिकपरिणामः श्रीसंप्रति … नृपप्रायवद्रुमकसाधोरव्यक्तसामायिकं श्रीकृष्णमहाराज
नृपस्याष्टादशसहस्रसाधुकृतिकर्मप्रदानं श्रीशीतलाचार्यस्य … वात्सगिनेयकेवलिनांसावतःकृतिकर्मकरणं मृगावत्यामि
थ्यादुष्कृतदानं प्रसन्नचंद्रराजर्षेःपश्चात्तापकरणं प्रसन्नचंद्रनृप … भ्रातुर्वल्कलचीरिणःपात्रकप्रतिलेखना मूलदेवस्यकुल्माषप्रदा
नं दुर्गतनार्याःश्रीसिंदुवारपुष्पैःश्रीवीरार्चापरिणामः नंदमणिकारदर्दुरस्यजिनेंद्रनमनोरथोधरणींद्रप्राप्तवत्तुजगस्यपंचपरमेष्ठि ×वं×
मंत्रश्रवणं राजसिंहप्राप्तवत्पुलिंदमिथुनस्यपंचपरमेष्ठिमंत्रस्मरणादिच २ वटोन्यग्रोधतरुःसयथाहद्वोऽसारश्च तत्रदृढोपरहृत
॥धिकस्थलशालंदीनंददानःकिंनलन्नमे १ इतितथामिथ्यादानयात्रादिर्धर्मोदृढो सारश्च तत्रमिथ्यापदस्योतयत्रसंबंधात् मिथ्यादाना
निवेदवादिसमयप्रसिद्धानि महदुत्तालसलच्छानेजादिरूपाणिः यज्ञादिषुसुवर्णादिदानरूपाणिवा पर्वसंक्रांत्याद्यवसरेषु त्यथा
×रवावप्रकारवादिविस्तारवान्यास्सारस्तुछतरफलत्वात् तथाचान्योक्तिवादिवचः ॥ कद्वास्वप … स्थैर्यौ मम … वडवानुरवारेन्यग्रोध
फ४तलीऽ२॥

पित्रादिप्रार्थनादयानि गोकन्यासुवर्णपृथ्व्यादिदानानि सुवर्णधेनुप्रभृतिदानानिच मिथ्यात्वाश्च गंगागोदावरीत्र्यंबकादितीर्थगा
वगाः आदिशब्दाद्दीपोत्सवपर्वपटाकर्पणसत्रादिपरिग्रहः तद्रूपो धर्मः प्रवृत्तधनव्ययसाध्यप्रवृत्तस्तत्समुदायमिलनप्रसिद्धिहेतुत्वादिनि
र्दिष्टः परं नैव तत्फलं सकृदल्पलोगसुखरूपतिर्यग्गत्यादिगतानां प्रदत्तं इत्यस्य लक्ष्मीलाभकारणेशास्वनकगजीवतविप्रस्य
वं प्रतिदिनलक्ष्मसुवर्णदानगजीवत श्रेष्ठिनइवच तत्संबंधो यथा क्वचित्पुरे कश्चित् श्रेष्ठी दानशौंडः पात्रापात्रादिविवेकविकलः स्वर्ण
लक्षं प्रत्यहं ददातिव रत्नहातोयकस्य रणंसुवति तस्य विकापातिवेश्मि कोपि द्विसामायिकं प्रतिदिनं करोति अन्यदा तस्या रपिकृतश्चिंदे
ताः स्वरूकर्णवित्तविषयो संगपातालवत् तेनद्वयोर्विदः अधिक तरं खिद्यमानां च दृष्ट्वा वीक्ष्य गवाक्षस्था श्रेष्ठी दास्या हुवाच किमे
वं खिद्यसे अद्यापि जनरापडपडाकार्येति जल्प वेष्टुवान गर्वितस्त्वं किमिति सामायिकावज्ञां करोषि यतः कंचणमणि
सोवाणं १ अथ त्यदा शेष्ठ्या नाम्नी दासी करी जातः जयंती साम यिकध्यानाद्राज्ञः सुतां जनि अन्यदा सकरी तेनैव राज्ञाधृतः पट्ट
करित्वंप्राप्तः एकदा राजमार्गे स्वगृहादिदृष्ट्वा जातजातिस्मृतिः खे दाद्न्नमौपतित्वां नात्रिष्टति विद्यादिलिं प्रतिक्रियाकरणेपितं दृष्ट्व ×स्थितो×
मागता यां स्यता राज्ञः सुताया अपि स्वगृहादिदृष्ट्वा जातिस्मृतिरजायत ततो राजसुतया उक्तं उद्विज्जिमनसे तिकवि करिकुष्टराण
वासण कं सामाइअ राजधुअ. बहुगुणसमइ आतण १ तद्वचः श्रुत्वा श्रीघ्रमत्रस्थो क गीरूपादीनां विस्मयः ततो राजकन्याकं करिण
: पूर्वभवं श्रुत्वा धर्मविषया दरादित षोवरव अत्र नरत्याः सामायिकं द्वितीयं रंगविषयमप्य् दाहरणं ३ यथा पंचेंद्रियवधादिकलुषि
तामद्यायोगादयस्निमदानरकाद्यनर्थफलापत्रं नंतवरवनुतफलाश्रपि नापार्कस्वलघवोबहुधनादिवस्तुपक्रम साध्यत्वादितितांत्र ५५

व उत्तरंगणामवतरंतीति ३ यथा च वृत्तः सदकारतरुः दृष्टः मारस्य तत्र दृष्टो परतरुस्तोधिकशाखाप्रशाखादिविस्तारत्वात् सास्य छायापत्रा
दीनां मंगलत्वात् मंजरीकारकफलादीनां पुनः प्राप्या परतरुत्योधिकमहिमत्वाच्च तथा चान्योक्तिवादिवचः सातादृक् तरुतरुफलकविषमा
लंकानटंकादपि ग्राह्यः कांचनतत्स्फटमुदधिररत्नानिरत्नाकराः दादिव्रतिव चोविनानुं ददतवत्ताणिवृक्षाकरा माकंदसदकारसारफलदं
त्वामर्थितुं संगतः १ तथा सम्यग्दानयात्रादिधर्मो दृष्टः मारस्य तत्र सम्यग्दानानि न्यायार्जितधनस्य जिनप्रासादजीर्णोद्धारजिनप्रतिमातत्प्रति
ष्ठा पूजागुरुसाधर्मिकादिपुविविधवित्रियागरूपाणि सम्यग्यात्रेश्च। यथोक्तविधितं गमस्ता वरतीर्थयात्रां रथयात्राश्च आदिशब्दादर्पणरपिप्र
नावनांगवंगता संपः मत्यशीलादिगुणाद्वा विरतिसर्वविरत्यादा त्यावाधर्मां ज्ञाता त्वकवत्नंतः सपय धर्मो दृष्टः सुबहुधनादि
सामग्रीसाध्यत्वेन वस्तरावस्तुरजनमध्यबहुप्रसिद्धिनिबंधनत्वा दिलिश्च मिथ्यादृशामपि जिनधर्मे बोधिहेतुतया तीर्थकरत्व च
क्रित्वेंद्रत्वादिपदसमृद्धिफलत्वेन च । यथा श्रीभरतचक्रि श्रीदंडवी। यनृप श्रीकृष्णनरेंद्र श्रीदशार्णभद्र श्रीसंप्रति श्रीविक्रमादित्य श्री
कुमारपाल श्रीवस्तुपाल श्रीउदयन मंत्र वाग्भट श्रीपृथ्वीधरश्राद्ध जा गमीमकुण सीप्रभृतीनां सम्यग्दानयात्रादिर्धर्मः अथ यथा हप्रासाद
करणयात्राविधिविस्तारं साधर्मिकादिनादानसंबंधश्च एषां नातरादृत्तार्यतायाः अर्कादिपादपनिदर्शनितः श्च उद्धा. धर्मस्थितिं रुतिवराविनि
गमधर्मे सास्त्यत धर्ममधिकं व्यपदाय मोदं चिह्नोत्तवारि विजयश्रियमाप्नुमी दा १ इति तपागच्छे श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्रीउपदेशरत्नाक
रे जयश्रीयांके तृतीये शे पंचमस्तरंगः ५ ।। जयसिरिवंछिआण सोपुण बहुजहा उत्तो. लोइअ लोउत्तरा इहलपदिं। सव्वुत्तमफलदाणा उ जिणधम्मो
व सुपुणमातो ३ यतः ७ केवलं बहुशमकसाराधंसारधक्उमाइतिजहवणा च जहा निणसवु शहस शमिद्धाइं नादि अधधम्मात हाफ

लया २ व्याख्या वणत्ति वनानि प्राकृतत्वात् पुंस्त्वं केवलत्वादि केवलान्यंबवद्वशब्दो ल्पच केवलत्वं केवलं सारा अस्सारा अस्सारासाराः
ततः केवलत्वकाले तत्सारासारास्त्वेति विशेषणकर्मधारयः केवलत्वकाले सारासारास्त्वमायणुतानीत्यनेन विशेषणेन चतुर्भंगी सूचिता
तार्थयमर्थः यथा केवलसाररूपमाणि १ बङ्कुसाररूपमाणि अल्पासाररूपमाणि ३ अल्पसाररूपमाणि बहुसाररूपमाणि ४ केवलासाररू
माणि ध्वेति वत्तुर्व्वनानि भवंति यथा फलदानि च भवंति दार्ष्टांतिकोक्ता तदा फलयद्रत्फकेर्यथा फलदानी तत्रोधाभ्याहियात यथेतिये
नाकेवलश्वादिप्रकारेणेत्यर्थः तत्रासाररूपमाः सदा फलाम्रतफ लादिमद्कारनालिकेरकदलीद्राक्षादयः असाराः पुनः कुदीर्घवर्
कार्कमिदनारंजेंद्रवारणकिंपाकादयः कंथरिशमीबब्बूलबदरी करीरादयस्त्वेतिं तथातनवनप्रकारेण वक्ष्यमाणान्यत्रारोधर्मा
नवंति तथातनिव केवलश्वादिप्रकारेण फलदाश्च नवंती ति। कोतधर्मा इत्याह जिणसद्धेत्यादि जिन स्यसंबंधी जिनप्र
णीत इत्यर्थः सव्वत्ति सर्वविरतिधर्मा देसत्ति देशविरतिश्च धर्मा उत्तयत्र पदैकदेशे पदोपचारो वारोज्ञेयः एवमण्णे पिमिच्छत्तिमि
थ्याहृत्योधर्मोजिनप्रणीतव्यतिरिक्तः सर्वोपिनियाथिकाद्याग्निकवा दिसंमतः नाहिअत्ति नास्तिकाः स्यधर्मधर्मालोय रलोकाद्यस्तित्वं न
प्रतिपद्यंते तथाचार्वाकस्थसम्मतीयाः एतावानेवलोकोयं यावानिंद्रियगोचरः भद्रेवृकपदंपश्यपयद्वदंतिबहुश्रुताः १ पिबखादचचारुलो
चने यदतीतं वरगात्रितन्नतेनहिभीरुगतं निवर्तते समुदयमात्रमिदं कलेवरं २ इत्यादि तथा धर्मस्य संमंजस्वरूपपिज्ञपवा कोलोधर्मा
कस्मान्नाल्लादिराम्मः २ इत्यादि तल्लक्षणइति अत्राक्षितय मध्यस्थं तत्प्रतिपदं घंटालालान्यायेनात्रयोज्यं तथैव व्याख्यातमिति अ
थितत्रार्थतथाप्रथमवनेषु सर्वपि तरवः केवलं सारा एव आम्रतालादयः अन्येषु तानि वनानि केवलं श्रुतान्येव आम्रताम्रफलादीनि फलानि ९९

ददाति नतु कान्यपिशुलानि तेषां गायाद्युपितृष्णातापशोकादिदुःखहेतुत्वात् इत्युक्तं आनंदसुखस्यहेतुत्वेति गाथार्थं तु क्रमस्यविमर्शनं लक्ष्यं तथा श्रीजि
नप्रणीतसर्वविरतिधर्मः क्षांत्यादयः समितियश्चावश्यकं सर्वपि केवलं सारा एव क्रोधादिदोषप्रतिपक्षत्वेन जीवरक्षाविधानादिविवेकमयत्वेन
शुभिकपरिणामहेतुत्वेन प्रत्यक्षं मोक्षावधिसकलवांछित शुलिकफलप्रदानसमर्थत्वेन च तत्र क्षांतिः क्षमा रागसुकादयः मार्दवं विनाश्जवत्वादय
: आर्जवं मृगावत्यादयः लोभत्यागकपिलर्ष्यादयः एवं जीवरक्षापरिणामादिषु सर्वेष्वपि धर्मप्रत्यक्षं मोक्षावधि सुखफलप्रदत्वे मेतार्यर्षया ×नरहस्तु×
द यश्च दृष्टांताः स्वयमवतार्याः ततः सर्वविरतिधर्माः केवलसाराः के वलेशुलफलप्रदश्च अशुलफलप्रदानामधर्मत्वदर्शनात् प्रमादादीनां व
तत्र सर्वथानिषेधात् यदागमः असंयमाससव्वं न्नादद अकुव्व दएवक्लूमिपवांसुढविसासमणी देविज्ञाः अनिक्षाणि अकोउहल
आजमत्तिरकू १ इत्यादि तस्य भायपिवत्तदिपरिणामरूपा निखिलवियोगरागशोकादिदुःखतापापहृत्प्रदत्तोयविया
गोर्दितश्रीदत्तस्य प्रादुर्भूतसप्तमदाव्याधिकसनत्कुमारस्वक्षिप्रष्टि सदयसुतमरणजशोकार्त्तसगरचक्र्यादीनामिव अमंदशैत्यानं
दसुखहेतुश्च तथाचागमः अमलावमंजाणि अक्षुस्कमुत्तमं रयाः णपरियाइत्ति अपिव जेइमेअज्जत्ताए समणानिगंथाविहरंतिएए
णंकस्सात उल्लसंवीईवियंति गोअमामासपरिआए समणावाणमंतराणं तेउल्लेसंवीईवयइ दुमासपरिआए असुरिंदवज्जिआणंनवणव
×असुराणां वज्जमासपरिआए×३ रसीणंतिमासपरिआए गहगणनक्खत्ततारारूवाणं चउमासपरिआए चंदिमसूरिआणं पंचमासपरिआए सोहम्मीसाणदेवाणं सत्तमासपरिआए सणंकुमारमाहिंदा
णं अट्ठमासपरिआए बंभलोगलंतगदेवाणं नवमासपरिआए महासुक्कसहस्सारदेवाणं दसमासपरिआए आणयपाणयआरणअच्चुअदेवाणं एक्कारसमासपरिआए गेवेज्जाणं बारसमासपरिआए अ
णुत्तरदेवाणं तेउल्लेसंवीईवयइ तेणपरंसुक्के परमाभिजाइ अत्र तेजोलेश्या चित्तसुखलाभलक्षणा इति भगवत्यां १४ श० ९ तेन नवमोद्देशके यद्यांत

स्वभाया चारित्रिणामसत्यादिरूपांमापिवि रतिरेतापांपदर्शीयथाबलाद्वर्षिरामत्या वा योगमगादीनां विरागरूपशमः वस्तुनोमिथ्यात्वोपशमाबाधि
बीजप्राप्त्यादिवत्रामर्षौषिध्यादिलब्धिमतांमहर्षीणामासत्यातद्दस्पृष्टपवनादितिरपिसर्वमियप्रणाशः जंगमस्थावरविषाद्यपगमरुद्रव्यंतरा
दिदोषाद्यशेषापद्रवापगमश्च अन्येषामपितथाविधचारित्रवतामासत्यासकलरोगमरकाद्युपद्रवदुर्भिक्षादीतिनीत्युपशमश्च शास्त्र
श्रुणाद्यश्रूयात. तस्मैवेष्टप्रकृष्टातिर्यग्वार्दष्ठ्यमवतार्यः इतिसावितः कवलसारः सर्वविरतिरूपः प्रथमोधर्म्मस्तिदः १ जिनप्रणीतादेश
विरतिरूपोगृहिधर्मः पुनर्द्वितीयवनतुल्यः यथाद्वितीयवनबद्दवम रवंसाराः केचनरवासारा अपि तथा देशविरतोगृहिधर्म्मेदयाता
जीवदयासत्यचौर्यशीलसंतोषादयः सर्वसारापश्चा जिनप्रज प्तीतीर्थयात्राजुप्यारदानादयश्च इदत्तावपितादृशायत्राः प्रतिष्ठ
प्रायःपुरमात्राय्यादिदेवत्वेनप्रेत्यद्वादशकल्पावधिसुखसंपा दकाभिदवत्वेनच अत्रदृष्टांतानदवापिप्रतीतापवाक्रेच
नपुनःपात्रिदिककुटुंबनिर्वहाद्यर्थदेशविरतिवचनादप्रतिषि द्धाः कृष्याद्याः पाणिगृहणाद्यश्चारंभाःपापहेतुत्वादसाराः इ
तिद्वितीयोधर्म्मस्तदः २ मिथ्यादृशामासिकवादिनांपुनर्धर्मस्मृतौ यवनसमः यथारतीयवनेबद्दवाऽसाराम्रुरवः केचनपुनः सारा
अपितथाधर्म्मेऽगलितजलपानस्नाननिशाभोजनकंदमूलाद्यशनदेवपूजायज्ञादिबलदानागोदिजीवविश्वासनपद्मवयादिधृतदाना
ग्निहोत्रसाधनादयःकन्यादिदानकन्याफलशंमदविवाहाद्वाद्शमीविवादादस्थायन्नमिषकल्पनयाजीववधस्थानेनाग्नस्नादीनामदोषत्व ×ऽ×
प्रपनादयश्चप्रायः सर्वेऽपिपापैकमयत्वेनदुर्गतिफलत्वादसाराएव अत्रस्नायज्ञप्रतिपादनेवस्मृत्यादौ. तथाहि आत्रयस्मृतौः नस्त्री
दुष्यतिजारेणनाग्निर्दहनकर्म्मणानापोमूत्रपुरीषेणनविप्रोवेदकर्म्मणा २ नत्याज्याहूषितानारीनास्यत्यागाविधीयते स्त्रियोहिद्रव्यमतु १००

लंनेतादुष्यंतिकर्हिचित् ३ इत्यादि तथातत्रः कामादुपगतांगच्छेदगम्यामपियोषितंजितद्रियोपितांत्यक्त्वायुज्यतेब्रीवधेनसः २ कामा
र्त्तांस्त्रियमायांतांनत्योक्तयोनितेविनीप्तोऽवश्यंपरकंयाति तत्रैःश्वासदतानरः ३ इत्यादिः तथा यः यपिब्राह्मणोदारेणपरकीयमाददेवतेन
वातथापितस्यनादत्तादानं यतःसर्वमिदंब्राह्मणस्योदत्तंब्राह्मणानांदौर्बल्यात्. वृषलाःपरिभुंजात. तस्मादपहरन्ब्राह्मणःस्वमादत्तेस्वमे
मेवब्राह्मणोभुंक्तेस्वंवस्त्रेस्वंददातीतितथाननर्मयुक्तंकुत्स्यं हतंहिनस्ति नस्त्रीषुराजन्नविवाहकाले [illegible] प्राणात्ययेसर्वधनाप
हारे पंचानृतान्याहुरपातकानि १ तथासौत्रामणीयानामध्ययने विश्वरूपप्रस्तप्रथमकोमेइष्टीकल्पप्रितिः तस्माज्ज्ञायांस्यकश्री
योस्यब्रूवावधपुरश्चसुरांपीबाप्रलत्याप्ततः आसवमालव्यंहि पास्पाविमालव्यं तत्रबाह्मणेसुरांपिबेत् ततःसौत्रामणीय
यज्ञेषुदत्तमद्यसंधानंपानमप्रतीयातातत्रिवर्त्तेनिवेसुरांपीच १दिनसि यपंविधिंसुरांपिबेत् प्रजापतिवीर्यमादक्षाति
इत्येतानिसुरापानवचनानि तथा सूत्रतिसिरिश्राणाक्षप्रड्रि ज्ञोसंवत्सरस्थितगृहपतिमृगयायांयायात् सतत्रयान्मायान्मृ
गान्हंति ततरमासमालयाः पुरोमाशीनवंति इतियागकर्म्मणि तथा षट्सहस्राणिनियुज्यंते पशूनांमध्यमेहनि अश्वमेधस्यवे
चनाह्मानिपशुभिस्त्रिभिः १ इत्यादितथा द्विविधाऋषयः यःकेनिहत्यमांसाएकेत्वनिहत्यमांसाः येनिहत्यमांसास्तेषांदधिउग्धमधुमिश्र
मधुपर्कः येत्वनिहत्यमांसास्तेषामन्यागतायश्रोत्रियायमहोक्षं वामहाजंवाथसंतरीवापचात. इत्याद्यामिषभक्षणवचनानि. एवंरागदे
षमोहाद्येर्मिथ्यादृष्टिःपादशयथाखैदिकार्धसंमितिहिंजीववधालीकस्तेन्यपरस्त्रीगमनसुरामांसभक्षणादीनिमहापापा [illegible] कान्यपिधर्म्मत
याकथयित्वाविधेयतामारोपितानीतितत्प्रतिपादकानिवचनानिकियंतिलिख्यंते. दिग्मात्रंपुनर्दर्शितमिति श्रीनेमिचरित्रेवसुदेवहिं

DR BHAU DAJI

डोवारुदन्नाधिकारप्रसिद्धबागादयोदृष्टानाअप्यत्रयथार्द्दयोज्याः एवंतेषांधर्मबद्धावाधर्मप्रकाराअसारापावतिकेचित्स्तुनःस्थूलतराःके
षुचित्किंचिद्दुष्पवर्यतपःप्रचरतयागुणाःमारांसापिप्रायःकदायबद्धलत्वममध्यगुजीवाजीवादिस्वरूपापरिज्ञानजीवरक्षासत्यवचनादिविव
कानावकलुषितत्वेनंनृष्याप्रशंसास्पदंनापिप्रत्यमघा फलदायिनः तिर्यक्पर्ताापिपंदेवलोकाधिकसुखसंपदांदातुमशक्यत्वात् धुरणाद्धु ×चम×
ष्टादयश्चात्रदृष्टांताः तथावागमः जंतंकयंपुराव रणेणअइदुक्करंचिरंकालं जइतंदयावरोइहंकरिंतातासफलयंहुंते १ प्रायस्ते
र्सवनपतिज्योतिष्कामरादिपदवीकियन्मात्रादिसंपादकत्वात्कष्टं। तपोसिरपिदातुंशक्यात सापिचसंपत्प्रायःपापानुबंधिनीनरकादि
दुर्गतिहेतुर्यथा कंसकोणिकाद्युपप्रायवतापसादीनां इति तावितसूतीयोधर्मलिदःउनास्तिकधर्मस्तुचतुर्थस्तंसनि
तः यथातुरीयस्यवनेसर्वेपितरवः सुदीर्कंपेविषतुरकार्कः। किंपाकंपाकेडवारणादयःसुखायत्रअसुलफलप्रदा
स्य तथानास्तिकधर्मोपिसार्वतदुक्ताधर्ममार्गअसुलाःइहा पिजनमध्येनिंद्यत्वसल्लोकपंक्तिबहिष्करणाद्यपयशोदेतु
त्वादितिःअसुलफलाश्चराविरपादित्याधनदान्यादिप्रदत्वेनपे त्यदुर्गतिप्रदत्वन्चेति वत्तुवनिनिदर्शनादितिचतुर्विधंधोध्ना
सुलासुलफलंजवानुसमवबुध्यधर्मंजिनसुलिकफलदसदाजिनवरंदधर्मेधिकं यतधर्मविराध्यायावज्जयश्रियंप्राप्नुत १ इति
तपाश्रीसुतिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरेजयश्रीकप्राप्युतटेहतीयेंऽशेषष्टस्तरंगः अथपुनर्निदर्शनोतरेण धर्मविष
यामेवसूत्रंप्रपरूपयति सुदपरिणामेरम्मोजदउमदंसतवचउदाइअबुहधम्मश्जिणतवरपत्नावणाधम्मर मिहाणिः १ व्याख्या यथा
मधंचतुर्द्धा सुखेपरिणामेचरम्यमरम्यं तथादिसुखरम्यंसुखप्रियत्वात् परिणामेचारम्यंकडविपाकत्वात् यथाः तिनवद्धरसमाद्वीरसा १०२
×रम्मा×
×चति×

क्रूरारूपमौषधं १ तथामुखेमरम्यंकटुत्वादिनांपरिणामेचरम्यंगुणदत्वात् यथात्रिदोषज्वरार्तस्योंप्यदशाकाथः ३मुखेपरिणामेपिचरम्यं
यथाऊीर्णज्वरिणःशार्करागाक्षीरोषधं मुखेपरिणामेचोलयत्राण्यरम्यंचयथापित्तिकज्वरार्तस्यप्रलपतस्त्रिदोषज्वरस्त्रांत्याकार्यमाणेऽष्टा
दशाक्षाथपतंमुखेकटुत्वात्परिणामे धिकतरंपित्ताडिकादिकृत्वाच्चेतिः ४ इत्यत्रिः इतिप्रकारस्तुखपरिणामरम्यारम्यचतुरौषधप्रकार
णेत्यर्थः बुहधम्मश्वजिनस्यसंबंधिनोतपःप्रजावनारूपोधर्मोविमिथ्यात्वंचतिवचारिज्ञेयानि तथादि बौद्धधर्मस्तावन्मुखेआपातकरण
वसरइतियावता रम्योरमणीयः पंचेंद्रियप्रीतिकरशयनासना। दिसर्वारूपत्वात् तथावोबुसन्मतीयाः मृद्वीशय्याप्रातरुत्थायपेया
मध्येतक्रंपानकंचापरान्हे द्राक्षाखंडशर्करावाईरा त्रेमाद्ध्यं तत्रचान्तिदनेदृष्ट १ अपिच मणुन्नंनोअणंपुष्टांमणुन्नंसय
णासणंमणुन्नंसिअगारंसिमणुन्नंजायएमुणी २ परिणा मेविपाकेपुनर्नरम्यः दुर्गतिफलत्वेनकटुविपाकत्वात् दु
र्गतिफलत्वंचतस्यादिंसादिमयत्वात् तथाहि पात्रपतितमामि षाद्यपिनत्याज्यमितिदितद्दर्मः ततश्चामिषलक्षिणांदिंसास्फुटै
व तदुक्तं अनुमंताविशसिता निहंताक्रयविक्रयी संस्कर्त्तावो पहर्त्ताचि खादकश्चेतिघातकाः १ अपिवा यत्तन्द्वयंत्सापलं च
कीयपलद्वष्टय तपवघातकायत्ववधकोतरुकंविना इत्यंमद्यपानादिष्वपिदुर्गतिफलत्वं वाच्यं इंद्रिय पोषणमपिदुर्गतिदत्वात्
वयदुक्तं अदांतेद्रियहयैश्चलिरपथगामिभिः आकृष्यनरकारण्येजंतुःसपदिनीयते १ इंद्रियपोषणासक्तानांचमनःशुद्धिरपिदु
र्लजा ततश्चराजनयादिनाकायेनकिंचिद्दुष्करंतामपि तेषांमनःशुद्धि विकलानांक्रुवुष्पणेपिफलं प्रत्युतदृप्तेंद्रियाणां तेषांरागप्र
त्ययोदुर्गतिफलं कर्मबंधोपिमंसागृते यतदुक्तं मनःसंवृणदेविद्वत्रसंवृतमनायतः यातितंदुलमत्स्योद्राक्सप्तमींनरकावनीं १ ता

पि तत्र किमप्यन्यदपि सुकृतं यत्नेषां दुर्गतिप्रपतज्जंतूनां हस्तावलंबायते सुखेमिष्टः परिणामे कटुतरस्य सम्युक्त्युपपन्नपावति १ तथा
जिनस्य संबंधि जिनप्रणीतत्वात् यत्र पोढा दशविधं यद्वा तपः क्षांत्यादिरूपः श्रमणधर्मः। तदेव धर्मः सुखेन रम्यो द्वाविंशतिपरीष
हसहनादिदुष्करचर्यारूपत्वात् तदुक्तं अतितरिअव्वो अ समुद्दो बाहाहिं मोमदह्लकल्लोलो निस्सायवालुआ पचावेअव्वो सयाकव
लो १ चंकमणो अ वेणिसिअ गारवमाधाराइ अप्पमत्तेणं ॥ पायव्वाय सदेलं कुअवह्नजालावलीसययं पगंगापडिसोए णं तालणि
अव्वोउलाइसुरासलो नइअ वेतव्वा गागिणा विसीमा खडव लं उराहा वेदविणोम्मिअं वक्कडिअलक्खमगाउत्तलिआ वि
धेअव्वा वस्स उवसग्गपरीसहा जेतं धतिज्जअणजयणड्डा। गा अगडिअगुत्ता तदवगदिअव्वा इअ एवमाइ साहूण
दुक्कराहोइ पव्वज्जा ५ इत्यादि परिणामसुरम्यः एकदिवसाराधितस्यापि संयमस्य जघन्याराधनायामपि वैमानिकदे
वसुखर्द्धिफलत्वात् उत्कृष्टाराधनायां तु मोक्षानंतफलसुखत्वात् तथा चागमः नाणदंसणचरित्ताराहणा कइविहा पन्न
त्ता गोयमा तिविहा पन्नत्ता तं जहा उक्कोसा मज्झिमा जहन्ना उक्कोसिआए नाणदंसणचरित्ताराहणाए तेणेव तब्भवग्गहणे
णं सिज्झइ मज्झिमाराहणाए तइअे भवग्गहणेणं नाइक्कमइ जहन्नाराहणाए सत्तट्ठ भवग्गहणाइं नाइक्कमइ त्ति तपःपक्षेपि सुखे
परिणामे च रम्यत्वात् रम्यत्वेवं तव्य तत्र धर्म्मिध्यादयो दृष्टांता अपि यथार्हं ज्ञेयाः इति द्वितीयो धर्म्मलंदः २ अथ जिनस्येव संबंधी
तत्प्रणीतत्वात् प्रभावनारूपो धर्म्मः तत्र प्रभावना प्रभावनाउद्योत इति यावत् सा चात्राधिकेरात् जिनधर्मस्येव उपचारात् जिनशासन
स्योद्योतकारिका धर्मेपि प्रभावना सच श्राद्धानां संघपतीभूय श्रीतीर्थयात्राकरणनव्य श्रीजिनप्रासादकारणजीर्णोद्धरणप्रतिमाप्र १०२

तिष्ठाकरणउत्सकलखनवावनचतुर्विधश्रीसंघविविधलक्षिकरणादिरूपः साधूनां तु नृपतिप्रतिबोधादिः तदुक्तं पावयणी १ धम्मकही २
वाई ३ नेमित्ती ४ तवस्सी ५ अ विज्जा ६ सिद्धो ७ अ कई ८ अट्ठेव पभावगा भणिआ १ देवगुरुधर्मप्रत्यनीकपराजयादिश्चोत्सव्येषां एष च धर्मस्तृ
तीयोप्ययं वस्तुखेपि रम्यः करणावसरेपि तद्धर्मकर्तृणां तथाविधवपुःकष्टादेरभावेन तादृक्कृत्यात्तदप्रदर्शने चतुरावर्तखरादिषु प्रशंसकादेश्च
वादिनिस्तारदर्शकपौडिवदस्वादिनिश्च परिणामे च तीर्थकराचक्रिमहेंद्रपदव्यादिदत्वान्नरम्यः यदुवाच चाउव्वासंघ कारणपतित्थवंदणं
कारी इंदो अ चक्कवट्टी तित्थयरो आयणणियमा २ एवं चायप्रभावना पुण्यफलप्रकाशकागमादिपदान्यपि यथार्हं वाच्यानीति तृतीयो धर्म्म
लंदः ३ तथा मिथ्यात्वं देवगुरुधर्मतत्त्वविपर्यस्तामतिः तया क्रियमाणा स्नानसंध्यावंदनयागादिका क्रिया अपि बौद्धधर्मस्य दशचक्र
तिपादतान्तपतिरिक्ता नियाधिकाजैमिनीयादिकृता श्रीसंमता सिद्धांतमापुत्रस्तुरीयो यश्च वस्तुखेपि न रम्या पशुमेधादि
यागादिकारिणां यमसुवर्णधेनुहलजलकुरिकापापघटादिकारिणां खदापितादृगवर्णवादनिःश्रूकतादिदर्शनात् परिणामेपि
नरम्या उत्पन्नरकादिदुर्गतिफलत्वात् नृपादीनामिव तिर्यग्यामा सकूपणादितपस्तत्परासकंदमूलसेवालाद्यशनतान्यजटास्मा
हूलनपंचाग्निसाधनादीक्षुरवधूमपानमाघादिस्नानवनवासादिकष्टकारिणां तास्ताः क्रियासु खेपि न रम्याः शरीरस्यातिक्लेशाकरत्वादिति परिणामे
पि च न रम्याः संसारदुःखैकफलत्वात् यतोनंतरकत्वाल्पर्द्धिकव्यंतराद्यमरत्वाद्यल्पराज्यादिरूपं किंचित् फलं प्रदायापितास्ततोनंतरं नरकादिदु
र्गतिदत्तत्वप्रवत्तवंति कोणिकनृपप्राग्भवतापसादीनामिव तितांराचितश्च चतुर्थो मिथ्यात्वरूपो धर्म्मलंदः ४ एतद्धर्म्मिष्ठादिमहोपदेशनां निदर्शनाद्धर्म
चतुर्विधत्वं निश्चित्य तत्रोत्तरयथापि रम्ये भावनत्नावारिजयश्रियं ज्ञाः इति तपागच्छीय श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्रीउपदेशरत्नाकरप्राच्य

नाटस्तृतीयं शास्त्रसमस्तरंगः ३ अथ धर्मशास्त्राणिनिव शास्त्राण्याश्रित्य चतुर्भंगीमाह ॥ शुद्धरूपरिणामेसु रुजदा मिहरमसिट्ठं २ वउमहंवउदाहा नार
दरूनरयविसत्ती रजिणाइ उधुत्ताइ ४ चरित्ताइं १ अथ धर्मचतुर्भंगी नावंप्राग्वत् दार्ष्टांतिकयोजना त्वेवं नारदस्मि महाभारते उपलक्षणात्मि
थ्याद्दिष्टिप्रणीतरामायणादिपरिग्रहः तानि हि प्रायो युद्धादिरसमयत्वेन श्रोतॄणामापातरमणीयानि परिणामे पुनः कटूनि दुर्गतिनिबंधनत्वाद्
रौद्रध्यानिकरूणत्वकपटपरद्रोहादिहेतुपरिणामहेतुत्वादिति प्रथमो भंगः वस्तु विमिष्टानि परिणामे तु नरमिष्टानीति प्रथमो भंगः २ नरकविभक्ति ×न×
नरकस्वरूपप्रतिपादकमध्ययनं जिनशास्त्रविशेषः उपलक्षणात्तथा विधनिपापकर्मविपाकप्रतिपादकान्यपराण्यपि शास्त्राणि ग्राह्या
णि तानि च श्रोतॄणां भयोत्पादकत्वेन आपातकटूनि पापप्रवृत्ति निवर्त्तकत्वेन परिणामे तु नमिष्टानीति द्वितीयो भंगः वस्तु खे न मिष्टा
नि परिणामे च मिष्टानीति २ जिनास्तीर्थंकराः आदिशब्दात् श्रीभरतचक्रि श्रीराम श्रीकुमारपालादि धर्मवीरदयावीरदानवी
रादिपुरुषग्रहः तेषां चरित्राणि च श्रोतॄणामापातविीररसादिप्रधानत्वेन रसदायीनि मोक्षादिसजनितात्तच्चारित्रादिस्तु तत्परिणा
मनिबंधनत्वेन परिणामेपि मधुरारसप्रदानीति तृतीयो भंगः वस्तु तथा पि मिष्टानीति ३ धूर्ताः शशिमूलदेवादयः प्रसिद्धाः तेषां चरित्राणि च
तुरावचरननर्म च नानाविधकपटबुद्धिवाच्यानि तत्पुनर्नहास्यकोपि शृंगारादिरसावतारः नापि धर्मावतारः किंतु कपटबुद्धिपरत्वं च नाद्य
वं तत्त्वनायाक्तितत्वेन मतां सर्वथाप्यनुचितमिति श्रोतॄणां सुखेन सुखदातपरत्वं च नत्तुद्धिप्रदर्शकत्वेन च केषांचित्राटकपापप्रवृत्तिहेतुत्वेनपि परि
णामेपि न तु दरमित्यतस्तुरीयो भंगः वस्तु खे परिणामेपि च तानि नमिष्टानीत्यद्यपि श्रोतॄणां किंचित्कौतुककारित्वेन तच्छ्रवणे हास्यादिरसानाम
हेतुः तथापि तदल्पतरत्वान्न विवक्षितं उपलक्षणात् कार्पासिकादीन्यपि शास्त्राण्यत्रलगनीयानि एवं शास्त्रगोचरां च चतुर्भंगीविभाव्य परिणा १०३

म रम्यशास्त्राकर्णनविधये उपक्रमोऽयं नत्वत्र पादशातवं विनायत्तेषु निदर्शनात्वचतुर्भंगीमिमामागमः धर्मगावरांविधत्रयत्रं परिणाम
रम्ययोस्तयोर्नवीराति जयश्रिय बुधः २ इति तपागच्छ श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचित श्रीउपदेशरत्नाकरप्राच्यतटे तृतीयेंऽशे अष्ट
मस्तरंगः ८ सर्वग्रंथ तृतीयोऽशः ॥ ग्रंथाग्रं ८४ अक्षर २१३ ॥ सागणत्वाग्गनिगते गहियाविदिणेति वयं हारं विवरीउका
मआह विहिअणुमाराउमदिंवुत्ताई जह फलंतिलोगंमि तह धम्मोवितउत्तं परिवत्तविहीइअजिणाइ १ व्याख्या यथेति दृष्टांते उपध्या
विचित्राः तत्र काश्चित्सुवर्णसिद्धिनिबंधनं काश्चिद्धनादृश्यत्वकारिण्यः काश्चिदर्पितधनप्रदाः काश्चिन्मनुष्यपश्वादिरूपपरावर्त्तमदिसत
काश्चित्सुरूपस्त्रीरूपपरावर्त्तदात्र्यः काश्चित्यन्नगविषापहाराः क श्चिद्भूतशाकिन्यादिदोषनिग्रहकृतः एवमनेकविधमहिमन
तो बहुविधास्तथा परा अपि महौषधयः श्रूयंते तथा चूर्णान्यपि सु वर्णसिद्धिप्रवर्त्तनानेकविधसिद्धिहेतूनि लोकप्रथितानि आदि
शब्दान्मंत्रांजनगुटिकादिग्रहः विविक्ता शास्त्रप्रतीता औषधीचूर्ण गुटिकांजनरसायनादयोऽप्यत्रग्राह्याः ते सर्वेपि यथाविधि र
वमाराताः फलंतिति फलं ददतीत्यर्थः तच्च विधिप्रयोगं तु फलं ददंति संप्रयोगेविधौ वर्त्तमानं संप्रदीनत्वं च फलं ददति सर्वथाविधिर्नातावेफल ×अ×
नकिंचिद्ददति अविधिनाप्रयुक्ता अनर्थफलाअपि तवंतीति श्रूयते च कश्चित्संनिवेशे हीनदरिद्रो धनार्जनार्थं ग्रामे भ्रमत् कुत्रचिन्महापुरुषमाराध्य ×विपो×
वंतोतन च तद्धितयत्नेन तयोः सुवर्णसिद्धिप्रदानि विद्यासाधितं बीजफलं जानर्पितानि विविधिश्चोक्ता शातकुंच कूपेऽक्षेत्रे खल्वेतान्क्षिपेत् ×ल×
तां कुर्यात्पात्रो नदुपरि सर्वत्र बाया धूमं डपः क्रियातं यथा स्पर्शति पानलगति तातविधिना प्रकटं तद्बल्यादिना लयित्वा तस्मा क्रियातं तस्मा त्रैव
क्षितस्तं तदंशमात्रं क्षिप्यतं सर्वं सुवर्णीभवति नत्रास्य मित्यादि ततस्तो विप्रोऽस्मागतं ततस्मयोरकः स्वयं कथा स्थावान्तु यमी संशयं विधिकृत्वा

× मात्रं × १

त्पूर्णमिहिंसागंरत द्वितीयं तु नरं लस पेशाओकरः कटेकेने तहाघादि प्रकारणाईविधिकं करनेरोपयमिति दिशमवांछेति एवंदीने विधेसर्वथावि
धलाते विधिप्रयोगेवंयथाईनिदर्शनानि मंतव्यानि दार्ष्टांतिकमाह तदधर्मोविचित्रितथा तेनोषधादि प्रकारणंधर्मोविधिरनुसारात्पूर्णफलो
दीनफलोः फलोः नर्थफलोवा लवतीति तत्र पूर्णफलप्रदः पूर्णविधिकृता श्रीजिनप्रज्ञाधर्मः श्रीश्रेणिक नृपस्यतीर्थकरसंपत्प्रदत्वात् असं
पूर्णफलोः संपूर्णविधिकृतादेवपालादीनां राज्यादिप्रदत्वात् दीनफलश्च मणवदीनविधिकृतां यथाकविविजलणादीनां मिथ्यादृष्ट्यासिद्दिक
धनार्थं पितां अर्थितधनादिमात्रप्रदत्वात् दीनफलः मंडयां अफलः । तु नचविजुलनृपतयाकृतः सएव यथानंदकस्य तत्र संबंधश्चमध्याधिकां

× हिनदिधि × (margin)

रद्वितीयेऽश्रोऽष्टमत रंगनिविनरुतिलावल्यनृपतयाकृतोऽपि विधिरहृतत्वस्यात् फलानर्थकत्वादिस्यता । नावसूत्रक्रियासु

× लस्सु × (margin)

मती द्विपि विधसावपवजयः अनर्थ फंपु एणसार नृपतज्जन न्मादीनामविधिकृतत्वेन तत्कथायथा कामरूपपत्तनेमातंग
स्यैकस्य पुत्रोजातः सजातमात्रएवपूर्ववैरवैरिणा व्यंतरेणाप हृत्य वनमुक्तः इतश्चतत्रनगरनृपो राजपाटिकायां गतो वने
तंबालंवीक्ष्य पुत्रत्वेनगृहीत्वा पालयामास पुण्यसार इतिनाम चा स एव कुमारो यौवनं तेराज्ञेन्यस्य नृपः प्रव्राज्य काले नकेवली
जातः कामरूपेप्रापत् पुण्यसारो वंदितुंगतः पोरश्च पुण्यसारजननी मातंग पत्नी तत्रागात् राजानेतदृष्ट्वा नयनमधुरत्व तदीक्ष्य राज्ञा हेतुंपृष्टं
केवलीप्राह रोजन्नं तविषामातास यात्वं वनेपतितोलब्धः राजापृष्टं केन कर्मणाहंमातंग जातः ज्ञानी प्रोचे प्राग्भवेत्वंमदेत्योवः तोरपेक

११४

दानेनपूजयतापुण्यं नमिपतितं देवस्यानारायां ज्ञानतापवज्ञयारोपितं तेनत्वंमातंगो जातः अकंव तच्छिद्रफलकुसुमेन विस्तं वाजिणश्च
जीदहः सोनी आगात्र · · · कर्मवंधः पुण्यत्रजन्ममि यावत वर्वलवेमाताः अत्रयेकदाश्रीधर्मपिदेवपूजाकृता तत्कर्मणामेषामातंगी

जाता यतः धर्मविष्णनिवित घातूंगलपायोमहानलवे रोदहारवेः यज्जननोदुष्प्रयुक्तादिवौषधवत् २ तत्र अविरामपाद्यज्ञादीक्षा एवी

× वि × (margin)

तति अधिदेवपूजाफलकथा ॥ ॥ देवपूजाविधिश्चर्यंघातराज्येयः विधिनिवहजिनपूजायांयतनीयं अकंच शोचेनपुष्पविलेपनस्त्रो
स्नपमाराधितस्तथायकुक्ष्यत्रक रस्थंवप्रसीदतिति नायतः २ अपिच मनो वाक्कायवस्त्रोर्वीपूजोपकरणस्थितोः शुद्धिः सप्तविधकार्याश्री

× निबुध्या × (margin)

अर्हत्पूजनक्षणा २ एवमपरेषपिधर्मेषु सामायिकादिविधिवेद्यसामायिकादिफलत्वंसूयंवाच्यं इति ७ इतिविधिफलं राधयतविवुविधिद्वि
धिधर्मे वां कतविमोदविजयंश्रियोंकपालीखस्तानियदि इतित पागाख्वगश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरेप्राच्य
तटेत्वत्वर्थेऽशेविधिक्षिस्तदिनाश्रिप्रथमस्तरंगः ७ २ तु नतंगंतरे रायोग्यायोग्यधर्मस्वरूपमाह परिदा २ पद्म गणकलुसिअ रहि
नेत्तुर नवेत्तु उमाणसमराधना मिद्धाउलावरणमायाः विदीउयारदिं धवउरधम्मा ४ २ व्याख्या परिदेति परिस्त्रा
संबंधि पद्मगणकलुषितं अति पद्मगणेः कलुषितं पल्वलादि । संबंधिव २ यजीर्णविषादिसमृयजवृष्टिजमस्त्रं नुजलमिति द्वि
दृष्टांतो तथानवं सद्यस्कवृष्टिजं वा तु इति तृतीयो दृष्टांतः मानस सरः प्रसिद्धं ताख्यातत्पादपाद इतिनायाया अंबंधि च जलं व उर्थो
दृष्टांतः यातिस्त्रुत निर्जलिः सदसमानाताजोलायपांपद्वितपांवउसां तलानामिवं सांयेयांतपरिखाप पद्मगणकलुषितजीर्णसंबंधिनवांबुमान
समरआताः कितः इत्याह मिलत्यादि मिथ्यात्व १ कुलाव २ प्रमादा विधितिः अवतदितविः सम्यक्कमतलनावा प्रमत्तवविधितिश्च ४ युतास्वव
तधर्माभवं तीतुक्रिसंटकः तत्रमिथ्यात्वं देवगुरुधर्मतत्वेषु मतिविपर्ययः तदनुमारिण्यः क्रियाश्च कुलावामाअयर्तिता पालनदंलाः
दिः तदुक्तं मज्जविसयकसायानिद्दाविगदाय पंचमीभणिया एए पंचपमाया जीवंपाडंति संसारे २ यद्वाप्रमादोऽष्टविधः यदुक्तं पमानेअत्ति

× नमाद्ये मध्यादयः । × १

लिंदंहि भणितअइालअउ अन्नाणंसमंतउ वेवं मिच्छानाणं तादवयं ॥२॥ रागादोसो मइअन्नेसो धम्मं मित्तअआणयरांजोगाणं दयणीदाणं अ
इदावञ्जिअव्वउ २ इति अविधिश्च कालविनयादिव्यतिक्रमः यद्वा प्रमादापवादविधिः प्रमादाविधिरिति धर्मो दानादिरूपः अोस्यष्ठ
मितिं अपितञ्जायातयथापरिवाससंबंधिजीर्णमेवुनिस्विलनगरगतमलसन्नन रंगवादिश्च नादिकालवरकचवरादिलिरश्चचितरंपतितमे
जुगुप्सनीयं नवति नवतरपटकारणेपि केश्चिन्मलशोचाद्यर्थमपि स्पर्शपात कुतश्चिन्नवस्पर्शमेनादेवतत्प्रक्षालनार्थं जलांतरापादा
नं च क्रियात पश्चात्तिरपिप्रायस्तत्यास्नादिनाद्रियात केवलंगतस्निक रादीनां चेत्रदादरणीयं स्यात् तथा मिथ्यात्वेन कलुषिता धर्मः प्रा
यो मिथ्यात्वसहचारिलिंबजितररागद्वेषमदमत्सरलालनदंतमो हादिलिर्मलिनतमो यागादित्वरूप्राणिवधप्रवृत्तिलिस्कुवित
२ः सर्वघातत्वादिविचारविवेकाद्यनास्पदं हि दलावतसां मोह लिलाषिणामात्मनः शुद्धिमिच्छतां सर्वथाप्यनादरणीय एव
प्रत्यक्षत तीव्रतरदुरितमलोपलेपादक्त्वात् दूरतरं परिहरणी य एव. केवलं बकुलकर्मणां निबिडमोहोपद्रवविवेकचक्षुषां
अतएव ताहकूपस्थप्रायाणां कथं चिद्वादरणीयः स्यात् श्री कालकसूरिनागिनेयदत्तनृपादरिवति. प्रथमधर्मालदत्तावना
१ तथा जलं प्रायो वृष्ट्यनादिवर्षव्यतिक्रमेविनश्यति न तस्य दुःस्वादुत्वं धं विकारकृच्च नवति तत्र नः पश्चात्तोः कलुषितं चेन्नदा विशिष्य
डः स्वादुत्वाद्युपेतमपेयं स्यात् दूरेपि जलांतरतासि स्नानादावप्युपयोगिवं जलांतरालात्तवं कदाचित्तथाविधे वसारयदि पीयते तदापि
तथाविधं तृष्णुपशमाद्यपि न करोति प्रत्युत किंचिदामयादिविकारकृदपि स्यात् तनस्तानेऽगश्चथाद्यपि माणवान्मउप्यमलसत्रणा
स्नानादिकलेवराद्यस्थविरदितत्वाचेतिं तादवं विधंजीर्णं शुवितद्वत् ऊ सावैर्मत्सरशोषित्यादि लिहर्षिताधर्मजद्रव्यपयशोरेत्वचेनदुर्यं १०५

* तथा न नवति। वस्त्रादीनामपि न शुद्धिः। प्रत्युत किं तिर्मलोपस्तमपि नवति। परवरिवादकादिश्ठि। जलांतरालौदिकारणे। जनेरादिय ×२

धः कर्तुस्तथाविधरुचिरं दत्ताद्वेनंडः स्वादुत्वाद्युपद्यापत्यतथाविधनिर्मलशुरवसंपात्रपापकत्वेनंडः स्वादुत्वं निधिदवसेवं किय हिकार
कृच्च नवति प्रत्युत दुर्गतिदायित्वादिनास्तुनी च तत्कं तलाराज्याः सपत्नीमत्सरकलुषितजिनार्चाप्रासादविध्वंसनादिधर्म इवं किं च प्रत्यक्ष
किंचिदस्तु तत्कर्मबंधस्तु नातनतथात्मनः शुद्धिश्च न नवति ततम्ना दृशः सापि हृयं प्रागुक्तमिथ्यात्वकलुषितधर्मान् पुनः सोपिनव्यः
कदाचित्राददशादर्ण्यसामांतावच्छुद्धिमं नवति तत्स्वदवपि कुतश्चित्कातिस्मृत्यादिना नवांतरपितांकथाविधुहृदधर्मावात्पासमीहितपूर्वं
×कं× : कुहदासास्त्रिप्तिइवंप्रागुक्त तलाराज्यादीनामिव यः पुनः रुदा यिदृपमारकादीनामेतयक्षमारसंत्रिबंधनार्थ कपटश्राविकीभूत
गणिकादीनां वचारित्रानुष्ठानहेवावादिधर्मः केवलि हिका र्थसिद्धिमात्रनिबंधनः समर्थघालावरहितत्वेन निःफलत्वात्राधि
कृतः एवंविधस्य धर्मो जीवनाते तत्राः प्राप्तमंतवीपरं नकि मपितत्फलं प्राप्नयदार्थ संसारसागरमिणं परिनमंतहि
मवजीवहिं गहिअाणिअमुक्काणिअ अणंतसादव्वलिं गाई १ तथा पायणणंतादउलाजिणपडिमाकारिआउजीवेणं
असमंजसविहीए नज्ञसिद्धोदसणलावादि १ इति द्वितीयध र्मालदत्तावना २ अ निधिदवकथा चेयं तामलिप्यांमित्रसेनमं
त्रिनांतुमांत्रामंत्रीविनयंधरगुरुपार्श्वे अन्यदा धर्मश्रवणं स्थूहलावयुक्तो धर्मः श्रेयसे यतः अशुद्धलावयुक्ताद्धर्माद्धनमेवलत्र्यतेऽशुद्ध
लावयुक्तात्तु धनं परिणामसुंदरमतिर्मेघा श्रुं राजाद धनिलोगवलांतरं न प्रयामि गुरुराह कन्याकोपनिधिदवलोगाद्वौ दृष्टान्तश्च
मवतस्यांतरं स्वामसिनातारात्रातस्त्वकृपणं वलोकनायमंत्रीकन्यकालप्रदितः तत्र यरस्पापः सविंशतिकोटिहेमस्वामी तांनिधिदेव
स्पष्टं दृष्ट्वा तूर्पातारतत्रामममायसीरितिवदहिलेकिंदर्शमानांश्च तद्गृहद्वारपाराः तत्र जीर्णमलिनवस्त्ररक्षमेलनव्ययं निर्लक्षणं नरं हृ

श्रेष्ठतक्कनिधिदेवः तेन प्रत्युक्तं किमर्थं मक्कवे तस्मात्प्रपूर्वकास्मिं तेनोक्तं नह्कि ताद्दशं प्रपूर्वं किं कस्य त्वमप्यागच्छ सूनेष्ठरय अदं ×धुरीसेरिक
निधिदेवः ततः सातनमंत्रिणा सह प्रेतप्रायमवष्ययुक्तः स्वदेशमाध्यगतः वाणिज्ययत्नयेनं प्रेतपदं एवमंत्रिणा समंकेयुक्तस्तेत्लादिवक्कवा
न मंत्रिणापित्तापशांतो ऽगर्धमार्गितं वक्कुकधनान्निधिदेवप्रष्टिनातदानयने ते वनांतरागतज्जनेनग्रे आयातेरवदिरहसंदिहैपय्या
त्तनमूसृद्दणिकायांचातः सायंशापप्रशातिजीर्णकं धारूत्यासमतद्वार्यपार्श्वात्तप्रार्थविंवसमीपेसुप्तः रात्रौ वाकं एवं वतवडगधनय
न्यघलाञ्जनरंगेनकांते नपुनरेवंकार्यमित्युक्त्वा यांतीत्रियम ५ पञ्चपत्र प्रातलेगिदवर्त्ह्दंपयो ।तत्र सघरमिके सुरूपाणिसुवेषा
णि द्विव्यासरणान्यषितानिमानुषाणि दृष्ट्वा सविस्मयो द्वारपालो प्राह: वद्धक्कचोगदेवः तेनोक्तं किं कार्यं मंत्रवेत्स्यप्रायूर्व
कास्मि द्वास्थेनोक्तं अत्र सद्मनि उपविशं यावदायाति स्वामी ततः क्षणं ।।तावद्दिव्यगंगानलाश्वारूढो मात्र रातप
त्रनिवारितातपः कृतार्घयन्नेषिजिनं सवक्कपरिवारः समेत ।तां लोगादेवशृषुव्वारी मंत्री मिलितः हर्षप्रांगत प्रश्नादिवंत
तः स्वावासमाध्यनीत्वा स्नानदेवार्चनपूर्वं दिमत्नाऽऽनं नोजनार्थं नि श्रीप्रेमसद्वाणावृशितः लक्ष्मीहृपया द्विव्यालरणवेषयातत्स्याप्र
र्वस्थालेपरिवषितानि नानाविधसरसशीतलसुकामलसमंस्कृतसुस्वाऽत्वन्नि षट्त्रिंशद्विधप्रकारान्निकलमशालिदालादीनि च सुज्जे
दाय्रावेलायां तस्याज्ञयाप्यविटालिते ताव तद्धामांतरादागतं आवीतकर्पूरवीटकं दत्तं ततो धर्मश्रेयकथा निशि दिव्यपल्यंके शायितः म
ध्यरात्रेप्रायूढ्ध्वनिः एवं गक्रियाकुंवदधिनिः मारंसुक्तं मयानवीनानयानक्कोतं अतः परमवंनकार्यं अन्यथा त्वदाकर्षयिष्यामि इत्युक्त
वंती दिव्यरूपांस्त्रियं गछंती दृष्ट्वा मंत्री प्राह वदेकात्वंकेयं वा वेदयुक्तिं परस्त्रां त्वं वदत्वं कृतेवितिमान्यमाप्राहे पतयोः कुलदेवस्मिस्वपसंशयं १०८

×म× संकुतवान्त्रमामागतस्य सर्वमितस्त्रयादर्शितं मंत्रवे देवदृष्टियोःसदनसंख्यातीतं धनं परमे कस्मैवं लोगलीलां अपरस्यतत्तद्देपरीत्यं तत्र
कोहेतुः स्वम्यूचे मेत्रिनुप्रायव धर्मपवत्वाद्धेतुः प्रास्ताव पातो ह्वौ ग्रातरावनतौ अन्यदायुरूत्रे जवनगतो लिघुम्रात्रा साधुसंघाटकः स्वगृहेश
सुकांनयद्दणायनिमंत्रितः लिक्षाकाले स्वगृहागतः प्रासुककामादि प्रतिलाभितोसक्सान्तद्दीक्षयलघुभ्रातरिईर्ष्यां दधता ज्येष्ठभ्रात्रा तावंदिना
नापिस्वगृहेनीत्वा प्रतिलाभितःसः नदवसरक्षावण्यायुर्लध्यनिधिदेवस्तोगदेवौ ज्ञातौ प्रागयत्नमकारणदानं दत्तं तत्कर्मणा निधिदेवस्य धनं
लाभरहितं निर्विवेकत्वं निर्धर्मत्वादि च जज्ञे लावदानात्तु लोगदेवः स्यालोगाविविकादि वेति तत्क्षत्वा मंत्री गत मंत्रत्वाद्गुणकरंयथा
गुणाकरंयथा निर्मलं जलं अत एव निर्मलकुलासत्त्वारसिकिंदंत्ते स्वदूरतरं त्यजतएवेति तथा प्रमादादिभिरविधिना च प्रमादस्या
×देदः सुष्ठानं प्राण्राजाने प्राप्य संयुध्य इति निधिदेवकथा ७।। ।। यथा च न स्वमंतु प्रायःसर्वजनानां पेयं भवति स्नानादावुप
योगि च परं स्पृष्टकुलत्वा × पाविधिना वा कलुषो धर्मः प्रायः सर्वेषि निराद्रियते तं परं सतथा गुण कारी न भवति नवात्मनस्तथा शुद्धि
कृदपि अत एव निर्मलसुस्वफलादिसिद्धिं सा पत्नी विविकिवारेःम स्याज्य एव चतुर्भंगगत एव च निर्मला धर्म आदरणीयः प्रमादादि
त्यागात् स्मेः पुनःशुद्धधर्मा वा सा वृद्धमप्रेतैः शुद्धधर्मा विरागिभिः प्रमादाविध्यादिकलुषोपिधर्मो नित्याज्यः गाहाञ्जादपितस्माक्रमेणशुद्धध
र्मस्यापि प्राप्तिसंभवात् दृष्टान्तरवत्त्वशुद्धाद्यस्यासान्निर्मलक्रियाकोशलात्यत्रियथानाद्यादिष्टतथावागमपि अविद्दिकयावरमक
यं असूअवयणंवयंतिसमयन्नू पायबिंजम्हा अकप्पुरुअंकपलक्कुअं १ दृष्टांताश्चात्रप्रमादकलुषमासायिकधर्मकर्मकर्तृविस
टश्राद्धादयाज्ञेयाः इति तृतीयधर्मलक्षणावना: ३ अथ यथा मानससरोजलं सदा निर्मलं राजहंसानां च सदा सेव्यं तापहरं लोकेदि

शुद्धिरूक्षा तथा मिथ्यात्वादिभिरकलुषितो निर्मलो धर्म्मः सकलापत्तापविषयादितृष्णोच्छेदी निखिलदुरितमलापहर्त्ता चित्तेनाऽमनःशु
द्धिकारणं विवेकफलिः सदा सर्वस्पृश्यश्री आनंदकामादवाद्रिप्राप्तकेरिव श्रीवर्द्धमानस्वामिवचसा पुरुषलाघवपातकालो चिमद्राश्री
तकश्राद्धेनेव । स चलितचित्तस्य रत्नचित्रादिनवमध्ये वा परमानंदसंपदमपि दत्तेऽघनागिनेयपीणां द्वितीयवारं वंदनकदश्रीशीत
लाचार्यपिपितिकीप्रतिक्रामकोति शुक्रपिपिकदिनवारित्राराधकश्री पुंडरीकराजर्षिरिव तथा यन्नेपि यथाहं निष्कलंकधर्म्मकरणे
दृष्टांतायोज्याइति अनेकलेदं परिखेदकादिनिदर्शनैरित्यव । बुध्याधर्म्मं बध्नातु शुद्धिविशुद्धमतिशुद्धं तस्मिन् नविमोहान्विजयश्रि
यस्त्वं १ इति तपागच्छेशश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउप । देशरत्नाकरतज्यपश्चात्प्राप्ततटे चतुर्थेऽशे द्वितीयस्तरंग
: ४ २ अथौषधवत्तरंगे दृष्टांतनविधयाविविधधर्मविचा । रमाह । दोषः गुणोरलयन्गुणलयं धनदस्तुज्ञानं सदेतद्धा
४७४ धर्मो मित्रं १ अनिशाणोशमनिशाणोलावस्तुन्नोधअ ३१ व्याख्या । २ यथौषधं चतुर्द्धा तत्र किंचित्दोषधं रोगिणः केवलं दोष
मेव व्याधिप्रकोपरूपं कुरुते यथापित्तिकज्वरार्त्तस्य तदतिरेक । त्तूपलपतत्रिदोषज्वरान्तव्याविथेन प्रयुज्यमानो ऽष्टादशांक्वा
थः सहितस्यरोगिणः पित्तंमधिकतरं प्रकोपयति तदाश्रितानि व्याधीतराण्यपिदीपयति न पुनः कमपि गुणलेशमप्युत्पादयतीति १ किं
चित्पुनरौषधं गुणवत् गुणमेव व्याध्युपशमरूपं कुरुते नमनागपि दोषं यथात्रिदोषज्वरार्त्तस्याष्टादशांक्वाथः सहित्रिदोषज्वरस्याम
२ पि वा रोगरूपं गुणं करोतीति २ अपरंपुनरोषधं न लयति लयं गुणं दोषं च तुल्यमेव करोति यथा ऽतिनवपित्तज्वरव्यथितस्य सशा
र्करगाक्षीरोषधं तद्धितस्यरोगिणः किंचित्पित्तोवदाहोपशमकत्वाद्गुणं पुनर्दाहाधिक्यश्लेष्मावृद्धिप्रघातातनारायत्रिदेहत्वाद्दोषं चक १०७

रोतीति यद्वा यथा वातपित्तज्वरार्दितस्य सुस्तापर्पटकाथः सदहिपित्तं प्रशमयति वातं पुनरधिकं प्रकोपयतीति गुणादोषात्मकः ३ इति
३ अन्यत्पुनरौषधं अगुणलयमपि अलयं गुणदोषरूपं न अलयं अतुलयंतं करोति गुणं दोषं वा किमपि न करोतीत्यर्थः यद्वा वातपित्तज्व
रिणः ससैंधवजीरकं बीजपूरकं तद्धि न वातपित्तं शमयति नापि प्रकोपयति समतां भजतीत्यनलयकारकमित्यौषधचतुर्भंगी ४ दृ
ष्टांतमुक्त्वा दार्ष्टांतिकमाह तथा धर्म्मोपि तथा तेनौषधप्रकारेण धर्मोपि यथाक्रमं दोषं १ गुणं २ दोषगुणौ लयं नृदोषगुणौ लयं वा नाव
वञ्करूतइतिसिंटंकः सकल इति क्रमेण एवं विशेषं त्रि मिथ्यात्वे दे । व गुरुधर्मादितत्वेषु विपर्यस्तामतिं तज्जेवराः कुतीर्थिकल्पिता स्ना
नायज्ञादिक्रियास्वतत्स्वरूपं वप्राग्वज्ञराः प्रथितमितितो । हप्रथ्यात तादवमिथ्यात्वगज्ञानप्रधर्मतिरूढधर्मः स केवलं
दोषं च तुर्गतिदुरंतदुःखलक्षनिबंधनत्वात्करूलयत्न । कर्त्तुरमिणि पुरीआदत्रनृपादीनामिव केषांचिन्नाणस्वर
कादीनां प्रयुक्तिमारणानुसावद्यपरिणामसद्भूपणाद्विकषन्त । पाक्रुतां यद्य पिकिंचिज्ज्ञात्वादिक्षुत्फलप्राप्तिःश्रूयते तथाप्य
नेत रस्तावप्रायोनियमान्नरकादिदुर्गतिदुःखानि प्राप्नुवतां तेषां । संसारं यद्युपीन वसैवं तु लेति नेदोषं दंव्यतिव रतीति १ तथा अ
निशाणोत्तिनिदानप्रत्यतपःफलप्रार्थनं तेन रहितो निदानः नृपलक्ष्म्यादिका प्रार्थनादिरहितस्य तथा चागमः नो इहलोगट्ठया
ए तवमहिट्ठिज्जे इत्यादि अतएव शुद्धोयोधर्मः मिथ्यात्वस्यप्रागुक्तोस्वच्छतिरिक्तः श्रीसम्यक्ज्ञानचारित्रलक्षणः सर्वज्ञप्रणीतः सत्गुणंक
मरूपलक्षणं कुरुते यन्नतत्त्वकपतित्रापितिरसादोदयानंतसुखावाप्तिः वांछितफलधनस्वजनसंयोगराज्यादिसांसारिक सुखफलप्राप्तिश्च
नःप्रसंगतः स्यज्जति जन्रनां श्रीश्रेयांसचंदनबालासंगमकादीनां दानादिपुण्यानां त्रोदाहरणीकार्याणीति द्वितीयो धर्म्मप्रकारः २ ४ स

नेआणो निर्निदानं तपःफलप्रार्थनं । तेन सहितः सनिदानोऽधिकारात् सर्वज्ञप्रणीत एव धर्मः सदोषगुणो वत्फलयं करोति स्वाराध
कस्मान्नंतरत्वप्रार्थितराज्यादिस्तुलफलार्पकत्वेनंत एव प्राप्तरुकृतनिदानत्वेन धर्मप्राप्यानंतरत्वा नरकादिदुर्गतिप्रदत्वेन च यथाब्र
ह्मदत्तजीवसंभूतादीनां संभूतब्राह्मचित्रकृष्णादयश्च निर्निदानधर्मदृष्टांता ज्ञेयाः अत्राह कश्चित् ननु मिथ्यात्वक्रियाधर्मफलस्य राज्यादेर
नंतरत्वात् दुर्गतिहेतुत्वेन दोषत्वं प्राक् प्रत्यपादि इत्थं तु सनिदानधर्मफलस्य राज्यादेस्तथैव दुर्गतिहेतुत्वात् अपि गुणत्वं तत्राकोविशेषः उ
च्यते मिथ्यात्वक्रपरमांतर्गताविधिविवेकरहितत्वेन प्रायः पापानुबं धित्वात् तत्फलराज्यादेः प्राप्तिमतां नृपादीनां धर्मविमुखत्व महारंभा
दिप्रवर्तकत्वेन तेषां कषायविद्धर्मान् तिसुखेव हिंसादि मयय ज्ञादि मिथ्यात्वक्रियेकरूचितत्प्रवर्त्तकत्वादि लिलक्षितेन बोधिताकर ×ङ×
णेन दोषरूपत्वं सनिदानजिनमतीयतपःफलराज्यादेः तु नः प्राप्तिमतां नृपादीनां सर्वविरत्यादि विशेषधर्मप्राप्तेः लेक
त्वेपि जिनधर्मविरागादर्थस्य यथार्थप्रापकत्वेन लवांन स्थूलः तत्त्वाधिताकरणाद्गुणत्वमिति विशेषः द्वैविध्ये तरं वा यथा तुक्त्य ×ङ×
त्वाच्चमिति तृतीयो धर्मप्रकारः ३ सावद्योऽनिति सावद्ये तत्मिथ र्मपरिणामः एतेन द्वयोरहितः पुनर्धर्मोऽगुण यंति उ तयं गुणदो
षलक्षणं । तस्मात् सावं स्वयति नगुणं [illegible] नापि दोषं रचयतीत्यर्थः यथा श्रीकृष्णेन सद्वंदनककृतवीरकस्य तस्यापि साधूनामष्टादशसहस्र
निवराणां वंदनककरणेऽपि सावद्यत्वेन न किंचित् फलमभूत् एवं दानाद्यशेषापरपुण्यकर्मस्वपि सावद्य न च करणाय थार्दं सुदाहरणा
नि ज्ञेयानीति चतुर्थो धर्मप्रकारः ४ अथ धनिदर्शनादिति चतुर्विधत्वं निबुध्य धर्मस्य तु विमुक्तेजिन धर्मं लवरि प्रविजयश्रियं यत्यं १ ७
इति तपागच्छनायक श्रीमुनिसुंदरसूरि विरचितश्री उपदेशरत्नाकरप्राव्यतटे विधिश्रुष्टिनाम्नि चतुर्थे तृतीयस्तरंगः ७ ३ ॥ च्चैवाक्तिलेष १०८

ज्य चतुर्भंगीनिदर्शनेन चतुर्भंगतरणधर्मचतुर्विधत्वमाह दोसरगुणोरुलयं ४ जद कुज्जा अमदं तदा धम्मो मिच्छत्तं रतलतोर
तम्मीसो रलावज्जत्तो धम्मो । १ व्याख्या प्राग्वत् उत्तरार्द्धव्याख्यामाह तथाधर्मोपि चतुर्द्धा क्रिमाहो पायुणं रत्तलयं बंधकराति सकृष्ण ×उत्रनुलयं×
इत्याद मिच्छत्तेति मिथ्यात्वं प्रागुक्तं तत्त्वतो वितथ मिथ्या एवं तत्फलः अहम्मयक्कादिरूपः साकवलं गुणा सम्यक् आक र्मक्षयलक्षणं प्र
संगः तत्तु शक्ति शक्रादिसंपलक्षणं च करोति कार्तिक श्रेष्ठि श्री श्रेणिकनृपश्री कुमारपालादीनामिवेति द्वितीयो धर्मलदः २ तम्मासोत्ति
न मिथ्यात्वेन मिश्रः कलुषितश्च धर्मस्तयं दोषं गुणं च प्रणयति य थानंदमणिकारस्य सद्दृष्टश्री वर्द्धमानजिनमुखेन प्रतिपन्नधर्मा
×स्व× कूपारामादिकारणादि मिथ्यात्वकर्मलिः कलुषीकृत्यैकारित वाप्यादर्दुरत्वं प्राप्त तत्रापानीयहारिणीमुखात् श्री वर्द्धमान
समवसरणं श्रुत्वा बोधिं पुनर्लब्धवान् तस्मादिति यमति । प्राप्तिरूपं दोषं पुनर्बोधिलाभरूपं गुणं च सकृत वानिति तृती
यो धर्मलदः ३ त्तसावज्जोधर्मः प्राग्वत् ४ ७ ॥ इति चतुर्थे मूरंग ॥७ पुनस्तथैवापधं दृष्टांतेन प्रकारांतरेण धर्मचातुर्विध्य
माह दोसरगुणो रत्तयरगुणलयं धजदक्जाउ सद्दं तदा धम्मो मि च्छत्तरमणारंतोर सारंतो रत्तावज्जो धम्मो २ व्याख्या प्राग्वत् नव
रं आरंभः षट्जीवकायोपमर्दः एतेन सहितः सारंभो धर्मो गृहस्थानां आरंभरहितः पुनर्धर्मः श्रमणसंबंधी सर्वविरति सामायिकादिरूप
ः तत्र मिथ्यात्वं प्रथमोपधवद्दोषमेवाशुभकर्मबंधलक्षणं कुरुते पुरस्मिणि पुरीशदत्त नृपादेरिव रत्ननाराला धर्मस्तु यति संबंधी द्विती
योपध्वत्केवलं गुणं शुभप्रकृतिबंधलक्षणं कर्मक्षयलक्षणं वा कुरुते पुंडरीक नृपादेरिवत्र तिव्रात सुकेकरगडुकपिप्रभृतीना
मिवांक मरिवीरददप्रराशिप्रभृतीनामिवच [illegible] तु व

ग्रिश्रीजामिवाकमरिवीर...रिष्टनीजानि... तदुक्तं कराचारापि संसारकारयासुच्यात जंते कसरीवत्रुटकर्मदामा सामा
यिकवृती १ किंच यगदिवसंपिजीवापव जासुवागते अनंतमणो जइविनपावइसुरकं अवस्सावेमाणि तेदोइ २ अपिच केवलम
णिमोणवंधिं समदस्स मिश्र सुवन्नतलं जोकारिजाजिणहरे तओवि तवमेजमो अदिते १ इति ३ अथसारंभोधर्मो हिदि संबंधी बहुदोषारं
ननिवृत्यानतिदोषारंभसार्थक प्रवृत्यादिरूपःस्तृतीयोपधवट्गुणश्रीसमवादवगुरुत्वकिसूलदिसाविरत्यादिसुक्तरूपं दोषंवाजी
विकार्थर्षट्कायोपमर्दादिरूपं करातीति यदाहदिणामपि धर्मोहि धर्मसारंभो नारंभश्च तत्रसारंभः श्रीजिनप्रासादप्रतिमाप्र
तिष्ठायात्रास्नात्रादिपूजासाधर्मिकवात्सल्यादिरूपःस्तृतीये ऽपधवट्गुणस्य कर्तृसाहशनिर्मलशुक्लाध्यवसायहेतुत्वेन जिना
ज्ञाराधनप्रवृत्तत्वेनच पुण्यप्रकृतिबंधलक्षणं दोषंवप्राक् षट्कायारंभप्रवृत्तावपनकिंचिद्दशुभप्रकृतिबंधलक्षणंकरा
ति अतएवनंतथाश्रुतः तथावात्याधिषमादि दूयमस्तवामाध नसाधनानाधर्मोपिसारंभतयातिशुद्धः निस्संगतामात्रतिशुद्धि
योगान्मुक्तिश्रियंयच्छतेतद्भावपि १ इति । अनारंभस्तुनः सामा यिकपौषधादिधर्मः सोपितृतीयोपधतुल्यत्वेनातिक्रामतिआरंभ
प्रवृत्तपुत्रादिष्वनुमतिप्रवृत्तेर्नगृहपुत्रकलत्रादिपरिग्रहवस्त्रादिलिप्सतत्वात् सारंभतवातृतथावागमः कामीसघरंगणतल्पपल्लासिं
[illegible]... दोहदहुवा । ६ आणालक्खणकरणो तहिकडपिसी तंजा २ पंचविसयाकामेइत्रिकामीसदगोहरणमहसंग
गनाम्नीः सदअंगतयासांगतंप्रलपहना दसविरइत्रिवुत्तंतवइ । सोझणं उसमबविरई इत्यादि छेदतेएच्याादिलेदनेप्रह्ल सामायिकना

वादन्यत्रजंवतदिठकडं तेकडमामइउविजुडइएवंसमविरतानलवति इतिश्रीनिशीथचूर्णौ अतएवंनंतथाश्रुतः ततएवातिकदिनमं
वेधापिचारित्रंशुद्धाद्यधामिद्धिंसवधिसिद्धिवांदव्र ननथाश्रुविरमाराधितापिश्राद्धानांसामायिकपौषधादिधर्मइत्यंतः श्राद्धधर्मस्तृतीयो
पधस्येवतुल्यइति ३ नावस्तवाः पुनः सर्वोपिधर्मस्तुरीयोपधवद्गुणंदोषंवानकिमपिकरोतीति तदुक्तं घनेविनंदत्तेजिनवचनमत्यप्रम
स्विलं क्रियाकांडंचंडंरचितमवनौसुप्तमसकृत् तपस्तमंतीव्रंचरणमपिचीर्णंचिरतरंनचेचित्तेभाववुषवपनवसर्वमफलं १ श्रीनेमिचंद्र
कश्रीरत्नसूतपालकादयोत्रदृष्टांताज्ञेयाः ७ इतिश्रीतपागच्छ श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरप्राच्यांतटेव
तुर्थेपंचमस्तरंगः ४ ५ तनिवौषधदृष्टांतनस्तुनः प्रकारांत रेणधर्मस्यचवैविध्यमाह दोसश्गुणो २ नयउणुभयं धजर

कज्ञातंसदंतदाधम्मोसिव त्रिविहोज्जाता २ विहिदीणोइल १ इसुत्तोश्रश्र १ आद्यंतयार्धर्मयोर्नविनाप्रथुत्तंविधियुक्तो
धर्मः पुनर्द्वितीयोपधवत्केवलंगुणंकेवलशुभप्रकृतिबंधल णं २ कर्मक्षयलक्षणंवासंसारवासौविधिस्तावित्तमनोवा
वित्ताधिकनिष्पन्नदनिर्मलशुद्धसंपन्नप्राप्तिलक्षणंवांकरातीति तत्रविधिस्तावद्यो यत्रजिनपूजादानज्ञानाध्ययनसामायिकइति
क्रमणादिषुप्रोक्तः सतत्रज्ञेयः यथाजिनपूजायांकालशौचवहुमानादिः उक्तंचाकालसुइदूपणे विसिंदुसुथाइपहिविहिणातसा
रथुइथुइयहंई जिणपूआहोइकायव्वा १ पंचाशकोः २ दानेविधिर्यथा आसंसाइविरहिदेतं सद्धारोमंवकचुइजंतो कम्मक्खयट्ठंति

अदिज्जादाणंसुपत्तसु १ आरंभनिअत्ताणं अकुणंअकारविंताणं धम्मट्ठरायचं सिद्दीदिंधम्मेकंमणाणं २ इत्थमुवत्तदेनुदाणंदाय
वंसुत्तवत्तिअविहीए आवश्यकनिर्युक्तावपि अतिहिंसंविभागोनामनायागयाणंकप्पणिज्जाणंअन्नपाणंदसकालसद्धासक्कारकम

णाणं इश्राप्रत्यक्षं तथा विधा। गिरिकांका त्रिंश स्वादोगत्यापाप्रसृपाप्यादि स्वरूपं वा विदधतीति अत्रापि दृष्टांत
स्तुरमिणिपुराङ्गादत्तनृपाद्ध्य। प्राप्त राज्यं इति चिंतापयाना वि। ना २ समकितं किंचित् पुनरापि दोषदुष्टं च प्रा
युक्तं स्वरूपं सम्यक्त्वं मलिनत्वं करोति यथा वातपित्तश्लेष्मादि। पश्चादादिकाः। मदिपितापश्चमनोरोगिणो याव
ते गुणं कुर्वंति वातविकारवर्जितास्तावं तदोषमपीति ३ तथाभीमति सम्यक्त्वं मिथ्यात्वासात् मिश्राधम। सद्भावं
स्वरूपगुणं दोषवत्समं करोति यथा श्रीधरस्य तत्सम्ब ... यथा राजपुत्रः श्रीधरस्य मात्रपि गोत्रात्मानं प्रकृत्या
लज्जकः। सोन्यादा स्नान। पाश्चात्य समभाव श्रीजिनश ... जाफलवंतानि जिनं यमु पूजयन्। अर्हत् स्वाति मातिसी
पयामास तां लक्ष्मी विसर्ज्यमत्र यति समस्तन्या ... श्रीजिनप्रतिमातां मम त्वं चा तदा य स्पष्ट पसु च्छिपन्न
तियत्तजयाद् एतावति द्वारे उच्छिन्नं रुतः। स्नात्वा ... वलामीति देवाहंत्रादि तिरोभव व्यापितनिस्खल॥
यावत्तमद्दाति तावत् तस्य तु शासनदेवता तस्य ... २ चकारातीयां लक्ष्मी प्रदमपिता मंदादच तातारत्नाउ
नागृतस्तम्य स्पष्टं लक्ष्मीरवर्ण तं तथा च तस्य जिनपूजादं ... राज्याधिकं च दृष्ट्यां अन्यदा कस्मा विमिथ्यादृशा। पाश्र्वेत
र्ममिश्रणात् लज्जकवान्तस्यापरिणतः। स्थापितं कवम ... कोप्यादकस्य समुत्पत्य यदा स्य प्रतिमां श्रीजिनप्रतिमा वन्न
लमासन स्वानामन्जय यदस्य कर्मा कस्याचित्। २ चंडिकायाः गणपाशस्यं च पूजीकारायितं चार्चयतिस्म तात्रुकाकृ
चंडिजीवः आयः सदन्मभगत्या गणादा पाशाप्यातं उ व काव्वतः तदाकालं जयितं च रातात्तु वत्सा। पाचलीलो

गायत्र्यात्य सरसम धुरंस्य ब वांछा विलसा। आनाकवि दूयधितस्तु गणात् श्रेरेना रयात तेषाम ध्यञ्ज लित कदयार
कुमत्यपि वति २ अन्यदा तस्को देवस्य यूसम वस्नं मुषिते ततः स्तुवाचात्या वत्ता देवी दक्षमणिंमा विषयस्त्रा वत्मा पि
न लात कमाल्लपापि आगता लाजनस्या पि संदर्दः। पद्यात तातातिउ रिखतः सश्रीधरस्य पादवानामध्ये दिनत्रयं
कतात एवाम सन्नि। ब्रती एव छित दिवा प्राउ स्वयज्य। लो किमर्थ मेवं लंघन्न यो स्मा न स्मा पो। लक्ष्मी मे दत्ता
तिमो वक्तं ततः कुलादृश्यावि ए उ प्रमदयुतं। राप्र ... मुक्ति ए तादेवा स्व वा ला इदा सं ति विलक्ष्या द्युदस मा
नीयद्वया पूज्यमाना। मतितता प्राप्त देवा। स्मि वा मित्र। ... स्पाउ गणाञा यमि का शाव न वेलाक सो इष्टप्रदा लक्ष्मी
चंडिका पाद चद्दल यानः यम तस्या तो इदास्म ... ति यः स्पो दासनिविष्ट मत्तेर्व पूज्यते यान्नाप्त्ता
पिइ ए तस्मात्ली इष्टा शासनदेवते व दात्री यथा प्रमा ... पिलक्ष्मी प्रदे नंदने एवं देवानां ए रह स्पष्ट प्र। मरामि
कर्मचारी धारा विचाणाड् तत् ततस्तु शासनदेव्या हस्य ... लो। पुनरपि श्रीधरः मूर्ध्न विशिर्मा लिरखिल देवि स्तवापिहि व
वधामत मताश्रम समवाीनता प्रष्टुं काऊक यन्ना। श्रीजिनं शजियमि तदा त दृष्ट्वा गणसर्वा। महत्त्वयः स्फुरत् प्रति एते दिवे
गणश्री जिनास्य पूजयां गविताप्य वाप्याते ताता देवानां मध्याधिदेवता तं श्री जिनम का ग्रत्न स्या चैत्य दिल स्मा स्व
ख्या देवाव ततः तातायचादीन् सविनय स्पष्ट दाधि पूजाश्री धरान्निचल चित्त। श्रीजिनमाराध्यतिस्म ततस्तु शासन स्तुग
रत्न कोटीर्दात्तस्म ततस्तु संघं जिनार्चनं जात् सौ श्रियः सत्ताला च्याम फलं यस्य दूनं विस्तरवो कातिता जनंचाज निपत्य प्रनरा

DR. BHAU DAJI

मन्नसिद्धिकृइति ॥ ८ ॥ अथ गाथाष्टकं खलु सर्वे जिनेन्द्रस्य कायमनाक्षुण्णंतरालेमिश्रंधर्मव्याधत्ते सचधर्मस्तस्य तत्रापिनाव
गुणादोषचतुल्यमतनोति तथाहि तस्यपाधनादित्तानिस्त्राद्दृष्ट्या दौर्गत्यदुःखाद्यवाप्तिश्चदोषःशासनादेवावचसाउन्न
यो जिनधर्मस्तत्कार्याद्धिप्राप्तिःसायुगःगुणदोषयोस्तुल्यत्वं चात्रव्यावहारिकमवगंतव्यंततःउन्नजिनधर्मकाम्यप्राप्ति
त्तावाप्तिसुखलक्ष्मीलाभरूपायुगः प्रायुक्तादोषणंतुल्यइति एवंमिश्रधर्मस्यतत्कारिणांफलत्वेपिवल्पयुगादोष
कृत्वं यथार्हनावनायं दृष्टांताः अपिनंदमणिकारादयोय माईदर्शनीयाइतिद्वतीयोषधदृष्टांतदार्ष्टांतिकभावना ॥ ८ ॥ ३ ॥
किंचित्तुनारोषधं अन्नयरादि अंति गुणादोषप्यार न्यतरमधिकंरचयतिप्राक्त्वाछिलक्किलोपः तत्रकिंचि
दोषधंगुणमधिकंरचयतिदोषंतुनःस्वल्पं यथा कफपित्तज्वरिणःशुण्ठ्यादिक्वाथःसहिकिंचितपि
त्तंप्रापापयति परंपित्तस्यतुप्रतीकारत्वात्स्वल्पो दोषः श्लेष्माणंतुशामयति खलुवज्जणःश्लेष्मणा
तुप्रतीकारत्वादिति तथा [illegible] विधिविधिनापुनि विधिनाहानतयाक्ताधर्मःपारिशेष्याज्जिनप्रणीतोऽन्यत
रगुणादोषवाप्राक्कृप्ततिपादितंस्वरूपमधिकंप्रथयतीति तत्रविधिहानस्तुक्ताध्यःविधिकलुषिताधर्मइतिप्रतिपत्तव्य
तत्रविधिर्नामयमात्मेयंशोधितप्रमादादिकः अबाधाम[illegible] ८ शिल्पमाझर्यकदायरसऋस्त्रीतुतापदेलाविधिगौरवा
णिच प्रमादमानोऽक्त्यःकल्मगतिः श्लाघाधिताधास्वकृतमलाशम १ अत्रविधिस्वरूपं वाच्यं द्वत्रयततउन्नरवि
धीतिपदमर्दता तन्नूनाधिकधर्मनिष्ठानकरणविषयतयाव्याख्येयमिति सवाविधिःसामान्येनक्षिप्त अतीवकषायाः न

गादिमात्रोदूःकायवाङ्मनसोतीवदुष्प्रणिधानादिजनितश्च तत्राद्येनाविधिनामिश्रिताजिनधर्मास्तुबहुंगुणंकरोतिस्वल्पंपुनर्दोषंश्री
जिनप्रतिमाया स्नपतिनप्रधानाधिरोपणाद्यविधिप्रजाकृतोमादत्यसेवकरकंडुतृपादीनामिव तेषांहिमकुल्मातंगकुलजन्मप्राप्त्यादिरू
पोदोषःस्वल्पःतत्र बालएवमहाराज्यकुलप्राप्तिमात्राजासुखसंपल्लब्धियावमरवाविक्रकेवलज्ञानाद्यवाप्तिलक्षणोगुणःपुनर्बहु
स्तस्मात्कर्मादितिद्वितीयोषधदृष्टांतदार्ष्टांतिकभावना ॥ ४ ॥ ८ ॥ अपरंपुनरोषधंस्वल्पंगुणंबहुंचदोषंतनोतीति यथाकफपित्तज्वरिणःसि
तागडूच्यौषधंतद्धितस्यपित्तप्रशमनरूपंगुणंस्वल्पंकल्पयतिदो षंतुबहुंश्लेष्मवर्धनात् श्लेष्मापुनस्तुप्रतीकारइति तथाद्वितीय
संगमातनाविधिनामिश्रिताधर्मःस्वल्पगुणंबहुंचदोषंकरोतीति यथामतिदानंतपःसंततमात्मस्यादितस्मान्नपमस्वर्गक्रियावाप्तिरू
पोगुणः स्वल्पांसमसप्तद्वारादिदुर्गतिप्राप्तिरूपो बहुदोषइति अन्यान्यपिनिदर्शनानियथार्हमत्राम् ॥ ८ ॥ तार्यविद्यानीतिकृता
पंचमौषधदृष्टांतदार्ष्टांतिकघटने ति ॥ ५ ॥ ८ ॥ अपुनरयंतिकिंचि दोषधंन गुणंनवदोषंतनोति यथांताव [illegible]
स्तन्योधर्मोनिगुणंनवदोषंकरोतीतिप्राग्भावनाज्ञेयेति षष्ठौ षधदृष्टांतदार्ष्टांतिकयोजनेति ॥ ६ ॥ इतिषड्विधौषधनिदर्शनिताध
निदर्शनिताधर्मस्यफलविशेषंज्ञात्वाथतधर्मस्मिन्प्राज्ञलवरिपुजयश्रियेमतंते १ इतितपागच्छेशश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदे
शरत्नाकरप्राच्यतटेचतुर्थेविभागसप्तमस्तरंगः ॥ ८ ॥ ७ ॥ उन्नरोषधदृष्टांतेनविधिमाश्रित्यचतुर्भंगीमाह गुणइदोसाइदिअइदोसंगुणंवज
-३मरं× ईवइदऊना अप्प१ बहुउरमहवइविहिदीणरंजंतिबधम्मावितरवदा १ यथावदंदत्तिंवउत्तमिषधंक्रमात्गुणणदोषांहिअन्तिश
रूतत्वाहितन्किलोपःदोषंगुणं वोधिकंकरोति अपत्तिदितरंस्वल्पंच दोषंकेवलंउतकेवलंगुणं वेतिधंतथाहि किंचित्दौषधंगुणमधि

×ऽलिमवहि ऐ.कषलग ऽपीक्वाथः नादिदा [illegible] नापित्त [illegible] शुण्ठी क्वे [illegible] मवःउना [illegible] लिमानमावं निमीनीत तथा ३.५

कंकरोति दोषपुनः स्वल्पं यथा कफपित्तज्वरिणः कुपथ्यादिक्काथः स हि किंचित् पित्तं प्रकोपयति परं पित्तस्य सुप्रतीकारत्वात् स्वल्पो दोषः श्ले
ष्माणं तु शमयति खलु बहुगुणं श्लेष्मणो दुष्प्रतीकारत्वादिति । २ किंचित्तु न दोषं धत्ते दोषमधिकं दुष्प्रतीकारं गुणं तु नः स्वल्पं यथा कफपित्त
ज्वरिणः पर्वसिताग्रद्राक्षौषधं तद्धि तस्य पित्तोपशमं निर्माति परं श्लेष्माणं पुष्णाति तरां स दोषो बहुः श्लेष्मणो दुष्प्रतीकारत्वात् पित्तोपशम
रूपो गुणस्तु स्वल्पः तस्य सुप्रतीकारत्वादिति ३ किंचिदौषधं केवलं दोषमेव पोषयति यथापि त्रिकज्वरार्तस्य तद्दिने केनापि प्रलपतं त्रिदोषज्वर
प्रोत्पादितृह्व निवद्यमानो ष्टादशक्काथः स खलु तं विकारं विशि ष्य प्रकोपयति न तु नर्मनागपि गुणं दर्शयतीति ४ अपरं तु न दोषं
रागिणः साधारणं सर्वं प्रगुणयति यथापि त्रिकज्वरार्तस्य च दनादिक्काथः स हि तस्य तं विकारं शमयति न तु किमपि दोषं पुष्ण
तीति ४ अथ धर्मं तराणि वा यथार्थमित्र चतुर्भंगी निदर्शनीया नि ४ ७ . अल्पदोषबहुगुणः २ वविदिदीपु रूढं तु प्रथमा वित
दयतत्र राद्धं व्याख्याति अल्पदोषबहुगुणो नासार्वणवा ३ विधिनाहीनो धर्म इति त्रयोऽलदाः विधिना परिशोधप्याप्यपि
प्रति नयुक्तस्त्रेति वक्तुर्धर्मस्य प्राप्तवेक्षितोपधप्रकारेण गुणादा प्रकाशनवतीत्यत्र संबंधः तत्र प्रथमो मौषधवदल्पदोषविधिनाहीनो
धर्मोऽल्पदोषबहुं च गुणाश्रयः फलप्रदानलक्षणं करोति यथा रामादीनां क्वचित् सन्निवेशे क्षत्रियपुत्रा स्वर्गं गामवामे संग्रामे शौर्यावे
क्रीडिता ग्रामाद्बहिः प्रतिमां प्रतिमासु निमेकं गलत्प्रोछनं दद्दत्तु । ज्ञाता तु कंपाप्तेतत्लोचना कंटकमकर्षत् तत्रैकस्तु पादस्वात्तत् तस्य
प्रधिरुह्य द्वितीयेन तृतीयेन दस्वावलंब्य तं त्रियाद्द्रव्यं संग्रहीत्वा यथा तत्र कंटकं कर्षतावामन स्य तु निःस्वत्वं धर्मा श्रयप्रयामेनुवि
तत्वं मनागरत् ततो निरत्वान्ते मिथो जयः अस्ते तु पतस्य पुण्यस्यास्माकं किं फलेनाविः तत्रिकादसिद्धो वेम मतावक्षरात्यव वत्तु पदकवे १११

नत्ते द्वितीयस्तु तं निवार्यो विवान् स मेतस्य पुण्यस्य फलं निष्कंटकं राज्यं लावि तृतीयः कंटककर्षकः तु न स्वादीत्वं धेयं विधपुण्यफ
लस्य प्रमाणं न क्रियात इत्यादि । ततस्त्रेष्वाद्यधर्मं किंचिदाराध्यापि स्वर्गे वि भरेंटुकाराम करीवत् व संग्रामस्त्यपनामा रूपः वामनः तु
णाद्रूनामा रूपोऽभवत् यस्तृणं वन्दाबलव वज्रवलनवां स्वमरूपद्वीपासाम्राज्यमनन्यसदृशं भुक्त्वा प्रासादनिष्पत्तिगृहे नत्वं ततश्च्युत
श्चक्रवर्तिनिर्मितप्रासादं जिनप्रत्येनाकेवलः सिद्धिसामाज्यं तयं प्राप्नोति यरेप्रायस्तद्गुणाकरणात् प्राप्तिं यत्पिव प्रापितं सेवाचं प्रापस
इति धर्मं तत्रधर्मफलमादहत्तत् प्राणादयादि अविधयः स्व ल्पकषायत्वेन विहितत्वाद्व तत्स्वल्पः अविधियुक्तविधिहीनया
स्थिकार्थवृत्तेय । ततस्त्रिरामाद्यैर्यनुष्ठाल्पदोषविधिनाहीनो धर्मो कषितत्रकंटककर्षणरूपः कर्तातेन धर्मेणा तपोक्रमात् पुत्र
वरात्पितृगंगमंकावश्यो पेदोपः स्वल्पो व्याधये गुणस्तु बहुर्यतः करिणोऽवधिज्ञान श्रीसम्यक्त्वमूलद्वादशव्रत
श्राद्धधर्मस्य प्राप्तस्तुतस्फलाप्तिः द्वितीयस्यापि राज्यानंतस्वादि वैराग्यकेवलज्ञानाद्यवाप्तिः तृतीयस्य तु जिनप्रतिमादर्शनाजाद
स्मे पि केवलज्ञानाद्यवाप्तिरिति निर्वाचितः प्रथमोपधदृष्टांतः । १ । ७ । ॥ तथा द्वितीयोपधव दुर्जनाविधिनाहीनो धर्मः स्वल्पगुणं च बहु
वदोषं प्रथयति यथा संप्रतिदानो धर्मः केशवाबानां नवानामपि त्रिखंडसामाज्यप्राप्तिरूपं स्वल्पगुणं करोति तदनंतरं वश्यनरकदुःखावा
प्तिलक्षणं दोषं न वर्द्धितं एवं ब्रह्मदत्तचक्र्यादयोऽपि दृष्टांतायथार्थं तत्त्वयं वाच्याः निदोंषविधिश्च बहुतरलालादिकपायस्य
यावन्त्ये २ तथा सार्वणविधिनाहीनो धर्मस्तृतीयोपधवत्केवलं दोषं करोति । यथा तु सदमतपः यथा वा मरीचेर्धर्मं निजातिमदनकविला
इतेपि इदयं प्रीति ॐ चंकोनवदूपितः तथा चागमः इत्थमिगणइत्ताण मिरीई दुक्खसागरं पत्तो त मिन कोडाकोडि सागरस सिनाम

ष्ठिन्नाणं १ तम्मूलं संसारो नीआणा अंचकासिनिवइंमि इति तस्यानंतरत्नत्वप्रसाया स्वर्गतरपि मिथ्यात्वमलिनत्वेन दोषरूपत्वमे
व तत्त्वं यथा श्रीप्रसन्नचंद्रराजर्षेर्दुर्मुखवचनाद्रौद्रध्यानपरस्य यथा कायोत्सर्गः श्रीवीरजिनेन सप्तमनरकपृथ्वीगमनहेतुरुपदिष्टः वि
तथाचरणं ह्यः विधिस्तेन कायोत्सर्गादिषु रौद्रध्यानादेरविधित्वं स्फुटमेवेति किंच एकोपि कश्चिदविधिस्तीव्रकषायपरिणामप्रयुक्तः शो
भानसर्वानपि विधीन् विफलीकरोतीति तेनैकेनापि कलुषिता धर्मः सर्वविधिरहितो वक्तव्य इति अत्र च यथा दर्भपरपि दृष्टांतो न्यस
नीया इति तृतीयौषधदृष्टांतभावना ३ तथा तुरीयौषधवत्सर्वेण विधिना इष्टो धर्मः केवलं गुणं वांछितसकलश्रेयः शाल्यादिलक्षणं
प्रणयति यथा विधिनाराद्धैकदिनचारित्रमपि श्रीपुंडरीकर्षेः स वार्थसिद्धिसुखसामग्राज्यप्रदमभूत् श्रेणिकभूपस्य च वर्द्धमानसंग
मस्य दानं श्रीकुमारपालनृपादीनां श्राद्धधर्मनिर्वाहकत्वं श्री पर्युषणातपश्चेति अन्यान्यपि निदर्शनानि यथार्हं वाच्यानि किं
च एकोपि कश्चिद्विधिस्तीव्रशुभपरिणामप्रयुक्तः सर्वानपि विधीन् समर्थयतीति तेनैकेनापि विधिना धर्मस्य सर्वविधिपरिष्ठ
तत्वं ज्ञेयं यथा देवपालप्रभृतीनां जिनपूजाधर्मः संहितपंचगाथा तत्त्वादीनां जिनपूजाविधेरकृतपूर्वविद्वना संयोगात्वंश्वेतवस्त्रा
दिविधिविकलोपि देवमन्यविधानं लोको इति दार्ढ्यकलितहृदयभावशुद्धिरूपविधिना प्रबलीकृतः सद्यो नगलिराज्यादिसुखसमृद्धि
प्रापणानंतरं तुरीयभवोत्तरसुखसंपत्समर्पणात् सर्वसंपूर्णविधिनाराद्धइव पंफलतीति स्मेति ॥ ७ ॥ विधिविराधनादिति निकषः द्दिष्टमे
पि निष्टिंतफलविशेषः करीकृष्णविधिः इदमनंतरपर्वामोदजयश्रियं वेत् ८ इति तपागच्छ श्रीमुनिसुंदरसूरि विरचित श्रीउप
देशरत्नाकरप्राकृतटीका चतुर्थांशे अष्टमस्तरंगः ८ ॥ उक्तौषधदृष्टांतेन प्रकारांतरेण धर्मविचित्रतां मातंगीमाह ॥ दोसं १ गुणं च अप्प ३ दितं ३ १२२

गुणं व केवलं जणा दोसं सइं कुणइ । तहमिच्छत्ताणाइं अविहिविहिजुत्तजिणधम्मो १ व्याख्या अथ धं चतुर्द्धा तत्रैकं केवलं दोषं करोतियं
यथा पैत्तिकज्वरार्त्तस्य प्रलपतस्त्रिदोषज्वरस्यास्य त्याज्यापथ्यप्रयुक्तो घृतादिक्वाथः १ अपरं गुणमल्पं करोति पारिशेष्याद्दोषं बहुं च यथा कफ
पित्तज्वरिणः सिता गडूच्यौषधं तद्धि तस्य पित्तोपशमरूपं गुणमल्पं करोति दोषं पुनर्बहुं श्लेष्मवर्द्धनात् श्लेष्मावष्टम्भप्रतीकारस्येति २ अन्यत्पु
नरौषधं गुणमधिकं साधयति अथ हि दोषं पुनः स्वल्पं यथा कफपित्तज्वरिणः पर्पटादिक्वाथः सहि किंचित्पित्तमुपविनोति परं स्वल्पो दो
षः पित्तस्य सुप्रतीकारत्वात् श्लेष्माणं तु शोषयति स पुनर्बहुगुणः श्लेष्मणो दुष्प्रतीकारत्वादिति ३ किंच नौषधं पुनः केवलं गुणं प्रगुण
यति यथा पैत्तिकज्वरस्य चंदनादिक्वाथः ४ एवं दृष्टांतस्य दृष्टांतं दार्ष्टांतिकमाचष्टे तहमिच्छत्ति तथा तेन प्रकारेण मिथ्यात्विमि
थ्यात्वसंबंधीनि यज्ञाश्वदानानि वा तद्रूपो धर्मो अविधिना वि धिनावियुक्तो जिनधर्मश्चेति चतुर्विधो धर्मो ज्ञेयः तत्र यज्ञरूपो
धर्मः केवलं दोषं पुष्णाति पंचेंद्रियवधादिरूपत्वात् उक्तं च दे वोपहारव्याजेन यज्ञव्याजेन ये थवा घ्नंति जंतून् गतघृणा घोरां ते
यांति दुर्गतिं १ मिथ्यात्विदानधर्मः पुनः स्वल्पं गुणं नवांतरकिंचिद्वे रगमात्रप्राप्त्यादिरूपं प्रथयति यथा लक्षविप्रभोजनकारिणो विप्रस्य
तद्दानप्रभावात् सेचनकगजीभूतस्यं तस्यादिं श्रेणिकभूपस्य पट्टहस्तित्वं लब्धवतां विविधलोज्यालंकारादिवा किंगुणः स्वल्पः मनुष्यत्वं दारिद्र
द्यं तिर्यग्गतिप्रापणादि च बहुर्दोषस्तेन दानधर्मेण विधीयतेस्मेति तथा अविधियुक्तोपि जिनधर्मो बहुगुणं स्वल्पदोषं च करोति यथा वामन
स्थलीवासिश्रेष्ठिनः सकषायो जिनपूजाधर्मः मत्कुलाचारं ते तत्कुलानिरूपं दोषं स्वल्पं पुनर्जिनधर्मप्राप्त्यादिरूपं गुणं च बहुं चकार मेतार्यहरिके
शबलप्रादयोपि दृष्टांता ज्ञेयाः ३ विधिप्रयुक्तोऽर्हद्धर्मः पुनर्गुणमेव कुरुते यथा नेंद्रादीनां पतज्ञावनाद्वाप्राप्य गाथाः स्तां ज्ञेयाः ति धवा

मनस्थलीमश्रेष्ठिकप्रायया वामनस्थल्यांजिनः कश्चिद्धनाढ्यः श्रेष्ठीवसति चश्चारस्मसमस्तुता तस्यावासंतुर्यस्य मौक्तिकरत्नानि पेटारत्नस्थितानि तत्रै
व चांद्रवालयः अन्यदा पुत्रस्तु अन्यस्य गृहद्वारि श्रेष्ठी जिनार्चनाय चतुर्थस्यां गतः सर्वपेटानां तु परिवेष्टिकां अपश्यत् ततो मृदुवाचा पु
त्रानाहूय पेटोपरिवेष्टिकामोचनं तालकादियत्नेन किं इति पुत्रस्य वारयत् एवं द्वित्रिनिवारणेऽपि सति रहः एकः खेलीलया तथैव वेष्टि
कामोचनेऽन्यदा श्रेष्ठी जिनार्चनार्थं तत्र प्राप्तस्य वेष्टिका परपन्नस्थलापरि किं विस्मारो एम ताजिनान्नर्चयेः श्रुत्वा वंदनां तत्र देवान्छिपद्यप
ल्यां पल्लीपतेः सुतोऽजनि क्रमान्म्रातपल्लीपतिपदं पंचशतीचौरस्य ततः पादश्चौर्यं कर्त्तुं वामनस्थल्यां प्राप्तः प्रतिष्ठन्नत्र चतारन्नाप
टाः पश्यन्नत्राति मंस्यापी तं संप्राप्य वक्रं तं सरोषधर्मं निंदन्नत्रिव जिनालयागस्थितश्रेष्ठीनमस्कारध्यानपरः चौरस्तु निशान्ते प्रातस्
तेराज्ञाऽऽगमः राज्ञा दृष्टः संप्राप्य वर्त्तालिज्ञानमवादीत् तत सर्वेषां विस्मयः ततो राज्ञा अवधः प्रपद्य त्रासपवत्स्वदधामी
वरक्तं विरंध मंसूत्वा वसरदीक्षां प्रपद्यांकवलसुपार्ज्य सिद्ध ॥ ३ नानाविधमनधर्मविधीश्च तु दृष्टैषधीयदृष्टांतवशान्नि तु
ध्यंतमाद्रियधं तु परीक्ष्य ये नरणां तिलावारिजयश्रियोव ॥ १ ३ ५ तितपापप्राच्यतात दृविमिस्तुद्विगामित्र चतुर्थे ज्ञानवमसंरंगः समाप्त
श्चतुर्थोधिः ग्रंथाग्र ५६२ अक्षर १७ नतुसमाप्तो वसंवरसंचितः शर्थन्निधानं प्रथमतटं ३ अथ मध्याधिकारः अथोचितकाल जीव
नावश्च संपयालादेविगवाइकामलपइ जोधम्मो नयदतं सिवयं ३ व्याख्या नयदतं सिवयमिति तं दुर्लभं नतरं धर्मं सजानाति तत्र धर्मं तु सेवायां ततः॥२
मे वा तरद्वपादिवदाज्ञामारमाराधयत प्रयत्नकृतधियइत्यर्थः एवमाराधनाद्वत्तमसिद्धिस्तु धर्मं विशेषयति सिवयमिति शिवं नाम निर्वि
तविघ्नवापच्छदासनानंदसुखसंपदमस्फदयलक्षणोनववामंयावन्नदवमा नेपुनः शिवं निःश्रेयसलक्षणं दानंयस्मै अथतत्स्यकुर्लभत्व ११३

भवप्राप्तत्वियति अपित्यादि यो धर्मः सर्वविरत्यादि रूपोऽलभ्यमइति क्रियायोगः क्व क्षेत्रादव अल्पक्षेत्रे क्षेत्रमह्ईलाकादि तत्र
प्रतिपत्तिमंगीकृत्य सत्त्वपल्लीकएवं तत्रापि च पंचदशाकर्मभूमिषु वा यतः पंचदशाकर्मभूमिजं मनुजाएव सर्वविरतिं प्रतिपद्यंत इतियच्च
पि संमसुआणं लोला उद्वेच आदअतिरिअलोपअविरइमणुस्सालाप विरयाविरईअतिरिपसु १ इत्यागमे सम्यक्त्वश्रुतयोस्त्रिष्व
लोकेषु विरताविरतस्तिर्यक्षुच प्रतिपत्तिः प्रत्यपादि तथापि सुरवर्णाविषयत्वात् दुर्लभत्वेन नारकाणां वेदनाव्याकुलत्वेन तिरश्चां विवेका
भावकलत्वेन वनतथा धर्मसामग्र्यभावः तस्माद्देवविचक्षे वेदतयावो कं दे वातिमयपमत्रा नेरईयाविवि दृढः खसंतत्रा तिरियावि
स्वगविगलामणुआणं धम्मसामग्गी १ इति तातामनुष्ये एवं धा मस्यविरत्यादलमिति दल्पक्षेत्रे इति संगतम् भवति एवं मस्यप्पा
गमविसंवादः परिहरणीयः तथा कालस्त्रि अल्पे इति वि शे। षणस्यं लावपदेयावदनुवृत्तेः अल्पेकालेकालस्याप्तत्र लरतक्षे
त्रादधिकृत्य विवक्षितः सवसुखमसुखमादिः षोढा तत्र विरत्य दिर्धर्मतिअपिप्पिणी ह्यो कालयोर्दुःषमसुषमायां सुषमायां
च कियंतं समयं यावत् अवसर्प्पिण्यां पुनस्त्रिषु सुखदुःषमायामे। तं दुःषमसुषमायां दुःषमायां च लालातू दशाकोटाकोटीसागर
मितायामवसर्प्पिण्यामुत्सर्प्पिण्यां वासागरकोटाकोट्यामेकस्यामेवलालाद्वाम्भल्पएवकालेलभ्यतइतियोगः एवमग्रेपिप्रतिपदं
क्रियापदयोगः कार्यः तथा चागमः सम्मत्तस्स सुअस्स य पडिवत्ती अवुदिविकालंमि विरईविरयाविरईपडिवज्जइ दोसुतिसुवावि
३ यद्यप्येतेषुपि कालेषु सम्यक्त्वश्रुतयोः प्रतिपत्तिरुक्ता यतः सुखमसुषमादिषु पिदेशोनपूर्वकोट्यायुःशेषाः नराः सम्यक्त्वश्रु
तप्रतिपद्यातनाधिकायुः शेषाः उक्तं च वर्षाणि सुसमसुसमाइसु पुव्वकोडिदेसूणा अमेमापडिवज्जंति त्ति दुःषमदुःषमाएकेपिविल

या मिथ्यपिममाक्रमात्रप्रतिपन्नाकश्चिद् स्यादपीति परंतथाप्यत्रविरलादविशिष्टधर्मस्यैवाधिकृतत्वात्तस्याचाल्पत्वाच्चनातनव्य लि
वार ।। उक्तनीयमतितथाअल्पजीवष्टिष्याष्टिषुदेवाबमानेषुविविधेषुपिजीवेषुगर्भजपर्याप्तनवमिद्विकषु क्षपाक्षिककर्मत्रमिजम
नुप्यस्यैवतत्प्रतिपत्तिः तथाअल्पेलाविचत्ति नावस्थां तेनागच्चप्रवर्द्धमानशुभपरिणामत्वादिः तथाचागमः निद्दाइलावर्तविय ज्ञाग
रमाणोवतुएहमलयुरंप १ वद्देतपरिणामे पडिवज्ज इमावतनुमन्नयरं पमवरवहिट्येमि विदायेतिनकिंचिपडिवज्ज २ यद्वाद
र्शनश्च वणादिलवि तकंपाकामनिर्जरादिर्वा तदुक्तं द्विष्ठश्च मणुन्नए कम्माणखपकपतवसामत्र मणवयणकायजोगेत्र
पमात्वलक्षणवादी अपिव अणुकंपकामनिज्जरबालतवेदा णविणयविलंगा संजोगविप्पत्तेगे वसणूसवइट्ठिसक्कारे ४
विज्ञमिंदिवतदइंदनागेकयअनपुष्पमालखुपंसिवट्ठमक्त रवणिनातग आतीस्दमन्निलापुत्ते ५ एवंदृतस्यचलाव
स्याल्पष्ठेवांगि सुःल्पकालामवसाडुर्लाविापलब्धुर्भक्तिमेव ल्पत्वमितिकिंच संपयालानेत्ति संपदिस्मातुप्पलत्वादिः य
दागमः माणुस्स खित्तजाईकुलरूवारोगमाउअंबुद्दी सवणुग्गह सद्दासंजमोअलोगमिदुलदाइं १ इतितस्यालातो तथाविघ्याइक
मेत्ति विघ्नानांधर्मेऽन्तरायलूतानामालस्यादीनामतिक्रम तदुक्तं आलस्समोहवन्नाथंनाकोहापमायकिविणत्ता लयसोगाअन्नाणंव
क्कवकक्कुदलारमणा १ यद्वाविघ्नाःप्रत्युधमणिःपिइमावादयोधर्मव्विषिणोवा अधिकमेहादिधमणिवा अन्नाधिप्पदिवेपिय२
मायश्चवबुक्तज्ञाधंसयणपधूणादसबलतिविः ३ मतिपत्तिवाणएनायरणअस्मइपमायाःअपरमधम्मयाणिजीवाणं तत्पंटाक्ति
णादिवंधनत्रोटनादतिक्रामवंयालस्यतइतिप्रायुत् अतएवदुर्लभतराधर्मइति धर्मविलाद्यतिमुदुर्लभंतवेसवेषुरस्मिन्नदियेप्रमा ११४

दिनः तेषामशेषाःसुरवसंपदः करस्करंतिलावारिजयश्रियामदः १ इतितपश्रीमुणमध्याधिकारपणंशेधर्मडुर्लभताविचारनामाप्रथ
मस्तरंगः ॥ १ अथधर्मस्यदुर्लभत्वंप्रतिपाद्यनरत्नवतद्विपर्यायप्रमायतदवद्यमेबद्धदाभिप्रतिपादयन्नुपदेशगाथामाह रयणाय
रंमिपत्ता रयणगाहणेपमत्तअपमत्ता जहबहुअलललालंदतिइयनरत्नवधम्मे १ एतादवविप्रार्यति देवातणएफलश्वेदणव
रयणायरगयपमत्तअपमत्ता अणुबहुबहुतरवबहुतमधविद्दागइयगइधत्तिआधम्मे १ अस्यव्याख्या देवानूदेवतानि योगा
त आयतेतिश्चष्टस्यप्रत्येकंयोजनात् रुणाकरफलाकरश्चंद नाकरश्चलाकर४गतायइतिनरइतिवाध्याहारात् यथानरा
प्रमत्ताअप्रमत्ताश्चथष्ठानप्राप्ताआकरक्रमेणाणुबहुबहु तरबबहुतमधमुरवलालातवंति इत्यमुनाप्रकारेण गइधति
यत्ति नारकाःअमरस्तिर्यग्ञवगतिवतुष्ट्यगताजीवाधर्मेप्र मत्ताअप्रमत्ताश्चलवंत रपप्रापानुक्रमगतिक्रमेणाल्पबहु
बहुतरबबहुतमधविद्दागालवंति विद्दागःसुरवफलग ताविशेषः सचाकस्मउष्ट्रिकमादकैकस्मिन्नाकरःप्रमत्ताप्र
मत्तयोर्द्वैयः गयइत्यत्रविलक्तिलोपःप्राकृतत्वात् इत्यक्षरार्थ त्याऊना अथास्यागाथायाविस्तरतोतावनाकस्मिंश्चित्पुरेनाम्ना
सवकिरपन्नानांकपियक्षादवाश्ववारस्त्रणाद्याकराधिपश्च तत्सुप्रतालीषुपापप्रियपुण्यप्रियअज्ञानप्रियज्ञानप्रियधनामानोनि
ज्जरत्नवानुवसंति तेवमप्रत्ययाआराधनाप्रकारउसारणयानुसुलासुलानाकरानदइतातत्रवेषेपुरुषाःकर्मजीविनोवसंति त
त्रवेद्दास्वामेकःपापप्रियनामाद्योयक्षःपश्चवधादितिराधितंसुष्टोमार्गितस्वायथालोदवक्षाप्याकारमुंव पुनरानयत्व मोपिद्यायत
कठिनातिशीताश्नतीक्ष्णशिलाजालमुपुष्टममाविक्कक्षातरकर्करातरवुःसंचरं गयानरुजलफलादिविरहितेतिःपत्रादिमर्वा

गीणतीक्ष्णकंटकविकटनिरंतरशाखोटकतरुदुर्गमं रुणाकरं दुर्गं गिरिं तौ तौ मोच तत्र चैकः प्रमत्तो विषमगिरौ रुणान्मादद पस्ख
लनप्रयास नीरुजा द्राक्षारस्का दिमानानि स्वल्पान्येव अपरस्त्वप्रयासाः स्वतः फललोभाद्बहूनि श्राकटमानानि रुणानि जग्राह। यह निःप्रया
गात्पुरे प्राप्तौ च तौ आद्यो द्रम्ममेकमेकाह्नेनैवनादि निर्वाहिकरमार्जितवान् अपरस्तु सप्ताष्टाद्रम्मात्मनः सार्धदिनानि निर्वाहिकराणीति मूल
तः पापपुरे वलानः प्रमत्ताप्रमत्तयामिथ्यास्तु पुरवविशेषः २ अथ परमात्म वुरुषात्मा द्वा त्यां उपप्रियनामा द्वितीयो यक्षो नानाकुसुम
दिपवित्रप्रजातपाजपादि दिशि राधितः पुष्पमार्गितः प्राग्वत् कश्माप्रनं तरुच्छायं रमणीयतम सूर्यस्फटिकादिमये आ
म्रकदलीराजादनजंबूजंबीरदाडिमतालतमालादिसदायु। फलालिरामरम्यतरुवरश्रेणिमूलगगनानामसरोवाप्यादि
क्रीडास्थानमनोहरफलाकरगिरिविवरे मसामग्रीकौ मसुवे तौ तत्र चैकः प्रमत्तो नानाक्रीडास्थानविलोकनखेलनया
फलाद्याघ्राणस्वादनशीतलतरुच्छायाद्यापादि प्रमादगमित बहुसमयः स्वल्पान्येव फलान्यमीमिलत् अपरस्त्वप्रमत्तः क्री
डादि यज्ञे पिवकुलानं पश्यप्रशाकटवाह्यानि फलान्यमेलयत् प्राप्तौ च तौ द्वितीयः दनिस्व उरंयक्ष निःप्रयागात् फलविक्रयेण व
×स्तु× द्योद्रम्मशतादि लक्षं पर्यन्तः सद्यास्तद्रम्मानुसारफलाधिक्यत द्विसद्राश्यपि एवं प्रमत्ताप्रमत्तयामिथ्यावहु विशेषः ३ अपरा संज्ञात्मा
मज्ञानप्रियनामा तृतीयो यक्षोऽज्ञानादर्वाक्पुष्पशमीमंजर्यादिपूजादिनाराद्ध प्रपोष्टेवमार्गितस्थ तेन वहदसद्रष्टकाकुलः स्यचंद
नद्रुमं सुपुटवहुकः स्वचंदनाकरगिरिं मुमुचात तत्राप्येकः प्रमत्तो विषमगिरिभ्रमणलग्नशिरोवाह्यानि स्वल्पान्येव दुर्लभानि चंदनका
ष्टानि लेभे ऽन्यस्त्वप्रमत्ततयांगिरिभ्रमणादिकष्टेः समः सर्वत्राक्षोद्यद्भूतबहूनि मारणिगोशीर्षचंदनादीनि शाकटवाह्यानि चंदनदारूणि प्रा ११५

पत् तौ चैव पुरप्राप्तौ चंदनविक्रये चैकश्चैव उरादीन् द्रम्मशतानि लेभे द्वितीयस्तु परालक्षान्पि द्रम्मान् आद्यः स्वल्पनी व्याव वदरंस्व
ल्पमेवार्जयतिस्मः अन्यस्तु बहूनी व्यासवलव्यवहारैः कोटीमप्युपार्जयतिस्म। एवं प्रमत्ताप्रमत्तयोर्हीन लाभे सुखलाभादीनामिन्यसिषो व
हुतमाविशेषः ३ अथ चतुर्थविशिष्टत्योद्वा त्यां ज्ञानप्रियनामा यक्षो मध्यमपुष्पपूजादितिराराद्धः प्राग्वत् पुष्टोमार्गितस्थः तेन मध्यमसद्रक्षम
मालासंकुलः ऽनंतरम्यक्रीडास्थानादिसुगंधविविधनिगूढैर्वज्रशतरादिप्रया मलत्यैर्वज्रविच्छिन्नघनताद्रम्मादिमूलैः उत्कर्षतः सर्व
कामितप्रदचिंतामण्यादिरूपैः रत्नैरंचितं रत्नाकरगिरिं प्रापितौ तौ तत्राप्येकः प्रमत्तः प्रयासलीनक्रीडाद्यासक्तस्सपोडनादिकरत्न
ग्रहणविधिमकुर्वन् स्वल्पान्यव असाराणि च रत्नानि लेभे प्र मादेनकान्यपि वा नागृहीत् कानिचिन्मार्गेऽपि वालक्षणप्रमा
दादः द्वारयत् अपरस्तु प्रमत्तः क्रीडाद्यूनासक्तो यथाविधि तपोजपादिकुर्वन् विधिनायहूनबहूनि साराणि चिंतामणी
सीमान्यपि रत्नान्यलब्ध तौ चैव पुरप्राप्तौ तत्रैकाम्मारत्नाष्टल्प दृश्यै रत्यप्रवरत्नागतं पुनर्ह्यार्जनार्थं तत्र ज्ञानपि मदतेव अ
प्रवांपमादादस्य्वीतरत्नो यद्वा प्रमादाद्द्रारितरत्नः उत्तरोत्तरं रवीव प्रवंचप्रमादैस्थिरं उद्याचावति। १ अपरस्तु चिंतामणिप्रभावात्सर्वत्रि
मिर्गोगमुखे विलिलास सार्वत्रिमिरवदानं जिनप्रासादादिसुप्रदेशे श्रीधनवापादिकस्वैः पुण्यप्यर्जयतिस्म महायशाः कीर्तिस्थाऽनंतसर्वे
धामाप्याशाप्ररणान्नमवे रपिसाव्याः सत्पुनर्ह्यार्जनातक्षांप्रदनां त्रि श्रितनित्यसुखानंदमयस्थिति। रत्नाकरप्रमत्तप्रमत्तयोर्मिथ्याव
हुतमोविशेषः ४ अत्र च चतुर्थपि पुगालप्रमत्ताप्रमत्तया द्याराव गंढ पितारतम्यहृतविशेषैः प्रमत्ताप्रमत्ताश्चबहुविधं ज्ञेया ला
नाअपि वंदतिहृतादृष्टांतना वना। अथ दार्ष्टांतिकयोजनामवकि रपन्न तुल्यान रमदः यह चतुर्दतुल्यानारकः सुरशतिर्यङ्गन

राधयुर्बंधकर्मपरिणामाः तेणादिवत्तराकरसमां नारकस्तुरः तिर्यङ्नरभगतयश्च तद्धः अष्टप्रकारस्य तुल्यां अष्टविधजीवाः प्रकृष्टा
णां बहुसंख्या लदवेपि जातिमात्राश्रयणादष्टविधत्वकल्पनात् तत्रह्यास्यां गुरूपदेशाद्यनपेक्षया पंचविधमिथ्यात्वविषयप्रमादादि
×२× पारते आर्ध्यमधर्मिमिदिकत्तु स्वार्थव्ययत्नपिष्टकर्मादिकृषिस्वरकर्मादिमहारंभहिंसादिक्रूरकर्माणि कुर्वद्भिः स्यां पापप्रिययशाराधनतुल्य
नारकायुर्बंधादिकर्मणां नरकस्तृणाकरगिरिवर्णितखरशिलोपलादिजावदनाद्युपमितयाग्रवर्णिताः नंतदुःखात्मकः प्राप्यात त
त्रविविधलिदेशविधतिश्चवेदनाभिराक्रांतियेजीविधर्मनामा पिनज्ञायातेति नत्राधिकारः तिर्यग्गतिरध्यानिग्रहलिः पापस्येवाः
ऊनादत्रवद्गुणार्जनप्रवृष्टोतकरणात् ततनयेनरिकेर्वद नात्तिरपिकिंचिद्धर्मोप्यर्जति ततएवात्रविश्कियंत ततस्तत्र
कारत्वत्यात ह्यस्यां वजातिस्मृत्यादिनामित्रादिप्रतिबोध दिनावांजिनधर्मोज्ञातां शशिराजादिवत् तत्रापिसम्यक्तमा
त्राधिकधर्मप्रतिपत्त्यादिनस्यात् तत्रप्रमात्त्रावेदनाद्याक्रांत तयाप्युल्यमवादेतगुवदिधानंकुरुते अप्रमत्तस्यकायिकस
मयूष्ट्यादिः किंचिदधिकं तदुपार्जितं फलमपिमृत्तुफलवत् किंचिद वाधिकंलनात इत्युत्तरवस्तुखलाला मिथः प्रमत्ताप्रमत्तयोर्वि
शेषस्तु श्रातानरकलात्धर्मदुर्लभतां विलाक्य नरलावपवधर्मः सर्वोद्यमेनसाध्यतङ्क्तपादशातत्वे १ तथाद्वौ उग्मौ मोउग्मप्रियपद्धेगो
व देवातयंनिबंधेड सरागतत्वसंजामाः अणुव्रतधरादेता संताबालतपंमिय १ इत्यादि प्रकारैर्बद्धसुरायुः कर्मणा वर्णितफलाकर
गिरितुल्यायांसुरगतौद्विसौ तत्रापियमिथ्यादृशः संगमादितुल्यास्तत्याद्विणायनादाप्याहरलयावाकुलादवतातुद्विदेवाच्चारधा
मदेशादिनियागादिभिः च विमानजिनपूजाजिनजन्ममहोत्सवादिशुभकर्माणिकुर्वणाअप्पपरिणतसम्यग्दर्शनादिधर्माणांद्वे ११८

र्नात्राधिकारः यत्तुप्रवर्तिवाव्यासाज्ञनाद्युपादशादिनावापरिणतसम्यक्तादिजिनधर्माणांस्तथपिनित्यविषयप्रमादाद्यासक्ताः स्वल्पमे
वस्वल्पनावादिनावांजिनपूजादिधर्मंकुर्वतां तेनरत्नवमूल्यलाभादिफलकर्मार्जयंति फलपोट्टिलार्जकवत् यच्चदृढ्लावाविषयप्रमाद ×तौ×२
द्यासक्ताअपिसर्वेद्यामानाद्यष्टंति तत्फलशाकटार्जकवदधिकं रत्नरलवल्लाभसुखाद्यर्जयंति इतिप्रमत्ताप्रमत्तयोर्बहुविशेषोनंत
बहुतारादवगत्याद्यर्जनात् नतु स्वल्पयापिजिनादिपूजयामृत्तुष्यादेवादिलोगार्दबहुपुण्यमर्जयंतिस्वविरादिदृष्टांतेस्वर्णश्रवण
त् देवात्तुमहत्यापिविरक्ततयापिकिंनायमाफलाकरमात्रदृ। ष्टांतस्वस्यनंतरत्नाकरदृष्टांतः तत्यात देवानित्यबहुविधवि
षयप्रसक्तबहुरूपा स्कनविकुर्वणजिनपूजादिकुर्वाणात्रा पिबहुरूपानमतविंताइत्येकजीवाश्रितविषयसेवादिकर्मसि
श्रितत्वातुततत्कृतजिनपूजादिपुण्यकर्मणानमत्तुष्यकृत जिनपूजादिकर्मविहितफलत्वं तथात्वस्य यात इंद्रस्याष्टे
ऽग्रमहिष्यः इंद्राण्यः यकैकावाग्रमहिषीबहून्यपिरूपाणिकु रुत यदुक्तं श्रीदेवेंद्रनारकेंद्रप्रकीर्णके चंद्रस्यात्रो सक्कस्स
देवरम्मोदेवीतं अट्ठकुत्तिनायव्वा इक्किक्का वियशत्तोवीसंवा। धत्तरविकियायंदेवं पगंवसयसदस्संअट्ठावीसंवत्सवसद
स्सा इ सक्कस्सादेवरण्णो देवीणंकुंतितदेवी इ ऽकतः १२८००००० पंचविंद्रस्यापिप्रवीचारवायांतत्ररविक्रियसर्वायज्ञेयं एतावद्भि
स्वरूपैनित्यं विषयासक्तपवेंद्रः कोपि द्रूपैजिनपूजादीन्यपिकुरुते ऽतादेवनावदपिस्वल्पस्यैव पुण्यार्जनस्यसंभवात् नरत्वंप्राप्य
सर्वशक्त्यायतितव्यमित्युपदेशरहस्यं तथाद्वौवाद्धमांसोअ ज्ञानप्रियपक्षेणैवतिरियाउ इय दहियउ मरदासमझोइत्यादिप्रकारैर्बद्ध
तिर्यगायुः कर्मणा प्राग्वर्णितं वेदनाकरतुल्यायांतिर्यग्गतौद्विसौतत्रचस्थधर्माऽनभिज्ञा हिंसादिक्रूरकर्मरताः सिंहसर्पादयस्तेनात्राधि

×।वतत्रग
मातमसर
स्या।।शक्ता
पिपवावा
रालिप्राया
यदप्स्मान
दानावंतिरू
पालानत्री
गयोऽयंत्न
सयाजनंग
मानवर्युक्त
र्दिलामर्वद
प

कारः ये तु उत्सिक्ष्य त्वा तीर्थकरादिदशनया वा प्रतिबुद्धा धर्मेयितंत तेष्वपि केचित् प्रमत्ता अप्रमत्ताश्च तत्र च प्रमत्ता स्वल्पं सम्यक्त्व प्रतिप
त्ति देशविरत्यादिकं वर्णायुष्मिन्नल्पर्द्धिसुरादि लोगान् जयंति अप्रमत्ताश्च शुद्धसम्यक्त्वदेशविरत्यादिपालयंतो महत्तिजीवगजादिव
×क× वुत्कृष्टतः सहस्रारकल्पमहर्द्धिसुरादिलोगान् प्राप्नुवंति एतयोश्च सुरगतिमाश्रित्य प्रमत्ताप्रमत्तयोर्वर्णितो विशेषः न चैवं कृतम
स्तीर्थकरचक्र्यादिपद सहस्राधिकस्वर्गसुखाद्यं न जनात् उपदेशारदस्यं च प्रायुत् ३ तथा शैवज्ञानप्रियपक्षे णपयई इतमुक्तसातं दाणरउ
दाणरउ सीलसंजमविक्कणो मज्झिमगुणेहिं मणुअस्स आउअं बंधइ जीवो ४ इत्यादि विधिवद्धमनुष्यायुःकर्मणा प्रायुक्तरत्नाक
रसमायां गतो प्राप्नोति तत्र चाये धर्मानलिज्ञाशैनाधिकारं धर्मालिज्ञा अपि द्विधा प्रमत्ता अप्रमत्ताश्च तातायुगुरूपदेशादि
नाप्रतिबुद्धा अपि प्रमादपरवशतया सम्यक्त्वदेशविरत्यादि सर्वविरतिं वा न प्रतिपन्नाः तत् प्रमादेनाऽगृहीतरत्ना इव ये
×ते× वते धर्मप्रतिपन्ना अपि मज्जं १ विसय २ कसाया ३ निद्दा ४ विगहा य पंचमी भणिया इति पंचप्रमादैः आलस्यरमोहरवत्ता ३
×त× पंसाधको वा पपमायद्द किविणत्तानयपसोगाएं अन्नाणा ११ पंच । स्केच १२ कुतूहला १३ रमणा १४ इति १३ काष्ठिकैर्वा निदानवत्तया
वा तापसश्रेष्ठि ब्रह्मदत्तचक्रि वासुदेव प्रतिवासुदेव कूलवालकश्रमण कंडरीक कोणिक श्रेणिकादिवत् मदारं तृपरिग्रहादि राज्यः सम्य
ग्धर्मक्रियासु नोद्यतं तत्प्रमादतः दोरितरत्ना इव च संसारमनरकपृथ्वीमपि यावद् दुःखानि लभंते कीकवाऽसारत्नाइ वाल्पसावकृत धर्म
णो विराधितधर्माणश्च वैरिकिल्बिषकादिष्वप्युत्पद्यंते तत्राल्पालागसुखादिवा प्नुवंति अप्रमत्ताश्च निरतिचारसारज्ञानादिरत्नत्रयाराध
कास्सारतास्पनविमानिकाग्रेवेयकानुत्तरसुरेषूत्पद्यंते आसन्नसिद्धिकाश्च केचित् शिवमपि लभंते प्राप्तचिंतामणिरत्ना इव सर्व ११७

केऽप्यतीता एव लभंते तीर्थ्याता नरत्वे प्रमत्ताप्रमत्तयोर्वर्णितो नामा विशेषः एतामव उपलब्ध सर्वधर्मकर्माणि महार्घरत्नचिंतामणिर
त्नप्रायाणि । यदुक्तं सगलवणाणं ठड्ढं सुरकेसामाइयाइ इत्यादि इयं गाथा पूर्वाख्यातेति प्रथमाप्रतिग्रहधिकृत्यध
र्मड्डिः प्राप्तां नरत्वे समवाप्य विज्ञाः धर्मे यत ध्रुवं निशं विशादयातोपगृहस्वं जयश्रियं वाप्य शिवं लभध्वं २ इति तपाश्रीसु
निसुंदरसूरिविरचिते श्रीउपदेशरत्नाकरे मध्याधिकारे प्रथमांशे गतिचतुष्टयधर्मस्वरूपविचारनामा द्वितीयस्तरंगः ७. २ अथ प्रा
ग्व्याख्यायां विस्तरं दृष्टा संक्षेपो नावबोधविसारिणां कि समर्थानां से । कैः पत्नीनामंतगत्वा यसं क्षेपेणाकरवन्तृ छय व्याख्यानाध्यं
सैव गाथा व्याख्यायते रयणायरंमि पत्ता रयणग्गहणे पमत्त । अपमत्ता जह बहुअलाभा लहंति इय नरत्ताविधर्मे
१ अत्र रयणायरं मीति रत्नाकरोपलक्षणं सर्वितानरत्न यहणंतादियाज्ञानेवं यथा दीनरोगमत्तोक धर्महि
षितन दृष्टे पेणसावधिकदिनमासादियावत्तां द्यानरत्नाकर विषमगिरिप्रामोसमतित रत्नाकरं शक्रवाकृद २ मा नष्टणोबु
पापोसोऽस्मश तदष्टकं अवलसाते अतस्मगुत्तरवलात्तोसिवश्च विशेषं पवं नरकगतीक धंचित् प्राप्तबोधयः प्रमत्ता अप्रमत्ताश्च
द्व दना विद्धल तथा प्रविशुद्धः १ किंचिद्विशुद्धसम्यक्त्वमाशर्जितपुण्यानंतरं प्राप्तां अनुमेव विशेषसुखादिलक्षणमाकर्ण्य
द्वयामिथश्च लभंत १ तथा फलाकरसदृशोदवत्तावपि प्रमत्ताऽप्रमत्त नरवदूसम्यग्दृष्टाफद्यता अनुद्यताश्च विषयक्रीडादिसि
श्रव्यल्पवत्त जिनपूजादिमात्र पुण्यार्जनानुन रत्नावत्तं विशेषं प्राप्नुवंति बहुसुप्रसोगरूपं प्रायुत् २ तथैव वंदनाकरतुल्ये तिर्यग्
त्वावक धंविज्ञाति स्मृत्यादिना प्राप्तबोधयस्तिर्यचः सम्यग्देशविरत्यादिप्राप्य निरुद्यमाः सोद्यमानश्च नरत्ना वाऽल्पर्द्धिकसुरत्वा

×/धुकम×

दिप्रमाद्यावश्यकप्रारोक्ताष्टमदेवालोकसुखप्राप्त्यावंबहुतरंविशेषमासादयंति ३ इत्युपलक्षणसूचिताकरत्रयलाक्तायथाव
रत्नाकरपक्षामारत्नग्रहणेप्रमत्ताऽप्रमत्ता ऽऽ अपुरागताबहुमलालंमप्रमत्तलालाप्स्मयाद्यानिरूपंत्याऽधुनादिवद्देशावायकत्वा
दयत्वलालंवा: बहुवलालंघासुवंतीति तथानरत्नावपासाज्ञातधर्मणोऽपि जिनधर्मेप्रमत्ताबहुमलालंनरकार्ध्यर्जनाऽसुखहानिउ
:खसमुच्चयरूपंमः प्रमत्ताश्चबहुलालंघलेकिशिवसुखप्राप्तिरूपंलभंत इति० तरंगः २ अथनरत्नवस्पष्टकृतरत्नैर्महार्घ्यंत
मिरत्नाकरत्वामवदर्शयति सगलवज्जाणं बद्दंमुखकंसामाइयाइ दिवाउं रज्जाइदइस्कुआंदाणाइपंतिमणुअस्से १ व्याख्या आ
हिवादिविशुक्कस्स नीसासुसासयगगोपाणसत्ताइमेघोवा मोविसत्तयुणोलावा १ लवसत्तहत्तरीपंहोइमहुत्तोइमंमि
प ३ इत्थकाघरूपात्मसप्तलवान्यावध्यानेषष्ठंवतपोमे कंददाति यद्यंतुनरसुराणांप्राग्लवसप्तलवप्रमाणं:
ध्यानंषष्ठंतपोवासमंतविष्यत् तदातसक्ताववाऽयास्यत्। परंतावदायु:समास्यातावध्यानंन्यूनमंन्तषष्ठंतपश्च त
नातसर्वार्थसिद्धिगाविजयादिश्चक्रष्टस्थितिकायुर्लाजावाय कावतारिणोऽपिगर्तवामडः स्वंसकृदंतुलवंति तदुक्तं सत्त
लवाजइआउं पहुप्पमाणंतओअसिझ्झंतितन्नियमित्तंनझ्झयंतातेलवसत्तमानणिया १ तथा नणुक्कवइयंकंमंअणुत्तरसुरा
णविद्दयसेसं जावइयं बद्देणंतवसानिज्जरइतत्तवज्झो १ इतिलगत्यालापकोक्तार्थइमगाथि तथा सव्वद्वसिद्दनामंउक्कोसठि
ईइविज्जयमाईसु एगावसेसगब्भा हवंतिलवसत्तमादेवा १ एवंमत्तुष्यत्लत्वध्यानस्पतपसांशमोक्षरूपमहाफलदानात्महार्घ
रत्नमुपदर्शयति एवमथातापि सधासामाइयाइदिवाउं सामायिकंमादिशाब्दात् पोषधश्चजिनपूजाद्यपिच समधिकद्विनवत्या १५

दिपल्याएमस्कोटिमितंदेवायु: तच्छंधयथयोगंसुसंकर्मेत्यर्थ: ददातीतिसंबंधः तदुक्तं सामायिके सामाइयंकुणंता समभावंसावंउंध
डिअदुगं आउंसुरसुबंधइ इत्तिअमित्ताइंपलिआइं १ बाणवइकोडीओलरकाउगुणसद्विसहसपणवीसं नवसयपणवीसाए सत्तिहाअड
भागपलिअस्स २पोषधे डुत्तिअकोडिसहस्सासत्तसयाकोडिलरकसहस्साय सत्तहत्तरीयतिन्निविसत्तसयासयरिसत्तहिया १ पल्लस्पस
सनवताभागाअधिकास्तेयाः नवलाभागसत्तपलियस्सेति वचनात् पूयाइत्ति जिनपूजाइयानावादिस्तदिर्वहुविधमवसंपतद्ब्रनस्वादवपालादि
वत् तवांतरवक्रमार्गपाल्लविरावरसेनाःशोकमालाद्विवद्दते आदिशब्दात्सर्धादि अपूरलविरादंडुरांकनंदनादिकुमाराष्ट
कादिवत् पुण्याद्युरूपाद्विवस्मोक्षमपिवदाति मणसाहोइ वउत्थं छठफलंउ ठि समंनवइ गमणम्मयपारंताम्हाइफ
लंअठम्मा वासा १ गमणिवसमंउवानंलखतदवेवउ वालसंगएकिंविंमद्धेपरकोवासं इत्यादिजिनपूजाप्रलावस्या
पकथाग्रामाणंत्रज्ञेयानि तथादानाइत्यत्काारादिशाब्दात्रा पियोजितातुसेवकयुगशीतलाचार्यश्रीऋषभजीवजीवानं
दविद्यादिदृष्टांतिर्गुरुवंदनाप्रतिजागरणादिमहिमानश्रीलरत। वक्तिवज्ञकर्मरूपसाम्राज्यकदायकश्रीरामलक्ष्मणभावरमातंगा
दिदृष्टांतिः संघसाधर्मिकवात्सल्यमहिमानोऽपिज्ञेयाः तथादानाइत्ति दानेबहुविधमत्यमपितद्दत्लावःपिराज्यंमूलस्वादिवत् तत्वां
तरपिवामरसेनादिवत् रोगास्यतद्दत्तवपिसुंदरवणिगादिवत् तवांतरश्रीवीरजीवनयसारश्रीशालिभद्रधन्यकृतपुण्यादीनामिव
युगलिलागंघर्यादिवधनसार्थवाहादीनामिवंस्याकंरवंदनबालं प्रियोमादीनामिवंदत्त आदिशाब्दाच्छीलंनारदसुदर्शादीनामिव
दत्त आदिशाद्ध्दशीलंनारदसुदर्शादीनामि मोक्षंयावत् संयमश्चतद्दत्त रवविधस्मिल्लादीनामिवंराज्यतोगादिवचां तारवतीर्थकृदादी

१ स्वर्गचजी ला श्री ष्ट२ब कारादीना मिव १ उ ३

×४×

नामिव स्वर्गसाम्राज्ये तीर्णवत् किं पाप्नुयु देवाः ८ मिथ्यादिपदानि तानि ज्ञानदानसंयमादि विधिपायाः अनेकविधः स विरादर्शादिदीक्षां सम्प्रेषिव
लादवर्णितक्रमः यादिश्री मरुदेवा श्री भरत पृथ्वीचंद्र गुणसागर क्रमः पुत्रादिवत् यथापि ... जातिस्मृतिर्ल... यदि सुखानि वितर
ति पृथ्वीचंद्र गुणसागर संबंधो यथा अयोध्यायां हरिसिंहो राजा पद्मावती राज्ञी सुतः पृथ्वीचंद्रः साधुदर्शनाज्जातजातिस्मृतिर्वानिर्विध
तस्य तातो राज्ञा षोडश कन्या बलात्परिणायितः ता अपि प्रत्यबुबुधत् नृपोऽचिंतयत् अहो एतस्य बंधनं मत्कृतं तातो राज्ये निवेशित ×मबंधन×
: अन्यदास्थाने स्थितः पृथ्वीचंद्रकुमारो गजपुरात् सुधनो वणिक् आगात् कुमारेण पृष्टे किंचिदाश्चर्यं वद सुधनः प्रोचे गजपुरे
रत्नसंचयो अस्ति महाधनः सुमंगला प्रिया तस्य सुतः गुणसागरः तस्याष्टौ कन्याः दत्ता धनिभिः श्रेष्ठिभिः अन्यदा सौधगतः क्रीडयो
द्याने दृष्ट्वा मुनिं ततः ३ जातिस्मरणमुत्पन्नं तस्य दर्श... मनोगुप्तः शुद्धगत्वा न्यपितरौ प्रव्रज्यामादृं क्रुवं ४ अ
ग्रहणात् दा ग्रोक्तः पित्रा गुणसागरः स्वमनतइवनेतन्नपाणि ग्रहणाद् तावत् ५ विवाह्यैता गमिष्यामि व्रतायेवं ममाग्रहः पि
त्रापि ज्ञापिता कन्याभ्यो निरुक्तमिदं वचः ६ यदस्माकं पतिर्याति व्रतं तां स्वग्रहं... नियम नन्सम्मतं न ग्रहीष्यामो वयं व्रतं ७
परिणीतास्ततः श्राद्धोक्त्या अस्ते नाष्ट सार्द्धा नृपादि मंगलं दंड पाशं कोशु अंकांबरं दृशरावसंपुटाद्यातां विवेकस्तोपमर्दनं ८ कर
मेलः कष्टमष्टगुणपि अविश्वकर्मणा ९ समयः समागतः स्नेनं चतुरी नवचरं चतुर्गतिभ्रमिप्रायां सुभमंगलफेरकाः १० आदावि डंब
नां सर्वा शुभध्वलोकी न बुध्यात् चतुर्थमंगलस्ताय कन्यानां सुरवमंडनं ११ त्रिलोकाव्रष्टमात्रे तदेहो दुःसंसारसारतायद्युद्ग्राणतरं ११५
तदं संपक्षणादपि १२ अत्रानित्यता इति चिंतयत्स्तस्य केवलज्ञानमुज्ज्वलं उत्पेदे अष्टिपुत्रस्य पत्नीनाम् सेमेवहिः १३ मातृपितृपिता

×म×

ने तदा ज्ञातं वृत्तनावतः ततस्तेषां सुतं चावं मया पृष्टो गुणसागरः १४ एततु प्रणीमम आश्चर्यं यत्नज्ञानसमागमः मुनिं प्राह किमाश्चर्यं कोशला
यां पूज्यते १५ पृथ्वीचंद्रकुमारस्य राख्यातया वार्तयाऽथवा यत्नहितवता तत्र तन्ममाश्चर्यतां द्रुतं १६ तत्कुमारतवांस्यं कौतुकं द्रष्टु
मागतः पृथ्वीचंद्र इति श्रुत्वा चिंतयामास चेतसि १७ अयं श्रेष्ठिसुतो धन्यो वंद्यो मे गुणसागरः मध्येवतुरिकं ज्ञानं मिथ्याश्चर्यं विस्मयकं
१८ एवं चिंतयतस्तस्य पृथ्वीचंद्रनिधस्य हि अभवत् केवलज्ञानं पित्रोस्त्यं महितस्य च १९ तदा षोडश पत्नीनां उज्जे केवलमुज्ज्वलं इंद्रा आ
गमनेतत्र महिमा केवलश्रियः २० तदा पप्रच्छ सुधनो नगचक्री घातोमम कथं तत्प्रवणादवत्सु माके ज्ञानसंद्युतं २१ स प्राह
प्रागनावनन्तं च पांडवयं महीपतिः कुसुमायुधनामा देहुत्रोस्य मकरध्वजः २२ न्यस्य तत्रसुतराज्ये म यादाय महाव्रतं पुत्रे
णापि प्रमादेन रहितं विहितं व्रतं २३ उत्तावुपि दिसवर्थि सुरोदतो महर्द्धिको ततश्च्युत्वा समुत्पन्नः पृथ्वीचंद्रनिधो
भुवि २४ द्वितीयापि समुत्पन्नः पुरे गजपुराभिधे सम्मुखाक चलोऽयं श्रेष्ठि सुगुणसागरः २५ इति तावनायां पृथ्वीचंद्रगु
णसागरयोः कथानकं ७ इति जिनोक्तसर्वगुणप्रकाराणां नर नवसंतविनो महार्घरत्न चिंतामणिचे नरनव सारत्नाकर स्वेद्योप
र्यतां पातपकानि चित्तगुणानि तिर्यक्षणि पिसंतवंति परं तथा मत्या लभंते ८ ता नाटयमानो बलात्कारेण मदमाशाधिक सुरव मोक्षसु
खावहतया सा वाचं सामान्यं वंदना गाथीर्थ वंदना प्यंवदृष्टांतः एवं रत्नाकरतुल्यमनुष्यत्वं प्राप्य ये प्रमत्ता नो गृह्णंति धर्मकर्मसु विषया
सक्ता श्वेमा हारं ता दिमहापापानि कुर्वंते ते सप्तम नरकपृथ्वीमपि यांति धर्मकर्मोद्यतास्तु प्रमत्ता अमोक्षमपीति सर्वं श्रेयसा जिनधर्मे यति
तव्यं इत्युपदेशात्मार्थं रत्नाकरात्तरत्नाय त्रसकाः सद्धर्मरत्नग्रहणाय तद्धे ... जयश्रियात्रैव सुखं लभध्वं १६

नो

तितएा पंचपलवरलाकारायमानश्चावर्सर्पदग्रानामाचतीयस्तरंगः ७ कम्मविनजयसिरीए लहुंमणुग्रत्तणं कहविदुलहं लो
तं मिच्छवसेणं जिणधम्मं कुणइ सो धन्नो १ उमसारानरादहो खविंतकामेदिनकुप्पुणोलग्गइ तापडिवंणं तलाव मदइग्रणं
ताइंडुरकाइं २ ततश्च पणाकोडिग्रदिग्रारोगा उज्जयग्राउस्सुवक्कमासन्न सन्नलयानिबृतदि धम्मुवियनरलावसारा १ ग्र
स्यव्याख्या यत्रनरलावनरादाद्द्ग्त्यर्थः प्राकृतत्वाद्धिरक्तिलोपेपंचकोट्योधिकाल्लक्षादिनीरोगाःसंलवंति तदुक्तं रोगाणं
कोडीउ हवंतिपंचवलरकग्रडसठी नवनवइसहस्साइं पं वसयातहयचुलसीई १ पातग्रप्रतिष्ठानन्नरकावासेनित्याः
ग्रन्यत्रापिचसंलवंति यथायोगं ततश्चयस्मिन्नरलवएता वंतोरोगाःकृयाद्दततस्मिन्धर्मएवसारइत्यादरणीयः
सर्वग्राक्यानउकामादयस्तेषांदहस्यप्रत्यक्तकृपादत्ततया त् उपतिडः खनिमित्तवात्प्रायःसर्वगतिषुसुलत्वाडे
तिलावार्थः तथायत्रायुषउपक्रमाःसप्ततिविधंग्रध्यवसाण १निमित्त२ग्राहार३ वेयणा४ पराघाय५ फासे६ ग्राण७ प्रा
णूसतविहंभिज्जएग्राउं १ ग्रस्यालत्राताथः ग्रध्यवसानंत्रिधा रागलयस्नेहलेदात् तत्ररागाध्यवसानेसतिहत्त्वर्यथा कश्चिन्न
मोचोरेणालिहृताः तावाद्द राकाविलिनिर्वर्तिताः तासुककसुमणोऽतिरूपवान् कस्मिंश्चिद्ग्रामेतृषार्तःकस्यचित्गृहंप्रविष्टः तत्र
कयाचित्तरुण्याजलमानीतं तन्पाययंतीमानिवारितापिनाघ्रात्मसुमात्तश्चायगतःसापितप्रलोकयंतीतथैवजलंत्यजंतीतस्मि
न्ः हास्यजातं तथाप्तेवरागाध्यवसानान्मृतेति लयाध्यवसा नाहयग्रादवेद्दष्टाग जस्तकुमालोपसर्गकारिसोमिलद्विजो हृदयस्फो
टनमृतः स्नेहाध्यवसानाद्यथाकस्यचिद्वाणिजस्यतरुणीस्त्रीद्द्यागर्दभेदःसचवाणिज्यार्थंदेशांतरंगत्वा प्रतिनिवृत्तः मित्रैःस्नेहपरी १२०

क्षार्थंप्रायागवतदगृहदग्रागत्यतस्याःप्रोक्तं तवलर्तामृतइतिसातत्क्षणाम्मृताः तांश्चत्रासोपिचग्रार्द्र हवरागस्नेहयोःकःप्रतिविशेषः उ
च्यते रूपाद्यार्केप्रजनितःप्रीतिविशेषोरागःसामान्यस्तुकलत्रापत्यादिगोचरःस्नेहइति निमित्तंदंडादितदुक्तं दंडकससत्थरज्जू ग्रग्गीउ
दगपडणं विसंवाला सीउण्हंग्ररतिलयं खुहापिवासायवादीय १ मुत्तपुरीसनिरोहे जिन्नाजिन्ने ग्रलोग्रणंबहुसो घंसणघा
लणपीलणंग्राउस्सउवक्कमा एए २ इतिनिमित्तव्याख्या ग्राहारोन्निवृक्तःसर्वथातदलावोवा वेदनानेत्रादीनां पराघातोवि
द्युदादेःस्पर्शश्चित्रविषादीनांसर्पादीनांवा यथाब्रह्मदत्तमृत नत्तस्त्रीरत्नंसंस्पृष्टानि मयासहलोगात्क्षेहरु तयास्तानि न
शक्तोपिसोढुमत्स्पर्शंनिपतितःस ततस्तयाघोटकःस्पष्टकटीय रवतस्पृष्टःसर्वांगं लितःशुक्रक्षयेणमृतः एवंलोहपुरुषोपि
विलीनः ग्रानप्राणविरोधःस्य ७ स्यापक्रमायुषामप्तसप्तायु रूपक्रमालवंतीति ग्रन्तमुहूर्तायुष्कतेर्ग्रसंख्येय
वर्षायुषोमनुष्यतिर्यंचः सुरनारकाश्चनिरुपक्रमायुषः यत्र नरलवएवंसम्यनित्यमायुः कृप्यहेतवस्तत्रायुषोविश्वासोनावा
क्रमादिपरिहारेणधर्मएवसारइत्तिसएवकार्य इति तत्वं स्मृतिहे तूनामंतावेवावज्जीवतिनरस्तावत्तस्मादधर्मेनस्यान्नेत्याह स्वजन
यतादिस्मपतयानिचिवं इहापरलोयारयाणइमकम्हाधग्राजीवमरणहमसिलोपइमनुष्यादःसजातीयान्मनुष्यादरवलय
मिहलोकलयं १ विजातीयात्तुतिर्यग्देवादेःसकाशाद्भयंपरलोकलयं २ ग्रादानंधनंतदर्थंचौरादिस्योलयमादानलयं ३ ग्रकस्मा
द्बाह्यनिमित्तनिरपेक्षंलयमकस्माद्भयं ४ ग्राजीविकालयंनिर्धनस्यदुर्भिक्षादौ ५ मरणलयंप्रतीतं ६ ग्रकीर्तिलयमश्लोकलयं ७ एता
निचनित्यमरतिकराणि स्मृतिप्रदान्यपिलवेतिततश्चैवंविध्नबहुलेनरलवेधर्मएवसारः इच्छ ग्रपवर्गदा यकत्वात्तस्यश्वेतितत्वं

मिति यदुक्तं स्वरद धर्म्मकातं माजपमादं यकयाविकविह्यां वज्रविग्घ्नजसुद्दुत्ता माअवरहंपडिह्माद १ अस्मालिरफक्कंधम्मं
कातेत्तूरद जगनरकणलोलुपणकालण सुरनरनारयतिरिया एएसजीकयाकवला २ आलेवनेनवलवादिकवारघातांश्चिंदेति
जीवितनरूनदियावदामन्न तावद्यतद्धपरिणामहिंसायतस्मिंस्तिन्नेदिकः कचकघंत वितास्पतेत्रः ३ ससलीत्यसिलवद्दविप्रवा
तिष्टयोगगादत्तःकृतुंबकिंस्याद्धव विरमतामृजमनः सुण्यतःसरमतात्तदानय ३ इत्यधम्मत्मकलयज्ञम इत्यावित्यनरादद्मसारं
त्तनसाध्यमखिलंवसुधर्मं जागयतध्रुमखिलहितदःस्मितय इवारिविजयश्रियामत १ इतितणप्रोस्तुधर्म्मसारतापादशान
मावत्तुर्घसरंगाः व जयसिरिंभिअसुदपआणिडस्ररण तिवगामारंमि इदयरलोगदिअहंजिणधम्मेतन्नमहलविआ
१स्माडविद्धविरइरूवा कायव्वासिवफलापयात्तण सह जइणंतुम्मा अविरइवायादिअष्ठीदि २ यतःसुरदरादि
रिवंसाई अविरइकीडाइपतिगनाओ अविरइपरिवंया नं जिणाईतिलदघ्धनो ३ व्याख्या सुराइंद्रादयोदरिदरव
साणोलोकिकदेवाअपियाईत्यारासरवसिष्टविष्णमित्रउर्व रमःप्रवृत्तिकपयस्त्रिरुपादयस्त नानविरतानअविरत
साम्पादवकीटकादिपंक्तिगतानजात्राकीटाश्रीडियाःप्रसिद्धाः तइदणान्मध्यग्रहणेनाद्यं तग्रहणमितिन्यायाद्वीडियाएकेंद्रिया
श्चतुरिंद्रियाःपंचेंडियामनुष्यानारकाश्चगृह्यंते अविरतहाहदिशालदयाःपरित्यागाद्जिनानां दशा सर्वत्तावांवीतरागाणामःवध्या
दिजिनादीनांकेवलिसिनादीनांवादिशाष्टान्मदकपिमदाअाहादीनांपंक्तिविरततसामान्याद्वरातधन्यानिश्चितस्तुक्तिगामिशादामन्त
सिदिकवाअस्माघ्यः १ अथतावता अविरतिःमणकरणानियमवडीवव्वोइतिवचनान्मनसःकरणानामिंडियाणांपंचैनामनियमोऽति १२२

×विसुंदृर
स्मरेविरवि
तेश्रीउपदे
शर कोकर
मध्याधिका
रेप्रथमेचीन
नर्वातिमता×
५

×पं×

×न्१×

×तः×

यत्तणंघष्णंजीवानांवधश्चेतिह्याद्शस्य इदजीवानांसंसारेवतस्र:पंक्तयः अविरतानां २ मिथ्यात्वविरतानां ३ सम्यक्तधारिणामित्यर्थः शदे
शविरतानां ४ सर्वविरतानांचेति ५ पंचमाउवीतरागपंक्तिरूपाफलतूतांसंसारातीतेति ६ एताश्चतस्रोपिक्रमाद्धन १ स्वल्प २ स्वल्पतर
३ स्व ४ ल्पतमधजीवमय्यः तत्राद्यायाः अविरतानोपंकेर्मस्त्वमेवं एकेंडियावनस्पत्यादयएकस्पैवस्पर्शनेंद्रियस्यसद्भावात्तनशेषेंडि
याणांसंज्ञात्तिश्च षट्जीवविराधमानं अविरतं अविरतपंक्तावुपविशंतिंत उक्तिसूक्ष्मेष्वबादरश्चपिवाऽविरताएवात्यहोत अविरतपरि
णामव्यपगमश्च संज्ञिपंचेंडियाणामेवविरतिप्रतिपत्तेर्भवतिः त तश्चसर्वेप्येकेंद्रियाःपंचस्योप्याश्रवेस्योऽविरतत्वाज्जनितं कर्मबंधं
लभंते विरताश्चाप्नायांत यथादिद्युमप्रमत्तमतन्नसूविताद्या विरतिपरिणामोनावाद्वक्तिचेतनाद्यस्तावुन्हिंसादीन कुर्वंती
पियातस्योविरतानाआंत मूकादयश्चाऽसत्यमवदंतापि सत्यवादिनः कुणिपंग्वादयश्चाऽदत्तमगृह्णंतापि अदत्तपरि
हारिणः कृत्रिमाकृत्रिमनपुंसकाःपशुनः रामैथुनमासवन्मा नाअपिब्रह्मचारिणःपशुइसकादयश्चविशेषपरिग्रहातावेपि
वस्त्रगंधमलंकारत्यादिस्वनान्निर्ग्रथाश्चनभवंति क्लांतंनरूम यत्यादिवचनात्फलानिवनलभंते एवमेकेंडियाअपिअविरता
एवसम्यग्दर्शनपरिणामानावात् नेगिदिप्रसासाणोइत्यागमात्तिप्रायणमास्वादनस्याप्यभावान्मिथ्यात्विनएववएवमेवद्वींद्रियत्रीं
द्रियचतुरिंद्रियसंमूर्छिमपंचेंद्रियादिष्वपिअविरतत्वंसास्वादनस्यापर्याप्तावस्थायांषडावलिकाकालंयावसद्भावान्मिथ्यात्वित्वंवज्ञेयं।
अथएकेंद्रियेषु किंचिद्विशिष्यदिंमाद्याष्वादर्शयति तथाहि हस्त्यादयश्चसमादारंजलानिलादिकंमचित्तंगृह्णंति इतितेषांजलवा
तविराधनास्पष्टा जङ्गजलंतत्ववणं जत्थवणंतत्थनिच्छिन्नअग्गी तेऊवाउसहगयातसायपच्चक्खयाचेव २ इतिवचनाह नस्पत्या

दीनामप्यादारयद्यणामात्रेणापि सूक्ष्मशस्त्राविराधना बादरशस्त्रात्तु केचिद्व्रात्वदयदिय: कदल्यादीन् मरुदेवादिजीवक दल्यादिव्रिधि
ध्नंति सूमूलक्षारकटुरस्नादिभि: स्नुह्यादय: पश्वादीन् षडपिघ्नंति कीटमारिका: हिमारिका ... गजमारिकादयमारेक्किपाका
दयो विविधविषशस्त्राम. दनकोद्रवादयश्च मनुष्यपश्वादीन् घ्नंति केचित्तु विचित्रतरुशाणलतोषधिलेदाद्यं गादिनामलि: प्रमिहामनु
ष्यपश्वादीनपि क्षरा: तीसारादिभिर्घ्नंति अंधयंति बधिरयंति बिलीतकादय: कलदलगनादिभि: उच्चाटयंति मोदनवल्यादयो मोदो
त्यादादिना खेदयंति केचित्तु मनुष्यान् पशून्नक्त वंति: पशूनम उष्मीकुर्वंति एवंविधमुच्चाटयंति केचित्तु अपधिलदादेवान ×१४×
विश्वासयंति वशगारादायाथतु बणादिरूपतयासर्वजीव रघ्नंति तदुक्तं श्रीभगवत्यां पंचमशतकतृतीयोद्देशके: पुरिसेणं भं
तधणुं परामुसइ २ जाव उसुं नदिदइ: तनोसमस्तजाइं तत्तु पाणाइं भूआइं जीवाइं सत्ताइं अभिहणइ: जावजीविआउ
ववरावइ: तएणं से तकइ किरिए गए एवं चणं से पुरिसध णुपरामुसइ जाव नदिदइ: तावं चणं से पुरिसे काइआए जा
व पाणाइवायकिरिआए: पंचहिं किरिआहिं पुढे जेसिंपिअणं जीवाणं सरीरेहिं धणुनिव्वत्तिए तेविअणं जीवा काइआए जा
व जाव पंचहिं किरिआहिं पुढा एवंधणुपुडं पंचहिं किरिआहिं जीवा पंचहिं किरिआहिं हारू पंचहिं उसू पंचहिं सरे पंचहिं पत्त
पंचहिं फले इत्यादि धवादिजीवानामेकमपर्याद विरतपरिणामत्वात् त्वत तनशरीरादिभिरपिबंध: जिनपूजा दृष्टांफलानरणादि
मुनिपात्रादिजीवानां शरीराणां पुण्यसाधनत्वेपि ... पुण्यबंध: तस्य तु विवेकपरिणामादुत्थानावात् सिद्धानां अविरतिमिथ्यात्वकषा ×३×
यायोगानां बंधहेतूनामभावान्नबंध: एवं मस्तरं तत्प्रकृतिदृष्टांताकलोगलमुसलतिलकुयंत्रा: रथादयं तत्राण्यंत्रादिजीवानामपिहिंसादि १२
×२×१

नुबंधानीयं: एवं दर्शिता हिंसा १ तथा तेषां सर्वेकिंचुत्सुत्यासत्यपरिणामानावात् असत्यं ऊनानामसत्यवादहेतुत्वादपि असत्यपापं हरूप
×१६×२ तिवद्वोपि सदकारराजादनाघ्नमतरूवनादिविपाय रक्षाधनिकत्वं स्थापयंत: कलहदायमाना: तथा बिलीतकतरवस्त्रियोमिथ्याप्रति
... सासोत्यादादिनाकलहाद्युत्पादयंति अशोका: शोकनाशाय कल्पयत्तु कलिकृतमिंइत्यादिवचनात् तथा काश्चनमो
×३४× दनवल्ल्यादयो मोदात्यादनेन जनानां मार्गादिषु परीत्यादिदर्शयंति काश्चित्तु वकादिरूपे घटिता ऊनोष्टकयंत्यो हृदादिष्वपि धर्मबुद्धि
विर्यादिष्वपि स्वजनादिबुद्धिं नानाविधेषु घातादिकृत्येष्वपि कृत्यबु द्धिं कुर्वंति: राजस्त्रीजनतादिवशीकरणोच्चाटनमोहनादीनपि जा
नयंत्यो सत्यप्रतिभासप्रह इत्यादि जनयंति काश्चित्तु अपध्योवत्तु शाकिन्यादावन्मंत्रादिवतादिवशा द्वाष्ठप्रलापादिसत्यं वदंति
असत्यमपि वदंति: अपधीवशाद् दापावतारंजलावतारादौ क नाद्युक्तस्यासत्यस्यापि विलावनात् काश्चित्तु रत्नादीनि ददते
काश्चित्तु दास्यामहस्तु क्वानदद्दतापि कुककथानकादिश्रुतथा श्रवणात् इत्यादिरनेकधाऽसत्यप्रकार: २ सर्वेपि वृक्षादिजी
वा: सचित्तमाहारं तन्नीवा: दत्तवात् दत्तामवगृह्णंति परेषां वा दत्त हेतुत्वं प्राप्नुवन् अनेक: शाद्वलपत्रपुष्पफलादीनामदत्तानामपि ग्र
हणात् कुलकरविनकाप्यितकल्पद्रुमाणां भूमिनामपि अन्यानायुष्मिकल्पतरुसमीपमार्गणात हेतुककलदतडपशमार्थहक्कागाढ
नीत्यत्पत्यादिश्रवणात् कोकामस्त्रधारकूतस्काष्टमयस्तुकपारापतादिभिर्ह पकोष्ठागारा: दत्तानां शाल्यादीनां ग्रहणश्रवणात् कोष्ठ
मयस्तुकपारापतादिजीवानां चादत्तादानपापं सर्वेकिं धत्तुवंशादिवत् तथौषधीनां तद्द्वत्यन्नाः नगादिना परनिध्नानाद्यपहरणेनादत्ता
दानप्रवृत्ति: अपधीभिरदत्तानामाकर्षणाद्यपिस्यात् इत्याद्यदत्तादानप्रकार: ३ एवं मैथुनपापमपि विरतिपरिणामाभावात् तादृग्

उष्णारामादीनां परं प्रतिरागादिजनकत्वात् पत्रपुष्पफलादितद्युत्पन्नौषधचूर्णगुटिकादिभिः हिंसादीनां च स्तनादिनां रागोत्कर्षमैथुन
प्रवृत्तिजनकत्वात् धातकीपुष्पादिभिर्मदिरांगानामपि कामप्रवृत्तिहेतुत्वाद्भावनीयं। तथा केषांचित्तरूणां साक्षादपि कामसंज्ञा दृश्यते त
दुक्तं। पादाहतः प्रमदया विकसत्यशोकः शोकं जहाति बकुलो मधुशीधुसिक्तः। आलिंगितः कुरुबकः कुरुते विकाशं मालोक्तित
स्तिलकतरुः कलिकोविलाति १ १४ परिग्रहोपि तरूणां वि रतिपरिणामाला वात्परंपरया हेतुत्वाद्भाव्यः साक्षादपि दृश्यते केचि
×स्त्र्यर्थाः त्तरवो निधिं मूलैर्वेष्टयंति परं मादयस्त निधानपरि त्रणे च ति इत्यादि परिग्रहणा पं स्पष्टं। ५ एवं कषायादि पापमपि तेषां
स्यात् स्पष्ट एकेंद्रियानां पिण्डानामपि तरूणां दृश्यतेः सेता। निःकर्मबंधास्तथाहि आसांलयः परिग्रहं तमेकृणधतहाको २
इपमाणाहमायाएगालोभे रागोद्भवाशयसवादसम त्र जीवाणं २ रुक्खाणं जलाहारो संको अणिअत्तएण
संकु अहदइ निअत्तेणु पदिं वहइ वल्लीरुक्खं परिगहेअ र ३। इबीप सिंलेणं कुरबकं रणेफलंति मकुणे ४ कोकणय
स्सतकंदो कुंको रमुअइस्कामाणं ५ इ माणेज रइरुअ त गिइमायइवल्लीफलाइं मायाए ७ लोलविल्लपलासा खिवंति मू
ले निहाणुवरिं ८ अरयणीपसं कोच कमलाणं होइलोगमन्नाए ९ उं घेवइदुमग व डंतिरुक्खेसु वल्लीउ १५ १० ५ इत्यादि
एवं वनस्पतिमाश्रित्याविरतिर्भाविता। एवं पृथ्व्यादीनामपि भावनीया यतः अलक्ता रादि रूपाः पृथ्वीविशेषा मधुरादिपृथ्वीजीवानु
लोनिलाग्निवनस्पतिजीवानु द्वित्रिचतुरिंद्रियान् मनुष्यपशूनपि घ्नंति हरितालमामलक्षारादिभिर्द्वित्रिचतुरिंद्रियाणां तिर्यग्मनुष्याणां
च साक्षाद्वधदर्शनात् पारदसत्त्वकूपस्थस्याश्वारूढस्य स्वदर्शनेन तां मंत्रध्नवतः का मालेताम्पिंस्पष्टमेव शोषंपथ्यतृजनमपिष्टी १२३

दिविशेषैर्मधुरजलपृथ्वीवनस्पत्यादिनीवान् हंति अग्निजीवांश्च प्रत्यक्षेण जलेन सर्वाग्निविध्मापनात् नदीपूरस्य सरोवरसमुद्रादिभि
प्लावनेनोडनादिना सर्वस्थावरत्रसजीवानां मनुष्यपश्वादीनामपि च वधदर्शनात् अग्निश्च तापनशोषणादिना जलजीवान् हंति एवादि
राद्यग्निस्पर्शणाद्यग्निजीवानपि शेषसर्वजीवानां च ज्वालने प्रत्यक्षसिद्धमेव एवं वायवोपि झंझादयः शीतादिवायुजीवान् प्रदीपाद्यग्नि
जीवान् शेषजीवांश्च घ्नंति लूकादिभिः पशुमनुष्यादीनामपि मृत्युदर्शनात् सर्वतोधरयाभ्रकपिर्वईन नवं सर्वजीवान् घ्नंति एवमेकें
द्रियाणां पंचाश्रवाद्यविरतत्वे भाविते एवं विकलेंद्रियाणामपि पंच ौरव प्रवृत्त्याविरतिं स्पष्टैवं पंचेंद्रियतिरश्चां च क्रूराक्रूराणां हिं
सादिप्रसिद्धमेव यतः पूतरकशंखादयो द्वींद्रियाजीवान्जीव शरणपव यूका कीटिका मत्कुणखर्जूरादयस्त्रींद्रियाः संजा
तकृतं सर्पमपि विनाशयंति मनुष्यपश्वादीनपि कर्णादि प्रविष्टाः स्वर्जूरादयश्चद्वेजयंति चतुरिंद्रियालमर्यादयः ड लिका
दीन्घ्नंति दंशमशकादयो गजकर्णप्रविष्टा गजमपि द नामायं प्रविष्टाः सिंहं व्यापादयंति मनुष्यपशूनपि चाद्रुडयंति पंचें
द्रियाश्च जलचरा मत्स्यादयो मत्स्यादस्तापव स्थलचरा व्याघ्रसिंह सर्पादयोपि मांसाहाराः खचराः श्येनगृध्रादयोपि मांसाहारा बक
धाद्धिंसाकारिणः अक्रूरा गजहरिणादयोपि सन्त्रिवनस्पत्याद्याहारादिभिः परस्परवैरसंग्रामादिनिमित्तयुद्धादिभिश्च हिंसाकारिणः कामसेवा
द्यश्रवाश्च प्रायः सुज्ञातिविशेषाश्च संमूर्छजास्तु पंचेंद्रियाः सुज्ञातिलालाः स्वप्रत्नं मूर्छंति चतुरिंद्रियाः १ मूर्छासंज्ञात्वजनावे नं तपि त्रिचतुरिंद्रियाः
भवंति जंतवो अंत्तलामृतकलान्नवान् २ इति वचनादसंज्ञिनां मैथुनसंज्ञासद्भावादिनां संज्ञिनां तु वेदोदयादिना स्पष्टाएव गजा
दष्टिनीलुब्धा गजानां गर्दभान् घ्नंति मत्स्यागलामिषलुब्धाम्रियंते बाल्यादिकतत्त्वा पक्षिणो जाले पतंति हरिणसर्पगजादयो गीत वंश

घ्रादिश्रवणरसनत्वगाख्येंद्रियं गजाश्वदर्शिनीलुब्धा गंधलुब्धा भृंगकीटिकासर्पादयः आमिषलुब्धाः मत्स्यजंतगतप्रतिमं तापसतवासिज
लमत्स्यघ्राणकर्णस्पर्शनाख्येंद्रप्रविष्टा व्याघ्रादयश्च रूपलुब्धाः शलभादयश्च प्रियं तत्पि द्रव्यादिनिषिद्धं सर्पाश्च धितिष्ठंति निषेधेरवंजरीटाद
त्यंतिंगाधेरकशिवादयश्च शाष्टायंत कीटिकाद्या अपि कणानसंगृह्णंति इत्यंतश्च स्पष्टापवकामाद्या सर्वाः पशोर्हिंसादिजनितां गतिं रण्ये
वं घावरविगलानि अमासंख्यातअतिरिनरलुगरंति तथा अस्मिन्निःसरी सिवपस्कितसीदधंतरगि पत्तिद्द्जंतिनाठड्ढिं कमसीत
क्रोमेण सन्नमत्तटविमण्ण अमन्ना ग्रहात्पकेंद्रियविकलेंद्रिया संमूर्छिमगर्भजतिर्यक्पंचेंद्रियाश्चेत्यनेताजीवा अविरतपंक्ता
त्ववेपविशंतीति अथवममनुष्यालिंगवलिंदमौलिककिवत्रा। कवाक्तिकादयोऽधमासवेवाषादशाश्रेणिप्रश्रेणिजामध्यमाः
रूपाऽमात्यादयजत्तमाअपिजिनधर्मविमुखाश्चैवहिंसाद्य अवप्रवर्त्तकित्वेनाऽविरतपंक्तावेव तथाग्रराअपिहिंसाद्या
अवप्रवर्त्तकापवंतषाहि हिंसायां द्वैपायनदंभकामरादयान। गरदशादाशाद्यपिवक्ताः अमात्यः नेकपिदवाविषतारयेति त
थापि कस्यापियरूस्यगुपिस्तुतिमायां कनापिस्नादि घापितंय इरुश्चतल्लोलाद्दृदीशाशमीतकोटरनारामयाक्तिंसमित्कांध
निकं तत्रक्तिमेदन्तेसर्पदंशात्स्मारयदित्यादि वक्तुधश्रूयते अदत्तेनिधाद्यधितिष्ठंति परकीयमपि मिद्वलेनपरिकीया अपिद्वांगनाः
कामयंति। परिग्रहस्तु विमानवनवापीक्रीडागिरिराज्यनीनगरादीनाममितएव। एवं सुरा अप्यविरतपंक्तावेवोपविशंति तथा हर
ईश्वरतिशःउरा धनीतू जालंधरदैत्यादिकोटिसंख्यावस्वधकृत्वशिरः छेदादिनांवामितांहिंसामऽकार्षीत्जगसंहाराधिकारीव। सि
लंडप्रतिपाद्यमानगिरिजाहस्तोपयुतोल्लसज्जामांवाऽदिविसंस्तुलां रिवलविधिव्यासंगत्तेगाकुलः अ। शैत्यंतुदिनावचनस्यकरयोरिस्थिति १२४

वामसमितंत्रो लांतःपरमास्वमेडलगणैर्हिंसाऽवताद्द्ःशिवः२ इत्यादि ताऽसत्यंस्पष्टं तपस्विवेपार्वत्यामपिललिदीग्रहणबुद्ध्याऽदत्तादा
नं कैलासालयकलत्रपुत्रप्रमथादिस्वीकारविनापरिग्रहाद्यपिस्पष्टमेव कामश्चसर्वत्रिभुवनातिशायीसमयव्रीडाद्यनापक्रीयुक्तास्तुकवि
वारत्यलसूक्तिरपिगीयते तथाहि सर्वदाणहंगिवद्देवगौरीद्दवर्षसद्देवाविश्रांतंकामसेवाकार्तिकेयोत्पत्तौतापमीषपिसेवमिला
षःनारीरूपं हरिमपिवीर्यसिषरवे अतिस्मरमोहितः तथावद्स्तुमद्तत्रिरित्यादिकियद्दुच्यते अतःसोऽप्यविरतचविवारकीटगर्तास्कर
दिपंक्तिमेवाध्यास्तेएवं हरिः रपिनित्यादित्यवधोद्यतःमधुधैतुकच णूरहस्तनायमलार्जुनाः कालनेमिदयुग्रीव शाकटारिष्टकैटभा
:कंसःकेशिमुराःसाल्वमेदद्विविदरावणः हिरण्यकशिपुर्बली। णांकालियोनरकोबलिःशिशुपालश्चास्यवध्या इत्यादिवचनात्
असत्यमायादिप्रपंचैर्दुर्योधनादिकुलक्षयकारी विष्णुः। राणप्रसिद्धहिक्ष्टादिरूपैःस्वाराधकानामेवदैत्यानांनर
कपुत्रेभ्योऽप्रत्यवतारंरणादिमहारंलराज्यादिपरिग्रहस्यहिलो नितं नानाप्रकारैःप्रत्यवतारंकामकेलिपरः षोडशसहस्रगोपी
लालातू कृतकृत्तावतारःअतिकामविह्वलत्वात्क [illegible] की मपिसेवितवर्तीमायाकंकणञशात्स्त्रीरूपी राज्ञोऽतःपुरक्रियद्
×३४× नानिलागार्तिज्ञापुत्रमंसीजनत्. इत्यादिकामविडंबनाकियतीउच्यते इत्यमाविरतपंक्तावेवधुरीणतांधत्ते एवंब्रह्माऽपिनगत्स्रष्टि
मेदारकत्तासर्वमिथ्यादत्तपरिग्रहस्थलंसावित्रांकामंसेवमानः प्रजापतिःस्वां दुहितरमऽकामयत इत्यादिवेदादिप्रसिद्धास्मरपारतंत्र्यांशवि
णोर्वशीकामनापराधकृतशिरश्छेदःपार्वतीपरिणयनविधिकरणेपार्वतीरूपनिरीक्षणजातकामोद्रेकच्युतवीर्यैतिप्रत्नाःश्रयतीति ८८ स
दयवालिखिन्यादिऋषीणांस्वां गुणानुक्रमणेन कुशीलत्वानांदत्तसूर्यरक्षवाऽसौऽविरतपंक्तिंनातिक्रामति। एतेषांच शास्त्रेकामवर्णनाविडंब

नाविविधंश्रूयंत तद्यथा रह केलिहि अनिअमणंकर किसलयरुद्धनयणजुअलस्स रुद्दस्सतइअनयणं पव्वइपरिचुंबिअं जयइ
एनमथपनयपंकजपिद स्मोलीवलनमा लमापडिबिंबे तमसुनस्वतणणेसु यकातमततुप्यलेलुइ २ प्रणयकुपितां दृष्ट्वा देवीं ससं
भ्रमविस्मितस्त्रिभुवनगुरुर्भीत्या सद्यप्रणामपरोऽभवत् नमिताशिरसो गंगा लोकेतया च रणादतावव तनवतश्च कृपेतद्विलक्ष्यमवद्वि
तं ३ संध्यायस्त्रिणिपत्यलोकपुरातावद्धोजलिर्याविस धेअयवनंदीविलज्ज हिरसातव्वापि सोद्धमया श्रीजतिः एतमंबनेयविहरकः
स्मादिवपंतक्षिते मासीलंपरमोंस्पर्शेयं तिलिहिलामोयदिर पात्तव ।१ इत्यलंकारचूडामणेः इत्यादि रावध तुल उत्तगदक्ष तदत्तदृष्टि
र्भुघातकं विरुध्वती दधिस्फिकलोडतमपावनस्नंबकलोलविलो। चनालि देवोपिदोदनधि यावधलनिरुंधन् २ विवरीअरणल
च्छी बंभं दट्ठूण नाहिकमलत्थं हरिणो दाहिणनयणं रसा उलाकुविढंकइ ३ तथा जनिष्टं स्मारं तातलरसुरगपातोपा
णिनिकनदक्षां ध्ववावात्यनवाम प्रविधिलकवरी भारमेस वदंत्याः नयसकालकोति हित्रुणितस्मरतप्रीतिनाथो रिणाव
:ग्रथ्यामालिंगनीतं वपुरलसइघाजलक्ष्म्याः उनाउ ३ इति वेणी संहारस्यादौ नमस्कारः ब विलुःसमुद्यतगदायुधरोहपाणि
:ग्रो ब्रलंलनलर शीर्णास्थिकपालमाली अत्यंतशांतचरितातिशयस्तुवीरः कं पूज्यामयपशांतमशांत रूपं २ ईशः किंछिन्नलिंगो
यदिविगतनयः शूलपाणिः कथं स्यान्नाथः किंत्विक्षवारीयतिरिति सकथं सांगनः सात्मजश्च आर्द्राजः किंत्वजन्मा सकलविदिति किं वेत्तिनो
नात्मांतरायं संक्षेपात्सम्यगुक्तं पशुपतिमपशुः को न धीमानुपास्ते १ एवं सर्वासिंदृसमात्स्यीपिचत्वहंपष्टिमदसृद्विन्यघात रत्नादवीन १२५
दिव्या ल्दीस याववि मानलोदाद्याकुलेश्रविरतवसाम्या नामेवपंक्तिमलंकुर्वात तदुक्तं उद्यानलूनशिराद्दर्दृहिम सहकूत रस्नादवी

नादिणाल्दिसीस याउत्रविमानमोदाद्याकुले अविरततमाम्यांनामेवपंक्तिमलंकुर्वत तदुक्तं उद्यानलूनशिरादर्दृहिमसरुकूर्मालुम
शिस्योदरः श्रयोंप्रवृद्धि विरताः तलोप्यखिलत्रुकमोमः कलेकोकितः स्वर्गाधिपिविशंसुलोः स्विलवत्सः संस्थे रुपस्थैः कृतं सम्मार्गस्मल
नाद्भवंतिविपदः प्रायः प्रवृणामपि ४ अदित्यायां जारः सुरपतिरभूदात्मतनयां प्रजानाथो यासीदलजत गुरोरिंदुरबलां इतिप्रायः
कोवानपदमपदकार्यतमय श्रमोमहाणां नाकश्वत्तवत्तवनोस्मावृविधिभुःइत्यादि लौकिकाः कषायापिज्ञापातयदस्त्रीप्रस
क्त्यादि निरविरतपंक्तिगा एव तद्यथा वसिष्ठस्यारुंधती कल त्रं पुत्राश्च तस्य विश्वामित्रेणहताः ब्रह्मर्षिरित्यकथनोत्पन्नक्रो
धेन एवं सोपि क्रोधकामाकुलः पाराशरः स्मरविह्वलो दिवा पिधमरीविकृ तमिकृतगंधंमात्स्यिकपुत्रीसिषेवे कृष्णद्वी
पायनो पिधृतराष्ट्रादिमातृ रंबाऽबिकाऽंबालिकारूना मीवधीरः कामयत् धृतराष्ट्रपांडविदुरांश्चाजीजनत् क्रो
धमहारकांचा धक्षीत् दुर्वासाऋषिरुर्वसीत्वविविष्णु ल क्ष्मीरथेनयोजयत् इत्यादि कियद्भक्तुंशक्यं अत्राधिकारस्यै
वस्तु रवचक्रसूवीद्वि जवदनचपेटासंदहसमुच्चयधर्मपरीक्षा दयोग्रंथा विलोक्याः अत्रव्यतिर्यग्गतावपि केचिद्द्व्यतो
देशासर्वविरतिलाजोप्य विरतिपंक्तिमवेक्षेति कामसुखाद्यर्धमवति देशसर्वविरत्यारपिप्रतिपालनात् निरपिकाश्रेणिक्रो
ध्मध्मातनयाविक्रियशक्त्या विकुर्वितप्रहरणवज्रदंडकीटादिलिः परस्परंमदावदनामुत्पादयंतोऽविरतपंक्तावेव एवं वराव
रशीविजगत्रयव्यापिनीयं पंक्तिः १ अथ द्वितीयापंक्ति मिथ्यात्वविरतानां तस्यां च श्रेणिकादयश्च क्रवर्तिवासुदेवप्रतिवासुदेवाद
यश्च किये तामवण्णा असंख्यात तमासायो हि देवानां निरयिकाणां तिरश्चां चाऽनंततमः एवं सर्वपंक्तिरनंततमसागजीवरूपेयं द्वितीया

पंक्ति ३ इयं च पंक्तिः सम्यक्त्वविवक्षायामविरतपंक्तिमध्य एव गण्यते तत्प्राचतिस्र एव पंक्तयो गणनीयाः स्युः तस्मादसंख्यातत ×गा×
मनागविरता विरताविरता देशविरतजीवमयी तृतीया पंक्तिः तस्यां दिक्कियंतो मनुष्या गर्भजपंचेंद्रियतिर्यंचाश्चासंख्याततमोंऽसं
ख्यातास्तिर्यंच श्रूयंते तिजीवगजादिवत्ततिस्मृत्यादिना प्राप्तश्राद्धधर्माणः तत्र सर्वेपि मिलिताः संमत्र देशविरयापल्योपमासंख्येयभा
गसमयराशिप्रमाणाः लभ्यते ३ तस्मादप्यसंख्याततमो भागः सर्वविरतमनुष्य इतिवचनात् पल्योपमासंख्येयभागसमयराशिप्रमाणा लभ्यते ३ तस्मादप्यसंख्याततमो भागः सर्वविरतमनुष्य
मयी चतुर्थी पंक्तिः उत्कर्षतोपि कोटिसहस्रपृथक्त्वमितानाम् वर्तमानानां प्राप्यमाणत्वादिति ४ ८ अत्र च प्रथमां पंक्तिं विनाग्रे
तन्यस्तिस्रोपि पंक्तयोऽल्पतमा एव क्रमात्त्वल्पाल्पतमा दुर्लभा। श्चाएतत्तंक्तित्रयाभीनां अनिश्चयेन पंचमीमितत्यक्तित्रयफ
लरूपतां सिद्धपंक्तिमध्यासत एव तिसंसारातीता पंचमपि पंक्तिरसंख्येयासा वानंतास्तमयी मिश्रज्ञानदर्शनसुखवी
र्यमयी मेनरूवे नफासेइत्याद्याचारांगोक्तेन सिवमयलमरुअ मणंतत्यादिना जन्नानामकोइमिखेइत्यादिना चागमोक्तप्रका
रेणज्ञेयेति अत्र एवाऽनंतधऽनंतधऽनंतधऽनंतधा तत्वानन्त्यबहुत्व रत्नानां प्राप्यमाणत्वादित्यल्पता च्वक्रंधनइत्येकवचनमिति
८ पंक्तीश्चतस्रोत्र विनांगुणोत्तरां समानिर्दुषमासुच पंचमीफलतया यतध्वं विरतौ यथाक्रतं मनीषितं मोदजय श्रियाप्नुथ १ इतिश्रीत
नपाश्रीमुनिसुंदरगणमध्याप्रणः श्रेसंसारिजीवपंक्तिचतुष्टयविचारनामपंचमस्तरंगः ८ जयसिरिदुसमसक्कलकित्तिं सयलमंगल
सुरकसमिद्धिं कुणइजो सत्तुसुकवदारं जयउ सोतिणधम्मसुरट्ट १ तेपुणविविहनिमित्तं पावप सत्ता तरंति नो कातं नजविन्तिकपविगुण
१ धन्नाधम्मंविराहंति इयतः सुखपरिणामे विरसां मरमेव चरंति विरुद्धजन्त्वादि मित्तुगामसइआरंभगइसंमदर्गयाधिवि हिमिश्रजीवा १२६

मणुआइतिवा २ अस्या व्याख्या यथा सुखे आपात विरसांनीरसत्वादिना कदर्यपरिणामे वा यतो विरसां दुःखहेतुकत्वात् सुखे सरसामा
ईवादिनांघा दुर्दांपरिणामपि च सुखादत्वाद्दुःखदायित्वाच्च सरसां क्षितां चरंति लक्षणयां तिरतुर्धा सुखे परिणामे च विरसां दुःखे सरसां परि
णामे च विरसां सुखे विरसां परिणामे च सरसां दुःखे परिणामे च सरसामिति चतुर्विधां वारिरुष्णादिलक्षणामिति केतचरंतीत्याद सिद्धति
चतुर्थेपि योजनात् शिशवो बालाः ग्रामसूकरा स्वंमतस्पर्यतति प्रसिद्धाः ग्टकाः प्रसिद्धाः ऽसं डा बालेवत्सरूपाः ३ गजाबाल्यकलभाः ४ इतिप
तत्र प्रथमा विवक्षितां क्रमेण चतुर्विधां वारिं चरंति इत्यं सुनाप्रकारेण कृत्रिमा जीविकां सुखपरिणाम विरसादि चतुर्भेदां जीवाः सर्वेपि सां
सारिकाः प्राणिनः प्राग्धर्मविराधनतस्तु यत्ताच्च रंति समाचरंतीत्यक्षर र्थः अथ भावना यथा गर्त्तस्थिकरा बाला सेतोत्तु सुविकरर्दमादि
न कुर्यंति तन्मचपुष्पु पयांति समाय कस्युयाकादिलिन्नी वंतपर्वाग्रेलडक्वकवत् परिपच्यानरूत्र यद्वं च सुखेकवलन
×कमैन कालपरिणतोवं विरसां चारिं चरंति एवं केचिन्मनुष्या लिह्वच रसिकमैत्रिकादयश्चौरपिशुनामोषकग्रंथिच्छेदंलग्राहकाद ×दक×
×॥× यश्चा रिकदग मदकवौरिकादयो सुखेसर्वजनोद्वेगनिंदागर्दाद्या स्यादत्यादरवृत्तिमात्रकारित्वेन विशेषवि खसुखसंपत्तिकरणता
त्वेन च विरसां मिद्धापि केषांचिदायतो राजदंडादिहेतुत्वेन परलोकप्रायः सर्वेषां नारकादि दुर्गतिदुःखहेतुत्वेन परिणामे च विरसां कृत्रिमा
जीविकां चरंतीति धिक्शतेषां जीवितं अनंतश्चात्मभाघोरदुःखमयः संसारः कथं क्कुतो वा पुनर्धर्मावाप्तिः तदर्दस्यं नस्त्व वस्यातषांड
रापत्वात् प्राप्तेपि वा तस्मिन् दुःकुलदौर्गत्य दुरामय दीनांगता परप्रेष्यताद्यनिवृत्तिः पापप्रचयस्यैव निर्मितः तत्त्व पुनर्दुर्गतिसंतत्ते
एवं समासादनात् यतः दुःखैर्दग्धात्मीविजनोत्ति पापं पापेन दुःखाति समश्नुते च एवं नवेकश्चिदनंतकालं पुनः स दुःखी पुनारव पापी १६

तितेषां गत्वाऽश्मिकरम्याऽरण्यांतरादि सुखपरिणामः सुखकारी इति विलासबुद्धेस्तस्याः परित्यागेन धर्माद्विराम श्रयणीयोऽति ॥ ३ ॥ यथा च पड
काः शिशवः संतापसुखे सरसां परिणामच विरसां तथा इह परा: शिशवं संतापसुखे विरसां परिणामेव सरसां चारित्रं चरंति तथा हष्टांतनविला
सातत था हि कस्यचित् क्षत्रियस्य दारिकाणो बालवयस्त उद्यात प्रक्रुस्फुडकशिक्षुरापि सर्वक्रियकालानंतरमाविनि कस्मिंश्चित् उत्सवे स
मातिग मिष्यति पित्रा तज्जनार्थं पाप्यात सरसमाद्यवसमध्यम्यगोदुग्ध्यादिभिः तस्य स्याऽपथ्याहारादिकायत्तिवा तस्य क्षुधाकष्टणादि दीयते न वा
तातां वसी इन्नस्वरूणाद्यः सुखरत्नमात्रात कारणं दृष्टः प्राह मयि प। स्यात् उकः सरसाहारमाद इति अदं वस्तु कष्टणा निलातनवेत्या
दि साप्यऽवदत् सुखे सरसापि परिणामे विरसमयं चारित्रं चिरा। त्यडकः तदुक्तं अंतर चिन्नाणि पयाणि जाइं चरइं नंदिउं सुक
तणादिंलाठादि एवं दीहाउलरकणं १ इत्यादि ततः किंचिड पशांतमनस्कणादि चरति अन्यदा प्राप्ते तस्मिन्नुत्सवे प्राघु
णालाजनाय मांस्या कायेडको हन्तुं कर्दन घातित क्षत्रियेण त वतथा दृष्टा तर्णकः स्वमापि तथा संतावनया नीतः सा यं मातुस्त
नमपि वंस्तया एष एक सरूपं वस्यनया कुलतां चाख्यत् साप जगौः स्वक्ष्टणा वारि णास्व नास्ति तयं सुखे विरसापि परिणामेऽ त्र को
डमरणाद् तदुक्तं आसरसमयं चारित्र्यमिऽव रत्नमित्यादि। तस्योपशांत लयः कमाऽउटौ वनोमहे शायपरिकल्पिताः किं तस्य मदाज्ञा डीनतोगो
कुलस्थैरसुखं दितमतिस्मा एवमेडकवत्केचित् तेऽपादयः परदेशाविध्वंसादिभिर्निर्दयं मनुष्यादि जीवघातगात्रपिटनबंधनादि कदना
दिभिस्तालनद्वयाद्यर्थं शिष्टजनदंडनरणादिमद्दारंभैन्यादिपरिग्रहादिभिः तथाकुनियोगिनो महारंभादिमयाद्रूपव्यापारान् लोकदं
मनयुद्धसत्यादिरूपान् महालोकद्वयऽगृहदसर्वनगरग्रामादि जनतां कृष्याद्यारंभप्रवर्तनेनमनुष्यपश्वाद्युपरोधजलपानभोजनाद्यंतरायकर १२७

घा

एवं धननाडनलंचाग्रहणाद्यन्यायारंभादिभिः तथा राजपुत्रादितस्यो तिविनेमित्तिकादयो मिथ्यादृशः क्रूराः सर्वविलप्रवृत्ति निमित्तोपदेशास्त
स्त्रदानादिभिरपि वेश्यास्यमहामोसाद्यो पद्याद्यारंभकारणैः तथा कुषच्चौरव्यापाद्याधम्यवस्कंददानगरग्राममनुष्यसर्वजनताधररग्राग
विश्रामपदधननक्षेत्रखलादिज्वालननिरपराधमनुष्यपश्वादिघातघोरपापकर्मभिः तथापि शूनादयश्चैत्यसुनिसुश्रावकादीनामप्यपद्
घामपि वशिष्ठजनानां पिशुन्यकरणतापनानीतिद्रव्यग्रहणराजदंडपातनादिक्रूरकर्मभिः रंकश्रेष्ठिजयसिंहदेवप्रागलव्रवणिग्याकार्य
कादिवत्केचिद्वणिग्विप्रादयोऽपि दगातिमानादिभिर्न्यस्तापरस्वकान यवचित्यादिधर्मस्थानदेशनगरादिभंगकरणकारणादिरौद्राध्य
वसायानुष्ठानादिभिः केचिद्वणिगादयोऽतिलोभाद्यभिरता ः पंचदशाकर्मादानकृष्याद्यारंभपरवंचनादरकूटतुलामानादि
कुव्यवहारादिभिश्च धर्मबाह्याः परलोकसुखपराङ्मुखापेहि कविषयादिसुखरधुव: सर्वथानुरूपादेशादिनिरपेक्षाः यथा
तथा द्रव्यमुपार्जयित्वाऽतिविषयादिसुखविलासानुभुंजाना नरवांत। रडुर्गतिदुःखान्स्वपातिनो सुखे सरसां परिणामे विरसां रहति
इति। तेषां पुनर्नरत्वसुहृद्धर्मादिदुर्लभतां नानानरकतिर्यगा द्यनंतस्त्वभ्रमणदुःखानंत्यादिवत्तिप्रवृत्तेऽपि पापाजीविकात्याज्याम
ग्रवितिरिति ८ तथा च सकवत् केचित्सम्यग्गुरुदत्तजिनवचनामृतपानापहततत्त्वज्ञानार्थः पारत्रिकसुखानंत्यावाप्तिं नये[illegible]तद
हलोकउठसुखनिरपेक्षाः यत्पादयो निःक्लानवपुंतरूरक्षुद्धाहारादिना जीवंतः संयममनुपालयंतः श्राद्धादयो वा केचिद्दारिद्र्याद्यापि व
क्रारंभक्रूरादिकर्माणि कुर्वंतः शुद्धरवव्यवहारादिभिर्यन्निद्रव्यार्जनिर्यथात थानिर्विशेषाहारादिनोगोपभोगैर्जीवंतं पष्टिस्ववंशपकशक्यत
मारितपोदानपौषधादिभिः पुनरत्नादिकृतार्थयंतानं दिषेणप्रागतसुविप्रसम्यक्कौस्तुदीपसिद्धमुनिशालोबलस्त्रसकुपिंगदाहविद्यादि

वृत इह च त्वरा हलोकतोहक् समृद्धाद्यसाव ब्रुध्यमा समवचरंतीति तत्त्वोपदेशः ७ अथ च यथा गजाशिसुखैकलतया प्रसिद्धा रूपा
दिभिः परिगृहीतामहागजीरवनाशया तिमिष्ठा हारादिभिर्निरंतरं परिपोष्यमाणाः सर्वेपि ह वेल्लोयत्नेन रक्ष्यमाणाः स्फ्तः सुधर्मिणि रत्ना
द्यलंकारैर्लाज्यमानाः सुलावसुलगतया सर्वजनानंददायिनः आराधिकरक्षाकंमकादिभिरलिनंद्यमाना नरपावासांगणादिषु सुखं
स्वलंति महागजीन्नताश्चापि यावज्जीवं तथैव राजादीनां मान्या विश्रामनमयत्त्वेव मिष्टाहारादिभिर्धारकाः पूजादिसुखान्यनुलवंति एवं
वमुत्रैव परिणामवसरमामवचारिंचरंति तथा केचित् सुरूपा त्तमाला गणतिशा याद्यालोपियतीन्दृतां श्री वज्रस्वामि पादलिप्तगुरु
श्री हेमाचार्यादिवतू लागयविख्यातिशयादिमत्त्वेन सकलश्रीसंघे र्देवैरपि वा परिपूज्यमानाः परिपाल्यमानाश्च समये आचार्या
दिमहापदवीं प्राप्तास्तदधिकतूजामहिममहावादजयादि लिरष्टधा प्रभावनादिभिः प्रवचनमुद्योतयति यावज्जीवं
चाजुत्तरसुरवराधिकं सुखमनुलवंति तथा केचित् श्रीलरतस गरमहापद्मसंप्रतिकुमारपालादिवज्जिनरूपाश्च नयकुमार
चित्रप्रधानचाणाक्यामरचंदयनमंत्रिवाग्भटवस्तुपालप्टथ्वीधर रादयो महामात्यादयः श्रीधन्यशालिलद्रसुदर्शनश्रेष्ठिसोवणि
कलीमवत्तुः प्रासादीकारकमवदारिकालादयो महत्याश्च सर्वेपुण्याजुलावतस्तु इन्यायोपाचोपायैः प्रवर्धमानोपार्जित विश्रुतसमृ
द्धाः श्रीगुरुवचन विज्ञात [illegible] श्रीजिनवचनश्रीसदुपनिषदः सम्यग्ज्ञानदर्शनादेशविरत्यादिगुणरत्नरत्नाकरा महातीर्थया
त्राश्रीजिनप्रासादकारणप्रोढसाधर्मिकवात्सल्यसत्कोशाधनदापदीनसीदत्साधर्मिकादिसमुद्धरणसर्वप्रकारश्रीजिनपूजाश्रीगुरुवर
णपरिचर्यासत्पात्रदानशीलतपोलावनाषडिधावश्यकपोषधादिकर्मभिः स्वजन्म पवित्रयंति न्यायकालादिष्वधर्माविबाधया सर्वका १२८

मगुणोपेतानि पंचप्रकारविषयसुखानि लुंजाना आयुः पर्याप्तौ विधिना पंडितमरणेन सर्वार्थसिद्धाद्यपवर्गसुखसंपदं वासादयंति जिनगण
धरादिपदवीमप्याप्नुवंति तन्माहात्म्याया महायतय्या गृहिणो वाइहलोकेपि धर्मसुख [illegible] सुखमयत्वाद्वासुखेसरसा परलो
केपि धर्मार्थकाममोक्षहेतुत्वात्परिणामेपिच सरसां वृत्तिं चरंति तेषां चेहपरलोकहितां वृत्तिं विलाव्य बुधाः कर्मस्थितावास्थेनात समृद्ध्या
नानापुण्यकर्मस्थितामवसमाश्रयंतीति ७ एवं लावितामनुष्याना श्रित्य चतस्रो वृत्तयः एतदनुसारेण सर्वजीवानप्याश्रित्य लावनीया
तथाहि तिर्यक्षु काकमार्जारश्वानसर्पसूकरव्याघ्रादयोऽत्र लोकसर्वजंतुहिंसकजीवहिंसादिकारित्वाज्जननिंद्याः सुविपा
क्काहारादिमत्त्वाज्जीवानां स्वपाकस्वपरजातीयकरस्थमृगा यूद्दीनां वधबंधादिनामनुष्येषु च लिल्लपुलिंदादयः प्रागुक्तशि
वनीत्यादावेवं च मिथ्यादृग्व्यंतरभूतप्रेतपिशाचकोटि गहिंसाकरणकारणादिपरचंडिकाचामुंडादिकुदेवाद
वताकिल्बिषिकाभियोगिकामरादयश्च इहलोकसर्वजनरादव निंदापराभवास्पदत्वादियोग्यसुखालावादिना मिथ्यादृग्वार
काश्चेह क्षेत्रजपरमाधार्मिककृतपरस्परादीरिततत्रिविधमहावेद नार्त्तत्वात्परत्र च सर्वेपि मिथ्यादिवत्त्वःकर्मबंधहेतुत्वात्तिर्यगादिदु
र्गतिपातकत्वाच्च सुखे परिणामे च विरसां वृत्तिं चरंति सावद्यायाभिमिथ्यात्वहिंसाद्याश्रवकषायदुष्टयोगानां प्रवृत्तिहेतुकत्वात्तपवत्या
स्या सुखहिताः पिलिरिति २ तथा तिर्यक्षु परनिःर्दयमहासिंहव्याघ्रशार्दूलाष्टापदमहाग्राहियोजनसहस्रमहासर्पमहामत्स्यादयो याघष्टी
यारविषयादिप्राप्तिमंतः परस्परामरणपदिनयरहिताः परत्र च चतुर्थीं वमनरकगामिनः मनुष्येषु च चक्रवर्तियुद्धाक्तरूपामात्यपुरोहित
स्रीबादयो यादवेषु मिथ्यादृग्संगमकनारकपीडाकारिपरमाधार्मिकादिलवनपत्यादयो हि च न विषयसुखलोगपिक्रीडामोहकषाय

द्विविधगाम्यदृष्टांतमाह । जिनमुनिगुणचैत्यसंघादिप्रातिकूल्योपसर्गकरणादिमहापापैः प्रवचनप्रत्यनीकत्वादि तिर्यग्भ्यः
दित्याधिमर्याधवधिरंडालादिम ... खमडर्यैनिक्रियद्धवे नरविनरकादिगामिनः द्वितीयामुखेसरसांपरिणामे विरसो वइतिच
रति नारकोऽत्रप्रापरिनिर्म ... तिसुरवलेशस्याप्यभावात् अघवाक्रविहिक्रियग्राक्यादिनोह्नतिलवंतानिमानमात्रसुखलाभएताम्
पिश्वतिहनंति २ तथा तिर्यञ्चः रविंदराजर्षिबोधितमरुभूतिजीवगजश्रीवीरादिबोधितचंडकौशिकादिसर्पबलदेवऋषिबोधित
मृगमकरध्वजकुमारभिल्लपादमंत्रिबोधितनवकमंडूकम। णिपतिविरित्रोक्तवभलदासमेष्टिसुतनिबोधितगंडकस्थापदश्री
जिनप्रतिमाकारमत्स्यदर्शनैः प्रबुद्धाश्रेष्टिपुत्रजीवमत्स्यादि वत् खट्ववणविश्रपंचमंगलपंचश्रावविश्रस्क पंचति
वतिश्रजन्नवक्र कांबलसंबलस्तूलकाः २ इति गिरा मुनिबो धितसमवायागादिकाविप्रजीवधागवत् नहि सिद्धिमनं
तिकरि करिकृत्प्रकम्मवसेण ताहिंसामुतारागिराबुद्धा नित्यलक्षदयिश्रेष्टिजीवगजादिवच्चके विसर्जनिपंचेन्द्रियोति
स्मृत्यादिनाः तिर्यग्जातिदंततप्रबोधादिनाचादश्राविरतितपोनि यमव्रतमवर्याप्रत्याख्यानैः सदगास्सुवर्णविधिसुराद्विसुखलाभा
त्रवा तथामनुष्याः भुभदेवदशितिश्रुतक्याः सम्यक्दृष्टिमल्लकप्रकृतिनरश्राद्धादयः देवत्वं विद्युन्मालिदेवादिवत्कविद्यालमिथ्यादृशतपो
ऽनुष्ठानमनिदानविधिसरागकषायतपोऽनुष्ठानादिनिःक्रुद्धदेवत्वं प्राप्ताः प्रश्नाकेश्विबोधिताः प्राप्तसम्यक्का जिनचैत्यमुनिसंघादिभक्ति
पूजाविधापदानधर्ममार्गोपदानादिगुणकर्मनिर्जरावंतरसतनमन रत्नत्रयबोधिप्राप्तिविशिष्टगुणत्रयष्ठानोत्तरमोक्षावधिसुरवसंपत्तियोग्या
देवादेवस्य नारकेप्यपि मिथ्यादृष्टयोऽपितादृशकनकारिमवकर्मविपाकचिंतयापरकस्वानुदीरणया कामनिर्जरया लवांतरेस
दुर्गतिगामिनो नारकाश्च सुखविरसांपरिणामसरसांवृत्तीयां वृत्तिं लभंते इति ३ तथा तिर्यञ्चोऽकविचिन्नंदासश्राद्धबोधितपाषकादर्
रक प्रवादनादिवः खरदित साधर्मिकधीपालनतुस्थाकृत वृषभ इत्यादिवत् तथावापित्सविक्रप्रकारणप्राप्तधर्माणःपुत्रादिवत्सम्यक्गुणा
धुपास्यादिना सुरवाक्रियमाणा नवांतरेतत्सुगतिगामिनः देवेषु च केचिन्मादंदलोकांतिकत्रायस्त्रिंशसुरादयः सम्यग्दृष्टयो जिनमुनि
संघरक्षा जिनशासनरक्षावैयावृत्त्य जिनगृहस्नात्रादिकारिणो आसन्नसिद्धिकाः नारकेचित्सम्यग्दृष्टयो जातिस्मृत्यालक्ष्मणरावणश्रेणि
राजादिनारकवद्देवादिबोधिता वा नादृशनरकदुःखदायिप्रागता। वजनितं पापकर्मनिंदंतः परेषां शत्रूणामपि दुःखानुदीरयंतो
मिथ्यादृशनारकेभ्योऽनंतगुणं प्रतिक्षणमशुभकर्मनिर्जरां कुर्वं तानवंचाशुभकर्मत्रिपार्जयंतःकिंचित्परिणतसाम्यसुखसुधा
नालघांतरतीर्थंकरत्वाऽवधिसुरवसंपत्यदवीयोगाना नारका। अपिसुखेपरिणामेवसरसां वृत्तिंवरंतीतिशेषाणावनाश्रवं
वत् इतिभाविताश्चातुर्गतिकान्भवनिपिजीवानाश्रित्यचत् ष्टाइतयः ४ द्विधेतिवृत्तीः प्रविदंश्चतश्रोयातनविज्ञोऽत्यय
गासदायुःद्विद्विषां प्राप्यजयश्रियं स प्राप्नोतिनिश्रेयसशर्म। लीलो १ इतितपाश्रीसुनिसुंदरपदपजयमूर्त्तिमृध्यापप्राप्य
प्रावचूइतिविचारनामापष्ट्यरंगः ८ जयसिरिविंभिश्रसुदए अणिदइहरणेतिवभासारंभि इदपरलोगदिश्रवं जिणधम्मेतरु मद
रविश्रा १ सोगुणसंजमवीरिश्रजुत्तदिंच्चवमादिअभक्को तं गुणपत्तुवजीवा सन्नविहाजुंतिश्रपाये २ तद्यथा सुगशमसयग्धम
विश्राश्यगुरुकविधदरिपलारंडहारादिश्रजमाई मिवगि दनेदवंधे अद्माइतिश्राणदिट्ठंता ३ अस्यव्याख्या मिवत्रिबंधग्राष्टस्यप्र
त्यकंव्याख्यानात् मिथ्यात्वबंधे मिहत्ति दृदस्य प्राधान्यवामादरूपलक्षणात् ताभ्यामवघपादगाइतिन्यायाद्वारृदस्थितपितृमातृकल

त्रसत्रसजनादीनां वस्त्रेद्वंधविषयतत्परित्यागार्थिनो धर्मवीर्यप्रतीत्य तियाजं अथमादिजीवानां शुकादयः सन्नद्धेतानवं
नीतिपिंडितार्थः अथविस्तरतोतावना सुगत्ति सामान्याकाव्यत्रसुकाः पारसीकादिदशविधे प्रवर्त्तते याः तद्विषयामादौ त
कृदणाधितीरक्षावलंबितनलकेतुपविष्टानलकत्रमणेन वरणाक्रांतरज्जवोलंबमानाअवशाअपिवद्धमन्यमानाउद्दयितुम
पक्रमंते एवं नयाद्दकेर्ष्टदीतास्थ्याव्रज्ञीवंपंजरबंधदिकष्टानिसहंते एवं केचित्जीवामिथ्यात्वस्यरुद्वासपर्शस्यवताहरूप
तिरोधकालावात्परित्यागसामर्थ्यासद्भामपियत्नदसदालंबा निस्तूमशक्तंअबद्धमपिबद्धमिववामन्यमानानत्यजंति इदपर
वतस्तानि तद्दुःखफलान्यनुभवंतिच तापसश्रेष्ठ्यादिवत् त डुकं गुणवरमाणथ्यप्राज्यसाम्राज्यलक्ष्मीपरमपदपदव्यांसंव
रंत्येवधीराः वयमिहपुनरन्यबंधनिरपबद्धाः नलकदलविलोलकीरवद्वंचितास्मः १ अत्रमक्षिआइयइत्य
क्षादादिशाष्टाव मुग्धमृगादयोपिज्ञेयाः २ मसगत्ति मशकादिभिर्दष्टनासायांप्रविष्टस्समाकुलयति कश्चिपिशिष्ट
दाग्नितंवव्याप्रादयत्यपित्र्पादीनपिदशान्तद्धेजयति स्वसवस्त्र र्यंवासमर्थःएवयतः कौलिकगृहलालासुविलग्नोम्रियतेव
वात्मानंमोचयितुंप्रभवयति एवंकेचनजीवाःसंसारसुखमात्रातिलाषिणः परलोकसुखपराङ्मुखाविषयगृध्नवः पापकर्मसुनि
रक्षकाघातकवधकप्रेरणादिनिर्मिष्टाविरलगनादिनिवह्निपातनपिनावहजयंति उदायिरूपमारकादिवत् मारयंत्यपिपिशून्या
दितिस्तव्यापारिणोमाहृत्यादीनपिशाकव्यलमंत्रितिस्विरक्शविविप्राखिन्मारयंति लाएयंतिलेवादिभिस्थूखनमर्जयंति अन्यान्य
पिक्रराणिकर्माणिपरजीवद्रुहबुद्धिहासनादीनिकुर्वंतिपापवीर्यत्रियोगीत्यापारयंतिच पातवच्छहितं तपःसम्यक्त्वनियमसंयमा १३०

दौ देशविरत्यादिप्रतिपत्तिपालनादौवाअ सदपिशरीरसामर्थ्यकलत्रकदपत्यस्नेहाद्यालंबनंकृत्वाल्पवातंवादिप्रायधर्मारंभपिविषयेषुगु
गुप्तिभिपिप्रतिबद्धाः सर्वधासंयमवीर्यविकलानयंते विषयादिप्रतिबद्धास्तेभ्यःसंमोचयितुमक्षमाएवमवसृत्वादुर्गतौपतिताविवि
धसांसारिकदुःखानिसहंते मातंगीविद्यासाधकविद्याधरलघुभ्रातृवत् हदरदवीरक्तमालवेशपद्मावेदवत् अत्राण्णदिशाष्टाकुलादयो
ऽपिदृष्टांतीकार्याः २ मच्छियाइयत्ति मक्षिकाः सामान्यतोवर्णाद्वागाईइतिप्रसिद्धावा सरघावा तादिमउष्णपत्रादीन्सदोदंशमुद्देज ^दे शा^
यंति आहारसुखोद्यिलिलाषिण्यःश्लेष्मादिष्वैवाऽशुचिवस्तुषुरतिं॥ विदधते तत्रचविलग्ना आत्मानंमोचयितुमसमर्थास्तत्रैवनटस्फ
टाकृत्यदुःखेनम्रियंते सरघा अपिघृतलालारूपेमधुनिविलग्नाति लिस्गिन्नालन्नादिनादुःखान्म्रियंते तथाकेचित्जीवाःपैशून्या
दिभिःपराड्द्वेजयंताधर्मवीर्यविकलाधर्मेष्वस्तकर्मसुतेन १अहंते यदिकदाचित्किंचित्तत्रोद्यमयंते तदाऽशुचिप्रायकृत्य
रूपेवविषयेषुवस्तुर्ज्ञते तत्रचविलग्नाबज्जपदृशादितिरप्या। मानंमिथ्यात्वादिभ्योमोचयितुमशक्ताःस्वधिवमृत्वादुर्गतिदुःख
^कां रे^ तानंनवंति मिथ्यात्वाविरतयःकालिकाचार्यप्रतिबुद्धदत्तनृप। विषयाविरतसत्यकिविद्याधरवत् आदिशब्दात्सुकुमारीसुकरादयो
त्रदृष्टांताज्ञेयाः ३ करित्ति करिणोमहावीर्याअपिकरेणुस्पर्शलौल्याद्वारिपतितासिस्कंवेटनवादनबंधादिक्लेशान्सहंते मिष्टाहारा
दिभिर्मदामात्रादिवशीकृताश्चसुकुला अपिअदर्शमानवीर्याविनादौ छेगाक्रीडासुखलोगाद्युंगंतुंनोद्यतंते सूमौपतितां सुप्रदुःखा
^पं कु^ कृदशाद्यपयंति तथाकेचिज्जीवाः प्रवृत्तवीर्योयोगाद्वत्पलधर्मकर्मस्वद्यतमाना अपिपित्रादिभिर्बलात्कारितपाणिग्रहणामाशपिहकव
त्राऽपत्यादिवशीकृताइंद्रियार्थसुखमात्रगृद्धवोयथाकुटुंबाद्यतिप्रायमेवचेष्टमानाधर्मवीर्यमंदमःप्रकटयंतादर्शमर्वविरत्यादिप्रतिप ^नदेशा^

त्रिपालतादिधर्मकर्मसु नाद्यतनाप्रक्रमेत पुत्रतंतवहाईकुमारादिवत्प्रमादवहाग्दहावासे पवतिष्टंति कुटुंबपञ्जनादिरंजताद्यर्थं मिथ्या
त्वारंभादिषु च प्रवर्त्तंते यावज्जीवं विषयादिष्टहाश्च गांगिकंडरीकादिवत् दुर्यतावपि पतंति करिणश्च मदावस्थादौ शवतृप्तिनूतवनकेल्यादि
स्मृत्यादिना वा बंधनेभ्यो विच्छुट्यः बलबंधनादित्राटयित्वा वा वनमनुधावंति तथाकेचिज्जातिस्मरणयुक्तः प्रतिबोधादिना केचिच्चुरवडःख्या
दिविशेषनिमित्ते मम्रुत्पन्नविरागाज्जातिस्मृत्यादिना वोल्लसितसंयमविषयवीर्याः सर्वदेशविरतिदर्शनादिप्रतिपद्यंते प्रत्येकबुद्धमहानिर्ग्रं
थमुल्लनदवरश्रेष्टिमंकलाश्रद्धादिसुंदरीनंदमतार्यकपिलवत् सिमसुदपालादिकृपिवत्जसाईत्यक्तादादिशाषान्मदामर्कटवत्यादि
कारि वप्रसादाद्यापि दृष्टांतीकार्याः तदवरुणादार्ष्टांतिका अपि ये ज्ञा इति अथवा करिणोयथा महामात्रादिवशीकृता अपि ताएट
पाद्याक्रांता अपि चित्रजलाश्रयादि परित्यागेन मदातडाका दिषु पुंछे रंध्रपछ्टंजलं पिबंति स्नांति खेलंति सुखीभवंति च परं र
नसाद्ध्यं स्वरंटयंति पुनः स्नानादिनासुखीभवंति च एवं केचित् कुटुंबादिपरतंत्रा अपि कलुषपक्षेबमिथ्याधर्मत्यागेन परित्यागेन
श्रीजिनधर्ममहासरसि रतिं दधानाः श्रीगुरुमुखसिद्धांतामृतानि पिबं ति आवश्यकादिसदनुष्ठानादिभिः स्थात्मानं सुखयंति पुनः कुटुंबा
निर्वाहाद्यर्थं सावद्यव्यापारारंभादिभिः तं किंचिन्मलिनयंति पुनः प्रायश्चित्तैः शुचयंति तत्र कुयनतः सौधर्मेन्द्रकर्पिताऽस्य तिहाद्दृशोकलीन
त्वेनाभ्विरं सुरवानि तिंजतकियद्विमुक्तिसुखान्यपीति अथवा यथा गजाः स्वात्वाराअसाध्यं स्वरंटयंति तथा तपांस्नातमप्यस्नातमेव स्यात् एवं
केचित् किंचित् पोदानाध्यानाध्ययनादिकृत्वा परकृतश्लाघा प्रशंसादीनां निंदानाविधिमिथ्यात्वादिभिर्मलिनयंति यतः श्रीप्रितामा
त्सर्यकदाग्रहकृष्णो तप्तं तावितिमिरो रत्नाणिवः प्रमादमात्सोकृत्यरुच्च संगतिः श्लाघाधिता वा सुकृतमलाङ्घ्रः १ इति ४ द्रव्यः सिंहातपा

यदिपवंति×२

शेमरणांत अपि न पतंति तदा बाल्यावस्थायां कटयंत्रप्रपंचादिना वा पतिता अपि वलोद्दृष्टं खलानि बंधायदि विलुटंति तदा वनादौ प्रयांत्ये
वा विलुटिता अपि न गजादिवत् केरपि पर्यालिखितुं शक्याः नाप्यवस्थातुं शक्याः नचातजीवादिहणानयः दंति किंच येमेवाहारं बलपुष्टिक
रमदामांसाभवतत्पशिवारका अपिता न मधुरवचनादिभिः प्रमादयंत्येव नतु कोपयंति तथा केचित् श्राद्धादिजीवाः यदि बाल्ये पित्रादिवशा
त्स्त्रीकपटादिना वा यदि वा स्वपतिताः अघापि न स्त्र्यादिकुटुंबपरवशाः पापकर्मसु प्रवर्त्तंते नच परिणामविरसत्वा अजीर्णदिणावल्यात्मवि
न्नाद्यादाराननुंजते किंच परिणति पुष्टिबलकृता विज्ञानेनाहार न्न स्नापयित्वच कुटुंबजनान् प्रवर्त्तयंति धर्मकर्मसु नतु तदाज्ञया
स्मानं मदारंभादिपापकर्मसु सिंदास्य घर्घरवाविर्लीकृतरागानम्र गादी स्खलापयंति तथापि धर्मेप्रमाद्यतः कुटुंबजनान् मिथ्या
त्विनस्त्यागनयदर्शनादिभिर्जैनागमतत्त्वादिभिश्च स्नापयंति कारयंति च स्वात्तयाधर्मयदा चाप्रवमरंपशंति तदा मिथ्यात्वादि
स्यः कुटुंबविषयादिपाशाद्बंधनेभ्यो वा निर्गत्य सम्यग्दर्शनिवृत्तत्वतसंयमारामरतिसंपन्नसुखमनुभवंति कुकलट्टारकप्रबा
धकसुदर्शनश्रेष्टिकेसंकरखेद्धर्मेन धन्याशालिरधनश्रेष्टिप्रभृतिव न्न तत्र धनश्रेष्टिज्ञातं यथा वसंतपुरे धनाश्रेष्टी तस्य भार्या श्रीकांता चत्वारः
पुत्राः बहवो भ्रातरः तन्मायापुत्रपौत्रादिपरिकुटुंबसंपन्नाः सम्यग्दृष्टिर्बहुविधविरतिगुणालंकृतात्मायनव्यवहरन्पापभीरुः सर्व
जनश्लाघास्पदमादेशकारिभिः पुत्रपौत्रभ्रात्रादिभिः पर्युपास्यमानः सकलस्वजनपरिजनवर्गस्य मेढिभूतो निवसति धर्मोपदेशादिभिः सक
लं कुटुंबं धर्मे प्रवर्त्तयति तत्र प्रमाद्यतां तान् प्रावितर्सारणादिभिः शिक्षयति ततः श्रेष्टिन्येन कोपि न प्रमाद्यति धर्मे किं बहुना यावत् कोपि नोच्चै
र्जल्पति अन्यदा टपेण श्रेष्टिगृहासन्ने देवकुलं कारितं तत्र संध्याइव्यरा जनियुक्ता गंधर्वनिटीएटकादियुक्ता गीतनृत्तादिविदधति तद्वराण र

मावर्त्तितिहृदयाःश्रेष्टिनामहेलादिवर्गोपिकृगृहव्यापारकर्इंस्थितःश्रृणोतिपूर्वसिलक्ष्णवयाशोकमानाःक्रमास्खलितलक्षान्त तत्रभावीकाधन
श्रेष्टीव्यचिंतयत् नशोभनमिदंयतः ववलामयलणसीलासिणोदपरिष्टरिक्रिदीवयमिदवमहिलालहइपमरालयंदइ १ ततोनयावद्यशिवि
ल्ममकुलेमलिनतानजायते।तावदुपायनैवनिवारयामिपक्कुटुंबमितिविमृश्यकारितं निजगृहैकदेशेदेवगृहे तत्रवयस्यांवेलायांग
धर्वान्तपादवकुलेगीतान्यामादिकुर्वतितस्यांवलायांश्रेष्ठीदवाग्रेपृदंगपटहनिघानाद्यातोद्यनादाहैतंकारयति यथानकोपिकिमपिशृणो
ति तत्रैव वत्रिपिगीतादिव्याघाततोहविनातदुपायतस्वरूपंत्व ज्ञपयत् ततोराज्ञाकारितः श्रेष्टीनाषितस्वसोःकिमेवमनुष्टीयतेश्रे
ष्टिनावेदवन्अमारःसंसारःगत्वरंयौवनंवपलाश्रीः स्वप्रसमःप्रिय संगमःदुःसहापापपरिणतिः वृद्धीभूतावयं आसन्नीभूतःपर
लोकःततःप्राप्तोवसराधर्मःअतानिजतुजार्जितवित्तेनदेव। कुलंकारितं तत्रादवार्चनावसरकारयामिनादस्वजीमनेत
फलमिति श्रवैतदीपृष्टिस्योकंराज्ञाप्ययद्येवंविरागरंगस्तदाव नवामपवयुक्ताः यतः उत्तनियलाइंजंमिअश्रासपिसाईविनिवि
अंवलइ तव्वयधणगिल्हवा सेसुविणेविनजाइधम्मगुणो १ स्थ ष्टिनोकं सत्यमेतत्किंतुजनोनगणति गृहाश्रमसमोधर्मेनिश्चाताततर
विष्यति राज्ञोचे गृहाश्रमगातापिदानादिधर्मेयुक्तलिरूपदिष्टोज्ञायाततस्तमाश्रमंमाऽवज्ञासीरित्याद्युक्तिप्रत्युक्तिभिराज्ञोवे देविज्ञकि
मनुनॉगविस्तारेणतत्त्वंवदि ततःकरौयोजयित्वावादीदुनःदेवजावस्मलवयमत्रतवत्रगायांवसामः निर्मलंवात्मकुलं निर्वाहित
इयानकालोनिष्कलंकश्यना वक्तव्यमगृहेमहिलाः वक्लाइइंदिआइं विआरवकुलंव'‍ ‍ङवणादव मवदगईकामो अविवेनफुरइपा
पीणं १ ततोनरेन्द्रस्वामीगीतवादित्रादहास्यादिचेष्टाविलोकनादिनोहूंरवलइत्रिर्विनव्यतुपरिजनइत्यनागातापयोयंमयाव्यक्ष्यियत

×वा×

नदिवदाप्रेमृदेक्षपरवननेउपस्थितसंग्रामेतुरगशिक्षणं नदीशतप्रस्तुतपालिबंधः सुकरच्छतितं सतासमक्षंराज्ञामतिमोष्टवंपचासमतु।
रम्योमेत्राचक्रेततानृपादीनपिधर्मेप्रवर्तयित्वैःशूज्यमानःक्रमाद्रंत प्रवृत्पत्तकार्यमसाधयदिति ७ धनश्रेष्टिकथा ७ अत्राप्याद्दिशष्टान्तखज
गंडकसल्लकादिदृष्टांतदार्ष्टांतिकभावनाज्ञेयाः ५ सारंडत्ति सारंडपक्षिणस्त्रयजीवनिष्पन्नशरीराएकपृष्ठभूक्त्वमुखाः एकोदराःएकग्रीवा
वाइत्यादिश्लोकोक्तलक्षणः अप्रमत्ता यत्रतत्रापियत्नदपिरक्षादिणाशंमन्यमानानिर्मतुष्येपेवपर्वतद्वीपादिषुविचरंतस्तेकथंचिदपिपाशोष
नपतंतितेतुजीवातामनुष्याल्लादीन् हत्वाहाराद्यर्थाघूर्णलग्ना श्चमनुष्यादीनसमुद्रादिसमुत्तारयंति इष्टद्वीपादौवमुंचंति मनु
दाप्वैरविहारादिसुखमनुसर्वंतामहाद्वीपेष्टिष्टपाउफलाद्यानि। मताहारादिसंगमुखानिभुंजते तथाकेचिज्जीवाःकर्मक्षयोप
शमवशाज्जातिस्मृत्यादिनाबालापिसंजातदृढसम्यग्दर्शन ज्ञानचारित्राअप्रमत्ततयाविहरंतामातापित्रादीनपाशान्
वमन्यमानानवब्रह्मचर्यगुप्त्यादिषुविहरंतः प्रासुकानेवाहारबस्त्र शय्यादीनगृह्णंतःउत्तरोत्तराधिकंसंयमसाम्यसुखमनुभवंतःक
मादव्ययं सुखंचाप्नुवंति यथाश्रितोवल्लवमनुप्रव्रज्यास्यति श्रीनेमिजि नकुसमपुराप्रतिष्ठितादिमोहपाशाबद्धश्रीवज्रस्वामिवत्तिसुक्तकाः
दिवत् अत्राप्यादिशष्टान्ततदेवकंवामसङ्कमित्रेत्याद्यक्षरास्पष्टेक्रौंचादिपक्षिविशेषादृष्टांतदार्ष्टान्तिकभावनायांज्ञेयाः ६ रोहिअमसाई
त्ति रोहितजातिविशेषजातमहामत्स्यासीक्ष्णदंष्ट्रामहाबलकायाःसमुद्रेऽगाधजलेबहुमत्स्यपरिवृताविचरंताजालेषुनपतंत्येवबहुमत्स्यलो
लादिनापिनिकैःप्रवहणद्वयांतरालनियोजितमहाजालेषुकथमपिसपरिकराःपतिता अपिस्वपरिकरमत्स्यानटलवलायमानानहष्टाजात
युगपत्करुणाकोपातिमानाप्सानिजालानिपृष्ठदंष्ट्राभिःकर्तयित्वायंनिर्यातिस्र्वैतितानमत्स्यादीन्मोचयंति जालान्यपितुनर्मत्स्यादिग्रहणायोग्या

+नि×३ +सुं×१

निकुर्वंति स्थिरैश्चैरविचारश्च जातिसामान्यमसाधनादीनि वस्तूरवान्यद्वैजात तथा केचिद्वीरमाडीवाः श्रीपार्श्वजिनजन्मस्नात्रमिलिदीवेशादिवत्
पित्राद्युपराधंमैत्रीर्थकिरवलदेवादिवत्तुलोगफलकर्मदृशाद्यास्पृष्टाऽभूत्तकलत्रादिभिर्दर्पाशा अपि तल्लमितस्य सावधर्मवीर्यमिदं पाशांस्थिर
मुग्धाश्रितास्थसदभशोलदृशः कोटिशो पिवतारयंति हैतिमुखानि चलसंतलं लयंतिव सदागमरवाभ्यापादशादिभिर्मिथ्यात्वमोहजालानिव
व्यतिक्रमाणि कुर्वंति तद्भवद्वतीयस्तात्वमुक्तिमस्कवात आदिशब्दादशाईलशास्तादस्याज्ञेयाः ३ व एतद्भवदृष्टांतद्वपुरतस्त्र्याः रश्र
धिकाधिकधर्मवीर्यश्चामलामनंतरामनंततमसिद्धिकाज्ञेयाः अत्र। राईसपं अत्थवहुद्दायवयंमुअरकायं वीरियंतिपवुच्चई इत्यादि
वीर्याध्ययनं बालपंडितवीर्यप्रकाशकं सूत्रकृदंगाद्यश्रुतस्कंधे ८ समवताराणीयं इत्यवेत्य सुरवडरवफलानि ताः पुण्यपापम
यवीर्यविशेषानुग्पपवीर्यमिदमाद्रियतां वेदिष्यति हि विधि। विरिजयश्री ९ इति पाश्वसुनिसुंदरगुरुपरपजयश्रीकम
धाधिकारप्रथमेशोधर्मवीर्योपादशनामासमसमरंगा वछूब यसिरिवंदिअसुदरअणिहदरणेति वग्गसारंभि इहपरलोग
दिअद्वेतिणधम्मेउजमदत्तविआ १ जिणधम्मस्संतरणंजेणसुक बुवाइजोग्गाविसयलोविजविद्दलद्धिय बुहद्द जीवस्सजंतणि
अे २ सहिआ अरसुवन्नश्कलसामज्ञाऽमयपूरिआजहावउहा कुंतिकुलायारहिं तदसमुग्गआलाविगइव्वमत १ व्याख्या सहिअसुव
वनि मात्रिकाः सौवर्णास्थितिहिधाकलशाः तद्भान्हतयोपिमज्ञामयपूरिअत्ति प्रत्येकंमद्येनाऽऽपूरितनवपूरिता इति चतुर्भेदाःस्फ जह
निपरवाय्येनजननिंद्य्वेनन्ना घवादिप्रकारेणेति कुंतिकुलायारहिं तद्समगुअत्ति तथा तेन प्रकारेण मनुजाः कुलाचारस्यां चतुर्द्धा
भवंति तत्रकुलेद्विधा भवंनीचंच आचारोपिद्विधा अचोनीचस्य तत्रोच्चो जिनप्रणीतः पंचविधोज्ञानादिः तद्विपरीतस्तुनीच ततपरिः पदेश्य १३३

ऊर्तगीसुगमिवति अथ दृष्टांतदार्ष्टांतिकयोर्योजनाव्यक्तीक्रियते तथाहि यथा केचित्कलशामात्रिकाः सुरयाचमद्येन मदिरयापरिपूरिताः
स्तकिलोनयथापिनिंद्या एवतथा केचिन्मनुजा आशाहरशः कर्मवशात्नीवैष्वपवादिसंबंधिनिकुलजाताः अथवनीचेनाचारेणजीवधमद्य
मांसादयरूपमत्यनीकशादिनाकलिता स्तेपात्रयथापिनिंद्यान्वंतितावाताबायपिनिंद्याश्च यथा कालासोकरिकानवतादशानां तादृग्
नीचाचारमजहतोकश्चितुशुक्रपायोऽस्ति यथाश्रीवीरवचनाश्रवणाद्यपि न शुद्धिदत्तः कालसोकरिकस्येति प्रथमो भंगः २ यथा च मात्रिकं
:कलशा अमृतेनपरिपूर्णाः तथा च किलशोतिनाम्नागीयंते सर्वे शुभंगल्यत्वमुख्यमंगलतयाजनैस्याप्यातवतथा केचिन्मनुजाः
प्राग्नीचकुलेजाता अपियद्मृतसामनेचेनश्रीजिनप्रणीत न शुद्धाचारेण इतात्मानः तदिहापि यशासंताजनस्फाः परत्रच
स्वर्गापवर्गादिसंपदो यथाकालसौकरिकात्मजः सुलसः हरि केशबलऋषिप्रभृतयश्च दृष्टांता ज्ञेया इति द्वितीयो भेदः २
अपिच यथा सौवर्णाः कलशाः मद्येन च पूरिता स्ते विशिष्टानिंद्या स्याद् उत्तमवस्तुनो गर्हितमवस्तुसंयोगोहि अधिकतमनिंदायै
प्रभवतीति प्रतीतमेव तथा केचन मनुजा उच्चैर्गोत्रादिजन्मानोपि प्रायुक्तनीचाचारैराचरणाद्विशिष्टाः इह च वनीयता स्पदं स्फः परत्र च दुर्ग
प तिदुःखलाजनं यथा परद्वारोत्तारादिपरा रावणादयः इति तृतीयो भेदः ३ यथा पुनः [illegible] सौवर्णाः किलशाः अमृतेन परिपूर्णाः परमं सोला
ग्यमावहंति तद्वदुच्चकुलजाताउच्चाचारसमाचरणं च वैश्वैः इहलोकेत्र स्वयशाः स्व्यातिपदं स्फः परत्र लोकान्तरगतिसुखलाजनं च यथा श्रीभरत च
क्रायादयः इति तुर्योभेदः ४ जीवानांनीचोच्चारत्वे हेतुमाह ताविगइक्कमतन्नि ताविनीयचोच्च रायामधाऽधमाऽधमत रावायागति समहया
तांन्नाविगत्पतु सारिण्ये वयचारी रिणांवेद्या तदुक्तं गणंतसुच्चयरं मसंदीणांवदीणतरगंवा जेणअहिंगंतद्वंउविक्षारिसतारिसी होइ १ प

+ठ×३

वं द्रजन्मघुक्कमालादियुणाद्वजस्याधर्मवितत्निफलतामखिलस्यमद्या नवाः प्रमादरिपुवक्रजयश्रियाऽस्मिन् समयकृप्रयत्नपरतामुररीकु
रुध्वं ७ १ तपाश्रीमुनिगश्रीउपाउनयणमणप्रथमणऽष्टमत्तवंगः ७ ८ जयसिरिवंतिअसुंदपञ्जणिइदरणोतिवग्गसारंमि इद परलोगहि
अवंनिणंधम्मेतत्तमदलविअा १ धम्मेणविअजेणं जिअस्समकुलप्पवाऽगुणानिवहो सोहमासिरिविवहइदिंतामोअगाइव २ तद्यथा द
लरनिदलगविलवावगरधवम्माजदमोअगासुहानिअव कुलधणरधम्मवविवेगोधवगयाणवेमणुअजम्मे वा व्याख्या दलंसुइ पटसु
द्विकारूपं १ स्नेदोष्टतरूपः२ गविलंगुलं जातमवेडस्वरूपं३ वगराउ नर्दकालवंगेलाकर्पूरवारुफलिकाबदाम... विका दुग्धरकसंम
दिःधतिरम्यारमणीयाःमातिशयदलादिवतुष्टयसिद्धत्वात् ईदृशा रमोदकायप्रास्तुलातत्रमाःस्फानितिरसुइदलादियोगविकलाः।
कुलधणेत्यादिपवमित्यमुनाप्रकारेणमनुजजन्मान्यपिनवा। मकुलधनरधर्मत्रिविवेकोधपगंतानिसुत्तानिनेतराणीतिपिं
डार्थः अ.वगाथायां दलादीनांकुलादीनां चसामान्येनो क्ताव पि। विशेषावबोधफलंवचनमितिन्यायाद्विशिष्टनामवग्र.दः तत्रो
त्तमंकुलमिक्ष्वाकुप्रभृतिअवमंप्रत्नततरंन्यायार्जितंच धनं तत्र मा धर्मोऽर्हत्प्रणीतःविवेकः पुनःसारासारविवेचनादिचरूपः तत्रा
ऽतापशुचंयदिद्रियदमोयत्वेतस्यःशांतता यद्दीनेषुदयालुतायदपिगीःसत्यामृतस्यंदिनी शौर्यंस्थैर्यमनार्यसंगविरतिर्यसंगतिःसज्जने ष
तातपरिणामकंदरतराःसर्वेविवेकांकुराः १ अपिच गलभौनेत्रानेवितरणा मयाःश्रीमसुदयाः नयप्राज्यंराज्येप्रगुणविनयाःसद्गुणच
याःसमम्मानेदानेमधुरमहिमावाक्यगरिमा नराणामिक्तनप्रलवतिविवाकनियतं २ तिरुप सामीप्येनगतानिमदितानीत्यर्थः दलादीनां
कुलादीनांचक्रमादुपमानोपमेयतावद्वयंभावनीयःसुधीभिः ततश्चयथाक्र दलादिचतुर्योगसुलगामोदकाश्वजातिषुःसर्वेत्तिमाःतथैवकुला १३४

द्र

दियोगोपयुतंमनुजजन्मापिविश्वस्यापिश्लाघ्यंभवेति श्रीअनयकुमारमंत्रिणइव श्रीवस्तुपालसचिवस्येवच तथाहि नागपुरस्माणदल्हाम
तमाणश्चनडःश्रीमोजदीनसुरत्राणपत्नीप्रतिपन्नबंधुरश्वपतिगजपतिनरपतिमान्योऽभूत् तेनाद्यायात्राश्रीविक्रमात् १२ ७३ वर्षेविंशत्बरउरा
तूरूता द्वितीयायात्रासुरत्राणादेशान्नागपुरात् १२९६ वर्षेकृतसमास्थाःतस्मंघेष्टादशशतीशकटानि तदनुसारेणशेषपरिवारःमांड
लिग्रामासन्नोयावदायातःससंघःतावत्संमुखमागत्यतेजःपालमंत्रिधवलक्कमानीतःश्रीवस्तुपालःसंमुखमगात् तु संघस्ताःप चनातु।
कल्यांतायांरात्रिंशयातितत्रश्मगवति संघजनैरलाणि मंत्रीश्वरः तारजा इतःपादौःवर्धयतां मं खं इदं रजःपुण्यैःसुष्टुलभ्यते अ
स्मिन्स्पृष्टेणपरजोइरनश्यति यतः श्रीतीर्थपथरजसाविरजी नवति तीर्थेषुबंधमणातानबवंधमेति द्रव्यव्ययादिहनराःस्थि
रसंपदःस्युःपूज्याभवंतिजगदीशमथार्चयंतः १ साधुश्चनड मंत्रिणोगाढालिंगनप्रियालापादिसंबद्धंसरभसंतस्थितःसंघाःश
त्रौमंत्रिणासाधुश्चनडायज्ञापितं प्रातःश्रीसंघेनास्मदावासेला कार्यं तथेतिप्रतिपन्नेतातन भोजनमंडपप्रातरायांतिनागःपुरीया
ःसर्वेपांपादक्षालनंतिलकंचश्रीवस्तुपालःस्वयमेवकरोति जा ताद्विप्रहरीमंत्रीतथैवास्तिविनैः तदातेजःपालेनविज्ञप्तं देवत्र
न्यैरपिनक्तिःकारयिष्यते स्वयंतुभुंक्ष्व मंत्रीमैवंवादीः पुण्योस्यमवसरालभ्यते गुरुभिरपिज्ञापितं जेणकुलंआयत्तं तंपुरिसंआयर
णरक्खिआ नहिंवंमिविणट्ठेअरयासाहारयाहुंति १ मंत्रिणागुरूननुप्रतिपुनरिदंकाव्यंपठितं अद्यासफलवतीपितुराशा मातु
राशिषिशिखांकुरिताद्य यद्युगादिजिनयात्रिकलोकं प्रीणयामदमशेषमखिन्नः २ भोजयित्वापरिधापयवरंजितःसंघः ७ इतिवस्तुपाल
मंत्रिणोविवेकचार्ययापकलशसंबंधः नं ॥ममकुलादित्रयायोगमुत्तमाप्रतीतयावति ७ अथनिअरति इतरेसुइदलादियोगविक

नामोदकायथानशुभनाः तथेतराणिउत्तमकुलादियोगरहितानिमउजनन्मान्यपिभ्राधान्निनसंवंती॑ तिउक्तिमंटंकः तत्रसर्वथाप्दलाद्युत्तवेमो
दकासिद्देरशुद्दानिकानिविट्टलादीनिज्ञेयानि तत्रद्दलंसुस्फन्नएरादिअशुद्दः भेदः तिलसर्षपतिलादिः समअशुद्दंगुलत्वंगुडादिविगरस्य शुनस्रा
हरोधनावएवेतिएवंमउजजन्मसुनीवंकुलंतिन्नस्तिवादिसंबोधि अशुद्दंधनंपरद्रोहाद्यनयार्जितंतिलादिसमं अशुद्दोधर्मःकुपात्रादानादिः
यज्ञादिर्दविद्यानादिःकुधर्मोऽहिंसादिमयत्वेनदुर्गतिदाखलहृनिर्बंधनत्वाद्दिषतुल्यएवनशुनर्मलितुल्यइति तथाविधनीचकुलादियोगविवे
कस्यपुनरत्रएवेति दृष्टांतदार्ष्टांतिकयोजनाग्रंथंकार्येति अत्रदृष्टं रतःसंप्रतिबद्धत्वापिस्नेहादयोलक्ष्यंततथा नेतरइतिसामान्योक्ता
एककादियोगविकलाअपितलभ्यांत तएतेषामस्मोंदर्यनाजा। नंलवंति तत्रचद्दावांगाःसंनवंतितथादि दलस्नेहद्युल्याव
गारत्वे तिश्चत्वारिःएदिकुलधनधर्मविवेकत्वेतिश्चत्वारिःएदिरकद्दिकत्रिकचतुष्कयोगाःमिलिताःपंचदश चतुर्णामनाव
श्रेति षोडशनंगाःप्रत्येकंस्फः तत्रयथाक्रमंचतुष्पदः शन्निपदायोगा श्चत्वारः धद्दिपदयोगाःषट्ह एककपदयोगाश्चत्वारः ४ चतुरसा
वश्चेकइति अविततषांव्यक्तीकरणायमंदमतीनांसुखावबोधायच यंत्रकन्यासःक्रियाततथादि यातषुनंगेषुप्रथमोऽस्यास्त्विति द्वौनंगो
प्राग्नाविति तदनुसारेणशेषनंगाश्चएनावनाकार्याः नवरंअस्नेहाःअगुल्याः इत्यत्रसर्वथास्नेहगुल्ययोरनावेमोदकासिद्देस्नेदल्पतरत्वंगुल्त्वं
अतुदराकत्वेत्यादिवत् घृतखंडव्यतिरकेणतिलसर्षपतिलाद्यशुनस्नेहगुमादिगुल्याद्यनावायथाईलावंजोधंव्यक्तं एवंदार्ष्टांतिकेप्यल्पान
रधनाल्पतरधर्मायाः क्वचित्संनवपितत्रनिर्द्धनत्वेनिर्धर्मत्वेचोच्यमानेसंगतमेवाति तथायद्दतूस्नेहगुल्याद्दितशुमोदकेशुत्वगरस्याःसंनवए
व तथाधनधर्मरहितषुनरषुविवेकस्याप्यसंनवति तथायदतु तैलादिस्नेहयुडादिगुल्याद्यपिमोदकेशुत्वगरस्याःसंनवएव एवंतिलादि ३३५

वस्तुत्यागिशुद्द	शुद्दद‍ला	शुभ्रहा:	सुगुल्याः	सावगराः	मोदकाइव	उत्तमकुला	सुधनाः	सुधर्माणः	सविवेका	नराम्नाद्य	श्रीअनयकुमारमंत्रिवत् ७ ॥७॥
त्रिक	अशुद्ददला	सुस्नेहाः	सुगुल्याः	सावगराः	मोदकाइव	अनुत्तमकु	सुधनाः	सुधर्माणः	सविवेकाः	नराः	कमलाकरकावनसुलसाइकुमारादिवत् ॥७॥ ॥७॥
योगाः	शुद्दद‍ली	अस्नेहा	सुगुल्याः	सविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुला	सुधनाः	सुधर्माणः	सविवेकाः	नराः	स्फीराष्ट्रिकश्राद्दवत् ॥७॥ ॥७॥ ॥श्री॥ ७॥
श्चत्वा	शुद्दद‍लाः	सुस्नेहाः	अगुल्याः	सावगराः	मोदकाइव	उत्तमकुला	सुधनाः	अधर्माणः	सविवेकाः	नराः	शून्योऽयंनंगः॥ ॥धर्मरहितानुविवेकाऽसंनवात्॥७॥
रः	शुद्दद‍लाः	सुस्नेहाः	सुगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुला	सुधनाः	सुधर्माणः	अविवेकाः	नराः	कुसंगत्याधर्मविराधकनंदमणिकारादिवत् ॥७॥
द्विक	शुद्दद‍लाः	सुस्नेहाः	अगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुलाः	सुधनाः	अधर्माणः	अविवेकाः	नराः	तापसश्रेष्ठिवत् ७ ॥
योगाः	शुद्दद‍लाः	अस्नेहा	सुगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुलाः	अधनाः	सुधर्माणः	अविवेकाः	नराः	दृष्टांतायथाऽर्हद्याज्ञाः॥७॥
षट्क	शुद्दद‍लाः	अस्नेहाः	अगुल्याः	सावगराः	मोदकाइव	उत्तमकुलाः	अधनाः	सुधर्माणः	सविवेकाः	नराः	शून्योनंगः॥७॥
	शुद्दद‍लाः	सुस्नेहा	सुगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुलाः	सुधनाः	सुधर्माण	अविवेकाः	नराः	दृष्टांतायथाईद्द्याज्ञात्वाज्ञियाः ७॥
	शुद्दद‍लाः	सुस्नेहाः	अगुल्याः	सावगराः	मोदकाइवः	उत्तमकुलाः	सुधनाः	अधर्माणः	सविवेकाः	नराः	शून्योनंगः। ७॥
	शुद्दद‍लाः	सुस्नेहाः	अगुल्याः	सविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुलाः	अधनाः	सुधर्माण	अविवेकाः	नराः	निर्धनत्वेसुधर्मण्यपिविवेकस्यसाताद्यसक्तत्वाच्छून्योऽपियंनंगः
एकक	अशुद्दद‍लाः	अस्नेहाः	अगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुलाः	सुधनाः	अधर्माणः	अविवेकाः	नराः	तियादृष्टांताद्दापिप्रत्यक्षाः॥
योगाः	अशुद्दद‍लाः	सुस्नेहाः	अगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुला	सुधनाः	अधर्माणः	अविवेकाः	नराः	नियादृष्टांताद्दापिप्रत्यक्षाः ७॥
श्चत्वा	अशुद्दद‍ला	अस्नेहाः	सुगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुला	अधनाः	सुधर्माणः	अविवेका	नराः	मध्यमाः॥७॥ दृष्टांताः स्पष्टाः ७ ७
रः	अशुद्दद‍ला	अस्नेहाः	अगुल्याः	सविगराः	मोदकाइव	उत्तमकुला	अधनाः	अधर्माणः	सविवेका	नराः	शून्योनंगः ७ श्री ७ ७
चतुष्का	अशुद्दद‍ला	अस्नेहाः	अगुल्याः	अविगराः	मोदकाइव	अनुत्तमकुला	अधनाः	अधर्माणः	अविवेका	नराः	निंद्यतमाः ७ दृष्टांता ७ प्रत्यक्षाः ७ ७

स्नेहोपमधनगुडादिगुल्योपमधर्मत्वेऽप्यपिविवेकस्याऽसंनवएवेतिकिंच तिलादिस्नेहाद्युमोदकेष्वयथागल्पसंखंडादिपरिहारेणकिंचित्सुख

द्येवंभवति तथातिलादिभ्योद्वापमधनात्तेषुप्राप्याधर्मोपि पुंडादिसमएवसंभवीयदिभवति अथात्रापिदृष्टांतदार्ष्टांतिकयोजना तथाहि यथा
तिलादिभ्योदपरिकर्मितामोदकाजनेनिंद्याभवंतीतिपटस्थुट्टिकारूपअन्नमदलातिलादयोगान्नुविशिष्यनिंद्यत्वंप्राप्नुवंति प्रायएणवतसुजादि
दलबद्धापवस्फः तेचास्वादपिकटुकाश्चतिलस्पतथाप्रकृतः परिणाममपिन्नादिविकारायतदुक्तं तिलस्तिलेकुलत्थाश्च वल्लाःकालिंगमूलकौ
मादिषंदधिदंताकमष्टौकुष्टस्पदेतवः तथ्ववयुलंस्बुलासंभवं यदिवस्पात्तदागुडाद्येवसंभवतिभवनात्तिलादियोगोत्थंपिन्नादिविकारमपि
ग्रामयित्वंकृमतांधान्न ताहृशोषुवगरासंभवस्तुप्रागुक्तावितथावितथ ातिलसमंपरजोद्याद्यन्यायार्जितंधनंतदाद्यानराजनषुशास्यानिंद्य
तोलक्तंत तुत्रमकुलोद्भवाधुनघाहग्धननाजोविशिष्यनिंद्याःस्फ ः अन्यायार्जितंधनमपिभुज्यमानंतथैव तथारसोल्लासप्रदं तद
तस्पतथास्वालावात् प्रत्फतदर्शनस्पर्शनादिनिरपितद्दनघम। यकुबुद्धिप्रदंबाहृद्यायापार्जितधनेनवंलकवत् हपदंडयो x न x
स्वक्रिप्रदस्तुपद्रवबकुलतयातत्रघाविधःरवपदंदेवोऽप्यस्तु। मक्सारावस्थायांदलाश्रेष्ठिप्रभृतीनामिव तथाविधधनवस्तु
वधर्म्मःप्रायोऽपिसंभवः वलनीःलंजकरंकश्रेष्ठ्यादिष्विवयदिवाकथं विक्रयिसंभवत्तदापिप्रायाएविकमानमदवस्तुरवसंतानादिफला
शंभादिभिःकलुषितएवभवतिनःतथाविधेनधर्मेणधनार्जनादावन्यायादिकुकर्मर्जितंयदर्थंतदपिनिरमितुंपार्यते दुरत्तेषदुरितवान्तापि
त दुक्तंदरिकणयपरदव्वं घत्तूंजोकुणइजिणवरिंदाणं दद्दिकणवंदणतस्स कारइंगालवाणिज्जं १ ताहग्धनेजन्तत्यदारपिंडपुष्टव
पुष्टांपुनस्तेषांविवेकोऽपिसंभवएव यदागमः ववहारसुद्धीधम्मस्समूलंसव्वन्नुभासए ववहारेणंतुसुद्धेणंअत्थसुद्धीजओभवे १ सुद्धेणंव
अत्थेणं आहारोहोइसुद्धओ आहारेणंतुसुद्धेण देहसुद्धीजओभवे २ सुद्धेणंचेवदेहेणं धम्मजुग्गोअजायए जंजंकुणइकिंच्चंतंतंसे १३६

मदलंभवइति अतोव्यवहारशुद्ध्यर्जितधनस्तामेवविवेकसंभवइतिदृष्टांतायथास्थानेस्वयंयोज्याः व धनभवलकदृष्टांतस्त्वयं उज्जयिन्यां
श्रेष्ठिवणिक्पुत्रौशिवशिवदत्तानिधानौदरिद्रावभूतां तावन्यदाधनार्जनायसुराष्ट्रमंडलप्रास्तौधीवरादीनांसूत्रार्पणादिनाबहुधनमर्जय
तःस्म तद्दत्तंभवलाकस्त्वाकथ्यांवइंवारकणवदंतोघूपुरासिमुरवोभलितो तातायदातद्धनयंकथ्यावध्नातितदातस्यापरआहवधेष्ठाजाय
त क्रमात्प्राप्तौपुर्यविंदिः तदाविवनस्पुपार्श्वस्थितद्दनंदुष्टपरिणामहेतुरितिकृत्वानद्यांक्षिप्तं कथितंचत्रात्र तातात्जात शुद्धमनःपरि
णामौनिर्धनौप्राप्तौगृहे मवनवलकोमत्स्पेनगलितः सवमत्स्योधीवः रणगृहीतुविक्रीतस्य शिवशिवदत्तभगिन्यादत्तोसावत्रात्रौराति
घर्षिरंधनग्रहेयावत्तंभिनत्तितावदृष्टोभवलकः सहसागापितश्च जन नास्यमंत्रमंदृष्ट्वेवे वसेकिमतत् माताणीनकिंचित्तातोजन
नीतदंतिकंप्राप्ता तावल्लोलोधयातयाऽसिपुत्र्यादताजननी त हीरूपतोघातगोसमंत्रमंतत्रप्राप्तौततःस्वपापशंकितायाम्रस्पा
ःसहसोत्रिघत्या अंकान्भवलाकाऽपतत् तंदृष्ट्वाविंतितंतास्पांमद्दस मपायंमहानर्धः तातावैराग्यादात्तदीक्षौभवपरंप्राप्तौ व दे
लाश्रेष्ठिकथाचैवं क्वापिग्रामदेलाकःश्रेष्ठीदलीनार्यातिलाकासुत ।। श्रेष्ठीमधुरालापकूटतुलप्मानभवपुराणादिमीलनस्पालदवोराह
तादानादिपापव्यवहारेसुग्धलाकंवंचनस्त्याधनमर्जयेति तद्धनंमिलितमपिवर्षप्रांतचौराग्निराजादिभिरपद्भियात सुताऽन्यदायामांत
स्वामिश्रावकसुतांपरिणायितः वध्वाश्राविकाजातधर्माश्रेष्ठिगृहमन्नाःदृष्ट्वायदणाद्यवमसर्वमाकृतितपंचपोकरत्रिपोकर।नामकमा
पसंबंधेनसुतस्पापिपंचपोकरत्रिपोकररूपापरनामाह्वानंकरोति एकदावध्वाननाष्टिष्टःकस्मात्तातायुष्मानपरनामाह्वयतिसनसर्वोपिव्यव
मायव्यतिकरात्कथितातावध्वाधर्म्मार्थिन्याश्रेष्ठीविज्ञप्तः एवंपापव्यवहारादिनाऽर्जितेनधनेनधमर्थिना ऽपिनोगायत्रदेपिनतिष्ठति वातान्या

एनाधर्जितं श्रेयः श्रेष्ठिनोक्तं न्यायेन व्यवहारेण च कथं निर्वहिष्यते इत्युक्ते स्वल्पमपि व्यवहारेण बहु तिष्ठति सुक्षेत्रे प्रक्षिप्तं बीजवद्दत्तमपि बहुफलं निःशंक तया लोगादिप्राप्ते मनसः सुखं समाधिलाभश्च यदि न प्रत्याख्यानवतां तदा षण्मासी यावत् कूटवृत्तिपरिहारेणार्जनं कुरुध्वं ताताविति सर्वं मात्रे प्रतीत प्रायश्चित्तं षण्मासान्यायं सेरमितं धान्यमर्जितं सत्यवादित्वादिना लोककीर्तिः सर्वेषां विश्वासश्च ततस्तातोऽन्यदप्यपरिहारेण तदप्येवमायो गवदरेति ग्राहकाः तन्मातृसर्गस्य सर्वं सप्तपरीक्षायै श्रेष्ठिनाप्यं परीक्षणानां कारितावर्मविष्टितावराजपथमुक्तौ ततः केनापि जला

सुदलाः	स्निग्धाः	गुल्याः	मोदकाइव	सुकुलाः	धनाढ्या	धर्मप्रियाश्च	केचित्	१	श्रीकुमारपालनृपादिवत् आनंदादिश्राद्धवत्
हीनदला	स्निग्धाः	गुल्याः	मोदकाइव	हीनधनाः	धनाढ्याः	धर्मप्रियाश्च	केचिन्नराः	२	कालसौकरिकात्मजसुलसादिवत् ७
सुदला	अल्पस्नेहा	गुल्याश्च	मोदकाइव	सुकुलाः	अधनाः	धर्मप्रियाश्च	केचित्	३	सौराष्ट्रिकश्राद्धादिवत् ७
हीनदलाः	अल्पस्नेहा	गुल्याश्च	मोदकाइव	हीनकुलाः	हीनधनाः	धर्मप्रियाश्च	केचन	४	
सुदलाः	स्निग्धाः	गुल्यरहिता	मोदकाइव	सुकुलाः	सधनाः	अधर्मप्रियाश्च	केपिनराः	५	ब्रह्मदत्तचक्रितायसश्रेष्ठिप्रभृतिवत्
हीनदला	बहुस्नेहा	गुल्यरहिता	मोदकाइव	हीनकुलाः	सधनाः	अधर्माण	केपि	६	कालसौकरिकवत्सांप्रतिकनाटकश्रेष्ठ
सुदलाः	अल्पस्नेहा	गुल्यरहिता	मोदकाइव	सुकुलाः	निर्धनाः	निर्धर्माणश्च	केचित्	७	दिवत
हीनदला	अल्पस्नेहा	गुल्यरहिता	मोदकाइव	हीनकुलाः	निर्धनाः	अधर्माणश्च	केचित्	८	

शयेकि मामस्यैन शि लिताम मस्योजालेपु तिताः तद्दुदरपाटने निर्गता माक्षिकेन श्रेष्ठिदेलाकस्य वाद्देविक्रीताताता वधूवच सिप्रत्ययाज्ञातः ताताप्यायं नव्यवहरनमदर्हिराजनम सूदिति ७ रंकश्रेष्ठिकथा प्रसिद्धेति अत्रापण्यमासक्त १३१

लर्द्वियागं वृजमसन्मोदकवत्तत्रुधं सौताग्गएवहर्म्यविवेकसमाप्य संयोजनान्मोदजयश्रियपद्मानु १ इतितपश्रीमुनिपविरपश्रीउपरण पनरत्नयोद्द्वाधर्मेणदेश्नान्निपष्टाश्रीनवमस्तरंगः ७ अथस्तंभंतरेणमोदकदृष्टांतनिवापदश्यमावष्टे सुदलाः १ णिद्धाः २ गुविलाः ३ श्रृति विश्रमोश्रृगाजदाश्रृ ५ तदकुलरधणापधम्मरद्दा नरजम्माजुंतिकम्मेदिं १ यथा सुदलाः स्निग्धाः गुल्याश्च सत एव मोदकाः श्रेष्ठ तिश्चेश्च कारानवंति तथा कुलधनधर्मेराढ्यानि रहितानि विव्यष्टप्रकाराणि नरजन्मानि नरत्वादित्यर्थः कर्मभिर्विहितानि श्रुतानि कर्मनिरुदयामिति दैवत्तिर्यग्घाण्यागं लवंतीत्यर्थः धनस्योपलक्षणात् ऐश्वर्यादेरपि ग्रदः तत्त्रयाणां पदानां प्रस्तारो ष्टरूपाणि तद्यथा त्रिकयोगपक्षे द्विकयोगास्त्रयः एककयोगास्त्रयः त्रयाणां वपदाभावे अष्टमइति ए तद्भावनाप्राकृत नवरंवगाणत्रनवाम्य दृष्टांतदार्ष्टांतिकयो ननाचयंत्राताज्ञेयाः स्थापनायथा ७ यातवष्टविधेपिमोद केष्वायगुल्यत्वं तन्नपवयोग्यानो हरणामुखेषु दंतपरिणामेपि पुष्ट्यादिविशेषगुणहेतवश्च यथा स्युल्याधिक्यं ततः प्राशस्त्या धिक्यं वा गुल्येन रहिताः पुनस्ते सुखेपिनस्वदंतपरिणामेपि द्रुतिं रसादिनाननतयागुणहेतवः एवं नरत्वानापि सुकुलधनाढ्यता दियोगपिधर्मेणविश्लाघ्योरवत्यत्नतोकपरत्र वात्र मात्ररसुखसं सृष्टिस्तुश्चस्यात् धर्मेणरहितः पुनरत्रापिः नमदिरास्यात निंदादिनाप्रीतिप्रेत्यचदुर्गतिरौलक्षनिबंधनं स्वल्पदत्तवत्क्रिप्रत्तीनामि वितियद्दा ७ सुदला १ णिद्धा २ गुविला ३ इअ रविश्रमोदगाकदार्व विदाः कुलधणा २ धम्म ३ रजुआत दनरजम्माजुंतिकम्मेहिं इति पाठः व्याख्याप्राकृतनवरोषाढा मोदकाः तत्रिके गोलनपट शुद्धिकादलनिष्पन्नत्वात् सुदलाः १ च्छनो सुजादिदलनिष्पन्नाः इति हीनद लाः अपरबहुस्नेहाद्यत्वात् स्निग्धाः ३ तदितरपुनरल्पस्नेहत्वात् तेनादिमेदकतत्वाद्वा स्निग्धाः ४ बहुलश्रुद्दखंडत्वात् गुल्याः ५।

DR. BHAU DAJI

+२हीनकृतो+

नुदितास्वादतुल्याः इति तत्सात्म्यमुक्तलोकाः शुद्धधनाः अधनाः शुद्धधर्माणोऽपि धर्माणः स्युरिति एतादृशा न स्युरपि कर्म्मनिर्नवितिः परं सुकुलादियोगेऽपि धर्मे
णैवात्तसंसारतामुक्तेनैव मोदकानामिति धर्मणवयन्नो युक्त इति ॥ विलाव्यत्वाऽतिमोदकस्यापि दर्शनात्मन्नान्तिवस्यस्य मक्कू धर्मेण सारत्वमुरी
कुरुध्वं शुद्धबुद्धिधराति जयश्रियं तं ॥ १ ॥ इति तपाश्रीविरचितउपदेशमालाप्रसंगेन वरलक्षाद्देशेन धर्मोपादेशादिधदशामध्ये रंगः संपूर्णोऽपि च
मोऽशः ॥ ग्रंथ ग्रं १०६४ अथ जयसिरिविंबिअ मुद्दए अणिड्ढरएण तिवग्गसारंमि इह परलोगहियट्ठं जिणधम्मं तं कमं मदत्तविआ ॥ जि
णवयणाऽमयरसाविउरलीरूपावाऽशुद्धधम्मरंगिलोऽसंमत्तववयाए ॥ स्मयद्दक्कालासदलायणं दोह ॥ २ ॥ जिनवचनामृतरसभावितः परि
णामितः जिनवचनामृतभावनाच्च जीवानां कर्मक्षयोपशमवशा रात् प्रायेणाऽलाविष्टया अमनोज्ञामनोज्ञतराधमनोज्ञतमपसिद्धिकत्वादि
वृथात् पंचधा भवति तामेव गाथाप्रतिपादितैर्दृष्टांतैराह इति ॥ दग इलीहानलश्पयजलरुपारयसुवन्नधरमलोहापजियध
म्माराधणासुंदिढंतालाविमिवव्रमउ अधर्मः सम्यग्दर्शनादिरूप स्मक्तनिताजीवस्यांतरः शुद्धचारित्रावरणीयकर्मक्षयोपशमात्तु
सारेणसानुष्ठानानि स्वनुष्ठानावापरिणामविशेषा भावना ततश्च ॥ जीवानां धर्मभावना शुद्धधर्मभावना विषयतादिशिवद्वयादिति अत्राव
शिवाऽनामन्नाऽमनोज्ञामनोज्ञतराधमनोज्ञतमा लाविशिवद्वयात्तिलोदकादियुगलरूपाः पंचदृष्टांता भवंतीति पंडितार्थः ॥ अथैतद्व्याख्या
ख्यायते तिलोदगत्ति यथा तिलमुदकं च कस्मिन्पात्रे क्षिप्यते तत्र तद्वयं मिलितं दृश्यते न च परस्परसंवेधेन संसज्यते किंतु पृथग्पृथग्
वोपलक्ष्यते कार्यवशाच्च पृथक्कर्तुं शक्यते तथा केऽपि विज्ञानेऽपकस्मिन्शरीरपात्रे जीवं प्राप्तसम्यग्दर्शनदेशविरतिसर्वविरतिषड्विध
वश्यकाद्यनुष्ठानरूपो धर्मस्तु निक्षिप्तो भवति अथवा एकस्मिन्जीवपात्रे सदसदुपायोगरूपं मनःशाकरूपो धर्मस्तु क्षिप्यते तत्र च तद्द्वयं वि १३०

लाव्यते न च परस्परं संसज्यते मिथो भावनासंवेधभावेन पृथगेव वर्त्तनात् यतस्तेषां वक्ष्यमाणपाठपिजीवस्य मानसो भावश्च तादृशपरिणामा
त तस्य ज्ञानरूपसम्यक्परिणामभवलयसम्यगनुष्ठानरूविसंयमवीर्यादिनोत्पद्यते यदापि तेऽमृतादि पठंति पाठयंति उपदिशंति च धर्मानुष्ठ
ष्ठानादि कुर्वंति कारयंति च तदापि तेषां जीवः कर्मादिकालुष्यकलुषामनश्च उर्विकलत्वस्त्वरूज्ञाकालुष्यकलुषं भवति तेच जीवा एकादशां
गश्रुतगतस्कताध्ययनमात्रपंचशत्यऽध्यापनपरांगारमर्दकाचार्यादायिरूपमारकश्रीनेमिवंदनादिकृत्पालकश्रीवीरव्याख्याननित्यश्रव
+न+ णपरायणकालसौकरिककपिलादिवत् प्रायोऽभव्या भवंति श्रीवी रपर्युपास्तिलब्धतेजोलेश्यादिशक्तिकगोशालकश्रीकृष्णसाधुसा
धुः स्पष्टदशमदृष्टी वंदनकदायिवीरकादिवद्दूरभव्या वा भवंतीति ॥ ॥ २ लोहजलोति यथा लोहमनलस्थ ध्मानकाले मिलति अनलेन
वलोदं मिथोऽवबद्धसंज्ञायते ना च न जलकणं लोह च एव करणं मात्रादिव स्मिप्णादिपरिष्ठलानात् तदाव परिकर्मणावशात्तर +णनि+
नायादिरूपतयाच परिणमयितुं शक्यते परं स्तोकेनैव कालेन णमात्रादिना जलपंकादिसंसर्गात्पुनरनलपरिणतिभावनां संभवति
कानि कस्य वर्णपरिकर्मणाऽनर्दितादि स्वस्वभावं व्रजंति तथा के चिज्जीवाः प्राक्तनधर्मिणोऽपि सद्गुरूपदेशश्रवणं संवेगहेतुमप्य
पापफलेष्टानिष्टसंयोगस्वपरगतसुखदुःखादिविभावनादिनिर्जैनधर्मरसेन लाव्यंते मिथ्यात्वसंसर्गवशात् तद्रूपमसदनुष्ठानादिदुर्वर्ष
कदाग्रहदुर्बोधितादिकाभिर्भव संभवंति सम्यक्त्वदेशविरतिं सर्वविरतिं च केचित्प्रतिपद्यंते परं मोहनीयकर्मोदयादिना कियता कालेन ष्टता
वान्कुतीर्थादिकसंसर्गादिनाद्यपुनर्धर्मपरिणामादिप्रतिपन्नविरत्यादयोऽपि च ते त्यजंति एतद्व्यापिकोऽगस्तद्धाऽप्याहईपुज़लपरावर्त्तमाध्य
सिद्धंति श्रीगोतमप्रतिबोधितहालिकादिवत्तुल्याद्रचतादवपुनपुनरस्मोक्षेपणकर्षणादिनापुनःपुनरनलपरिणतियद्गणमोक्षादिकरू

तायावद्ब्राह्मादीष्टकार्यनिष्पत्तिः एतदाश्रित्य सिद्धर्षिप्रभृतिभिः अत्र नयाश्रयेपि स्वयं दृष्टांता अभ्यूह्याः २ पयजलेति पयोदुग्धं जलं चैकत्रभाज
नेक्षिप्तं मिथः संबंधेन तथा मिलति यथा पार्थक्यं नोपलभ्यते न चैकेनापि पृथक्कर्तुं शक्यते नवा ग्रहणावसरकालेनापि तत्स्वरूपं पृथग्भवति किंतु यथा
मिलितं यावज्जीवमपि तिष्ठति एकत्वलेपकारं द्वयमपि नालदाः संभवति राजहंसवंचुसन्निपाताद्दुग्धं विशरारुत्वं प्राप्य पृथग्भवति तत्र सपि बहिर्ज
लेच स्वरूपेण तिष्ठति तस्य द्वितीयं चतुर्भिर्गुणस्थानैर्भवति तत्र नियोगच्चडग्घस्य विशरारुतत्वात्प्रवादः अयं चायमस्यायां रत्नवेधनारोऽस्का
रः तथाग्निनाक्वथनजलं विलीयते पयश्च तिष्ठतीति द्वितीयः तथा। केचिज्जीवस्य सज्जुरूपदर्शनश्रवणादिना सम्यग्दर्शनिश्च तदेशवि
रतिसर्वविरत्यादिरूपधर्मस्य परिणतिं स्वधास्याद्यथातथा विक्ष्य मिव भवति तथा दिसर्वमित्त्वष्ठानादिनावरूपामवभवति तदेः
कंच विघ्नासंभवयावज्जीवमभवनिर्वहति इति विज्ञापनार्थमाना स्यां प्रकारस्यां धर्मपरिणामनाशात् द्विलीयते धर्मपरिणाम
नाशश्चैकेषां तिक्रुसंसर्गाद्भवति येषां स्थग्रीवस्य पृथमप्रतिवा द्रुदावस्य नास्तिककुपाराधमासंसर्गाद्दर्शनमालिन्यं मिथ्यात्वि
जननीसंसर्गादिना यशोधरनृपस्य चारित्रपरिणामत्यापगमः कुलवा वालक श्रीविजयराणाग्निमित्रनाघकपश्चात्कृतादीनां वज्रीसंस
र्गादिनान्यथाभावोद्दमेसयस्तु राजा श्रावकस्य यज्ञे सम्यक्त्वापगमः केषांचित्तु रोगाभिपतापादिनाऽमितापादितानी रमिवधर्मपरि
णामो विलीयते यथा मरीचेर्माद्यिनचारित्रपरिणामः एवमन्येपि स्वयं दृष्टांता अभ्यूह्याः ३ नास्यां चाप्यन्यास्यां धर्मसम्यक्त्वादिपरिणामविल
यः ४ एवं तु विधिद्वारप्रत्याख्यानजाततुषातिव्रतनापापन्निषाद्दह संसर्गात्सम्यक्त्वादिपरिणामत्याभिनंदनमणिकारस्य दृष्टांतः अत्र दृष्टां
तदार्ष्टांतिकयोर्ज्ञानायां क्षीरनीरसंयोगे राजहंसवंचुसंसर्गाद्दुग्धविशरारुतायां दुग्धसदृशो धर्मपरिणामः जीवश्च जलसदृशः अग्नितापान्नीर १३५

विलयेतु निर्मलजलसदृशो धर्मपरिणामः दुग्धसदृशश्च जीव इति ज्ञेयं एतच्च प्रायः आसन्नसिद्धिकाः संभवंति ३ अयरयस्तवन्नेति ताम्रादीनां र
णाकलशादिषु सुवर्णस्थितिपरार्थं सुवर्णपारदयोरैक्यं क्रियते पारदवशात् सुवर्णं ताम्राभरणादिषु श्लिष्यति तादृक् सुवर्णलिप्तं च तदाभरणा
दि सर्वपारदक्षयाद्वलस्वरूपतिनासमानमः ग्नेधियात अग्नितापवशाद्धपारदो याति आभरणादिकं सुवर्णवर्णं स्यात् एतत्र तयोः संयोगेनै
क्यं भवति अवस्थापादनेन यावदंतरेण नशक्यते किंतु विनष्टे पारदे पारदाऽग्नितापाद्धिलीन एव स्वर्णमपि तामाबूलघातं स्वरूपेण विनष्ट
मिव यथा पयोजलदृष्टांतः अन्यतरविनाशेऽन्यतरस्य स्वभावस्थमुपलभ्यते तथा नात्र इति पयोजलदृष्टांताद्भेदः एवं केषांचिज्जीवानां दर्शन
विरत्यादिरूपसम्यग्धर्मभावना मिथः पेक्षापन्ना जीवतां नयाये व कुसंसर्गापि दादिभिरपि यथा स्वर्णमाभरणरूपापन्नमपि वह्नि
तापे यावनुक्रियंतीवल्लां पारदस्य भावनां नमुंचति तथा भवांतरा पि कविश्वराद्यः सम्यग्दर्शनादिलक्ष्यां नमुंचंति एतच्चादि
दशाविरता सदा निश्चिताः श्रावकाः यदि सर्वविरतसदा निश्चयय तया यतः सामग्रीअभावे विज्ञवणे विमुक्ति जोक संगावि सुं
चइनधम्मभावे निश्चयनुज्ञाणा तं समदं १ सांकुंवा २ एतच्च तथा भव्या। आसन्नतरसिद्धिका एव प्रायस्तृतीयादिभवेषु भावे सिध्यं
ति आनंदादिदशश्रावकवद्भरतकुमार श्रीवीरप्रतिबोधितधन्यासद्यादिवत् श्रीचंडप्रद्योतश्रीमुनिसुव्रतस्वामिप्रबुद्धपल्लाद्यवदिवद्वा धरस
त्वादत्रि यथा सिद्धरसयोगाल्लोहं सुवर्णीभवति तच्च कंकणादिरूपं सिद्धरसभावस्ताद्यं सुवर्णं तां कटककुंडलमुकुटकलशादिपरिणामांत
रं प्राप्यपि जीवस्य भवांतरसदृशोपनमुंचति तथा केचिज्जीवाः सम्यग्दर्शनविरत्यादिभावनां भवांतरं प्राप्य न मुंचंति तेवासन्नतमसिद्धिका एवभ
वेति एतच्च यदि क्षायिकः सम्यक्त्वपरिणामो बद्धायुषः श्रवदाऽवश्यं त्रिभिश्चतुर्भिर्वा भवैः सिध्यंति तदुक्तं तइअचउत्थे भवे सिज्झं

त्तिदंसणेखीणे जं देवनरयसंखाउचरमदेहेसु ते हुंति १ क्षीणसप्तकस्तृतीयचतुर्थे तस्मिन्वा भवे मोक्षं याति तथाहि बद्धायुः क्षी
णसप्तको देवगतिं नरकगतिं वा गत्वा तृतीयभवे सिध्यति यदि तिर्यक्षु मनुष्येषु वा उत्पद्यते तदा संख्येयवर्षायुष्केष्वेव ततो देवेषूत्पद्य ततश्च्युत्वा
नरभवे सिध्यतीति चतुर्थे अबद्धायुस्तु तस्मिन्नेव भवे क्षपकश्रेणिं संपूर्णीकृत्य सिध्यतीति पंचसंग्रहवृत्तौ सप्ततिकावृत्तौ च आसन्नतमसिद्धिक
त्वं च क्षायिकसम्यक्त्ववतामुत्कर्षतः किंचिदधिकत्रयस्त्रिंशत्सागरमध्य एव सिद्धिगमनात् तदुक्तं अंतमुहुत्तोवसमो छावलिसासाण वे
यगो समओ साहिअतित्तीससायर खइओ दुगुणो खओवसमो १ इत्यादि॥ पशमिकसम्यक्त्ववांस्तु अपि नरत्वाद्देशविरतः सर्वविरतो वा प्रति
पन्नोऽपारसमुद्रसमीपतटलाभदृष्टांतेन प्रतिपतितसम्यक्त्वो मिश्र त्वेन सप्तमे भवे सिध्यंति देवनरभवषट्कोत्पत्त्यंतं क्षायोपशमि
कसम्यक्त्वस्य किंचिदधिकषट्षष्टिसागरमाने वा अवस्थानात् तत स्त्रिः इति वा दो वारे विजयाइसु गयस्स तिन्नच्चुए अहव
ताइं अइरेगं नरभविअं नाणाजीवाण सव्वद्धा १ इति भावना देशविरतिः सर्वविरतिश्च प्रतिपद्य उत्कृष्टतो न्यूनपूर्वकोटिं यावत् संसारे ना
याति यदुक्तं मिच्छत्तसासायणे वा अविरयसंमे मिस्सदेसविरए अ जंति निअत्थि अपरलोए सम्मिच्छामिग्गुणेसु तं १ इति प्राग्भवादितिब
क्रमान् स्वाराधनोपक्रमादि भावश्चात्मसंज्ञातत्परिणामसंस्काररूपास्तु तयोरपि भावनां तावत्समस्ति तच्चावश्यं वीतरागत्वं प्र
तिपत्तुमिच्छंति आद्यं प्रतिपद्यंते वा तत्र आद्ये तृतीयभवे तत्र एव वा सिध्यंति जीवाः दृष्टांताश्च सुदर्शनश्रेष्ठिप्रभृतयः श्रीगौतमस्वामिवच
नात् प्रतिबोधितकृषीवलक देवत्वे लब्ध्वा सर्वविरति वर्द्धमान श्रीवज्रस्वामि शिवकुमारभवाराधितभावचारित्र श्रीजंबूस्वामि प्रायः भव।
सम्यक्त्वचारित्राराधनाव्यासंजातजातिविविधाचरणसमयसमुत्पन्नकेवलज्ञानगुणसागरकुमारतद्वार्त्ताश्रोत्रा(?)केवलज्ञानपृ १४७

×क×

षीचंद्ररोषितिज्ञार्यषष्टिकवृद्धिविशेषोत्पन्नकेवलकूर्मपुत्रश्रीभरतचक्रिवर्तिसंतानं नृपतिश्रीरामनृपतिलक्ष्मणाद्याः भरतादयो गणध
रादयश्च दृष्टांता ज्ञेयाः ५ निशम्य भव्याः इति धर्मभावनाः पंचापि तुल्येषु लघु यत्नप्रपस्थिताः इमां भजंतु दिनोत्तरोत्तरा शिवं यतः कर्मजय
श्रियाम्बुधिः १ इति तपागच्छे श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्रीउपदेशरत्नाकरे जयश्रीअंके मध्याधिकारे द्वितीयांशे भावनादिषु उपदेशा
नाम्नि मदृष्टांतधर्मभावनापंचकोपदेशनामा षष्ठस्तरंगः १७ ॥ भावनोपरि दृष्टांतपंचकेन याति जिणवयणामयभाविअ त्रिपदं अ ×रत्न×४
थ जिनवचनामृतभावितश्चरीरुवल्लवतीतिनीरूपावतिव्या। रव्यायात पापभीरुः सम्यग्दृष्टित्वेन मुक्तियोग्यत्वात् शिवपदसु
खल्लनतइतियामः सम्यग्दृष्टिरपि पापभीरुत्वात् आजीविका द्यर्थमारंभादिषु प्रवर्त्तमानोऽपि सशंकत्वादिना अल्पमेव कर्म बध्ना
ति यदुक्तं सम्मद्दिट्ठी जीवो जइ वि हु पावं समायरइ किंचि। अप्पो सि होइ बंधो जेण न निद्धंधसं कुणइ १ पापभीरुश्च पा
पहेतुत्वात् प्रमादादिभ्यो मातापित्रादिभ्योऽपि बिभेतीति माता। पित्रादीनामपि स्नेहाद्रोषादिना वा धर्मविघ्नकरत्वेन पापहेतुत्वा
त् धर्मविघ्नकरा अथ मातापित्रादयः संसारदुःखजनकत्वेन तत्वतो रत्नयरूपा एव यदुक्तं श्रीसूत्रकृतांगे मायाय पियाय लुप्पई नो सु
लहा सुगई वि पिच्चउ एयाइं भयाइं पेहिया आरंभा विरमिज्ज सुव्वए १ अथवा तस्य पवस्य हेतुस्तु आत्मारक्षितं शक्यात इति ताते
वाद पिय रमायर भवइ उवर नज्जा धम्मयण पध्यणाद्दमवलतिहिओमेतिदनिवाल्यं नायर २७ अद्दमप्पमाया शरण पर मन्नत्तया णिज्जीवाणं २
भावना पित्रादयः सवलनीदिकादयश्चापतसर्वण्यद्दसमतिपदस्य प्रत्यक्षं याजना दिधर्मणो जिनधर्मरहिताः प्रमादाश्च पंचकार
णेकार्येपचारात् अनंतसंसारभ्रमणादिदुःखदायित्वेन भयहेतुत्वात् परमार्थतः सत्कृत्स्नानयानि परमार्थत्तया निजीवानां एतद्वयम्भू

पपरिज्ञानपरिहारादिना स्वस्य जीवानां रक्षासुखं च लभते इति गम्यं परमार्थेति पदग्रहणात् मिथ्यादृष्ट्यादीनां लयादेतत्त्वं दृष्टिस्त्येव अति
कांतिकेव केषांचिद्द्रव्यश्रमणकुलवालकश्रमणसुदर्शनगजसुकुमालसुकोशलादीनामिव विरिध्याद्विलिः कृतोपसर्गसहनेन तथा
मपि केवलज्ञानमोक्षाद्यलं तस्य स्वावापि देहस्य लवानन महोक्ष्वादस्य लवनादित्यादि सूचितमिति पिंडार्थः अथ प्रत्येकं व्याख्यानेन भावना ×रत्ना×२
तथाहि पियत्ति यथा पिता जिनधर्मरहितः पुत्रस्य स्नेहादिना धर्मनिषेधेन लयहेतुर्भवति स्वरूपज्ञानपरिहारादिना च लयहेतुः यथा भृ
गुः पुरोहितः स्नेहात् पुत्रद्वयं ग्रामटकनिक्षिप्य बोधिरलालाभं साधुसंलापयतस्य स्वरूपपरिज्ञानेन चतास्यामात्मनो द्वयोश्च
प्रतिबोधेन रक्षा कृता पश्चाद् द्वयोः शिवकुमारस्य तु तद्विग्रहे दहत् तेन सागरचंद्रेण स्वस्मिन् प्रव्रज्यागमने पि शिवकुमार
स्य गर्भवासाद्यत्र विशुद्धश्रेष्ठी मिथ्यादृष्टिः पुत्रस्यादवाति रति धर्मविघ्नं कुर्वन् पितेन परिहृतः पश्चाज्जात पुण्यमहात् ×त्र×७
सुवः २ प्रसंगाद्यात्र लयादेतत्वोपि कनककेतुप्रभृत्या पुत्रा णां यंगनादिना लयान्यत्र व तद्दत्यपि ज्ञेयमेवमग्रेऽत्रापि प्रसं
गागतान्याख्याज्ञेया १ मायत्ति माता च स्नेहादिना धर्मनिषेधेन लयहे तुर्भवति यथा चं प्रमतीय यो धर्मस्य परिहृता तु मोक्षाय यथा सु
नंदा श्रीवज्रस्वामिनः पोटिकान्नथ यापि च स्याद्यथा चुलनी ब्रह्मदत्तस्य ३ अवच्चत्ति अपत्यान्यपि स्नेहाद्धर्मनिषेधेन लयनिमित्ता ×दे×४
नि जीवस्य यथा जीवयशाः प्रतीरुद्रासंधस्य मरणाय महायुद्धारंभेण नरकाय स्यामीत् पुत्रस्नेहात् प्रसन्नचंद्रराजर्षिर्दुःखरस्स्ततस्ता किंचि सु
त्रूपरागसंरूपामनसि च महायुद्धारंभादिना सप्तमनरकयोग्यं कर्म उपार्जयन्तत्परिहारादिना च मोहममत्वदूर्वादिना केवलज्ञानमप्यवाप पादि
कान्यथापि सुत्रानवेति यथा श्रीयुगादी अज्ञीवस्य पष्टेना वराज्ञो वाज्रुकं धस्य सनार्थस्य पुत्रो मरणाय परशुरामश्च रेणुकायाः ४ नज्ज १४१

ति नार्याऽपि स्नेहादिना धर्मत्रं त्रायस्या यथा गौतमस्वामिनिर्याण्मानश्राद्धस्य पत्नी स्नेहाद्भावपत्रास्फलितपत्नी शिवानाप्रणइलिकादि
वोत्पत्तिः राममती मार्तुनादयस्य नार्यानिमित्तं महायुद्धारंभलिरनेकलक्षसुगोत्रक्षयान्वधुः नयनावली राज्ञी जिघृक्षितदीक्षाधर्मंय यो
धरं पतिं दुवान रत्नवाञ्चां शयन् सूर्यकांता प्रदेशिनं पति मारिका पति मारिका पतिव्रता याश्च स्वपती न्हृढदाद्देवी स्नेहान्मालवाद्याधि
पतिरपि प्रद्वीचं द्योधमराज्ञी जीवितस्योत्रष्टः वीरकाकः सुवर्णकारः पत्नीस्नेहाद्भारित्रमस्यकृत नलः प्राग्भव आर्दकुमारश्च पत्नीस्नेहाच्चा
रित्रं मलिनीचक्रात उपलक्षणान्सामान्यतः स्त्रियो च यो पिच लनां धर्मत्रं त्रायलवंतितिं दिमणादीनामपि गणिकाद्या यथा अत्र
वद्धरिदत्तसुतादि मर्तुकुमार दृष्टांततयाप्रतीति मवातन स्त्री प्रथ ङ्गरागो महालयं तत्परित्यागश्च मुक्तिहेतुः ङ्गः शीलवज्ञापत्नी
परित्यागिकाष्टश्रेष्ठिश्चं गुप्सलादिवस्तुत्रय लुब्ध पत्नीपरि॥ त्यागिसंकलश्रेष्ठ्यादीनामिवत्तज्ञत्ति सामान्यतो ग्रहणात्ता
यदीनामप्यधर्मपित्वाद्यो धर्मजीवितादि त्रायाः नयथिव नवेति यथाताःपति स्नेहाद्य श्रौ सद्यमनेनसर्वधर्मादि स्वार्थ च
झंपात्सुवंति नाग्रिकेन वरकपदरर्गनादिना श्रावकपुत्रीनाग्नि कीकृता तदुक्तं यतावानवलोकोयं यावानिंद्रियगोचरः सदेव
कपदंप अपंयद्वदंति बहु श्रुताः १ पिवखादच चारुलोचनेयदतीतं च रगात्रितमते नहि
नीरूगतं निवर्तति समुदयमात्रमिदं कलेवरं २ इत्यादि पोटिकानवेचि अंग व कलावती प्रमुखोदाहरणानि तत्परिहार च कपिलप
तिपरित्यागि श्रीषेणरूप रक्षितविप्रादयो दृष्टांताः ४ सयणत्ति स्वजनाश्च स्नेहादिना धर्मत्रं त्रायस्काः भ्रातरपि पूर्वगत्यद्दणात्स्व
जनमध्ये पवसंगृहीत भ्रातरोऽपि धर्म विघ्नकृतस्का यथा जीवंतो वासुदेवाबलदेवानां धर्मविघ्नकृतः संप्रत्यपि बहवोपि दृश्यंते देशा

दिनावत्ताम्रलिप्तीवणिग्वत्तुष्कदृष्टांता विज्ञेयचंद्रकेवलिचरित्रोक्ता: एवं मणिरथयुगबाह्वादयश्चान्येपि बहुविधा: स्वजनाधर्मविघ्न
करा: यथा धन्ककवक्कावडिश्रमितिगाथया त्राह्वजायया देवरःपातिताः श्रीसुपार्श्वचरित्रेपि विद्याधिकारस्तथैव तथा स्वजनाःस्वल्पम
ध्यस्कृतमदिम्मारणाय प्रेरितवंत: अघटंप्राग्गरावगझलंऊनकुमारं चदामनकं प्राग्गरात् मस्य मारणाय च राजहंसकुमारं स प्रियं प्राग्गर
स्वश्यालकादयो बलादरस्नभुजहूमांसे तन्नियमलं गाङ्खोलयो रोगाःसमुत्पन्नाः तत्परित्यागं च धर्मसिध्नत्त्फलाद्यपि विदितचरमेव
७ ५ ॥धणत्ति धनादिलोलनश्रीउरसश्रेष्ठीनिश्चलनापरिसणी नत: ताम्रलिप्तीवणिगादयोपि वतापसश्रेष्ठी च धर्ममङ्गुत्वात्सह
हपवतह्योलन मकरादिनवानःवापनंदश्च पतिलकश्रेष्ठ्या दायाःपिवात्र दृष्टांताः तत्परिहारणवचन्नवन्यादियाःपिपि
वसुरवानि प्राप्ताः ६ ॥सबलत्ति बलत्ति सबलास्सीपिर्विकासे। वस्थ परस्वदाद्वद्विविधाः आद्याःपार्श्वस्थादयः तत्रावषमात्रा
पजीविनात् निर्द्धंसं विन जोसड्वायंनकुणइ मित्तहिट्ठीतं ते कुर्कोअन्नो वाहडअमिसतेपरस्सासंकं ऊणिमाणी १ इत्या
दिआगमरी: त्या सम्यग्दर्शनादिधर्मपरिणामरहिताःश्राव कादीन्नष्टंपंबहुधर्मसंबंधवदंतःपाजीविकामात्रलोलानुत्रिशरा
जवरस्फोटादिनाःपिताम्रलापयंतःसुविदितपार्श्वसम्यग्धर्मश्रवणविरतिसुग प्रतिपन्नादिनियधादिनाश्चेर काल्पितकडुपादकैर्श्च
धर्मद्विबंत्रायति जोतिषचिकित्सादिबलाबर्जितनृपमंत्र्यादिस्यो लब्धमानखेनसबलाश्चविशिष्टपारस्नुतीर्थिकाबौद्धादयात्प्येवमेव
ज्ञया अत्रचाःउलवसिद्धाःप्राक्तनाश्चार्यस्वपटकुक्षप्रश्रीसुवृत्तप्रतिबोधितश्च रगप्राग्गरवणिग्ज्जकजाह्ककतीर्थिकादयो दृष्टांताबह
वःसबलेतितिञोषणमश्रेपियोज्यं ७ ॥मंतित्ति मंत्रिणोव्यापारिणःउपलक्षणत्वाद्राजपिराजनियोगिनगरश्रेष्ठिपद्दकिलव्याजव १४२

णिक्स्वामिराजमान्यपिस्वनवणिकपुत्रसंबंधिश्रेष्ठिसेनापतिसिंहाद्यश्चराजादिनयदवसि दि करापिकाकरणतन्मोचना
दिनादव्यप्रदानादिनावाःधर्माणिःसबलाश्चबलरत्नधर्मद्विबंत्रायंति यथा मेतिमंत्र्यादयो महाबलादीनःधर्मेप्रावीहतत् ग्रामदीक्षावंत
ज्ञातिभ्य स्माधुद्विष्टीनूतनंमितधनपालादयश्चबल न सेप्रत्युत्सवसिद्धाश्चावदावोदृष्टांता: ७ ८ ॥निवत्ति नृपाअपोवासमवयाप्रद्वञी
राजाप्रतिबोधस्सर्वद्वादशो यत्यागमननिषेधेन बलं नो धर्मविघ्नकराःस्युः मालवीयसिंहोदरनृपो वज्रकर्णसामंतस्य धर्मच्छिद्राणि चि
कीर्षीत् म्लेच्छसिंघास्त्रिष्ठपादयश्चसंप्रत्यःस्तुयमानाणवति: ८ ॥नायरत्ति स्ववासस्थाननगरवासिनो लोका नागराःतेच
यद्यधर्मणोलवंति तदातन्मध्येधर्मनिर्वाहोपिदुःसाधःएव तिःस्थानशत्रुपदास्प्रद्वेषकरणादिनाधर्मेमिनोलंगकरणात्
तिःसहकृतीर्थादिगमननिमिष्टावसंलवादमनेवप्रद्वे प्रविरादिसंलाव मन्दलोकनिर्वाहोपिदुःसाधः स्यात्किंपु
नःपरलोकार्थधर्मनिर्वाहः अत्रलवसिद्धं चित्तमर्वि पाक॥ स्मिंश्चिद्ग्रामकोप्येकपवश्रावकोःलवत् सर्वग्रामजनैश्च स
रसिकारितः प्रातवजलैमन्त्रसर्वसमुदायनसमदोअवंवर्णपिना द्विष्टतं तत्त्रितृलोजनमपिच श्रावकेणाप्य न्यथावासमःलनमा
वेनतथैवसर्वमःकारि नायरत्ति रदमनिपदयोर्विसर्गलोपःप्राकृतत्वात् १० ॥पमायत्ति प्रमादाःपंचविधास्तुक्तं मज्जविसयक
कसायानिद्दावि विगहायपंचमीनणियाएपएपंचपमायाजीवंपाडंतिसंसारं १ तत्रचाद्ये जायया कश्चिद्देवरःक्षोस्यमाणोप्युद्धृत्य
न्मध्ये पातितस्तत्पवराकन्याराम इतिसुपार्श्वचरित्रेविषयाःपंच तत्र च दृष्टांताःग्रामप्रसिद्धाःपव बद्धाः निद्राप्रमादे च आगम
प्रसिद्धता:पिनिग्गादस्युर्याति कषायाश्च धर्मप्रत्राकारिणःकरटोत्करटादीनामिवप्रसिद्धाएवविकथाप्रमादेवशास्त्रसाधवोप्यःसा

धुतां व्रजंति यथा हरिकेशबलपर्युपासित्यक्षेणपार्श्वस्थावस्थानस्थानवनाधिष्ठातृमित्रयक्षकारितनतयक्षरूवनस्थानपार्श्वस्थानवंदना
नर्तनदृष्ट्वा वंदितैवावादि श्रीणकदिन्नवरहजिणवयरायकदिन्नवट्टपडिमानंदरमातिंडगं अहसदसाबद्धसंडिएजणो १ इत्यादि
यतानि चलयानि ज्ञातयानि धर्माधिष्ठिते निर्णयत्वेनाऽज्ञातानां परिहर्तुमशक्यत्वात्तदुक्तं श्रीसिद्धसेनीयश्रीवीरजिनस्तुतौ स्वयमेव यदात बुध्य
ते सकपंनामलयाद्विमोच्यात अनाय नयज्ञाकिनः प्रत्ययदयं वहुणतिमस्वरः १ इत्यादि पित्रादि दिष्टिभिर्लीदस्वधर्मतो धर्ममाचरन्
धीर स्याद्भुचिरात्मनित्यानंदालयजयश्रिया १ इति तपागच्छे श्री ` श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितउपदेशरत्नाकरजयश्रीके मध्याधि
कारद्वितीयांशे भावनादिद्वारापादशेपापाद्रुपरूपप्रकटन नामा द्वितीयस्तरंगः २ ॥ एवं पित्रादयः पदार्था अधर्मप
रविज्ञे पित्रापवनयादतावां न्यथादृढधर्माणः पुत्रादीनं धर्मकर्मसुप्रवरणयालयनालायापि नवेति धर्मदानेनाऽसं
तमुखदायित्वेनातत्त्वदर्शनायाः अपि कस्मापाचप्रायगाथे वेअंपठनीया पिअरमायाश्वचवरतक्खधस्मयणपधणाह
सबलतिविहमतिणनिवायनायरसधम्मसजिणमयस्सजीवाणं दिक्खाणि पुत्ताणि १ एतदपि किं विज्ञायते तथापि अत्रपि
तासुधर्मानिदायनराजोत्री विक्रमार्कराज्यात्प्रदानादिनादीक्षामाजियदत्त दस्थिप्रवासपुत्रीश्चवेटकरपादस्याः पितयैव श्रेष्ठीकश्चि
तद्वारपत्रे बिंबमस्कारस्य तत्तदर्शनात् सामादिनापुत्रः सुपन्नरमणसमुद्रे मञ्जीन्नाताः पिता हमाकृतिः दृष्ट्वा प्रबुद्ध रवेतनमकुं इत्यादिवा
दिनं कुलमदिपीनतंमुरलोकादागत्यात्र बुध्यसत्यिताइत्यादि दृष्टां तात्तेयाः १ मायत्रिमातावासिकंतुंके इत्यादि पुत्रेवदंती चित्रपरवरी १४२
सवारइत्यादिक्रुद्धेवजलयंती पुत्रे प्राप्तवुधत् इति वासिक्का राजकथायां सुपार्श्वचरित्रादौ च माताचार्यरक्षिताः बोधि पुष्पचूला तन्मा

त्रावेति कापित्रमाधीस्वपुत्रंकुलंसार्थवाह्याः पतीहतंगवाक्षस्थं दृष्ट्वा ग्रहिलीनृपप्राबोधयत् पुष्पमालाया ३ अवचवि पुत्रास्यां
स्वयुःउदरादितः प्रतिबोधितः इषुकारीयाध्ययने शांतिमत्याऽजनकादयो बोधिताः सुपार्श्वचरित्र ब्राह्मणपुत्रेणचमिथ्यादृग्विप्रःप्र
तिबोधितस्मादिन कृत्यहत्तौ श्रीआर्यरक्षितसूरिभिः स्वपिता प्रव्राजितः उपाधिस्त्वत्रादिमोचितः ३ नरजिनार्यया कमलादेव्या इषु
कारनृपः स्वपतिः प्रभावतीदेव्या देवत्वं प्राप्तया उदायनो नृपः पोट्टिल यातितिलसुतः मात्यस्थप्रतिबोधितः। एवं श्रीजंबूस्वामिना श्री
या अष्टैनार्या बोधिताः दृष्टीवं प्रादिभिरपि धमयणति खात्रासु रकेन तापसश्रेष्ठिजीवेन उबोधितः शोलनेन च धनपालः पितृः ×बोधो×
व्येन च सागरचंद्र राजर्षिणा ग्राहजः प्रागाढितत्सुतस्य प्रतिबो धितस्वपुण्ययादस्यात बचवाहुजीवनादवी स्वातनपुरादित
पुत्रोमेतार्यो नृतः प्रतिबोधितः कुबेरदत्तयालगिन्याच। कुबेरदत्तो भ्राता तत्माता च गणिकीनृता प्रबोधि पार्तत्रा राजा
यया राजमत्या च रथनेमिः प्राबोधि प धणति धनानिच। गमनागमनास्यो बोधप्रदहत्तिनिलवं तिमुद्गावणिगृहयवत् प
टुष्टिद्रव्यकोटिस्वामिविद्याप्रतिश्रेष्ठितद्वार्ग्रपरवणादयोपिस्वज्ञ धामसपुण्यदर्शनेन प्रबुद्धाः सबलतिवत्रि विद्याः इति त्रय श्रुत
लक्ष्यादिभिः सबलाम्नीर्थिका गुरु प्रतिबोधप्रदाता वा नवेति यथार्यरक्षपरसूरिगुरुभिः श्रीसिद्धसेन श्रीवज्रस्वामि मल्लवादि श्रीदेवसूरिप्र
मुखैश्च श्रीविक्रमकुमारपालनृपालादयः प्रतिबोधिताः। श्रीवृद्धवादिसूरिभिः श्रीसिद्धसेनः याकिनीमहत्तरया श्रीहरिभद्रसूरिः संसारा
र्थिकसाधुभिः श्रीबप्पभट्टिसूरिप्रभृतिभिश्च नृपालादयः श्रीकेशिगुरुणा प्रदेशी राजा चपरतीर्थिका श्च परतीर्थिक परिणामे सधर्माणोन
नवंति मुक्तनत्यविणामाश्च अंबडादयः स्वशिष्यपंचशत्यादि बोधकाः स्फटविरागण्याश्चित्यसधर्माणः परतीर्थिका अपि सुकरत्तारका

दयःस्वशिष्यप्रशिष्यादिबोधका इत्यादि ७ मंतित्ति मंत्रिणोऽभयकुमारादयः श्रीयुगादीशाज्ञीवमहाबलरूपमंत्रिस्वयंबुद्धप्राप्तशिष्य
पामात्यपरिहरावादकशाधिकृदमात्यादयश्चाटपादीनां धर्मदत्तत्वाःप्रवर उपलक्षणादन्येपिराजनियोगिनोमगस्त्रेष्ठिपट्टकिलव्या
जवणिकुसामिवणिक्पुत्रसंबंधिश्रेष्ठिसेनापत्यादयः स्वपरलयदर्शनद्रव्यप्रदानसाहाय्यदानादिनाबहूनांचधर्मदत्वेनभवंति यथाया
मरकुणागोदिणीश्राविकायास्वपःसाहाय्यदानेनाकृतकलेभुराज्ञेरोहिणेयपिच ८ निवत्ति रुपाःश्रीश्रेणिकचेटकश्रीसंप्रतिश्री
कुमारपालप्रमुखाःस्वाज्ञावर्त्तिदिशोभुजनानांरुपाणामन्येषामपि श्राद्धसाधुधर्मधारिष्यातःप्रवर्त्तकत्वादिनाधर्मदत्तवोऽप्रवर
९ नायरत्ति नागराःसधर्माणाम्न्येषामपिस्वसमुदायबलादि नाधर्मदत्तत्वाभवंति यथाकृष्णवित्तपुरभूसमुदायबलात्तच
तुष्पथादिमध्येपश्चवध्यय नरधत्ति अमार्यादिप्रवर्तयंति समुदायकृतत्वबलाद्बमद्यातिलादिकत्वाद्दारादिः
कीर्षकाःपिनकार्वतिसोनिकादिवासंवत्सरपाश्अपिनिषेधंति त्रिसीगमादिपिव तुंदराव गिकस्यनागरेःसदादशोतार
वुजनतद्दानेष्ठाजातःश्रेष्ठस्तुनिदानेनऋद्धिमान्श्राद्धस्थाव्रत १ उत्तरव्याख्यानबहूनामपि १० जिणमयत्ति जिनमंतंजिनागमोऽ
गश्चपिप्रतिबोधदेत्वःसर्वत्रापितुन्नयतपव श्रीजयादश्चमाला श्रवणान्नगणसिंहरूपःप्रबुद्धःचिलातिकाध्ययनेनश्रीयुगादीशःस्व
पुत्रानप्राबुबुधत् कापिलीयाध्ययनेनकपिलर्षिश्चौरपंचशतीचेत्यमितास्त्वदृष्टांताइति ११ पवंचमधर्मिणःपित्रादयोधर्मदानादिका
रणत्वात्जीवानांहितानीतिमधर्मणपवादरणीयाःश्रीवीरणेवश्रीपार्श्वजिनवच्चात्तवन्नियेत्यपदेशः ब ज्ञातिं दितदेवं पित्रादी
नांसधर्मणां ताहशापवतासव्याः क्रमाद्गुवरुयश्रियः १ इतितपागच्छेश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितेश्रीउपदेशरत्नाकरस्यश्रंके १५५

मध्याधिकारहितीयेशेत्तृतीयस्तरंगः ३ ७ व्याख्यातंनीरूपावत्ति अथवस्तुधर्मरंगित्वेत्रिपदव्याख्या बोलनेश्रीवी तरागप्रणीतश्रीसम्य
कदयादियुणाविशिष्टमनोवाक्कायविशुद्धाविधिनावाक्रियमाणोधर्मेरंगोस्पाश्तीतिवाक्येइन्नप्रत्ययःयोहिजिनवचनभावितस्त्वाअपाप
दृलीरूपवपापलीरुःश्रश्रीजिनधर्मेरंगवान्भवतिसंबंधः सवसिद्धिगामीभवत्यव परंजीवाबहुविधाइत्यत्रयाद्यादिभेदैः तत्रधर्मरंगा
श्रपिशिवप्राप्तिकारणत्वतारतम्यभवंति इतितान्नेवोपदेशगाथया प्राह बुभयरंगुंजउपपयंगाइचोलयथविहुमपक्कसुरंतदकप्पासाइ
जीवाणधम्मरंगादिठंतात्राविसिवसत् २ धम्मत्तिसामान्योक्तावपि धम्मावाजिनधर्मेरंगेत्सर्षकादयःमष्टष्टांताजीवानांसाविशि
वहरख्याहरख्याद्यत्तुसारेणभवंति तत्ररंगःस्थूलोसूक्ष्मोवाजी वन्यमनःपरिणामविशेषपव परस्वाद्धरूपबहिस्त्वषानादि
नातरष्टैरपिगम्यतयाबहिर्द्रव्यानिर्देशावेनबाह्यतयाइति सामानोरंगव्यपदेशंलभात इतिभावनातोविशेषःश्रत्र
वरंगशब्देधर्मादिविषयमनःपरिणामविशेषेश्चेनामसंभा दोनदृष्टान्त तथाप्यत्रपदुक्रूअपदेशवचनेषुलोकप्रसिद्ध
रवर्णमाणात् अपैतविस्तरतोभाव्यांत तत्रबुभत्ति यथाबुर्सक णारकृतामाश्रित्यस्वयमरंगाअपितांबूलादिमिलिताःपरानमु
स्वदंतान्रंजयंतिपवंकचित्स्वयंमहामिथ्यात्वमहारंभसंसाररसादिनिर्धर्मरंगविकला अपिश्रुतामदव्याजीविकानिमानादिहेताःआ
श्रुशिल्पकलादिपाणादिकृतःपठइनडोवरश्रमित्यादिन्यायेनपरान्श्राद्धादिधर्मेपदेशादिनासंवेगादिजननेनरंजयंति तत्रंगारमर्दका
दिवदृष्टव्याइरनयावाविपयरस्त्राद्याश्रित्यबहुनरकायुष्कावासंभवं तीति ३ कुंजत्ति यंजायथासुष्टुरंगान्वितापिघर्षणमल्पेनापिरंग
त्यजति शवल तादिनाकशोभांवलनात बहिरवात्यल्पमात्ररंगहृष्टात् तथाकेचिज्जीवास्माष्ट्युपदेशश्रवणातुरहृद्धःरसकारधर्मव

दी.१४

सम्यग्दृष्टिसुसंसर्गादिना किंचित्परिणतधर्मरंगा अपि स्वल्पेनापि सुखदुःखादिना गुरुसंघादिवक्रमानाप्रदानसमर्थत्वाद्यर्थकिंचिद्व्या
दिमार्गणानुवादिकृतधर्मानुष्ठानादिविषयकर्कशाप्रेरणाकुसंसर्गादिकारणोत्थसद्योधर्मरंगंत्यजंति आर्हतधर्मानुष्ठानस्य किंचित्त्यागे
नशावलतया सर्वत्यागेन वाक्तौ तौ तालूनात् तत्वलव्याप्वयदिश्रुतस्तुत्वमः पिपरिणतसम्यक्त्वासंदात्रकर्षतः पुनर्द्वजलपरावर्त
मध्ये क्रियामात्ररुचयस्तु पुद्गलपरावर्तमध्ये सिध्यत्येव पुनर्विशिष्टधर्मसामग्र्याप्तौ मोक्षं करतलेविरिति २ ७ पयंगत्ति सामान्योक्ताव
पि पतंगरक्तं वस्त्रादिकेयं तद्विय्दि संहत्याग्यापितं स्यात्तदेव सुरंगतादर्शनेनौ तौ तां धत्ते व्यापार्यमाणं च घर्षादिना शनैः श
नैरंगं त्यजति शोनामः पिचरंजितं न भवति तथा केचिज्जीवा :सदुपदेशादिना परिणतधर्मरंगा देशाविरत्यादिप्रतिपन्ना
:प्राग्युक्तसुखदुःखकुसंसर्गादिकारणोपनिपातं विनात स्थितनङ्गाणधर्मानुष्ठानादिनादीप्यंत सर्वधर्मकार्य
सुधुरंधरतां दधानाः सामग्र्यभावसुखदुःखादिप्राग्युक्त कारणोपनिपातत्वशनैः शनैर्धर्मरंगं सर्वधर्मकार्यधौरे
यतां सद्धर्मानुष्ठानादिशिथिलतया शनैः शनैस्त्यजंति परं श्रा द्धसमुदायमिलनयाद्दकूक्रियाकरणरूपव्यवहारं नादित्याग
पर्वादिदिनसत्यापनादेवगुरुसाधर्मिकरक्तिरागाद्यत्यागेन श्राद्धाभिमानंत्येव तत्वलव्या एव प्रायः संख्यातैर्भवैः शुद्धिगामिनः
विशेषसामग्रीप्राप्तौ स्वल्पैर्भवैरपि ३ ७ चीलयत्ति चोलजो मंजिष्ठासंसक्तवारामः सच निराक्षरेण पंनवतीतिमामान्यातथ
दृणेपि मंजिष्ठारक्तं वस्त्रं मंजिष्ठयाक्रमितरागेणवारक्तं दुकूलमेव वा गृह्यात् नद्धि यथा वस्त्रं घर्षेपि रक्तमेव स्फाटितं त्रोटितं शीर्णमपि १४५
सद्धिवस्त्रा स्वपि सुरंगाः परित्यागात् तद्वच घर्षेऽपि सद्धि परिरक्तमेव तथा केचिज्जीवाः प्रागुक्तप्रकारेण प्रतिपन्नपरिणतधर्मरंगाः क्रियाद्व

× दशोमसुरावा सिने दश्राद्धादयस्थतथा : ४ विद्रुमत्ति। विद्रुमः प्रवालस्तद्वद्भावना प्राग्वद्‌नस्यापि वेधेघ

×क्रि×२

र्पे चूलीकल ले दरंगश्रो स्राद्ध ×२३.

ष्टानादिसर्वधर्मकर्मसु धौरेयतां दधना सर्वोक्तसामग्र्यभावात्स्कारणकलापोपनिपातेपि धर्मरंगाद्यः शापयंतः स्वपरपक्षादिषु धर्म
गुणोदीपनमानायत्त्वेते आसन्नं वत्तामयंति प्रायः सप्ताष्टादित्तविशुद्धिगामिनः स्फः निश्चयश्राद्धा ज्ञातयतः सामग्रीसत्ताविक्ताव
स्तोविशुद्देवितदस्तु संगाविरुसन्न दायदधर्मो निश्चयन्तः एतस्मद्दे २ दृष्टांताश्च श्रीवीरदशश्रावकाः नावा: तर्हि अनयोः को विशे
षः उच्यते: वस्त्रदुकूलादीर्वेवानसमस्य पदस्त्रतान वानसमस्यवारंगानस्यात्. पश्चाद्यघातसंस्यप्राप्तिलाप स्मकवर्षाः शवलव
र्तोविवोलादिदृष्टान्तः ज्ञातास्त्रवति विद्रुमसुत्तसरो श्रपव्वतिया वदुद्व्यताविद्वसामान्येऽप्यनयोर्विशेषः तत्र्येषामानंदादीना
मिव प्राग्मिथ्यादृशां सतां पश्चाद्धर्माद्यानादिना धर्मरंगः प रिणमति यावत्कषिकश्च तदुक्तलादिरंगसदृशा ज्ञेयाः ये
वाबालकालादपि पूर्वजक्रमेण कुलक्रमागतश्राद्धधर्मे णभाविताः संतो यावद्‌द्व्यतादि धर्मरंगाः स्फसे विद्रुमरं
गसदृशा ज्ञेयाः ५ कुसुंभत्ति यथा परिकर्मितः कुसुंभः पादे पमर्दनादिक दर्शनाभिरपि स्वरंगं न जहाति किंत्वधिकाधिक
मेव धत्ते स्वसंगिवस्त्रा द्यपि रंजयति तथा केचिद्भव्यात्मा: श्रा गवत्परिणतधर्मरंगा विघ्नाद्विसे निपातेऽपि धर्मरंगं न दापयंति
किं त्वधिकाधिकमेव दधत परं स्वसंगिनं धर्मरंगेण रंजयंति प्रत्यंतग्रामवासिचौरचतुष्टयप्रतिबोधहेतुवद्धर्मसेनश्रावकवत् तत्क
×यथा×३ था वसंतपुरके मंकरः श्राद्धः बहुसिद्धांतार्थवित् अन्यदा पर्वतिथौ पोषधे गृहीतश्रावकाग्रे धर्मं कथयन् तस्य स्वावधिज्ञानमुत्पेदे तु
तानिजन्यानुरागेन करयपषण्णा स्त्रायुदृष्टं ततः सस्वक्रियातः प्रत्यहं पौषधमवगृह्णाणः पुनः पुनः कथयत्तस्यपौषधस्तेन बुद्ध्या सेव श्राद्ध
नोक्तं क्षेमंकरतवद्यातापुत्रापि पोषधावश्यकपर्वपौषधादिकुर्वन्नस्ति किंबहुपदिशामि प्रत्यहमिश्वंकरणेऽस्य कुर्डेदनिर्वाप्तापि:

कथं क्षेमंकरः प्राह अस्य षण्मासी वायुः ततः पुनः पुनः पृष्टः प्राह ब्रह्मसेनकवे कथं वेत्सि स प्राह अवधिज्ञानेन पृष्टं कदोत्प
न्नं क्षेमंकर आह अधुनैव ततो विस्मितो ब्रह्मसेनो चिंतयत् अहो धर्मस्य माहात्म्यं यतः श्राद्धानामप्येवं ज्ञानोत्पत्तिः ततः प्रोचे ष
ण्मासी मम तत् श्रुत्वा श्रेष्ठमरणं तावत् तदा पर्वतिथौ नियमात् पोषधं गृह्णीयो मृतः सषण्मासीं ततः क्षेमंकरः पुनरामंत्र्य पर्वतिथौ तथैव पोषधं गृह्णी
त्वा धर्ममुपदिशति ब्रह्मसेनः प्राह तव किं शोकः सोऽवक् शोकः कृतः क्रियते यतः सर्वेगमिदानीं स्वरोऽजनि धर्ममाराध्य ब्रह्मण्य प्राह
सुरगमानकः प्रत्ययः क्षेमंकर आह अधुनैव समुद्रस्तत्रागत्य मां नत्वा मम देवस्य सद्दृष्टिं करिष्यति तावत् सुरः समागत्य प्रणामकरोत्
सुरस्तु पालकस्य तत्रातु रूपकारं वा वर्णयितुं ततो दृष्टप्रत्ययो ब्रह्मसेनः पर्वतिथौ पोषधं लाति क्रमान्निर्धनः संजातः ततः
ऊनादिमध्ये लक्ष्मीमान् पुरे त्यक्त्वा पल्ल्यां स्ववास तत्र व्यवसर्याय हनामोऽभवत् साध्वादिसामग्र्या वा पिपोषधादिधर्मा
दृष्टान्तेन मुंचति पोषधदिने व्यवसायं न करोति ततो जनैरपवर्गतं तस्य स्वरूपं इतश्च केऽपि राजः पुत्रा अश्वारोदायादक
पिता नंष्टा तत्र पल्ल्या मायत्तः तेऽपि तस्य देवस्य वदंति स्म हदयाम धौर्यविदिय दणादिकं वाक्यमं च परयंति ब्रह्मसेनोऽपि सर्वं
लघा मुद्राकेऽपि स्वस्यति तैरपि ज्ञातं पर्वदिने सो व्यवसायं न करोति मौनव्रतस्थो धर्मध्यानं करोति ततोऽस्य धनवातादप्यहं
मुष्णात इति चिंतयित्वा चौर्यार्थं तद्गृहे प्रविष्टाः विविधं कलशसुवर्णादिकं तस्मात् दृष्ट्वा ब्रह्मसेनः चिंतयत् पातकष्टाम मम देवस्य वदंति
अहं वित्तेषां यदि विघ्नं करयामि तदा पौषधभंगः ततोऽधुना स्वात्रेण मम गृहं मुष्णंतीति पुनरचिंति हे आत्मन् किमात्र ध्यानं करोषि यतः सर्वं त्यक्त्वेम
दासत्वादस्य नाशोऽपि नीरूपः आगत्य रक्षनाशोऽपि तत्किं रजीव कुप्यसि १ पातग दीवाश्मसद्प्रादिप्रमाणं द्रव्यं गृह्णीयंति पोषधव्रतमनेक १४८

सुवर्णकोटिरिष्यलक्ष्याः ततो यदि कलकलं करोमि तदा तत्काल रक्षकैर्बध्यंते मार्यंते च यदि वा मां स्पृशंति तदा मत्पोषधविराधनां कुर्वंति
तदा मे पोषधं विराध्यते ततो बाढस्वरेण नमस्कारान् गुणयति चौरैश्चिंतितं किमेषोऽस्माकं मंत्रं तनोति किमपि पठति ततोऽस्य दि
नीप्रति पंचनमस्कारं श्रुतः ततः केऽपि श्रुतायमिस्मृदा परिजातिस्मृत्या स्वर्गगा वादृष्टः ततो विरागात् दिव्यदेवतार्पितवेषेण स्वाप्र
तिपादि रात्रिचर्यायां दोषं विना ध्यानलीना स्तत्रैव तस्थुः अरुणोदये प्रभातमात्रे दृष्ट्वा द्वामरणा मघोलावीत्य चिंतयत् श्रेष्ठी बलुप्र
कारे साधुवेषान् दृष्ट्वा पुनरचिंतयत् अहो पापाः साधुवेषेण चौर्यं कुर्वंतो जिनशासने वेषश्रद्धं कृतोऽस्मीति तानप्राह रे कस्य
विरुद्धं श्रवणं रतिं पश्यामि ततस्तु स्ववशिष्यावयं अहो एकं ततस्तेन नमस्कारश्रवणाज्जातिस्मृत्या जाताः ततः श्रेष्ठि एष
घ्रायवं प्राज्ञः विशालायां च कायोत्सर्गेः पुत्राः आदादाय निवसापति बुधास्तपस्या गृहीत्वा दिवं जग्मुः ततोऽत्र
पक्कलस्थ तीर्थानि वयं त्वया बोधिताः श्रेष्ठी चिंतयत् अ दोधनापात यतः बाल्येनापबुध्यंत अहं आजन्म धर्मश्रवणे
पिन प्रतिबुद्धः ततो मम माध्यस्थ्यरूपः ततः सार्वविदीक्षां गृही त्वा तद्भवे एव सिद्धाः ८ इति ब्रह्मसेनकथा ॥ तत्र प्राय एकाव
तारेण सद्भवसिद्धिकाः सप्ताष्टभवसिद्धिगामिनो वा भवंति अत्र तद्भावदेवतादत्त चिंतामणिप्रभावाज्जप्रतिबोधकस्य पूर्वं नवेवो
र्यं गृहीतं नसुदारम् कल्याणं कथं नमो चितवैर प्रतिबोधकस्य महामात्यस्यापि दृष्टांतो वाच्यः महागुरुस्वरूपतयो धर्मोपदेशकाः अस्य
कुमारपालराज्यम आश्रावकास्थ दृष्टांतः प्रसिद्धा एव ६ ॥ कर्पासत्रिकर्पास इति सामान्येन निर्दिष्टाऽपि यस्मिन्नेव दिने तासे आदिता
कर्मवासना फलं ददत्येव संधत्ते कर्पासरक्तता यथा १ इत्यादि वचनात् तथाविधप्रसिद्धश्च आदर्शांतरेषु केषुचित् कर्पासबीजानि

रेणयित्यत्रापि तत्र त्रस्कर्णासो पि स्कापस्यात् तेषु इव कृतपत्र व प्राप्य पिव रक्तमेव इदं अत्र स्कर्णासोऽत्र गृह्यते सत्र यथा
प्राशनवतीजागत परिक्रमणार गलवोतस्माद्गृहीतस्त्रा द्यवस्थायामपि न त्यजंतीति यथा कचिज्जीवा लवंतरसं कास्वत्र्याजा
तिस्मृत्या दिना वा लवा तरागतं धर्मपरिणामं तत्रापि सवा तरा पि वा न त्यजंति तत्र क्षायिकसम्यक्दृष्ट्यः प्रतिपातिनः कायो
पशमिक सम्यग्दृष्ट्यो वा प्रतिपाति तत्र तथा श्रेणिका पवादेशविरतिं सर्वविरतिं वा प्रतिपद्य दो वारे विजयाद्य गयस्मातित्रत्त्व
पश्चवताः अहत्येनरत्नचित्र इति युक्तो कर्षितात्पिसाधि कप्पट्टपष्टिसा गरोपममध्ये एव पंचभव मपा मवा लवे सिद्धाल्प
व प्राय स्तद्भवसिद्धिका एकावतारिण एव वा भवंतीत्येतद्धि स्तरश्च वा नापंचकोपदेशेर मालादेरवा वाया मिवहेय;
दृष्टं तान्न स्थितश्च देवाः इति युक्तं कश्री वज्रस्वामि श्रीजंबू मूमादयस्तेया: अत एवात्र वेतरसुधर्म रागसर्वशक्त्या
यथोत्र रेतगुत्त धर्मयतः सम्मन्निमाम्हा विजयश्रिया वनूमतो दः शिवपदसुखानि नियतितन्वं आवेत्यधर्मा निति मतरंगान्
उपदेशरत्नाकरे जयश्रीक मध्याधिकारे द्वितीयेंशे धर्मरंगप्ररू याने तत्तुरे तिस्टा वा १२ इति तपा श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्री
प्रनिरूपणस्त्रतुर्थस्तरंगः ४ ॥ अथ प्रस्तावात् गुरुजादिरंगसमधर्मरंगप्रतिपक्षत्वात् पापरंगान् किसलकादिदृष्टांतेराह इदगुण
किसलयः किंदयंत्युक्ताश्तदकिणवस्त्रिधनीली अपकणामदहीमकिण्हीदिंमापापरंगस्त्र १ किसलकानिकिसलिकाद्रवल्लीलवा
निरूप्यफलानिजस्वप्रसिद्धानि तानि दिगुंजावस्वात्मना पि घर्षादिना त्रमताक्ष्मतां विदाय धवलतां दर्शयंति तथा कचिज्जीवा: स्व १४७
लोनापि सदुपदेशादिनाश्री इंद्रभूत्यादिवत् रागादिं वाचक श्रीसिद्धसेन श्रीहरिभद्रसूर्या दिवत् अपरगतापशादिदर्शनीं वा न सि
×दिना×१

करकंस्वादिप्रत्येकबुद्धसमुद्रपाला दिवत् मिथ्यात्वादिपरिणाम रूपं नवरत्नादिपरिणाम रूपं वा पापरंगं त्यजंति धर्मैकिलं व प्रति
पद्यते तत्रासन्नसिद्धिकास्तद्भवसिद्धिका वा भवंति १ किंद्दति किंद्दादिनाउपलक्षणा दूर्वा लपत्रादिना
वारंगितं वस्त्रादि तद्यथा घर्षादिना स्वल्पक्षमतां धत्ते परं सर्वथा धवलतां नादत्ते तथा कचित् मिथ्यात्विनो रंगपरिणता वा जीवा: सु
विदितसाधुश्राद्धसंसर्ग गुरुशास्त्रश्रवणादि घर्षादिना लक्कीतताअल्पमिथ्यात्वपरिणामा अल्पारंगपरिणामा वा किंचिज्जिनादी मुनिदाना ×वान×५
दिगुणमपि कुर्वंति यथा श्रीकुमारपाल प्राग्भवपंचवराटक पुष्पजिनार्चककुयताः क्रियन्नव पुष्पैर्जिनार्चकाशोकारामिकसुनिंदी
दृसुंदरश्रेष्ठ्यादिवत् श्रीहेमसूरिसंगति लब्धकीर्तत श्रीशत्रुंजयाद्वितीर्थयात्रा श्रीउज्जयंतसिद्धपुरादिजिनप्रासादपुण्यश्रीकारक।
श्रीजयसिंहदेववत् एवं च तत्संबंधो यथा अनादासामेश्वरयात्रायाः प्रत्यावृत्तः श्रीसिद्धराजो रैवतोपत्यकायां दत्तावासः सदे
वधंकीर्तनिमज्जनदेमनायकनिर्मापितश्रीनेमिप्रासादरूपंदृष्ट्वा हर्षमग्नैकप्रारंः सज्जलाधररलिंगाकारोयं गिरिरित्यत्र पदस्पर्शो
नार्हतीति कृतकवचनिर्निषिद्धं सत्रशत्रुंप्रसाद्यमयं शत्रुंजयमहातीर्थं संनिधावैकं धनवारं नमस्कृत् तत्र पूर्वोक्तिजातिपिशुनैः शालिः रूपा
णिकापाणिर्लिरूपैर्मार्गे निषिद्धे श्रीसिद्धाधिपो रवनामु रवेर्कृत प्राकृत वेषः कंधे विहितविदं गिकोलयपक्ष्मन्यस्तगंगोदकपात्रस्तम्
धोप्रवाअपरिज्ञातसरूपएवगिरिमधिरुह्य गंगोदकेन श्रीयुगादिदेवं स्नपयन् पर्वतसमीपवर्तिग्रामद्वादशकशासनं श्रीदेवाय स्थापा
पयामास तीर्थदर्शनाद्वजन्मुदितलोचन इव अस्त्रतालिपिक्तैवचनैतिता अत्रपर्वतसन्निकी वनसरिस्रसंकुलः देवविंध्यवने र
वसिष्यामीत्यवंधप्रतिज्ञो दसिय यनिष्पत्तये विहसमनसं माता रथेना पितार्य विध्वंसपातकिनेधिग्मां इति श्री देवपादानां पुरतारा ऊलोक्वि

दितं च निंदन्नि गरहामि ॥ ७ ॥ इति श्रीजयसिंहदेवयात्राप्रबंधः ॥ ॥ ७ ॥ ॥ अत एवाल्पीयस्त्यापरंगास्य घाविधपरिणामेन स्थूल
कर्मबंधकारणः परं सूक्ष्मजातिगणापवादलयादिना सर्वथा श्राद्धेनाबद्धात् तच्च संवांतरे स्थूलस्य बोधिकाश्राद्धस्य सिद्धिकाहेतुः संवर्त्ती
ति ॥ ७ २ उपुष्पत्ति नाटक्रमस्थद्यवराणारंगितं उक्तं लेहरद्यात नहियथा बद्ध घर्षपिक्रस्य उक्तं लसव स्फाटित त्राटितशीर्ष झीसद्धिव
स्थाघपिष्वरंगापरित्यागात् तथा कचिक्रीवानि विडतम मिथ्यात्वामहारंभादिपापरंगास्त्र दत्तमात्रिकि यतउपानादिपु प्रवर्त्तंति सद्गुरूपदेशा
दि बद्ध घर्षसंसारपिद्य पापरंगं न त्यजेति श्रीकालकसूर्युपादशेर । पिमिथ्यात्वात्यागिदत्तरूप एव तु प्रायवत्राहुचित्रमदर्षिप्रतिबाधैरपि
महारंभात्यागि बहुत्पदत्तवच्च ॥ ७ ३ किंचवस्त्रिति कर्मबद्धीना । गदमनी तिप्रसिद्धा तस्यां रंगलाक्षा प्रायतातधर्षघेन्नीकरणे
वक्रस्थरंगापरित्यागात् परमयं विशेषः उक्तलेप्सर्वेवानमम यादोक्रस्थरंगानस्यात् पश्चात्तुयथा वमरंताहरगइवोः कृतो
लवति कर्मवद्धेष्टुसममहारंभवति तथा कपंचिक्रीवानंभि थ्यात्वमहारंभादिपापरंगःसदोह्नालावबीर्यकालसौकरिकादि
वत् ४ नीलीप्रसिद्धा तद्रंगादियथाश्यामःपाणिणादाक्तपदादि नाःधिकाधिकपवलवति पश्चपिरद्दसंसर्गादिनामलिनयति त
थापं चिक्रम गरुडप्रिरपादिप्रदर्शितिलयादिनापिंसपापरंगाननदीयात किंत्वधिकाधिकाधिकंवर्द्ध्त श्रीश्रेणिकतापितकालसौकरि
कादिवत् केचित्तुपरानपिस्थानिमदकदुपादशादिनामहा मिथ्यात्वादिपरिणामप्रापणादिनामहारंभादिपापकर्मप्रवर्त्तनादिनावम
लिनयंति राजउद्याधः पालकादिवत् तत्रालव्याःप्रायः संभवंति यदुक्तं संगमयस्कालसौरिश्र्य्शकविलाद्वंगालधपालयावोविद्या
एवच्श्रुतव्यावदाइनिवमारहावेव १ पापम तिमंत्रादिवहस्य व्यावामंभवंति २ विषयहृष्णाद्याश्रित्य बहुनरकाद्यायुष्काबासत्यक्ति १४८
×स्वकर्मजनितापदाद्विसिरपि×४

विद्याधरादिवदिति मषीपिंडादीन्यप्रत्यादादरणानिज्ञेयानि ॥ ७ ५ कण्णासत्ति कर्णासाप्यत्रस्थलरंगतागइय: तद्वीजानियथा स्थूलरं
गाणांरंजयित्वोपंतं तन्नवस्त्रकर्पासोपिस्थूलएवस्यात् वउङ्वरुतस्त्रवस्त्रादापिस्थूलमेवस्यात् तथा कचिक्रीवाः प्राग्भवोत्पन्नंमि
थ्यात्वादिपापरंगं नवांतरेपिनत्यजंति अलत्तुजिनधर्मासर्वेपिजीवाअत्रादादरणं यद्वा विराधितजिनधर्म काणामपि मिथ्यात्वादिपापरं
गालवति यथा गोशालकस्य प्रतिनवंप्तनिहेषःमरीचिजीवस्यपरस्युलाक्षपरिव्राजकधर्मावासिश्च ६ इत्यस्य नृपनिदर्शनकरंगात्रय्यो
नरगुरुनवगात्पन्नरवर्शरवर्तरसीकृतामीष्टि घातयदिलवाविज्ञय श्रीः १ इति तपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीमणदधरत्नाकर
जयश्रीकमध्याधिकाराद्वितीयेग्रेपातकरंगविचारनामा पंच मसरंगः ॥ ५ ॥ ७ ॥ जयसिरिविहिअसुदसु अणिहररणेतिवम
सारंभि इयपरतालापाहिअवंजिणधम्मेवरुमहलविश्र २ । निम्मलबुद्धीपविश्र सोसुणसुहोलहि कह जिणहिं सासुणं
वुही विविहा तरतमजोगेणजीवाणं २ यतः सजलयश्जल याश्तारयश्सतार श्गदधट्टीणपउत्तग्रहृवंदेनिसा सजलयौ ×रुलयं×
णं जिअमरधम्माणदिट्ठंता ६ व्याख्या जीवसंबंधिनोमतिधर्मे योरष्टदृष्टांताभवंतीति तानेवक्रमादाह सजलयेत्यादि सजलदाज
लदमालनारिणी १ अजलयातारयत्रि अजलदावासौअतारकाव जलदालावेपितमायादिनातारकादर्शनात् अजलदा तारका२मता
लत्यादि सहताश्रियदिदीनन पूर्णेन्चंद्रेणवर्त्ततिया सासतारश्रद्दीनस्पर्वंपाहसावासौनिशावेतिपड्दृष्टांताः सजलदगसजल
दं वदिनजमितिदिवी चेत्यष्टतत्रजीवानां मतिमाश्रित्य भावनायथा सजलदनिशावक्केषांचिदपोरतमोमयीमतिः पंचेंद्रियादिजीववधक्रूट
साक्ष्यासत्यचौर्यपरस्त्रीलंपटत्वापि शुन्यपरद्रोहती र्थादिधंसग्रामनगरादिरंगादिमहापातकरूपोन्मार्गे कप्रवृत्तिहेतुत्वेनततएवविधद्रुर्ग
×वि×१

तिगत्तपातनिबंधनत्वेन यथा कालसौकरिकादीनां अचलादीनां च तत्राचलज्ञातं यथा नगलपुरनागलिका वणिग् मिथ्यादृष्टिः श्रावणश्रुत
धर्मो मिथ्यात्वेन: ज्ञो सुहम्मसामिणो काले विज्जरइ सयायपरमिति. विक्केइ गलिआओ. लक्खं तुलिअं. वदं तेअं ११वरकलससलेलोदं घरइति
स्नायसयलसत्ताइं वित्तयचम्मेकद्दं मज्जमयणतिलाइधन्नाइं २ गिद्धइ विक्किणइ सया कारइ तद्दमज्जविक्कयं निच्चं कारइ उत्तकुवाडं
विद्दवावइ पोसइ जीवे ३ विक्कइ गामसउआइं वणसंभेसं फिक्कणतदाचव खिलसुदलसयाइं वहेति तद्द वणिअ सावलहिं ४ सग
डाइं वाहणाइं वाहावइ विक्किणिइ इंगाले चमरीकेसे सच्चाइ १६ विक्किणइ निच्चंपि ५ एवं महारंभलोभासंपापपरं तं दृष्ट्वा लो
केन तस्याचल इति नाम दत्तं ताताम. हारंभ पापेन तृतीयतुक्क रूपायां नरिकायां उत्पन्न इत्यचलकथा ३ १ अस्ति दातुर
कनिशावत् केषां चिन्मतिः उत्तमस्तमिघोरतमामयी तीव्र विषयासक्तिपुत्रकलत्रादि प्रतिबंधरूढव्यवसायातिलोपपर
परिवादपैशुन्याद्यनतिघोरदुष्कर्मरूपोन्मार्गप्रवृत्तिहेतुत्वेन नतएवनिशादाद्येकेंद्रियविकलेंद्रियाद्यनतिघोरदुर्गतिग
र्तपातनिबंधनत्वेन चलबलावतां कथनप्रियवणिग्प्रियंगुश्रेष्ठि श्री वस्त्रीवणिगादिवत् २ सतारकनिशावत् केषांचिन्मतिः किं
चित्प्रकाशवत् विनयसदयत्वाल्पमत्सरत्वादि किंचित्प्रकाशत्वेन लवलावण्याक्रमतुरूपत्वधर्मकतुनेदादिवत् ३ शुक्रादियद्दीपेतनिशा
वत्केषांचिन्मतिरधिको द्योता मिथ्यात्वांधकारतरत्वेपि प्राप्तसंगाधिकविषयवैराग्यादिप्रकाशवत्त्वात् यथा तर्हीदरादीनां धदीनचेड
निशावत्केषांचिन्मतिश्चाधिकतरोद्योता प्राग्र तनसंगाधिकस्वनिर्वेदकदनिनिवृत्त्याद्यतावपराएकास्थूलपरिणामप्रकाशवत्त्वात् अ
नतिवक्त्रलमिथ्यात्वमपकत्वाच्च प्ररागतामलादिरूपिवत् ५ पूर्णचंद्रनिशावत्केषांचिन्मतिश्च मदोद्योता सर्वतामिथ्यात्वादितिमिरप्रणाशि १४५

त्वेन सम्यग्जिनधर्मरूपशुद्धमार्गोद्योतात्तत्प्रवर्त्तनादिनिबंधनत्वेन च यथा: नार्यदेशेपि जिनधर्मप्रवर्त्तकस्य षट्खिंशत्सहस्रसंख्यपुष्पा
दकाजीवाद्विर तीर्थयात्रारथयात्रादि उणकृत्यपरस्य संप्रतिनृपस्य अष्टादशादिदेशसर्वजीवामारिप्रवर्त्तनाद्यसामान्यपुण्य मणि
राय णश्रीकुमारपालनृपाल श्रीवस्तुपालमंत्र्यादीनां च ६ परदिनोद्योतावद्यथा पूर्णचंद्रनिशोद्योतो मंदः तथैतद्गगनराणं क्षायोपशमिक
सम्यक्त्वाच्चनमति प्रकाशोनातिनिर्मलः ६ जलदच्छादितबरदिनवत्केषांचिन्मतिः पूर्णचंद्रनिशातोतिविमलोद्योता क्षायिकसम्यग्
दृष्टितया सर्वथामिथ्यात्वादितिमिरनिरासित्वात् परं प्रागुक्तात्त कृत्वादिना विषयकषायादिप्रमादजलदपटलगहनलायथा श्रीश्रे
णिकादीनां ७ निर्मलदिनवत्केषांचिन्मतिः उत्तनिर्मलतमोद्यो तामिथ्यात्वादितमः प्रणाशित्वप्रमादजलदपटलनिर्मुक्तवस्तु
दृष्टिमार्गप्रकाशकत्वात्सम्यक्प्रवृत्तिपरत्वादिति: यथा श्री अन यकुमारमंत्रिणः षड्वार्षिकश्रीवीरप्रभुप्रज्ञापितातिमुक्तक
श्रीवज्रस्वाम्यादीनां वा तेषां यद्यपि सम्यक्त्वं क्षायिकं न तथा पितस्थितिरूपत्वेन तस्यातिनिर्मलमतिदिवत्वं ज्ञेयं ८ एतत्सुवा
हस्तुनं गउप्रतिलिंगं जीवमतीनांतरतमतावस्य दृष्टांतास्त्ययथार्द्द मवतारणीयाः सुधीभिरिति ९ अपि तासु वाष्टसु संगाउध
र्मितावयात तथादि प्रथमनिशावद्घोरतमोमयः कश्चिद्धर्मः यथा नास्तिकानां तस्यागमागमस्तस्यात्तत्त्वपुण्यापाद्यविवेक
निर्मुक्तत्वात् लोकविरुद्धतत्त्वकुकर्मप्रवृत्तिमयत्वात्तत एव दुर्गतिपातनिबंधनत्वाच्च १ द्वितीयनिशावदनतिघोरतमोमयो वेदविहितो
धर्मः तत्र च यद्यपि किंचित्किंचिद् विद्यादानसत्यशीलाद्यपदं परं यागादिष्वलपशुवधमद्यामिषादिलक्षणपरस्त्रीपरिलागद्यचात्र
गायनतत्सर्वं परिमृष्टकरुलकर्व्वकनचित्रमिव ततः तस्य केवलतमोमयत्वमपि संगतमिति २ तृतीयनिशावदल्पोद्योतो बौद्धादिध

र्मः तत्र बौद्धधर्मेपि त्र्यपतितस्यामिषादरपरित्यागः मृद्वी शय्या प्रातरुत्थाय पेया मध्ये भक्तं पानकं चापराह्ने द्राक्षाखंडं शर्करा चार्धरा
त्रे मोक्षश्चांते शाक्यसिंहेन दृष्टः १ इत्याद्युक्तेः सर्वप्रकारैः स्वादरसस्वीकरणाद् वचोमात्रैः इत्यादौ तत्र मिथ्यात्वांधतमसंप्रसारणेन
प्राश्रितानां सम्यग्जीवधर्माधर्मादिपदार्थदर्शनविलोपकत्वाद्दुरितमतमोमयत्वे किंचिद्दीक्षाद्यनुष्ठानरूपाल्पोद्योतत्वाच्चाद्यल्पो
द्योतत्वेचेति एवमन्येपि एवंविधधर्मेषु भावनीयं एतद्धर्मेतत्स्रोत्कर्षताप्यल्पर्द्धिव्यंतरादिगतिरवसेयाद्यात इति ७ ३ तुर्यनिशा
वत्किंचिदधिकोद्योतस्तापसादिधर्मः तत्र तापसधर्मस्यानंतजीव कायकंदमूलशैवालाद्यशनागलितजलस्नानदुग्धादिभेदनपो
षितधनज्वलनाद्यारंभधर्मबुद्धिदेवकप्रवर्त्तनादिप्रवृत्तमि थ्यात्वसंतमसविस्तरणेन प्राश्रितानां सम्यग्जीवाजीवधर्मादि
पदार्थदर्शनपरिमोषित्वाद्दुरितमोमयत्वं पंचेंद्रियक्रियादि मनकृत्तपःकष्टाद्यनुष्ठानरूपाधिकोद्योतवत्त्वाद्धिकधर्मतो
ऽधिकोद्योतत्वं च एवमन्येपि एवंविधधर्मेषु भावनीयं तापस धर्माराधकोत्कर्षतोज्योतिष्कदेवगतिरिति ७ ४ पंचमनिशावद
धिकतरोद्योतश्चरकपरिव्राजकादिधर्मः तस्य मिथ्यात्वमात्रत्वेपि पिनाहृक्कूदकमात्रापंचेंद्रियदमसर्वजीवानुकंपापरिणामनवनिर्वेदा
दिरूपाधिकोद्योतत्वात् एतद्धर्माराधकानामामलिकुष्णादयोनन्कृष्टशुक्लपरिणामाः प्रतिपादितास्त्रागमेऽपि एतद्धर्मधर्मस्तु न पंचमदेव
लोकं यावद्गतिरिति ७ ५ शुक्लद्वितीयातश्चारभ्य शुक्लाष्टमीशुक्लचतुर्दशीयावाद वर्द्धीनवेषा निशोद्योतद्धर्मस्योपमानमवसेया त
तः परं तु समंदविशुद्ध १ विशुद्ध २ अविशुद्ध ३ विशुद्धतरादिभेदस्याविरतसम्यग्दृष्टिधर्मस्योपमानमिति ७ ५ एषनिशावस्थोद्यो
तः पुनर्विशुद्धतमाऽविरतसम्यग्दृष्टिधर्मः तस्य च सर्वोत्तानिरस्तमिथ्यात्वांधकारत्वेन सम्यग्जीवादिपदार्थप्रकाशकत्वेन च संपूर्णोद्योत ११०

त्वं परं यथा सजलादपि दिनक्रियाप्रवृत्तिः स्यात् तथाश्रेष्ठचंद्रायां विशुद्धयामपि निशि तत्तन्निशोपमितस्याविरतसम्यग्दृष्टिध
र्मस्या देवगुरुभक्तिप्रभृतिकिंचित्क्रियाप्रवर्त्तकत्वेपि विरत्यादिविशेषक्रियानुष्ठान प्रवृत्तिहेतुत्वेन स्यात् निद्रादिसमविषयकषायादि
प्रमादनिबाधकत्वाच्चेति एतस्मात्कर्माद्विजघन्याराधितादपि तत्पर्यन्तसौधर्मादिसुरलोकगतिमेव लभते. यदागमः सम्मत्तम्मि उ लद्धे
विमाणवज्जं न बंधए आउं इति ७ ६ सजलदमालं दिनमिव विशुद्धतरोद्योतत्वाद्देशविरतश्राद्धधर्मः यतस्तत्र प्राप्ते देशविरत्यादिवि
शेषक्रियानुष्ठानप्रवृत्तिस्यात् यथा सजलाददिने जनानां वस्त्रा ओद्रवादिना विशिष्टतरा क्रियानुष्ठानोद्यमो न स्यात् तथैव तस्मिन्
धर्मे सति घनपटलोपमप्रत्याख्यानावरणकषायोदयजजाड्या दिना जीवानां सर्वविरतिरूपविशिष्टतरक्रियानुष्ठानवीर्यं
नोल्लसति दुर्दिनसमं धनकुटुंबप्रतिबंधादिरूपं किंचित्तम श्चनोपसरतीति एतस्मादुत्कर्षतो द्वादशदेवलोकगतिरि
ति ७ ७ जलदरहितदिनवन्निर्मलतमोद्योतो यतिधर्मः श्री जिनप्रणीतः प्रागुक्तांधकारादिसमिथ्यात्वविषयप्रत्याख्याना
वरणांतकषायाद्यखिलकालुष्यनिर्मुक्तत्वेन सर्वविरतिरूपस र्वोत्तमः क्रियानुष्ठानप्रवर्तकत्वेन च एतस्माद्धर्माद्दुत्कृष्टारा
धनया जीवाः शिवसौख्यानि लभेत तदुक्तं नाणदंसणचरित्ताराहणा कइविहा पन्नत्ता गोयमा तिविहा पन्नत्ता तं जहा उक्कोसा मज्झिमा
जहन्ना उक्कोसियं णं भंते नाणदंसणचरित्ताराहणं आराहित्ता कतिहिं भवग्गहणेहिं सिज्झइ मज्झिमाराहणाए तइयं भवग्गहणं नाइक्कमइ जहन्ना
राहणाए सत्तट्ठ भवग्गहणाइं नाइक्कमइ इति भगवत्यां अष्टमशते ७ ८ इत्यष्टौ विधयोऽत्र धर्मास्त्रिभुवनसंभूतदास्पदाः यदेषु
श्रेयदि मोदवि विजयश्रिया सिद्धिसुखे मम मीदा १ ७ इति तपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्री उपदेशरत्नाकरे मध्याधिकारे द्वितीय

DR. BHAU DAJI

शोषप्रसंगः ॥ ८ ॥ ॥ जयसिरिरिखवद्धसव्वं निणधम्मा रादणाफलं लोए नाणाविहारईसुणधम्मं मिमितिआणाविसिवा १ यतः जद्दवरु
लनविअम रवायसमाणेनदंसमाईणी वायलिदणा सिअयर इतिणवरधम्मेतदडिआणं २ अत्रजिनधर्मस्य निर्मलजलत्वतमरसत
प्रमाणेवीतरागादिदोषादवतत्वपंचमहाव्रताष्टादशसहस्रशीलांगधरविगुरुवच्चपंचास्रवादिरहितधर्मतत्वमयत्वेन रागादिसावद्यम
लरहितत्वादवसेयं अपरदिपरधर्माणां तद्विपरीतादेवगुरुधर्मतत्वमयत्वात्कर्दमाकुलजलजलाशयतुल्यत्वं ततश्च यथा वायसो निर्मलि
जलहृतं संस्थजतिकर्दमाकुलजलजलाशयं चरतिकुरुतेत दलालेवश्रीशिरावघटादो वेतुद्भेपंकरोति तथा केचिद्धर्मा
थिनधर्मं जिनगुरुनत्वादिरूपं नसंशंति प्रायुक्तकुलाश्रयाय मऊधर्मप्यव रतिं कुर्वते केचित्तु श्रीपटवस्मातिशायतीर्थयात्रा
मानितश्रीरासुंदनलोत्तापयावित्रादिरूपं किंचिद्धर्मसिद लोकार्थसंशंत्यपि १ यथा वच्यानामहासरसि प्राप्तो पिउ
लपालदनंकरातिनवुंघुंटघुंटेःपानं तथा केचिकर्मवशाक्त गुरुविप्रतारणादिना वा महत्वाद्यं श्राद्धादिसंसर्गदाक्षिण्या
दिनाकौतुकेहिककारणादिना वा कदाचित् शजिनगृहगमन मातिशायतीर्थयात्रासातिशायगुरुवंदनपरिचितकरणसस्स
सकौतुकतदुपदशासूत्रकादिश्रवणादीनि कुर्वते नतुसम्यगनुष्ठानादि २ केचित्तु राजवतु जिनधर्मसरसि सम्यग्दर्शनादिआद्य
मरसं पिवंतित्रिआश्रितं तानामहृति प्राप्तवंति सद्धष्ठानादिना। स्नानेनिर्मलयंति पापतापदारणशीतयंति च परस्कसंसर्गादिना
। प्रदादिनालोलादिना सुकुटुंबनिर्वाहार्थं वा मिथ्याचमत्कारंलविषयस्लाप्रमादातिचारादिरजोभिः सुमलिनयंत्यपि परं सफलः
कोरकरजस्तुल्याः सम्यग्दृष्टिजीवा इत्यादिवचनात्कर्दमवल्लग्नलगति आवश्यकस्नानादिना व्यपयाति च पुनः श्वोतयमपि कुर्वते य १५१

त्पावाकेचिच्चारित्रधर्ममिनुतिष्ठंतात्मानं शोधयंति तापि च प्रमादातिचारादिनिर्मलिनयंत्यपि केचित्तु नदं सव निर्मलि आद्यधर्मस
रस्येव रतिं कुर्वतेन अवलीनाहट्टवुता दशविरत्यादिधर्मानुष्ठानेन सुकर्ममलतापाद्यपनयंत्यात्मानं शोधयंति सुखयंति च । नच तस्मा
द्विनिर्गत्य प्रमादातिचारादि निर्मलिनयंति तापयंति वा यतयो वाप्रमादातिचारादिवर्जिताः तेचासन्नतमसिद्धिका पावत्यादिप्रायह्या
सतोज्ञेयं ४ इत्यत्र रात्रसनिदर्शनिसन्निलानालव्याः सदाश्रुजिनधर्मसदाततादाकेयनाप्यमं स्फुतिसुखानि जयश्रियाः स्वकर्मद्विषां विलसमा
कयसौख्यलक्ष्म्या २ इति तपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितप्रमस मसंरंगः ८ जयसिरिसद्धिमंता जीवाधम्मं कुणंति न्दावविते
पुणपक्कवत्ता वा तसिंदी मंति बकुवे याश्यतः जवनाल१इस्कु दंमार रसगुडधरवंडायपसक्कराजवादगविलाऊजतरंजिआ ×अह्हा×६
णमिअधम्मपरिणामा २ दमग्राह्यस्यो नयत्रयोगादुयवना लक्कुदंमोरसः प्रस्तावादिक्रुसंबंधी गुरुखंडो प्रसिद्धो पातय
घायघोन्नरंगुल्याः तथा जीवानां धर्मपरिणामा अपि यथोत्तरं मधु रा इत्यक्षिसंबंधः अथैतद्भावयति यथा यवनालदंडोल्पतमरस
ः आपातमात्रपवलद्वयितुं किं विस्वदन्ततः परंतु कूर्चकपवति तथा केषां विज्जीवानां जिनधर्मश्रापातश्रवणप्रतिपत्त्यादि क्षणे
किंचिस्वदानततः परंकूर्चकवत्पिवप्रतिनाति अत्र वणिग्द्वयज्ञातं एकस्मिन्नगरे नंदकनंदकनामानौ वणिक्सुतौ दृढ्यव सायपरौ
नंदकोन्यदा गुरुवचनाज्ञातश्रद्धः प्रातर्जिनार्चनाति ग्रहमग्रहीनूत तानदकः प्रातरुत्थाय नित्यं याति निजापणे नंदकोदेवगृहार्थं सदा या
ति जिनालय १ नंदकश्चिंतयत्येवमहो धन्यो त्र नंदकः यः स्नात्वा कृत्यो यः प्रात जिनेंद्रं नित्यमर्चति २ अहं तु निर्गुणः पापी धनोपार्जना
लालसः अत्रागत्य सुखं पश्ये पामराणां दिनोदयं ३ धिग् ममजीवितं गात्रमिति ध्यानकुलेन सः मलं क्षालयति ष्ठीयं वुण्यबीजं वपि

तिष्ठचिंतयन्नेदकश्चैवं मम देवार्चनेहणे । लब्धकोनिःसपत्नोयं धनेनबहुर्ययिष्यति ॥४ अलिग्रहगृहीतादेः किंकरोम्यधुनाधुनाः देवार्चन
फलेहरम्यैरादानिर्धनस्याम ६ इतिविकल्पैरानेनैवं सुकृतेहारितेनिजं । एकतानमनानिसं कार्यं देवार्चनं बुधैः ॥७ अत्रनंदकस्यायवनाल्पस
मोधर्मपरिणामः १ यथाचेक्षुदंडस्यअर्द्यमाणेधिकाधिकं प्रदातबहुरसस्यापरं बहुकृचर्वकोपि तथाकेषांचिद्धर्मः क्रियमाणोधिकाधिकं
प्रदातपरंप्रमादकृच्चर्वकबहुलः यथामार्दंगिकादेवीतस्यापि सदृशादेरपि सामायिकधर्मः २ यथापुनरिक्षुरसश्चक्षुदंडादधिकंगुल
ःपरंघनलःकिंचित्कर्चर्वकधूल्यादिमिश्रश्च तथाकेषांचिद्धर्मपरिणामः प्राच्यादधिकमधुरः अबहुविषयकषायादिप्रमादकर्चर्वकः पेटि
ककीर्तिमदत्तधनाद्यांशो सालिमानादिरूपमलकलुषोनतितीव्र अथयथाकपर्दिवनकश्रेष्ठ्यादीनांसाधर्मिकधरसूतजोजणदेवा
दीनांमंत्रिणदामंत्रिश्रीवडवादडवादडादीनांच्च यथाखंड रसोयामाद्यंतरप्रायोति तथापि तिलातादृशोधर्मरसःकालां
तरेकषांचिक्लुसंगत्यादिनाविनष्ट्यपिनंदमणिकारादीनामि वेति ३ तथा यथागुडस्तनःसविशेषाधिकरसःस्यान्नपिंमीत्न
तरसरूपत्वात्खरंरस्वादिमिश्रः तथाकेषांचिद्धर्मपरिणामस्वीयुर सतयाविशेषाधिकमधुरः परंस्वोपमकिंचित्कषायादिमिश्रःय
थामंत्रवस्तुपालश्रीकुमारपाल भूपालादीनां ४ यथाचखंडोगुडात्ताप्यधिकतररसोल्पमलश्च तथाकेषांचिद्धर्मपरिणामःपूर्व
तोधिकतररसोल्पप्रमादमलश्च यथाश्री अत्रयकुमारमंत्रीआनंदकामदेवादिदशश्राद्धादीनांसाधर्मीधरसाधजगसीसाधमजणसिंहादी
नांसदादेवास्महजविमलनिसदृश्राद्धादीनामिवच । विमदृश्राद्धादीनांनिसदृश्राद्धानांनामसंबंधश्च केचित्प्राग्लिखितश्चाकेचित्प्रसि
द्धत्वाच्छेदनलिखिताः बुधैःस्वयमवतार्यताम्याः अथयथाजाताशर्करासर्वेत्निमधुररसानिर्मलतमाच तथाकेषांचित्धर्मपरिणामःस १५२

र्वत्निममधुररसः निरवद्यापप्रमादमलरहितश्च श्रीपुंडरीकरूपस्वरूपश्रीजंबूस्वामिश्रीवज्रस्वामिसुश्रीवंद्रगुणसागरादीनामिवेति तत्रस्व
रूपकथायथा ॥ पुरा स्वरूपःसादरमुनिवनप्रामेअकवावंदितुंगतः तंवंदित्वापश्चादागतराज्ञिराज्ञीप्रातर्देवरस्यमिवंदितुंयन्नो
ऽहत्यनिग्रहमग्रहीत् नावन्निरंतरान्नदीपूरमागतंश्रुत्वाचिंतातुरराज्ञोचेचिंतांमाकार्षीः नद्यांगत्वादनदिदेवरस्मृत्यूहणवधि
यदिमन्मतोब्रह्मचर्यमपालितं तदामादवरंवेदनार्थंगछंत्यामार्गंददीतिब्रूयाः ततश्रुत्वाविस्मितातराज्ञीदध्यौ देवरस्तावदत्वामस्मैपुत्रसं ॥२५ग॥४
ततिर्मयिजन्नैवततः किमिदममंब्रह्मचारित्वम् यद्वाकिंविकल्पे न आसन्नप्रत्ययः अन्यत्वपतिव्रतायापतिवाक्येनिर्विकल्पत्वाःस्फाय
तेःसतीपत्न्या प्रलोपनिर्गतिराःशिशपिताःसुताः आदशोसंशयं कुर्वन्निरवंडयत्यामानवृतं २ ततःसासपरिवारानद्यांगत्वानदी
गदितांसत्यश्रावणमकृत ततातानद्याखूपूरंवहिधाकृतस्थल प्रवेगत्वासुनिमनंसीत् सुनिनायथाधारविधिप्रयुक्तेतदृष्ट्वा
तमारव्यायाप्राक्षीत् भगवन्स्वरूपेण स्वमावित्वैकथंमुनिराद श्रुणुमद्भतग्रहणा दारस्यासौरूपोपासवंशाविरक्ताममावृताकां
क्षीत्परंतादकराज्यभारकमातावान्मनोविलेत्रराज्ञंकुरुततुकं च परंसंसिरतानारीलक्षरिष्यवतर्तेत तथातत्वरतौगीसंसारमत ४मो४५
गवति १ वदेवंग्रुहवासमपि पंकजमिवतस्थुषा निर्लेपमनसोराज्ञोघटातब्रह्मचारिता २ ततःसहानीतमोदकादिमुनयेदत्वाप्र
र्सालियदातत्रैवबुभुजे ततोवलमानामुनिमप्राक्षीत् इदानीनदीकथमुत्तार्यतिमुनिरप्याह नदीवदेः यद्यसौमुनिराव्रततानित्यमुप
पितस्तदादेहिमार्गंदद्यादीति ततातानद्यांतथैवोक्तासुखेनस्वगृहमागमत् रूणगेरुनेमोदकविदारणादिवदंतीउपोषितत्वदेवंपप्रछ
राजाव्यदेहिविशुध्यसि धर्मतत्त्वंनावस्मि समचिन्नोमहात्मायमशानेनयानेपि अकृताकारितंशुद्धमाहारमश्न तश्रुत्वानित्यमुपवास

एव तत्र श्रुत्वा जिनधर्ममाहात्म्यदर्शनविस्मिता राज्ञी धर्मे दृढाऽभूदिति अनयोः सुरदेवसोमसुन्दर्योः शर्करापयःसमो धर्मपरिणाम इति एवं
श्राद्धधर्मप्राप्तिफलाविताः षडपि दृष्टांताः एवं यतिधर्मप्राप्तिफलाव्याः यथास्थानं दृष्टांता अस्य स्वयं योजनीया इति । येषां बकुलसंसा
रिणां धर्मपरिणामः सुखोऽपि नास्ति तत्पुनः नित्राधिकृताः श्रीश्रेणिककृष्णवासुदेवादीनां तु शर्करापयसमपि धर्मपरिणामप्राग्नरकबद्धायु
ष्कत्वस मनिदान त्वादिनानविरतिप्रतिपत्तिरिति एषः षोढा धर्मपरिणामः क्रमात् आसन्नतमा १ आसन्नतर २ आसन्ना ३ असन्ना ४ सन्न
तम ५ सिद्धिकानां भवतीत्यादि इति ७ एवं जीवाणविसय ससारहा । ऽनंतपदपागेहेय । तत्र दृष्टांतश्चावना प्राग्वत् दार्ष्टांतिकभावना
तु एवं यवनालदेशादिस प्रकारेणासन्नतमा १ आसन्नतरा २ आसन्ना ३ नासन्ना ४ नासन्नतरा ५ नासन्नतम ६ सिद्धिकानां सिद्धिकानां
द्व यथोत्तरं युल्याविषयरसानवंति तत्र शर्करापयमाविष यरसा नरकादिदुर्गतिदुःखफलाः श्रीरत्नादीनामिव एवं ज्ञे
षदृष्टांता प्रतिपदं स्वयं ज्ञेयाः यद्यपि आसन्नसिद्धिकानामपि के षांचित् शर्करापयस्तुल्यप्रतिपत्तिमाविषयरसाः स्युर्यतो मता
र्य दत्त चन्द्रादीनामिव परं तद्धर्मविराधनादिजनितत्वेन ना त्यल्पिका भवंति ८ जिव्हाणमिव पावरसा इय पिवंत्य
र्द पाग । इत्येवं यवनालदेशादिप्रकारेण प्रायस्तु षड्विधा नां जीवानां यथोत्तरं तुल्य प्रतिपत्तिमा मिथ्यात्वपांपेषविषयवधादि
तद्विषया रसा भवंति तत्र शर्करापयमा मिथ्यात्वरसा नरकादिदुर्गतिदुःखफलप्रभु रुक्मिणी ब्रह्मदत्त पिप्पलादीनामिव पापरसस्य का
लसौकरिकतंदुलमत्स्यादीनामिव एवं शेषपादेष्वपि दृष्टांता भावनीयाः केषांचिदासन्नसिद्धिकानामपि शर्करापयसमो मिथ्यात्वरस
पापरसश्च स्याता । प्रादेशिदृढप्रहारादीनां च मरिचिचौरचिलातीपुत्रादीनामिव च सोऽपि प्रायस्तद्धर्मविराधनादिजन्य इति न्यूनि त्वा अल्पतु रि

ति ७ यवनालदेशादिनिदर्शनान्यस्मात् अधिगत्य धर्मेऽधिरतो नमंरसं सविकोगिनो रो आप्नस्मात् विद्धि यत् ऋयश्रियायद्युत्तमस्य स्वयं
१ इति तपा श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्रीउपदेशरत्नाकराख्ये श्रीकमध्याधिकारद्वितीयांशे एकमसंयः ७ ३ ॥ जयसिरिमंगलम
रणे निव्वेविअहद्दपरव्वदि अकरणे सिवसीमसुरूकज्जणणे ऋणादर इंधीधणाधम्म १ आसन्नेऽकुणइ सिवं जदस्साभिम्मलासुल्ल
सइ तासिवसुदसिबंता ऋणदकइंनिम्मलंधम्म २ यतः तणा १ गोमय २ कट्ठ ३ ग्गी ४ उपदीव ५ धमणि ६ पता ७ रदस्स ८ रग ९ वेदाला १० धम्मरूईजीवाणं
आसन्नासन्नसिद्धीणं ३ अस्य व्याख्या सुगमाः भावना त्वेवं येषां शुद्धे श्रुत्यादिवा धर्ममतिरेव न स्यात् । तत्र तन्मादृष्टत रजोवार्त
तसंसारिणा वा मंतव्येति १ ये च मागवियायिनी भूतणायागा दिमिथ्यात्विक्रियास्वपि रमंते तक्रियावादित्वात् पुद्गलपराव
र्तमध्ये समग्रज्ञानक्रियादिस्या गानावास्तु क्लिंनडांत तेन र्ताधिकारः अत्र च धर्मरुचिः प्राम्नावा जैनधर्मरुचिः स च
बोधप्रधानलक्षणा ज्ञेया सा चाष्टधाः तृणाग्निसमा प्रथमा सा तांतर्मुहूर्तं स्थायित्वाद्विशिष्टस्थितिवीर्यविकलत्वात् एतु स्मृ
तिबीजसंस्काराधानाकारित्वाच्च विशेषधर्मक्रियायानुष्ठानं यावद् स्व नवस्थानादृमतिष्ठानादरप्रवर्त्तिका केवलं पुद्गलपरावर्त्तदिम
ध्ये मोक्षावाप्ति विश्वयं करोति तेन तथाभव्यानामेव ग्रंथिभेददानंतरं स्वस्तीतिकथ्या १ द्वितीया गोमयाग्नितुल्या सापि विशिष्टस्थिति
वीर्यविकलत्वात् प्रायोगकालेस्मृतिपाटवाः सिद्धेश्च पूर्वस्याः किंचित् सविशेषत्वेन क्रियानुष्ठानप्रत्यासमुत्थ दृष्ट्यादिकरणे पिन
तत्सिद्धिविधायिनी प्रथमाया प्रस्मकाशात् किंचिदस्मृ नादिपुद्गलपरावर्तमध्ये मुक्तिहेतुः २ तृतीया तु काष्ठाग्नितुल्या मनाक्स्थितिवी
र्यसद्भावात् प्रायस्मृतिबीजसंस्काराधानं किंचिदनुष्ठानसिद्धिविधायिनी सा च द्वितीयायाः सकाशात् स्वल्पेन विमुक्तिदायिनी च च

तृतीयेव प्रदीपप्रभासमाना तत्र स्थितिर्यया गात्पूर्वोक्तधर्मरुचिरप्याधिविशिष्टतरा एतत्स्मृतिबीजाधानकरत्वाद्विशिष्टतरधर्मानुष्ठानप्र
वर्त्तिका विशेषविघ्नादिविनाशिनी नानायावदाज्ञः सज्ञानस्थायिनी विघ्नक्रमेण मार्गादियोगं तरापि विलीयते सा च दीपवत् परिणामपि म
ह्यपादयादिना तच्चावबाधनिकाधर्मक्रियासु प्रवर्त्तिका एषा वह्नीयायाः सकाशात्तस्मै न विशेषमुक्तिदायिनी ४ एताश्चतस्रोऽप्यने
पि प्रतिपातिन्यश्चतुर्थ्यपि विघ्नादिसंभवात् प्रतिपातस्यापि संभवात् ५ पंचमी मणिप्रभासमाना सा च तज्ज्ञाव सर्वघात्यप्रतिपातिनी न
असाविरत्नस्य सकलप्रकाशवर्त्तिनिरपाया नापरतापकृत् परप रितापाद्धेतुः कवलेपल्याद्नुष्ठानप्रवृत्तिहेतुः तथापरबाधानु
ष्ठानादिभूल्यमेव कारयति सा च तद्भावप्रतिपातिन्यपि वांतरप्रदिप्रतिपतति ततश्च घा सकाशान्मुक्ति सर्वविमो
क्षं ददाति एतस्मृतिबीजसंस्कारात्तु तत्त्वात् भवांतरेपि यदि कदाचित् प्रतिपतिता संभवति तदा षट्षष्टिसागर
मध्येपि शिवप्राप्तिहेतुः ५ ६ षष्ठी पुनस्ताराप्रभासमाना सा च तद्भवविघ्नक्रमं मर्यादितिरप्रतिपातिन्यवलवांतरेत्
या सा च मध्यमनिरतिचारानुष्ठानप्रवृत्तिहेतुः शुद्धोपयोगा उमारिष्ठेन प्रायःप्रमादस्परिहारनिबंधनं परिणामपि विशुद्धा च
धक्रियाप्रवृत्तिनिमित्तं गंभीरोदारा आयता हेतुः प्रायः स्वपरधर्मोपकारप्रवृत्तिजननी भवांतरप्रतिपतितापि शुक्लता पंचम्याः सका
शात्तु सल्यतरितरमुक्तिसुखं ददाति अप्रतिपतितातु षट्षष्टिसागरमध्ये ५ ६ ॥ सप्तमी पुनः सूर्यप्रभासमानाप्रायोभवांतरप्रप्र
तिपातिनी सर्वदा सध्यानमयी परोपकारिकप्रवर्त्तनी प्रशमसारसुखनिदानं देवमायायालिरण्यशकालसंवायादि तत्तुमुस्थपरिषाच
भवंति तमो निनाशिनी सर्वानुष्ठानप्रवर्त्तिका सर्वसूक्ष्मार्थबोधरूपा सर्वकमलोल्लासिनी आसन्नकेवलालोका सन्नामात्रीकृत १५४

कषायातापा सर्वसत्त्वानां आगाचरप्राप्तानां सद्धर्मभावबोधकारिणी प्रायस्तृतीयभवे वा रविज्ञाद्याङ्गयाङ्गुगयस्तिरक्षुणं आदव
ताई इति न्यायेन पंचभिः समतिर्वर्तितिरुत्कर्षतः षट्षष्टिसागरमध्ये मुक्तिसंपदं संपादयति ५ ७ ॥ अष्टमी तु चंद्रप्रभा प्रभासमाना पू
र्वोक्तस विशेषगुणयुक्ता अत्र स्थाने असन्नकेवलालोका संपन्नकेवलालोका वा क्षीणप्रायकषाया सर्वघातक्षीणकषायावा सर्वसत्त्वावबोध
प्रद्योतनदक्षसंदायिनी तद्भवएव मुक्तिसुखकमलाविलासमुल्लासयती स्फटरत्नप्रायाः प्राप्नोयति तद्भवमुक्तिसुखा विलासिनिः ५
८ ॥ इत्यष्टधा धर्मरुचीर्निविधोत्तराणा रायंतिनोयतद्धयथा ॥ लब्ध्वां शिवशर्मसिद्धौ जयश्रियानुजयमाहद्यात्रा ॥ १८ इतित
पाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचित उपदेशरत्नाकर जयश्रीकम ॥ धाधिकारद्वितीयशे एतदेधर्मरुचिनामानवमस्तरंगः ५ ९
जयसिरिवंदिअसुहएअणिद्दरणो तिरूमा सारंमि सुद्दपरलोअहिअं तिणधम्मेतरू मद्दलविद्धा १ सो
पुण कुलदोजीवा पायंपविकुणंति जेणरु केवि असुहे धम्मे धावहि असुह धम्ममि २ पुरस्सअरस्सदिमरवि साहवगधव
यपदंसाहयपंकजलरुहरणो जदकज्जा कमिनदा विविहजिअ रणाव पुन्नमई ३ अस्यार्थः यथा पुरस्य करदये कार्ये कार्ये वि
पंकरुहवयः अशुद्धजलरुहवयः शुद्धजलरुहचयश्च भवंति प्राकृतत्वाल्लिंगलोपत्वाद्यविधिधम्मजीवा अकार्ये कार्ये च पापरुवयोस्त्र
रुद्धगुणपत्त्वयः शुद्धगुणरूवयश्च भवंतीति संबंधः अत्र भावना यथा पुरस्य कंटे तिपि कालत्रयेपि विशेषकार्यं विनापि स्वभाव
त्तिकर्दमस्य भवनरूयंति तत्रैव च तु वंति आसते शरत रतिं च कुर्वते तथा जगति प्राय सर्वेष्येक द्वित्रि चतुरिन्द्रियाः पंचेन्द्रियाश्चति
र्यंचः सुरनारकाश्च कार्ये अकार्येपि च हिंसादिपापएव रतिं कुर्वते तथाहि एकेन्द्रियाश्च दारार्थसेकेंद्रियादीन्नरूयंतीत्या

द्विसुरवहरिहरखंलाई इत्यादिगाथा व्या ख्यायां विस्तरतो भावितमवितिनलोऽवेयं द्वींद्रियाः कृमिशंखशुक्त्यादयो याऽडीवानादरंतिं त्रींद्रि
यः कीटिकाखर्जूरिकादयो यामत्कुणसर्पादीन् पिदशंतिकार्ये च कार्यपि च चतुरिंद्रियादंशमशकवृश्चिकादयो नरादीन् दशंति पंचेंद्रि
याः मर्षमार्जारव्याघ्रनकुलादयः स्थलचरामत्स्यनक्रादयो जलाश्रिताः श्येनगृध्रादयः खचराश्चाहारादिकार्येणाकार्येमपि च
नावादपि हिंसादिपापरतय एव मनुष्याश्चापि चौरपिशुनम्लेच्छनिल्लज्जगधीवरादयः श्वपाकिनादयश्चाहारकार्याय च मत्स्यक्रीडावाप
लादिभिरकार्येपि च हिंसामृषास्तेयपरनारीगमनसर्वज्ञातीय कामक्रीडापरिग्रहेच्छापिशुनपरच्छिद्रादिपापेषु निःशंकमव
प्रवर्तंते। देवाश्चापि दुष्टव्यंतरादयो मनुष्यादीन् अधिष्ठायादेर्य येति मारयंत्यपि बालादीन् छलयंति दुष्टव्यंतरव्यंतरीशाकि
योगिन्याद्याश्च क्रीडामात्रेण मरकापद्रवान् विकुर्वंति प रमाधार्मिकाश्च नारकान् कदर्थयंतीति मिथ्यादृशो देवाद
यस्तु स्वस्वापुस्तागमहिंसादीनुद्घातयंतीत्यादि नारकाश्चापि मिथो विकुर्वितिरायुधैर्युध्यंते वैक्रियशस्त्राणि विकुर्वितिः की
टखगादिभिरर्दयंतीत्यादि ततः स्वभावादपि पापरतयः प्रायोऽमी। व्यजति ७ ॥ अथ यथा महिंसाद्यपाकृतास्तीति मार्गं किं दमा
कुलकुलतीर्थंत एव भव्याश्च विकुलाधिवागताः तथा क्वचिदैहिकदारिद्र्यरोगापद्रवादिदुःखेभ्यो पिता धर्ममपगमनेहिकसुखार्थं क
गुरुकृत्याभ्यां हितापैहिकशांत्यर्थं यागद्वेषमहोमशांतिकादीनि कुर्वंति क्षुरदेवानांताहृगोद्देवीनां च उरायश्चोधर
नृपमारिदनिष्टपादिवनुबागमहिंसादिजीवानघ्नंति क्वचिद् धर्मार्थिनः प्रत्यक्षुरवायज्ञलहृरिकापापघटमृतशाखाशिरः करपत्रमाव
नकुंतीपाककुगुरूपाश्रितासदासीष्पिष्याद्युक्तानयागदोमार्दनकर्दमामोपमानुजः धर्मान् कुर्वतिके चिन्मिथ्यावृततपोदानमा १५५

घस्नानादीन्यप्यशुचीनि कुर्वंति तेषां च कौलकगुरूदेशितनृपादिवत् दुर्गतिरेव प्रायः स्यात् केषांचिद्व्यंतरत्वाद्यपीति ७ २ ॥ अथ य
थातृषाद्युपलक्षणाश्वादयः प्राप्तो स्वानुहमिष्टेऽक्षुले रमंते तथा विशेषं न जानंते ततः पञ्चशुक्रलाप्राप्याकलुषपिच तथा क्वचिद्दुःप्रकृत्या
नलिप्ता दीर्घमिथ्यादृशोऽमिश्रगुणस्थानीया वाहकसामग्री विशेषणस्तु हि जिनधर्ममिथ्यातपोव्रतनिर्विशेषदयादानादिषु वा सामान्यतः सर्व
धर्मेषु वा रमंते जिनधर्मे वा ऐहिकपारत्रिकसुखार्थं सप्रत्ययजिनतीर्थादियात्रापार्श्वस्थादिलोकान् स्वगुरुक्रमसेवोपदेशादि इत्यादि समहि
मस्नात्रादिपाव स्मृतिविशेषविधिरहितजिनस्नात्रपूजावश्यकादि॥ क्रियासु यतंते पार्श्वस्थादयोपि वा ऐहिकनिर्वाहार्थितया परलोके
सुखार्थिनोपि प्रमादवशाद्यतिवेषधारणे किं यदावश्यकादि॥ क्रियापराः शुद्धोपदेशादिरतयश्च तथैवेव देवाद्दलसंतप्तत्यधर्म
चेति ७ ३ ॥ अथ यथा वकाद्युपलक्षणाद्दंतोपि टीकाक्रतवाकमादयः स्वलक्ष्याणि मत्स्यादीनि तत्र शुचिन्यस्तुविनिवा
जलनसंततत्र मैवंतः एवं केचिद्दुष्पलवांश्रेष्ठिघोटकापहारश्च स्वचारितपञ्चविकृदाविरूपमारकादिवदः तय कुमारयहणार्थि
कपटश्रावकादिवद्यस्मिन् लुब्धे शुद्ध्वागृहिसंबंधिनियतिसंबं धिंचिवाधर्मेकिपटनाद्देतपरविश्वासनद्व्याब्दादिस्वकार्यसिद्धिं
पश्यंति तमाश्रयंते तत्र महापापादपरत्र च दुर्यशोजननिंदाराजदंडादिदुःखानि नरकादिदुःखानि च लभंते दुर्लभबोधिकतया नंत
संसारं च भ्राम्यंतीति ७ ४ ॥ अथ यथा गजाः दानलुब्धमधुकरकारहारिणो राजादीनामपि मान्याः अगाधस्वच्छविपुलजलरमंते तथैवं
लपि बेति खेलंति वतस्मिन् कारणं हंदपरिहताः केवलं जलान्निर्गताश्चेतरां तरां किं विह्वलयाप्यात्मानं खरंटयंति पुनस्तास्वेव शुचिजलस्नान
दिना शोधयंति च एवं केचिज्जीवाः परिणतजिनवचनाः प्रतिपन्नश्राद्धधर्माणः सुविशुद्धदानसप्तक्षेत्रीधनवापादिभिः स्तुतिसुखरी क्रिय

माणमार्गणादिगणाः शिष्टलोकप्रशंसास्पदशौंडतीर्थयात्राप्रासादप्रतिष्ठादिपुण्यकर्मनिर्माणादीनामपि माननीयाः स्वयं राजामात्यादय एवं दासं
प्रतिकुमारपालाः लयकुमारवस्तुपालादिवज्ञायदंःतु तद्गुणैर्जगतापि स्तवनीयगुणाः सुदृढसम्यक्त्वाणुव्रतादिप्रतिपालननिरता विशदसा
मायिकादिषड्विधावश्यकपोषधव्रतादिसाधर्मिकाराधनातपोनियमशीलगुणास्तस्मात्तेषु सकुटुंबपरिवारादियुताः सदा यतंते कायेन
तेष्वेव चरमंत्मनसा। प्ररूपयंति तान्येव वचसापि। सकलं निर्वाहार्थं कुलक्रमागतानि द्युष्टवोपार्जनोपायेषु किं विस्तारं लेशेष्वपि प्रलिख
रंटन सहट्टाद्येषु प्रवर्त्तंते समस्त्यकर्मारिणो वा सप्रत्ययुकामितती र्थेप याचितमानवादिलौकिकलोकोत्तरात्पमिथ्यात्वाधिनिवारादिस
रंभतः पुनः प्रतिक्रमणालोचनादिभिः संशोधयंति विंशद्हलाके पिसर्वलाकादिविरुद्धपंचकत्यागादिभिर्लौकिकिप्रियगुणैश्चसक
लजनश्लाघ्यां धर्मवत्तिनां वा तु प्रवर्द्धमानसुखसंपदश्चलसंततये त्यवहारशाकल्यावधिस्तुरसुखानिक्रमात्दल्येप्स्वलतेवे महि
दयपदसंपदे चाधिगच्छंती ॥ ३ ॥ ५ ॥ अथ चयथादंसाअगाथेः तिसुविन्यावजलेसानमसरावरादावसंतिखेलंतिरतिकु
वतितत्रैव च विशेदकमलनालादिश्चेव भुंजते। न च बहिर्निर्ग त्यकदाप्यातपादिरजोमलादि च प्राप्नुवंति। तत्र सर्वपुद्गलकाल
सुश्लाघोलसंति। एवं नित्यं सुवयः सुखं भुंजते। तथा केचिन्न व्यपुरुषाजिनवचनश्रवणाध्ययनादिना कर्मक्षयोपशमाद्वा जनितरूपसंव
गवशात्प्रतिपन्नसम्यक्त्वव्रतादिश्राद्धधर्माणः प्रायः सावद्ययोगमिथ्यात्वादिपरित्यागेन न कदाचनापि सम्यक्त्वव्रतादीनातिचरंति न च
रंति न च विशिष्यकर्ममलं चिन्वंति साधवो वांगीकृतसम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्राः शुद्धशीलांगधारिणस्त्रैकादशांगपाठिविविधप्रकाराश्रद्ध
पि जगत्पूज्यादेवानामपि प्रशंसास्पदं भवंति। परिणतसर्वसाम्यसुधारससुदितात्मानः केऽपि रंकवज्जातिकाकघाटपकीटकेत्यादि १५८

वचनात् इंद्रादीन् पिकीटप्रायानगणयंतस्तस्मिन्नेव भवे शुद्धरसुखरसुखं चानुभवंति। यदागमः बालाभिरामेसु दुहावदेसु न तं सुहं काम
गुणेसु रायं; विरत्तकामाण तवोदणाणं जं भिक्खुणं सीलगुणे रयाणं ॥ २ ॥ भवांतरे च केचिन्महानंदपदसवाकविडत्तमसुरनरसुखानि धर्मकि
मीरितानि भुक्त्वा सप्ताष्टभवैः शिवसुखश्रियः समाश्रयंतीति ॥ ७ ॥ ततो गजदंसादि वन्तु श्रीमज्जिनधर्मे यतितव्यं शिवपदसुखाभिला
षिभिरिति रहस्यापदशाइति ॥ ५ ॥ इत्थं तत्तत्क्रमिति सम्यगावत्पलभ्यं पापं विदायकलुषं श्रमसमग्रधर्मात्रि धर्मे जिनेंद्रगदिते शिवदेयतध
र्माद्वेलतश्रमस्विलारिजयश्रियावः ॥ १ ॥ इत्थपदशारसाकरतपा श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितमध्याधिकारे द्वितीयेंशे दशमस्तरंगः
॥ ७ ॥ ॥ जयसिरिविंविअमुदएस्स आणिदरणेतिवग्गसारंमि। इहपरलोगहिअसुहं जिणधम्मंउज्जमहसविअा ॥ १ ॥ सोपुणज
णेस्ता वाणुसारउ निम्मिअफलेइ ठं। दसविहमिअजीव सु पाम्मविवादवणिहफलं ॥ २ ॥ तथाहि विद्धीशलाडयरस
गइतणधवंदणाइघणसारउ निद्दिव्वदणसरिसा। दसधम्म सिद्धपाउग्गताडीवाणताविसिवा ॥ ३ ॥ व्याख्या ॥ विद्यालाटके
नवध्वकानात्पणचंदनघनसाराणां निक्षेपवदन्नावसमादशाद शाविधधर्मस्यमिथ्यात्वस्यारंभादि पापस्य वा तावात्र प्रायोजीवा
नां भावविशिवाङ्कुरतमादिानंदिलाविशिवशाश्रित्य भवं तीत्यक्षरार्थः ॥ अथ भावनाकश्चिद्दरिद्रः पुमान्राजपुरुषेषु गुणतारकउपलक्षणान्नाह
काष्ठतारकं वाविद्यावाद्यात् सकलसर्वप्राप्यकामपवलक्ष्मान्पवद्दति यदा तदा यत्नात्तेनापि पायेन यदि कदाचित्तु
टति तदा तं पोक्तानिस्सारति नृपतिवमार्गविराणादिपतितेन रक्षतीति प्रत्यक्षतमा दृष्टत्व एवं कश्चिद्गुरुकर्मा रतायावा केश्चिद्विताधिनि
वलेनापि जिनार्चनादानादि पुण्यकार्यमाणाय दिकिं विक्तुरुते तदपि सर्वप्राप्यकामप्रव विघ्नटनोपायमेव स्तूयते नवविधिनामापि

कुरुते अंतरापिरूतमपरूजति नरकादिगामीवस्यात् अत्रश्रेणिकरूपदासीकपिलादयोदृष्टांताः आसन्नत्वमिदिकस्तुमिथ्यात्वमारंभा
दिपापंवा अन्ययारीत्याबलात्कारेणकेनापिकार्यमाणंकुर्वन्नपिशुद्धात्मत्वसिद्धत्यपि निर्दशिनानितुमिथ्यात्वेकात्तिकिश्रेष्ठ्यादयः आरंभा
दिपापेचेटककौणिकरूपयुद्धसारथीनृतवरुणादयस्तु इतिमिथ्यात्वारंभादिपापपुण्ययोस्तृणकाष्ठादिविशिष्टदृष्टांतेनप्रथमोभेदः १ ॥ अ
कश्चित्तामवत्तृणकाष्ठतारंभादाकनवदति सचसकामपवसदर्षपिवववदति पारंवप्रापयति नवतस्मिनृम्निह्यति नचतंबकुमन्यते के
वलंनाटकमेवबकुमन्यत एवंकश्चिद्रूकुसंसारात्तवोवाक्ता॥ वलमहिकामवार्धमिर्थस्तृणकाष्ठतास्सदृशोजिनधर्मनिःसारम
पिमन्यमानःकुरुत तद्यथा आरागणाद्यर्थंसमहिमसाधिष्टा यकादवतावादिंककरोति जीरणश्रात्यार्थकविप्रस्नेत्यादिवत्
अश्चार्थपालकानसिवेदनवक्रि नयुरूवंदनाद्यपित्नोति जिनदासश्रेष्ठःस्थापदारक.ब्रह्मचारिश्रीअलयक्रुमारति
यंत्रकगणिकाद्वयवत् कूलवालकयतिवश्चेशाकगणिकावच्च समयकृशास्वधर्ममःपिपरविश्रंसाद्यर्थविशेदंतरूतंवतिवकना
परिणयनाद्यर्थंवुदासादयाःधनाकृणेवेचक्रुः स्वामिरंजनार्थं वीरादिवगुरुकृतिक्रमदिकुर्वत उदायिनृपमारकांगारमर्दका
दिवतृपरवश्चिन्त्यार्थंचारित्रमपिपालयंति। सांप्रतमपिबदसापिह्वंधात्सेनापरशाद्यार्थिनातिश्चासार्थजिनार्चाश्रीगुरुविनयक्रियात्तु
ष्ठानादिमायस्यकुर्वाणाः तेषांवनाटकधनवदिदिकमात्रमर्घसिद्यति अथवानस्यापि नतुपारलौकिकःकोपिस्त्वलः नत्वनादिपापकारि
णांनरकारिणांनरकादिगतिस्तुनिश्चितैव यतः अधमातत्तातयदर्शयन् धनलोगादिनतद्रूशो स्तुतः यदिवास्तुवलंचपापजाड्द्रवास्तु
त्रवयमनाद्भवा १ एवंकश्चिद्रूनत्वःश्राद्धादिमिथ्यात्वमारंभादिपापंवातृणकाष्ठनारसदृशोनिःसारामवमन्यमानःसर्वपापकर्तृकामोप्य १५७

न्याजीविकाद्यर्थ्यामवनिर्वाहाद्यर्थंकुरुतसोपि नमतयासुदृपवस्वर्गादिस्वरवसंपदंवलनात. मिथ्यात्वेशाकृतश्रीयुगादिजिनचरित्रेका
१वमङःखितनिर्वाहार्थशिवार्चकश्राद्धादिवत् आरंभकृषिकर्मवाणिज्यकुटुंबादिवतृइतिमिथ्यात्वपापयोर्द्वितीयोभेदः २ अथकश्चित्तृणा
काष्ठतारंभकंवदति सचतस्मिन्नपिमिह्यन्नयत्नेनवदति पतितनृणादिपिस्त्याति नचपातयति एतयोश्चारयिष्यामितताडुम्यंनविमुच्यति
तम्यानेनपुष्यादिनावीत्यादिफलागमंतरालेनसुंवतिविशेषविघ्नादिकारणंविनामस्थानंप्रापयत्येव एवंकश्चिद्रूकप्रकृतिरपरिणत
विशेषगुरुपादशालोकप्रज्यताबकुपौरलोकादरादिदृष्टामंजात जिनधर्मस्यादोविशिष्टस्वर्गापवर्गादिफलमजानानपैदिकंपारत्रिकं
वाराज्यादिफलंवांछन्जिनार्चदानपानियमादिकृत् नमात्रविधिनाकुरुत विशेषविघ्नाद्यावत्वनसुंवति सत
नधर्मेणैवपरत्रवार्धराज्यादिलनात सामग्रमामग्रीविशे षेणबोधिबीजविशेषधर्मविशिष्टाद्यपिप्राप्नोति तातःधिक
मपिवफलंस्वदोषाराधनात्सद्भवःशातस्वसिद्धवात्सुंदरव णिक्नवपुष्पीजिनार्चाकारकाःशोकमालिकालीलावत्यादृष्टान्ता
॥ ३॥ एवंकश्चिन्मिथ्यादृगःपरिणतकुशास्त्रादिविशेषःकुलावा रादिमात्रधियाप्यर्चादिसंयमादिनावाऐहिकमारोग्यविज्ञापदारा
दि पारत्रिकमर्घराज्यादिवार्धमर्धयमानोत्याश्चाद्यस्सावादिनातिमावद्यंकुग्रुरुकुदेवार्चाकिदानामिदेवत्रम्नानादिमिथ्यात्वंतृणकाष्ठसार
मिवमन्यमानःकुरुतविशेषविघ्नातावस्तुपुरवादिसंख्यागाढ्यलावेवनखंवति सोप्यनतिदुःखतिर्यगादिमतिंमिलतेगंमकस्थापदीनृवति
स्तुदत्तश्रेष्ठिवतृपवमारंभादिपापमपिकुर्वाणस्तिर्यगादिगतिंलनंतेः तापसश्रेष्ठ्यादिदृष्टांतास्थात्रज्ञेयाः इतिमिथ्यात्वपापयोस्तृतीयोभेदः
४ ३ अनयादिशापचंदनकाष्ठवृत्तनत्रिलतद्यपिसाज्ञीया तद्यथा चंदनसारांतद्यावदनुपवष्टिवादनद्विपत्रापि चंदनपरिमलेनप्रीय

माणोमनाक्चंदनंबहुमन्यते निःस्वोपिवंदनगुणानपरिचित्य जानातितद्वंपवस्तुनिःस्वस्पदुर्लभमप्यपलक्षयति उपलक्षितेपस्थापि
कदाचिद्गुणायस्यात् पतिताग्रदंतगलोज्ञानस्यादिवद्दणकाष्टसरवदनसममेव एवंकश्चिद्धर्मकुलाचारादिनाकिंचिद्बहुमन्यमानोपि
प्रमादादिनानाविधगतिकं आदिनावाकर्तुंनाद्रियते पित्रादिभिर्बलात्कार्यमाणश्चावश्यमेवमन्यतेदगारुद्रस्थनकुरुतेपि यद्यप्येवंकुर्वंस्तु
ति सोपिस्पष्टमिदंजैनधर्ममन्यमानस्तद्विराधनयातिर्यगादिगतिंलभते अन्यासवशादितसंस्काराज्जातिस्मृत्यादिनाकदाचिद्बोधिंलभते
स्वयंप्रवरमणसमुद्रमध्यमग्नपीतरत्नश्रेष्ठिपुत्रवत् एवंमिथ्यात्वमप्या गम्यादिपापमपिवाकिंचिद्बहुमन्यमानःपरंतत्रतयाकुर्वन्न्यायक
र्मबंधनाय्नभवति पुण्यांतरायात्तिर्यगत्यादिप्राप्नोतिमि थ्यात्वबहुमानाद्दुर्लभबोधिःस्यात् दृष्टांताश्चयथार्हस्वयंयो
ज्याःकश्चित्पुण्यांतरकरणानमस्तुष्णाल्पकृद्दिवच्चापिप्र गम्याति दृष्टांतश्चात्रापिस्वयंज्ञेयाःइतिपुण्यपापयोर्द्वितीय
त्रिकेभंगद्वयमीलदःमूलतश्चतुर्थःभ४ कश्चित्पुंवंदनकाष्ट ररामवत्नाटकेनवहति सन्नवस्तुपिपरिमलादिगुणेनबहुम
न्यते नाटकागमनाच्छंदनमपिचानन्यापान्नाटकानागमनाच्च छादनंवप्राह्यात्मभ्यः पतितायदगादिवज्ञायवत् एवंकश्चिज्जिनध
र्मंद्दपरत्रच इष्टस्वफलतयाजानन्नात्युमानिकबहुमानेनस्मिन्बहुमानः पदिकराज्यादिसुखविज्ञायहाराद्यर्थमेवनाबह्मानविनाव
नतुरूवंदनत पोतुप्पनादिक्रूरत पतितायदणवदःतिबहुमानानाबाधिथ्यादिनमत्यापयतिमवइहापिग्रामसीमार्थविवदमानगङ्
समीपगच्छन्समेवंदद्यप्रभ्रमात्मवकवक्तयादिलभते स्वर्गगिरिश्रीपार्श्वनाथस्तुतिकान्विकविविलग्नादिवतुक्तष्टपगमरूपविप्राःपद्मस
दिव गतःप्राप्तबोधिश्चश्चोटमनुष्यदेवत्वादिसंपदोपिलवांतरेल भते अन्यपिश्रावोप्यच्छिन्नवंकचलदरिबलधीवरप्रमुखादृष्टांताः ७ ॥ १५८

एवंचकश्चिन्नमिथ्यात्वादिपापंश्चात्वदात्मयागलौकिकसप्तनावतीर्थस्नानाःलिंगमनमानादानस्थांत्यपर्ययिमापसुवधादिकुरुते पापाल्लीक
तयामदारंनादिवा सचकर्मानुसारेणतिर्यग्नरकादिगतीर्लभते मिथ्यात्वासेवबहुमानादिनाबहुसंसारंभ्रमति दुर्लभबोधिश्चस्यात् इ
हलोकेपहृष्टमर्थकश्चिल्लभते कश्चिन्नकश्चित्तुप्रत्यतानर्थमेवयारुदत्तश्रावितनमस्कारतज्जन्हदतत्तोरुंटजीवयागकारिद्विजमदेश्वर
दत्तदतपिदूरजीवमदिषादयोवहवोदृष्टांताः अधुनापिचसाक्षात्दृश्यतेबहवोपिद्दपनियोग्यादयः यतःक्षणादलेपिबलसिंवोबसिदीर्घ
मायुः दविनालविश्रासिकोंकुसिश्रीतिमानं पुराकृतपथमःप रेववसिकलातांयत् पापंतनोपिसुखसंततिविदासच२ः एवंपुण्य
पापयोर्द्वितीयत्रिलंयोद्वितीयोलदःमूलतश्चतुर्थमालदः ३ ॥ अथकश्चित्तुकंवंदनतारंवदत्समपरिमलादिनालोक्या
वधीयमाणएवबहुवदतेबहुमन्यमानश्चयत्ननवदतिअर्थं रावयादृक्ताद्दृक्वि घेरपिप्रायानस्मुंचति एवंजिनधर्मम
पिस्वयंरुच्यावंदनवदनलावसमममध्यमलावरबहुमानरवि धिरद्दटिमाधदिति कुर्वाणोविमानिकादेवसुखानिपंचमलेदाद
धिकतराणिलभते दुर्लभबोधिरल्पसंसारश्चस्यात् प्रभावतीराज्ञी प्रादेशिट एवंस्थावकतीश्रुताश्राविकाबहुसंघतत्पत्यादिवत् एवं
मिथ्यात्वादिकमारंभादिकंवापापंस्वरुच्यासबहुमानंमिथ्यात्वाप्रोक्तविधियुक्तःप्रयत्नदाद्यादिनाप्रमत्यकुर्वाणःपंचमात्सदादधिकतमे
नरकादिदुःखफलंलभते यागादिकर्तृदत्तादिवत् एवंद्वितीयत्रिलयांतृतीयामूलतश्चषष्ठोरवितिःपुण्यपापयोर्भेदाः ६ ॥ एवं
घनसारत्रिलच्छुपिलावनीयानवरवेष्टाघनसारंवाह्यमानस्यव्सिष्टंदनवदनादधिकबहुमानादिज्ञेयं एवंपुण्यमपिधर्मरूपंश्राद्धधु
मरूपंवाप्रमादवाकुल्यादिनारुच्यःनावनबलात्कारेणवाकार्यमाणस्तद्बहुम न्यमानोपिबलात्कारेणकारणाद्विषवत्परिणतो

प्राप्नावनागदत्तामतायदिजीववत्तुविमानिकादेवसुखंलभातः ऽऽ प्रापयति श्राद्धधर्मबोधिश्चलभते । पश्चादपि भावनापरिणतो बलवनप
त्यादिगतिं लभात । जयंतसुन्यादिवत् । कश्चित्तु बहुविराधनया तिर्यगादिगतिमपि लभात । संतानसंक्रमीत्यादिवादि दृष्टांकमदिपवत् । अस्या
सवज्ञात्यरस्माकं हष्टाबलवांतर ऊतिस्मृत्यादिना बोधिं लभातेच ॥ ॥ एवं परात्तु द्रव्याणि मिथ्यात्वं महारंभादि पापमपि तद्वद्र श्रावकः मानाकुर्व
न् षष्ठसे दादधिकनरकादि लभात । बहुसंसारा दुर्लभप्राय बोधिश्च स्यात् । दृष्टांतश्चात्र गवधकृत् सो महितीय जीमद्भव चेटककोणिक
नृपयुद्धमृतबहुलक्षसंख्यनरकोत्पन्नलघ्वादिवत् इति पुण्यपापा यो मृत्तीयत्रिलद्यां प्रथमो मूलतश्च सप्तमो लदाः ॥ ७ ॥ ॥ अथ
कश्चिद्राटाकेन कर्पूरकरंभलारं वदति सत्परिमलादिनाला । टकाशयाचप्रीयमाणोवृद्धस्त्वागमवबहुमन्यमानएवतच्छ्रमा
नाद्युत्रेन वहति । विशेषविघ्नादिविनानवांतरालत्यजति एवं कश्चित्परत्रापि हितावहतयाज्ञानम्मबहुमानपोषिका
र्थयापि धर्मं यतीनां श्राद्धानां वा विधिना दृश्यादरेणच कुर्वन्नपोदि कश्चिष्टमर्थपण रत्रिकं वहेश्रावकमानश्च दाद्यादिनाविमानिक ×ह्य×ट
देवसुखादि लभातेपुनर्बोधिं क्रमान्मुक्तिं वापियति धर्मेध मिल्ला दयः श्राद्धधर्मेषु श्रार्धम ऊतितजिनाः जितबलावकि यः जिनासन
यवहारिपुत्रधर्मदत्तपि हविघ्नविनाशार्थममा दर्पोपधकाशिश्री विजयचंद्रकुलमाश्राविकादयश्च दृष्टांताः । एवं मिथ्यात्वमहारंभार्यकुर्वन्नि
दापिप्रायो ऽनवाग्रिपरत्र चमममनेदादधिकनरकादि दुःखानि लभते । बहुतरसंसारादुर्लभबोधिश्च प्रायः स्यात् । अत्र त्यार्यमनपराधपशु
वधकारिनिकदृपपिष्टकुर्कुटदेवयशोधरतमात्तसगरदृपादिवत् । एवं पुण्यपापयोस्तृतीयत्रिलद्यां द्वितीयास्थलतश्चाष्टमोलदः ॥ ८ ॥
९ ॥ एवं श्च कमेवकर्पूरलारंबहुमानादरयन्नत्रक्किमिर्वहति महालाभं च लभातएवं पुण्यमपि निजलाभविनेवमहाबहुमानविधि १५९

इदिमप्रयत्नादरैः कुर्वन्निर्विघ्नेस्खलितापंतरालेऽविशुद्धवन् यतीश्रुत्तरविमानावधिश्राद्धश्च आदज्ञाकल्पावधिश्र लभ्य यत्पिनक्रमाग्निष्ट
यकावधिस्तुखसंपदं पूर्वलदसोऽधिकं लभात । एकदित्र्यादि भवैश्च सिद्धन्ति एवमल्पतरसंसारश्च स्यात् इदापि श्रेयसं लाकुनेन स्यात् । श्रीति
नेंद्रप्रथमतिक्रादायक बहुलाक्षत्रमवरूपश्रीवीरस्वामिश्रावक जीर्णश्रेष्ठिप्रदत्तिरूपाम घकुमारा नयकुमारादयश्च दृष्टांताः । एवं नास्ति
कवादयागादि महामिथ्यात्वमहारंभादि पापं वकुर्वाणो महाप्रयत्नबहुमानदत्त्रासादिलिः षष्टनरकावधि दुःखानि पूर्वलदेभ्योऽधिकत
राणि लभात । बहुतरसंसारगामी प्रायो मिथ्यादृक्च स्यात् अत्रश्चाव पुरोहितकोणिकदृपादयश्च दृष्टांताः इदापि श्रेयोदुर्गमा विपदो
लङ्ग नं भवति । एवं पुण्यपापयोस्तृतीयत्रिलद्यां तृतीयो मूल तश्च नवमो लदः ॥ ९ ॥ ॥ अथ निधिर्द्धयान्नाटकेनवदन्नसा
ऽसेन वा तसंत्तवपि तृणकाष्ठवंदनलारवं दनसमवेनतऽ दाः ऽ उपातिन्नात् प्रकनिधिवदनरूपएकएवलोदोगुणते त
ता श्चकश्चिदुत्यानादौ प्राउल्लतं चनिधिं चपूर्वदेनेत्तुं महादरप्रयत्न बहुमानादिलिर्वदमानः प्राणांतप्यंतरालेन मुंचति चौराग्नि
नादिरा श्चश्चोकमानस्नद्दृष्टीनिवारयति । एवं कश्चित्परमनिधि कल्पं यति धर्मं श्राद्धधर्मं वामन्यमानः त्रिकरणशुद्ध्यातदाराधनपर
ः कषायविषयादिचौराः विषयपरीषहोपसर्गादितिरण्यः क्षोभ्यः सम्यग्ज्ञानक्रियालावनाशुलध्यानप्रकर्षादिलिः कीत्रिधिवलमुक्ता
वालदृढप्रहारिगजसुकुमाला ऽनिका पुत्रोदायराजर्ष्यादिवद्यतीनरततं चापरेपेलापुत्र मागरचंद्रवत् स्कलची रिपत्रीरूपद्धिम त्रेष्टिव
नृपहिवषेणिपरिणतयतिधर्मवाकेवलज्ञानमवाप्य सिद्ध्यति । कश्चित्तु चिलातीपुत्राचंतिसुकुमालवद्भावतं सकृत्शीललार्याखड्गापा
दविहंगजिप्रतिमास्थश्रेष्ठ्यादिवद्धत्यतमसंसारोविमानिकमहर्द्धिदेवश्रियमश्नुवते । एवं मिथ्यात्वादिकमारंभादिकं वापापमपिनिधि

वदनममनावनकर्वाणः स्नावद्याचार्यनागिलश्राद्धकालमौकरिकतेउलमस्यकुलवालकसुचमनुष्यदत्तकमतजीवसनिवेद्धजीवपर
सुरामादिवत्समनरकसाकुः अनंतसंसारीचलवति। इत्यक्तः पुण्यपापयोर्दशमोलेदः। ७। १७। ॥ पर्वचमिथ्यात्वादिरूपपापस्य
सर्वथर्वलिदः सुद्धः। पुण्यस्यचाग्निमाः ग्निमालदःसुद्धः मत्रेतिनिदानुदत्तपुण्यपापयोग्यात्याल दाष्टतिदानयार्हदंशिवानिकामानर
कादिनीरवोत्तुध्ययतध्रुविजयश्रियाकलः। १। इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीतपदत्तारत्नाकरमध्याधिकारेद्वितीयेऽधिगप
x स्त ४५ तपुण्यपापदत्तलेदीविवरणनामेकादशोंऽशः। ७। द्वितीयोंऽशः। संपूर्णः॥॥ ॥ग्रंथाग्रं ८४८ ॥॥ ॥ जयमिश्रिद्धाद्धजीवासवे
विक्षितिसीलूणोउरकाउरकमवत्रलावाइत्र, तस्सु रकावाय माइजिणा। १। रायमिदेसुणमिलए। मासमासदोवेइयंमिवीरजि
णो। सवजिअणुमाइक्षंगोअमउक्तोत्तणइयवं। २ नयमि सिहइमिश्रंताऊयमाणाअविज्ञसम्मकिरियासु तउवाय
मयाणेता नलदंतिनलदंतिजाणंता। ३। यतः ऊंसुदंतस्मजेहेक ऊंनयंजंचअप्पणो। विणासिअविणासीअ इयजाणंसुवइल
वा। ४। एतज्जाघायाः किंविद्याख्यारूपागाथावेयं। मरकोसुरकंत सयदकनाणाइयालयंमादो। कम्माणिअप्पणोतदविणास
इददाइनउजीवा। ३। सुमं। एतयोरकारार्थः साष्ठः नावणात्वेसर्वेवाक्यंमा वधारणंनवतीतिन्यायान्मोक्षाद्यनुद्यपादिसर्वेषुपे
वकारस्पयोऊनाजीवस्यसकलकेर्मक्षयलक्षणोमोक्षपवसौख्यंतत्सुरवसौकांतिकवादात्यंतिकत्वादेनववास्य। यतः नदनंत। मित्र
मथ्यं निरूपाधिवपादत्रावर्तिनपरिचिंतितमुदरसुफुरदिषयाद्योपयिकोऽइवंपरं। १। तथाचागमः सुरगणसुदंसमग्गं सवद्धापिंडियं
अणंतगुणं। नविपावइमुत्तिसुदं। णताहिविवग्गवग्गूहिं। १। उदनामकोइमिच्छो। नगरगुणेबहुविहेवियाणंतो। नचएपरिकहेदंउव १६०

x वा सेस्मा पितो ऽस्य दा स्व कुटं बंस्य त्वा हृया ह्न ट: स्य परि कि रो दिस्य नेपथ्यो व ने ना ना आ क य ति। ते च न गर सुख ग णा न् दृष्ट्वा ऽऽ ति। स च जा
न पि द्दिला x २ ३.

माइतदिंअसंतीए ४। एतस्यानावार्थः। यथाकश्चिद्रूपोविपरीतशिक्षितदयाकृष्टोयनपतितः। क्षुत्तृषाक्रांतः। केनापिपुलिंदेनफलदानजल
पानादिनिः सुखीकृतो मिलितनमकेनपुलिंदेकृतरुतयानः। गारनीवासानवपुः संस्कारमिष्टदारनोजनशक्कलादिपरिधापनदिव्यगीत
श्रावणनाट्यदर्शनादिनिः पंचसमसौगेश्विरंपंचप्रकारविषयसौख्यंलोजमानोऽतिसुखाद्धिस्पृतपुलिंदस्थितिश्विरंराजादिसौदारनणद्या
मादिसुखगुणानुपमाद्यत्नावाइकुः पुलिंदभुवप्रतिनासमियेत्ववनशक्नोति एवंकवत्यपिसिद्धसुखंजानन्नपिउपमानाद्यथावदवबोधयि
तुनशक्नोति। उदसवकामगुणिअंउविमोवइणनोअणंकोऽ। तं पुगुदाविसुक्को अविक्रुनदाअमिअतिन्नो ३ इअसवकालतित्ता अ
तलं निव्वाणमुवगयासिज्ञा सासयमवाबादं। चिट्ठंतिसुदीसुदंपत्त १४ इत्यादिनमस्कारनिर्युक्त्यादिसिद्धात्ततयं। तस्मात्मोक्षएवपार
मार्थिकंसौख्यं। सांसारिकसौख्यंतुविषपंचप्रकारविषयत्नोगा। उष्णचिकित्सादिउःखप्रतीकारसंनिनं। मत्याकिंविद्यानसु
प्रमनुष्यदत्तादिनरकादिफलत्वात्यरिणामविरसंखल्पकालीनं बहुकालडःखवश्वफलंनानाविधव्याधिपरीतत्वं प्रवि। योगानि
प्रमंध्यागादिडःखविविधिश्रेणवाताऽराखपरव तदुक्तं रणमित्रसु रकाबहुकालङरकापगामसुरकाअनिगामसुरका संसारसुरक स
विपरकत्वत्राखाणीअणत्वाणयकामनोगा। १ ऊदायकिंपागफलामणोरमास्सेणवत्रेणयमुक्कमाणात्तेखुद्दएजीविअपञ्चमाणापनवमा
कामगुणाविवागा। २ इत्यादि असौधिपमदिव वपलंधनमायुरल्पकंयुजनाःसार्थपराखपुःकृपि ललनाःकुटिलाःकृतःपरानवगीविश
हतनावसुखं। १। आतामोहसमीरयागर्भलवयतितमांचित्रैरितः पादगोपनिषत्। ७ तस्यकमोहसुखस्पहेतुज्ञानादयः सम्यग्ज्ञानदर्शन
चारित्राण्येव। नतुपवनसाधनादियोगाग्निहोत्रपंचाग्निसाधनभ्रमणानादिकंबुर्कंदमूलाद्याहारकृमापरिव्राजकादिकृतक्रियामात्रमपि।

DR BHAU DAJI

घ्यात्मानमिथ्यात्वक्रियादय। तदुक्तं पराभवस्थानं शरदस्मपंसि कुवांतरं याग स्तुपासतोवा। तथापितमार्गमनाप तेता। नमोक्कमाणाअपि
योतिमोक्कं १ तथा सहिवासमसहस्सा तिमत्तखुत्ताद पणधेण अणुचिन्नं तामलिणा अन्नाणतवुत्ति अप्पफलो। तामलितणइतवणजि
णमइ सिज्झइं सत्तजण अन्नाणदोसेण तामलिईसाणिगयत्त २ तथा नमिप्रव्रज्यानामनि श्रीउत्तराध्ययने मासे २ अ जो बालो कुसग्ग
गं तु भुंजए न सो सुअक्खायधम्मस्स कलं अग्घइ सोलसिं ३ तथा जो सहस्सं सहस्साणं मासे २ गवं दए तस्सा वि संजमो सेउ अदिंतस्सवि
किंचणं २ इत्यादि ज्ञानादीन्यपि समुदितान्येव हेतवोनैकैकं २६ तिसृणामपि द्वे कृत्यत्रिकवचने। तदुक्तं हयं नाणं कियाहीणं हया
अन्नाणओ किया पासंतो पंगुलोदड्ढो धावमाणो अ अंधउ १ अ तओ नंकुसमलाविन हियात जणं न तामेइ जोगं अकुणमाणी नि
दरिसंवसामउ २ जाणंतोवियतरिउं काइअ जोगं न जुंजई जाअ सो वुझइसो पणो एवं नाणी चरणहीणो २ अगारमई
कमधुरामंप्यादयो ज्ञानमात्रस्य मुक्त्यात्वेनेष्टा। इतिनव नमवाकेवलेभ्युक्तिहेतुः न च दर्शनं यदुक्तं दसारसीहस्सय
सेणियस्स पेढालपुत्तस्स य सच्चइस्स अणुत्तरा दंसणसंपया तया विणा चरित्तेण हरं गइंगय १ नापि चारित्रमेव यतः नाणहिउ
वरतरं हीणो विहु पवयणं पभावंतो न य दुक्करं करंतो सुट्ठु वि अप्पागमो पुरिसो २ तस्मात् समुदितान्येवतानि मोक्षहेतुः यदुक्तं संजोग
सिद्धीइ फलं वयंति न हु एगचक्केण रहो पयाइ अंधो अ पंगू अ वणे समिच्चा ते संपउत्ता नगरं पविट्ठा १ नाणं पयासगं सोहउ तवो इत्यादि
नाणं चरित्तहीणं लिंगग्गहणं च दंसणविहूणमित्यादि तथा श्रीआचारांगे अणाणाए पुट्ठा वि एगे नियट्टंति मंदा मोहेण पाउडा। ण आणाए एगे निरुवट्ठाणा एयं ते मा
होउ एअं कुसलस्स दंसणं इति यति वपमात्रमपि न कार्यकृत् यतः तामाविआवाणो असंजमएसु वट्टमाणे सेत्यादि तथा वक्ष्यके च ९८१

इत्कनिर्युक्तौ उदाबलंब गलिंगं जाणंतस्स न मन्ते दवइ होसो। निहंधसुत्तिराकरणं वंदमाणेधुवं होसा। १ रूपं टंकं विसमाहिअ रूप्पं न वि य
रूवउ ज्जेउ भंगो पिसमाउगो रूवो। भंगो अ न्नणमुवइ। २ एतद्भागमवबद्धा स्यात् अस्मात् निरपेक्षकरणात् तत्तद्धितिस्ते सो ज्ञेयमिति प
वं मोक्कसुक्खा विति ज्ञानादि मव सर्वसारं तन्निश्चयतित निपुणोः बालत्वं मोहत्रि मोहो अज्ञानरूपः सएवलयं अज्ञानसत्वाद्यस्य अज्ञाना
देवदिशलना अमी सूगाश्च कसारिकादयश्च पापैरामस्यादयश्च जालपतंति। एतद्बाह्यामवस्यं सकल्मरणहेतुत्वात् आंतरं तु तयेदं वादि
तत्त्वाज्ञानरूपं मिथ्यात्वमेवानंतमरणहेतुत्वात् रागादिद्विष्टाः कादेवा हिंसकधर्मप्रणायिता रागादिदूषिता नानंतमरणात्मकसंसारहे
तवः हेतवः कुयुरवोऽप्येवं। तदुक्तं अप्पिहिंतिनसहलो उनयकोवि किंपि अरक्कइ जो चयइ कुगुरुसप्पं हा मूढा लणइ तं दुट्ठं १ सप्पो
इक्कं मरणं कुगुरु अणंताइ देइ मरणाइं तावरि सप्पं गहिउं मा कुगुरु सेवणं भद्द २ धर्मोपि हिंसाद्यात्मको
धर्मएवानंतमरणात्मकरवं तः स्वादेतुः श्रीउत्तराध्ययनादि भुयज्ञकारिबीकटीन्तत विप्रवत् कथा कालोरीगंडकस्थापदी
प्तत विहुदत्त आपि वत् वारुदत्तनियमितमपशीय कृमधादत्त बोक्कटसुरवत्व पतत्कथानमिवरित्रादिषु। वसुदेवहिंडि प्रमुखि
हत्तइ कमहिषादिवधापवंदेवादि पूरणपा ज्ञानरूपो मोहो लयं अथवा मोहः पित्रादिष्व तिष्ठगरूपः सो पितद्विषयाः पित्रादयश्च नवहेतुत्वा
द्भयमेवतद्यथा पियर माइ ३ वच्च उ तउ धमयणापसहिइ दइगनाइफधणव माण्युरुदेवहिहिरा गा ३० मोहट्ठाणाणि सयले जा १ एतज्ज्ञाया
प्तानि च पूर्वे चयान्येवत रेव्याख्याता नि अव्याख्याता नि तु व्याख्यायंते मखाद्यो मित्राणि तन्मोहादहवोपि द्रःखानि सहंते तत्रानिच्छंतिसी
रकदंबोपाध्यायपुत्रपर्वतकमित्री दाक्षिण्यादिना वसुरपतिवत् बालचंद्रवचनात् श्रीरामचंद्रविडंबनाकारकाः उदयपालादिवद्देहमो

दान्मांसभक्षणादिपापानि तत्फलानि च प्रतीतान्येव ज्ञातमोहात्तत्पक्षपातादिना युद्धकलहधर्मविघ्नादिकराः संप्रत्यपि बहवः प्रतीता ए
व धर्म एव मतिर्मम क्रियायां गाढं न शक्यन्ते केचन स्वामुधरूप्यपुत्रवर्णदिक्षणच्छिद्रपदण्डवतुष्पदयरूपो न धर्मोपि परिग्रहो यादृशः अत्र हि मो
न पुत्रैः सगरः कुचिकर्णो न गोधनैः न धान्यैस्तिलकः श्रेष्ठी नंदः कनककोटिभिः १ इत्यादेर्यादृष्टांताः अथवा धनशब्देन परिग्रहोप
लक्षणं तद्विशिष्टेन नष्टव स्तुगायै चौरादीनामपि टकान्यान्यानुसंबद्धसमुदायरूपाणि दृष्टांत यद्वा एटकामोहपक्षपातादिना युद्धादीनि पा
पानि प्रसिद्धान्येव तथापि प्रपार्श्वस्थादिस्वसुगुरुपक्षपातादिनासु विहितप्रद्वेषादिगणात् दन मिथ्या हेषादिवप्रसिद्धमेव तथाञ्जद व
पक्षपातादिना स्वादवशात् प्रतिमादिधूमादीनि पान्नत्वादिक तानि प्रसिद्धान्येव एवं त्थानधर्माणां च मोहात्तत्पक्षपातादिना स
द्धर्मकारिणां बाधादि मिथ्यात्विभिः क्रियत एव एवं त्रस्यापि द्वेषिरायालयं एवं द्वादशमोहस्थानानि उपलक्षणानुत्तिने
दमणनाथ ! संख्यानि वा मोहस्थानानि लयादतवः अथवा मोह नि मोहनीयं कर्म दर्शनत्रिकषोडशकषायनवनोकषायरूपम
ष्टाविंशतिविधं तत्र वहेतुत्वाद्द्वयं तत्र मिथ्यात्वमिश्रयोः संवाद अवंप्रसिद्धं सम्यक्त्वमोहनीयस्यापि केवलज्ञानविघ्नकारित्वमस्त्येवातिकषायने
कषायास्तम ह्यविरादि हेतुत्वात्प्रसिद्धस्तेपाव तिसुष्टुक्तं मोहो नयमितिः तद्वच्च परिग्रहयाज्ञानप्रत्याख्यानपरिज्ञयाच परिहरन्तत्त्वान्मुच्यत एव
नान्यथेति तदुक्तं नयामवयदा न बुध्यात सकक्षं नामसत्त्याद्धिमोक्षः स्यात् अनयेत्येयशंकितः पारयहयं च ह्रणात्ति मन्त्रः २ एतत्त्वविज्ञ
नं तयव्यपगम श्रद्धिनवचनाद्वयदुक्तं वित्रासयंतियं तन्तवताववांसि विश्वासयंति परवादिप्रलापितानि दुःखं यथैव दिनवानवदन्नध
तन्नसंतावव मतिमान् किमिहास्तयः स्यात् १ धनपालपंडितेनाप्युक्तं नमितकालमणंतं संसारे जहा मोहरुकाएणं संपइ तुमं सि दिठे ज १६२

×नि×२

यं चत्तयं पलायं च २ तस्मान्मोह एव सर्वमितित्तत्परिहारेण निश्शंकतया धर्म एव कार्यः येन सकलनयनाशो निरातंकश्चिवसुखवाप्तिश्चेति १७
कम्माणि अप्पणाणि कर्माणि वस्तुतः सुखरूपाण्यात्मना आत्मीयानीत्यर्थः तदीयानपि सद्भमनाश्रयसाधारणलिंगत्वात् तदात्मनो च फलदानात्तत्व
तेरन्नपदार्थस्य धदामवशाच्चापद्वनवादद्धनघृनादीनि तेषामुक्तदेव पंचकविकलत्वात् तत्राहदस्योकार्हेतु पंचकविकलत्वं प्रसिद्धमेव
वितायामवलम्बीतावात् ततमद्येमस्त्विनमांसादिभक्षणादिपापकरणं मोग्ध्यविलसितमेव तदुक्तं उभयोरस्मविष्णवा निष्टायास्य
यमीदृशी । सकायः परपीडाभिः पोष्यतामिति कोनयः २ कणसंयु १ श्वादः तदुक्तं संयुरंदेहमाश्रित्य कः सुधीः पापमाचरेत् एरंडत
समाश्रित्य कुंजरं न विराधयेत् १ छतिः १ स्वजसाधारणस्थायं धनिकेर्जनकादिभिर्धनैः स्वजनकाद्यैरपि यक्तिलैतव ह्यापिद्रि ×ष्प×६
यस्य लागिनां ममता तत्र कि भगाकेतव १ अस्यनावनाले शः यत्सुत्राद्यंगं मातापितृभ्रातृकलत्रघ्राम्यादिभिरस्य स्वज
वमिदमस्मत्पालितमिदमस्मत्परिगृहीतमिदमित्यादिधियाधा निकवंक्तवणितादयित मिष्पतयश्चर्मांलतादिगुणं दृष्ट्वा श्वनक
श्रृगालकाकवृकादिभिः ह्याद्धि वसिजीवं निर्जीवं वा सूपरितोगयव १ह्वक्षयित्वमिष्पात यस्य वक्षमिदं श्रामशाकशालत्वंबुपुटप्रकाम
कणादयः कलत्रादयोऽदं शादारका इव हिनि स्थितं लागिनः तस्मिंस्तु चित्तादिना कुत्सितं रोगादिषु दृष्टतव किं ममता म
सिद्धमिति हृद्दिरिति भावः ३ नवा यमात्मानं वस्तु स्वादिफलदायी दृष्टसुखादिना इह परत्र चात्मनः सुखादयुक्त्यात्रः शोकाद्यवस्थायां तवा
नरावस्थायां च तत्प्रविलावनात् न तथापरिर्बिदिरागविरिप्रभृतिभिरपदार्थत्वं वास्यप्रतीतमेव तथापरवन्नाश्चायं छालप्यामयादोत्केव
याव लनादिक्रीणां कर्तुमशक्ताः ५ अस्तु विरप्यं यस्य संगममात्रेणव स्वादाहरादादयः क्षणादस्तु वितायाति द्रादेकात्र रम्यता

॥अवोचामचैतस्माःध्यात्मकल्पद्रुमेचममाह्निमरूंत्रवमाश्रमंसो।मेधाद्यस्मच्चह्विरजुजलानां श्रीदिदपिनाकृतिसंस्थितस्य ह्मंधेश्रुकिंप्रपसि
रमामात्मन्॥२इत्यादि धनस्वजनादीनामप्यन्यादिशात्मवांनरासदमननादिनावनीयं;तदुक्तं:धनानिनिष्ठंतिगृहेषुनार्यो विश्रामस्थमो
घुजना:श्मशाने दहेचितायांपरलोकमार्गे;कर्मानुगा यातिसएकएव॥१ अतएतेषुनात्मीयबुद्धि:कार्या त्राणशरणाद्यदेतुत्वाभावात्
दुक्तं;श्रीसूत्रकृतांग।वित्तंपसवोअनाइन तंबालसरणंतिमन्नई।एएममतेसुवीअदं नोताणंसरणंवि वज्जए॥१श्रीउत्तराध्ययनेपि;मात
ण्हादुरकं विरयंतिनाइन।नमित्रवग्गानसुआनबंधवा।इक्कोसयंपि — च्चणुहोइदुरकं।कत्तारमेवअणुजाइकम्मं॥२॥इत्यादि अतएतेषुम
मतापरिहारेणकर्म्मक्षपणीयबुद्धि:कार्यानानिवस्तुनाश्रुनरु — एतयाहिधनतत्रास्तुलानिदु:रवफलानीतिमत्वातत्परिहारस्तुला
निसुखफलानीतिपरिज्ञायतदर्जनेचसर्वशक्त्यायतितव्यं — मितिरूपदेशः।तथाहारव्याप्तितरंगानरहस्यमातत्रातयद
र्धयनूधनलाभादिनतज्जन्मड्डीस्नुतेःयदिवाप्युत्तं वपापज्ञाइद — वासुत्रवयातनाकृवा॥१॥इत्यादि ततस्य।द्रविणै:किमिदापि
गत्वरै:स्वजनै:स्वार्थपरैरिदि हिलिमे:।वपुषापि विजीर्यतानिशं।कु — रुधर्म्महितमात्मनि चिरं॥१ कुटुंबचिंतकार्यं।पितवजिन:ममयो
दयापसूःसद्भावनावानुदरीयुणाःसुता:।मुदामदाया:कृतानिकीर्त्तय:।त्रयःकुटुंबेत्ररत:सदासुखी॥२॥इत्यादि अथविंशमइदेहा
इनतजीवाति।वितश्याति देहादिष्वप्यत्रादिशाभ्रायन्यादिनविविधपरिग्रह जीवितयौवनादिसंग्रहः।नरादेहविनश्वरतायांयदुक्तं।व
क्रसारशरीरेष्वप्यहोक्तं दत्यनित्यता।कदलीवदसारस्यकाकथाशेषकेतुष॥१॥वज्जसाराशरीरास्फ्रवत्यादिय:वक्रिणांहिशरीराणि
पुंइकुवारिनक्तगोदुम्मसर्दिर्घयुपायनादिपरिकर्मणासमुद्भूतंतंदुलषष्ठ्यधिकत्रिशतीरूपकारयोजनेनवज्जमयीन्यपिविनश्यं १६३

ति जीवणजाणियविसज्जियाणि आईसपसुदहाणिववर्द्धितसयलंपितिकअणंकापडिहद्धं॥१ एकेनापिशरीरेणसर्वैरपिजीवै:
सर्वतुफलयदणनिसर्गे:सूक्ष्माबादराश्चानंताअपिस्वजलपरावर्ताअ्सूरिषत;तस्हारूपंचिवंगरस्वाइसन्नाणं।एगजियस्सयइकसिअस
व्वअणउत्तियकालिसव्वलदावसुउजामासगन्नयरा॥२॥अत्रवयथाकाशपानीयभरणप्रविष्टजोलिकायांयत्रकर्करोमुच्यते तज्जेवस
र्वजलमायाति एवंसमस्तत्रसस्तशरीरराह्यगृध्मवप्राप्यामांसादिसच्चित्ताहारपंवास्रवप्रवृत्तिकृषादिमहारंभाद्भवस्परिग्रहविषयंगमे
लनादिपापानिक्रियंते ततोजड्डाजीवा।उत्तलवसापिदेहस्यपालना — र्थंगर्भाद्यादिष्वत्रिघोरपापानिकृत्वानरकंप्रयांति तदुक्तं:अस
न्निःसरीसवपक्किसरीदचउरगिपत्थिइत्तितिजावछि:कमसो — उक्कोसेणं।सत्तमपुढविंमणुअमच्छा॥२ असंज्ञिन:संमूर्छिमा:प
चेंद्रियास्तिर्यचोज्ञेया:नतुनरा:तेचनरकेतुत्कर्षत:प्रथमा — प्रमाणेव्यययान्तागायुषः।स्त:।सरीसृपा:भुजपरिसर्पाणाध्म
नकुलाद्या:प्रायेसप्त।उक्तंच।वालादादीपरकोजेलयरनरया — गयाउअइकूरा।जंतिउणोनरएसुंबाहुल्लेणंनउणनियमो॥२त
था आहारनिमित्तेणंमच्छागच्छंतिसत्तमिंपुढविं।सच्चित्तोआहारो — नखमोमणसाविपत्थेउं॥२॥ मनसापिसच्चित्ताहारप्रार्थनयातंदुलम
च्छस्याप्तमपृथ्वीनिमित्तसप्तमनरकार्जनात् यथाश्मीणांमहांतिशरीराणि तथाऽसच्चित्ताहारवाहुल्यादधिकाधिक नरकदु:रवानिदह
स्वरूपसामान्यतःप्रयमपथादयानामुत्कर्षतः कल्यादिकेयाव तुसमदस्यप्रमाणोदस्सतनुपरितनकल्यादिषुद्वीयमानोत्तुतत्सुत्रेषु हस्त
प्रमाणः प्रथमनरककसमदस्वमाप्तप्रतावर्द्धमानोयावत्सप्तमेपंवधनु:शतमानः।सुग्मिनराणामुत्कर्षत:त्रिगव्यूतीदेह:।यत्रअ दाणसवी
रं अदियंजोअणसहस्संतु.तेवाहिपउमपसुदेअनुपरंतुदविकुवंतु॥१॥ एवमादीनांतुसंनिमादानांवंतुलासंरव्ययत्ताममात्राणिशरीराणि

२। बितिवत्तरिदिमरीरं वारसजोअ्रणतिकामत्तनकोसं जोअ्रॅमपणिंदिय उरेवुवंविसमंउ २ वारसजोअ्रणसंरवा तिकोमउम्मीयजोअ्र
णंसमारा सुविमवत्तनपयवुअ्रउरगगाकधमुजोअ्रणपजत्ते ३ गाब्रवउपयवगाउअ्राइ उअ्रगाउगाउअ्र पजत्ते जोअ्रसदस्सउरगा
मवाउजपविपसदस्सं ३ गत्तपपिगन्भजासंमुच्छिमाअ्र परिकउगधणुपजत्ते सद्राणं गुलअ्रसंरवलागलरूहत्यादि शरीरपरिपालना
यर्थचाखिलंजगद्यतात तथाहि पाकिंचिया अ्रपिवद्यादयोहन्निमारादंति केचित्तुकंटकैरात्मानंपवेष्टयंतिशलिकादयःकंटकसन्नाहं
वंति अ्रसुचिकर्दमादिसुप्रविशंतिव कीटिकामकोटिकादयःसर नसंबिलादिरचयंतिकणादीनिचसंगृह्णंति घुणादयःकाष्ठानिकि
रंति नृपादिकादयोवल्मीकादीनिविदधतिकोलिका दयःका लिकुडादीनिविदधात रंगादयोलयनानिघ्नंति भ्रमरीमधुम
क्षिकादयोगृहमधुजालादीनिनिर्मांति सर्पकादयोबिला निद्रव्यसंग्रहादिच उष्टग्रादयसा हकृप्रयत्नविज्ञानसाध्या
अर्थकृष्यादीनि नृपादयोविषमगिरिदुर्गविषमप्राकाराव सादीनि रायनावसरवगजाश्वरवलावद्यपत्यादिहती विक्षि
यलोहकाष्ठपंजरादिसुशेरात सामानाअ्रपिसुघातुमानानसकप टसंपुटयूहलोहकंसटविचित्रायुधसंग्रहादीनविचित्रोपायैर्वि
विधनाशकारणस्थानादीनिच नानाविधजटिकामूलिकारक्षाकांडकमंत्रयंत्रतंत्रास्यासन्नतादिसवादेवताराधनौषधरसायनादिसवाश्च
गुप्ताश्चिकिपजारणाद्यस्त्यामांश्चविचित्रानराः कुर्वंति त्वात्रपिशाकादिलीलात मकायपाश्वादिच एवंरक्ष्यमाणमपिशरीरमायुःसमाप्तौ अ्र
श्न वसाण निमित्तश्आहाबेश्रवेयणाअ्रपराघायपफासहश्राणापाणूसत्तविहंभिज्जएआउं १ इत्यपघातैर्विनश्यत्येवाःतस्मात्परि १६४
हारेणधर्मकर्मस्येवनियोजनीयंतत्रप्रावाध्यात्मकल्पद्रुमे धर्मार्थमिदि देहैविपुत्रकामेकिमर्थंनरक्षितदैहपालजमितरड स्वजाते

लाश्रितादिमहातपनघातमनिर्बाधमन तःस्यन्नलसहनाश्रयहे २ दुष्टःकर्मविपाकभूपतिवशःकायाह्वयःकर्मकृद्बद्ध्वाकर्मगणैर्दृषीक
चषकैःपीतप्रमादासवे कृत्वानारकचारकापदुचितेत्वांप्राप्यचाशुच्छले गंतातिप्रहितायसंयमतरंतंवाहयाल्पंददत् २ यतः पृथ्वीनृणात्
दीनवेंति कुम्पाकुलाकाकशुनादिनस्यात डाम्नाविषेणलसमलयाततांगांमांमादिपिंडाश्चदितंगृहाण ३ इत्यादिमारस्यक्रविघ्नस्यस्था
कीयः धनादिनवविधपरिग्रहस्यापिविनश्वरत्वंजनाक्षपडवंदिचोरस्मात्रिनियाभिखलरूपदेवतादिलिः कुत्राणघातकरणभूगृहणा
दिनाचवसायाकुपद्रवपातमुघादिनापाउसवसिद्धमेव तथाचे रक्षयादायादाःस्पृहयंतितस्करगणामुष्णंतिभूमीभुजा गृह्णंतिच्छ
लमाकलय्यहुतभुगृहस्मीकरोतिक्षणात् अंभःप्लावयतिक्षि तौ विनिहितंयक्षाहरंतेहठात् दुर्वृत्तास्तनयानयंतिनिधनंधिग्
बह्वधीनंधनं २ कुयाकयंमेहदग्रास्तुणानोपुरीपलेखेवच लायतस्त्रीः अव्रयाप्लकंमुयचशिथ्यातस्मात् लिनाश्चि
जानतेतयायत २ अध्यात्मकल्पद्रुमपियानिहिंप्रणक्षणपका रकाणि मांसाडिवादिष्वपिभोग्यतिश्च शक्यानचाणस्मरणाम
याद्यादंजेषनेशेषंकावमोदः ३ हत्वावाद्युधनधमाणगवाश्चमेलि तिम्निधिनिम्नगुलाजो कुचापापनरकास्यधिकःस्यात्कोगुणोयदि
धर्मनियोगः ४ इत्यादिविस्तराध्यात्मकल्पद्रुमात्तेयः चक्रिवासुदेवादीनामपिमरणोतन्निविश्वादीनांन्मूम्याकाद्यागमनादिना पारकीय
त्वनादिनाचविनश्वरत्वेप्रतीतमेव जीवितयौवनादीनामपिविनश्वरत्वेप्रसिद्धमेव तदुक्तं श्वासएषचपलःक्षणमाध्ययोगतागतश्चाता
निविधत्वेजीवितनुमतांतदधीन कस्तुधीश्वरतिधर्मविलंबे २ कर्मवर्मकिलयस्यनलयं यस्यवज्रमयमस्थिचतातात स्थायिनाविदनक
र्मदधीची तत्रधर्ममवधीरयधीर २ शारदभ्रसमाश्रियोखिलासटिनीपूरसमंचजीवितं नटपटकवत्कुटुंबकं नतुकिंमुह्यसिधर्मकर्मसु

×कर्त्ता देवनारकादित्वेनापर्यायसंमतोंमवालवर्मत्समानुशास्वतसौख्यंमोक्षोगमी। यतः तेतस्वधर्मस्वरूपः परिणामीकर्त्तासाक्षाद्भोक्ता ×२

पव

उ इत्यादि इतिदिदजीवितयोवनादिस्वरूपमवगत्यधर्म य त्नेकार्यः यतः न ज्जीवोस्ति नवजीवोविनप्रतिमदिपरिणामीकर्त्तासाक्षा
द्भोक्ता स्वदेहपरिमाणःप्रतिक्षेत्रेभिन्नःपौद्गलिकादृष्टवांश्चायमितिजैनाःलौकिकाअप्याहुःब्रह्मादिषुदृष्टेषुतणातवतातवपरिवर्त्तितम
लबुवितथाकाशेजायमानःपुनःपुनः १ इत्यारण्यके॥ ॥जीर्णानिवासांसियथाविहाय नवानिगृह्णातिनरापराणि तथाशरी
×मरा५ राणिविहायजीर्णान्यन्यानिसंयातिनवानिदेही २ इतिगीतायांतथाभूत्पृष्ठे पुण्यःपुण्येनकर्मणा पापःपापेनकर्मणातथाशुभाशुभविपाकजायते
यामवरीषादस्यतनया यथाधेनुसहस्रेषु वत्सोविंदतिमातरं तथा पूर्वकृतंकर्मकर्त्तारमनुगच्छति १ कृतकर्मक्षयोनास्तिकल्पकोटि
शतैरपि अवश्यमेव भोक्तव्यंकृतंकर्मशुभाशुभं २ इत्यादि नवातकल्पेशाक्यामपुरुषादतः तेनकर्मविपाकेनपादविद्धो
स्मिभिक्षवः ३ इत्यादि ततश्चसिद्धमात्मनोःविनश्वरत्वं तस्मि न्होवपस्तलोकद्यायिवंपुरस्कृतकर्मणांकर्तृत्वंलोकत्वंवत
त्सुखदुःखादःअतः इहात्रायुषाइगमकमा कालियाइअणाग या कोजाणइपरलोएअत्थिवानत्थिवाजणो १ जणेहिंसद्धिंजुस्स
×व१।५ मि इइबालापगप्पई इत्यादि एतावानवलोयं यावानिंद्रियगोचरः भद्रेवृकपदंपश्ययद्वदंतिबहुश्रुताः १ पिबखादचचा
रुलोचने यदतीतंवरगात्रितन्नते नहिभीरुगतंनिवर्तते समुदयमात्रमिदंकलेवरं २ इत्यादिकोलाचार्याद्युपायिबालवचनान्यवगणय्य
परलोकहितावहधर्मएवयत्नःकार्यः ब शुभधर्मतत्त्वार्थमितिप्रबुध्यालाबुधःप्रमादाद्विजयश्रियतथायतध्वं मर्हन्मतधर्मकर्मसुक्रतंय
थाज्ञानमवाप्नुथाक्षरं १ इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचिते श्रीमुपदेशरत्नाकरेमध्याधिकारेतृतीयेंशेसुरवादिपंचतत्सुपादज्ञानामा
प्रथमस्तरंगः ब सद्वारिसमिरीए जीवास्मुदमवनिवमिंति तदुवाध्यपुण्यलयंगोयमदुणेलाणइएवं १ सुक्कमस्केमोपु अ १६४

णाइनयरस्सवायपतेवायइपक्कगुणवाया सोउलदोहुसामजम्मा २ सोरूयंतासिकंमाक्केसवमोहो:लरतेशावतक्केत्रपुसुरवमडःषमा
यांतृतीयारकसंपातादुःषमायांवाप्तुः दुःषमापरिणतोचनकोत्रहेतुः इतिगौतमप्रश्नेभगवान्वर्द्धमानस्वामीप्राहसवमोहो:नादि
नगरस्सजीवानामनादिवासस्थानत्वात्संसाररूपस्यत्यागतानवति तत्संसारनगरस्यत्यागमपूर्वंत्रिसवसेसारनगरस्यप्रभुःस्वामीमोह
नामेणत्यागाहृद्यति अन्योपिप्रभुनिर्विण्णनृपपुरत्यागंकुर्वतोवमनात्तेनउमहर्द्धिकत्वादिगुणैःसमुणानुतथामोहोपिसंसारस्यप्रत्वंमो
हस्यपुनःप्रभुत्वंचधियाशाश्वतारत्यावमेयं व्यावर्णनीयंवसचा गुणत्याणाडःषमायांपंचमारकेडलतिसस्मात्तत्रजातअमनोज
भिनांनामाकृःजह्मेतिवरस्समगाथायांसंबध्यते यस्मात्कलिका वजीवालोकप्रसिद्धादुषमायाःकलिकालनामकत्वादेवनासः
गुणवंतपवनवंतीत्यत्रारइगुरवेतइगुरवइतिलक्षणयावि न्यासःजदेवाद मन्नेकलिकालजिआसवयज्जण वहलाअ
वलविज्ञानिष्ठोदायअक्किरिणा सादसियानेरिसाउविं उ प तजापायाव्यारव्यारूपंगाथाक्येयथा रागाइस्सुअविरइण मि
च्छताइसुमणस्सअवल त्रा सम्माइसुसंतासा गवाइसुनियस कयवाया ४ इहविसगजराइसु वसणेसुविपावअलीकत्ता उ
वजिआविवरीयागयासिवंत्तवसुदंवइवं ५ एतासामक्षरार्थःस्पष्टः सावनात्रेवंकलिकालजीवायथामोक्षप्रतिबंधकलववासहेतुक
गुणएवकात्मकास्तथानश्ववंडःषमसुषमादिकालजीवाःतचिवेसुवकजनक्कलाः १ अवलविज्ञाःशभीललिताःअअरूपणाःधसादमि
काएश्वेतिआद्यगाथोक्ताः क्रमादतथादेतुरूपत्वेनधरूपनिरूपयतेगादिषुजीवस्यप्रत्तेरनादिकालसेवाक्कथविघटनात् यथादिश्वजीव
:श्रीनेमिश्रीपार्श्वनाथनरतचक्रिनरतश्चराजवलिश्रीरामचक्राटनरतशिवकुमारपृथ्वीवंदथावसापत्रश्रीजंबुस्वामिप्रभृतयोविशे

शेषकारणानां वणानादिसंबंधेपि रागादिभिर्विघटनात्मस्य क्षायिकसुखं लभंते स्वपि श्रीमेघकुमारश्रीवीरस्वामिधम्मिल्लागडदत्त
धन्यकृतपुण्यश्रीस्थूलभद्रादयश्च सर्वां तदेव शिवसुखं लभंते इति नतथा कलिकालजीवाः तार्शजीर्णकुटीरं तृषनकुलकुलिः संकलेश
न्यदीनं कालीकाणीकुरूपाकटुरटनपरागद्दिनीभ्रदीना खंडीदंभीत्रिदंभी … तुतिविकलखरीहारिकोक्तयमाना जीवानां सं
पादयामय तिहृदये दीमदामोहचेष्टा १ इत्यादिसामग्र्यामपि वर्धनसामर्थ्याद्यो योगमपि न कुर्युरुपदेशादिश्रवणेपि प्रायो रागद्वेषाद्युप
रित्यागात् अत्र रागात्यागश्रीगौतमनिर्यामितप्रियाशिलाबूणम … ध्येलिकीन्ततश्रेष्ठिश्वेताम्बल्यादिषट्पुरुषीराज्ञीपर्यणितदयीत्तृतर
पपत्नीद्वयसोधतालापर्यक्षिर्षणज्ञातसर्वांगव्रणमंत्रिपत्नीद्वयस्य … त्नापरित्यक्तदस्रकाणीत्वतस्रखादिदृष्टांता ज्ञेयाः स्त्रियश्च राग
वशाद्धा स्वमपि पतिः कुर्वते अत्रापि प्रविशंतिनस्वसुंदरा … जतशजीवत् म्रियंते पितावडश्रेष्ठिपत्नीवच्च द्वेषात्यागेरुद्दा
यिनृपमारककमवादय्यादृष्टांता ज्ञेयाः सांप्रतिकास्तुजीवास्यादृ … क्षा अत्रुलव सिद्धाः इतिननिदर्शनमर्हति एवमग्रातापितवामिथ्या
त्वादिषुमनसोवलचित्तत्वादचलचित्ताः यथादि श्रीगौतमादिगण … हृतआनंदादयोदशश्राद्धाः सुदर्शनश्रेष्ठिसुकलहारकेदनागश्र
दशिनृपास्तटादिपंचशतपरिव्राजकादयः कलावपि कृतपुण्यं शाविदृयामानिंदवाचकहरिलदङ्किजसिद्धसेनधनपालादयश्च मिथ्या
त्वेलीनचित्ता अपि सुलेनापि वदार्थकथनोपदेशादियत्नेन मिथ्यात्वपरित्यागनार्हतधर्मप्रतिपन्नावलचित्ता न तथाधुनिका अत्र तरव सिद्धाः स्व
कदाग्रहस्यगीतार्थागमवचनादिभिरपरित्यागात् श्रीवीरंवमणकजमालिगोष्ठामाहिलादिसप्तनिह्नवबोटिकादिवत् एवमादिशब्दस्पृष्टि
तमचित्तत्वविषया दिषुपचलचित्तता भावनीया तथा स्वर्गादिसुखं गपिवर्गत्वरादिक्रुद्धिषुमं ताषानिलो नाः कलिकालजीवाः यथादि १६६

४।११२४२

अवंतिसुकुमालाधत्रिंशत्यादिलागत्लन्नानपियक्षासौधर्मकल्पनलिनीगुल्मविमानसुखलोलास्तु वृज्य श्रृगालीभक्षणादिकष्टमे
हे श्रीशालिभद्रधन्यश्रीश्रेणिकसुतनंदिषेणमेघकुमारादयानामिकासुरवासिकंदरीनंदादयश्च राज्यादिसमृद्धिः ततस्तु तथाधु
निकाः यतमेतार्शजीर्णकुटीपः इत्येवंविधेषुपि लोगेषु सांशयिकेष्वपि संतुष्टापवनवजस्यापि बुभुक्षुता सपिप्रतिपद्यंते मापिप्रवृज्या
मपिगृहीतामपि स्वर्गसुखादिष्वनीहा ननंतां सम्यक् प्रतिपालयंति प्रमादसुखासुमपिनत्यजंति एर्श्वस्वादिविदारणजस्वर्गमयंति ता
दृशानामेव बहुलानामुपलंभादितिनिर्लोभाइति ८ ॥तथागर्व … रादिषु कारणेषु सत्स्वत्रेषु निजवस्तूत्यागादकृपणाउदाराः
हात्यपि ज्ञातदानादिसुकृतगर्वादिनातन्निर्गमयंतः क्षाधदिन … रचकरटोकरटादिव द्योरतपांस्यपि कदाग्रहादिना ससठ
वं न तथा ग्रहणजीवाः जडवक्रत्वदिमालइति वक्रिसाधुना। … श्रीगौतमेनानंदकामदेवादिभिः कूरगडुकादिभिः श्रीप
रित्यागश्च तत्रानश्चश्राद्धक्रियाक्रमादीनां सुस्कृतव्यपगमः। … नियागर्वाकरणात् प्राग्रादवश्रीपार्श्वजीवनश्रीवीरजिनेनग
जसुकुमारादिभिश्चप्राणांतपि कोपाकरणात्वात्पापवास्किंकृप एवमेषु ८ तथाकलिकाल जीवाः इष्टवियोगजरादिषादिशा
ष्टामहारोगारिपराभवंधादिषु व्यसनेषु पिपापकरणादनीरुत्याः समादृमिकाः न तु सर्वजीवाः तदिष्टमपि स्वगतं परगतं वात्यर्द्रेतुप
मलवंमरणजीर्णतादिदोषं वादृष्टा राज्यादि परित्यज्यप्राव्रजन् परीषहादिकष्टानि च सहित्वासिवमुपालत्यादिति शेषण विशिष्टं निर्नयं
पदं जग्मुः तथादि करकंडाद्यो वृषादिगतामपि जरादिकं रावचतो दृष्टा बितिपुः ममुद्रपालो माहसकुमारो वध्यमंडनचौरं दृष्ट्वानीतः
प्राव्राजीत् नमिरहस्महानिर्ग्रंथस्य कुर्यथा वितापुरिसिद्धामी हृविश्रमणमहप्राईनादयोरावणामकृदप्पलिन दृष्टा प्राव्रजन् स

उपदेशरत्नक
र॥
१६७

गरःपुत्रवियोगव्रतादवाश्चयात्रवियोगविधुरंतेस्म इतिविपरीतलक्षणयातकातराःकलिंगीवासुमादमिका एवंसेवक वास
लादयोदोषा अपिविपरीतलक्षणयागुणतयाप्ररूपिताः एतिरूदाश्चमोक्षंनयंति तथामोहरूपोपिअक्षगुणानुकूलौयातलक्षणद्धि
नं तुतद्विपरीतानप्रागूजीवानरूणादितिविपरीतलक्षणाश्रयाणाम्सर्वसिमंजसमित्यादि ७ रागाद्यरीनित्यवगत्यमुक्तिसुखेणलं
नप्रतिबंधदेश्चन् जयश्रिये पांतवःङरवसीताः शिवाक्षपायपवुधस्यतधं २ इतितपागाधशाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशर
त्नाकरतृतीयेंशेलाक्षणिकगंभीरतत्त्वोपदेशनामाद्वितीयस्तरं गः ३ कम्मरिजयसिरीपलहिँकदकदविधम्मसामग्गिं सु
हसंपयंजइव हमासुमदहविसयसुहं २ यतः अंबकप मोरकं हारईविडुदजसुदहिंवा कागिणिकएसहस्सं सम्मा
ह्रज्जोविसयाह्रते २ सप्तमश्रीउत्तराध्ययनगतदृष्टांतत्रये ।पदर्शितनधर्मेद्विमोपदेशमयाअस्यागाथायाव्याख्या
यथासम्याङ्यत्रियोविषयादुतकंस्वर्गादिहारयतीतितत्रप स्तावाद्विषयाअनुभूयमानत्वसंबंधिनएवपांचेंद्रियार्थरूपाः
तादृतत्वानिमित्तानियत्कारणेइतिक्रियाविशेषणांस्वर्गाद्वि र्यस्यकल्यातीतसुराणपवर्गादिसुखसंपल्लक्षणफलस्य तत्स्वर्गा
द्विहारयतीतिकारणेकार्योपचारात्स्वर्गादिसुखप्रदंधर्मंहारयतीत्यर्थः अन्यथाअसतःस्वर्गादिर्हारणेकथंसंगच्छाततश्चायमर्थः यो
विषयाखादलंपटतयाविषयांगामतनाद्यासक्ततयावस्वर्गादिसुखलक्षिफलंधर्मंहारयतिविषयाह्रतेकं अंबकपत्यादि सत्राम्रफ
लक्षातराज्यंहारयति विंदुहृतकमुदधिंहारयति काकणीक्षातसुवर्णसहस्रंवहारयतीति त्रयाप्यमीदृष्टांतायथाक्रमंकिंचिद्
व्रियंते यथाकस्मिन्पुरेकश्चिन्नृपःप्रजांपालयन्जलधिमेखलांपृथिवींशास्तिस्म तस्मात्यवाद्दतः फलाखादलोलुपातिरेकेणकश्चि १६७

न्महाव्याधिरुन्मीलतिस्म वैद्यैःकथमपिचिकित्सितानीरुक्कृतः परमाम्रफलनियमंग्राहितान्नृपः उक्तश्चयदापुनराम्रफलंभक्षयसे त
दैवव्याधिःपुनरुन्मीलिष्यति असाध्यश्चभावीतिततःसुबहुषुवर्षेषुतिक्रांतषुसहृपाथ्यन्य दाग्रीष्मवनमालिकेनढौकितानिसुपक्वानिग्रं
णतर्पकपरिमलानिसुरूपाणिसहकारफलानिदृष्ट्वातरलितरसज्ञस्तानिरसितुंमनोऽकार्षीत् तत्क्षणामंत्रिणाबहुधानिषिद्धोपिसनृपतिः
स्वयमुवर्षेषुगतेष्वपिस्फुटीभूतःसव्याधिसतूनेक्षीणः अपिवएकमात्रफलंभक्षयामि एकेनानेनकोपायगुणोभावीतिवदन्नेकंसहका
रफलमाखादितवान् ततःसद्यःसमुन्मीलितसर्वव्याधिनाबहु प्रतीकारैरप्यसाध्यत्वंप्राप्तेनपीडितःप्राणान्राज्यंवाहारयदि
ति अत्रैतावद्राज्यसमंस्वर्गादिसुखं एकाम्रफलसमंतुनरे। द्विकंविषयादिसुखंसर्वत्रैरमणीतिदृष्टांतदार्ष्टांतिकयोरुना
द्विसुगमभित्युपेक्षात् तथा विंदुदजसुदहित्ति तथाचागम ः उदाकुसग्गेउदयं समुद्देणसमंमिणे एवंमाणुस्सगा
कामादेवकामाणअंतिए १ एतद्भावनापिसुगमैवेति २ का। गिणिकएसहस्संति कश्चिद्धनार्थीधनार्जनार्थंदेशांतरंगणिज्या
मयन् सुवर्णसहस्रमुपार्जयत् ततस्तद्गृहीत्वासुसार्थेनगृहंप्रतिच लन् क्वचिद्ग्रामाद्बहिर्भोजनार्थंस्थितः ततनदएषितोऽजनाद्यर्थंपदेश
विलोक्यमानश्चाद्रूपकंरेकाकाकण्याःकृताःसंति रूपकस्याशीतितमोभागःकाकणीतिप्रसिद्धिः क्वचित्तुविंशत्यावराटकैःकाकणीत्यु
क्तं एवंविधैकाकाकणीतेनतत्रक्वापिपतिता भोजनानेतरंसार्थेनसहचलितः सकियत्यपिपथ्यतिक्रांते तांकाकणींस्मृत्वाबहुनिवारितोपि
तल्लाभनाय्यवलितः तत्रग्रामभोजनस्थानेतांशोधयन्नप्यलब्धपूर्वीअक्षराएकाकीपुनश्चलितःसार्थमिलनेच्छुःतावता तस्करैर्वासि लिते
सचौरैर्लुंटितसर्वस्वोऽरखीसंवृत्त इति सुवर्णसहस्रेणोपमितेस्वर्गादिसुखं काकण्योपमितंचमनुष्यत्वसंबंधिविषयसुखमित्याद्यु

प्रमादेनाप्रमेयलाभवनास्तुगमिनावति ४ निदर्शनानि सफलादिनिर्युक्तं दानं विनावोचितिबुध्याः प्रमादिनो धुतप्रमादाश्च ज्ञात सर्वोऽस्त्वहे स्व
दाविमोदारि जयश्रियय्यदि १४ इति तपागच्छनायकश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरमध्याधिकारवृत्तौ तृतीयेंशे तृतीय
स्तरंगः ४ ३ ॥उत्तमकुलाइ उदयेंइदल हुंउ कुमइतत्ता धम्म उविस्त्रा विजयसिरीए परत्तविउत्तलहइ ऊइ वेंयं १ यतः उदि
तादित्र्य ४ अस्तमितउदित्र्य ४ उदितस्त्रमितत्र्य ३ अस्तमितअस्तमितत्र्याधनरद ४ इव ४ वि शवंलदत्ता रकालगसो अस्त्रिया ४ दिठंता २ व्याख्या चतुर्वि
धाः पुरुषाभवंतीतिथादि उदितोदिताः १ अस्तमितोदिताः २ उदिताः अस्तमिताः ३ अस्तमितास्तमिताः ४ इति तत्रोदितोदिताः इह लोके उत्तम
कुलजातिरूपलक्ष्मीसुखसंतानैश्वर्यादिवत्तया निःश्रीकुरास्त्री॥ जिनप्रणीतसम्यग्दानादिधर्माराधनेन तत्र परलोकेऽपि माहेंद्रादि
सुखसंपदे लक्ष्म्या इति पस्चात्फदिताः यातउदितादिताः अ लरतवक्रवर्तिश्रीअलयकुमारमंत्र्यादिवत् यत्राउव्यत
उदिताः पूर्वोक्तिकुलैश्वर्यादिवत्तया तस्यानरूदिताः सम्यग् धर्माराधनवत्तया या उदिताः एवमग्रेऽपि १ तथा इह लोके
कुलजात्यादिहीनत्वेन ताः अस्तमिताः सम्यग् धर्माद्युतत्वादिना पुनः परलोके इंद्रादिपदवीप्राप्तौ स्फुदिताः अस्त
अस्तमितोदिताः यथा दरिद्रकश्वलर्षादयः २ एतद्विपरीताः उदितास्तमिताः यथा ब्रह्मदत्तचक्र्यादयः ३ उभययोदयरहिताः पुनरस्त
मितास्तमिताः यथा कालसौकरिकादयः ४ इति तपागच्छनायकश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरमध्याधिकारवृत्तौ तृतीयेंशे च
तुर्थस्तरंगः ४ ॥जयसिरिसुहसिद्धंतासुउपमायं समुज्जमइ धम्मे उत्तमकुलोत्तविकुजं धम्मम्मि मईउलहा १ यतः उत्ताणी आवउदा
उंतिजिआउ अवनीअउंदेवि कुमरश्दढवयण ४ वलमिग ४ रतंदुल मच्छा ४ अदिठंता १ व्याख्या उत्तानीवाम्बेतिबिम्मजीवा उत्तानीचवे १६८

दास्यां प्रत्येकं द्विविधाविवर्तनवंतीत्यक्तिघटना तत्र उत्तानत्वं धर्मकृत्यैकपरत्वेन अधोदोःनिज्ञायोयेषां ते उत्तानं दानीवाः पापप्रवृत्तिपरत्व
न अधोदोयेषां ते नीचंद्रादाः कुमरत्ति कुमारपालनृपः दढवयणत्ति दृढवदनो रावणः बलमिगत्ति बलभद्रमुनिसंगातामृगः योऽनिष्ट
दीतया मशवश्रस्यबललहस्मदर्षवितम्रस्य रथकारस्य दारुग्रहणार्थमागतन दीयमानं दानं वीक्ष्याऽनुमोदनाचक्रे ब्रह्मलोकं च प्राप्तवान्
तउक्तं रामा तवण्णला वासुपत्तदाणा उजम्नि रहकारो अणुमोअणा इहरिणो संपत्ता बंभलोगम्मि २ तंदुलमत्स्यः पुनर्योमहामत्स्यस्य च
क्षुःपक्ष्मणि तंदुलप्रमाणोऽतर्मुहूर्तायुर्जायते तथाविधदारुणपरि णामनचांतर्मुहूर्तेनैता दृगायुर्बध्वा सप्तमनरकं गच्छतीति तत्रश्च
केचिज्जीवा गर्वोत्तमजातिकुलविनाइश्वर्यादिमत्वेन उत्तानत्वं र्मनव नवधर्मकृत्यप्रवृत्तिपरमनोरथत्वेन यथा श्रीकुमार
पालनृपः केचित्पुनरूर्ध्वाः प्रागुक्तादाताः नीचत्वं दाश्च नव वपापप्रवृत्तिमनोरथत्वेन यथा ज्ञाताधर्मकथास्त्रीदशवदन
नृपतिः अन्ये पुनर्नीचानीचजातिकुलत्वेन दरिद्रत्वादिना उत्तानत्व दाश्च प्रागुक्तदेताः यथा बलदेवमहर्षिसंगतो मृगो रथकारश्च २
मामाण्येवंविधः पात्रादिदानसंयोगः कदा लावीत्यादिमनोरथवृत्त अपरे पुनरूर्ध्व यथा पिनीचानीचजात्यादित्वेन नीचकर्मप्रवृत्तिमनो
रथत्वेन च यथा तंदुलमत्स्यः प्रसुप्तमहामत्स्यविकप्रसरवदने जलोर्मिविशात्प्रविशतानिर्यतश्च बहून्मत्स्यान्वीक्ष्य तज्जासाध्यवसायवृदिति
इति श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरमध्याधिकारवृत्तौ तृतीयेंशे पंचमस्तरंगः ४ ॥तदविहकम्मवसाइह जीवाणं परिण
ईउविविहाउ धम्मेनवाकम्मादि जयसिरीएसमुज्जमह १ मोहंमाणजिआणं जंउलहे सुहधम्मपरिणामो तहुं जिणधम्मेपिउ कुमार
नहिआवलकऊणं इतिवापाग २ यतः अणुरपडिमोत्र्यं श्त्र्यं तमङ्गरऊहमल उचरापमीणा इआसु अधम्मपंचह चरंतिसुणिसा

वयाजीवा १ व्याख्या अणुपडिसोअंति अनुप्रतिस्रोतः पदयोजनादनुस्रोतः प्रतिस्रोतश्च ततश्च नद्यादिषु केचिन्मीना अनुस्रोतः
स्रोतोनुकूलं चरंति चरंतीति क्रियापदस्योत्तरार्द्धस्यापि यथायोगमध्याहारः तथा केचित्तत्रैव प्रतिस्रोतः स्रोतःप्रतिकूलं चरंति
अन्ये पुनः स्रोतःपदस्यात्रापि योजनात् स्रोतस्यांतः तस्य मध्ये चरंति अपरे पुनः स्रोतसोमध्ये इतिमध्यस्थाः संतश्चरंति इतरे पुनः सर्व
स्वराः इत्येवं पंचप्रकारा यथामीना भवंति तथा च श्रीस्थानांगे पंचस्थानकाधिकारे मत्स्यपंचविधा प्रज्ञप्ताः तं जहा अणुसोअचारी १ पडि
सोअचारी २ अंतचारी ३ मज्झचारी ४ सव्वचारी ५ इति इत्यादि इत्येवं प्रकारेणपंचधा श्रुतधर्मे सर्वज्ञप्रणीतपरमागमरूपे तु नयः श्राव
काश्च चरंति सामान्यतो जीवाश्च चरंतीति वा इत्यक्षरसंटंकः त त्राद्ययथा श्रीसर्वज्ञागमोक्तमार्गेण चरंति ते अनुस्रोतश्चरा उच्यं
ते ये तु नयः श्राद्धा जीवाश्च ये पुनः सर्वज्ञागमस्य प्रतिकूलमार्गेण चरंति ते प्रतिस्रोतश्चराः यथा निह्नवाः यद्वा यथायथा छं
दाः तदुक्तं उस्सुत्तमायरंता उस्सुत्तं चेव पन्नवेमाणो एसो उ अइगंभीरो इत्थावि दुतिए गडा १ ये चान्येपि महामोहाभिभूत
तयास्सूत्रप्ररूपणाय्या आगमीरनावाभिश्रीजिनागमवचनानियथा स्वमत्यर्थपर्यंतयथा स्फुरद्विविधकदाग्रहगृहीतावत् श्रुतयोक्त
त्वेष्वेव समाचरंति परानप्यापयंतिच तेपि तु नयः श्राद्धाश्च प्रतिस्रोतश्चरा ज्ञेयाः कलियुगप्रायो बहवस्तथा विधाः स्फुटाएवेतिनचित्र
त्वनिमर्हंतीति २ ये पुनर्जिनोक्तमार्गस्य समीपगताश्चरंति ते अंतचराः यथा पार्श्वस्थादयो नयः ते हि चारित्रमार्गं न स्पृशंति किंतु तत्पार्श्वेति
ष्ठंतीति पार्श्वस्था उच्यंते तथा सम्यक्त्वाणुव्रतादिश्राद्धधर्मरहिता नमस्कारगुण नजिनार्चनवंदनाद्यनुष्ठानकृतःश्रावकास्तेप्यत्रोदा
हरणीकार्याः यतस्तेपि श्राद्धधर्मस्य पार्श्वस्था इति ३ यद्वा जिनागमस्यांतचराः इत्यक्षरार्थः महंतसमानुगर्भगर्भपदादीनुपगैतितथाविधस्व १६८

विमत्तया नतु जिनागमं सर्वतः स्पृशंति अपि तथाविधपार्श्वस्थादिवदिति ३ तथा मध्येचराः केचिन्नयः जिनागमे सर्वतः स्पृशंति सम्यक् तात्पर्यतश्च त
दवगाहकत्वात् मध्येचरा मत्रविवक्षितं नच ते अनुस्रोतः प्रतिस्रोतश्चरंति यद्वा ये शिथिलक्रियत्वेपि सम्यक्श्रुताभ्यासाम वगाढजिनागम
जलधिमध्याः नानुस्रोतश्चरंति नापि प्रतिस्रोतः स्वल्पस्यापि क्रियादिगुणस्य प्रमादस्य वाविवरणात् ते अंतरंगा एव तरंति यथा श्री आर्यमंगुसू
रिः श्री आगमस्य मध्ये चरत्वमपि खलु महाफलं यदागमः नाणाहिजवरतरं हीणोविहुपवयणं पभाविंतो नयदुक्करं करिंतो सुट्ठविअप्पा
गमो पुरिसो १ अपि च सइ जहासत्ती नन सइकयव्वंमि पडि याचि जीवाविनस्स सुत्तो ननस्स इमउवि संसारो १ कणमदस
मउवालसहिं अवजुस्सुअस्स नाणीणा इत्तो अणंतगुणा सोहीजिमिअस्स नाणिस्स ३ इतिवचनात् ४ तथा
केचित्तु नयः श्राद्धाश्च श्रुतधर्मे सर्वतश्चराः स्फारकोष्ठ ते रत्नागमं सर्वतः पूर्णतश्च सर्वतः स्पृशंति ततश्च सम्य
गुत्सर्गापवादादिरहस्यतया यथा ज्ञानदर्शनचारित्रकालतावादि सर्वक्रिया नसिद्धांतः कदाचिदनुस्रोतश्चरंति सम्यगागमोक्तमार्गं विचरंती
त्यर्थः तथा दिवेहिंसानविधिया कहेति कपिडोन पावइत्यादि खलु यतीनामागमानुस्रोतामार्गः उत्सर्गापवादविधिज्ञ यत्नाः पुनर्क
दाचिज्जीव हिंसाद्यपि कुर्वंति अहवा कायमणुकंपिका पञ्जाविणा पित वेत्ति अन्यथा वा यथायुक्ति प्रतिस्रोतश्चरंति साधूनां श्राद्धानां वा राजावनी
यमागममर्मज्ञैः अथ च कदाचिदागमप्रवाहस्यापि तपि चरंति यथा श्री विष्णुकुमार श्री कालकसूरिप्रभृतयः अपरेप्यत्र दृष्टांता यथार्हद्व
यमवतार्या इति एतच्च विज्ञनियामिकाइव नवाभर्वविशुद्धं चरंति परांश्च तारयंतीति सा वृत्तिमा ज्ञेया अन्येषामपि वक्तुं सा यथा स्वक्रिया
या अनुसारेण यथास्थानं फलादि स्वयं भावनीयमिति ५ इत्यपवादश्रुतधर्मे केषांचिद्युक्त्योपदर्शितः स्खलुमोदकर्मणः निर्विधाविविध

मृषोद्यताः कुदेवादयस्तेषामाहारिजयश्रियजनाः॥ ७॥ इति तपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितश्रीउपदेशरत्नाकरस्वोपज्ञवृत्तौ प्रथमस्य तरंगः ६ त
॥मीनध्वजं तनक्षेत्रं गीमेवप्रकटयितुं ऽवतराह अणुसोअ १ पडिसोअ २ अंता ३ मज्झे अ ४ वंशतिकदमीणा चउहा अणुसोअ धम्मं पइ
मुणिसावयजिआ कुंति १ मध्यवर्तितरा इति पंचमलेगपदं ... पाथ्यागामवापि प्राद्युद्वेलायितिनवनाः अतन्वेतत्पाच श्रीस्थानांगे
चतुःस्थानकाधिकारे सम्यक्त्वदृष्टा पवनात नंजहा अणुसोअचारी १ पडिसोअचारी २ अंतचारी ३ मज्झचारी ४ इति ॥ इति श्रीमुनिसुंदरसूरिवि
रचितश्रीउपदेशरत्नाकरमध्याधिकारे स्वोपज्ञवृत्तीयुते प्रथमस्तरंगः ॥ ७ ॥ संपूर्णवृत्तीयंगः ॥ ७ ॥ ग्रंथाग्रं ४१२ ॥ ॥ जयसिरिमंगलनिल
यं जलहिमिव विष्फाणसयलसुक्खाणं सेवइ जिणिंदवाणी अंध मंसुक्केणलावेण १ यतः कप्पतरुलवमकम्मा निहिरयणाई
हिं वह्नि हरिमाइ मणवंछिअं सुराजं तिसु दंतये धम्माउ २ अकम्मभूमिअ कर्मभूमिजा मनुष्यादेवकुरूत्तरकुर्वादित्रिंश
तद्धेत्रलवण अन्तर्द्वीपलक्षणानुषट्पंचाशदंतरद्वीपमनुष्या। अयं कल्पतरुर्लवं सुरतं ... तथाहि अंतरद्वीपेषु तावन्मनु
ष्याः सर्वे वज्रऋषभनाराचसंहननाः समचतुरस्रसंस्थानाः स्तत्र नरा अनुलोमवायुवेगाः सुप्रतिष्ठितकूर्मचारुचरणाः सुकुमारसूक्ष्म
प्रविरलरोमकुरुविंदवृत्तजंघायुगलाः निगूढसुबद्धसंधिजानुप्रदेशाः करिकरसमवृत्तोरवः कंठीरवसदृशकटिप्रदेशाः आक्रायसमम
ध्यभागाः प्रदक्षिणावर्तनाभिमंडलाः श्रीवत्सलांछितविशालवक्षःस्थलाः पुरपरिघायतकाराद्दीर्घबाहवः सुश्लिष्टमणिबंधाः रक्तोत्पलपत्रानु
कारिशोणिमपादतलाः चतुरंगुलप्रमाणसमवृत्तकंबुग्रीवाः शारदशशांकसौम्यवदनाः छत्राकारशिरसोः स्फुटितश्लक्ष्णमूर्धजाः कमलकलक
लशध्वजपूर्णपात्रवापीध्वजपताकासौवस्तिकयवमत्स्यमकरखरवरकूर्मरथलांछनकाष्ठाप्रदाः ... प्रतिष्ठकमयूरश्रीदामाभिषेकतोरणमेदि १७७

नीजलधिवरभवनादर्शपर्वतगजवृषभसिंहचामरच्छत्रप्रशस्तोत्तमद्वात्रिंशल्लक्षणधराः स्त्रियोऽपि सुजातसर्वांगसुंदर्यः समस्तमहेलागुणस
मन्विताः संहतांगुलिदलपद्मवत्सुकुमारकूर्मसंस्थानमनोहारिचरणाः रोमरहितप्रशस्तलक्षणोपेतजंघायुगलाः निगूढमांसलजानुप्रदेशा
ः कदलीस्तंभनिभसंहतसुकुमारपीवरोरुकाः वदनायामप्रमाणत्रिगुणमांसलविशालजघनधारिण्यः स्निग्धकांतिसुविभक्तश्लक्ष्णरोमरा
जयः प्रदक्षिणावर्ततरंगभंगुरनाभिमंडलाः प्रशस्तलक्षणोपेतकुक्षयः संगतपार्श्वाः कनककलशोपमसंहतात्युन्नततटनाभ्रतिपीवरपयो
धराः सुकुमारबाहुलतिकाः सौवस्तिकशंखचक्राद्याकृतिरेखालंकृतपाणिपादतलाः वदनत्रिभागोच्छ्रितमांसलकंबुग्रीवाः प्रशस्तल
क्षणोपेतमांसलहनुविभागाः दाडिमपुष्पानुकारिशोणिमाधरोष्ठाः रक्तोत्पलतालुजिह्वाः विकसितवलयपत्रायतकांतलोचनाः ऊ
आरोपितचापपृष्ठाकृतिसुसंगतभ्रूलतिकाः प्रमाणोपपन्नललाटफलकाः सुस्निग्धकांतश्लक्ष्णशिरोरुहाः पुरुषेभ्यः किंचि
दूनोच्च्रायाः स्वभावतउदारश्रृंगारचारुवेषाः प्रकृत्यैव हसितवणितविलासविषयपरमनैपुण्योपेताश्च यामनुष्यामनुष्यश्च
स्वभावतप्रतनुरतिवेदनाः प्रतनुक्रोधमानमायालोभाः संतोषिणो निरौत्सुक्या मार्दवार्जवसंपन्नाः व्यपगतवैरानुबंधाः मत्यपिकन
कादौ ममत्वादिनिवेशरहिताः गजाश्वगोमहिष्यादिसद्भावेऽपि तत्परिभोगविमुखाः पादविहारिणो ज्वरादिरोगयक्षपिशाचादिग्रहमा
रिप्रमुखापनिपातविकलाः प्रेष्यप्रेषकभावरहितत्वादहमिंद्राः अष्टधनुःशतप्रमाणाः पल्योपमासंख्येयभागायुषः चतुःषष्टिपृष्ठकरं
डकोपेताः स्त्रीपुरुषयुगलत्वस्थिताः षण्मासशेषायुषो युगलप्रसूतिधर्माणो देवलोकगामिनश्च मरणं चैतेषां छींकजृंभादिमात्रेणैव. तेच
कल्पद्रुमोपनीत माहारमाहार्यप्रासादादिसंस्थानेषु गृहाकारकल्पद्रुमेषु पयायासुखमवतिष्ठंते कल्पद्रुमाश्च दशविधास्ते चोवांछितं

रयंति तद्यथा मत्तंगा१भिंगा२तुडिअंगा३दीवसिहा४ जोइसिहा५चित्तंगा६चित्तरसा७मणिअंगा८गेहागारा९ अणिगणीय१०त्ति
तत्राद्याः कल्पशाखिनो विशिष्टबलवीर्यकांतिविस्रसापरिणतरसस्य गंधिद्रव्योपमानाद्धारिनानाप्रकारमदिराप्रसर्पत्कोशिकैः फलैरिव शोभ
मानास्तिष्ठंति तत्सेव्यमनुष्याणां मद्यावाप्तिर्भवति १ भृंगांगाः पुनर्यथेष्टमणिकनकमयविचित्रभाजनानि दृश्यंते तान्येव विस्रसापरिणतैः
स्थालकचोलादिभिर्नानाविधभाजनैः फलैरिव शोभमाना दृश्यंते तत्सेव्यतेषां भाजनानि लभंते एवमन्यत्रापि यथेष्टप्राप्यते तत्सेव्यतेषां नव
निद्रष्टव्यं २ त्रुटितांगास्तु ततविततघनसुषिरलक्षितैर्मनोज्ञका रिवातोद्यैः फलैरिवोपशोभितास्तिष्ठंति दीपशिखास्तु यथेष्टस्निग्ध
प्रज्वलद्दीपिकाः कनकमणिमयो दीपिकाव द्योतं कुर्वाणा दृश्यंते तद्वत्विस्रसापरिणतविशिष्टोद्योतेन सर्वस्तुद्योतयंतस्तिष्ठंति
४ ज्योतिःशिखास्तु रविमंडलमिव द्योतमानाः सर्वमिव तामयं तावर्त्तंति ५ चित्रांगास्तु विचित्ररसमस्तुरस्तिपंचवर्णमाल्य
मालाभिरामाः सद्वासात ६ चित्ररसास्तु इष्टत्यकलमशालिदा लि पक्वान्नव्यंजनादिस्त्यादतीवापरिमितमाधुर्यद्युता
दिगुणोपेतविविचित्ररवाद्यतोऽस्वस्तुपरिपूर्णैः फलमध्यैर्विराजमा नाः संतिष्ठंतः ७ मणिकांगास्तु विस्रसापरिणतातिनिर्मलमहार्घ्यस्तुव
निकसारस्फारकटककेयूरनूपुरादिभिर्भूषणनिवहैः समन्वितास्तिष्ठंति ८ गृहाकारास्तु विस्रसापरिणामतएव प्राकारापट्टसोपान
पंक्तिविचित्रशालारतिरद्वगवाक्षगुप्तप्रकटानेकाःपवरकक्कुट्टिमतलाद्यलंकृतविविधभवनसमनुगतास्तिष्ठंति ९ अनग्नास्तु विस्र
सावशात एवस्फुरतप्रभुरतज्योतिःसूक्ष्मसुकुमारवस्त्रवहत्कारिभिर्विविधविचित्रवस्त्रानुगताः संतिष्ठंति १० ७ इत्येकं षट्पंचाशदं
तरद्वीपमनुष्याणां सुखस्वरूपं यतस्याः पंचदिनवातेषु पेरण्यवतेषु च मनुष्याणां सुखानवबलवीर्याद्विकं कल्पद्रुफलानां माहात्म्यादव १३१

मर्माधुर्यमित्येवमादिका भावाः पर्यायाननुधिकृत्यानंतगुणा द्रष्टव्याः एवं हरिवर्षरम्यकेषु पूर्वेभ्योऽनंतगुणास्तेभ्योऽपि देवकुरूत्तर
कुरुष्विति हैमवतादिक्षेत्रमनुष्याणां देहायुर्मानादि यथा गाउअमेगा पलिओवमाउ वज्जरिसहसंघयणा हेमवएरन्नवए अहमिंद
नरमिहुणवासी १ चउसट्ठीपिट्ठकरंडयाण मणुआणं तस्मिमाहारा भत्तस्स चउत्थस्स य गुणसीदिणवच्चपालणया २ हरिवासरम्म
एसु आउपमाणं सरीरमुस्सेहो पलिओवमाणि दुन्नि य दुन्नि य कोसमिआ भणिआ ३ छट्ठस्स य आहारो चउसट्ठिदिणाणि अवच्चपा
लणाया पिट्ठकरंडाणं सयं अट्ठावीसं मुणेअव्वं ४ दोसुवि कुरूसु मणुआ तिपल्लपरमाउणो तिकोसुच्चा पिट्ठकरंडसयाइं दो
छप्पन्नाइं मणुआणं ५ सुसमसुसमाणुभावं अणुहवमाणाण अवच्चगोवणया अउणापन्नदिणाइं अट्ठमभत्तस्स आहारो ६ इति
एवं भरतैरवतेष्वपि सुषमसुषमायां देवकुरूत्तरकुरुवत् सुषमा यां रम्यकहरिवर्षवत् सुषमदुःषमायां हैमवतैरण्यवतव
द्व्यनवाः सुखं भुंजते तत्सर्वं धर्मादेव यथा सुपात्रघृतदानपुण्य द्धनसार्थवाहवत् रुक्षिति निदिरयणाई दिव्वा किं दरिमाइन्ति
वक्रिणः सार्वभौमाहरयः केशवाः प्रभृतिवडाधिपतयः राजआदिशा ष्टादयोऽपि प्रौढनरेशाः पुण्याद्भूपाः ज्ञानत्राः घटपटश्रीवं त्स्नस्थु
जीमूतवाहनयुधिष्ठिरविक्रमादित्यसंप्रतिमातवाहनकुमारपालादिमहाराजाः धन्याः शालिभद्रमंत्रिनामवस्तुपालादयस्तु निधिरत्नादिभिः संपद्भिर्य
तुसुखं भुंजते तत्सर्वं धर्मादेव तत्र चक्रवर्त्तिऋद्धिर्यथा नवनिहि चउदसरयणा १४ बत्तीससहस्सादसमउ ३२००० निवइ ३२००० नयरा ७२०००
१४ मयगल ८४०००००तुरंग ८४०००००रहवर ८४०००००निसाण ८४०००००पत्तुलमीइलरकाइ १ उरकमहस्सासोलसमउंव ७४०००
पक्कवड ३४०००मडस्साबत्तीसा रयणायर १६००० दीवंतर १६००० पैंसोलससहस्साणं २ अडयालीससहस्सा दोणमुहा तद्यव

× षमसुख मा ×७

× पिंडग ×१

नमविसहस्सा कल्लाणद्द्वध००० महाकल्लाणकारयाद्ध००० तद्दयरमणीउ द४००० ३ कम्मसोघणुद्दसमउप्पन्नयाणं बत्तीससमयाउवत्ती
[illegible]सा संवाह १४०००पिमगणिस्त्रा प६००० वेलाउलर६००० नाडयसहस्साउ२००० ४ गोउलकोडी१ हलकोडितिन्निदस
कोडिधयपडागाउ बत्तव्हकोडिपाइक्कगाम । तद्दवत्तुहउरकंमा ५ नवनवईनवईउप्पन्नवावत्तरीसहस्साणं देसंतर९९००० देमामर
९९०००श्च्चंतरदीवाउ प६००० पत्तनी ४२००० ६ तिन्नि उ कोडितिन्नी अंडास्साकोडिउरयसामवा ल्लाश्रणगणतिलरकं पणला
रकंदीवधरगया ७ आउत्तीतिश्रलरका सरीरसहाणकोडिउ. नीमा उन्नीसकामिआहरणधरयासपकारतवा ८ सिन्नसंवाह
गाउकोडी बत्तीसपडिमा रिद्वी। उउ इवक्कवदीनरीदसरस गरनिवएखदो ९ इति त्रिखंडाधिपत्यसर्वश्रेष्ठोडशासहस्रत्त
कुटधरन्तपादिऋद्धिभृद्वासुदेवानां । देवतादिसादाय्यकल्पद्रुमचिंतामण्यादिप्राप्तिस्वर्गापवर्गरूपसिद्ध्यादिऋद्धिमामहर्द्धि
ःपरेषां च यथा धर्मवंगताव्यतिमणत्वितिश्रेष्ठ राजेतिय. दुःखं मनश्चिंतितं प्रागदर्शिति द्विमात्रस्योयुगलिस्त्रवेल्योः नंतगुणं वव
नगोचरातीतं सुराः सौधर्मादिसुरलोकनिवासिनो देवाभुंजते न दपि सर्वं धर्मादेवेति इति योक्तिघट नोनिश्रामधर्मस्यफलं विज्ञा
ल सिवंसुकुटंपुम्मिनराहिकेसु: यत धर्मस्मिनूयदिहिसहाव: सर्वांगरंगदिउयश्रियांज्ञा: १ ७ इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितेश्री
उपदेशरत्नाकरमध्याधिकारप्रकीर्णकोपदेशानामितुर्यांत्रापुण्यमस्तरंगः ।८। डविहविहु रुयसिरीप मुहं धम्मंतहित्तुरविश्र
नरामाऊपमायहजंपुण सुहोधम्मोसमुहुउलहे १ यत: सत्वे कामं१ अर्थं२ कम्मं३ धम्मं४ जिणिंदसत्थाश्रेवा अणप्पाजाणंति केविवि
सुहंअदरासिवा चारवा। इहहि धर्मार्थकाममोक्षाश्चत्वारः पुरुषार्था: तेषुचचतुर्ष्वपि सारं धर्मः तन्मूलत्वादितरेषां तदुक्तं धर्मसिद्धोध्रुवासि ११२

लग दि×२ द्विधर्मस्य प्रक्रमयोरपि ड्राग्भाफलं लस्तुलतासंपत्तिर्दधिसर्पिषा: २ तातोधर्मउकृष्टोर्थसाधयतिसपवउकृष्ट: तथाचोक्तं। यस्यधर्मवि
हीनानि। दिनान्यायांतियांतिच। सलोहकारभस्त्रेवस्वसन्नपिनजीवति २ परं सकलेजोजीवानांयतः। सत्वे कामेत्यादि। सर्वेपि केंद्रियेल
: पृथिव्यः प्रभृतिपंचेंद्रियास्तिर्यग्नरनारकामरानूयावदद्भाः सोपाजीवाः कामेस्पर्शादिपंचविषयलक्षणंजानंतितत्र प्रवर्तंति च तत्रैकेंद्रि
याणां पृथिव्यादीनामाहारसंज्ञादिमाहुनकामो विषयाभिलाषलक्षणः संगतएव तथागमः आहार१भय२परिग्गह३मेहुणधतह
कोहमाणदमायाउलोभलोगाणेज दोश्र सन्नादससव्वजीवाणं १ परं तासंज्ञासेपां जीवानां सूक्ष्मास्पष्टचेष्टा वत्वादिष्वेतुमि
:केवलिनामेव प्रत्यक्षा न पुन: प्रायश्चर्मचक्षुषां । केषांचित्तु। बरोकेंद्रियाणामप्याहारादिसंज्ञाश्चर्मचक्षुषांलक्ष्माश्रपि तथ
१२×६ था। रुक्खाणजलाहारो१ संकोश्रणिश्रा भएणसंकुयइ२। निश्रतंउयइ विवढइ. वल्लीरुक्खपरिसदेउ ३ १:थ्रिपिरणेणं कुरुबगतरुणाफलंतिमजन्ने ४ तहकोनदस्सकं दोऊकारसुयद्गकोवेणं १२ माणेझरइ रुद्ंतीद्गायइव
ल्लीफलाइमायाए ७ लोलविल्लपलासखिवंतिमूलनिहाणे वरिं ८ ३. रयणीपसंकोउकमलाणं दवइलोगसन्नाएणंचउघेव
इत्तुमग्गंवडतिरुरकेसुवल्ली न १० ४ इतिकिंच पृथिव्यादीनामेकेंद्रियाणां प्रत्येकं नरस्पर्शनरूपाणांद्रव्येंद्रियाणांतत्प्र
तिबंधककर्मवितत्वात्: नाविपिसूक्ष्मसव्यक्तंलब्धि उपयोगरूपंश्रोत्रादिनावेंद्रियज्ञानंलवति ततस्तत्राष्टादिपंचविषयलक्षणाका
मंजानंतितत्रस्मंतिच वनस्पत्यादिषुवल्क्षचित्रलिंगमपिस्पष्टतयोपलत्येत तथाहि: कलकं गोसीरम्मधुरपंचमोजाश्चवण
मधः कुसुमपल्लवादिप्रनवोविरहककुंदादिषुश्रवणेंद्रियज्ञानस्य व्यक्तलिंगमवलोक्यात २ तिलकादिषु तरुषु पुनःकमनीय

×शीतलसलिल×

कामिनीकमलदलदीर्घशारदिंदुधवललोचनकटाक्षविक्षेपात् कुसुमाद्याविर्भावश्चक्षुरिंद्रियज्ञानस्य २ चंपकाद्यंघ्रिपेषु तु विविधसु
गंधिगंधवस्तुनिकुरंबोन्मिश्रविमल ... सकाशात्प्रकटने घ्राणेंद्रियज्ञानस्य ३ बकुलादितरुषु तु रंभातिशायिप्रवरतरुणकामिनीमुख
रवप्रदत्तस्वच्छसुस्वादुसुरभिवारुणीगंडूषास्वादनात्प्रादुर्भावो रसनेंद्रियज्ञानस्य ४ कुरबकादिविटपिषु घनपीनोन्नतकठिनकुचकुं
भविभ्रमापराजितकुंभीनकुंभस्थलरणन्मणिवलयकरुणांकणाद्याभरणभूषितकामिनीभुजलतावगूहनसुखात् अशोकादिद्रुमेषु पद्मराग
सद्राणतलतल्पादकमलपार्ष्णिप्रहारादव्रजगतिप्रसूनपल्लवादि प्रसवः स्पर्शनेंद्रियज्ञानस्य चस्पष्टलिंगमवलोक्यते ५ तथाद्वि
बीकायस्यपारदस्पर्शपरस्पारध्यारुढस्त्रीमुखदर्शनात्तामतुष्य व तस्य तु रिंद्रियज्ञानं व्यक्तं मिथुनाभिलाषादिरूपोपिकामस्तत
स्य तिलकतर्वादीनामपिप्रागुक्तप्रकारेणमोपिदर्शितएव ति तथाद्वित्रिचतुरिंद्रियाः सर्वर्पद्यादिसंज्ञानाकुव्वेज्ञानं
तोव्यक्तमेपूर्वोक्तलक्षणं प्रायः सुज्ञातिविषष्टाषु संमूर्छिमपसु गंडि याः सुजातिलालासुतनमूर्छितिचतुरिंद्रियाः २ मूर्छासंज्ञातुला
त्वमतपिचित्रचतुरिंद्रियाः सेवंतजेतवाजन्मनूनमलामृतकलालवा नू २ इतिवचनात् मैथुनाभिलाषरूपोपिकामश्चित्रचतुरिंद्रियेषु अस
ज्ञिपंचेंद्रियाणांमैथुनसंज्ञातुतावनसंज्ञिपंचेंद्रियाणां तु नरऊलवरस्थलवरखचरादिभेदानंतिरश्चांनरामराणांच इंद्रियादिनाकामःप्रा
गुक्तस्वरूपः स्पष्ट एवेतिसुष्टूक्तं सर्वेकामं जानंतीति १ अर्थं तितृ तीयपादः स्यात्वेतिवचनात् पूर्वोक्तात् स्यालोजीवा अर्थं जानंति अर्थार्थं प्रयतं
तइत्यर्थः तत्रैकेचनैकेंद्रियाअर्थार्थमूलालक्ष्यंते तथावोक्तं लोलविल्लपलासाविवंतिस्थलनिधानं सुवरंति विकलेंद्रियाअर्थार्थं तु
स्याप्राम्यंति तद्यथा कीटिकादयोधान्यादिसंग्रहं कुर्वंति मरघादयोमधुवंत्रादयोरचयंति तथुबाघ्यतजादकान्दशंति अनसात्योचोल १७२

॥

स्मीतवेतिच पंचेंद्रियतिर्यक्षुचसर्पानिधनान्यधिष्टायतिष्टंति तत्साष्ट नूदशंति खंजरीटानिक्षेदष्टेष्टत्यंति गोधेरक शिवादयःशष्ट
यंतच उंदरादयोपिनिधानादिषु तु संति तदधिष्टितनिधानाद्युपदावहृदयसंस्फाटादिनाम्रियंतव श्रूयातच्छ्रीकुमारपालनृपेणोंडराधि
ष्टितनिधानग्रहणेतस्योंडुरस्यमृतिंदृष्ट्वा खेदात्तन्नाम्नाउंडुरवसतिरितिप्रथितं जिनचैत्यं कारितं द्विजानामग्रामस्थापनादिवेति देवेषु वदेवोपिव्यं ×उ×र
तरादयोनिधानान्यधितिष्टंति किंचिज्झटादाद्यपि मनुष्येषु वर्षलोभःस्फुटएवेतिएतच्च सर्वेदृष्टाभिलाषिणःपूर्वोक्तकामाभिलाषिणःसुलो
पएवेतिकम्यंति अर्थाभिलाषिस्योपलेक्ष्यकर्मकृषिवाणिज्यादिगीतन्त्रा तयुद्धादिचजानंति तत्रतिर्यक्षुकर्मनाऽभेषु तुष्टविज्ञान ज्ञानखनादि
वरसेयासुमधुछत्रकौशलं पिपीलिकादिषुवल्मीकचयनं चमर्या दिषुगृहरचनादिच पंचेंद्रियेषु तुसुग्रहिकापक्षिणीषु गृहविज्ञा
नमाश्चर्यकिरं केकिषु तु नृत्तं कोकिलादिषुगीत श [illegible] क रदिषुकाव्यादिपाठकौशलं कुक्कुटादिषुयुद्धं हंसपक्षीर
नीरविवेचनंमार्जारादिषुदेश्यास्पर्श गृहागाक्षादिषु पाखेटघट ना काकशाकमृगधृत्तादिषु कपटबुद्धिस्तत्राणा सर्पादिषुवैर
निर्या तनादिचेत्यादिकियदुच्यते मनुष्येषु कृष्यादिकर्मसमुद्भूत स्तेदंलिखितादिकलाविविधविज्ञानादिषुप्रतीतमेवेति एवंदेवना
रकेष्वपिपरमेतत्सर्वेपिकर्मज्ञाःसर्वेस्युःस्वल्पाएवेति ३ धर्मंतिकर्मरुष्टस्योपाःस्याधर्मज्ञाः यतास्त्रतश्चपिजंतु षुधर्मममुष्यवर्जजीवाःप्रायो
नजानंति तिरश्चांविवेकविकलत्वात् देवनारकाणां तु नाःकमादिविषयासक्तत्वेदनाकुलत्वाच्चायांवेतिमनुष्याअपिकर्मसमिजादयएव तेष्व
पिबदवोःनार्यदेशोत्पत्त्वेन आर्यदेशोत्पन्नाअपिबहवो ज्ञानेनकुटुंबधनादिव्यामोहेन धनार्जनतत्परथापापादिविषयप्रमादविषयादिलंपटे
नद्यूतादिव्यसनैर्धर्मसामग्र्याद्ययोगनचैवरवाधर्मेत्यक्षरशालाकयाप्यःविहकस्पापिवकेचनात्स्यापवत्तुयमपिधर्मंविदंति तस्यापिअहा

×कमपि ८१

तारः कर्त्तास्य स्वल्पाः स्वल्पतराश्चेति धर्मज्ञाः स्वल्पतराश्च विवेकिजीवस्याः॥ व जिणिंदभणिअं वेति। जिनेंद्रभणितं पुनर्धर्मं सर्वोऽपि स्वल्प
तमा एव विदंति यतो मार्गानुसार्यकुलादिसामग्र्या भावप्रत्यासन्नसिद्धिकत्वेन मिथ्यात्वमोहनीयस्य दुर्जयत्वादिना वा विषयादिलुब्धत्वेन च वि
षयामक्षेष्वेवादवगुर्वादिष्वास्थाबंधपराः प्रायो जीवाः कुपथेष्वेव प्रवर्त्तंति तदुक्तं उलज्ज लिखअजिणधम्मो पावमणुअत्तणाइसावेवि कुपउ
त्तणाणं विसयसुहाणं च लोहेणं २ कुपाषाख्यबौद्धादिषड्दर्शनत्रिषष्ट्यधिकत्रिशत् पाषंडादिपरिकल्पिता धर्माः सर्वेऽपि जगमिषितमो
हपुरस्य प्रतिकूलत्वात् केचित्पुनरासन्नसिद्धिकालघुकर्माण एव व जिनप्रणीतं धर्मं विदंति यदुक्तं आसन्नेपरमपए पावेयव्वंमि सयल
कल्लाणे जीवो जिणिंदभणिअं पडिवज्जइ भावओ धम्मं १ तत्रापि च केचिन्मिथ्यात्वमोहनीयस्य बलीयस्त्वेन पार्श्वस्थादिकुसंगत्या दुर्बल
धृतिकत्वेनेहलोकसुखधनापत्यादिव्यामूढतया च लौकिकलोको त र सप्रत्ययादवगुर्वादिष्वज्ञायात्राकल्पपयाचितमाननादिभिः पि
त्राकमाद्युत्रगतेश्च मिथ्यात्वे मज्जयंकिदाग्रहादिभिर्निजविकषावि ष यकषायादिप्रमादैश्च दुर्लभमपि जिनधर्मं प्राप्य कलुषयंति वहं
यंति च तत्वं तथा वाल्पधियामहि दोसगुणोत्तयउत्तयंजुहक्कजाउ। सहंतदा धम्मो भिन्नत्ते १ तत्तो २ तम्मा बोहलाव सन्नो धम्म. १ अपि च
तोहअ भिन्नंवइ इंसुप्तइलोअम्मरमिजोमिव सोवणइवाअनहो घरछिपणग्गिणाइहो किंच जोवि लप्समाअर्यकदाग्रहक्कधम्मेउ तापदंसावि
धिगौरवादिव प्रमादमानोक्तयुक्तकुसंगतिः स्वाध्यायधितावाद्युत्कातमलाइमे १ ततः शुद्धो धर्मो दुर्लभतमः आसन्नसिद्धिकाः केचिदेव चतंल
भंते तथैववाह केचिदिसुद्धं अइरमिवाइति शुद्धो धर्मस्य शुद्धदवगुर्वादीनां शुद्धा स्यात् आवाचामवताचदुसमर्दणुगुरुः प्रक्षमं हिताविधर्मा
दितदुक्तिमाध्याः अयं लमेवेत्यपरीक्ष्यमूढाधर्मप्रयामान्क्रुपथेहपथेव २ तवीनधर्मैरिविधिप्रयुक्तैर्गमीशिवं यद्गुरुर्नशुद्धः रोगादिकल्प १७४

नरसायमिवासेर्येषां प्रयोक्ताविषगवमूढः २ जाद्यूणाताद्रुरवानयदेष्टः पदास्पयत्तइनिजानपरावा त्तंजंतितिशा सुगुणानतजेवंस्रावा
यस्यवानुगुरुदवधर्मान् ३ इत्यादि ततः शिवसुखाविलाषिभिः शुद्ध एव धर्मः सेव्यः यतः मंत्रप्रताररत्नरसायनादि निदर्शनादल्पमपी
हशुद्धा नाव नावजपकपोषधादि मदा फलं ददण्यमितोऽन्यथान्यत् १ इति व इत्येवं सुविशुद्धं धर्मं दुर्लभमवेत्य लघुजनाः धन्याः प्रम
त्तावं हित्वा विधत्तिजयः श्रियतस्मिन् २ इति तपागच्छगाछी मुनिसुंदरसूरिविरचित श्रीउपदेशरत्नाकरेण द्वितीयस्तरंगः॥ व ॥ॐ
यसिवं विअ० १ मोक्खगादिइंताउ सोउणसंपत्तजुदफलो वणि ज समम्मावुत्तगुण विहसिवउज्जयलोगंमि। २ तथाहि दशनैद्द
गविलश्ववगरधउवाजहसोहगासुउत्तफला सम्मद्ध रसाव२ विहिउनिउविज्जगुणधद्दनातहाधम्मा ३ व्याख्या दलंपत्तु
छिकारूपं स्नेहोघृतं गुल्पलं संकसुरूपं खगराः पुनइंहाल वंगेलाकर्परवारफलिकाबदामखारिकादुपार खंडादि
एतानि शुद्धानि निर्दोषाणि एवंततात्त्वदृशामोदकाय थापुत्रफल त्रिसुधुप्रस्मसं प्रस्मं फलं पंचेंद्रियाल्हादवदुः पुष्टिबलकांतिरूप
वृद्ध्यादियेषां ते उत्कृष्टफलास्फः तथा धर्मोऽपि सम्यक्कृत्सावरविधि उनिजोचितयगुणयुक्ताः उत्कृष्टफलास्तवंतीति धर्मपक्षे उत्कृष्टफ
लं यथार्ह मिहभवे सर्वजनश्लाघ्यत्वदृपादिमान्यत्वताहृगसाधारणकीर्त्तिप्रतिष्ठादत्तसंनिधामनोवांछितसर्वसिद्धिसर्वांगसमृद्धिजय
विजयराज्यादिपरलोके पुनः स्वर्गापवर्गादिलक्षणं येषां ते उत्कृष्टः फला इति धर्माराजकस्योपक्रमो नेदविवक्षया धर्मा इति बहुवचनं
तत्र संजोकृतव्रतस्थानं शुद्धेष्वेवदेवगुरुधर्मेषु देवादिबुद्धिर्वसम्यक्त्वं लावश्रेतमः शुद्धः परिणाम इति षोडशादवगुरुधर्मसाधर्मिकादिषु तथावि
धस्थानक्ति बहुमानादिः विधिर्योयत्र धर्मे विज्ञापार्हत्पूजादानदानावश्यकप्रत्याख्यानादौ समयप्रसिद्धआचारः नस्सर्वकमहत्पूजायां

मायिकप्रतिक्रमणदानाद्यनुष्ठानेचनिजोचितमितिनिजमात्मीयमुचितंश्राद्धादेःसाधुश्रादर्वादेवगुरुमातरपित्रादिषुविनयबहुमानदानम
स्कारविश्रावर्ऊकित्वनादितान्यद्गुणास्तैर्यक्ताइति दृष्टांतदार्ष्टांतिकभावनाचैवं यथामोदकस्याधमलादलमेव तद्विनामोदकासिद्धेःद
लस्यचयथारःधिकाधिकंशुद्धिः तथाश्लेदादियोगनताइग्रसंस्कारवशेनवाधिकाधिकताद्दृग्रसमस्पर्शरूपसौरस्यसौंदर्यादिगुणैरश्मृतमु
ज्ञामपिस्पद्धातिशयलाजनंमोदकाःसिध्यति शुद्धेदलेवश्लेदयुलयेगराश्रपिशुद्धाजन्नमाएवमोम्यात तेवतत्रनिपुणाःसुतरांदीप्यंते तत्तव
रविधरसादिगुणमौदर्यस्फातस्यवप्रनवंतितथातमोदकादर्शनाद पिमंगलंचस्फरंति अशुद्धेचदलेपटावालितसमितादिरूपेसुज
रदिनूनरूपिवाप्रायःस्नेहादियोगप्यशुद्धएवतिलेगुडादिरूपः स्यात् खगरःपुनर्डःसंनवएव कदाविस्मर्पिरसंमास्त्रियोगास्या
त्तदापिसनतथारसादिगुणस्फातायेतद्दलनिष्पन्नाश्चमोदका मोदकाकारधरापिखाद्यादिवाच्यात नतुतथाविधःतिप्रिमा
त्रपिविवादप्रकरणादिहेतुवात्मोदककार्यंसाधयंतीतितद्वत् स्नेदमोदकाइतिदृष्टांतनावना अथदार्ष्टांतिकानावना तथाध
र्मस्याधारःसमयक्तामेव सम्यक्त्वंविनाबद्धपयत्नादासवितिःमुबकु लिरपिदानाद्यनुष्ठानैर्धर्मासिद्धेः ततएवधर्मःप्रागलावलक्तलोज्यका
र्यपिविप्रःश्रीश्रेणिकनृपस्यासन्नकगजोवसूव प्रतिदिनलक्षसुवर्णदायीश्रेष्ठीवरपरुषएदगजोऽजनि नित्यंमासक्षपणकृत्पक्षारी
विकतपस्वीकात्तिकश्रेष्ठिजीवगाकस्यैरावणगजोऽसूदित्यादि तथाचोक्तं ऊदसमनत्तणासंसादीऊणाजलनिहीदिरम्माणं मयणंताराणतदा
गुणाणसमत्तमाहाग १ अधमनवित्तंजदमवदहूवदूणांवजदविदलं तदसमन्तणविणासयलंबत्रंअणुगाणं २ यथायथावसम्यक्त्व
स्याधिकाधिकंशुद्धिस्तथाश्रावादिसद्भूतःसर्वोपिधर्मःस्तुपर्वादीनामपिस्राधास्पदंनवति यथाश्रीश्रेणिकनृपसुलसाश्राविकादीनांशुद्धेसम १३५

×सर्षपवं ।१५६

म्यक्त्वेलावादयोपिशुद्धाएवोल्लसंतिस्मतरांमौनाम्यमावहंति धर्मस्यमहिमोत्कर्षमारोपयंतिचततश्च शुद्धसम्यक्त्वसद्भूतानिदानाद्यनुष्ठानान्य
पिमहाफलानिजायंत यथाश्रीश्रेणिकनृपादीनामवजिनपूजादीनितीर्थकरत्वावधिशुभफलानि तथाचोक्तं दाणाणिसीलाणितपांसिपूजा मत्ती
र्थयात्राप्रवरादयावच श्रावकत्त्वंव्रतपालनंच सम्यक्त्वमूलानिमहाफलानि १ अशुद्धेपुनःसम्यक्त्वेमिथ्यात्वेपासतिप्रायोलावादयोपिकदाग्रहादि
तिवाअशुद्धाएवस्फुरंतिजमालिगोष्ठामाहिलादीनामिव कौणिकनृपप्रायव्रतपक्षिणिरिकतपस्विप्रमुखीनामिवचअशुद्धंसम्यक्त्वंदेव
गुरुधर्मगतमिथ्यात्वक्रियादिभिःकषायादिभिर्वाकलुषीकृतत्वेन‌। यथाविधवतस्मिन्सतिश्राद्धानांदानादिःपौषधव्रतादिश्चधर्मोपि
नफलएवप्रकाशितवाप्रीमध्यदर्दुरीभूतनंदमणिकारादीना। मिव सर्वविरतिधर्मश्चजमाल्यादीनामिवकिल्बिषदेवत्वंप्रापत्रा
वांततश्चकदाग्रहादिभिःस्थूलप्रमादादिभिर्मिथ्यात्वक्रियादि भिर्वाकलुषीकृतसम्यक्त्वैर्मिथ्यादृष्टिर्वाविहितानिदानाद्यनु
ष्ठानानिधर्मतयाव्यवह्रियमाणान्यपिधर्मफलासाधकत्वेनध मनासएवतिशुद्धसम्यक्त्वमूलएवधर्मोमहाफलःपरमंमंग
लंचमोदकवदिति यथावाशुद्धेदलेयथाऽस्नेहाबौष्टवंतथाऽस्य इद्धिमेदिक पवंशुद्धेपिसम्यक्त्वेयथाऽस्नावसोष्टवंतथाऽधर्मस्यम
हाफलत्वंकिंच यथादलस्नेहसौष्टवेपिमोदकागुल्यैनैवखादिष्टतांमीकुर्वतिविशेषपुष्टादिहेतवश्चस्फः एवंसम्यक्त्वनावयो सौष्टवेपिध
र्मयथोक्तविधिनाःअष्ठीयमानाएवकर्त्तरिहापिप्रौढहेतवःप्रत्याशेषशुक्सम्पदेकर्मक्षयादिविशिष्टफलायचनवंति उक्तंच सिष्पाणि
असवाणिअजाणंताविकुलनजंतईलाव तिसिंफलंनतुंजइ इयअजयंताजईनाणी २ येकेवनअनर्मकृत्स्वादिनिदर्शनानिपुरस्कृ
त्यक्रियांविनापिकेवलंनावमेवमोक्षांगंप्ररूपयंतिततिन्निवजिनवचनतत्त्वज्ञाः तथाचश्रीधर्मदासगणयः केवइत्तकरितालंबणंइ

मं तिजगणस्स अक्खरं अहनियमारव विअंगी मरुदेवी भगवई सिद्धा १ किं पि कहिं पि कयाई एगे लहंति कविके हिं वि निलहिं पत्त
अवुहलारा हवंति आवरयअप्पा २ निहिसंपत्तमहन्नो पत्थिंतो जह जणो निहुअप्पा इहनाम सुहतदपात्रअवुहलक्षिंपडिवंता ३ इति
किं च यथा मीरकारस्लादित्रयसुभगा अपि वगरायामविशिष्यते मांसीनागपलजंते तथा धर्म अपि सम्यक्त्वादियोगाप्यौचित्यगुणेन त
दुक्तं सामन्ने मणुअत्ते जं केई पावणंति इह किंचि तं गुणहं निच्चियं उचिआचरणस्स । मादष्ठ १ अपि च कवित्वाचकु पिन्यसं श्रियं
कजलमप्यहो अनौचित्येन पादस्थं नकुंडलमपीष्यते २ तथा ॥ आदयत्र मसंस्तुतपि दिजलविस्तारयत्यंकसा उष्णिलानपि साध्य
यत्यवनिस्तृत प्रायानपायोद्धतान् तं संवर्गयति त्रिवर्गमिह व रसूत्राणि यस्मादूसुतं किं वा तत्र न तान्नाति यत्सुकृतिनामौचित्य
चिंतामणिः १ तस्तु न रोचित्याद्देवगुरुसाधर्मिकादि गात च रंपि हमातृकलत्रभ्रातृस्वजनपरिजनादिविषयं स्वमंत्रिश्रे
ष्ठिपौरजनपरतीर्थिकादिविषयं च विवकुलेदं तत्स्वप उतनग्र धांतरादवसेयं सम्यक्त्वादिविषयोग सुलगधर्मराधने श्रीअर
यकुमारमंत्रि श्रीकुमारपालनृप श्रीवस्तुपालमंत्रि श्रीपृथ्वीधररज ग सिंहस्तुहणासिंहसाधू दयो दृष्टांता ज्ञेयाः धर्मस्य मोदकनिदर्शन
ताः तिशेषं सहदर्शनादिचतुरंगविशेषितसमं त्वेन मादरं न विनस्रअंधं तस्मिन्विमोदविजयश्रियम प्रभुकामा । २ इति तपाश्रीमुनिसुंदर
सूरिविरचित श्रीउपदेशरत्नाकरे तृतीयस्तरंगः ३ ॥ अथ प्रागामवगाथांपंचमम तिशायं सहष्टांतं प्रक्षिप्योपदेशतयाच
ष्टेदल १ सहरग विलरवग रधरूप्यय पकआमात्र याहिडफला सममत्रलाव्ह विज्ञउविज्ञध अइमय पकजान्नांदा धम्मा ४ दल
नादिलिखउर्णिः प्रागुव्यावर्णितस्वरूपोः पंचमेन रोणाकाणाच उपलक्षणात सौवर्णादिलिखयुतामोदकाय इष्टफला सर्व ति इष्टम १७६

× ज२×४

वीष्टं आस्वकस्पफलप्रकृष्टाज्ञादादिरूपं यस्य सेइति तथा सम्यक्त्वादिलिखउर्णिः प्रागुक्तस्वरूपोः पंचसमनातिशाय नच उक्ताधर्मा इष्टफला
ःस्फ इष्टं फलं कर्मातिशायसुखर्द्धिमहिस्वर्यादिवक्रिवेइ च तीर्थंकरत्वाद्युत्तमं तं यस्य स्वेइति तत्रातिशायो वधित्रानादिर्यथा श्रीआनंदकाम
देवादिश्राद्धानां शीलवत्यादिश्राविकाणां च यद्वातिशायत्कर्षः शीलादिगुणविषयः यथा सुदर्शनश्रेष्ठिप्रवृतिश्राद्धानां सीताद्रौपद्यादि
श्राविकाणां च शीलातिशायः श्रीश्रेणिकनृपादीनां सुलसादिश्राविकाणां च सम्यक्त्वातिशायः प्रभावतीराज्यादीनां देवरलक्ष्मातिशायः माणिक्षी
धरसाधुजगसीप्रवृतीनां श्रीगुरुलक्ष्मातिशायः दंडवीर्यहिपादीनां स रधर्मिकलक्ष्मातिशायः माणजगडप्रभृतीनां दानातिशायनागकेतु
श्रेष्ठिप्रवृतीनां तपोतिशायः अवंकारीभट्टाप्रभृतीनां क्षमातिश यः जीर्णश्रेष्ठ्यादीनां भावातिशायः श्रीकुमारपालनृपालस्पदेव
भक्तिगुरुभक्तिश्रीसम्यक्त्वाणुव्रतादिसर्वधर्मलदविषयाः तिशाय श्रीवस्तुपालतेजःपालयोरुपमायाश्च विवेकातिशा
यश्चेत्यादि तत्रोपमादेव्या विवेकातिशायस्य किंचिल्लेशमात्रं प्रकाश्यते श्रीअर्बुदाचले श्रील्लूणिगवसतौ गर्भगृहे निष्पन्ने
श्रीनेमिबिंबस्थापित च श्रीतेजःपालमंत्री उपमया सहाः अल्प रिब्भदो बुद्धगिरिप्रासाः प्रासादे निष्पन्नप्रायं दर्शितः सा आभ्यां सहस्र
प्रावरणः सपत्नीको मंत्री नेमिं प्रणयति स्म अथ ध्याने वीक्ष्य भट्टा चिरक्षणा ईनाः उपमा पतितधार्मं मुक्ता प्रासादनिष्पत्तिकुरुदलेन बहिरागा
त् तत्र सूत्रधारः स्थालनादेवो मंडपच अंसली सहई यि तं उपक्रमात मंत्रिण्योक्तं सूत्रधारममपरंपरा शिरं बवव अद्यापि स्नेलानो तत्संते विा
लनाद्वनोक्तं स्वामिनिगिरिपरिमारायं मीतं स्फीतं प्रातर्घटनं विषमं मध्याह्नो दूरे उत्तरहायगम्यते मायात उद्यते एवं विलंबः स्यात् अथ
वा विलंबाः किं रयं श्रीमंत्रिपादा स्थिरं राज्यस्तु पत्र ज्ञाना मंतीह तावत् ततो उपमयाजगदे सूत्रधार वाद्यमात्रमेतत् कोपि क्रणः कीदृशलवेतको

वेत्ति सूत्रधाराग्रे मोने नातिष्टत् पत्नीवचनेनाकर्ण्य सविवेचिंतो वदिर्निः सूत्रधारमवोचत् अनुपमा किं वावदीति सूत्रधारा व्याहार्षीत् यदे
वेनावधारितं मंत्री दयिता मा दकिं व्याख्याकं अनुपमा देवदत्या स्मि कालस्य कोऽपि श्रमः कापि कालवेलाकी दृशी स्ववतिन सर्वदा तेन ३
स्प्रपाणां तथा श्रियो वा स्तुल्यस्य तानाशोय नावरूपविनयपतिश्री संबंधे बुधाः स्थैर्यबुद्धिं बधंति तत्र किं १ इच्छानाराध यतो पितर्ययं तापि सर्वज्ञा
रूपरूपं तो पिगतश्री कानदो सुह्यंतिकृतवः २ स्वपल्लवपल्लवप्रांतनिरालेबावलंबिनी स्वयं सीवतमन्यात स्ववकाः श्वास पिश्रियं ३ इतो विपदि
ताम्रत्फरिता व्याधिरिता जरा उंतवो देतपीड्यंत वतुलिरिपिसे ततं ४ एतत्तच्च वचः श्रुत्वा मंत्रिवरः प्राह अयिकमलदलदीर्घलोचने त्वं
विना कोन्य एवं वक्तुं जानाति तीतामृपयी तारात्पत्नैमौक्तिकैरिकुक् क्षिजिः बहस्पर्शनिरावर्षाः प्रसन्नाः स्वादवस्तव १ गृहचिंतासर
×कि×० दरणं मतिवितरणमखिलपात्रसत्करणं किं फलति न कृतिनां। गृहिणी गृहकल्पवल्लीव २ राज्यस्वामिनिवदकेनोपायेन
शीघ्रं प्रसादानिघ्नस्य तादृग्याद नाथ रात्रीय सूत्रधाराः एवकृदि नीयसूत्रधारास्र्वेवकृत्यवस्थापयत कयादिशत आस
तानि लोतं तेसूत्रधाराणां विश्रामलाभोगान नवति एवं चे ॥ त्य सिद्धिः शीघ्रा आश्चर्यत्विव श्रीरस्थिरेव गृहीत इव केशे मृत्यु
नाधर्मभाचरेत् अजरामरवत्प्राज्ञो विद्यामर्थं च चिंतयेदित्यादि सरस्वतीवीणाक्वणितकोमलया गिरा... निरम्रा सा तामंत्रिणामुवे
- दैवाकर्मस्थायास्य सिवरीतिः प्राख्या निष्पन्नं वसवें चालोदर्द्विनिः इत्यनुपमा दृष्टांत लेशः यथा विशायस्याट्टकप्रभुत्रिस्थ्यर्यादिः प्रौढविस्तरश्रीती
र्थयात्रा नार्यादिः पूद स्थापनाप्रासाद प्रतिमा प्रतिष्ठादीनो गरादिप्रौढगुणकार्यकरणा द्विवात्तयः श्री आनंदादिसंबंधाः केचित्प्राग्लिखि
तत्वात् केचित्प्रसिद्धत्वात् ग्रंथविस्तरभिया नात्र लिखिताः उक्तगुणं पंचकालं कृत्वा श्वेत धर्मद्विषापि सार्वत्रिकश्लाघा दृपादि श्रम्य ब्रह्मरसादा १३०

म्यादिदतव स्फाः केषांचित्केवलज्ञानाद्यवाप्तये पि प्रेत्य तीर्थकरत्वावधिमप्युपायवेति इत्थं निदर्शनिव शादवगत्य रंगत्र क्षिप्त तीर्थकरतादि
फलं गरिष्टं पंचांगवंगवृत्तं ते तद्भरी कुंधयनाग्न तमपादि मोदरिपोऽजयश्रीः ११ इति तपागच्छे श्री मुनिसुंदरसूरिविरचित पचतुर्थस्तरंगः
॥४॥७॥ - ॥ऊ इच्छा पदपरमज्ञा नावामयजयसिरी इ आरुम्म सम्मत्तो सह ममं मालयद्दऊ ज्ञविदिक्षुत्तं यतः अगय रपडिवा स २
पत्ता र दिति सिवं सम्युवा मधवदि किरिआ पसमत्तर व्याश्व समय दाणुधवि आपकम्म रोगद्दा रहत्रयधेति तथेति पदेनाध्याहार्य त्यक्त
बाह्यामयप्रतीकारो रोगिणो यथा गदप्रतिवासपथ्यानि सह सुखवा सह हि क्रियाणि शिवं कल्याणमारोग्यरूपं ददति तत्राःगदक्क पथं
प्रतिवासपथ्य सुखवासाः प्रसिद्धाः तद्दिक्रिया पुनर्वपुषि जदरा दिषु पत्रादि बंधः ज मो दाद्यालेपला क्षातैलाभ्यंगादिका यथार्द्ध
ऐऊशी भक्तिराति सारिणि नागरादि क्वाथ अपथ्यं तस्मिन् अज स्मादामोवरस धतकी पुष्पनागरादि चूर्णं प्रतिवासः यथा सर
सः पथ्यं सुखे शीका हफ परमा मा यार्ण्य माणं दासम मारक्त पित्ताद्दि ॥ कादि सुखवासः श्रेतदर्दार्द्ध फलमार्हसोवीरा द्वाकाग्रहिणिवि
पुर्विष्टनं सौवीरस्यैतिरेष्मपत्रादिवंधदिर्वात्राद्यक्रियति अप्रदार्थ ति कयोऽनंयथाक्रम माह सम्मानत्पादि तथा सम्यक्त्व व्रतावश्यकद
नो चितादि - कर्मरोगहराणि भवंतीति तत्र सम्यक्तं सम्यग्देव गुरुधर्मतत्त्वश्रद्धानरूपं व्रतान्यहिंसादीनि नियमविशेषाश्च आवश्यकं षोढा
सामायिकादि दानं सप्तक्षेत्री वित्तवापादिरूपं उचितं पुनर्देवगुर्वादिषु यथोचितप्रतिपत्तिकरणादिरूपमिति यथात्र प्रतिवासादीनि प्रायः
ध्याधेः पथ्यधरणेव तथा व्रतादीन्यपि सम्यक्त्वाधराणेव यदुक्तं जेण विणा चरणं दाणं सीलं तवो सुअं सव्वं कासकुसुमं व विहलं तं सम्म
त्तयरत्नं १ यस्तु नरुच्यात अपथ्येन विना व्याधिः पथ्यादेव निवर्त्तते इत्यादि तत्र प्रशमादि सरव्यापकं स्वल्पामय विषयं वर्तिन व्याधि

रायकिंचि यथौषधमपि प्रतिवासपथ्यादिरहितं रोगापहारकमेवं नस्यात्तथा सम्यक्चर्यपि तत्त्वावबोधकादिविरहितं कर्मक्षयापहारकमेवं न स्या
दुक्तं चागमः दसारसीहस्स य सेणिअस्स पढालस्स य सव्वइस्स अणुत्तरा दंसणसंपया नयविणा चरित्तेण दंसणंगं गया १ अपि च सव्वा
उ विगई नत्थि विसरिसि अन्नाणदंसणधरेहिं नामकाम्मि पमायं नाणेण च रित्तरहिएण १ अपि च जाणंतावि हु तरिउं काइअजोगं न जुंजई
जो उ वुज्झई सोएणं एवं नाणी चरणहीणो २ इत्यागदसम्यक्चर्यो लेशो नोपमानोपमयत्वादस्तु तावना प्रतिवासवत्तादीनां पुनरुपमानोप
मयत्वादस्त्वादिसावना च बुधैः स्वयं कार्येति ॥ बाल्यचिकित्सोप मयालानामजयश्रिया मुपायमिह सम्यग्वासमचकादिकमस्मिन्स्मेरा
दरालवत् १ ॥ ॥इति तपागच्छे श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचि तपपंचसंग्रहे ॥ ॥प्रवोक्तमवाधिपंचमदपदविरहितं
त्वाच बोधधर्मं पदिशति सदनुहरतगेहविजे उपसदपदि वासपवसुदवासा सम्यक्चर्यावश्यदाणाईमिवचुहदिति
ति २ स्पष्टानवंदाणाइनिदानादयइतिपंकमवमनुपदं त आदिशष्टा तपो विनयवियावच्चादिग्रहः सिवसुहंति शिवसुख
मेव मोक्षसुखमेव शिवसुखं शिवं कल्याणमारोग्यरूपं तद्हेतुकं सु खं तद्ददतीति सावनापूर्वगाथावर्त्यर्थिकं पंचमं पदं नवाद्यमि
ति ॥ ॥इति तपागच्छे श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचित पंचसंग्रहे ॥ ॥लद्धिजणामोहजयसिरिमिहदल शसिद्धिसुहसंगं अ
हकयसुहमणुन्नविचं नावरदंसणारहंतयहं १ सुअअवरणववहारनो आवस्सयहणमाइणवयणो निच्छय ववहारवओ दंसणरहन्ने
हजुणविहिं २ व्याख्या दर्शनं सम्यक्त्वं तदेव राजा नानुपमावात्तुल्याश्रितान् सिद्धिंनयतीति सं वेध दर्शनराजमेव विशेषयति सुअअवर
णवमहजा तानि श्रुतं श्रुतज्ञानं चरणं पुनः मूलगुणोत्तरगुणमयमाचरणादिरूपा सम्यक्क्रियातएव पक्षौ ताभ्यां युक्तः सन् यदुक्तं ११८

दयंनाणं क्रियाहीणं हया अन्नाणओ किया पासंतो पंगुलो दड्डो धावमाणो अ अंधओ १ संजोगसिद्धीइ फलं वयंति न २ पुनस्तं विशेषयति
आवस्सग ति आवश्यकं षड्विधं सामायिकादिदानेषु सत्क्षेत्रीसु वित्तवापादि आदिशब्दात्तपःप्रभृतिग्रहः तान्येव पथ्यादनं यत्र सः प्रतिदिन
जन्मनः कायवाङ्मनसनिमित्तपातकस्य क्षुद्रावद नाप्रमस्यनिराकारकत्वेन । दानकस्य सर्वं गिसोगादि फलत्वेन दानस्य नवमाङ्
निका इआणंपीत्यादिवच नान्निकाविवादिरूपप्राग्जन्मकोटिनिबद्धदुष्टकर्मरूपाचौराद्युपद्रवनिवारकत्वेन तपः प्रभृतस्थपथ्यदनेसा
पमागर्भरूपकं पुनस्तमेव विशिनष्टि निच्छयववहारवज्जति नि । श्चय व्यवहारनाम कौनयौ सिद्धांतप्रसिद्धौ व्रजेयत्रसः तत्रांतस्तत्त्वनि
रूपणा निप्रायो निश्चयनयः बहिस्तत्त्वनिरूपणा निप्रायः पुन र्व्यवहारनयः तन्मतयोर्दिग्मात्रं दर्श्यते तत्रादि निश्चयनय
स्य मतमिदं यदुत ज्ञानदर्शनचारित्राणि त्रीण्यपि समुदित ान्येव सफलानि पुनः परस्परविरहितानि सम्यग्दर्शनस्य ज्ञान
स्य चारित्रस्य तिक तरस्य नाशे शेषेतरस्यापि नाशात् व्यवहारन यमते पुनश्चारित्ररहितेऽपि सम्यग्दर्शनज्ञाने स्यातां तथाच
गमः निच्छयनयस्स चरणस्सुवघाए नाणदंसणवहोवि ववहारस्स उ चरणे हयंमि भयणा उ सेसाणं १ व्याख्या निश्चयनयस्यात
त्त्विकमात्रप्रधानस्य मतमिदं यदुत चरणस्योपघाते ज्ञानदर्शनवधोऽपि जातएव तयोस्तत्साधनत्वेन तात्त्विकस्वरूपावस्थितेः तदला
भे च धर्मक्रियायाश्चलावात्परमार्थतोऽसत्त्वापत्तेः व्यवहारस्य तु बहिस्तत्त्विकप्रधानस्येदं मतं यदुत चरणे हते सति न ज्ञानविकल्पनाशो यो ज्ञा
नदर्शनयोः कार्यरहितस्यापि कारणस्य काष्ठागा स्वत्वात् तद्बीजास्य चांकुरशून्यस्य वक्रोचि च निर्दहतस्य दर्शनादिति ॥ एतन्निश्चयव्य
वहारनयमतयोर्दिग्मात्रं दर्शितं एवं सर्वत्रितत्र यद्द्वयमतविरोधः प्रमाणं तु द्वावपि नयौ समुदितौ तदुक्तं श्रीआवश्यकनिर्युक्तौ सा

भावयंनिवत्तइत्थपमाणं नयपरिन्नाउविनिच्छयनएण ववहारनउत्तऊइ अन्नयनयमयंतुपमाणं १ इत्यादि वंदनकनिर्युक्तावपि
रूप्यंटंकं विसमाहिअक्खरं नविअरूववउत्तब्वउ इत्तंपि समाउमाहवोलेअन्नाणमुवेइ १ व्यवहारो द्रव्यलिंगं नमस्क्रियत इति मन्यते नि
श्चयस्तु भावलिंगं किंतत्र प्रमाणमिति संशयापनोदायाह न केवलं द्रव्यलिंगं वंद्यं नापि द्रव्यलिंगरहितं भावलिंगं भावलिंगगर्भंतु द्रव्य
लिंगं नमस्क्रियते तस्यैवाखिलप्सितार्थक्रियासाधकत्वात् रूपकदृष्टांतश्चात्र रूप्यं शुद्धं टंकं विषमाहिताक्षरं २ रूप्यमशुद्धं टंकं समाहिता
क्षरं ३ रूप्यं शुद्धं टंकं विषमाहिताक्षरं रूप्यं शुद्धं टंकं समाहिताक्ष रं ४ इति चतुर्भंगी अत्र रूप्यकल्पं भावलिंगं टंककल्पं द्रव्यलिंगं
तत्र प्रथमभंगतुल्याश्चरकादयोऽशुद्धोभयलिंगत्वात् द्विती यभंगतुल्याः पार्श्वस्थादयः तृतीयभंगतुल्याः प्रत्येकबुद्धाः अंत
र्मुहूर्तमात्रकालमगृहीतद्रव्यलिंगाः चतुर्थभंगतुल्याः साध वः शीलयुक्ता गच्छगतादयः यथारूपको भंगत्रयात गतान
त्वकश्चाविकलतदर्थक्रियार्थिनानोपादीयते चतुर्थभंगगनि रूपितएवोपादीयते एवंभंगत्रयनिर्द्दिष्टाः पुरुषा अपिपर
लोकार्थिनामत नवंदनीयाः चरमभंगगताएवतुनमस्कर णीया इति भावना सम्यक्त्वमाश्रित्यपुनरिदं नयद्वयमतविचारः
निश्चयनयमतेन सर्वज्ञोक्ततत्त्वसम्यग्श्रद्धानं सम्यक्त्वं तद्वांश्च सम्यग्दृष्टिः व्यवहारमतेन तु मिथ्यात्वकारणनिवृत्या वक्ष्यमाणःस
म्यक्त्वकारणान्युपाददानश्च सम्यग्दृष्टिरुच्यते मिथ्यात्वकारणानि च लौकिकलोकोत्तरदेवगुरुगतधर्मगतपर्वगतादिभेदाद्यनेकभेदा
नि सम्यक्त्वकारणानि जिनार्चनतीर्थयात्रादीनि वक्ष्यमाणानि यानि उभयनयमतं पुनः प्रमाणं एवमन्यत्रापिनयद्वयभावना कार्येति
ततः प्रस्तुतनयद्वयमपि चक्रात्यां रूपकं तत्रार्द्धे स्मिन्मात्राधिकोनदोषाय गाथार्द्धं दमोघजलेत्यादि इति च अनेकधेति स्फुटितोनिश्चय १३५

भद्रधर्मस्य सम्यक्त्वगुणे कमलिता सम्यक्त्वरमेघ्रुतपालनादिका यतस्तदाबाद्विजयश्रियस्कतिन् २ इतितपागच्छश्रीमुनिसुंदरसूरि
विरचितपसमसमस्तरंगाः ८ ॥ तावविजयसिरीए अवगत्रिअडजयंपमायबलं धम्मंमितावरम्मे मम्मंविअउत्तमरुज्जम्मं १
माडोवमणाडोवं जहोमदं अप्पबहुगुणं वबुहा सावज्जाणुवज्जाइअ तेणदिंतादवधम्मोवि २ व्याख्या यथा किंचिदौषधं साटोपं बहु
मूल्यबहुघटविधिसाध्यत्वादिति अल्पगुणं च द्रव्यलोलाज्ञिषधैरसाविरज्ञानाद्या न्यानोरविनिर्मितत्वादिति प्रथमोलदः १ किंचित्तुन
रोपधंसाटोपं प्रायुक्तात् ताः बहुगुणं च सम्यक्सारौषधसिद्धव त् श्रूयते किल पुरा श्रीधारापुर्यां श्रीभोजनृपस्य वाग्भटनामानि
षग्वरः येन वाग्भटमामाविकि आयंयोऽभवत् स्पर्जमातालघुव ग्भट इति प्रसिद्धः सोऽन्यदा स्वस्वालेणसदनृपमंदिरप्राप्तः प्रसं
गसमायश्रीभोजस्यवपुश्चेष्टितं विलोकाह देवाग्भटनाद्यनी रुजोऽयमित्याकलघुवाग्भटोमुखलंगंव्यधात् तं वीक्ष्यश्री
भोजनदध्यपूः योऽयमः स्वामिनः शारीरव्याधिशाशोषकस्स श्रौं ध्रुवमस्यविनोराजयक्ष्मणः प्रवेशोऽभूत् इतिदेवतादेशो १ याप्रवेशा४६
नश्यातमंतोद्वियत्नावं विनयपर्यस्तकलाकलापमस्कातेन राज्ञात स्वव्याधेःप्रतीकारमनुयुक्तः ततः सत्लक्षत्रयमूल्यभ्यायनेत्तघाध्य
पदेनिवदयत्र नृपादेशात्तावता व्ययेन षडिमासिषदः साधयतुततस्सरसायनंप्रदोषसमयकावसयकुंपक्कैनाधत्र प्रकृपेदेवतार्वना
दस्तनरसायनमशितुमिच्छतिनृपे रसा यनपुरावर्णनादप्रमजीकृतायां समयस्सामथ्यां लघुवाग्भटः केनापिहेतुनातं काचकुंपकं
वास्फाल्यबलहस्तात् अहोः किमेतदिति राज्ञोक्ते सप्रत्कवाच रसायनपरिमलबलादेवपलायिते नव्याधिर्व्याधेरलाबाहुधस्तुत्कक्षयकारिणाह
प्राश्यापितनानेनालं राजनृयदहमौषधं रोगविना मेमापूर्वोक्तारूपस्वाया पत्नोर्वतुरपास्यइरंगतेति दहरोपक्तुणा अत्रार्थेदवः प्रमाणं नतः

म्ब दीयमत्यप्रत्यायनपरिताषितात्परिश्च्योदिपाविताषिकंतस्मैप्रमादीत्वकारति इत्येषद्वितीयअपथप्रकारः २किंचिद्दोषधंपुनरन्नाटो
पंअल्पमूल्यत्वादिना बहुगुणंतयथाग्निमांद्यादिमतोगुडनागरपथ्योषधं मद्योग्निप्राबल्यवपुःपुष्ट्यादिकरत्वात् ३ अपरंपुनरोषधम
नाटोपंप्रागुक्तहेतोः अल्पगुणंतयथाजिनदत्तरगडूचीकाथादितत्खल्वल्पमूल्यत्वबहुलनशादिनाःनाटोपंइतरस्याःजिनदत्तोषधमनर्दा
वहत्वात्मूल्यमवकिंचिद्दादरूपाहापशमरूपंगुणंचकरातीतिधचतुरोषधदृष्टांतभावनाअथदार्ष्टांतिकाःवसरः सावद्यणवाहातिमाव
द्यानवद्यादिलदिर्धर्मापितथैवतिषवेक्तिप्रकारेणसाटोपानाटे पाल्पबहुगुणबहुगुणस्वरूपेणचतुर्विधः तत्रमहावद्येनषट्कायो
पमर्दादिरूपेणवर्त्तितयःसमावद्योऽद्व्यस्तवरूपःश्रीजिनप्रासाद कारणाऊीर्णोद्धारणतीर्थयात्रादेवपूजागुरुलक्तिपदप्रतिष्ठासाध
र्मिकवात्सल्यादिधर्मः।तद्विपरीतोःनवद्योभावस्तवात्मासाम यिकपोषधादिर्धिधर्मःआदिशब्दात्मातिशयावायादिग
तः साधुमात्रगतश्चश्रमणधर्मोपिग्राह्यः तत्राद्योराजद्रव्यस्तवा दिभिःसाटोपः इतरस्तुनाटोपइतितत्रामिथ्यात्वसमक्षत्व ,ग
तत्वादिभेदाअप्यादिशब्दाज्ञेयाः अथैतज्ज्ञात्वाप्रथमोषधवत्साव सावद्योजिनपूजादिकःकश्चिद्धर्मःसाटोपःसुबहुद्रव्यसाध्यत्वातऊ
नप्रसिद्धिमद्दिमत्वहिदेतुत्वाच अल्पगुणश्च मात्सर्यस्पर्द्धादिभिर्हीनफलत्वकरणात् तदुक्तं मात्सर्यतोप्यल्पकदायदकुर्धेतुतापदंलावि
धिगो रवाणिवःप्रमादमानोकुगुरुःकुसंग्रातिःश्लाघार्थितावासुकृतमलाइमे १ एवंविधैर्मलिर्द्दिमलिनीकृतंसुकृतंमहदपिहीनफलंस्यात्
यथाकुंतलाराज्ञ्याःप्रासादादिसुकृतंमत्सरत्वेनलदातारस्तुनीत्वेशमायाइतिप्रथमोभंगः द्वितीयोपथवदपरोधर्मःसावद्यस्तीर्थयात्रादिरेव
कश्चित्साटोपःप्रवोक्तहेतोःबहुगुणश्चमात्सर्यादिरहितत्वेनविधिपूर्वकत्वेनचतीर्थकरत्वादधिशिवपदैश्वर्यविधिवासंपूर्णसुखफलप्रदत्वात् १७७

यथाश्रीश्रेणिकस्यप्रत्यहंनवनवाष्टोत्तरशतासौवर्णयवैःस्वस्तिकप्रकरणादिविधिनाश्रीजिनपूजाःश्रीदशार्णभद्रस्यप्रतिवुजिपूर्णदीक्षोत्सव
करणाद्विःश्रीदशार्णभद्रस्यश्रीवीरवंदनेःश्रीभरतचक्रिश्रीदंडवीर्यनृपादीनांश्रीतीर्थयात्राप्रासादसाधर्मिकवात्सल्यादिश्चधर्मइतिद्वितीयःप्रका
रः।तृतीयौषधवत्पुनर्निरवद्यःसामायिकपौषधादिधर्मोःनाटोपएववद्विर्द्धस्वजनज्ञातादृक्प्रसिद्ध्यादिहेतुत्वेनतत्रापिकश्चिद्धर्मोःल्पगुणःप्रमा
दा दिमलकलुषितत्वेनाःल्पफलप्रदानात् यथाविमठश्राद्धस्यविकथाप्रमादकलुषःसामायिकधर्मः मार्दविकाल्पर्द्धिदेवत्वप्रदानात् अ
न्यःपुनर्बहुगुणःप्रमादैरकलंकितत्वात् यथाविकथादिप्रमादरहित सामायिकधर्मएवनिमठश्राद्धस्यादावेबद्ध्यादिमहर्द्धिप्रदानात्।व
अथयतिधर्ममाश्रित्यैषेववक्तुंभंगीनाव्यात कश्चिद्यतिधर्मःसाटो पमीत्रतपोऽनुष्ठानादिमत्त्वेनसद्योमहर्द्धित्यागादिलिंगमहामत्रा
गीकृत त्वेनचतुराणामपिविस्मयकरत्वात् परमल्पगुणः क्रोधमत्सराविधिगुरुदेवाज्ञाविराधकत्वादिभिःकलुषितत्वा
त् यथानदीकूलेतीव्रतपस्यतःकूलवालकस्यानःतस्यखलुमहग्ग पितपोगुर्वाज्ञाविराधकत्वेननिष्फलमभूत् यदुक्तं वहहमदम
मडुवालस्सहिमासदृमासखवमणेहिं अकरितागुरुवयणंअणंतसं सारिउहोइ १ कश्चिद्यतिधर्मःपुनःसटोपःप्रागुक्तहेतोः बहुफलश्च
प्रमादादिम लविकलत्वेन यथामनत्कुमारचक्रिधन्यशालिभद्रादिमहर्षीणां कश्चित्तुयतिधर्मःपःकष्टादिविरहित्वेनाः नाटोपःअल्पफलश्चसंप्र
तिदृपपूर्वतनवन्मकष्ादिवत् ३ अपरःपुनरनाटोपोपिमहाफलकरगन्तुकस्तुनेविवेतियथा विद्यामंत्रादिसिद्धिविविधतन्धिसुरनरेंद्रास
थ्यवराज्ञप्रन्यवादिभिः।नाटोपवायतिधर्मस्य अल्पगुणतातुप्रमादादिभिस्तस्यकलुषीकरणात् इत्येतासधुराभंगावार्याःप्रथमभंगश्रीवज्रा
स्वाम्यादयोद्वितीयलंगेऽअयेतनलंगइयदृष्टांताःस्युहइति ४ अथवामिथ्यात्वानुगतस्तीर्थयात्रादिधर्मःसाटोपोल्पगुणश्चयथासेवनकार

BHAU DA

न प्राग्भव विप्रमलक्ष्मो आश्विधर्मः जिनतीर्थयात्रादिधर्मस्तु मारोपणे बहुगुणश्च यथा श्रीभरतादीनां संघादेः स्नादिर्मिथ्यादृगलिमतो धर्मस्थितो
पोःल्पफलश्च सामायिकादिधर्मस्तु जिनोःनाटेपो महाफलश्च दृष्टांताः प्रागुक्तचपयोयाज्याः धर्मास्यति चतुर्भंगी मोषधीयनिदर्शनात् भावा
द्यन्नतस्तु हेस्मिन्नन्यासवकृयश्राय १ व इतितपागच्छे श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितउपदेशप्रथमतरंगः व ॥ अहर्निशमादसुविशिष्टं ता
वद्विशुद्धितादृवृधर्मस्तु तामो दृजयसिरीए तावद्विशुद्धिश्च बहुगुणमं २ यतः अल्पं बहुं अल्पो महमणबहुस्तुणांतरवउदा एवं विशुद्धिलेआ ध
स्मोपानंविवज्ञेते २ स्पष्टा नवरं विवज्ञेयैतिविपर्ययाद्विशुद्धिभेद दित्यर्थः प्राग्मपिवतुर्भलवनीति अथाप्यनावना यथा किंचिद्गुडा
स्तुव्याद्यौषधे अल्पमात्रयापिकेमदि चादिमितं अल्पदिनसेवित वाद्याल्पं अल्प गुणं च अनतिवीर्यत्वेन मात्राउसारणे बहुगुण
दानसमर्थत्वात् १ अपरं तु नरौषधं रसांगादिरूपमात्रयाल्पा मरिचादिमितमेव अल्पदिनसेवितत्वादल्पं च परं बहु
गांमहावीर्यत्वेन स्वल्पस्यापि बहुगुणसमर्थत्वात् २ तृतीयं चौषधं गुडशुंठ्याद्येव बहु टंकमितस्य सेव्यमानत्वात् बहुदिनसेव्यमान
त्वा [illegible] गात् अल्पगुणं च तथाविधविधिविकलत्वे नाःकुष्ठहेतोविषधस्यतु चतुर्थं विषधं बहुप्राप्तं बहुगुणं च सम्यक्छव
नविधिसेवितत्वेन विधतिदृष्टांतभावना अथ दार्ष्टांतिकाः यथा धर्मोपि कश्चित् पंचपरमेष्टिनमस्कारगुणनश्रवणश्रीजिननमनादि
मत्रियाल्पः धनादिविनापि स्तुवेनैव साध्यत्वाद्दल्पः स्वल्पेन स्वल्पत्वाद्विदितत्वेन स्वल्पस्यैव राज्यादिऋद्धिरूपस्य फलस्य वितरणात् य
थान मस्कारश्रवणमात्रेण समलिकायाः सामायिकं जरत्याः अव्यक्तसामायिकं श्रीसंप्रतिनृपप्राग्भवद्रमकस्य मक्तप्रदानं श्रीसातवाहनन
प्राग्भवमूलिकावाहकस्य उपरोधदानं सुंदरश्रेष्टिनः पंचजीवरक्षणं क्षत्रियस्यचेत्यादि १ जिननमनदानसामायिकादिः स्वल्पत्वकश्चिद्धर्मो १८२

भावशुद्धिविशेषेण बहुगुणः स्वर्गापवर्गादिफलप्रदत्वात् यथाऽतिनार्याः सिंदुवारकुसुमैः श्रीवीरपूजापरिणामः जीर्णश्रेष्टिनो दानप
रिणामः मूलदेवस्य कल्माषप्रदानं चंदनायाश्च संगमकस्य सक्तुतरमात्रप्रदानं श्रीतुणाद्रपस्य प्राग्भवे ऋषिनेत्रात्कंटकापनयनं केसरि
चोरस्य सामायिकं श्रीशीतलाचार्यस्य कृतिकर्माःस्तुष्ठानं वेत्यादि संगमकमूलदेवयोर्दानस्यानंतरं तादृशसमृद्धिराज्यादिदायित्वेपि सिद्धि
सुखफलपर्यवसायित्वेन महाफलत्वं ज्ञेयं २ कश्चित्तु नर्धर्मः सुबहुजनबहुद्रव्यसाधितत्वेन बहुदिनसेवितत्वेन बहुकष्टमयत्वेन वा परमल्पगु
णो भाव विशुद्धिरहितत्वेनाल्पाल्पभोगसुखादिफलत्वात् प्रतिदिनल क्षसुवर्णदानुश्रेष्टिलक्षतोऽन्यकारयितृवि प्रादयस्यामलिक्षपिकोणि
कप्राग्भवतापसादयश्चात्रोदाहरणं तथा भावशुद्धिराहित्यं । वसम्यग्धर्माधर्मपात्रापात्रजीवाजीवादितत्त्वविज्ञानविकलत्व
नेति ३ अन्यस्तु धर्मः श्रीजिनतीर्थयात्राप्रासादनिर्मापणादि । स्वाद्यक्तपःकष्टानुष्ठानादिबहुविधः प्राग्युक्त्यालतावहुगुण
श्च भावशुद्धिविशेषेण विहितः सन्स्वर्गापवर्गादिफलत्वात् यथा श्रीभरतचक्रिप्रभृतीनां श्रीकुमारपालश्रीवस्तुपालमंत्र्यादीनां श्री
वीरप्राग्भवनंदनऋषेर्वा विधिनिरंतरमासक्षपणं कर्त्तनंदनमहर्षिप्रभृतीनां चेति ४ अत्रैवयमेव चतुर्भंगी पापमाश्रित्य भाव्या तद्यथा किंचिन्ना
पं स्वल्पं च स्वल्पं च मात्रादिजन्यत्वात् स्वल्प जीवहिंसादिभवत्वाद् स्वल्पफलं च स्वल्पायैवात्रिशुद्ध्याक्रोधादिरूपयाविदितत्वेनाल्पस्यैवाशुभफ
लप्रदानात् यथा बालविश्वलायाः किमाह्वाः तव किंकरोमि आत्मनामिति वचसी माषतुषस्ययोः प्रवेक्ष्ये प्रविष्टा नृपधिकानृतीक्ष्मक्षेत्रेयद्यमी
प्रवेशामकरिष्यनूनतदाः भ्रूनंदंवटश्चारवायांस्तु दलंदयिष्यमित्यादिवचो मित्रानंदादीनां कुलं प्रतिक्रोधेन रुद्धीकृपकस्य तातप्रति
क्रोधे वा मनस्वली आहस्यजातिमदकरणं मेतार्यादीनामित्यादि २ मुनिववनादीनां प्रत्यवस्था लारोपदमहत्त्वादिदिकं फलं च स्वल्पमेवज्ञेयं यद

कं वहमारणअभक्खाणदाणपरधणविलोवणाईणं सव्वजहन्नोउदओदसगुणिओइक्कसिकयाइं १ इत्यादीनिप्रथमोभंगः किंचित्पा
पंस्वल्पंबद्धंदोषंचतीव्रेणाशुभाध्यवसायेनविदितत्वात्यंप्रतिबद्धंपीडादिदुःखंबहुतरंनापापस्यहेतुत्वा क्षिनाशोल्लंघनादिपरत्वा
त्ययघातेडुलमत्स्यस्यतमोऽत्रिकोहिंसापरिणामः वर्षमिघकुणालायामित्यादिवचः करटोत्करटमुन्योः कविलाइत्थंपिइदयंतिवचनेम
रीचेः प्रासुकोदकेनैतनमशरीरंविनष्टमितिमकृष्टवचनेप्राक्तनकर्मवशादुत्पन्नकुष्टायारक्तार्यायाः अजरा छार्धविधयेकृष्टसाध्यंवस
त्रुपातः परस्त्रीरागाद्याशुभवर्णगर्ह्यलिखनरूपादीनां मानसिकेषु स्तेगगपातकंलक्ष्मणार्यायाः जिनदत्तलेशासम्यक्त्वा सागरसंकाशाः
श्रेष्ठिप्रवृत्तीनांवति तत्रेक्षार्यायाः संबंधः श्रीमहानिशीथोक्तः स कुमालिखत माराममारमणिनाऽगोऽष्टनदोसतं वयमि
त्तिणाविरत्ताए पावगंउसमज्जिअं २ तणं १ तणंतीयआ दत्ताए जाजादोदीनिअंतणा नारयतिरिअक्कमाणुसत्तेमी
ह्याकोथिइलत्ता रत्तगवंतकासार्ताक्तार्यकिंवातयावचनमात्रा णापापमर्जितंयस्यविपाकएवंवर्णितइत्यक्तेभगवान्यवेगौत
म अत्रैवनरतिलोप्रानामावयोहितुः तस्यपंचशतानिमाधवीशाद शरातानिनिर्ग्रंथ्यश्च तस्यगणेवत्रीण्येवनीराणित्रिदंमोक्षालित
मायामंसौवीरचेति वस्तुबंधनपरिस्तुत्पात अन्यदाराजानाम्नात्रार्यायाः पूर्वकर्माणुभावेनवपुः कुष्टव्याधिनाविनष्टं नदीक्षणेशेषाः संयत्यो
वदंति दुष्करकारिकेकिमेतदिति ततस्तयापापकर्मोहितयारक्तयात्मुणितंयथैतेनप्रासुकोदकेनमे वपुर्विनष्टमिति तदाकर्ण्यसर्वा
सांसंयतीनांहृदयानिक्षुब्धानि यथावयंवर्जयामः प्रासुकोदकमिति तत्रैकयासंयत्याचिंतितं यदिममवपुः संप्रत्येवविनष्टं कुष्टादिभि
स्तथापिनतुप्रासुकोदकंनाहंपरिहरामिकिंचनसम्यगिदंयदेतस्याः शरीरंप्रासुकोदकेनविनष्टं यतः पूर्वकृतकर्मोदयेनकुष्टादीति १८२

स्फुटसंदेहोअज्ञानदोषोपहतयाविगतलज्जयाः नयामहापापकर्मणाघोरदुःखदायकंकीदृशंदुष्टंवचनमुक्तमित्यादिचिंतयंत्याविशुद्धिवि
शेषेणाक्केवलज्ञानमुत्पादादवैः केवलिमहिमाविदधे ततोधर्मदेशानानंतरंरक्तयाप्रणम्यकेवलीपृष्टः भगवन्केनकर्मणाहंकुष्टादि
व्याधिनाऽऽक्रांता ततः केवलिनोक्तं शृणुरक्तार्येत्वयापित्रपृषितयास्निग्धाहारंआकंठंभुक्तं कोलिकमिश्रश्रमोः नतुअपरंचत्वयाश्राद्धसुतस्यवद
नंश्लेष्मलालालोलितंमोहवशात्सचित्तोदकेनप्रक्षालितं तच्चनज्ञातंशासनदेवतया ततः परेषामपितत्संगनिवृत्तयेतवतत्कर्मफलंद
र्शितंकुष्टोत्पादनेन तेनतववपुर्विनष्टं नतुप्रासुकोदकेनेति त तः वितथमेतन्नान्यथेतिचिंतयंत्याप्रोक्तं भगवन्यद्यहंप्रोक्तंप्रायश्चि ४।८४५
त्तंकरामितदाममवपुः स्वस्थंभवतु केवल्याह यदिकोऽपिप्रायश्चि त्तंदत्तेतदाभवतु रक्तोवाच त्वमेवप्रयच्छसि अन्यःकईदृशःमा
दात्मःकेवल्युवाच दुष्करकारिकप्रयच्छामितप्रायश्चित्तंन वरंप्रायश्चित्तमेवनास्ति यनतेशुद्धिर्भवेत् यतस्त्वयासंयती
हृदयस्यपुरः प्रासुकोदकेनमेवपुर्विनष्टमित्युक्तंपतच्चमहापाप पिंडप्रायंसंबंधवचनंकृत्वासंक्षुब्धाः सर्वाः संयत्यः एतद्वचनदोषेणच
त्वयायदर्जितमत्यंतकटुविपाकंपापंतत्त्वयाकुष्टभगंदरजलोदर वायुगुल्मश्वासनिरोधार्शोगंडमालाद्यनेकव्याधिवेदनापरिगताशरी
रयादारिद्र्यदुःखदौर्गत्यायशोऽभ्याख्यानसंतापोद्वेगप्रज्वलितयाऽनंतेषुभवेषुनिर्विरहमनुभवितव्यंसुदीर्घकालेनेति एवंचतविपाकेरक्तार्या
संबंधः २ एतत्प्रतिद्वितीयभंगपातकानांबहुदोषत्वंचबहुशः मम्मनरकादिगमनाद्यनंतलघुदुःखदायकत्वाद्द्वितीयोभंगः २ किंचित्पा
पंपुनरनल्पंबद्धंजंतुपमर्दादिजत्वात् अल्पदोषत्वात्माल्पादिशुद्धिजन्यत्वात् यथाश्रीकालकसूरीणां सरस्वतीबालनार्थताहृगारंतादिपा ॥पं
अल्पदोषत्वंचतस्यैर्यापथिकीप्रतिक्रमणमात्रेणशोधितत्वादितितृतीयः ३ कस्यचित्पुनः पापंबद्धंपरितरजीववधादिलक्षणेनबहुदोषंचय

घाकालसौकरिकस्यतुल्लसदत्तचक्रिप्रभृतीनांचवतिः४ इत्यवत्यनन्तपुण्यपापयोर्नवितः फलविशेषस्तुत्वैकेः शुद्धमेवनजनावमास्पुवेदीहसे
खिलविपन्नयश्रियं १ इतितपागाणव्वश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितउवदेसरयणागरे त ए ॥धरिज्ञाविउयसिरीपत्तइलकत्रम्रकं झिम्रस्तुदं
मद्दतासननावस्तुदं धम्मंसमायरह १ यतः विद्याश्चक्रिश्चसव्वयरस्त्रञ्चतरुश्चसालिश्चविद्ययाणि३ऊदा सिग्घासिग्घफलानदं नियमा
इत्रञ्चाङ्गञ्चाधम्मा २ विद्याचक्रिरसाइतारचेतिषड्लदाः तसंवधश्वतिवघानिह्नततरुसालिविद्यकानियघायघाक्रमांशीघ्राशीघ्रफलानिस्फ
ःतथानियमादियुतायुताधर्माश्चिरशीघ्राशीघ्रफलाःस्फरितिसे। टंकः तत्रविद्याश्वततद्धर्मत्रवादिनाकेनविप्राजपर्षदादिष्वनृत्रिवये
न्नतवीजंनिवत्रपज्ञलसेकादिनाविद्यावत्रो नमद्यःश्रेष्ठिनीतःस दकारतरुः१वक्रिशालिर्य्यथक्रिसंवधिकाश्यपरात्तनंदस्सस्याद्वि
हादशाब्दात्तनफलालिवर्मरन्नेप्रातरूपःपरान्नल्पयातश्च रसविद्यकंत्तरसायनचिकियत्नायथेतानित्रीणिसद्यःस्वस्वफ
लप्रदानि तथानियमेनादिनाष्टमत्रेवतपस्त्रतधर्माःसद्योवांछित फलानवेति यथाद्वपालकपर्दिवनकश्रेष्ठिप्रभृतीनांद्वष्ट
धर्माःसद्योराज्यादिफलप्रदाःस्सलद्वनकश्रेष्ठिप्रभृतीनांवानध मश्चसुदर्शनश्रेष्ठिप्रभृतीनांशाल २ाउसुकुमालढंढणकुमारनाग
केउश्रेष्ठिप्रभृतीनांतपस्थस्वर्गापवर्गादिफलमित्यादिस्वनियमधर्मस्येवंसद्यफलवैलंवनिशम्यबुधाःतस्मिन्नुद्यादरपराःकर्मरिपुजयश्रियं
रवत व १ इतितपाश्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितउवदेसरयणागरे व १० ॥सर्वगाथोक्तमेवार्थसंमोदार्थमेकदृष्टांतनाह ऊ
हचक्किचम्मसालीतत्कालफलइञ्चरकयादोइ इञ्चरसवनावसुहोधम्मोइञ्चरोइञ्चरसाली १ःयंष्टांतादिपूर्ववत् व इतिएकादशस्तरंग
: ११ ॥नदिवंपकुत्तमहवाएर्जलमहसंपयाइमामव्वेपडिणीञ्चऊयसिरीपजिणधम्मुन्नोअमादोह १ यतः जिणतिहंतिपालानारायामं १८३

×ब×१ ×ष्टादि×२

तीवसावउवलवं।माइसउवारितीपंचुत्नोञ्चाजिणमयंमि २ सष्टानवरंजिनस्पतीर्थसामान्यतःप्रासादप्रतिमा ऊम्मत्रस्यादिरूपंश्रीशत्रुं
जयादिसमहिमस्थानरूपंवावउर्त्थाःश्रीसंघोवातात्दवो द्यो तात्नेकेषांनव्यसत्वानांदर्शनादपिदुर्दमभिथ्यात्वांधकारनिरासनवोधिप्रकाश
हेतुत्वात् जिननक्तोराजाश्रीसंप्रतिश्रीकुमारपालादिः जिननक्तोमंत्रीश्रीउदयनश्रीवडवाहडश्रीवस्तुपालश्रीपृथ्वीधरादिः जिननक्तोवल
वान्श्रावकःसाउजगडूसंपञ्चात्मसाउजगसीसाउमङ्गणसिंह [illegible] सिंहसाउलीमसाउसमरसाउसारंगसाउसावा साउलीमसाउ
गुणराजसंघप्रथमासाउणागाविंदादिसातिशयश्चारित्रीवश्रीनद्रवा हुश्रीस्थूलनद्रश्रीआर्यमुहस्तिश्रीवज्रस्वामिश्रीआर्यरक्षितश्रीहरिन्नद्र
हिश्रीसिद्धसेनदिवाकरश्रीपादलिप्तसूरिश्रीवप्पनहिसूरिश्रीहरि नद्रसूरिश्रीमानतुंगसूरिश्रीमानदेवसूरिश्रीवादिदेवसूरिश्रीहे
मचंद्रसूरिश्रीञ्चनयदेवसूरिश्रीजीवदेवसूरिश्रीयशोनद्रसू रिश्रीजगच्चंद्रसूरिश्रीधर्मघोषसूरिश्रीजिनप्रनसूरिप्रभृतिःप
तेषांसंवधाःप्रायःप्रसिद्धाइतिनेहलिखिताःयथार्हस्वयंवाच्याः॥ वादिवेतालश्रीशांतिसूरिश्रीसूराचार्यश्रीवीराचार्यादियोःनोपिप्र
नावकाश्चतत्र ष्टांत तयावाच्याःतत्रश्रीवीराचार्यदृष्टांतःकिंचित्प्र तन्यतेश्रीअणहिल्लपत्तने [illegible] नेश्रीकर्णनृपे राज्यंकुर्वत्यन्य
दावादिसिंहाख्यःसांख्यवादीसमागात् पत्राववंवनेतस्यायं श्लोकः गहत्यवाहकिलवारटीति यस्यास्ति शक्तिःसवतावदेतु मयिस्थितवादि
निवादिसिंहनिवाङ्करंवतिमहेश्वरोपि १श्रीकर्णवालमित्रश्रीवीराचार्यकलागुरुगोविंदाचार्यास्तितत्पार्श्वप्रच्छन्नदेशेणराजाञ्चागत्यपृष्टन
गवन्नवादिसिंहनसहवादःकरिष्यतगोविंदाचार्यैरुक्तंश्रीवीरसंप्रातर्जेष्यति।सनायांप्रातर्नृपेणवादिसिंहञ्चाकारितःप्राहनिःसद्वंदलनव
यंकस्माक्तनगन्नामीनिःसंगाराजाप्रवक्तौतुकीःनदापादचारणात्रागमिष्यति।राजाकौतुकात्तथैवकृतंगोविंदाचार्यसत्यतया कारितस्तत्र

×चाह३×
२

प्रापः अपरेपि वीराचार्यप्रमुखा विद्वांसः राजादृताः को वक्तात्र श्रीगोविंदाचार्यः प्राह श्रीवीराचार्यः सांख्यः प्राह एषऽगम्भगंधमुखो मयासदृशि
वदिष्यति राजादाः त्वमदध्वदू रविचमोऽगम्यस्तवविलेष्यात इति श्रुत्वा स्माई दत्तास्थिराः सुतपवोपन्यासमवदीलया चक्रे तदत्त वीरः प्राह ग
द्यात्पद्याद्वावच्छि बंदोलंकारावपिकथय सांख्यः प्राह सोवाल गौर्जसमंबरामसुरानक्रियातवेद्नात् ज्ञाक्रिस्येव तदामतमयूरखंदसानि
ष्णवालंकारणवत्सदवीरः गिरांद्याचु येवमया ज्ञातनानक्रियतेऽस्फक्काकडीवयमवस्तुवादसर्वप्रत्यपन्यासं वाक्य सांख्यो पितदासन
स्तोत्रुत्श्रीवीरेमन्तमयूरखंदसानिन्हवालंकारेणावतंध्वा विरतेम वस्तुवादकरणशक्तः सांख्यः प्राह नाहं सर्वस्तुवादोपन्यासे समर्थः
त ताराज्ञा बाह्ये विधृत्यत्त्रतलःसुंपातयामास वक्तुं चेत्रशक्ता। स्तदा आसनस्थः कहाषतदा कविराजश्रीश्रीपालः प्राह गुणैरत्तुं
×सन×३ गतां याति नो स्थिरासंस्थितः प्रासादशिखरस्थोपि काकः किंग। रुडायते १ विडंब्यमानः सवीराचार्येणान्यावारि राज्ञा सांख्यो
दशामकर्षितः श्रीवीराचार्यस्य तु जयपत्रमर्पितं अन्यदा जयप त्रायां तत्तुरंगावस्थत तयूर्जराधीशे चलितश्रीवीराचार्यचैत्यद्वरः
संवल्लितः पंचाशत्काष्ठिकविः मम स्थापद्मादः तऽद्विणवीराचार्येर ष्टिंराज्ञाविक्षेप तनलीलयैवा स्फुरितपादि कालिंदि ब्रूहि किं कलोद्वक
लक्ष्वरंनामदृक्कासिकस्मात्शोत्रामैन मदादेन मःपिमममपत्राश्रयस्तामिनाम मालिन्यं तदिकस्मादविरलविमलकज्जलेमालं वीनां बा
घ्यानोलिः किमांसांसमजनिवलितायुर्जराणामधीशाः १ एपः प्राह्मरनयातवसिहवावामालवं गृह्णीष्वामेय ज्ञयावलात कष्टेवप्रोक्तो मेश
चूर्नियद्दःविजयस्यपताकयं तत स्तत्रास्तु माहृदं १ ततःसा तत्रातिबंधिता वामलकीर्त्तिदिगंबरवादी अन्यदा श्रीसिद्धराजसनामुख्यत्वावा
दार्थवीराचार्यमाधान्नातीरोपिपंचवर्षीय बालांसदादायतत्रप्राप्तोः वरुयावीरूपतेवादिनामा सनेनिविष्टः वादी प्राह राजन्नतवसभा विद्वद्धामः १८४

येमप्यावालिकाविसुताराँदे अपुप्रमाणेन क्रीडत्येषबधडस्फक्कावीरोवीक्षितः प्राह समानवयसोवदिष्यतिध्यात्वा बालिषान आनीता एषोपिनम
वादृद त्वपतवालड्व ततः श्रीमुक्तिविषिधकुपितयानयेववादः सोविजेष्यतइति नतसितन्मौलौ प्रदायवीरः शेषे बालेव दानेन सदष्टायय
श्रीमुक्तिं ततः सागंगाप्रवाहमिवडस्त्ररंचक्रमुपन्यासं मेघगंभीरगिरा श्रीमुक्ति स्थापकं चक्रे तेष्ठ त्वावादी अनेडमूक एवजातः जातोजिनधर्मेऽ
यऽजयारवः राजाह यस्यदक्ष सर्वेणायत्र नत्र संक्रांतावादेवीनाचतसद्वीराचार्ये जिगत्यजय्यएवेति इदहिजिनमतस्य प्रभावकाः तद्व्रचपाव
यणी धम्मकही वाईनिमित्तितवस्सीअ विज्जासिद्धोअकईअट्ठेवप भावगातणिआ १ तत्रितश्रीवीराचार्यादलाब्धिकविजयाद्या दिति
श्री जिनमतं प्रभावयंतस्मैतिपातपंचापि श्रीजिनधर्मस्य पत्नी कार्यांधकारनिरासेन महोद्योतकारकत्वाऽद्योता एते चशासन
×हिम/३ प्रभावकत्वेनेशापिमेसमृद्धिंजनेप्रस्तुतां च प्राप्नुवंतिक्रमात्तुक्रिते ऽपदतीर्थकरादिसंपदोः सिद्धिपदाः नेतविस्तवसामान्यं स्वल
तंतश्रति दृष्टांतज्ञातिर्बंधुधर्मेपदर्शितं धर्मपदमितिश्रुत्वाश्रुहेतस्मि नुप्रयतानवरितविजयश्रियेभवत १ ८ ॥इतियुगप्रधानाव
तार श्री तपागच्छनायक श्रीदेवसुंदरसूरिश्रीज्ञानसागरसूरिश्रीसोम सुंदरसूरिशिष्यैः श्रीमुनिसुंदरसूरिविरचितजयश्रीकेश्रीउपदेश ×त्रि×।
रत्नाकरमध्याधिकारप्रकीर्णकोपदेशनामित्रैर्यैः धादशस्तरंगः॥ ८॥ संपूर्णाः स्यमध्याधिकारः॥ द्वितीयः ३॥ सर्वलक्ष्मा स्थाणे॥ १२॥ ॥१२॥
तत्समाप्तो च संपूर्णं विषमगाथाविवरणं॥ ७॥ अथापरतटं तस्तुगमत्वान्नविव्रियते इतिसंपूर्णोयमुपदेशरत्नाकरग्रंथः॥ ७॥ रं
गत्तरंगनिकरः स्वकृतोपदेशरत्नाकरो विजयतां विलसज्जयश्रीः स्युर्यासुरस्यचलवानुजीव्य विबुधा विश्वोपकार
निरता विबुधां बुवाहः॥ २ बुधैर्वाच्यमानो ग्रंथश्चिरंजीयात् ॥ प्रत्यक्षरं गणनया ग्रंथमानमनुष्टुभां॥ षट्सप्ततिशतीपं
च सप्तत्या स्यधिकास्फुटा ॥ ३॥ ग्रंथ ७६७० सर्वग्रंथसंख्येयं ॥ श्रीरस्तु ॥ शुभंभवतु ॥ लेखकपाठकयोः श्रीश्रमणसंघस्य ॥

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

१८५

मा०२प०घ